



Sc'op riox: ja' li' yaloj ti chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osli ti
cajvaltíc Jesucristoe

Tzotzil Zinacantan New Testament

Contents

MATEO	1
MARCOS	56
LUCAS	91
JUAN	150
HECHOS	193
ROMANOS	247
1 CORINTIOS	270
2 CORINTIOS	292
GALATAS	306
EFESIOS	315
FILIPENSES	322
COLOSENSES	327
1 TESALONICENSES	332
2 TESALONICENSES	337
1 TIMOTEO	340
2 TIMOTEO	347
TITO	352
FILEMON	355
HEBREOS	357
SANTIAGO	373
1 PEDRO	379
2 PEDRO	386
1 JUAN	390
2 JUAN	396
3 JUAN	397
JUDAS	398
APOCALIPSIS	400



**Sc'op riox: ja' li' yaløj ti chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osli ti cajvaltíc Jesucristoe**

New Testament in Tzotzil Zinacantan; tzo (MX:tzo:Tzotzil)

Language: Tzotzil

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

9bcf6bcb-7be0-59da-9ab6-e9d66b78e5b6

ISBN: 978-1-5313-0671-7

**LI'I JA' STS'IBAOJ TI MATEOE
TI C'USITIC AY SPAS,
TI C'USITIC AY YAL TI
CAJVALTIC JESUCRISTOE**

**Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi ti
smuc'tatotac ti Jesucristoe**

(Lc. 3.23-38)

1 Ja' li' ts'ibabil sbiic ti smuc'tatotac ti Jesucristoe. Ti Jesucristoe ja' smuc'tatotac ti Davide. Ti Davide ja' smuc'tatotac ti Abraame.

²I'ayan screm ti Abraame, Isaac sbi. I'ayan screm ti Isaaque, Jacov sbi. I'ayan screm ti Jacove, Judá sbi. Ti Judae ep sbanquil yits'in. ³Vach i'ayan screm ti Judae, Fares sbi ti june, Zara sbi ti june. Ti sme'l'ique Tamar sbi. I'ayan screm ti Farese, Esrom sbi. I'ayan screm ti Esrome, Aram sbi. ⁴I'ayan screm ti Arame, Aminadav sbi. I'ayan screm ti Aminadave, Naasón sbi. I'ayan screm ti Naasone, Salmón sbi. ⁵I'ayan screm ti Salmone, Booz sbi. Ti sme' Booze Raav sbi. I'ayan screm ti Booze, Obed sbi. Ti sme' Obede Rut sbi. I'ayan screm ti Obede, Isaí sbi. ⁶I'ayan screm ti Isaie, David sbi, i'och ta preserente. I'ayan screm ti Davide, Salomón sbi. Ti sme' Salomone yajnil to'ox jun vinic Urías sbi.

⁷I'ayan screm ti Salomone, Roboam sbi. I'ayan screm ti Roboame, Abías sbi. I'ayan screm ti Abíase, Asa sbi. ⁸I'ayan screm ti Asae, Josafat sbi. I'ayan screm ti Josafate, Joram sbi. I'ayan screm ti Jorame, Uzías sbi. ⁹I'ayan screm ti Uzíase, Jotam sbi. I'ayan screm ti Jotame, Acaz sbi. I'ayan screm ti Acaze, Ezequíás sbi. ¹⁰I'ayan screm ti Ezequíase, Manasés sbi. I'ayan screm ti Manasese, Amón sbi. I'ayan screm ti Amone, Josías sbi. ¹¹I'ayan screm ti Josíase, Jeconías sbi. Ti Jeconíase oy ep sbanquil yits'in. C'alal cuxul xchi'uc sbanquil yits'in ti Je-

coníase, ja'o chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale.

¹²Tey xa'ox tspasatic ta mantal ta Babilonia ti jchi'iltactique ti c'alal i'ayan screm ti Jeconíase, Salatiel sbi. I'ayan screm ti Salatiele, Zorobabel sbi. ¹³I'ayan screm ti Zorobabele, Abiud sbi. I'ayan screm ti Abiude, Eliaquim sbi. I'ayan screm ti Eliaquime, Azor sbi. ¹⁴I'ayan screm ti Azore, Sadoc sbi. I'ayan screm ti Sadoque, Aquim sbi. I'ayan screm ti Aquime, Eliud sbi. ¹⁵I'ayan screm ti Eliude, Eleazar sbi. I'ayan screm ti Eleazare, Matán sbi. I'ayan screm ti Matane, Jacov sbi. ¹⁶I'ayan screm ti Jacove, José sbi. Ti Josee isa' yajnil, María sbi. Ti Maríae i'ayan sba yol, ja' ti Jesuse, ja' st'ujoj Riox ti chispasotic ta mantale.

¹⁷Ja' yech i'ech' chanlajunqu'uex totil me'il ti ilic tal ta Abraame c'alal to David. Naca smomtac Abraam. Ja' no'ox yech noxtoc i'ech' chanlajunqu'uex totil me'il ti ilic tal ta xch'amaltac ti Davide c'alal to chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale, Naca smomtac David. Ti c'alal chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactique, i'ech' chanlajunqu'uex totil me'il noxtoc, ja'o xa i'ayan ti Cristoe.

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Jesucristoe

(Lc. 2.1-7)

¹⁸Ti c'alal i'ayan ti Jesucristoe, ja' yech smelol chac li'i. Ti sme'e, ja' ti Maríae, ja' sc'ubanoj ti Josee. Mu to'ox chic' sbaic. Ti Maríae ixchi'in yol ta syu'el Ch'ul Espíritu. ¹⁹Ti Josee lec yo'on, mu sc'an xal a'yuc ti ta ox xicta ti slecome, yu'un mu sc'an xac' ta q'uexlal. Mucul ox chicta. ²⁰Ti c'alal yech xa'ox snopoj ti Josee, ja'o la ivaychin. Isvaychin la jun anjel ta vinajel.

—José, vo'ot smomot ti Davide, mu xavat avo'on. Ic'o li Maríae. Li yol xchi'inoje ma'uc xch'amal vinic; ja' ta syu'el

li Ch'ul Espíritue. ²¹Crem ta x'ayan. Jesús xavac'be sbiin yu'un ja' chasto-jbe amulic, vo'oxuc ti st'ujoxuc onox li Rioxe —x'utat la yilel yu'un ti anjel ta svayiche.

²²Ja' ic'ot ti c'usi yalaj ti Rioxe ti c'alal ixch'amunbe ye ti yaj'alc'op ti ta vo'nee.

²³Ta to xchi'in yol jun tojol tseb.

Crem ta x'ayan.

Emanuel ta sbiin yu'un ja' Riox ti chtal xchi'inotique,

xi onox ti j'alc'ope.

²⁴Ti c'alal ijulav ti Josee, ti c'usi i'albat yu'un ti anjele ixch'un. Iyic' onox ti Maríae. ²⁵Pero muc xchi'in sbaic ta ora. Ja'to ixchi'in sbaic c'alal i'ayan ti sba yole. Ti Josee Jesús iyac'be sbiin ti unene.

Ja' li' yalaj ti ay yac'beic smoton unen Jesús ti p'ijil viniquetique

2 Ti Jesuse tey i'ayan ta jteclum Belén li' ta estado Judeae. Ja'o ta scovier-noal ti Erodese. Ti c'alal ayanem xa'ox ti Jesuse, ital ta Jerusalén jayvo' p'ijil viniquetic liquemic tal ta loq'ueb c'ac'al.

²Li' yul sjaquique:

—¿Bu i'ayan ti much'u sc'oplal chaspasic ta mantal, vo'oxuc li juriooxuque? Yu'un iquilticotic jp'ej c'anal c'alal tey-oticotic ta jnaticotic ta loq'ueb c'ac'ale. Ja' seña ti i'ayan xa ti much'u chaspasic ta mantale. Ja' tal quich'ticotic ta muc' —xiic.

³C'alal iya'i ti Erodese, mu xa sna' c'u tspas xchi'uc ti jchi'iltactic li' nacajtic ta Jerusalem. ⁴Ti Erodese istac ta iq'uel scotol ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. C'alal tsobolic xa scotolique, lic sjac' bu sc'oplal ch-ayan ti Cristoe ti chtal spasotic ta mantale.

⁵—Sc'oplal ch-ayan ta Belén li' ta estado Judeae. Ja' onox yech ists'ibaic ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee:

⁶Ac'u la mi c'ox jteclum li Belen ta yosilic ti smomtac ti Juda ti ta vo'nee,

pero ta to la xvinaj sc'oplal ta ts'acal.

Yu'un la ja' tey ta x'ayan ti much'u chtal spasotic ta mantale, vo'otic li j'israelotique, ti st'ujotoc onox ti Rioxe,

xi onox ti yaj'alc'ope —xi ti paleetique.

⁷Ti Erodese mucul istac ta iq'uel ti p'ijil viniquetique. Isjac'be c'usi ora iyilic ti c'anale. ⁸C'alal laj sjaquie —Batanic ta Belén. Ba jaqu'ic yo'to c'u cha'al xataic ti unene. Mi ataique, x'ech' avalbecon yu'un chba quich' ta muc' uc —xi ti Erodese, pero chlo'lovan no'ox.

⁹⁻¹⁰C'alal laj albaticuc ti p'ijil viniquetique, ibatic. Ti c'anal iyilic ta loq'ueb c'ac'ale, ja' babe ech'el yu'unic. C'alal iyilic ti chanav toe, xmuyubajic ech'el. Ti c'anale tey ipaj ta stuqu'uil jp'ej na yo' bu ti unene. ¹¹Tey i'och ti p'ijil viniquetique. Iyilic ti unene xchi'uc ti sme'e, ja' ti Maríae. Iyich'ic ta muc' ti unene. Isquejan sbaic, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc. Iyac'beic smoton: oro, xchi'uc bec'tal pom, xchi'uc mirra. ¹²Ts'acal to i'albatic la ta svayichic yu'un ti Rioxe ti mu xa ya'uc ech' sc'oponic ti Erodese. Yech'o un c'alal isutic ta slumalique, jun xa o be istamic ech'el.

Ja' li' yalaj ti iyac' ta milel c'oxetic ti Erodese

¹³Ti c'alal isutic xa'ox ti p'ijil viniquetique, ivaychin la ti Josee. Isvaychin la jun anjel ta vinajel.

—Lican ta ora, ic'o ech'el li unene xchi'uc li sme'e. Batanic ta Egipto. Teanic o me. Ja'to mi lacalbeique xasutic tal. Yu'un li Erodese chlic sa' li unene yu'un yo'onuc smil —x'utat la yilel.

¹⁴Ti Josee ora ilic. Ta ac'ubaltic ibatic ta Egipto. ¹⁵Tey inaquic. Ja'to isutic tal c'alal icham ti Erodese. Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Ta la

xbat ta Egipto ti Xch'amal Rioxe. Ts'acal to la chic' sutel tal", xi ti j'alc'ope.

¹⁶Ti Erodese, c'alal iyul ta sjol ti ilo'loat yu'un ti p'ijil viniquetique, icap tajmec. Isloq'ues mantal ti ac'u yich' milel scotol c'ox crem ta Belene. Ja' ti bu chib to sjabilalique xchi'uc ti más c'oxetique. Ti Erodese sna'oj c'usi ora iyilic c'anal ti p'ijil viniquetique, yech'o ti ja' iyac' ta milel ti c'oxetic chib sjabilale yu'un isnop ti tey capal chlaj ti unene.

¹⁷Ja' yech ic'ot ta Belén chac c'u cha'al ic'ot ta jteclum Ramá ti ta vo'nee ti iyal ti Jeremías yaj'alc'op Rioxe:

¹⁸Ti antsetic ta jteclum Ramae chlic la oq'uicuc.

Chat la yo'onic, choq'uitaic la ti yolique. Abol la sbaic, chat la yo'onic tajmec, ja' la ti chmilbatic ti yolique, xi ti Jeremiáse.

¹⁹C'alal tey to'ox ta Egipto ti Josee, icham ti Erodese. Ti Josee isvaychin la jun anjel ta vinajel.

²⁰—Lican, ic'o ech'el li unene xchi'uc li sme'e. Sutanic ta alumalic yo' bu lachi'iltac ta israelale. Ti much'u tsmil ox li unene icham xa —x'utat la yilel yu'un ti anjele.

²¹Ilic ti Josee, iyic' tal ti unene xchi'uc ti sme'e. Iyulic li' ta jlumaltique. ²²Ti c'alal iyulique, yan xa o covierno ochem li' ta estado Judeae. Ja' xa ochem screm ti ánima Erodese, Arquelao sbi. Ti c'alal iya'i ti Josee, ixí'. Muc xnaqui li' ta Judeae. P'albat la ta svayich yu'un ti Rioxe ti ac'u ba nacluc ta estado Galileae.

²³Yech'o ti ta jteclum Nazaret ba nacluque. Ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil sc'oplal yu'un yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee: "Jesus Nazaret", xi la sc'oplal yu'un ti crixchanoetique —xiic.

Ja' li' yaloj ti lic yal a'yuc sc'op Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 Ti c'alal tey to'ox ta Nazaret ti Jeseuse, ti Juan j'ac'-ich'vo'e lic yal a'yuc sc'op Riox ta xocol bamil li' ta estado Judeae.

²—Ictaic xa spasel li c'usitic chopole yu'un chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —xi.

³Ti Juane ts'ibabil onox sc'oplal yu'un ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. Ja' yech ists'iba chac li'i:

Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal, tsots ch-avetaj ta xocol bamil.

“Chtal xa ti Cajvaltique.

Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.

Xach'unbeic me ti c'usitic choyalbeique”,

xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox ti Isaías.

⁴Ti Juane jalbil tsatsal cameyo sc'u'. Nucul xchuc xch'ut. Naca cochi' xchi'uc ajapom islajes. ⁵Ti jchi'iltactic ta israelale ti li' nacajtic ta Jerusalene, xchi'uc ti much'utic li' nacajtic ta sjunlej estado Judeae, xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta ti' uc'um Jordane, ba ya'iic c'usi chal ti Juane. ⁶Ti much'utic jamal iyalic ti c'usitic chopol tpsasique, i'ac'-batic yich'ic vo' ta uc'um Jordán yu'un ti Juane.

⁷Ti Juane iyil ti tey chc'ot ep ti much'utic ochemic ta fariseoale xchi'uc ti much'utic ochemic ta saduceoale. C'ot sc'anic ich'vo' uc.

—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti chtal c'oc' li chone, chjativ. Ja' yechoxuc uc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta ora li ich'vo'e? ⁸Mi chavich'ic vo'e, ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole. ⁹Mu me xanopic yech chac li'i: “Ja' jmucl'atoticotic ti Abraame, yech'o un chicuxioticotic onox

ta sbatel osil uc”, mu me xachiic. Chacalbeic, ti Rioxe xu' tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic li'i. ¹⁰Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate. Tombil xa yeq'uelal ta yoc yu'un chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel. ¹¹Li vo'one ja' no'ox chcac'be yich'ic vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole. Pero oy much'u ts'acal to ta xtal, más oy syu'el. Li vo'one mi ja'uc slicbel xonob, mu xlic cu'un yu'un mu c'u xitun o. Ja' chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti co'ol xchi'uc c'oq'ue yu'un ja' tsloq'ues o li c'usitic chopol ta avo'onique. ¹²Ti much'utic tsc'anic loq'uesbel li c'usitic chopol ta yo'onique, ja' chbatic ta vinajel. Yan ti much'utic mu sc'anic loq'uesbele ja' ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Co'ol xchi'uc ti much'u ta sjic'a strigoe. Ti c'alal xljaj sjic'ae, ta xch'ol ta stenal. Li yoctaque ta xchic' —x'utatic yu'un ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³Ti c'alal yolel chac' ich' vo' ti Juane, ja'o iloc' tal ta estado Galilea ti Jesuse, tey ic'ot ta uc'um Jordán yu'un tsc'an ti ch-ac'bat yich' vo' yu'un ti Juane. ¹⁴Ti Juane mu sc'an xac'be yich' vo' ti Jesuse.

—Vo'ot chavac'bon quich' vo' ti yechuque. Ma'uc yech smelol ti vo'on chacac'be avich' vo'e —xi ti Juane.

¹⁵—Ac'bon quich' vo'. Ja' jts'acubtastic scotol ti c'usi tsc'an ti Rioxe —xi ti Jesuse.

Yech'o un ti Juane iyac'be yich' vo' ti Jesuse. ¹⁶Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iloc' ta uc'um. Ja'o ijam li vinajele. Iyil iyal tal ta sba ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. Co'ol xchi'uc paloma yilel. Ja'o ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. ¹⁷Ti Rioxe ic'opoj tal ta vinajel.

—Li'i ja' Jch'amal, jc'anoj tajmec. Jun co'on yu'un —xi.

Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iyulesbat ta sjol yu'un ti Ch'ul Espíritue ti chbat ta xocol balamile yo' xq'uele o yu'un ti totil pucuje mi ta xch'un lo'loele.

²Ti c'alal tey ta xocol bamil ti Jesuse, muc xve' cha'vinic c'ac'al xchi'uc cha'vinic ac'ubal. Lic vi'najuc. ³Ti c'alal chvi'naj xa tajmeque, ja'o ic'ot ti totil pucuje, Satanás sbi. C'ot slo'lo ti yaloje.

—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, alboquic li tonetic li'i ac'u c'atajuc ta pan —xut.

⁴—Ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu ta panuc no'ox chicuxiotoxicotique. Ja' tsc'an ta jch'unbeticotic noxtoc li c'usitic chiyalboticotic ti Rioxe —xi ti Jesuse.

⁵Ti pucuje iyic' tal ta Jerusalén ti Jesuse. Isva'an ta jol templo.

⁶—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, jip aba yalel. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti “chastacbe tal anjeletic ti Rioxe yo' mu c'u xapas oe. Ja' stsacoj chac'ot yo' mu xayayij o ta tone”, xi ts'ibabil —x'utat yu'un pucuj ti Jesuse.

⁷—Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox ti mu xu' jq'uelbeticotic yo'on ti Rioxe —x'utat yu'un Jesús ti pucuje.

⁸Ti pucuje iyic' muyel ta jp'ej toyol vits noxtoc ti Jesuse. Ora iyac'be yil sjunlej bamil ta syu'el xchi'uc ti c'u x'elan tspas mantal li jyu'elétique, xchi'uc ti c'u x'elan ich'bilic ta muq'ue.

⁹—Chacac'be acuentain sjunlej mi chavich'on ta muq'ue, mi chaquejle-taone —xi ti pucuje.

¹⁰—Batan, Satanás. Mu jch'un li c'usi chavallbone. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti stuc no'ox chquich'ticotic ta muc' ti Rioxe, ti ja' ta jpasticotic ti c'usi tsc'ane —x'utat yu'un Jesús ti pucuje.

¹¹Ti pucuje ibat. Ja'o ital ta ora anjeletic, tal scoltael ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹²C'alal iya'i ti Jesuse ti itiq'ue ta chuquel ti Juane, isut ta Galilea. ¹³Ja' iscomtsan li slumale, ja' li Nazarete, tey ba nacluc ta jteclum Capernaum. Li Capernaume ta ti'nab yo' bu yosil smomtac ti Zabulone xchi'uc ti Neftalí ti ta vo'nee.

¹⁴Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Isafás yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

¹⁵Li yosil smomtac ti Zabulone xchi'uc li yosil smomtac ti Neftalí ti ta vo'nee, chlic ta ti'mar c'alal to jech uc'um Jordán,

Galilea chac'beic sbi ti namal crixchanoetic tey chtal naclucuque.

¹⁶Ti jchi'iltactique ti ts'acal to chtal nacluc teyo'e, abol sbaic.

Ts'acal to jun yo'onic yu'un ja' tey chul ta slumalic ti much'u st'ujoj Riox chistojbotic li jmultique,

xi onox ti Isafase.

¹⁷C'alal ba nacluc ta Capernaum ti Jesuse, ja'o lic yal:

—Ictaic xa spasel li c'usitic chopole yu'un chlic xa pasvanuc ta mantal ti Riox —xut ti jchi'iltactique.

¹⁸Ti c'alal tey chanav ta ti'ti'nab ta estado Galilea ti Jesuse, tey iyil cha'vo' jchi'iltic ta israelal, sbanquil yits'in no'ox sbaic. Li banquilale Simón sbi. Pedro li xcha'p'elele sbie. Andrés sbi li its'inale. Tey yolel tsjpic ta nab snuti'ic tsacobil choy yu'un tsacchoy yabtelic.

¹⁹—La' chi'inicon, ta jel avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi chba avic'becon tal crixchanoetic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁰Ora iyictaic o li tsacchoye, ja' ba xchi'inic ti Jesuse.

²¹Ijelav ech'el ti Jesuse xchi'uc li cha'vo' jchi'iltique. Tey iyil otro cha'vo', sbanquil yits'in no'ox sbaic uc. Ja' scremotic ti Zebedeoe. Li banquilale Jacobo sbi. Li its'inale Juan sbi. Tic'ajtic ta canova xchi'uc stotic, yolel ta sts'isic snuti'ic tsacobil choy yu'un jatem.

—La' chi'inicon —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²²Tey iscomtsanic ti stotique xchi'uc ti scanovaique, ja' ba xchi'inic ti Jesuse.

²³Ti Jesuse ixanav ta sjunlej estado Galilea xchi'uc li yajchanc'optaque. Ixchanubtas jchi'iltactic ta israelal ta scotol bic'tal temploetic. Ja' iyal ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Riox. Icol yu'un ep jchameletic noxtoc, c'usuc no'ox ipic o ti crixchanoetic. ²⁴Ivinaj ta sjunlej estado Siria ti icol yu'un ep jchameletique. Yech'o un ti butic i'ech' ti Jesuse tey iyiq'uic tal ti jchameletique. Ep ta tos chamel cha'iic. Jlom oy c'usi c'ux cha'iic, jlom ochem pucuj ta yo'onic. Oy jtup'-iq'uetic, oy much'utic ch'abal yip jun yoc sc'obic. Ti Jesuse icol yu'un scotol. ²⁵Ep tajmec crixchanoetic ixchi'inic ech'el ti Jesuse. Ja' ti much'utic tey nacajtic ta Galileae, xchi'uc ta Decapolise, xchi'uc li' ta Jerusalem, xchi'uc ta yan jteclumetic li' ta estado Judeae, xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta jech uc'um Jordane.

Ja' li' yaloj ti ichanubtasvan ta jp'ej vits ti Jesuse

(Lc. 6.20-23)

5 C'alal iyil ti Jesuse ti bats'i ep tajmec stsojoj sbaic ti jchi'iltactic ta israelale, imuy jts'uj ta ch'ut vits, tey ichoti. Lichotioticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotic. Ibatuc uc ti much'utic sjunul yo'on cha'iic c'usi chal ti Jesuse. ²Ti Jesuse lic chanubtasvanuc.

³—Ti much'utic sna'ojic ti muc bu lec yo'onique, chlic to ta ts'acal ti jun

yo'onique yu'un chlic pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.

⁴Ti much'utic choq'uita sbaic yu'un li smulique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chpatbat yo'onic yu'un ti Rioxe.

⁵Ti muchutic mu sna' stoy sbaique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta slumalinic ti ach' balamile.

⁶Ti much'utic sjunul yo'on tsc'anic lecubtasbel yo'onique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe.

⁷Ti much'utic chc'uxubinvanique chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta xc'uxubinatic yu'un ti Rioxe.

⁸Ti much'utic sjunul yo'on tspasic li c'usitic lec chil ti Rioxe, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chba sq'uel-beic sat ti Rioxe.

⁹Ti much'utic tspajesic c'ope chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un “jch'amaloxuc”, x'utatic yu'un ti Rioxe.

¹⁰Ti much'utic ch-ilbajinatic o ti c'usitic lec tspasique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chlic pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.

¹¹⁻¹²Li vo'oxuque mi chopol c'usi chyalbeic o crixchanoetic ti avich'o-jicon ta muq'ue, mi chayilbajinique, mi chasnopbe amulique, mu xavat o avo'onic. Junuc no'ox avo'onic yu'un lec ti c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Ja' yech i'ilbajinatic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'ne uque.

**Ja' li' yaloj ti co'ol c'u cha'al
ats'am ya'el ti much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe**

(Mr. 9.50)

¹³Li vo'oxuque co'oloxuc c'u cha'al ats'am ya'el yu'un vo'oxuc ta xlecub avu'unic li balamile. Ti mi lec li c'usitic chapasique, chatunic li' ta sba balamile. Ti mi chopol li c'usitic chapasique, mu c'u xatunic o. Co'ol c'u cha'al at-

s'am ti mu xa bu chi'e, mu xa c'u stu. Chich' taniel. Chtec'ulanat yu'un li crixchanoetique.

**Ja' li' yaloj ti co'ol c'u cha'al luz ya'el
ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe**

¹⁴Li vo'oxuque co'oloxuc c'u cha'al luz ya'el li' ta sba balamile. Chavaq'uc iluc ti lec avo'onique, ja' chilic o li crixchanoetique ti xu' chlecub yo'onic uque. Co'ol xchi'uc jun jteclum ta jolvits, lec xvinaj, mu stac' naq'uel. ¹⁵Ja' no'ox yech noxtoc c'alal ta jtsan jcastique, mu jmactic ta almul. Toyol onox chcac'tic yo' xilic o osil scotol ti much'utic teyic ta yut nae. ¹⁶Li vo'oxuque ja' yech tsc'an chvinaj ti lec avo'onique yo' xilic o li crixchanoetique, yo' xlic yich'ic o ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutotitic ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti chc'ot scotol ti
c'usitic yaloj ti Rioxe**

¹⁷Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Mu me xanopic ti tal jch'aybe smantal ti Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti yaj'alc'optac ti ta vo'nee. Ma'uc tal jch'ay; tal jts'acubtas scotol. ¹⁸Ta melec chalc'beic, c'alal mu to'ox chlaj li vinajel balamile, mi jp'el mu xch'ay ti c'usitic yaloj ti Rioxe, persa chc'ot scotol. ¹⁹Ti much'u mu xch'un jtosuc li smantaltac Rioxe, mi ja' yech ta xchanubtas li crixchanoetique, ja' mu tsotsuc yabtel chc'ot yo' bu tspas mantal ti Rioxe. Ti much'u ta xch'un scotol smantal ti Rioxe, mi ja' yech ta xchanubtas li crixchanoetique, ja' tsots yabtel chc'ot yo' bu tspas mantal ti Rioxe. ²⁰Chacalbe ava'iic, ti much'utic ta xchanubtasvanic ta smantaltac Rioxe xchi'uc li jfariseoetique, chalic ti lec yo'onique. Yan li vo'oxuque ja' tsc'an ti ta melec lec avo'onique. Mi ja' yechoxuc chac c'u cha'al li jfariseoetique, mu xu' cha'ochic uc yo' bu tspas mantal ti Rioxe.

**Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse
ti mu me jçapan jbatique**

(Lc. 12.57-59)

²¹'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne moletique ti mu me xmilvanique. "Ti much'u chmilvane milic", x'utatic. ²²Li vo'one chacalbeic, ti much'u tscapan li xchi'ile, xchi'uc ti much'u "mu c'u balot o", xut li xchi'ile, xchi'uc ti much'u "toj sonsoot", xut li xchi'ile, co'ol smul c'u cha'al li jmilvanejetique. Co'ol chba yich'ic castico ta c'oc'.

²³⁻²⁴'Ja' tsc'an ti lec xavil abaic ta acotolique. Mi chba avac'be smoton Riox yo' xchic'obil smotone, mi tey iyul ta ajol ti oy amul yu'un lachi'ile, tey ictao comel ta sts'el xchic'obil smoton Riox li c'usi avich'oj ech'ele. Ba'yi ba lajesbo yo'on ti much'u oy amul yu'une. Mi ilaj yo'one, xtal avac'be smoton ti Rioxe.

²⁵'Mi oy bu ata amul yu'un lachi'ile, tsc'an ti chba alajesbe yo'on ta orae. Ti mi mu xba alajesbe yo'one, chayic' ech'el ta stojol jmeltsanejc'op. Li jmeltsanejc'ope chayac' ta sc'ob jchabiejtemplo. Li jchabiejtemploe chastic' ta chuquel. ²⁶Ta melel chacalbeic, mi mu xapasic chac c'u cha'al lalcalbeique, li jmeltsanejc'ope chac' atojic scotol lamulique.

**Ja' li' yaløj ti mu me
xpich' co'ontic yan antse**

(Mt. 18.8-9; Mr. 9.43-47)

²⁷'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne moletique ti mu me sa' yantsique, ti mu me sa' yajmul li antsetique. ²⁸Li vo'one chacalbeic, ti much'utic chpich' yo'on antsetique, co'ol xa xchi'uc yants che'ot. Ti much'utic chpich' yo'on viniquetique, co'ol xa xchi'uc yajmul che'ot.

²⁹'Mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. ³⁰Ja'

no'ox yech noxtoc mi ja' chata o amulic lac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

Ja' li' yaløj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹'Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'ne moletique: "Ti much'u ta xch'ac yajnille, ac'u smeltsanbe svunal ti ixch'ac xa sbaique, ac'u yac'be ti yajnille. Ja'to mi oy svunale xu' xch'ac sbaic", x'utatic onox. ³²Li vo'one chacalbeic, ti much'u ta xch'ac yajnille, mi muc bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque, co'ol xchi'uc isa' yajmul ya'el ti yajnille yu'un ixch'ac. Ti much'u chic' ch'acbalal antse, co'ol xchi'uc yants che'ot noxtoc —xiyutoticotic ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti yechuc me
li c'usitic chcaltique**

³³Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'nee: "Mi chava'anic ta rextico ti Rioxe, xapasic me li c'usi chavalique", x'utatic onox. ³⁴Li vo'one chacalbeic, mu me xava'anic ta rextico li vinajele, yu'un ja' tey chotol tspas mantal ti Rioxe. ³⁵Mu me xava'anic ta rextico li balamile, yu'un ja' scuentainoj ti Rioxe. Mu me xava'anic ta rextico li jteclum Jerusalene, yu'un ja' st'ujøj ti Rioxe. ³⁶Mu me xava'anic ta rextico lajolique, yu'un ja' spaso' ti Rioxe. Li stsatsal ajolique mu stac' xasacubtasic, mu stac' xavic'ubtasic. ³⁷Yechuc me li c'usi chavalique. Ti mi chanopic c'ope, ja' mulil.

**Ja' li' yaløj ti tsc'an ta
jc'uxubintic jcrontatique**

(Lc. 6.27-36)

³⁸'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'nee: "Ti mi at'usbe jp'e'juc sat achi'ile, chavich' t'usbel jp'e'juc asat uc. Ti mi acolesbe

jp'ejuc stanal ye achi'ile, chavich' colesbel jp'ejuc stanal ave uc", x'utatic. ³⁹Li vo'one chacalbeic, ti much'u ilbaj xay-ilique, ts'iquic me. Ti mi oy much'u chasmajbe jot xocon asate, albo ti xu' ts-maj xcha'jotole. ⁴⁰Ti mi oy much'u chastic'be amul ta stojol li jmeltsanejc'ope-tique, mi chaspojbe lacamisae, ac'bo. Ac'bo noxtoc lapimilc'u'e. ⁴¹Ti mi oy much'u chyalbe chacuchbe ech'el yicats junuc revae, cuchbo ech'el chibuc reva. ⁴²Ti mi oy much'u chasc'anbe li c'usuc avu'lune, ac'bo. Ti mi oy c'usi chaxch'amunbee, mu me xajalan —xiyutoticotic ti Jesuse—.

⁴³Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'nee: "C'uxubinic lachi'ilique. Lacrontaique crontainic", x'utatic. ⁴⁴Li vo'one chacalbeic, c'uxubinic acrontaic. C'anbeic bentsiyon ti much'utic chopol c'usi chyalbeique. Lec xac'oponic ti much'utic mu sc'an sq'uel asatique. C'oponbeic Riox ti much'utic chayilbajinique. ⁴⁵Ti mi yech chapasique, chvinaj ti xch'amaloxuc xa ti Jtotic Riox ta vinajele. Ti Rioxe ta xloc' tal yu'un li c'ac'ale scuenta scotol crixchanoetic, ac'u mi lec yo'onic, ac'u mi chopol sjolic. Ja' no'ox yech li vo'e chiyac'botic ta parejo. Ja' chvinaj o ti sc'anoj scotol crixchanoetic. ⁴⁶Ti mi ja' no'ox ac'anojic li much'utic sc'anojoxuque, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc. ⁴⁷Ti mi ja' no'ox chac'oponic li much'utic lec xavojtiquinique, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. ⁴⁸Li vo'oxuque tsc'an chvinaj ti lec avo'onic chac c'u cha'al chvinaj slequil yo'on ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal ti c'u x'elan chcac' jlimoxnatic ti Jesuse

6 Liyalboticotie noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xatoy o abaic ti c'alal chapasic c'usitic tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele. Mi chac'anic o ich'el ta muqu'ue, mu xayac'be amotonic ti Rioxe. ²Ti c'alal chavac' alimoxnaique, mu me xa'i'onicuc to chac c'u cha'al ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Ti c'alal chac' slimoxnaic ta bic'tal temploetique, mi ta cayatic, chalic to a'yuc yo' x'ich'eic o ta muc' yu'un li crixchanoetique. Ta melec chacalbeic, ti much'utic yech tspasique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ³Ti c'alal chavac' alimoxnaic li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaqu'uc iluque. ⁴Ac'u mi mucul chavaqu'uc, ti Jtotic Rioxe yiloj onox. Chayac'beic bentsiyon. Li bentsiyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti iyal c'u x'elan ta jc'opontic Riox ti Jesuse

(Lc. 11.2-4)

⁵Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Yu'un ich'el no'ox ta muc' tsc'anic ti c'alal tsva'an sbaic ta bic'tal temploetique, mi ta yesquinail cayaetic, ti c'alal tsc'oponic Rioxe. Ta melec chacalbeic, ti much'utic yech tsnopique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ⁶Ti c'alal chac'oponic Riox li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaqu'uc iluque. Q'uejo aba atuc ti c'alal chac'opon Rioxe. Ac'u mi atuc chac'opon, ti Jtotic Rioxe yiloj onox. Chayac'beic bentsiyon. Li bentsiyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

⁷Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu me teyuc no'ox chavalulanbeic ti c'usi aval-beic xae chac c'u cha'al tsc'oponic yajsantoic ti much'utic ma'uc jchi'iltique. Le'e yu'un tsnopic ti ja'to yech cha'ibatic o ti ep ta ech'el chalbeique. ⁸Li vo'oxuque mu me xapasic yech. Ti Jtotic Riox ta vinajele sna'oj ti c'usitic chtun avu'unic ti c'alal mu to'ox chac'an-beique. ⁹Ti c'alal chac'oponic Rioxe, xavalic chac li'i:

Tot, Cajval, teyot ta vinajel, ac'u quich'otitic ta muc' jcotoltitic li' ta sba balamile.

¹⁰Ja' ta jc'anticotic ti chapas mantal atuc li' ta sba balamile.

Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic lec chavile.

Ja' no'ox yech ac'u jpasticotic li' ta sba balamil li c'usitic lec chavile.

¹¹Ac'bon jve'eltiticotic lavie.

¹²Ac'botiticotic pertonal yu'un jmultiticotic yu'un icac'betiticotic xa pertonal li much'utic ista smul cu'untiticotic.

¹³Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o li c'usitic chopole.

Vo'ot chapas mantal ta sbatel osil.

Vo'ot oy alequilal ayu'elal.

Vo'ot chaquich'titicotic ta muc' ta sbatel osil.

Toj lec ti ja' yech chc'ote, xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe.

¹⁴Mi chavaqu'uc ta pertonal ti much'u oy smul avu'unique, ja' no'ox yech chay-ac'beic pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele. ¹⁵Ti mi mu xa'ac'vanic ta pertonale, ja' no'ox yech mu xay-ac'beic pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu me xcac'tic iluc mi quictaaj cotique

¹⁶Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Mi chavicta avotic c'alal chac'oponic Rioxe, mu me xapasic chac c'u cha'al tspasic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Yu'un tsbon satic ta tanil ti' c'oc' yo' xvinaj o ti yictaaj yotique. Ta melec chacalbeic, ti much'utic yech tspasique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ¹⁷⁻¹⁸Ti c'alal chavicta avotic li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaqu'uc iluque. Tuso ajolic, poco asatic chac c'u cha'al chapasic onoxe yo' mu xvinaj o ti avictaaj avotique. Ti Jtotic Riox ta vinajele yiloy onox, chayac'beic bentisyon. Li bentisyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti ac'u jtsob jc'ulejaltic ta vinajele

(Lc. 12.32-34)

¹⁹Mu me xatsob ac'ulejalic li' ta sba balamile. Li'toe chljaj ta vach chon li c'usuc avu'unique, chcuxin, chbat ta j'elec'. ²⁰Li c'usuc avu'unique más lec aq'uc tunuc yu'un Riox yo' oy o ac'ulejalic ta vinajele. Teyo'e mu x'och vach chon sep' ac'u'ic, mu xcuxin, mu x'och j'elec'. ²¹Ti bu lac'ulejalique, ja' tey batem avo'onic.

Ja' li' yaloj ti mi chic'uxubinvanotique, lec jsatic ya'el

(Lc. 11.33-36)

²²Mi chac'uxubinic achi'ilique, co'ol xchi'uc lec asatic ya'el yu'un chavaqu'uc tunuc yu'un Riox li c'usuc avu'unique. Mi yech chapasique, lec chabatic. ²³Yan ti mi mu xac'uxubinvanique, co'ol xchi'uc ma'satoxuc ya'el yu'un mu xavaqu'uc tunuc yu'un Riox li c'usuc avu'unique. Mi yech chapasique, chopol chabatic. Ja' ta xch'ay xava'iic li sc'op Rioxe ti ava'yojic xae. Más to chopol chabatic.

**Ja' li' yaløj ti mu xu' chitunotic
yu'un Riox mi ja' no'ox ta
co'ontic li taq'uine**

(Lc. 16.13)

²⁴'Mu xu' mi cha'vo' avajvale. Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu' cha'vo' yajvale. Mi cha'vo' yajvale, li june chopol chil; li june lec chil. Li june yich'oj ta muc'; li june mu xich' ta muc'. Ja' no'ox yech mu xu' chatunic yu'un Riox mi ja' no'ox ta avo'onic li taq'uine.

**Ja' li' yaløj ti mu me
c'usi xcat o co'ontique**

(Lc. 12.22-31)

²⁵'Yech'o un chacalbeic, mu me xavat avo'onic ti c'uxi chacuxiic li' ta sba balamile, ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u' apoq'uique. Yu'un ja' layac'be apat axoconic ach'ulelic ti Rioxe, yech'o un chac' ave'elic, chac' ac'u'ic. ²⁶Q'uelavilic li mutetique, mu sna' x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic. Ja' chmac'linatic yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. Ali vo'oxuque más to chaxc'ux-ubinic. ²⁷Ac'u mi xavat avo'onic, mu xanatubic o cha'ch'ixuc.

²⁸'¿C'u yu'un ti chavat o avo'onic ti bu chata ac'u' apoq'uique? Q'uelavilic c'u slequil ta xch'i li nichimetic ta stentejtique. Pero mu x'abtejic, mu sjal sc'u'ic. ²⁹Chacalbe ava'iic. Ti Salomón ti ta más vo'nee jc'u'lej tajmec, lequic sba ti sc'u' spoq'ue, pero mu xco'olaj xchi'uc li nichime. ³⁰Li ts'i'lele bats'i yox tajmec lavie, pero oc'ob cha'ej chich' tiq'uel ta jorno, chta'aj o pan. Ac'u mi muc bu jal ta xch'i li ts'i'lele pero bats'i yox tajmec xcha'le ti Rioxe. ¿Mi ja' xa mu xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un mu to chach'unic. ³¹Yech'o un mu me xavat avo'onic ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u'ique. ³²Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe chat yo'onic.

Li vo'oxuque sna'oj c'usitic chtun avu'u-nic ti Jtotic Riox ta vinajele. ³³Yech'o un ch'unic c'usi chayalbeic ti Rioxe. Mi ach'unique, chayac'beic ti c'usitic chtun avu'unique. ³⁴Mu me xavat avo'onic c'usi chapasic li oc'obe yu'un mu xana'ic c'usi chc'ot. Ta'luc o me ti c'u x'elan avo'olic jujun c'ac'ale. Mu me xasa'ic yan —xiyutotitic ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti mu me
jnopbetic smul jchi'iltique**

(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Mu me xanopbe smul achi'il yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe ti oy amule. ²Ti c'u x'elan abol sba avu'un lachi'ile, ja' no'ox yech chayac'be castico ti Rioxe. ³Ac'u mi mu c'usi más chopol tspas lachi'ile, li vo'ote yochelot ta sq'uelel. Mu xava'i aba ti más to chopol li c'usi chapase. ⁴“Chopol ti x'elan chapase”, xavut lachi'ile, pero ¿c'uxi chap'ijubtasvan ti más to chopol c'usitic chapas li vo'ote? ⁵Li vo'ote chanop ti mu c'usi chopol chapase. Mi chac'an chap'ijubtas lachi'ile, ja' tsc'an ti vo'ot ba'yi chavicta spasel li c'usitic chopole. Mi avil xa ti lecote, xu' xa xap'ijubtas lachi'ile.

⁶Ti much'u mu sc'an albel li sc'op Rioxe ti ja' chacuxiic o ta sbatel osile, mu xacha'albe. Yu'un ja' xchi'il li ts'i'e ti mu xa'i pajesel c'alal chtivane. Ja' xchi'il noxtoc li chitome ti tstec'ulan li nats'il bu toyol stojole ti lelec sbae.

**Ja' li' yaløj mi ta je'anbetic c'usitic
chtun cu'untic ti Rioxe, chiyac'botic**

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷'Mi mu xavicta abaic ta sc'anulanbel ti Rioxe, ta onox xayac'beic li c'usitic chac'anique. Co'ol xchi'uc li much'u tsa' c'usi chtun yu'une, tsta. Co'ol xchi'uc li much'u chc'opoj ta ti'nae, chtac'bat. ⁸Li much'utic mu xicta sba ta sc'anele, chac'batic.

⁹Li vo'oxuque, ti c'alal chasc'an-beic pan lach'amalique, ma'uc ton chavac'beic. ¹⁰Ti c'alal chasc'anbeic choye, ma'uc chon chavac'beic. ¹¹Li vo'oxuque chopol ajolic pero xana'ic c'usi lec chavac'beic lach'amalique. Ti Jtotic Riox ta vinajele más lec c'usi chayac'beic mi chac'anbeique.

¹²Ti mi chac'an ti lec chayil li crixchanoetique, ja' tsc'an ti lec chayil uque. Ja' yech chal li sc'op Rioxe ti sts'ibaojic ti Moisesse xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee.

**Ja' li' yaløj ti vocol ta
tael li sbelel vinajele**

(Lc. 13.24)

¹³⁻¹⁴Vocol ta tael li sbelel vinajele pero sa'ic me. Ep ti much'utic chbatic ta c'oq'ue yu'un mu voeluc ta tabel sbelel. Jayvo' no'ox ti much'utic chbatic ta vinajele. Ja' no'ox chbatic ti much'utic chich'ic ta muc' ti Rioxe —xiyutotocic ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti c'u x'elan chquiltic ti
much'utic chlo'lovanique**

(Lc. 6.43-44)

¹⁵Iyal noxtoc ti Jesuse:

—P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel yu'un ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Yu'un chtal sc'oPONOXUC manxoic yilel chac c'u cha'al chij, pero li yo'onique ja' chac c'u cha'al li oq'uile. ¹⁶Ja' chavilic o ti c'usi tspace. Ana'o-jic ti mu xataic uva ta jtec' ch'ixe, ti mu xataic ic'ux ta saquil ch'ixe. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, mu c'usi lec chataic yu'un. ¹⁷Li te'el lo'bol ti bu onox leque, lec li sate. Ti bu onox chopole, chopol li sate. ¹⁸Mu scap sba li leque xchi'uc li chopole. ¹⁹Li jtec' lo'bol ti chopol sate ta sts'ete, ta xchi'ue. Ja' no'ox yech ti much'utic

chalic yilel li sc'op Rioxe, ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. ²⁰Yech'o un mi avilic ti chopol c'usitic tspace, na'ic me ti ja' jlo'lovanetique.

**Ja' li' yaløj ti mu xbatic ta
vinajel ti much'utic
xch'unojic sc'op Riox ta alele**

(Lc. 13.25-27)

²¹Ep ti much'utic “Cajval, Cajval”, xiyute, pero mu scotoluc ch-ochic yo' bu ta jpas mantale. Ja' no'ox ch-ochic ti much'utic tspace ti c'usitic tsc'an ti Jtot ta vinajele. ²²Ep ti much'utic ja' yech chiyalbeic ti c'alal sta yora chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique: “Cajval, icalticotic ac'op. Vo'ot ta ayu'el ijloq'uesticotic pucujetic. Ep ta ech'el icac'ticotic iluc alequilal ayu'e-lal”, chiyutic. ²³“Ma'uc jch'amaloxuc. Batanic, mu xajc'anic yu'un ja' ach'un-beic smantal ti pucuje”, ta xcitic.

**Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti
ismeltsan snaic ya'ele**

(Lc. 6.46-49)

²⁴Ti much'u cha'i li c'usi chcale, mi ta xch'une, co'ol xchi'uc jun vinic ti p'ije, ismeltsan sna ta ba ton. ²⁵Ital tsots vo'. Li spat xocon snae, inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae, pero muc xlom yu'un ta ba ton smeltsanoj. ²⁶Ti much'u cha'i li c'usi chcale, mi mu xch'une, co'ol xchi'uc sonso vinic ti ta ba yi' smeltsanoj snae. ²⁷Ital tsots vo'. Li spat xocon snae, inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae, ilom —xiyutotocic ti Jesuse.

²⁸C'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, ti jchi'il-tactique xch'ayet xa yo'onic ti x'elan ichanubtasvane. ²⁹Yu'un lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Ma'uc yech ichanubtasvan chac c'u cha'al jchi'iltactic ti ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

**Ja' li' yaløj ti i'ech' xchamel jun
vinic ti ip ta leprae**

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 Ti c'alal iyal tal ta yoc vits ti Jesuse, ep jchi'iltactic isnap'letaic ech'el. ²Isnupic ta be jun jchi'iltic ta israelal ip ta lepra. Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elán ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi ti vinique.

³Ti Jesuse iyac' sc'ob ta sba ti jchamele.

—Ech'uc che'e —xut.

Ora i'ech'.

⁴—Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yaløj ti Moisesse yo' xilic o li jchi'iltactique ti lecot xae —xut ech'el vinic ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti i'ech' xchamel
smozo jun capitan solteroe**

(Lc. 7.1-10)

⁵⁻⁶Ti c'alal i'och ta Capernaum ti Jesuse, tey ital jun capitan soltero.

—Cajval, mi mu xa'abulaj xavet'esbon xchamel li jmozoe yu'un ip. Puch'ul ta tem yu'un ch'abal yip jun yoc sc'ob. C'ux tajmec cha'i —xi.

⁷—Chba jq'uel che'e. Chba quet'esbe ti xchamele —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁸—Cajval, mu tsotsuc cabtel ti vo'ot chabat ta jnae. Xu' ja' no'ox alo jp'eluc ti ac'u ech'uc xchamel li jmozoe. ⁹Li vo'one mantal no'ox ta jch'un ti ta jpas ta mantal li solteroetique. “Batan”, mi xcut li june, chbat. “La' to”, mi xcut li june, chtal. “Paso chac li'i”, mi xcut li jmozoe, tspas —xi ti capitan solteroe.

¹⁰Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet xa yo'on.

—Ta melel chacalbeic, muc bu jtaoj yech junuc jchi'iltic ta israelal ti ta

xch'un chac c'u cha'al ta xch'un li vinic li'i. ¹¹Chacalbeic noxtoc. Ta sta yora ti chtal ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ti ma'uc jchi'iltic ta israelale. Ta x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe. Ja' chtal xchi'inic ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee, ja' ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove. ¹²Ti much'utic sc'oplal ox ch'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, mu x'ochic yu'un mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ta x'aq'ueic ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —x'utatic yu'un Jesús ti much'utic nap'ajtic ech'el ta spate.

¹³—Xu' xa chabat yu'un ic'ot xa li c'usi ach'unoje —x'utat yu'un Jesús ti capitan solteroe.

Ora i'ech' xchamel ti smozoe.

**Ja' li' yaløj ti itup' sc'ac'al
sni'me'el ti Pedroe**

(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴Ti Jesuse ibat ta sna Pedro. Iyil ti tey puch'ul ta stem ti sni'me'el Pedroe yu'un tilem. ¹⁵Ti Jesuse itsacbe sc'ob. Ora itup' sc'ac'al, lic mac'linvanuc.

¹⁶Ti c'alal i'och ac'ubale, iyiq'uic tal ep ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique. Ti Jesuse ta jp'el no'ox c'op isloq'ues ti pucujetique. Icol yu'un scotol jchameletic ti italic uque. ¹⁷Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Isaías ti ta vo'nee. “Ja' ch-ech' o cu'untic chamel, c'usuc no'ox chamelal ipotic o”, xi onox ti Isaías.

**Ja' li' yaløj ti much'utic tsc'an
chba xchi'inic ti Jesuse**

(Lc. 9.57-62)

¹⁸C'alal iyil ti Jesuse ti joyletabil ta crixchanoetique —Batic ta jech nab —xut li yajchanc'optaque.

¹⁹Tey ic'ot jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Cajval, chajchi'in ech'el ti butic chabate —xi.

²⁰—Li vete oy xch'en, li mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol crixchanootique ch'abal jna. Nopo lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat yu'un ti Jesuse.

²¹Tey ic'ot jun ti much'utic tey onox xchi'uquic sjil c'ac'al ti Jesuse.

—Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to chtal jchi'inot ti c'alal xcham li jtote —xut.

²²—Batic, chi'inon ech'el. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, chamemic ya'el. Tey ac'u smuc sba stuquic —xi ti Jesuse.

**Ja' li' yalaj ti ispajes ic',
ivaxi yu'un nab ti Jesuse**

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³I'och ta canova xchi'uc yajchanc'optac ti Jesuse, ijelavic ta jech nab. ²⁴C'alal chanavic ta ba nabe, ilic tsots ic', xyuc'yon xa tajmec li nabe. Ep i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox yalel. Ti Jesuse tey vayem ta yut.

²⁵Li yajchanc'optaque istijic ti Jesuse.

—Cajval, coltaoticotic yu'un chimu-cotic xa yalel —xutic.

²⁶—¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? ¿C'u yu'un ti chax-i'ique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ilic ti Jesuse, ispajes li iq'ue, ivaxi yu'un li nabe. ²⁷Xch'ayet xa o yo'onic li yajchanc'optaque.

—¿C'usi vinical li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xiic.

**Ja' li' yalaj ti iloq'uesbat pucuj ta
yo'onic cha'vo' jgadarae**

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸Ti Jesuse xchi'uc li yajchanc'optaque ic'otic ta jech nab ta slumal jgadaraetic. C'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ital cha'vo' vinic ochem pucuj ta yo'onic. Ta muquenal iloq'ueic tal yu'un ja' snainojic li ch'ojbil tonetique ti yo' bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. Mu xa much'u sc'an x'ech' tey ta bee yu'un oy xi'elalic.

²⁹I'avanic:

—¿C'usi acuentaoticotic o li vo'ote, Jesús, Xch'amal Riox? Mu to sta yora ti chavac'boticotic casticoe —xiic.

³⁰Ja'o tey xlamet ep chitometric.

³¹—Mi chaloq'uesoticotic ta yo'onic li viniqetic li'i, abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometique —xi ti pucujetique.

³²—Ba ochanic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ti pucujetique iloq'ueic ta yo'onic ti cha'vo' viniq, i'ochic ta chitometric. Ti chitometique stusus xa yalel scotol, ip'a-jic ta nab, ijic'av scotol.

³³Ti jchabichitometique ixi'ic. Ba yalic ta jteclum ti icham scotol ti chitometique, ti lec xa ti cha'vo' xchi'ilic ti ochem to'ox pucuj ta yo'onique. ³⁴Ti crixchanoetic ta jteclume iloc' scotolic, tal sq'uelic ti Jesuse. C'alal iyulique —Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic ti Jesuse.

**Ja' li' yalaj ti itsatsub
yoc sc'ob jun viniq**

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 Ts'acal to i'och ta canova ti Jesuse, isut ta Capernaum yo' bu nacale. ²C'alal tey xa'oxe, sq'uechojic c'otel ta pop jun jchi'iltic ta israelal, ch'abal yip jun yoc sc'ob. Ti Jesuse iyil ti xch'unojic ti oy syu'ele.

—Jch'amal, mu xavat avo'on. Ac'-bilot xa pertonal yu'un lamule —xut ti jchamele.

³Tey jayvo' ti much'utic ta xchanub-tasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. “Li vinic li'i tsp'is sba ta Riox”, xi ta yo'onic. ⁴Ti Jesuse yilaj ti c'usi tsnopique.

—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique? ⁵Ti x'elan icalbe li viniq, ti “ac'bilot xa pertonal yu'un lamule” xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech yu'un mu vocluc ta alel. Ja' no'ox yech mu vocluc ta alel ti “lican, xanavan” xichiotique. Pero

ja' tsc'an chaquelic mi chc'ot sc'op ti much'u yech chale. ⁶Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li viniq. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanoetic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat yu'un Jesús ti viniq.

⁷Ora ilic, ibat ta sna. ⁸Ti c'alal iyilic ti crixchanoetic, xch'ayet xa yo'onic.

—Coliyal Riox ti ac'bil syu'el li vinic li'i —xiic.

**Ja' li' yaloj ti i'iq'ue
yu'un Jesús ti Mateo**

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹C'alal laj chanubtasvanuque, ibat ti Jesuse. Liyil ti tey chotolon ta jc'anbe li sloc' c'usiticuque. Mateo jbi.

La', batic —xiyut ti Jesuse.

Ora ba jchi'in.

¹⁰Ts'acal to libatoticotic ta jna xchi'uc ti Jesuse xchi'uc li yan jchi'iltac ta yajchanc'ope. Ep ic'otic uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspace. Jcotolticotic ijchol jbatiticotic ta mexa.

¹¹Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic. C'alal iyilic ti tsobol chive'oticotic xchi'uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-c'usiticuque, xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspace —Lavajchanubtasvanejique çc'u yu'un ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspace? —xiyutoticotic.

¹²Ti Jesuse iya'i ti c'usi iyalique.

—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti much'utic ipe. ¹³Ba nopbeic c'usi smelol ti ja' yech yaloj ti Riox: “Ja' ta jc'an ti chac'ux-ubinvanique, mu ja'uc no'ox ti chamil-becon jmotone”, xi ti Riox. Li vo'one ma'uc tal jsa' ti much'utic ch'abal smul

ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique yo' xictaic oe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti
Jesuse c'u yu'un ti mu xicta
yotic ti yajchanc'optaque**

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴Oy yajchanc'optac ti Juan j'ac'ich'vo'e. Oy jayvo' c'ot sjac'beic ti Jesuse:

—çC'u yu'un ti mu xicta yotic lavajchanc'optac vo'ote? Li vo'oticotic xchi'uc li yajchanc'optac jfariseoetic ep ta ech'el chquicta coticotic —xiic.

¹⁵Itac'av ti Jesuse:

—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chcat co'ontic. Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic, mu xat yo'onic. Ja'to chicta yotic ti c'alal ximilee.

¹⁶Muc much'u tspac'an ta ach' manta li c'a'c'u'ule yu'un tsmuts li ach'e, chjat más li c'a'c'u'ule. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, ach' xa li c'usitic tspace, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. ¹⁷Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo' lec xcom o xchi'uc li yave —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe
xchi'uc imac xchamel jun ants ti
sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse**

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸Ti c'alal chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o tey ic'ot jun jchi'iltic ta israelal, jmeltsane-jc'op ta jun biq'uit templo. Isquejan sba

ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Naca to icham jtseb. ¿Mi mu xa'abulaj xba avac' ac'ob ta sba yo' xcha'cuxi oe? —xi.

¹⁹Ti Jesuse ibat xchi'uc. Libatoticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotic.

²⁰Oy jun ants slajchebal xa jabil ti mu xmac xchamele. Inopoj ta spat ti Jesuse, ista ta picbel sne spimilc'u'. ²¹“Ac'u mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac o li jchamele”, xi ta yo'on ti antse. ²²Ti Jesuse ijyij, isq'uel ti antse.

—Mu c'u xal avo'on. Yu'un ach'unoj ti tsots jyu'ele, yech'o ti ch-ech' lachamele —xut.

Ora imac ti xchamele.

²³Ti Jesuse ic'ot ta sna ti jmeltsanejc'ope, i'och. Iyil ti tey j'amarerotic, ti tey ch-oc' ch-avanic ti crixchanoetic.

²⁴—Loc'anic to ech'el. Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —xi.

Tse'ej xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un sna'ojic ti ichame. ²⁵Ti Jesuse istac loq'uel scotol ti much'utic teye, i'och ech'el yo' bu telel ti ánimae, itsache sc'ob. Ora icha'cuxi ti tsebe, ilic. ²⁶Ora ivinaj ta sjunlej jlumaltic ti ixcha'cuxes tseb ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse

²⁷Ibat noxtoc ti Jesuse. Tey nap'alic ech'el cha'vo' jchi'iltic ta israelal, ma'satetic. Tsots iyaptaic ti Jesuse:

—Smom David, jc'uxubinoticic! —xiic.

²⁸C'alal i'och ta yut na ti Jesuse, ital ti cha'vo' ma'sate.

—¿Mi chach'unic ti xu' ta jam lasatique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Cajval, ta jch'unticotic —xiic.

²⁹Ti Jesuse ispicbe sat xcha'va'al.

—Lavi ach'unojic ti xu' chajambe lasatique, yech'o un jamuc —xi.

³⁰Ora ijam ti satique.

—Mu me much'u xavalbeic ti lajambe lasatique —x'utatic.

³¹Pero c'alal isutique, iyalic a'yuc ta sjunlej jlumaltic ti ijambat satic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe ye jun uma' ti Jesuse

³²Ti c'alal ja' to'ox chloq'uic ech'el ti cha'vo' ma'sate, yic'ojic c'otel jun uma' yo' bu ti Jesuse, jchi'iltic no'ox ta israelal. Ochেম pucuj ta yo'on. ³³Ti Jesuse isloq'uesbe ti pucuje. Ijam ye ti vinique. Xch'ayet xa yo'onic ti crixchanoetic.

—¿Mi junuc jchi'iltic muc bu xquiltic yech tspas! ¡Sba to iquiltic o! —xiic.

³⁴C'alal iyilic ti jfariseotic —Li vinic li'i ta syu'el totil pucuj tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetic —xut sbaic, tslabanic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti abol sba iyil crixchanoetic ta Galilea ti Jesuse yu'un muc much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe

³⁵Ti Jesuse ixanav ta scotol jteclumetic xchi'uc scotol parajeletic. Ichanubtasvan ta scotol bic'tal temploetic. Iyal a'yuc ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. C'usuc no'ox chamelal ipic o ti crixchanoetic, i'et'esbatic yu'un ti Jesuse. ³⁶Tey tsobol ep crixchanoetic, abol sbaic iyil yu'un co'ol xchi'uc chij ti ch'abal xchabiele. ³⁷—Ta melec ti ep ti much'utic tse'an cha'ic li sc'op Rioxe; ja' jutuc no'ox ti much'utic chaliq. Co'ol xchi'uc mi ep li c'ajoje, ja' jutuc no'ox li jc'ajome. ³⁸Yech'o un c'anbeic ti Rioxe ti ac'u stac ech'el ti much'utic chba yalic a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' tst'uj stuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi
yajchanc'optac ti Jesuse**

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 Jljachava'alticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse, liyac'be jyu'elticotic ti xu' ta jloj'uesticotic pucujetic ta yo'onic li jchi'iltactic, ti xu' chquet'esbeticotic xchamel ti much'utic ipe, c'usuc no'ox chamelal cha'iic.

²Li jbiticoticque ja' li'i: Li much'u ba'yi it'ujee Simón. Pedro li xcha'p'elel sbie. Xchi'uc Andrés, ja' yits'in li Pedro. Xchi'uc Jacobo xchi'uc yits'in Juan sbi, li scremotic Zebedeoe. ³Xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé, xchi'uc Tomás, xchi'uc vo'on li Mateo jbie ti jc'anloc'-c'usiticucon to'oxe. Xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Lebeo, li Tadeo sbi noxtoque. ⁴Xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido cananeo. Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti istac ech'el
slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse**

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵Ti Jesuse listac ech'el jljachava'alticotic. Lec lixchanubtasoticotic ech'el.

—Mu me xabatic ta slumal li yan crixchanoetique, mi ja'uc ta slumal jsamariaetic. ⁶Tey no'ox xabatic yo' bu jchi'iltactic ta israelale, yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel chijetic. ⁷Ba albeic ti ista xa yora tspasatic ta mantal yu'un ti Rioxe. ⁸Et'esbeic xchamel ti much'utic ipe. Cha'cuxesic ánimaetic. Et'esbeic xchamel ti much'utic ip ta lepra. Loq'uesbeic pucujetic ta yo'onic. Ta matanal lacac'be ayu'elic yech'o un ta matanal xavet'esbeic li xchamelique.

⁹Mu me xavich' ech'el ataq'uinic. ¹⁰Mu me xavich' ech'el ave'elic. Mu me xavich' ech'el ch'aqu'ux ac'u'ic. Mu me xavich' ech'el axonobic, mi ja'uc

anamte'ic. Ja' chac c'u cha'al ti much'utic chbat ta abtele tey tsta sve'elic, ja' no'ox yech tey chata ave'elic uc.

¹¹Ti bu cha'ochique, mi ta jteclum, mi ta parajel, jaqu'ic me ti much'u lec sc'oplale. Ja' xach'amunbeic sna ti c'u sjalil teyoxuc ta jteclume o mi ta parajel. ¹²C'alal cha'ochic ta snae, "ac'u yac'boxuc bentsiyon ti Rioxe", xavutic c'otel. ¹³Mi chayich'ic ta muc' ti c'ajchanc'opoxuque, tstaic li bentsiyone. Mi mu xayich'ic ta muq'ue, mu staic. ¹⁴Mi oy bu jteclumal ti mu xac' ta ch'om snaique, mi mu sc'an xa'iic li c'usi chavalique, c'alal chaloqu'ic teyo'e, xalilinic comel spucucal avoquic. Ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. ¹⁵Ta melec chacalbeic, ti c'alal sta yora chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu mu xayotesique. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta más vo'neec.

**Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti
chcrintainatic onox
ti yajchanc'optaque**

¹⁶Chajtaquic ech'el chac c'u cha'al chijetic ti tey chc'ot staic oqu'iletique, yu'un chc'ot ataic jchi'iltactic ti yo'onicuc smiloxuque. P'ijaníc me chac c'u cha'al quiletel chon. Lecuc me avo'onic chac c'u cha'al paloma. ¹⁷P'ijaníc me yu'un oy much'u chayiqu'ic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic yo' bu cha'iic smantal Riox li jchi'iltactic. Chayac'beic arisial li jmeltsanejc'opetique. ¹⁸Yu'un ti avich'ojicon ta muq'ue, oy chayiqu'ic ech'el ta stojol jyu'eletic yech'o un xu' xavalbeic li c'usitic caloje. Tey cha'iic li much'utic ma'uc jchi'iltique. ¹⁹Ti c'alal cha'aqu'ueic entrucale, mu me ba'y-iuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique, ti

c'uxi chatac'avique. ²⁰Ja' chasp'ijubtasic c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele.

²¹Oy bu chac' ta milel yits'in, mi sbanquil. Oy bu chac' ta milel xch'amal. Oy bu tscrontain stot sme', chaq'uic ta milel noxtoc. ²²Yu'un ti avich'ojicon ta muq'ue, mu sc'an sq'uel asatic li crixchanoetique. Ti much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxic ta sbatel osil. ²³Mi oy bu chataic ilbajinel ta jun jteclume, batanic ta yan o jteclum. Ta melez chacalbeic, ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanoetique, mu to'ox bu lajem avalbeic jchi'iltactic ta scotol jteclumetic li' ta jlumaltique ti c'usitic caloje.

²⁴Vo'oxuc li cajchanc'opoxuque, ti chatunic cu'une, mu me xanopic ti lec chayilic li crixchanoetique. ²⁵Ta onox xacrontainatic chac c'u cha'al chicrontainat vo'on lavajchanubtasvanejicone, vo'on lavajvalicone. Li vo'one chisp'isic ta pucuj li crixchanoetique. Mi ja' xa li vo'oxuque ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuque, más to chasp'isic ta pucuj.

Ja' li' yaloj ti “ja' me xavich'ic ta muc' ti Rioxe”, xi ti Jesucristoe

(Lc. 12.2-9)

²⁶Mu me xaxi'ic o li crixchanoetique yu'un persa onox cha'iic ti c'usitic calojboxuque. ²⁷Ja' avabtelic ti jamal chavalic a'yuque. ²⁸Mu me xaxi'ic o ti much'utic yo'onicuc smiloxuque yu'un mu staic ta milel lach'ulelique. Ti Rioxe ti ja' xu' chasti'q'uic ta c'oc' xchi'uc ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta muc'.

²⁹Li c'ox mutetique, jna'ojtic ti toj yalem stojole pero xchabioj ti Jtotic Riox ta vinajele. Mu xcham mi ma'uc yech tsc'an ti Rioxe. ³⁰Ja' no'ox yech xchabiojoxuc uc. C'alal ta stsatsal ajolic nitbil jayp'ej. ³¹Yech'o un mu me xaxi'ic. Yu'un más tsots ac'oplalic yu'un ti Rioxe; ja' jutuc no'ox li mutetique.

³²Mi jamal chavalbeic crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech jamal chcalbe uc ti Jtot tey ta vinajele ti avich'ojicon ta muq'ue. ³³Yan mi mu jamluc chavalbeic crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech uc, chcalbe ti Jtote ti mu xavich'icon ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti “ta xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue”, xi ti Jesucristoe

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴Mu me xanopic ti tal jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li' ta sba balamile. Ta xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. ³⁵Oy bu tscrontain o stot li creme. Oy bu tscrontain o sme' li tsebe. Ja' no'ox yech li alibal uque oy bu tscrontain o yalib me'el. ³⁶Xaq'uel avilic mu nomuc chtal lacrontaïque:

³⁷Ti much'u mu xiyich' o ta muc' ti chi' ta utel yu'un li stot sme'e, mu xu' xixchi'in. Ti much'u mu xiyich' o ta muc' yu'un chi' mi x'ilin li xch'amaltaque, mu xu' xixchi'in noxtoc. ³⁸Ti much'u mu sc'an xac' svocol chac c'u cha'al chcac' jvocol, mu xu' xixchi'in. ³⁹Ti much'u mu xiyich' o ta muc' ti ja' chi' o li milele, yu'un onox ta x'och ta c'oc' ta sbatel. Yan ti much'u muc' ta alel yu'un mi ja' xlaj oe, ja' ta xcuxi ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti chich' smotonic uc ti much'utic chich'ic ta muc' ti much'u chtun yu'un ti Rioxe

(Mr. 9.41)

⁴⁰Ti much'utic ta xch'unic li c'usitic caloje ti chavalic a'yuque, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic ya'el. Ja' chch'unbeic ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. ⁴¹Ti much'utic chich'ic ta muc' ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe yu'un sna'ojic ti chtun yu'un ti Rioxe, co'ol chich' smotonic xchi'uc ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti much'u-

tic chich'ic ta muc' jun vinic yu'un sna'ojic ti lec yo'one, co'ol chich' smotonic xchi'uc li much'u lec yo'one. ⁴²Ta meel chacalbeic, ti much'utic ja' no'ox chayac'beic jbochuc vo'e yu'un ti chilic ti chatunic cu'une, chich' smotonic uc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac Juan j'ac'-ich'vo'e

(Lc. 7.18-35)

11 Ti c'alal laj yalboticotic mantal jlajchava'alticotic ti Jesuse, tsobol liloc'ototicotic xchi'uc yu'un ba chanubtasvanuc. Ba yal a'yuc sc'op Riox ta jlumalticotic ta estado Galilea.

²Ti Juane tey tiq'uul ta chuquel. Iya'i ti c'usitic tspas ti Cristoe, yech'o un istac ech'el jayvo' yajchanc'optac. ³Ti c'alal ic'otique, isc'oponic ti Jesuse:

—Li' listacoticotic tal li Juan j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotic mi vo'ot ti sc'oplal chtal apasoticotic ta mantale, o mi ta to jmalaticotic otro jun —xutic ti Jesuse.

⁴—Ba albeic li Juane li c'usitic ical ava'lique xchi'uc li c'usitic ijpas avilique. ⁵“Li ma'satetique xil xa sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic. I'ech' xa xchamelic li much'utic ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic li pac'chiquinetique. Li much'utic chamemic xa'oxe ijcha'cuxesic xa. Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti oy cuxlejal ta sbatel osile. ⁶Mu me xicta sba li Juane, ac'u yich'on o ta muc'. Junuc me yo'on, xiyutoticotic tal li Jesuse”, xavutic c'otel li Juane —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁷Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac ti Juane, ti Jesuse lic yalbe crixchanoetic sc'oplal ti Juane:

—Ti c'alal la'ayic ta xocol balamile, ma'uc puj ay aq'uelic ti xbat ta jot ta jot ta iq'ue. ⁸Yaj'alc'op Riox ay aq'uelic. Avilic ti muc bu lec sts'acubtasoj sbae. Ti much'utic sts'acubtasoj sbaique, ti

mu c'u me'anal cha'iique, ja' li preserenteetique yu'un jc'ulejetic. ⁹Li Juan ay aq'uelique ma'uc yech. Pero más tsots yabtel chac c'u cha'al ti yan yaj'alc'optac Rioxe. ¹⁰Ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane ti ja' chjelav tal cu'une.

Ba'yi ta jtac ech'el mantal.

Ja' chalbe li crixchanoetique ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue, xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil. ¹¹Ta meel chacalbeic, ta scotol li crixchanoetique muc much'u más tsots yabtel chac c'u cha'al li Juan j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u ta xch'un pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel, más ch-ac'bat yil c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-ac'bat yil li Juane.

¹²Ti c'alal lic yal a'yuc li Juan j'ac'-ich'vo'e ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, c'al tana, oy much'utic sjunul yo'on ta xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. ¹³Ti c'alal mu to'ox ta xtal li Juane, ava'yojic onox ti ists'iba comel ti Moisesexchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee ti ta sta yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. ¹⁴Mi chach'unic ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe, chul ta ajolic ti ja' sq'uexol Elías li Juan li' xae. ¹⁵Vo'oxuc ti ava'ic c'usi icale, nopbeic smelol.

¹⁶Chacalbeic c'u xa'elanic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Caltic no'ox ya'el ti oy c'oxetic tey chtajinic ta ch'ivite. ¹⁷Li jlome iyalbeic li jayvo' xchi'iltac ta tajimole: “Icoq'uesinticotic ama pero muc xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'ototicotic pero muc xa'oq'uic noxtoc. Mu c'usi xac'anic”, xutic. Ja' yechoxuc uc yu'un mu c'usi xac'anic. ¹⁸Ti c'alal ital li Juane, muc xaxchi'anic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic. “Ochem pucuj ta yo'on”, xachiic. ¹⁹Ti c'alal lital vo'on ti co'ol crixchanoetique, lajchi'anic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic noxtoc. “Q'uelavil, tol xve', tol xuch' ya'lel uva”,

xachiic. “Lec xil noxtoc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic chopol c'usitic tspace”, xachiic. Ti sp'ijubtasojicoxuc ti Rioxe, avich'oticotic ta muc' xchi'uc Juan ti yechuque. Ja' chul o ta ajolic ti sp'ijubtasojoticotic ti Rioxe, yech'o ti ijpasticotic ti c'usitic ijpasticotic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic ta muc' ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse

(Lc. 10.13-16)

²⁰ Ti Jesuse iyalbe sc'oplal ti jchi'iltactic ta israelal ta jteclumetic yo' bu iyac'ulan iluc slequilal syu'elale yu'un muc xitac spasel li c'usitic chopole.

²¹ —Li jchi'iltactic ta jteclum Corazine xchi'uc ta jteclum Betsaidae, iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale, pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil. Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee muc xilic li jlequilal jyu'elale. Ti iyilicique, islapic jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic ta lapele, isbon sbaic ta tanil ti' c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o yo'onic ti c'usitic chopol spasojuque yu'un chictaic. ²² Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Corazine xchi'uc ta Betsaida lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee.

²³ Li jchi'iltactic ta Capernaume chalic ti ja' chich'ic crasiae, pero mu x'ac'batic. Yu'un iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil. Ti jsodomaetic ti ta más vo'nee muc xilic li jlequilal jyu'elale. Ti iyilicique, oy Sodoma c'al tana ti yechuque. ²⁴ Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico

chich'ic li jchi'iltactic ta Capernaum lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetic ti ta más vo'nee —xut jchi'iltactic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti “ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile”, xi ti Jesuse

(Lc. 10.21-22)

²⁵ Lic sc'opon Riox ti Jesuse:

—Tot, vo'ot yajvalot vinajel balamil. Colaval ti muc xavac' ya'ibeic smelol c'usi ical, c'usi ijpas ti much'utic p'ij ti yalojuque, ti ja' no'ox avac' ya'ibeic smelol ti much'utic tsc'anic coltael chac c'u cha'al tsc'anic coltael li c'oxetique.

²⁶ Lec ti ja' yech apase, Tot —xi ti Jesuse.

²⁷ Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti crixchanoetique:

—Ti Jtote yac'ojbon entrucal scotol ti c'usitic oye. Muc much'u sna' c'u x'elalan li co'one, ja' no'ox sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot uque, muc much'u sna'be c'u x'elalan yo'on. Jtuc no'ox jna'o-jbe. Ja' no'ox ta sna'ic uc ti much'utic chcalbeique. ²⁸ Vo'oxuc ti i'ech' xa avo'onic ta sa'el ti c'uxi chacuxiic ta sbatel osile, ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. ²⁹ Ich'icon me ta muc'. Ja' chanic c'u x'elalan li co'one yu'un lec co'on, mu jna' jtoy jba. Ti mi ja' yech chapasique, chacuxiic ta sbatel osil. ³⁰ Ti mi chavich'icon ta muq'ue, mu voeluc tspace avu'unic c'usi lec chil ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 Ti j'ech'ele tey li'ech'oticotic ta be ta trigoaltic xchi'uc ti Jesuse. Ja'o sc'ac'alil ta jcuxtic. Livi'najoticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotic. Ijc'asticotic jaychev trigo, iju' jc'uxticotic. ² Liyiloticotic jayvo' jfariseoetic.

—Q'uelavil lavajchanc'optaque, tspasic ti c'usi mu xu' jpastic ta sc'ac'alil ta jcuxtique —xutic ti Jesuse.

³—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide c'alal ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac ta xanvile? ⁴Tey ic'otic ta templo. Ti Davide ja' is-c'an sve' ti pan ta ba mexae ti smotoni-noj ti Rioxe. Ac'u mi yalaj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc. ⁵¿Mi muc bu aq'uelo-
jic ya'el c'usi ists'iba ti Moise se yo' bu chal ti ch-abtejic onox ta muc'ta tem-
plo li paleetic ta sc'ac'alil ta jcuxtique? Pero mu sta o smulic. ⁶Li paleetique xu' x'abtejic ta muc'ta templo c'alal ja'o sc'ac'alil ta jcuxtique. Ja' no'ox yech xu' sc'as sc'uxic jaychevuc trigo li ca-
jchanc'optaque. Li vo'one más tsots cab-
tel chac c'u cha'al li paleetique. ⁷Ti Ri-
oxe yalaj ti ja' tsc'an ti chic'uxubin-
vanotique, ti mu ja'uc no'ox ti chich'
milbel smotone. Ti ava'ibeicuc smelole,
muc xatic'beic smul ti much'utic ch'abal
smulique. ⁸Vo'on ti co'ol crixchanoo-
tique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta jcux-
tique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yalaj ti lec xa icom
sc'ob ti jun vinique**

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹Ts'acal to lic'ototicotic ta stemploic xchi'uc ti Jesuse. ¹⁰Tey jun jchi'iltic smoch'oj sba sni'tac jun sc'ob. Tey jayvo' jfariseoetic.

—¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtic ti much'u ipe? —xutic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique.

¹¹—Li vo'oxuque, mi oy bu ip'aj ta ch'en jcotuc achij ti c'alal ja'o ta jcux-
tique, ¿mi muc bu chba aloq'uesic ya'el?

¹²Li jcot chije mu masuc tsots sc'oplal.

Ja' más tsots sc'oplal li jun crixchanoe. Yech'o un xu' jpastic c'usi lec ta sc'ac'alil ta jcuxtique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹³—Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat yu'un Jesús ti vinique.

Istuq'uibtas ti sni'tac sc'obe, lec xa icom chac c'u cha'al ti jun sc'obe. ¹⁴Ti jfariseoetique iloq'uic ech'el, ba snopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

**Ja' li' yalaj ti t'ujbil yu'un Riox
ti Jesuse ti chtun yu'une**

¹⁵Ti Jesuse sna'oj ti c'usi tsnopique, yech'o un ixch'ac sba loq'uel. Ichi'inat ech'el yu'un ep crixchanoetic. Iyet'esbe xchamel ti much'utic ipe. ¹⁶Tsots iyalbe ti jchameletique:

—Mu me xavinajesic jc'oplal —xut.

¹⁷Ja' ic'ot ti iyal onox ti Isaías ya-
j'alc'op Riox ti ta vo'nee ti ja' ta xet'es
chamel ti Jesuse.

¹⁸Q'uelavil ti much'u jt'ujoj ti chtun
cu'une.

Jc'anoj tajmec, jun co'on yu'un.

Chcac'be xchi'in ti Ch'ul Espíritue ti
junon jchi'uque.

Cac'ojbe yabtel ti xu' tslecubtasbe
yo'onic uc li much'utic ma'uc
achi'ilique yo' xcuxiic o ta sbatel
osil uque.

¹⁹Mu sliques c'op, mu stoyojuc sba
xc'opoj yo' x'ich'e o ta muq'ue.

²⁰Muc bu tsp'aj ti much'utic mu c'u stu
cha'i sbaique,

ti co'olic xchi'uc voch'em aje,
ti co'olic xchi'uc bu mu xtil lec jcastique.
Ti much'utic yech cha'i sbaique ta
spatbe yo'onic,

ta xac' cuxlicuc ta sbatel osil
yo' mu xba yich'ic o casticoe.

²¹Ja' chilic o li much'utic ma'uc
achi'ilique ti xu' chcuxiic ta sbatel
osil uque,

xi ti Rioxe, xi onox ti Isaías.

Ja' li' yaløj ti mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²²Yic'ojic c'otel jun jchi'iltic ochem pucuj ta yo'on. Ma'sat ti viniq, uma' noxtoc. Ti Jesuse isloq'uesbe ti pucuj ta yo'one. Ijam sat, ijam ye. ²³Xch'ayet xa yo'onic ti crixchanoetique.

—Ja' nan li smom Davide ti sc'oplal onox chipasotic ta mantale —xut sbaic.

²⁴C'alal iya'ic ti jfariseoetique —Li vinic le'e ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xiic.

²⁵Ti Jesuse yiløj onox ti c'usi tsnopique.

—Mi tscrontain sbaic jun preserente xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic. Mi chut sbaic li jchop jna-clomale, mi chut sbaic li jajvaltac jte-clume, ta xch'ac o sbaic noxtoc. ²⁶Ja' no'ox yech ti Satanase, mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique, ¿c'u ma xi tspas mantal ti mi yech tspase? ²⁷Ti x'elan chacalbeique, yu'un chavalic ti ta syu'el totil pucuj ti ta jloq'ues ti pucujetic. Ti yechuc xavalique, ¿much'u ma ta syu'el ta sloq'uesic pucujetic lavajchanc'opic uque? Lavajchanc'opique xu' chalic ti ma'uc yech li c'usi chavalique. ²⁸Li vo'one ta syu'el Ch'ul Espiritu ti jun xchi'uc ti Rioxe ti ta jloq'ues pucujetic, ja' chvinaj o ti li' xa tspas mantal ti Rioxe.

²⁹'Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal viniq ti yo'onuc yelc'anbe li c'usuc yu'une. ¿Mi ma'uc tsc'an ti ba'yi ta xchuc li viniq yo' xcuch o yu'un yelc'anbel li c'usuc yu'une? Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one icuch xa cu'un spojbel li viniq.

³⁰'Ti much'u chopol chil li c'usi ta jpase, ja' jcronta.

³¹'Chacalbeic, ti much'utic chopol li c'usitic tspace, mi tsp'isic ta pucuj ti Rioxe, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeique. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espiritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil. ³²Ti much'utic chisp'isic ta pucuj, vo'on ti co'ol crixchanoetique, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeic ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espiritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil.

³³'Ti bu onox lec li te'el lo'bole, lec li sate. Ti bu onox chopole, chopol li sate. Yech'o un nopic lec c'u x'elan ats'unbalic ti chopol chavilicone, yu'un naca lec li c'usitic ta jpase. ³⁴Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone yu'un chopol ajolic. Yech'o ti chopol chac'opojique. Ti c'usi chanopique, ja' yech chloc' ta aveic. ³⁵Ti much'u lec yo'one lec li c'usi chloc' ta yee yu'un lec ti c'usi tsnope. Ti much'u chopol li c'usi tsnope, chopol li c'usi chloc' ta yee. ³⁶Chacalbeic noxtoc, ti jay'ech'el chopol c'usi avalbeic lachi'ilique, ja' yech chavich'ic o castico ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe. ³⁷Mi lec c'usi iloc' ta aveic li' ta sba balamile, ch'abal amulic chayilic ti Rioxe. Mi chopole, chavich'ic castico —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic syu'el Jesús ti much'utic chopol sjolique

(Lc. 11.29-32)

³⁸Tey jayvo' jfariseoetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Jchanubtasvanej, ac'o quilticotic ayu'el yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic ti Jesuse.

³⁹—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecón jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'al'c'op Riox ti ta más vo'nee. ⁴⁰Ti Jonase oxib c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal tey tiq'uil ta yut xch'ut muc'ta choy. Ja' no'ox yech li vo'on uque, ti c'alal ximilee, oxib c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal muculon, vo'on ti co'ol crixchanootique. ⁴¹Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jníniveetic ti ta más vo'nee. Yu'un iyictaic spasel li c'usitic chopole ti c'alal i'albatic sc'op Riox yu'un ti Jonase. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al ti Jonase, pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique. ⁴²Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich' ti ants preterentee ti nom ilic tal ta xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe srazón ti preterente Salomone. Li vo'one más to jna' razón chac c'u cha'al ti Salomone pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique.

**Ja' li' yalój ti más tsoc sjol
ti much'utic mu j'ech'eluc
chich'ic ta muc' ti Jesuse**

(Lc. 11.24-26)

⁴³Ti c'alal chloc' ta yo'on jun crixchano ti pucuje, chbat ta xocol balamil, chba sa' bu chnaqui, pero mu sta. ⁴⁴“Más lec chisut ech'el ta yo'on li vinique”, xi ti pucuje. Ti c'alal chc'ote, lelectic chc'ot sta li vinique. ⁴⁵Yech'lo un ti pucuje chba sa' tal vucvo' xchi'il, ja' ti bu chopol tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on li vinique, más to tsoc sjol

tajmec. Ja' no'ox yech chacha'leatic uc, vo'oxuc ti chava'iic ti c'usi chcale, mi mu xavich'icon ta muq'ue —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yalój ti chac c'oponatic yu'un
sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse**

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶C'alal tey chlo'ilaj ta yut na ti Jesuse, ja'o ic'otic ta ti'na ti sme'e xchi'uc yits'intac yu'un chac sc'oponic. ⁴⁷Oy much'u i'albon ti Jesuse:

—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xut.

⁴⁸—Chcal ava'i ti much'utic co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc quits'intaque —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁹Ti Jesuse lisbich'obtaoticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticoticque.

—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el. ⁵⁰Scotol ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' co'ol xchi'uc jme', co'ol xchi'uc quits'intac, co'ol xchi'uc quixleltac ya'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 Ti Jesuse iloc' ta na, tey ba chotluc ta ti'nab. ²Ep tajmec jchi'iltactic itsob sbaic ech'el. Ti Jesuse i'och chotluc ta canova, tey xcajet ta ba vo'. Li jchi'iltactique tey lamal ta ti'nab. ³Ti Jesuse lic sc'opon. Ep c'usitic iyal ta lo'il.

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. ⁴Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Ital mutetic, istam. ⁵Oy jlom ta tontic ic'ot ti bu ch'abal lec slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu pim slumal. ⁶C'alal iq'uepe, ic'anub, itaquij, yu'un ch'abal lec yisim. ⁷Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolon-taj li trigoe, ja' ich'ajub o. ⁸Oy jlom ta lequil balamil ic'ot. Lec ich'i, ibeq'uin. Oy iyac' cien, oy iyac' oxvinic (60), oy

iyac' lajuneb xcha'vinic (30). ⁹Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj c'u yu'un
iyal lo'il ti Jesuse**

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰Vo'ototicotic li yajchanc'opoticotique, c'alal jtuticotic xa xchi'uc ti Jesuse —¿C'u yu'un ti mu jamluc xavalbe li jchi'iltactique? —xcuticotic.

¹¹—Li vo'oxuque jamal lalcalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique mu jamluc chcalbeic.

¹²Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique, más ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an ta xch'unic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatc ta jmoj. ¹³Yech'o ti ta lo'il no'ox chcalbeique. Yu'un ep ta ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale, pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic. ¹⁴Ja' ic'ot ti c'usi ist-s'iba ti Isafas yaj'al'c'op Riox ti ta vo'nee: Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque, pero

mu xa'ibeic smelol.
Ep to ta ech'el chilic, pero co'ol xchi'uc mu xilic.

¹⁵Yu'un stoyoj sbaic.

Yu'un mu xictaic spasel li c'usitic chopole,

yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile,

xi ti Rioxe, xi onox ti Isafase.

¹⁶Li vo'oxuque layac'beic xa bentsyon ti Rioxe yech'o ti avilic xa li c'usitic ijpass, ava'iic xa li c'usitic icale.

¹⁷Ta melec chacalbeic, ep yaj'al'c'optac Riox xchi'uc ep ti much'utic lec yo'onic ti ta más vo'nee ti tsc'an ox tsq'uelic ti c'usitic ta jpase, pero muc xa xilic. Tsc'an ox cha'iic ti c'usitic chcale, pero muc xa xa'iic.

**Ja' li' yaloj ti i'albatic c'usi
smelol li jvajtrigoe**

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸A'ibeic c'usi smelol ti lilo'ilaj ta scuenta jvajtrigoe. ¹⁹Jlom mu xa'ibeic smelol ti tsc'an tspasatic ta mantal yu'un ti Rioxe. Ta xtal ta ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe. Ja' yech smelol li bec' trigo ti ic'ot ta bee. ²⁰Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe, ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. ²¹Pero mu sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal x'ilbajinatique, ora chicta sbaic. ²²Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ix-tique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe, pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. ²³Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ti iyac' ciene, ti iyac' oxvinique (60), ti iyac' lajuneb xcha'vinique (30), ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe, ti lec xa'ibeic smelole. Co'ol xchi'uc chbequ'in ya'el yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch'ilbajinatic, mu xicta o sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta trigo xchi'uc jobel

²⁴Ti Jesuse iyalbe jun lo'il noxtoc li jchi'iltactique.

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasatic ta mantal ti much'utic chich'ic ta muc' ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ti ba svaj strigo ta yosile. ²⁵C'alal vayem xa scotolique, ital scronta. Tal svaj jobel yo' bu svajoj strigo li vinique. Ti c'alal laj svaj jobel li scrontae, ibat. ²⁶Ich'i li trigoe, ibequ'in. Ja'to ivinaj li jobele. ²⁷“Totic, ¿mi mu nacauc trigo avaj ta avosile? Iquilticotic nax ti capal ta jobele”, xiic li smozotaque. ²⁸“Taje jcronta isvaj”, xi. “¿Mi chba jbulcticotic li jobele?”, xiic li smozotaque. ²⁹“Mu ya'uc

ba abulic naca me capluc abulic loq'uel li jtrigoe. ³⁰Tey ac'u ch'iuc xcha'tosol. C'alal sta yora chich' loq'uele, c'alal yolel sloq'uele, t'ujic loq'uel ba'yuc li jobele, chuquic yu'un chachiq'uic. Ts'acal to xaloq'uic li trigoe, xamajic, xach'olic ta stenal, ta xcutic li jloc'trigoetique", xut smozotac li yajval osile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic noxtoc c'u x'elan tspanvan ta mantal ti Rioxe. Ac'u mi muc bu ep lavie pero ta to xp'olic. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti ists'un ta yosil jun vinic ti toyol ibate. ³²Li bec' mustisyaé más biq'uit chac c'u cha'al sbec' yan ts'unubiletic. Pero c'alal xch'ie, más toyol chbat. Chtal mutetic, tey tspan stso'opic ta sc'obc'ob-tac —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta svuquesobil xch'ut pan

(Lc. 13.20-21)

³³Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspanvan ta mantal ti Rioxe. Oy syu'el, xu' tselcubtas o avo'onic yo' xapasic o li c'usitic leque. Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut pane. Ac'u mi jset' no'ox xac'be svuquesobil xch'ut vucub te' arina li antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti naca ta lo'il iyalbe crixchanoetic ti Jesuse

(Mr. 4.33-34)

³⁴Ti Jesuse naca ta lo'il iyalbe li jchi'iltactique pero oy smelol ti c'usitic iyale. ³⁵Yu'un ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee. Naca ta lo'il chalbe li crixchanoetique.

Li c'usitic chale muc bu xca'itic o yech ta spasel balamil, xi onox ts'ibabil ta sc'op Riox.

Ja' li' yaloj ti i'albatic c'usi smelol li trigoe xchi'uc li jobele

³⁶Ti Jesuse isc'opon comel li jchi'iltactique, i'och ta yut na. Li'ochoticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotic.

—Alo ca'iticotic c'usi smelol li lo'il scuenta jobel avale —xcuticotic.

³⁷—Li jvajtrigoe, vo'on ti co'ol crixchanoetique. ³⁸Li cosile ja' sjunlej li balamil. Li trigoe ja' ti much'utic ta xch'unic c'usi lec chil ti Rioxe. Li jobele ja' ti much'utic chopol c'usitic tspanique. ³⁹Li jcronta ti isvaj jobele, ja' ti totil pucuje. Ti yora chich' loq'uele, ja'o c'alal xljaj li balamil. Li jloc'trigoetique ja' ti anjeletique. ⁴⁰Ti c'u x'elan istsobic ti jobele, ti ixchiq'uique, ja' yech ch'ot c'alal xljaj li balamil. ⁴¹Vo'on ti co'ol crixchanoetique, ta jtac tal caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ti much'utic tsoebe sjol li xchi'ile xchi'uc scotol ti much'utic chopol c'usitic tspanique. ⁴²Tstenic ochel ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic. ⁴³Yan ti much'utic lec yo'onique ch-ac'bat xjobalic c'alal teyic xa yo' bu tspan mantal ti Jtotic Riox ta vinajele, yu'un ja' xch'amaltac. Ti xjobalique co'ol xchi'uc xjobal c'ac'al. Vo'oxuc ti ava'iic c'usicale, nopbeic smelol —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il ti mucul ista epal taq'uin ti jun vinique

⁴⁴Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Mi sjunul avo'on chach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, mu xa c'usi palta chava'iic, xamuyubajic xa tajmec. Co'ol xchi'uc jun vinic ti mucul ista epal taq'uin ta jset' osile. Xmuyubaj xa tajmec. Tey no'ox ixcha'muc comel, ja' ba xchon scotol li c'usuc yu'une, ja' is-

man li jset' osil yo' bu mucul li taqu'ine —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jp'ej perla

⁴⁵Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Mi sjunul avo'on chach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, xamuyubajic tajmec. Co'ol xchi'uc jun jmanolajel ti tsc'an tsmán perlaetic ti toyol stojole. ⁴⁶C'alal iyil jp'ej ti leclec sbae, xmuyubaj xa tajmec. Ba xchon scotol li c'usuc yu'üne, ja' isman —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jtsac-choyetic

⁴⁷Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chcal ava'iic c'u x'elán tspas mantal ti Rioxe. Ti Rioxe co'ol xchi'uc jtsac-choyetic ya'el ti sjipojic ta nab snuti'ique ti ep tajmec choy ocheme. ⁴⁸Li jtsac-choyetic, mi inoj li snuti'ique, ta snitic loq'uel ta ti' nab, ta st'ujic li choye. Ti bu leque chaq'uic ta moch. Ti bu chopole ta stenic ech'el. ⁴⁹Ja' yech tspas ti Rioxe ti c'alal xlaj li balamile. Ta stac tal ti anjeletique, chtal st'ujic li crichanoetique. Slecoj chaq'uic ti much'utic chopol sjolique, slecoj chaq'uic ti much'utic lec yo'onique. ⁵⁰Ti much'utic chopol sjolique chteneic ochel ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —xi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xu' xa chalic a'yuc sc'op Riox ti yajchanc'optac Jesuse yu'un ya'yojic xa scotol

⁵¹—¿Mi ava'ibeic smelol scotol ti c'usitic icale? —xiyutoticotic ti Jesuse.

—Cajval, ica'iticotic —xcuticotic.

⁵²—Ti ava'ibeic xa smelole, co'oloxuc xchi'uc jun vinic ya'el ti oy scotol c'usi chtun yu'üne. Yu'un ja' iyich' comel ti c'usuc yu'un ti ánima stote. Oy onox c'usuc yu'un uc. Yech'o un oy scotol ti c'usi chtun yu'üne. Ja' no'ox yexoxuc uc, ava'yojic ti c'usitic i'albatic yu'un Riox ti vo'ne moletique xchi'uc ti c'usitic

ja' to lalcalbeique. Yech'o un xu' chavalic a'yuc c'u x'elán tspasvan ta mantal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, iloc' teyo'e. ⁵⁴Ibat ta steclumal ta Nazaret. I'och ta templo teyo'e, tey ichanubtasvan. Ti much'utic iya'iique xch'ayet xa yo'onic.

—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista syu'el ti scotol c'usi xu' tspace? ⁵⁵Pero ja' screm li carpintero, ja' yol li María. Ja' sbanquiliic li Jacoboe, xchi'uc li Josee, xchi'uc li Simone, xchi'uc li Judase. ⁵⁶Ja' xibnelic noxtoc li antsetic ti li nacajtic jchi'uctique. ¿Bu ixchan scotol ti x'elán tspace? —xut sbaic.

⁵⁷Muc xch'unic ti ja' stacoj tal ti Rioxe.

—Ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique xchi'uc ta snaique, mu x'ich'batic ta muc' —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵⁸Ta steclumal ti Jesuse muc bu ep iyac' iluc slequilal syu'elal, ja' ti muc xch'unic ti tacbil tal yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 Ti covierno Erodese iya'i ti ep c'usitic tspas ti Jesuse yu'un vinajem sc'oplal.

²—Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy syu'ele —xut ti xchi'iltac tey ta opisinae.

³Ja' ta smantal ti Erodese ti itsac ti Juane, ti ichuque ta carina ta yut chuclebale yo' mu xtae o ta milel yu'un ti yajnil to'ox yits'ine. Erodías sbi ti antse. Felipe sbi ti yits'ine.

⁴—Ma'uc yech chal li leye ti apojbe yajnil lavits'ine —x'utat yu'un Juan ti Erodese.

⁵Ti Erodese yo'onuc smil ti Juane pero ixi' o to'ox ti jchi'iltactic ta israelale, yu'un xch'unojic ti ja' yaj'al'c'op Rioxe.

⁶Ts'acal to c'alal iloc' s'jabilal ti Erodese, ispas sq'uinal. Ti stseb Erodíase i'ac'otaj. Ti c'u x'elan i'ac'otaje, lec iyil ti Erodese xchi'uc ti much'utic tey tsobolique.

⁷—C'anbon ti c'usi chac'ane, lojriox chacac'be —xut tseb ti Erodese.

⁸Ti tsebe ba sjac'be sme' ti c'usi tsc'ane ti Erodese. C'alal i'albat ti c'usi tsc'ane, ba yalbe ti Erodese:

—Ja' ac'bon tal ta plato sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xut.

⁹Ti Erodese iyat yo'on. Ta scoj ti isva'an ta rextico ti Rioxe, xchi'uc ti ya'y-ojic ti much'utic tey xchi'uc ta mexae, yech'o un iyal ti xu' chich'be sjol ti Juane. ¹⁰Ja'o istac ech'el yajsolterotac ti ac'u ba stuch'beic tal sjol ti Juan ta chuclebale. ¹¹Ispachbeic tal ta plato, iyac'beic ti tsebe. Ti tsebe ba yac'be sme'.

¹²Ic'ot yajchanc'optac ti Juane, ay sloquesic, ba smuquic. Ba yalbeic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse

(*Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14*)

¹³Ti Jesuse iya'i ti ip'ise ta Juan yu'un ti Erodese, i'och ech'el ta canova, ibat ta xocol balamil. C'alal iya'iic ti jchi'iltactic ta israelale ti ibat xa ti Jesuse, oy jayib jteclum iloq'uic ech'el, ba staic.

¹⁴Ti c'alal liloc'oticotic ta canovae, tey xa tsobol ep crixchanoetic c'ot jtaticotic. Ti Jesuse isc'uxubin, iyet'esbe xchamel ti jchameletic tey capalique. ¹⁵C'alal chich'ub xa'ox osile —Li'toe xocol balamil. Imal xa c'ac'al noxtoc. Más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u ba sman sve'elic ta naetic —xcuticotic ti Jesuse.

¹⁶—Mu persauc xbatic. Mac'linic vo'oxuc —xiyutoticotic.

¹⁷—Mu c'usi oy cu'unticotic. C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy li' quich'ojticotic —xcuticotic.

¹⁸—Ich'ic tal —xiyutoticotic.

¹⁹Ti Jesuse iyalbe ti jchi'iltactic tey ac'u chotlicuc ta stentejtique. Ixch'am ti vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot choye, isq'u'el vinajel, “colaval” xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, ixch'ac noxtoc ti choye. Liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beti-cotic ti crixchanoetique. ²⁰Ive' scotolic, lec inojic. Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc x'aj yu'un ti crixchanoetique. Inoj lajcheb moch ti sovrae. ²¹Oy nan vo'miluc viniquetic ive'ic. Slecoj ti antsetique xchi'uc ti c'ox-etique, muc bu nitbil.

Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse

(*Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21*)

²²Ts'acal to —Ochanic ech'el ta canova, t'ab batanic ta jech nab —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ti Jesuse stuc xa isc'opon comel ti crixchanoetique. ²³Ti c'alal laj sc'opon comele, imuy ta vits, ba sc'opon Riox. C'alal i'ic'ube, stuc tey ta vits ti Jesuse. ²⁴Li vo'oticotic o'lol xa'ox nab xiloc'oticotic ech'el. Ital tsots ic' ta quelavticotic, xyuc'yon xa tajmec li nabe. Mu xa xanav ti canovae. ²⁵C'alal po'ot xa'ox sacube, listaoticotic ta o'lol nab ti Jesuse. Iquilticotic ti chanav tal ta yoc ta ba name. ²⁶Ti c'alal iquilticotic, lixi'oticotic. Xcac'ticotic me ch'ulelal. Xi'avlajetoticotic xa tajmec.

²⁷Ora ic'opoj ti Jesuse:

—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic —xiyutoticotic.

²⁸—Cajval, mi yech chaval ti vo'ote, alo ti xu' chital ta ba nab uque, chtal jnupot —xi li Pedroe.

²⁹—La' —x'utat.

Iloc' ta canova li Pedroe, ixanav ta yoc ta ba nab, ba snup ti Jesuse. ³⁰C'alal iya'i

ti tsots iq'ue, ixi'. Chmuc xa'ox yalel ta vo'.

—¡Cajval, coltaon! —xut.

³¹Ti Jesuse ora istsache sc'ob.

—¿C'u yu'un ti chaxi'e? ¿Mi mu to bu ach'unoy ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utat.

³²C'alal i'ochic ta canovae, ipaj li iq'ue. ³³Vo'ototic ti teoticotic ta yut canovae ijuejan jbatotic, iquich'ti-cotic ta muc' ti Jesuse.

—Ta melel vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xcuticotic.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse

(Mr. 6.53-56)

³⁴Ti c'alal lic'ototicotic ta Genesaret ta jech nabe, tey liloc'ototicotic ta canova.

³⁵Ti jchi'iltactic ta israelale ti tey nacaj-tique iyojtiquinic ti ja' ti Jesuse. Ora iv-inaj ta sjunlej Genesaret ti tey ic'ot ti Jesuse. Iyic'beic tal scotol jchameletic.

³⁶Oy jlom jchameletic isc'anbeic ti Jesuse ti ja' no'ox ac'u yac' ta piquel ti sne spimilc'u'e. Ti much'utic ispique i'ech' o ti xchamelic uque.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta jta o jmultip ta stojol ti Rioxe

(Mr. 7.1-23)

15 Tey ic'otic jayvo' jfariseotic xchi'uc jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, li' liquemic ech'el ta Jerusalem. C'ot sjac'beic ti Jesuse:

²—¿C'u yu'un ti ma'uc yech tspasic lavajchanc'optaque chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne moletique? Yu'un jliquel no'ox tspoc sc'obic c'alal chve'ique. Ti vo'ne moletique jal ispoc sc'obic ti c'alal ive'ique yo' lec x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic.

³Itac'av ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe, ti ja'

chavalic ti c'u x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique? ⁴“Ich'o ta muc' atos ame'”, xi ti Rioxe. “Mi oy much'u chopol c'usi chalbe li stot sme'e, milic”, xi. ⁵⁻⁶Yan li vo'oxuque chachanubtasnic ti ac'u no'ox yalic ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique. Mi iyal-beic xa yech ti stot sme'ique ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique, xu' xa mu sc'uxubinic li stot sme'ique. Ti x'elan chavalique, ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan smantalic ti vo'ne moletique. ⁷Yech no'ox chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Ja' ac'oplalic ti i'albat yu'un Riox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

⁸Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti chiyich'ic ta muq'ue, mu sjunuluc yo'onic.

⁹Smantal no'ox crixchano ti ta xchanubtasvanic oe, mu vo'onicon caloj, xi ti Rioxe, xi onox ti Isaías —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹⁰—Jchi'iltactic, nopojanic tal. La' a'yic li c'usi chcale. ¹¹Li c'usitic chala-jesique muc bu chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Ja' chata o amulic li c'usitic chopol chavalique —xi.

¹²Vo'ototicotic li yajchanc'opoticotic linopojoticotic ech'el yo' bu ti Jesuse.

—¿Mi ana'oj ti chopol iya'i jfariseotic ti x'elan avalbee? —xcuticotic.

¹³—Li jfariseotique chalic ti mu persauc xach'unic scotol ti c'usitic yaloj ti Jtot tey ta vinajele. Yech'o un ta onox xch'ay sc'oplalic chac c'u cha'al chich' bulel ts'i'lel. ¹⁴Yech'o un mu me xavat avo'onic. Yu'un co'olic xchi'uc ma'sat ti yo'onuc yac'be yil be li xchi'il ta ma'satile. Pero mi co'ol ma'satetique, co'ol chp'ajic ta ch'en —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁵—Alboticotic smelol li lo'il avale —xi li Pedroe.

¹⁶—¿Mi muc xava'ibeic smelol ya'el uc? ¹⁷ ¿Mi mu xana'ic ya'el ti ta ach'utic no'ox chc'ot li c'usitic chalajesique, ti chatsa'taic loq'uele? ¹⁸ Yan li c'usitic chopol chavalique, ta avo'onic chlic tal, ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe. ¹⁹ Li crixchanoetique ta yo'onic onox tsnopic li c'usitic chopole. Chmilvanic, tsa' yantsic, tsa' yajmulic, ch-elc'ajic, tsnopic c'op, tol xlo'iltavanic. ²⁰ Li c'usitic chopol li'i ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Mi ja' no'ox muc bu jal chapoc ac'obic c'alal chave'lique, muc bu chata o amulic —xiyutoticotic ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti xch'unoj
jun jcanaanil antse**

(Mr. 7.24-30)

²¹ Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta sts'el li chib jteclum Tiroe xchi'uc li Sidone. Libatoticotic uc. ²² Tey ic'ot jun jcanaanil ants. Ti antse iyapta ti Jesuse:

—Totic, smom David, c'uxubinbon li jtsebe yu'un ochem pucuj ta yo'on. Abol sba tajmec —xi.

²³ Ti Jesuse muc xtac'av.

—Abulajan taco ech'el li antse yu'un tsots chiyaptaotic —xcuticotic.

²⁴ —Li vo'one ja' no'ox tacbilon tal scuenta jchi'iltac ta israelal yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel chijetic —x'utat yu'un Jesús ti antse.

²⁵ Ti antse isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta bamil noxtoc.

—Totic, loq'uesbon pucuj ta yo'on li jtsebe —xut.

²⁶ —Oy onox xava'i lo'il ti chopol mi ta jpojbetic spanic li unetique, mi ja' chcac'betic slajes li c'ox ts'i'etique —x'utat yu'un chq'uele c'u x'elan chtac'av.

²⁷ —Yecha'a, totic. Pero oy onox ch-p'aj xch'uch'ulil spanic ta yolon smexa li unetique. Ja' tstamic li c'ox ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi ti antse.

²⁸ —Chquil ti sjunul avo'on ach'unoj ti oy jyu'ele. Ac'u c'otuc li c'usi ac'anbone —x'utat yu'un Jesús ti antse.

Ora iloc' pucuj ta yo'on ti stsebe.

**Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel
jchameletic ti Jesuse**

²⁹ Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta ti'nab tey no'ox ta estado Galilea. Imuy ta vits, ichoti. ³⁰ Tey ic'otic epal crixchanoetic yo' bu ti Jesuse. Yic'ojic c'otel coxoetic, xchi'uc ma'satetic, xchi'uc uma'etic, xchi'uc ti much'utic tuncoe, xchi'uc yan jchameletic. Tey c'ot yaq'uic yo' bu ti Jesuse. Iyet'esbe xchamel scotol ti jchameletique. ³¹ Ti jchi'iltactique xch'ayet xa yo'onic ti c'alal iyilic ti ijam xa yeic ti much'utic uma'etic to'oxe, ti lec xa yoc sc'obic ti much'utic tunco to'oxe, ti lec xa chanavic ti much'utic coxoetic to'oxe, ti ijam xa satic ti much'utic ma'satetic to'oxe. Ti Riox quich'octic ta muc' vo'otic li j'israelotique, lec ibat sc'oplal.

**Ja' li' yaloj ti ismac'lin chanmil
viniquetic ti Jesuse**

(Mr. 8.1-10)

³² Ti Jesuse listsoboticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.

—Toj abol sbaic chquil li jchi'iltactique li'i, yu'un yoxibal xa c'ac'al li' jchi'utique, mu xa c'u slajesic. Ti mi ta jtac ech'el ta snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al xlubtsajic ta be —xiyutoticotic.

³³ —¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta xocol bamil ti ta jmac'linticotic o li epal crixchanoetique? —xcuticotic.

³⁴ —¿Jayp'ej to li jpantique? —xiyutoticotic.

—Vucp'ej xchi'uc jaycot c'ox choy —xcuticotic.

³⁵ Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuque. ³⁶ Ixch'am ti vucp'ej pane xchi'uc ti choye, “colaval”, xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, ixch'ac noxtoc

ti choye, liyac'boticotit. Vo'oticotit xa icac'beticotit ti crixchanoetique. ³⁷Ive' scotolic, lec inojic. Ijtsobticotit ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xljaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj vucub moch ti sovrae. ³⁸Oy nan chanmiluc viniquetique ive'ic. Slecoj ti antsetique xchi'uc ti c'oxetique, muc bu nitbil. ³⁹Ti c'alal laj ve'icquce —Batanic xa un —xut crixchanoetic ti Jesuse.

Ja'o li'ochoticotit ta canova xchi'uc ti Jesuse. Libatoticotit ta sts'el jteclum Magdala.

**Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tse'an
tsq'uelbeic mi oy syu'el
Jesús ti jfariseoetique
xchi'uc ti jsaduceoetique**

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' jsaduceoetic. Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique.

—Ac'o quilticotit mi yech ti oy ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel yo' jch'unticotit o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic.

²Itac'av ti Jesuse:

—C'alal ch-ic'ube, “ti oc'obe q'uepel yu'un tsoj li vinajele”, xachiic. Yu'un onox q'uepel. ³Ta sobe “chtal vo' tana. Tsoj li vinajele, macal osil”, xachiic. Yu'un onox ta xtal. Xavilic c'u x'elan li vinajele pero ti avalojique, ja' mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe. ⁴Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Tey lamal iscomtsan crixchanoetic ti Jesuse, libatoticotit.

**Ja' li' yaloj ti i'albatic ti p'ijicuc me,
ti mu me ya'uc xch'unic ti
c'usi chalic ti jfariseoetique
xchi'uc ti jsaduceoetique**

(Mr. 8.14-21)

⁵Lic'ototicotit ta jech nab xchi'uc ti Jesuse. Vo'oticotit li yajchanc'opoticotique muc jna' xquich' jpanticotit.

⁶—Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li jsaduceoetique —xiyutoticotit ti Jesuse.

⁷—Ti x'elan chale, ja' nan ti muc jna'tic tal ti jpantique —xcut jbaticotit.

⁸Ti Jesuse sna'oj c'usi icalbe jbaticotit.

—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic ti muc xana'ic tal ti jpantique? Yu'un mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele. ⁹Yu'un ich'ay xa xava'iic ti vo'p'ej no'ox pan ive'ic o ti vo'mil viniquetique, xchi'uc ti jayib moch atsobbeic sovrae. ¹⁰Yu'un ich'ay xa xava'iic noxtoc ti vucp'ej no'ox pan ive'ic o ti chanmil viniquetique, xchi'uc ti jayib moch atsobbeic sovrae. ¹¹Yech'o ti mu to xava'ibeic smelol ti ma'uc svuquesobil xch'ut pan ti “q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li jsaduceoetique”, xacutique —xiyutoticotit ti Jesuse.

¹²Ica'ibeticotit smelol ti ma'uc svuquesobil xch'ut pane. Ja' no'ox iyal ti p'ijiconticotit ti mu me jch'unticotit ti c'usi chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique. Yu'un chalic ti mu persauc jch'untic scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti
Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti
tspasvan ta mantal ti Jesuse**

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³Libatoticotit ta sts'el jteclum Cesarea de Filipino xchi'uc ti Jesuse.

—¿C'usi van cabtel yalojic li jchi'il-tactique, vo'on ti co'ol crixchanootique? —xiyutoticotic.

¹⁴—Jlom chalic ti vo'ot Juan j'ac'ich'vo'ote. Jlom chalic ti vo'ot Eliasote. Jlom chalic ti vo'ot Jeremíasote. Jlom chalic ti vo'ot yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee ti yu'un nan icha'cuxie —xcuticotic.

¹⁵—Li vo'oxuque, ¿c'usi cabtel ti avalojique? —xiyutoticotic.

¹⁶—Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chasoticotic ti mantale. Vo'ot Xch'amalot Riox ta vinajel ti cuxul ta sbatel osile —xut li Simon Pedroe.

¹⁷Itac'av ti Jesuse:

—Simón, screm Jonás, yac'ojbot bentsiyon ti Rioxe. Yu'un ma'uc crixchano isyules ta ajol li c'usi cabtele. Ja' isyules ta ajol ti Jtotic Riox ta vinajele. ¹⁸Li vo'ote ti Pedro icac' abie, yu'un ep to ta xch'unic avu'un ti vo'on tal jtoj amulique. Ta persa chc'ot yech. Ac'u mi yo'onuc xch'ay jc'oplal ti pucuje pero mu xch'ay yu'un. ¹⁹Vo'ot chcom ta aba ti chavalbe ya'i crixchanoetic c'u x'elan xu' chc'otic yo' bu ti Rioxe. Ti much'utic mu xavac' ta pertonale mi oy c'usi chopol ispasique, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic chavac' ta pertonale, chaq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque —x'utat li Pedroe.

²⁰—Mu to me much'u xavalbeic ti vo'on st'ujojon Riox chajpasic ta mantale —xiyutoticotic jcotolticotic.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹Lic yalboticotic noxtoc ti Jesuse:

—Persa chibat ta Jerusalén yu'un tey chba cac' jvocol. Yu'un tey chistsaquic li jmeltsanejc'opetique, xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Ja'

chiyaq'ueic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

²²Li Pedroe iloc'loc' ech'el xchi'uc ti Jesuse.

—Cajval, ac'u sc'uxubinot ti Rioxe, ma'uc yech smelol ti chavich' milele —xut.

²³Ti Jesuse isq'uelbe sat li Pedroe.

—¿C'u yu'un chach'unbe smantal ti Satanase? Mu me xapajeson. Li vo'ote ma'uc chanop ti c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u cha'al tsnop li yan crixchanoetique —x'utat yu'un Jesús li Pedroe.

²⁴—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o. ²⁵Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta ael yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil. ²⁶Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Ac'u mi jc'uulejoxuc tajmec li' ta sba balamile, pero mu xu' chaman abaic loq'uel li ta c'o-q'ue. ²⁷Ta sta yora chital xchi'uc slequillal syu'elal ti Jtote, vo'on ti co'ol crixchanootique. Chixchi'inic tal anjeletic ta vinajel. Ti c'u x'elan ch-ech'ic jujun li' ta sba balamile, ja' yech chtal jtojic ya'el. ²⁸Ta melel chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque, oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvancon ta mantale, vo'on ti co'ol crixchanootique —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o i'iq'ueic muyel ta jp'ej muc'ta vits li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juan yits'in Jacoboe.

²Li oxvo'e iyilic la ti iyac' xojobal ti Jesuse. Ti xojobal sate co'ol la xchi'uc xojobal c'ac'al. Ti sc'u'e sac la tajmec, co'ol la xchi'uc luz. ³Ja'o la iyilic ti Moisesse xchi'uc ti Eliase, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse.

⁴—Cajval, lec ti li'otic oe. Mi xac'ane, ta jmeltsanticotic oxp'ejuc sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elfas —xi la li Pedroe.

⁵Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la scotolic. Iyac' la xojobal li lumal toque. Iya'ic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.

—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Bats'i jun co'on yu'un. Xach'unbeic me li c'usitic choyalbeique —xi la.

⁶Ti c'alal iya'ic ti oxvo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, ixi'ic la tajmec, ispatan la sbaic ta lum. ⁷Itijeic la yu'un ti Jesuse:

—Licanic, mu xaxi'ic —x'utatic la.

⁸Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot pero stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse.

⁹Ti c'alal iyalic tale —Mu to me much'u xavalbeic ya'i ti c'usi avilique. Ja'to me xavalic a'yuc ti c'alal xicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁰—¿C'u yu'un chalic li jchanubtasvanejetic ta smantal Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti ts'acal to chatale? —xutic la ti Jesuse.

¹¹—Ta melej ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase. Ja' chtal yalbe li jchi'iltactique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole. ¹²Chacalbeic, ti Eliase i'ay xa, pero muc xojtiquinic. Li crixchanoetique ispasbeic ti c'usi tsc'an yo'onique, ismilic. Ja' no'ox yech chismilic uc, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹³Ja' la iyul o ta sjolic ti ja' sc'oplal Juan j'ac'-ich'vo' ti iyal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴Ti c'alal iyulic yo' bu tsoboloticotic xchi'uc ti crixchanoetique, tey ic'ot jun jchi'iltic, isquejan sba ta yoc ti Jesuse.

¹⁵—Cajval, c'uxubinbon li jcreme yu'un staoj tup'-ic'. Toj abol sba. Ep ta ech'el ic'ot ta c'oc'. Ep ta ech'el ip'aj ta vo'. ¹⁶Iquic'be tal lavajchanc'optaque, icalbeic ti ac'u sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xut ti Jesuse.

¹⁷—Chopol ajolic, mu onox xach'unic tajmec. ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? Ic'becon tal li creme —xiyutoticotic xchi'uc ti jchi'iltactique.

¹⁸Ti Jesuse istac loq'uel ti pucuje. Ora iloc' ta yo'on ti creme.

¹⁹Ti c'alal jtucticotic xae —¿C'u yu'un ti muc xloc' cu'unticotic ti pucuje? —xcuticotic ti Jesuse.

²⁰—Yu'un mu to chach'unic ti vo'on chajcoltaic ta spasel scotole. Ta melej chacalbeic, ac'u mi jutuc no'ox ach'unojic ti oy jyu'ele, ac'u mi co'ol xchi'uc jp'ej bec' mustisya, pero spas xa avu'unic li c'usitic vocol ta pasele. Ja' chac c'u cha'al mi chavalic ti ac'u loc'uc li vits li'i, tspas avu'unic. Scotol xa xu' avu'unic mi ja' yech ach'unojique. ²¹Pero li jtos pucujetic ti ijloq'uese, ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe, mi chavicta avotique —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²²Ti c'alal teoticotic to'ox ta Galilea xchi'uc ti Jesuse —Vo'on ti co'ol crixchanootique chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic. ²³Chismilic, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

Ti c'alal ica'titicotique, icat co'onticotic tajmec.

**Ja' li' yaloj ti iyac' tojel aq'uel
scuenta templo ti Jesuse**

²⁴Ti c'alal lic'otototicotic ta Capernaume, tey ic'otic jayvo' jtsob-tojel-aq'uel scuenta muc'ta templo.

—¿Mi chac' chib drama lavajchanub-tasvanejique? —x'utat li Pedroe.

²⁵—Chac' —xi.

C'alal i'och ta yut na li Pedroe, ja' ba'yi ic'oponat yu'un ti Jesuse.

—Simón, ¿c'usi chanop? ¿Much'u tsc'anbe taq'uin li preserenteetic li' ta sba balamile? ¿Mi ja' tsc'anbe li xch'amaltauque, o mi yan crixchanoetic tsc'anbe? —x'utat.

²⁶—Yan crixchanoetic tsc'anbe —xi li Pedroe.

—Ja' colem chcom li xch'amaltauque. Ja' no'ox yech li vo'on uque, mu persauc chacac' ti yechuque. ²⁷Pero yo' mu soc o sjolique, batan ta nab, tic'o ochel ta nab li ansuelo tsacob choye. Li primero choy chanit lo'quele, jach'bo ye. Tey yu-moj chata jsep estatero. Ich'o tal, ac'bo li much'utic ta stsobe. Tey batuc scuenta jcha'va'altic —x'utat yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ja' tsots yabtel chc'otic
li much'utic ja' yech yo'onic chac c'u
cha'al yo'onic li c'oxetique**

(Mr. 9.33-37; 42-48; Lc. 9.46-48; 17.1-2)

18 Ti c'alal iyac' tojel aq'uel ti Jesuse, ja'o ijac'beticotique, vo'oticotique li yajchanc'opoticotique:

—¿Much'u junucal tsots yabtel chich' ti c'alal cha'och ta pasmantale? —xcuticotique.

²—La' —xut jun c'ox crem ti Jesuse. Isva'an ta o'lol yo' bu tsoboloticotique.

³—Ta meyel chacalbeic, mi chac'anic coltael yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al tsc'anic coltael yu'un stotic li c'oxetique, xu' cha'ochic yo' bu ta jpas man-

tale. Ti mi mu xac'anic coltaele, mu xu' cha'ochic. ⁴Mi mu xavac' abaic ta ich'el ta muc' chac c'u cha'al mu sna' xac' sba ta ich'el ta muc' li c'ox li'i, ja' tsots avabtel chac'otic yo' bu ta jpas mantale.

⁵Mi chachanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on chac c'u cha'al yo'on li c'ox li'i, chvinaj ti vo'on avich'ojicon ta muq'ue. ⁶Yan mi chachanubtasic ta spasel c'usi chopol junuc ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue, más lec ti lachucaticuc jcotuc cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ochel ta mare, ti lachamicuque. ⁷Lavi cuxuloxuc to ta sba balamile, oy onox c'usi chopol chtal ta avo'onic. Yech'o un q'uelo me abaic, mu me vo'oticoxuc ta amulic mi tsa' smul lachi'ilique. Mi vo'oxuc ta amulic tsa' smul lachi'ilique, abol abaic.

⁸Mi ja' chata o amulic lavoc ac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi avoc ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. ⁹Ja' no'ox yech noxtoc mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij

(Lc. 15.3-7)

¹⁰P'ijanic me, mu me xap'ajic junuc li c'oxetic lalcalbeique yu'un scotol xch-abioj ti anjeletic ta vinajele. Ta meyel chacalbeic, ti anjeletic ta xchabivanique chc'ot sc'oponic ti Jtot tey ta vinajele. ¹¹Vo'on ti co'ol crixchanoetique, tal jpojoxuc yu'un sc'oplal cha'ochic ta c'oc' ta sbatel osil.

¹²Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic oy cien xhije. Mi ich'ay jcotuque, lamal chicta li noventa y nuevee ti c'alal chba sa' tal li jcot ch'ayeme. ¹³Ta meyel chacalbeic, ti muc bu ch'ayem li noventa y nuevee, jun yo'on. Pero mi ista li

jcot ti ich'aye, más to jun yo'on. ¹⁴Ja' no'ox yech ti Jtot tey ta vinajele, mu sc'an ti ch-och ta c'oc' junuc li c'oxetic lalcalbeique.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chcac'tic
ta pertonal li jchi'iltique**

(Lc. 17.3)

¹⁵Ti mi oy bu ista smul avu'un junuc achi'il ta yich'elon ta muq'ue, ba lequi-l'albo atuc ti c'usi chopol ispase. Ti mi ta xch'une, lec chacomíc. ¹⁶Ti mi mu xch'une, ic'o ech'el junuc o mi cha'vo'uc achi'il yo' oy o rextico ti c'usi aval-bee. ¹⁷Ti mi muc xach'unbatic li c'usi avalbeique, albo abaic acotolic ti c'u avepalic sjunul avo'onic avich'ojicon ta muq'ue. Comon'albeic ti c'usi chopol tspase. Mi mu xaxch'unbe acotolic nox-toque, tey comuc chac c'u cha'al yan crixchano, chac c'u cha'al j'can-loc'-c'usiticuc ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.

¹⁸Ta melé chalcalbeic, ti much'utic mu xavaq'ueic ta pertonal mi oy c'usi chopol ispásique, ja' no'ox yech mu x'laq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic chavaq'ueic ta pertonale, ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque.

¹⁹Chalcalbeic noxtoc, mi oy cha'vo'oxuc ti co'ol ajolic chac'oponic ti Jtot tey ta vinajele, scotol li c'usi chac'anbeique chayac'beic. ²⁰Mi oy atsoboj abaic cha'vo' oxvo'uc, vo'oxuc ti avich'ojicon ta muq'ue, tey jchi'ucocuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

²¹—Cajval, ¿jay'ech'el tsc'an chcac'be pertonal mi ista smul cu'un junuc jchi'ile? ¿Mi xu' ta vuc'ech'el no'ox? —xi li Pedroe.

²²—Muc bu chalcalbe mi vuc'ech'el no'ox. Mu atbiluc jay'ech'el tsc'an chavac' pertonal. Scotol c'ac'al tsc'an chavac' pertonal —x'utat yu'un ti Jesuse—.

**Ja' lo'il scuenta jun vinic ti
muc xac' ta pertonal xchi'ile**

²³Chalcalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun pre-serente ti oy yil xchi'iltac tey ta opisinae. Li presentee tsc'an xa sutesbel li staq'ueine, yech'o un istac ta iq'uel ti much'utic oy yile. ²⁴Ja' ba'yi ital ti much'u oy lajunmil yile. ²⁵Li viniqúe mu xa sut yu'un. Yech'o un li presentee isloq'ues mantal ti ac'u chonatuc ta mozoil scotolic xchi'uc yajnil, xchi'uc xch'amaltac, xchi'uc scotol c'usuc yu'un, yo' sut o li yile. ²⁶Ti c'alal iya'i li viniqúe, isquejan sba, isc'opon li presentee: “Totic Presente, abulajan malabon to li quile. Chaj-sutesbe onox scotol”, xi. ²⁷Ic'uxubinac yu'un li presentee, ich'aybat scotol li yile, icoltaat ech'el. ²⁸Ti c'alal iloc' ech'el li viniqúe, isnup ta be jun xchi'il ti tey ta opisina uque. Oy cien yil uc. Istsac li xchi'ile, ismich'be snuc'. “Sutesbon ta ora lavile”, xut. ²⁹Li xchi'ile isquejan sba uc. “Abulajan malabon to li quile, chaj-sutesbe onox scotol”, xut. ³⁰Pero mu xa smala. Ba stic' ta chuquel. “Ja'to xaloq'ues mi lisutesbe scotol li yile”, xut comel li jchabichuclebale. ³¹Ti c'alal iyil li yan xchi'iltac tey ta opisinae ti istic' ta chuquel li xchi'ile, chopol iyilic. Ora ba yalbeic li presentee. ³²Li presentee istac ta iq'uel. “Li vo'ote chopol ajol. Ti avalbon ti chajmalabe to lavile, yech'o un ijnop ti chajch'aybe scotole. ³³¿C'u yu'un ti muc xac'uxubin lachi'ile chac c'u cha'al laje'uxubine?” xut. ³⁴Icap li presentee. Iyac'be ta sc'ob li much'utic ch-ilbajinvanic ta chuclebale. “Ja'to xaloq'uesic mi lisutesbe scotol li yile”, xut comel li much'utic ch-ilbajinvanique.

³⁵Li vo'oxuque ja' no'ox yech chaxcha'leic ti Jtot tey ta vinajel uque mi mu sjunuluc avo'on chavaq'ueic ta pertonal lachi'ilique —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique*(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)*

19 Ti Jesuse c'alal laj yal chac taje, iloc' ta estado Galilea, ital li' ta estado Judeae. Tey iyul ta jech uc'um Jordán. ²Ep jchi'iltactic tijilic tal xchi'uc ep jchameletic. Ti Jesuse iyet'esbe xchamel scotol ti jchameletic ti tey tijajtic tale.

³Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic. Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique. Isjac'beic mi xu' ta xch'ac o yajnil li viniquetique ti c'usuc no'ox smul tstabeique.

⁴Itac'av ti Jesuse:

—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti c'alal ipase yu'un Riox ti primero vinique, jun vinic jun ants ispas? ⁵“Li cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc stot sme'ic ti c'alal sta yajnilique. Xcha'va'alic jun xa chc'otic”, xi ti Rioxe. ⁶Yech'o un mu xa cha'vo'uc, junic xa. Ti much'utic nupul ts'acalique jun xa chileic yu'un ti Rioxe, mu xa xu' xch'ac sbaic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁷—¿C'u yu'un iyal mantal ti Moisesse: “Ti much'u ta xch'ac yajnile, ac'u smelt-sanbe svunal ti ixch'ac xa sbaique. Li vune ja' chich' li yajnile yo' xil o ti ch'ac-bil xae”, xi? —xutic ti Jesuse.

⁸—Ti x'elán ists'iba comel ti Moisesse, ja' ti mu xach'unic tajmeque. Ti c'alal ismeltsan balamil ti Rioxe, ma'uc yech. ⁹Li vo'one chcal ava'iic. Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi muc bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque, mi chie' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. Ti much'u chie' ch'acbalal antse co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹⁰—Mi yech sc'oplal ti much'utic oy yajnile, más lec ti mu ya'uc jsa' cajnilcticotique —xcuticotic vo'otiticotic li yajchanc'opoticotique.

¹¹—Mu xcuch avu'un acotolic ti mu xasa' avajnilique. Ja' no'ox chcuch yu'un

ti much'utic yech ac'bil yu'un ti Rioxe. ¹²Oy viniquetic ti stalel mu sa' yajnilique. Oy viniquetic ti pasbilita ta capone. Oy viniquetic ti mu sa' yajnilique yo' xtunic o más yu'un ti Rioxe. Ti much'utic yeche, mi cha'iic ti yech tsc'an ti Rioxe, ac'u spasic —xiyutotitic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Riox c'oxetic ti Jesuse*(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)*

¹³Tey yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un ac'u yac' sc'ob ta sjolic, ac'u sc'oponbe Riox. Vo'otiticotic li yajchanc'opoticotique ijpajecticotic ti much'utic iyiqu'ic tal ti c'oxetique.

¹⁴—Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe —xiyutotitic ti Jesuse.

¹⁵Ti c'alal laj yac' sc'ob ta sjol c'oxetic ti Jesuse, iloc' teyo'e.

Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje*(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)*

¹⁶Oy jun jchi'iltic c'ot sc'opon ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi lec tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xut ti Jesuse.

¹⁷Itac'av ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti “lec avo'on”, xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe. Mi chac'an chacuxi ta sbatel osile, tsc'an chach'unbe smantal ti Rioxe —x'utat.

¹⁸—¿C'usitic mantalil ti tsc'an ta jch'une? —xi ti vinique.

—“Mu me xamilvan, mu me xasa' avants, mu me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il. ¹⁹Ich'o ta muc' atos ame'. C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al

chac'uxubin aba atuque", xi li mantale —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁰—Li c'usitic avale c'oxon to'ox lic jch'un. ¿C'usi xa ti muc bu jch'unoje? —xi ti viniq.

²¹—Mi chac'an ti lec chayil ti Rioxe, ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo li me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon —x'utat yu'un ti Jesuse.

²²C'alal iya'i chac taje, iyat yo'on, yu'un toj ep c'usuc yu'un. Isut ech'el.

²³—Ta melez chacalbeic, li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe. ²⁴Chacalbeic noxtoc, co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —xiyutoticotic ti Jesuse.

²⁵Ti c'alal ica'titicotique, xch'ayet xa co'onticotic.

—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xcuticotic.

²⁶Ti Jesuse isq'uel jsaticotic.

—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe —xiyutoticotic.

²⁷—Li vo'oticotique jcomtsanojtictic xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaotictic xa. ¿C'usi chquich'ticotic li vo'oticotique che'e? —xi li Pedroe.

²⁸—Ta melez chacalbeic, ti c'alal sta yora ta jlecubtas li balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique, tey chul chotlicon ta jmuc'ta chotleb yu'un vo'on ta jpas ta mantal scotol li crixchanoetique. Vo'oxuc ti achi'inicone co'ol ta jpastic mantal. ²⁹Scotol ti much'utic muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi xibneltac, mi smuc-tac, mi stot, mi sme', mi xch'amaltac, mi yosil, yu'un ti yich'ojicon ta muq'ue, vo'on chac'beic cien ta ech'el sq'uexol

ti c'usitic chcom yu'unique. Ta xcuxiic ta sbatel osil noxtoc. ³⁰Ep ti much'utic totil yalojic lavie, pero mu c'u stu chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, yu'un ta stoy sbaic. Ep ti much'utic muc bu ich'bilic ta muc' lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, yu'un mu sna' stoy sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta ti much'utic i'abtejjic ta uvatique

20 Ti Jesuse liyalboticotic jun lo'il: —Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic sts'unoj ep uvae. Sob iloc' ech'el, ba sa' tal yaj'abtelac. ²Ti c'alal istae, iyalbe ti tsoj jun denario ta c'ac'ale. Istac ech'el ta uvatic. ³Ti c'alal ista baluneb orae; iloc' ech'el noxtoc li yajval uvae. Tey va'ajtic ista viniqetic ta ch'ivit, ch'abal yabtelic. ⁴“Ba coltaicon yu'un oy jts'unoj uva. Lec chajtojjic”, xut. Li viniqetic ixch'unic li abtele. ⁵Li yajval uvae iloc' ech'el noxtoc ta ol c'ac'al, ba sa' tal yan yaj'abtel. Iloc' noxtoc ta oxib ora xmal c'ac'al. Ja' yech ispas juju'ech'el. ⁶Iloc' ech'el noxtoc ta vo'ob ora xmal c'ac'al. Tey ista viniqetic, ch'abal yabtelic. “¿C'u yu'un ti li' xava'etic sjunul c'ac'ale?” xut. ⁷“Yu'un muc much'u xiyic'oticotic ta abtel”, xiic. “Ba coltaicon yu'un oy jts'unoj uva. Lec chajtojjic”, xut. ⁸Ti c'alal ch-ic'ub xa'ox osile, iyalbe ti yajq'uel j'abtele: “Ic'o sutel tal scotol li c'aj'abtele, ac'bo stojolic. Ja' ba'yi xatoj li much'utic ts'acal to italique. Ts'acal to xatoj li much'utic ba'yi italique”, xut. ⁹Ja' ba'yi italic li much'utic ta vo'ob xa ora itsac yabtelique. Jujun denario itojatic. ¹⁰Ti c'alal italic li much'utic ba'yi itsac yabtelique, isnopic ti más chtojatique, pero co'ol yepal itojatic. ¹¹Ti c'alal iyich' stojolic li much'utic sob istam yabtelique, iscapanic o li yajval abtele. ¹²“Jun xa no'ox ora i'abtejj

li much'utic ts'acal to italiq, pero co'ol yepal atojoticotic. Li vo'oticoticique sjunul c'ac'al li'abtejoticotic. C'ux c'ac'al ica'iticotic. Liluboticotic tajmec”, xiic. ¹³“Mu chopluc ti x'elan lajcha'leique. Yu'un ba'yi icaltic ti jun denario chajto-jic ta c'ac'ale. ¹⁴Ich'o ech'el latojolique, batanic. Yu'un yech co'on ti co'ol chajtoj acotolique. ¹⁵Xu' jpas ti c'usi sc'an co'on xchi'uc li c'usuc cu'une. Mu me xacapic o ti x'elan ijpase”, xi li yajval abtele. ¹⁶Ti c'u x'elan iyic' ep yaj'abtel li yajval abtele, ja' no'ox yech ta xquic' scotol crixchanoetic pero mu scotolicuc sc'anic pasel ta mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel ta mantal ti much'utic jt'ujoj chtunic cu'une. Mi muc bu ich'bilic ta muc' lavie, ja' tsots yabtel chc'otic yo' bu ta jpas mantale, yu'un mu sna' stoy sbaic. Yan ti much'utic totil yalojic lavie, ja' mu c'u stu chc'otic yo' bu ta jpas mantale yu'un ta stoy sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal iyal
ti Jesuse ti chmilee**

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷Ti c'alal litaloticotic li' ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse, listsoboticotic ta ti'il be jlajchava'alticotic ti yajchanc'opoticoticique.

¹⁸—Ana'ojic ti chibatic ta Jerusale. Vo'on ti co'ol crixchanoetic tey chi'aq'ue entrucal ta stojol li totil paleeticique xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'ue ta milele. ¹⁹Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom liquemic tale. Chislabanic, chiyac'beic arsial, ja'o chisjipanic ta cruz. Chicham, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

**Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbe Jesús
ti sme'ic Jacoboe xchi'uc ti Juane**

(Mr. 10.35-45)

²⁰Ti yajnil Zebedeoe tsobol ic'otic xchi'uc scremotic, c'ot sc'oponic ti Jesuse. Li scremoticique ja' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse. Ti sme'ique isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc yu'un oy c'usi tsc'anbe.

²¹—¿C'usi chac'an? —x'utat ti jmeme'tique.

—Alo jp'eluc amantal ti co'ol chachoti xchi'uc li cha'vo' jcreme, jun ta abat-s'ic'ob, jun ta asurto, ti c'alal cha'och ta pasmantale —xut ti Jesuse.

²²—Mu xana'ic c'u x'elan svocolal li c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu' chavac' avocolic, mi xu' chavich'ic milel chac c'u cha'al chquich' milel li vo'one? —x'utatic li cha'vo' jchi'ilticoticique.

—Xu' —xiic.

²³—Ta meel ta onox xavac' avocolic chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one. Chavich'ic milel noxtoc. Pero mi chac'an chachotiic junuc ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti Jtote ti much'utic tey ta xchoticique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁴Ti c'alal ica'iticotic, vo'oticotic li lajunvo'oticoticique, lic jcapanticotic o li Jacoboe xchi'uc li Juane. ²⁵Ti Jesuse listsob jcotolticotic.

—Ana'ojic c'u x'elan tspasic li preserenteetic ta yantic nacione. Ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspasic. ²⁶⁻²⁷Li vo'oxuque ma'uc me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique. ²⁸Ja' chanic chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti co'ol crixchanoeticique, muc bu tal pasvancon ta mantal. Ti litale, yu'un tal tunicon yu'un scotol crixchanoetic. Tal

cac' jba ta milel ta scoj amulic yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osile —xiyutoticotic.

**Ja' li' yaloj ti isjambe sat
cha'vo' ma'sat ti Jesuse**

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹Ti c'alal liloc'oticotic tal ta jteclum Jericó xchi'uc ti Jesuse, ep jchi'iltactic tijajtíc talel. ³⁰Tey chotajtic ta ti'ilbe cha'vo' jchi'iltic, ma'satetic. C'alal iya'ic ti tey ch-ech' ti Jesuse, iyaptaic:

—¡Cajval, smom David, c'uxubinoticotic! —xiic.

³¹Ti crixchanoetique ispajesic.

—¡Anchanic! —xutic tajmec ti ma'satetique.

Pero más to tsots i'avanic:

—¡Cajval, smom David, c'uxubinoticotic! —xiic.

³²Va' xi ti Jesuse. I'albatic ti ac'u talicunque.

—¿C'usi chajcha'leic un? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³³—Cajval, abulajan jambon li jsaticotique —xiic.

³⁴Ti Jesuse isc'uxubin, ispicbe ti satique. Ora ijam ti satique, nap'al italic uc.

**Ja' li' yaloj ti cajal ta burro
i'och ta Jerusalén ti Jesuse**

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 Ti c'alal po'ot xa'ox xiyuloticotic li' ta Jerusalene, tey li'ech'otitic tal ta ts'el Betfajé ta yoc vits Olivotic. Ti Jesuse istac ech'el cha'vo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op.

²—Batanic le' ta parajele. Tey no'ox chucul chataic jcot me'burro xchi'uc yol. Jitunic, nitic tal. ³Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burro, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une. “Ta xtal no'ox jsutesticotic ta ora”, xavutic —x'utatic ech'el yu'un ti Jesuse.

⁴Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

⁵Jchi'iltactic, ta la xtal ti much'u chispasotic ta mantale.

Lec la yo'on, mu la sna' stoy sba. Cajal la ta yol burro ch-och tal, xi onox ti yaj'alc'ope.

⁶Ibat li cha'vo'e, ixch'unic ti c'usi i'albatic yu'un ti Jesuse. ⁷Isnitic tal xchi'uc yol ti burro. Iyac'be stasin spimilc'u'ic. Iscajlebin tal ti Jesuse. ⁸Ep tajmec ti much'utic isq'ui spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech' tal ti Jesuse. Jlom isc'asic yanal te', iyaq'uic ta be yu'un iyich'ic ta muc'. ⁹Ti much'utic babee xchi'uc ti much'utic tijajtique, i'avan scotolic.

—¡Coliyalbotic Riox ti ja' tal spasotic ta mantal li smom Davide! ¡Lec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele! “Colaval, Cajval”, chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele —xiic.

¹⁰Ja' yech i'och tal li' ta Jerusalén ti Jesuse. Scotol ti much'utic li' ta yutil jteclume —¿Much'u le'e? —xiic, xnechetic xa tajmec.

¹¹—Ja' li Jesuse, li yaj'alc'op Rioxe ti liquem tal ta Nazaret ta estado Galileae —xiic ti jchi'iltactic xchi'inojic tal ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isnuts
loq'uel jchonolajeletic ta
ti' muc'ta templo ti Jesuse**

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹²Ti Jesuse ibat ta stemplo Riox. Isnuts loq'uel scotol ti jchonolajeletic tey ta ti' muc'ta temploe. Isbutq'uinbe smexaic ti jeltaq'uinetique. Isbutq'uinbe xilaic ti jchonpalomaetique.

¹³—“Li jnae ja' scuenta chtal ataicon o ta c'oponel”, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. Li vo'oxuque snailch'en j'elequetic xacha'leic —x'utatic ti jchonolajeletic.

¹⁴Tey ic'ot ma'satetic xchi'uc coxoetic ta ti' templo yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse isjambe sat ti ma'satetique, islecubtasbe yoc ti coxoetique. ¹⁵Tey jayvo' totil

paleetic xchi'uc ti much'utic ta xchanub-tasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Iy-ilic ti c'usi ispas ti Jesuse. Iya'lic ti tsots chc'opojic ti c'ox cremotique: “Coliyalbotic Riox ti ja' tal spasotic ta mantal li smom Davide”, xi ti c'oxetique. Icapic o ti moletique.

¹⁶—¿Mi xava'i c'usi chalic li c'ox cremotique? —xutic ti Jesuse.

—Xca'i —xi—. ¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ti ja' yech ts'ibabil ta sc'op Rioxe: Li c'oxetique más lec chalic ac'oplal, xi onox ts'ibabil? —xi ti Jesuse.

¹⁷Iloc' li' ta Jerusalén ti Jesuse, ibat ta Betania. Tey ivay.

**Ja' li' yaloj ti itaquij ti
ic'uxe ti ch'abal sate**

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸Sob ta yoc'omal isut tal noxtoc li' ta Jerusalén ti Jesuse. Ivi'naj ta be. ¹⁹Iyil jtec' ic'ux ta ti'il be, ba sq'uel mi oy sat, pero ch'abal, naca no'ox yanal. Ti Jesuse iyal ti mu xa bu tsatin oe.

Ora itaquij. ²⁰C'alal iquilticotic li vo'oticotique, xch'ayet xa co'onticotic.

—¿C'u yu'un itaquij ta ora li ic'uxe? —xichioticotic.

²¹—Ta melel chacalbeic, mi chach'unic ti vo'on chajcoltaique, mi mu xchibetuc avo'onique, tspas avu'unic li c'usitic voloc ta pasele; mu c'ajomuc no'ox tspas avu'unic chac c'u cha'al ijcha'le li ic'uxe. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u loc'uc li vits li'i, ti ac'u t'ubuc ta mare, tspas avu'unic. ²²Scotol ti c'usi chac'anbeic ti Rioxe, mi j'ech'el ach'unojic ti chayac'beique, ta onox xavich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti
much'u i'albon ti x'elan tspase**

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³Ti Jesuse c'alal iyul ta ti' muc'ta templo li' ta Jerusalem, lic chanub-

tasvanuc. Tey ic'otic ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltanejc'optique.

—¿Much'u layalbe ti x'elan chapase? —xutic ti Jesuse.

²⁴—Oy c'usi chajac'beic uc. Mi chavalbecon ti c'usi chajac'beique, chacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase. ²⁵¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi crixchano? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Xalxalbe xa sbaic:

—Mi hcaltic ti ta smantal Rioxe, “¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?” xi bi'a. ²⁶Mi hcaltic ti ta smantal crixchano, xi'el sba. Yu'un li jchi'iltactique xch'unojic scotolic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Juane —xut sbaic.

²⁷Yech'o un —Mu jna'ticotic —xiic.

—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase. ²⁸¿C'usi chanopic? Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' screm jun vinique. “Crem, batan ta abtel ta uvatic”, xut li june. ²⁹“Mu jc'an xibat”, xi. Ts'acal to isnop ti chbate, ibat. ³⁰Iyalbe li jun screm noxtoque. Ja' no'ox yech iyalbe chac c'u cha'al iyalbe li june. “Tot, chibat”, xi. Pero muc xbat. ³¹Li vo'oxuque ¿c'usi chanopic? Li cha'vo' cremotique ¿much'u junucal ti ixch'unbe smantal li stotique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Ja' li much'u ba'yi iyich' albele —xiic.

—Ta melel chacalbeic, chavalic ti chopol tajmec li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li antsetic tol sa' yajmulique, pero ja' xa ta xch'unic c'usi lec chil ti Rioxe. Vo'oxuc ti mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. ³²Ti Juan j'ac'-ich'vo'e ja' tal yalboxuc ti c'usi tsc'an chaspasique, pero muc xach'unic. Li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li antsetic tol sa' yajmulique, ja' ixch'unic. Iyictaic spasel li c'usitic chopole. C'alal avilic ti iyictaic xae, li vo'oxuque muc xach'unic noxtoc.

Muc xavictaic spasel li c'usitic chopole —x'utatic yu'un ti Jesuse—.

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'ilibajvanique

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³'A'yic me, chacalbeic yan lo'il. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic istis'un ep uva ta yosile. Isjoy ta moc. Ixch'oj ton scuenta spits'obil ya'lel. Ismeltsan jp'ej toyol na scuenta sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta nom li yajvale.

³⁴'Ti c'alal ita'aje, istac tal yaj'abteltac ti tscuchic ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbeic li much'utic ta xchabiique. ³⁵Li jchabiej'uvae istaquic li yaj'abteltac yajval osile. Li june ismajic, li june ismilic, li june iyac'beic ton. ³⁶Li yajval osile istac tal yan yaj'abteltac noxtoc, más to ep istac tal. Ja' no'ox yech icha'leatic uc chac c'u cha'al icha'leatic li much'utic ba'yi itaqueic tale.

³⁷'Ts'acal to istac tal screm li yajval osile. "Ja' nan chich'ic ta muc' li jcreme", xi isnop. ³⁸C'alal iyilic li jchabiej'uvae ti ja' xa screm li yajval osile, "le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile", xut sbaic. ³⁹Isloq'uesic ta pat moc, ismilic. ⁴⁰Ti c'alal sut tal li yajval uvae, ¿c'usi chul cha'leaticuc xana'ic li jchabiej'uvae? —xut jmelt-sanejc'opetic ti Jesuse.

⁴¹—Chmileic yu'un chopol li c'usi tspasique. Li yajval osile yan xa o much'utic chac'be xchabi li uvae. Ja' tsa' li much'utic lec chaq'uic entrucal li uvae —xiic.

⁴²—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti "co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae, ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque pero ja' onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje pero chich' onox

tsots yabtel. Lec tajmec ti x'elan tspas ti Rioxe", xi ts'ibabil? ⁴³Yech'o un chacalbeic, i'ech' xa yo'on ti chayalbeic mantal ti Rioxe. Ja' xa ch-albatic mantal ti much'utic tspacec c'usitic lec chil ti Rioxe. ⁴⁴Ti much'u tsots chc'ot ta ba tone, chyayij. Mi ja' net'bil ic'ote, ta xcham o. Vo'on li tonon ya'ele. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, vo'on chcalbeic ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁴⁵Ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique, c'alal iya'ic c'u x'elan ilo'ilaj ti Jesuse, iyul ta sjolic ti ja' sc'oplalique. ⁴⁶Isnopic c'uxi ta staic ta tsaquel ti Jesuse pero xi'emic. Yu'un ti yan jchi'iltactique xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta nupunel

(Lc. 14.15-24)

22 Ti Jesuse iyalbe yan lo'il ti jchi'iltactique:

²—Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun preserente ti tsnupultas screme. ³Istac ech'el smozotac, ba yiq'uic tal ti much'utic yalojbe xa onox ti chtal ta nupunele. Pero muc xtalic. ⁴Istac ech'el yan smozotac noxtoc. "Ba albeic li much'utic calojbe xa onox ti chtalique: Li' listac tal li cajvale. Batanic la ta nupunele. Chapal xa li ve'lile. Milbil xa li vacaxetique xchi'uc li yan sts'unubtac ti lec jup'emique, xavutic c'otel", xut ech'el li smozotaque. ⁵Ti much'utic tacbil ta iq'uele muc xch'unic. Ja' no'ox ba spasic ti c'usi tsc'an yo'onique. Li june ba sq'uel c'usitic sts'unoj. Li june ba chonolajuc. ⁶Li jlome istaquic li smozotac preserentee, ismajic, ismilic. ⁷Ti c'alal iya'i li preserentee, icap o tajmec. Istac ech'el yajsolterotac, ba smilel li much'utic imilvane. Ixchic'beic noxtoc li steclumalique. ⁸Li preserentee iyalbe li yan smozotaque: "Chapal xa li c'usitic chtun

ta nupunele, pero ti much'utic jtacoj ta iq'uele mu xch'unic tal. ⁹Batanic ta be-betic. Iq'ueic tal li much'utic chataique, ja' ac'u talicuc ta q'uin", xut ech'el. ¹⁰Iloc' ech'el li smozotaque, ibatic ta be-betic. Iyiq'ueic tal li much'utic istaic ta bee. Tey capal italic li much'utic chopol sjole xchi'uc li much'utic lec yo'one. Noj ic'ot ta crixchano sna li preserentee.

¹¹Li preserentee och sc'opon li crixchanoetique. Iyil jun vinic ti ma'uc slapoj li c'u'ul scuenta nupunele. ¹²"Li vo'ote, ¿c'uxi la'och tal? Yu'un ma'uc alapoj li c'u'ul scuenta nupunel ti cac'oj sc'oplal chalape", xut. Li viniq'ue muc xtac'av. ¹³Li preserentee iyalbe li smozotaque: "Chucbeic yoc sc'ob li viniq'ue. Aq'ueic ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet, xc'uxuxet o ye yu'un tsots li castico chich'e", xi li preserentee. ¹⁴Ja' seña ti chic' scotol crixchanoetic ti Rioxe pero muc scotolicuc sc'anic pasel ta mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel ta mantal ti much'utic st'ujoj chtunic yu'une —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le
sbaic ti jfariseoetique mi x'
chac'beic tojel aq'uel ti Césare**

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵Ti jfariseoetique ba snopic c'usi tsjac'beic ti Jesuse yo' xa'iic o ti c'u x'elan chtac'ave, yo' stabeic o smul ti yalojique. ¹⁶Istaquic tal yajchanc'opic xchi'uc svinictac Erodes.

—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti yech scotol li c'usi chavale. Jamal chaval c'usi tsc'an Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. ¹⁷Alo ca'ititicotic c'usi chanop. ¿Mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'betiticotic tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi chopol chil? —xutic ti Jesuse.

¹⁸Ti Jesuse iyil ti oy smanyaique.

—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? Mu xa xana' yilel xacha'le abaic. ¹⁹Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic.

Iyac'beic yil jun denario.

²⁰—¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²¹—César —xiic.

—Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²²Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa yo'onic sutel.

**Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic
sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique**

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³Ta jliquel o tey ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' li much'utic chalic ti mu xa xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.

²⁴—Jchanubtasvanej, sts'ibaoj comel ti Moisesse ti mi icham junuc viniq'ue, mi ch'abal screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi chac' c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o sbie, xi ti Moisesse. ²⁵Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa' yajnil, pero icham. Ch'abal xch'amal icom.

²⁶Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham uc. Ch'abal xch'amal icom uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al its'inale. Svucva'alic iyiq'ueic ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. ²⁷Ts'acal to icham ti antse. ²⁸Mi icha'cuxiiq'ue, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svuc'va'alic? —xutic ti Jesuse.

²⁹Itac'av ti Jesuse:

—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi chavalique yu'un mu xana'ic c'usi chal li sc'op Rioxe. Mi ja'uc xana'ic c'u x'elan syu'el ti Rioxe. ³⁰Ti c'alal xcha'cuxiic ti

much'utic chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna' xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic ta vinajel. ³¹Lavi mu xach'unic ti ta xcha'cuxiic ti ánimaetique, ¿mi muc bu aq'uelojic ya'el ti c'u x'elan iyalbe sc'oplal Abraam, xchi'uc Isaac, xchi'uc Jacov ti Rioxe? ³²“Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove”, xi. Ti x'elan iyale, yu'un cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti moletique. Ti Rioxe ja' yajvalic ti much'utic cuxajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti avalojique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³³Ti c'alal iya'iic ti jchi'iltactique ti x'elan iyal ti Jesuse, xch'ayet xa yo'onic.

Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse

(*Mr. 12.28-34*)

³⁴Ti c'alal iya'i ti jfariseotique ti mu xa sna'ic c'uxi chtac'avic ti jsaduceotique, istsob sbaic. ³⁵Tey jun jfariseo, jchanubtasvanej yilel ta smantaltac Riox. Oy c'usi isjac'be ti Jesuse yo' stabe o smul ti yaloje:

³⁶—Jchanubtasvanej, ta scotol li smantaltac Riox ti iyal ti Moisesse, ¿c'usi jtosucal ti más tsotse? —xi.

³⁷Itac'av ti Jesuse:

—“C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique”, xi li mantale. ³⁸Le'e ja' más tsots. ³⁹Li xchibale tsots noxtoc. “C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque”, xi. ⁴⁰Xchibal li mantal lalcalbee ja' smacoj scotol li smantaltac Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc

(*Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44*)

⁴¹Ti c'alal tey tsobolic ti jfariseotique, ijac'batic yu'un ti Jesuse:

⁴²—¿C'usi chanopic? Ti Cristoe, ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale, ¿much'u ti smuc'tatot ti ta vo'nee? —xut.

—Ja' ti Davide —xiic.

⁴³—Mi ja' muc'tatotile, ¿c'u yu'un ti “Cajval”, xi ti Davide? Ti Davide ip'ijubtasat yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja' yech ist-s'iba chac li'i:

⁴⁴Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:

“Chachoti ta jbats'ic'ob, chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae”, x'utat, xi ti Davide. ⁴⁵Ti Davide “Cajval”, xut ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale. ¿C'u yu'un “Cajval”, xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁴⁶Mi jun muc'xtac'avic. Mu xa c'usi isjaq'uaic o.

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti jfariseotique xchi'uc ti much'utic ichanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe

(*Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47*)

23 Ti Jesuse liyalboticot, vo'oticot, li yajchanc'opoticotique, xchi'uc ti jchi'iltactic tey tsobolique:

²—Li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe xchi'uc li jfariseotique, ja' icom ta sbaic li smantaltac Riox ti iyal ti Moisesse. ³Yech'o un ch'unic me li sc'op Riox chayalbeique, pero mu xapasic yech chac c'u cha'al ta spasiq. Yu'un ma'uc yech tspasic chac c'u cha'al ta xchanubtasvanique. ⁴Co'ol xchi'uc chpech'ic icatsil ti vocol chlic ta cucele. Vo'oxuc no'ox chac' acuchic; li stuquique mu xlic yu'unic.

⁵Scotol li c'usi tspasique ja' no'ox yo' lec x'ileic o yu'un li crixchanoetique. Li sc'ox'av smantal Rioxe más muc' spaso-jic. Lec cha'lic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. ⁶Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic jujun q'uine, ti bail ta xchotiic ta temploetique. ⁷Ja' tsc'anic ti c'oponbilic ta ch'ivite, ti "jchanubtasvanej" x'utatique.

⁸Li vo'oxuque mu me ja'uc xac'anic ti "jchanubtasvanej" xa'utatique yu'un jun no'ox lavajchanubtasvanejique, ja' li vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta mantale. Li vo'oxuque co'oloxuc. ⁹Muc much'u xap'is ta atotic li' ta sba balamile. Jun no'ox li Jtotique, ja' ti Riox ta vinajele. ¹⁰Mu me ja'uc xac'anic ti chayajvalinic li yan achi'ilique yu'un jun no'ox lava-jvalique, ja' li vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta mantale. ¹¹Ti much'u tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoy-bailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'u-nique. ¹²Yu'un li much'u ta stoy sbae ch-aq'ue ta q'uexlal yu'un ti Rioxe. Yan li much'u mu sna' stoy sbae, ch-aq'ue ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe.

¹³Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Mu xac'anic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, yech'o ti chapajesic li much'utic sc'anic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

¹⁴Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Yech no'ox ti jal chac'oponic Rioxe, chalo'llobeic to c'usuc yu'un li me'anal antsetique. Yech'o un más castico chavich'ic.

¹⁵Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Chalubtsan abaic ta sa'el mi oy bu xata junuc avajchanc'opic. Mi ataique, más to tsoc

sjol avu'unic. Vo'oxuc ta amulic ti chba yich'ic castico ta c'oq'ue. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

¹⁶Li vo'oxuque yech chanopic ti chavaq'uic iluc c'usitic lec chil ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Yu'un ja' yech chavalic: "Ti much'u tsva'an ta rextico li muc'ta temploe, mu persauc spas li c'usi chale. Yan ti much'u tsva'an ta rextico li oro tey ta muc'ta temploe, ja' persa tspas li c'usi chale", xachiic. ¹⁷Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li oroe; ja' más tsots sc'oplal li muc'ta templo yo' bu tiq'uul li oroe yu'un ja' tey chmilbat smoton ti Rioxe. ¹⁸Ja' yech chavalic noxtoc: "Ti much'u tsva'an ta rextico li xchic'obil smoton Rioxe, mu persauc spas li c'usi chale. Yan ti much'u tsva'an ta rextico li smoton Riox ti tey ta xchiq'uee, ja' persa tspas li c'usi chale", xachiic. ¹⁹Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li smoton Rioxe; ja' más tsots sc'oplal li xchic'obile. ²⁰Ti much'u tsva'an ta rextico li xchic'obil smoton Rioxe, ja' xa yajrextico noxtoc li smoton Riox ti tey ta xchiq'uee. ²¹Ja' no'ox yech noxtoc ti much'u tsva'an ta rextico li muc'ta temploe, ja' xa yajrextico noxtoc ti Rioxe yu'un tey. ²²Ti much'u tsva'an ta rextico li vinajele ja' xa yajrextico noxtoc li smuc'ta chotleb Rioxe, xchi'uc ti Riox tey chotole.

²³Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Chanitic ta lajlajuneb li c'usitic chloc' avu'unique: li alavenae, xchi'uc li anise, xchi'uc li cominoe. Chaloq'uesic jujun ti c'alal anitojic xa'ox ta lajlajunebe, chavac'beic ti Rioxe. Ti avalojique, ja' no'ox tsots sc'oplal ti chach'unic le'e. Ja' xu' mu xach'un chava'iic ti bu tsots sc'oplale, ti tsc'an lec chameltsanic c'ope, ti

chac'uxubinvanique, ti yech li c'usitic chavalique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Más lec ti apasicuc noxtoc ti bu tsots sc'oplale. ²⁴Yech no'ox ti chachanubtasvanique, mu xava'i abaic ti muc bu ch'unem avu'unic uc ti bu tsots sc'oplale.

²⁵Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Co'oloxuc xchi'uc li much'u ja' no'ox tspocbe spat li basoe xchi'uc li pulatue, yan li yute mu suc', oy yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel, pero ja' no'ox ta avo'onic ti c'usi oy lec yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti ac'u yaq'uic ta smoton Rioxe yu'un ana'ojic ti vo'oxuc chavich'ique. ²⁶Li vo'oxuque, jfariseoetic, co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ictaic spasel li c'usitic chopole, ja' pasic li c'usitic lec chil ti Rioxe.

²⁷Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Co'oloxuc xchi'uc muquenal ti sacp'ejan xae, leclec sba yilel, pero li yute noj ta baquel ánima xchi'uc li c'usitic tey c'a'eme. ²⁸Ja' yech lec avo'onic yilel pero yech no'ox. Yu'un chanopic c'op, chapasic li c'usitic chopole.

²⁹Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Yu'un vo'oxuc chacha'meltsanbeic chacha'bonbeic smuquenal ti yaj'alcoptac Riox ti ta más vo'nee ti lec yo'onique, pero mu xach'unic ti iyalic jc'oplale. ³⁰Yech no'ox ti chavalbeic li crixchanoetique: “Ti li'ototicuc

xa'ox c'alal i'ech'ic ta balamil ti vo'ne moletique, muc bu ijtic' jbatotic ta smilel ti yaj'alcoptac Riox ti yechuque”, xachiic. ³¹Ja' chvinaj o ti co'ol ajolic xchi'uc ti amuc'tatotic ti ismilic ti yaj'alcoptac Rioxe. ³²Vo'oxuc xa chats'acubtasic ti c'usitic ispasic ti amuc'tatotic ti ta vo'nee yu'un po'ot xa xamilicon uc.

³³Ti amuc'tatotic ti ta vo'nee co'olic xchi'uc quiletel chon. Ja' yechoxuc uc. Mu xu' chapoj abaic, persa onox chba avich'ic castico ta c'oc'. ³⁴Ta jtac tal caj'alcoptac ti sna'ic c'usi tsc'an ti Rioxe. Jlom chamilic, jlom chajipanic ta cruz, jlom chavac'beic arsal ta yut temploetic, chanutsic loq'uel ta jujun jteclum li' ta alumalique. ³⁵Ti Rioxe vo'oxuc chac' ta abaic ti jayvo' imileic tal ti much'utic lec yo'onique. Ti c'alal imile ti Abel lec yo'one, c'alal to Zacarías ti screm Berequíase, ti ismilic ta ti' muc'ta templo yo' bu sts'el xchic'obil smoton Rioxe, vo'oxuc chcom ta abaic. ³⁶Ta melec chacalbeic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, vo'oxuc chcom ta abaic scotol.

**Ja' li' yaloj ti iyat o yo'on ti
Jesuse ti muc xch'unic ti
much'utic tey ta Jerusalene**

(Lc. 13.34-35)

³⁷Li vo'oxuque xchi'uc lachi'iltac li' ta Jerusalene, ja' amanyaic ti chamilic li yaj'alcoptac Rioxe. Chavac'beic ton li much'utic chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa jay'ech'el ti co'onuc jtsoboxuc chac c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'equé, pero muc xac'anic tsoebel. ³⁸Toj abol aba chacomíc yu'un mu xa bu chaxchi'inic ti Rioxe. ³⁹Chacalbeic ti mu xa bu chavilicon oe. Ja'to ti c'alal xavalic ti “toj lec tajmec li much'u itaque tal yu'un ti Rioxe”, xachiique, ja'to chavilicon noxtoc —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 C'alal chiloc'oticotic xa'ox ta sti'il smacol muc'ta templo li' ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse, icac'beti'cotic yil ti lec tajmec meltsanbil li temploe xchi'uc li naetic ta sjoyobe.

²—Lequic ava'uquica'a. Ta melez chalbeic, ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xljaj li balamile

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³Ti c'alal tey chotol ta vits Olivotic ti Jesuse, ijac'beti'cotic:

—Alo ca'ititicotic c'usi ora ta xlomesat li templo avale. ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xacha'sut tale? ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xljaj li balamile? —xcutiticotic.

⁴—P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. ⁵Yu'un ep ti much'utic chtale, “vo'on Cristoon”, xiic. Ep ti much'utic ta xch'unic lo'loele. ⁶Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti chlic ac' c'oc' ta nome, mu me xaxi'ic. Chc'ot onox yech, pero li balamile ma'uc to'ox chljaj. ⁷Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic noxtoque. Oy bu ch-ech' chamel, oy bu ch-ech' vi'nal. Oy bu ch-ech' tsots niqel. ⁸Taje sliqeb to vocol.

⁹Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsaneje'opetic, cha'ilbajinatic. Jlom chamilatic. Ep crixchanoetic chopol chlic ti avich'ojicon ta muq'ue. ¹⁰C'alal chlic ilbajinele, ep much'utic chicta o sbaic. Ti much'utic chicta o sbaic chopol chlic ti much'utic mu xicta sbaic. Ja' xa tsiq'ueic c'op ti ac'u tsacaticuc ti much'utic mu xicta sbaic. ¹¹Ta to xtalic ep ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe.

Ep ti much'utic ta xch'un yu'unique. ¹²Ch-epaj li c'usitic chopole, ep ti much'utic mu xa xc'uxubinvanique. ¹³Pero ti much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaic, ja' chcuxiic ta sbatel osil. ¹⁴Ba'yi onox chvinaj ta sjunlej balamil ti ista xa yora tspanvan ta mantal ti Rioxe. Mi ivinaje, ja' xa o chljaj li balamile —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁵⁻¹⁶Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' xach'unic o ti c'usi liyalbotiticotic ti Jesuse.

—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ti c'alal xavilic ti va'anbil ta yut templo li c'usi mu sc'an ti Rioxe chac c'u cha'al iyal onox ti Daniel yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, yech'o un ba nac' abaic ta vitstic. ¹⁷Lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. ¹⁸Ti much'utic tey ta yabtele, mu xa me ya'uc sut stam spimile'u'ic. ¹⁹Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to yolique. ²⁰C'oponic Riox ti mu me ja'uc o tol sic, ti mu me ja'uc o sc'ac'alil chacuxic ti c'alal xajata'vique. ²¹Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale. Muc bu x'ech' o yech ta spasel balamil, ja'to chtal. Ti c'alal x'ech'e, mu xa bu chtal noxtoc. ²²Ti Rioxe xch'acoj ti c'u sjalil li casticoe. Ti jaluc tajmeque, chalaj acotolic ti yechuque. Ti mu jaluc li casticoe, ja' ta scuentaic ti much'utic st'ujaje ti xch'unojbeic li sc'ope.

²³“Le' xa li Cristoe”, “taj xa li Cristoe”, mi oy much'u xayutique, mu me xach'unic. ²⁴Yu'un chtalic ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe xchi'uc ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Chaq'ueic iluc syu'elic yo' xch'unic o lo'loel li crixchanoetique. Yo'onuc slo'loic uc li much'utic st'ujaj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic lo'loel. ²⁵Li vo'oxuque p'ijanic me, ba'yi me lalcalbeic scotol. ²⁶“Tey

xa ta xocol balamil li Cristoe”, mi oy much'u xayutique, mu me xba aq'uelic. “Tey xa ta yut na”, mi oy much'u xayutic noxtoque, mu me xach'unic. ²⁷Ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique, chiyilic scotol crixchanoetic chac c'u cha'al xlebluj chavuc chquiltic ti buyutique. ²⁸Chich'ic onox castico ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue. Co'ol xchi'uc c'usi xcham, tey ta stsob sba xulemal.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe

(*Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48*)

²⁹Ti c'alal xlaj ech'uc scotol li castico lalcalbeique, ja'o chmac sat li c'ac'ale, ch'abal xa li jch'ulme'tique. Li c'anale-tique jup'ejtic chp'aj. Chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele. ³⁰Ja'o chil scotol crixchanoetic ti chiyal tal vo'on ti co'ol crixchanootique. Scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil ch-oq'uic ta xi'el. Yu'un chilic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal tal ta ba toc ta balamil, vo'on ti co'ol crixchanootique. ³¹Tsots ch-oc' corneta noxtoc, ja'o ta xyalic tal caj'an-jeltac. Ja' chtal stsobic ta sjunlej balamil ti much'utic jt'ujoje ti xch'unojic c'usi caloje.

³²'Na'ic me, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja' chvinaj o ti ch-och xa vo'tique. ³³Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic ti chlaj c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj o ti chicha'sut xa tale. ³⁴Ta meyel chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico lalcalbeique. ³⁵Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale, mu xch'ay, persa ch'ot scotol.

³⁶Muc much'u sna' ti c'usi ora chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic ta vinajele, mi vo'onicon mu jna'. Stuc no'ox sna'oj ti Jtote.

³⁷'Ja' chac c'u cha'al ispas ti crixchanoetic ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Noee, ja' no'ox yech tspace uc ti c'alal sta yora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. ³⁸C'alal mu to'ox chtal ti nojele, jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', is-lajesic scotol ti c'usi sc'an yo'onique, in-upunic, iyac' ta nupunel stsebic. Ti c'alal ital ti nojele, c'alal i'och ta barco ti Noee, icom ti c'usitic ispasique. ³⁹Muc xch'unic ti chtal nojele. Ja'to ixch'u-nic c'alal itale, pero muc xa xcolic, icham scotolic. Ja' no'ox yech c'alal xicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. ⁴⁰Mi oy cha'vo' vinic ti tsobol ch-abtejique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. ⁴¹Mi oy cha'vo' ants ti tsobol chjuch'unique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom.

⁴²'Ich'icon no'ox me ta muc', malaicon, yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on lavajvalicone. ⁴³Chacalbe ava'iic, ti ana'ojicuc ti jayib ora ac'ubal chtal li j'eleq'ue, amala, achabi ana ti yechuque. ⁴⁴Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon no'ox ac'u mi mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc.

⁴⁵'Caltic no'ox ya'el ti oy jun j'abel ti sjunul yo'on ch-abteje, ti sna' stuc'ulan abtele. Ja' ch-ac'bat smac'lin li xchi'iltac ta abtele ti c'alal sta yora ve'ebale. ⁴⁶Jun yo'on li j'abtele ti yolel ch-abtej chul stael yu'un li yajvale. ⁴⁷Ta meyel chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on ch-abteje ch-ac'bat scuentain li c'usuc yu'un yajvale. ⁴⁸Yan mi chopol sjol li j'abtele, “mu to nan xtal li cajvale”, xi tsnop. ⁴⁹Chlic yut, chlic smaj li xchi'iltac ta abtele. Ja' chba xchi'in ta ve'el ta uch'pox li jyacubeletique. ⁵⁰Li yajvale ja'o chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on c'usi ta xcha'le li xchi'iltaque yu'un mu xch'un ti po'ot xa xule. ⁵¹Chul ac'batuc tsots castico yu'un li yajvale. Co'ol chich' castico

xchi'uc ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti ta alele. Tey x'oq'ueletic, xc'ux-uxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta lajunvo' tojol tsebetic

25 Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc. —Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal xtal jpas mantale. Caltic no'ox ya'el ti oy lajunvo' tojol tsebetic ti ba snupic tal ta be li jnupunele. Iyich' ech'el sc'o-q'uic. ²Li vo'vo'e lec p'ijic; li vo'vo'e sonsoic. ³Li sonso tsebetique ja' no'ox iyich' ech'el ti c'u yepal ch'olol yaceiteal li sc'oq'uique, muc xich'beic ech'el más. ⁴Li p'ijil tsebetique isnojesbe ech'el yaceiteal li sc'oq'uique, iyich'ic to ech'el más. ⁵Li jnupunele muc xtal ta ora. Li tsebetique i'och svayelic. ⁶Ta ol ac'ubal i'aptaatic: “Chtal xa li jnupunele. Ba nupic tal ta be”, x'utatic. ⁷Ora ijulavic li tsebetique. Ixch'olbeic más yaceiteal li sc'oq'uique, istsanic. ⁸“Ac'bon jset'uc avaceiteic yu'un chtup' xa li jc'oc'ticotique”, xiic li sonso tsebetique. ⁹“I'i. Yic'al mu xloc' o cu'unticotic uc. Ba manic tal”, x'utatic. ¹⁰Ti c'alal ba smanic tale, ja'o iyul li jnupunele. Li tsebetic ti chapajtique tsobol i'ochic xchi'uc jnupunel. Li yajval nae ismac li sti' snae. ¹¹Ts'acal to iyulic li yan tsebetique. “Cajval, Cajval, jamboticotic li sti' anae, chi'ochoticotic tal uc”, xiic. ¹²“Ta melez chacalbeic, muc bu chajambeic sti' jna yu'un muc xach'unic ti c'usi icale. Co'ol xchi'uc mu xacojtiquinic”, x'utatic.

¹³Ja' no'ox yech li vo'oxuque, tsc'an ti chamalaicon no'oxe yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. Mi ta sob, o mi ta xmal, o mi ta ac'ubaltic, mu xana'ic c'usi ora —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyac'be comel sliqeb li yaj'abteltaque

(Lc. 19.11-27)

¹⁴Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc.

—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal xtal jpas mantale. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ibat ta nome. Ti c'alal mu to'ox chbate, istsob li yaj'abteltaque. Iyac'be comel sliqeb jujun. ¹⁵Li june i'ac'bat vo'mil, li june i'ac'bat cha'mil, li june i'ac'bat jmil. Li much'u p'ije ep i'ac'bat. Yan li much'u sonsotic no'oxe jutuc i'ac'bat. Ti c'alal laj yac' comel staqu'in li vinique, ja'o ibat. ¹⁶Li much'u i'ac'bat vo'mile lic equelajuc o, ijolin yu'un vo'mil. ¹⁷Ja' no'ox yech li much'u i'ac'bat cha'mile, ijolin yu'un cha'mil uc. ¹⁸Yan li much'u jmil no'ox i'ac'bate isnac', ismuc ta balamil.

¹⁹Jal i'ay li yajvalique. Ti c'alal isut tale, istsob li yaj'abteltaque. “¿C'usi yepal ijolin avu'unic li jtaqu'ine?”, x'utatic. ²⁰Ja' ba'yi ital li much'u iyich' comel vo'mile, yich'oj tal noxtoc li vo'mil sjole. “Totic, li' li vo'mil ataqu'in avac'bon comele xchi'uc vo'mil ijolin cu'un”, xut li yajvale. ²¹“Chquich' che'e. Li vo'ote lec xana' xa'abtej. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie chacac'be más. La' jchi'in o jbatic yo' jun o avo'on ta sbatel osile”, x'utat yu'un li yajvale. ²²Ital li much'u yich'oj cha'mile. “Totic, li' li cha'mil ataqu'in avac'bon comele xchi'uc cha'mil ijolin cu'un”, xut li yajvale. ²³“Chquich' che'e. Li vo'ote lec xana' xa'abtej uc. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie chacac'be más uc. La' jchi'in o jbatic yo' jun o avo'on ta sbatel osile”, x'utat yu'un li yajvale. ²⁴Ital li much'u jmil no'ox yich'oje. “Totic, jna'oj ti jla-jelote. Jna'oj ti chavich'be xchi'uc sjol lataqu'ine. Chavich' ti bu muc bu avac'oj avocole. ²⁵Yech'o un lixi' mi xch'ay cu'un lataqu'ine, solez ijumuc ta balamil.

Ich'o sutel yu'un avu'un onox", xut li yajvale. ²⁶ "Mu xatun, ch'ajot tajmec. Chaval ti vo'on chquich' ti bu muc bu cac'oj jvocolé. ²⁷ Avac'beuc li much'u sna' sjolintasele, yul quich' xchi'uc sjol ti yechuque", x'utat yu'un li yajvale. ²⁸ "Pojbeic li jmil cac'ojbee, ja' ac'beic li much'u iyich' tal lajunmile", xut li yan yaj'abtele. ²⁹ Ti much'utic sjunul yo'on ta x'abtejqique, más ta x'ac'batic, mu c'u sna'ij o. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta x'abtejqique, ti c'u yunen epal i'ac'batique, ta xpojbatice ta jmoj. ³⁰ Li ch'ajil j'abtel li'e ac'ol ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet, xc'uxuxet o ye yu'un tsostastico chich'.

Ja' li' yaloj ti ta sta yora ta xch'acrixchanoetic ti Cajvaltic Jesucristoe

³¹ Ti c'alal xtal pasvancon ta mantal, vo'on ti co'ol crixchanoétique, chixchi'inic tal scotol anjeletic. Ja'o chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoétique. ³² Ta jtsob scotol. Ti c'alal tsobolic xae, chlic jch'ac, co'ol xchi'uc jchabichij ti ta xch'ac li xchije xchi'uc li xchivoe. ³³ Ti much'utic lec yo'onique chcac' ta jbats'ic'ob. Yan ti much'utic chopol sjolique chcac' ta jsurto. ³⁴ Vo'on li jpasvanejon ta mantale ja' yech chcalbe ti much'utic tey ta jbats'ic'obe: "Li vo'oxuque la'ic yu'un slecubtasoj avo'onic ti Jtote. Ochicotic ta pasmantal yu'un ja' yech iyal ti Jtote ti c'alal ispas li balamile. ³⁵ Ti c'alal livi'naje, avac'becon ave'elic. Ti c'alal itaquij jti'e, avac'becon ava'alice. Ac'u mi muc xavojtiquinicon, avoteson ta anaic. ³⁶ Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u' jpoq'ue, avac'becon. Ti c'alal ipone, ay avula'anicon. Ti c'alal tiq'uilon ta chuquele, ay aq'uelicon", ta xcutic. ³⁷ Ja' yech chtac'avic ti much'utic lec yo'onique: "Cajval, ¿c'usi ora laquilticotic ti lavi'naje ti icac'ticotic ave'ele? ¿C'usi ora laquilticotic ti itaquij ati'e ti lacac'beticotic vo'e? ³⁸ ¿C'usi ora

lacotes ta jnaticotic ti muc xacojtiquinticotic? ¿C'usi ora iquilticotic ti ch'abal ac'u' apoq'ue ti lacac'beticotic? ³⁹ ¿C'usi ora iquilticotic ti la'ipaje ti ay jvula'anoticotic? ¿C'usi ora iquilticotic ti tey tiq'uilot ta chuquele ti ay jq'ueloticotic? ⁴⁰ "Ta melcalbeic, yu'un ac'uxubinic jun jchi'iltic ta yich'el ta muc' ti Rioxé ti muc x'ich'e ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on ac'uxubinicon ya'el", ta xcutic, vo'on li jpasvanejon ta mantale.

⁴¹ Ti much'utic tey ta jsurtoe: "Loc'anic yu'un chopol ajolic. Ba ochanic ta c'oc' ta sbatel osil yo' bu meltsanbil scuenta li totil pucuje xchi'uc li bic'tal pucujétique. ⁴² Ti c'alal livi'naje, muc xavac'becon ave'elic. Ti c'alal itaquij jti'e, muc xavac'becon ava'alice. ⁴³ Ti c'alal lic'ot ta anaic, avalic ti mu xavojtiquinicon, muc xavotesicon. Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u' jpoq'ue, muc xavac'becon. Ti c'alal ipone, ti c'alal tiq'uilon ta chuquele, muc x'ay aq'uelicon", ta xcutic. ⁴⁴ "Cajval, pero ¿c'usi ora laquilticotic ti lavi'naje, ti itaquij ati'e, ti muc xacojtiquinticotic, ti iquilticotic ti ch'abal ac'u' apoq'ue, ti ipote, ti tiq'uilot ta chuquele ti muc xajc'uxubinticotic chavale?" ⁴⁵ "Ta melcalbeic, yu'un muc xac'uxubinic junuc li much'utic muc x'ich'eic ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on muc xac'uxubinicon ya'el", ta xcutic. ⁴⁶ Ja' chba yich'ic o castico ta sbatel osil ti muc xc'uxubinvanique. Yan ti much'utic lec yo'onique chcuixic ta sbatel osil —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnopie c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ja'ol liyalboticotic noxtoc, vo'ototicotic li yajchanc'opoticotic:

²—Ana'ojic ti chib xa c'ac'al sc'an li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique. Ja'o chi'aq'ue entrucal, chisjipanic ta cruz, vo'on ti co'ol crixchanootique —xiyutoticotic.

³Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'u-utic ta xchanubtasvanic yilel ta sman-taltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique, istsob sbaic ta sti' sna ti totil palee, ja' ti Caifase. ⁴Isa'ic ti c'u to xi xu' tsmul-cultsaquic ti Jesuse yu'un tsc'an tsmilic.

⁵—Más lec mu ya'uc jtsactic lavi ta q'uine naca me licuc o sjol li jchi'iltac-tique —xut sbaic.

Ja' li' yaloj ti icoconbat ta sjol ya'lel muil nichim ta Betania ti Jesuse

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶Ibat ta Betania ti Jesuse. Tey ic'ot ta sna Simón ti ip to'ox ta leprae. ⁷Tey ic'ot jun ants, yich'oj c'otel slimete meltsan-bil ta alabastro ton, noj ta ya'lel muil nichim. Toyol tajmec stojol. C'alal tey chotol ta mexa ti Jesuse, ja'o iscoconbe ta sjol ti sbel slimetee yu'un iyich' ta muc'. ⁸Ti c'alal iquilticotic li vo'otico-tique, licapoticotic o.

—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal li ya'lel muil nichime? ⁹Más lec ti ix-chonunque, yu'un toyol stojol. Li sto-jole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xichioticotic.

¹⁰Ti Jesuse sna'oj ti c'usi ijnopticotique.

—Vo'oxuc ta amulic ti chat yo'on li antse. Li c'usi liyac'bee, lec. ¹¹Li me'one-tique li' onox achi'uquique. Li vo'one muc bu jal li' jchi'ucoxuque. ¹²Ti lisco-conbe li ya'lel muil nichime, ja' seña ti chimuquee. ¹³Ta meel chacalbeic, chv-inaj onox ta sjunlej balamil ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. Chvinaj noxtoc ti liscoconbe ya'lel muil nichim li antse —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴Ti jun jchi'ilticotic ti lajchavo'oti-cotic oe, ja' ti Judas Iscariotee, ba sc'o-pon ti totil paleetique.

¹⁵—¿C'u yepal chavac'becon mi cha-cac'beic entrucal ti Jesuse? —xut.

I'ac'bat treinta plata. ¹⁶Ti Judase isa' ti c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltuc Jesucristoe

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23;

Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷Ti c'alal ilic li q'uin ti chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute —¿Bu chac'an ti chba jmeltsanti-cotic li ch'iom chij ti ta jti'tic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique? —xcuticotic ti Jesuse.

¹⁸—Batanic ta Jerusalén. Ja' xc'ot ac'oponic li much'u lec xcojtiquin-tique. “Li' la chtal jti'ticotic ta ana li chij ta q'uine yu'un la po'ot xa xmile li Jchanubtasvaneje”, xavutic c'o-tel —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁹Ijch'unticotic ti c'usi iyal ti Jesuse, ijmeltsanticotic ti jve'elticotic.

²⁰C'alal ic' xa'ox osile, ijchol jbatotic ta mexa xchi'uc ti Jesuse. ²¹Ti c'alal yolel chive'oticotique —Ta meel chacal-beic, oy junoxuc ti chavaq'uicon entru-cale —xiyutoticotic ti Jesuse.

²²Ti c'alal ica'iticotique, icat o co'onticotic.

—Cajval ¿mi vo'on van? —xcuticotic jujuntal.

²³—I'i. Ja' li much'u jun jpulatu chive' jchi'uque. ²⁴Ta meel vo'on ti co'ol crixchanootique chquich' milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe. Abol sba li much'u chiyac' entrucale. Más lec ti manchuc i'ayane —xi ti Jesuse.

²⁵Ti Judase ti snopoj xa onox ti chac' entrucal ti Jesuse —Jchanubtasvanej, ¿mi vo'on van? —xi uc.

—Vo'ot —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁶Ti c'alal yolel chive'otitocique, is-tam jp'ej pan ti Jesuse. “Colaval” xut ti Rioxe, ja'o ixut ti pane.

—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal jtacupal —xiyutotitocic.

²⁷Istam noxtoc jun baso ya'lel uva, “colaval” xut ti Rioxe.

—Uch'an acotolic. ²⁸Li'i ja' jch'ich'el, ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi ts'acal to iyal ti Jtote ti ta jch'ich'el chto j lamulique. ²⁹Chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Jtote —xiyutotitocic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”, x'utat yu'un Jesús ti Pedro

(Mr. 14.26-31; Lc.

22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰Ti c'alal laj jq'uevujintaticotic ti Rioxe, libatoticotic ta vits Olivotic.

³¹—Li' ta jliquele chacomtsanicon acotolic. Ts'ibabil onox: “Ti Rioxe ta la xac' ta milel ti much'u st'ujoj chispasotic ta mantale. Ti c'alal xmilee, ta la stani sbaic ech'el ti xchi'iltaque, co'ol la c'u cha'al hij ti ta stani sba ech'el mi imile li xchabielique”, xi ts'ibabil. ³²Ti c'alal xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey xa chc'ot ataicon —xiyutotitocic ti Jesuse.

³³—Ac'u mi xascomtsan li yantique, pero li vo'one mu xajcomtsan —xi li Pedro.

³⁴—Ta melel chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat yu'un ti Jesuse.

³⁵—Muc ta alel mi co'ol lilajotique. Jamal chcal ti xacojtiquine —xi li Pedro.

Ja' yech icalticotic uc.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶Tey lic'ototitocic ta Getsemaní sbi xchi'uc ti Jesuse.

—Chotlanic li'toe yu'un chba jc'opon Riox le'toe —xiyutotitocic.

³⁷Ti Jesuse ja' iyic' ech'el li Pedro xchi'uc xcha'va'al screm ti Zebedeoe. Iyat la yo'on ti Jesuse. Yan la sba yo'on iya'i.

³⁸—Chcat co'on tajmec, chicham ya'el. Comanic li'toe. Mu me xavayic uc —x'utatic la li oxvo'e.

³⁹Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'. Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Isc'opon la Riox.

—Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la isc'opon Riox ti Jesuse.

⁴⁰Ti c'alal laj sc'opon Rioxe, isut la tal yo' bu li oxvo' jchi'iltaque. Vayemic la yul staelic. I'albat li Pedro:

—¿Mi mu xcuch avu'unic junuc ora ya'el li vaye? ⁴¹Mu me xavayic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole. Ta melel avo'onicuc ac'oponic Riox, pero lapat axoconique mu xu' yu'un —x'utat la.

⁴²Ti Jesuse ba la sc'opon Riox noxtoc:

—Tot, yu'un avaloj ti chichame, xu' xicham —xi la.

⁴³Ti c'alal isut tale, vayemic yul staelic noxtoc li oxvo'e yu'un la mu xcuch cha'iic li vaye. ⁴⁴Ti Jesuse ba la sc'opon Riox ta yox'ech'elal. Ja' no la yech iyal chac c'u cha'al iyal ta ba'yie.

⁴⁵Ti c'alal isut tale —Xu' mi chavayic toe. Mi chacuxic to, cuxic. Ista xa yora ti chi'aq'ue entrucal ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol crixchanootique.

⁴⁶Licanic, batic. Q'uelavilic, le' xa xtal li

much'u chiyac' entrucale —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o tey ic'ot ti Judase. Ja' lajchavo'otitic o ta yajchanc'op ti Jesuse. Ep crixchanoetic xchi'inoj c'otel; oy yespadaic, oy ste'ic. Ja' stacojic ech'el ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optic, vo'otic li j'israelotique. ⁴⁸Ti Judase yaloj xa onox la c'u x'elan chac' entruca ti Jesuse:

—Ti much'u ta jbutse, ja' me xatsaquic —xi ono la.

⁴⁹Ti Judase inopoj yo' bu ti Jesuse:

—¿Mi li'ote? Jchanubtasvanej —xut.

Ja'o isbutse!

⁵⁰—Jchi'iltic, ti c'usi tal apase, paso ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja'o inopoj ti crixchanoetique, istsaquic ti Jesuse, ixchuquic.

⁵¹Oy jun jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues yespada, istuch'be jun xchiquin ti smozo más totil palee.

⁵²—Tic'o ta sna lavespadae —x'utat yu'un ti Jesuse—. Ti much'u chmilvan ta espadae ja' no'ox yech ta espada ta xcham uc. ⁵³¿Mi mu xana' ti xu' ta jc'opon ta ora ti Jtote yo' xistacbe o tal más ta sesenta mil yaj'anjeltac spojicone? ⁵⁴Pero ma'uc yech ta jpas, yu'un persa ta xc'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁵⁵Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique.

—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'leq'ue? Ti tey onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon ya'ele? ⁵⁶Ti x'elan tal atsaquicone, ja' ic'ot ti yech onox sts'ibaojic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xi ti Jesuse.

Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique li-jatavoticotic. Stuc xa tey ijcomsantiticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uec ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71;

Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷Ti c'alal istsaquic ti Jesuse, li' iyiq'uec tal ta sna Caifase, ja' ti totil palee. Tey tsobol ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique. ⁵⁸Li Pedroe nomnomtic tijil tal ta spat ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sna ti más totil palee, ixchi'in la ta chotlej ta ti'na jayvo' jchabiejtemplo yu'un la tsc'an cha'i c'u x'elan chcom o sc'oplal ti Jesuse.

⁵⁹Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique, lic la sa'ic cha'vo' xchi'ilic ta meltsanejc'op ti co'ol c'usi chalique yu'un la tsa'beic smul ti Jesuse yo' xmile oe. ⁶⁰Pero mu la bu istaic ti cha'vo' co'ol c'usi chalique. Yech no la ti ep jnopmulile, mu la co'oluc ti c'usi chalique. Isva'an la sbaic otro cha'vo' jnopmulil.

⁶¹—Li vinic li'i ca'yojticotic ti iyal ti xu' tsolmes li stemplo Rioxe, ti xu' la chcha'va'an ta oxib c'ac'ale —xiic la.

⁶²Ti totil palee isva'an la sba.

—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi yech avaloj chac taje? —xut la ti Jesuse.

⁶³Mi jp'el mu la bu itac'av ti Jesuse. Ti totil palee isjac'be la noxtoc:

—Ti Riox cuxul ta sbatel osile cha'i li c'usi chajac'bee. Jamal xavalbotitic mi vo'ot ti st'ujot Riox chapasoticotic ta mantale. ¿Mi vo'ot Xch'amalot ti Rioxe? —xut la.

⁶⁴—Vo'on —xi la ti Jesuse—. Chacalbeic noxtoc, vo'on ti co'ol crixchanoetique, chavilic chlic jpas ta mantal crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe. Ts'acal to chil scotol crixchanoetic ti ta toc chicha'sut tale —xi la ti Jesuse.

⁶⁵ Ti más totil palee isjat la sc'u', yu'un la istabe xa smul ti yaloje.

—Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe. ¿C'u xa stu cu'untic yan rextico? ⁶⁶ ¿C'usi chanopic uc? —xut la ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope.

—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.

⁶⁷ Ja'o la istubateic sat ti Jesuse, ismajic la. Jlom la ist'axbeic ta majel sat.

⁶⁸ —Mi yech chaval ti vo'ot Cristoote, alo ca'tic much'u lasmaj —xutic la.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(*Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Li Pedroe tey la chotol ta ti'na. Ital la c'oponatic yu'un jun quiarail:

—Li vo'ot uque ja' achi'il li Jesuse ti liquem tal ta Galileae —x'utat la.

⁷⁰ Li Pedroe iyal la yo' bu tsobolique ti mu xojtiquin ti Jesuse:

—Mu jna' li c'usi chavale —xut la.

⁷¹ Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe. I'oj-tiquine la yu'un otro jun quiarail.

—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesus Nazarete —xut la ti crixchanoetic ti tey tsobolique.

⁷² —Lojriox mu xojtiquin li vinic chavale —xi la li Pedroe.

⁷³ Ta jliquel o tal la sc'oponel yu'un crixchanoetic li Pedroe:

—Ta melez ja' achi'il li Jesuse yu'un ja' yech chac'opoj chac c'u cha'al chc'opoje —x'utat la.

⁷⁴ —Lojriox mu xojtiquin li vinic chavalique —xi la.

Ja'o la i'oc' quelem. ⁷⁵ Li Pedroe iyul la ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Jesuse: “Ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone”, x'utat onox yu'un ti Jesuse. Iloc' la li Pedroe, ba la yoq'uita sba tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyiqu'uec ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(*Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32*)

27 Ti c'alal isacube, ti totil palee-tique xchi'uc ti cajmeltsanejc'op-tic vo'otic li j'israelotique, isnopic c'u x'elan chc'ot stic'beic smul ti Jesuse yo' x'aq'ue o ta milél yu'un ti covierno. ² Ix-chucbeic ech'el sc'ob, ba yac'beic entrucal ti covierno Poncio Pilatoe.

Ja' li' yaloj ti ismil sba stuc ti Judase

³ Ti Judase, ti much'u iyac' entrucal ti Jesuse, ti c'alal iya'i ti inop xa sc'oplal ti chmile ti Jesuse, ba sutes li treinta plata ti i'ac'bat yu'un ti totil paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique.

⁴ —Ijta xa jmul yu'un icac' entrucal li much'u ch'abal smule —xut c'otel.

—Li vo'oticotique mu c'u jcuentaticotic o; ta amul atuc —x'utat.

⁵ Ti Judase isten comel ta ti' muc'ta templo li taq'uine, ba xchuc snuc' ta ch'ojon. Ismil sba stuc.

⁶ Ti totil paleetique istsobic li taq'uine. —Mu ya'uc jcaptic ta limoxna li taq'uin li'i, yu'un stojol xch'ich'el jun vinic —xut sbaic.

⁷ Co'ol isnopic ti tsmanic o jset' osile. Ja' chcom ta smuquenalic mi oy li' ichamic jchi'iltactic ti nom liquemic tale. Ja' ismanbeic yosil li jpatp'ine. ⁸ Li osile “Ch'ich' Lum” isbiin yu'unic. Ja' yech sbi c'al tana. ⁹ Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Jeremías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Tsutesbat li treinta platae, ja' stojol ti much'u mu sc'anic ti tspasvan ta mantale, yu'un ja' yech yepal tstoic ti much'u chac' entrucale. ¹⁰ Yosil jpatp'in ta smanbeic, xiyut ti Rioxe”, xi onox.

Ja' li' yaloj ti tey xa ta stojol Pilato ti Jesuse

(*Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38*)

¹¹ Ti Jesuse tey xa ta stojol Pilato.

—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —x'utat yu'un ti Pilatoe.

—Yech —xi ti Jesuse.

¹²Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmelt-sanejc'optique ep inopbeic smul ti Jesuse, pero muc xtac'av.

¹³—¿Mi mu xava'i ti chalic ti toj ep amule? —xi ti Pilatoe.

¹⁴Muc xtac'av ti Jesuse. Ti Pilatoe xch'ayet xa yo'on ti muc spac sc'oplal ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti jmoj xa
chich' milel ti Jesuse**

(*Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25;
Jn. 18.38-19.16*)

¹⁵Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique, ti Pilatoe isloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel ti jchi'iltactique. ¹⁶Tey tiq'uil ta chuquel jun jchi'iltic vinajem sc'oplal ti toj pucuje, Barrabás sbi. ¹⁷C'alal tey tsobolic scotol ti jchi'iltactique —¿Much'u junucal ti chajloq'uesbeique? ¿Mi ja' li Barrabase, mi ja' li Jesuse ti chal ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

¹⁸Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onic ti totil paleetique ti iyaq'uic entrucal ti Jesuse.

¹⁹Ti Pilatoe, c'alal tey chotol yo' bu chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale, ja'o itacbat tal mantal yu'un ti yajnile. “P'ijan me, mu me xavilbajin li vinique yu'un ch'abal smul. Yu'un ijvaychin samel, icat o co'on tajmec”, xi tal ti antse.

²⁰Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmelt-sanejc'optique ispl'ijubtasic ti crixchanoetique ti ja' ac'u sc'anic loq'uesbel ti Barrabase, ti ja' ac'u yalic ti ac'u yich' milel ti Jesuse.

²¹Ti Pilatoe isjac' noxtoc ti much'u junucal tsloq'uese.

—Ja' loq'ueso li Barrabase —xiic.

²²—¿C'usi ta jcha'le li Jesuse ti iyal ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta mantale? —xi ti Pilatoe.

—jJipano ta cruz! —xiic scotolic.

²³—¿C'usi smul avu'unic? —xi ti Pilatoe.

Más to tsots i'avanic:

—jJipano ta cruz! —xiic tajmec.

²⁴Ti Pilatoe c'alal iyil ti mu x'ich'e ta muq'ue, ti x'avlajet tajmec ti jchi'iltactique, istac ta c'anel vo', ispoc sc'ob yo' xilic o ti jchi'iltactique ti mu stic' sbae.

—Mu vo'onicon chcom ta jba ti chmile li vinic li'i ti ch'abal smule; vo'oxuc chcom ta abaic —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

²⁵—Xu'. Comuc ta jbatotic xchi'uc col jch'amalticotic ti chmilee —xiic scotolic.

²⁶Ti Pilatoe isloq'ues ta chuquel ti Barrabase. Ja'o iyalbe ti yajsolterotaque ti ac'u yac'beic arsal ti Jesuse. Ti c'alal laj yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba sjipanel ta cruze.

²⁷Ti yajsolterotac coviernoe iyiq'uic ochel ta yut palacio ti Jesuse. Istsob sba scotol ti solteroetique. ²⁸Isloc'beic sc'u' ti Jesuse, islambeic natil tsajal c'u'ul. ²⁹Ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol, ja' la scorona ti ta alele. Iyac'beic jun aj ta sbats'ic'ob, ja' la sbaston ti ta alele. Isquejan sbaic ta yichon ti Jesuse, iyich'ic ta muc' yilel.

—jToj lelec aba ca'uctic ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale! —xutic.

³⁰Istubtaic. Isquilleic ti aje, isjjsbeic ta sjol. ³¹Ti c'alal laj slabanique, isloc'beic ti tsajal c'u'ule, ja' iyac'beic slap ti sc'u' onoxe. Iyiq'uic ech'el, ba sjipanic ta cruz.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mr. 15.21-41; Lc.
23.26-49; Jn. 19.17-30)

³²Ti c'alal iloqu'uc ech'el ti solteroetique xchi'uc ti Jesuse, isnupic ta be jun jchi'iltic ta jurioal, Simón sbi. Ti Simone liquem tal ta jun jteclum, Cirene sbi. Ti solteroetique iyaqu'uc ta persa ti Simone ti ac'u scajan ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse.

³³Ti Jesuse iyiqu'uc ech'el yo' Gólgota sbie. Li Golgotae “Baquel Jol Anima”, xi smelol. ³⁴Iyac'beic binagre capal xchi'uc c'usi ch'a, pero muc xuch', yu'un iya'i ti ja' spajesobil sc'uxul li lavuxe.

³⁵Ti solteroetique isjipaníc ta cruz ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe sbaic ti sc'u'e. Itajinic isqu'uelic ti much'u junucal chich' julique. Ja' ic'ot ti yech onox iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Ta la xch'acbe sbaic li sc'u' spoq'ue. Ta la xtajinic, ta la sq'uelic ti much'u junucal chich' julique”, xi onox. ³⁶Ichoti ti solteroetique, ixchabiic ti Jesuse. ³⁷Isbajbeic jpech tabla ta sjol scruzal ti Jesuse, tey yaloj ti c'usi smul ti imile oe. “Li'i ja' Jesús, yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ts'ibabil.

³⁸Oy cha'vo' j'elec' co'ol isjipaníc ta cruz xchi'uc ti Jesuse, jun scruzal ta sbat-s'ic'ob, jun ta surto. Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol. ³⁹Ti much'utic tey i'ech'ique ilabanvanic, isjimulan sjolic.

⁴⁰—Aval ti chalomes li muc'ta temploe, ti xu' chacha'va'an ta oxib c'ac'ale. Yech'o un pojoquic aba un. Mi yech ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, yalanquic tal un —xutic.

⁴¹Ilabanvanic uc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.

⁴²—Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Li stuc une mu xu' scolta sba un. Mi yech ti ja' chispasotic ta mantal

vo'otic li j'israelotique, ac'uuquic yaluc tal ta ora un yo' jch'untic oe. ⁴³Iyal ti chcoltaat yu'un ti Rioxe. Ac'uuquic coltaatuc ta ora un mi yech ti lec ch-ilee. Yu'un iyal ti ja' Xch'amal ti Rioxe —xut sbaic.

⁴⁴Ilabanvanic uc ti cha'vo' j'leleq'ue ti co'ol jipajtic ta cruz xchi'uc ti Jesuse.

⁴⁵Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to ora xmal isacub. ⁴⁶Ta oxib ora xmal ja'o tsots i'avan ti Jesuse:

—Elí, Elí ¿lama sabactani? —xi. Ti c'usi iyale, “Cajval, Cajval, ¿c'u yu'un ti acomsanone?” xi smelol.

⁴⁷Oy jayvo' ti iya'iique.

—Ja' chapta ti j'alc'op Elíase —xiic.

⁴⁸Ja'o ibat ta anil jun ti much'u iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta binagre, ixoj ta aj, iyac'be sts'uts' ti Jesuse.

⁴⁹—Mu xavac'be. Jqu'uelitiquic mi chtal syalesel ta cruz yu'un ti Elíase —x'utat yu'un ti yantique.

⁵⁰Ti Jesuse tsots i'avan noxtoc, ja'o xa iloc' xch'ulel. ⁵¹Ja'o ijat ta o'lol ti muc'ta poc' sc'alobil li muc'ta temploe. Ijat yalel c'alal yoc. I'ech' tsots niquel. Li muc'tic tone laj voc'uc. ⁵²Ijam muquenaletic, ep icha'cuxiic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti c'alal ichamique. ⁵³Iloqu'uc ta smuquenalic pero muc x'ochic tal ta ora li' ta yutil Jerusalem. Ja'to i'ochic tal ti c'alal icha'cuxi loqu'uel ta smuquenal ti Jesuse. I'ileic yu'un ep crixchanoetic li' ta Jerusalem.

⁵⁴Ti capitán solteroe xchi'uc ti yaj-solterotaque ti tey ta xchabiic ti Jesuse, ix'i'ic tajmec ti c'alal i'ech' ti niquele, xchi'uc ti c'alal iyilic ti c'usitic ic'ote.

—Melel ti ja' xch'amal Rioxe —xut sbaic.

⁵⁵Tey ep antsetic noxtoc, nom tsqu'uelic ti jipil ta cruz ti Jesuse. Ja' li much'utic ixchi'inic ta xanvil ta estado Galilea ti Jesuse, ti ismac'linique. Xchi'inojic tal c'alal ital li' ta estado Judeae. ⁵⁶Tey capal li María liquem tal

ta Magdalae, xchi'uc li otro jun Maríae, li sme'ic Jacoboe xchi'uc li Josee. Tey noxtoc sme'ic li scremotic Zebedeoe, ja' li Jacoboe xchi'uc li Juane.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷⁻⁵⁸ Oy jun jchi'iltic jc'u'lej, liquem tal ta jteclum Arimatea, José sbi. Yich'oj ta muc' uc ti Jesuse. C'alal ic' xa'oxe, li Josee ba sc'opon ti Pilatoe, ba sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse. Ti Pilatoe iy-ac' permiso. ⁵⁹Ti Josee isyales ta cruz ti ánima, ispix ta saquil poc'. ⁶⁰Ba stic' ta ch'ojbil ton, ja' smuquenal ti Josee. Isetetin tal muc'ta setset ton, is-mac o comel li ti'ch'ene, ibat. ⁶¹Li María liquem tal ta Magdalae xchi'uc li otro jun Maríae, tey chotol icomic ta ti'ch'en.

Ja' li' yaloj ti ixchabiic smuquenal Jesús ti solteroetique

⁶²Svoljeal ox ijchap jbtatic ti ta jcux-tic ta savaroe, itsob sbaic scotol ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique. Ba sc'oponic ti Pilatoe.

⁶³—Señor Gobernador, jna'ojticotic ti ja' yech iyal c'alal cuxul to'ox ti jlo'lo-vaneje: “Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal”, xi. ⁶⁴Alo mantal ti ac'u ba smaquel lec li muquena-le, ti ac'u xchabiel oxibuc c'ac'ale. Yu'un yic'al xba sloq'uesic ta ac'ubaltic li yajchanc'optaque, yic'al xalbeic li crixchanoetique ti icha'cuxi xa loq'uel ta smuquenale, yic'al más to ep xch'unic o lo'loel li crixchanoetique —xutic ti Pilatoe.

⁶⁵—Tey li solteroetique, iq'uic ech'el. Ac'u ba smaquic, ac'u ba xchabiic ti bu c'alal xu'e —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

⁶⁶Ba smaquic lec li ti'il muquena-le. Iyac'beic seyo li tone. Ti c'alal laj smaquique, tey com xchabiic ti solteroetique.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 Svoljeal ox ijcxutic, c'alal naca to'ox xc'ot ta teq'uel ta primero c'ac'al xemanae, ja' li romincoe, li María liquem tal ta Magdalae xchi'uc li otro jun Maríae, ba sq'uelbeic smuquenal ti Jesuse. ²C'alal mu to'ox chbatique, i'ech' tsots niquel, istac tal jun anjel ti Caj-valtique. Yul setetin loq'uel li smac sti'il ch'ene, ichoti ta sba li tone. ³Ti anjele oy xjobal chac c'u cha'al chavuc ti xle-bluje. Sac tajmec ti sc'u'e. ⁴Ti c'alal iy-ilic anjel ti solteroetique ti ta xchabiic li ti' ch'ene, xt'eleletic xa ta xi'el, chamem icomic yilel.

C'alal ic'otic ta ch'en li antsetique, i'al-batic la yu'un ti anjele:

⁵—Mu me xaxi'ic. Jna'oj ti ja' chasa'ic ti Jesuse ti icham ta cruze. ⁶Mu xa bu li'i; icha'cuxi xa chac c'u cha'al layal-beic onoxe. La' q'uelavilic yo' bu istelan-ic to'oxe. ⁷Batanic ta ora, ba albeic li yajchanc'optaque ti icha'cuxi xae. Al-beic ti ba'yi chbat ta Galileae. Tey ch'ot staic. Ja' no'ox chacalbeic —x'utatic la.

⁸Li antsetique mu xa la a'ibaj c'usi tsnopic, mi chi'ic, mi jun la yo'onic. Anil tal yalboticotic, vo'oticotic li ya-jchanc'opoticotic ti Jesuse. ⁹Ti c'alal italique, isnupic la ta be ti Jesuse.

—¿Bu chabatic? —x'utatic la.

Li antsetique isquejletaic la, ismeybeic la yoc, iyich'ic la ta muc'.

¹⁰—Mu xaxi'ic. Ba albeic li jchi'il-taque, ja' li much'utic co'ol quich'ojtic ta muc' ti Jtotic Riox jchi'u'ctique, ti ac'u baticuc ta Galileae. Tey ch'ot staicon —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi iyalic ti solteroetique ti jchabimuquenale

¹¹Ti c'alal mu to'ox chulic li antset-ique, ja'o iyulic ta jteclum jayvo'

solteroetic ti ixchabibeic smuquenal ti Jesuse. Yul yalbeic totil paleetic ti c'usitic iyilique. ¹²Ti totil paleetique istsob sbaic ta ora xchi'uc ti cajmelt-sanejc'optique. Co'ol isnopic ti c'usi tspace. Iyac'beic la ep taq'uin ti solteroetique.

¹³—Ja' yech xavalic: “Ti c'alal list-sacoticotic vayel ta ac'ubale, ti ánimae ay sloq'uesel yu'un li yajchanc'optaque”, chianic me. ¹⁴Ti mi iya'i li covierno, tey chba jmeltsanticotic ac'oplalic yo' mu xasmilic oe —xutic la ti solteroetique.

¹⁵Ti solteroetique ixch'amic la ti taq'uine, ja' yech iyalic chac c'u cha'al i'albatique. Scotol li jchi'iltactic ta jurioale ja' yech chalic c'al tana ti muc xcha'cuxi ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel iyac'be
comel ti buluchvo' yajchanc'o**

*(Mr. 16.14-18; Lc.
24.36-49; Jn. 20.19-23)*

¹⁶Vo'oticotic li buluchvo'
yajchanc'opoticotic ti Jesuse,

libatoticotic ta Galilea. Tey lic'ototicotic ta vits yo' bu yalojboticotic onox ti Jesuse. ¹⁷Ti c'alal iquilticotic ti Jesuse, ijquejletaticotic. Pero oy cha'vo' oxvo' ti muc xch'unic ti ja' ti Jesuse.

¹⁸—Vo-on li'ac'bat jcuentalin vinajel balamil. ¹⁹Yech'o un batanic ta sjunlej balamil, ba albeic crixchanoetic ti c'usi lalcalbeique. Ac'bo yich'ic vo' ta scuenta ti Jtote, ta jcuentalin vo'on li Ch'amalilone, ta scuentalin ti Ch'ul Espíritue. Ja' seña ti chiyich'ic ta muq'ue. ²⁰Chanubtasic chac c'u cha'al lajchanubtasique yo' xch'unic o uc ti c'usitic lalcalbeique. Na'ic me ti li' jchi'inojoxuc o ti c'u sjalil mu to'ox bu chlaj li balamile —xiyutoticotic ti Jesuse.

**LI'I JA' STS'IBAOJ TI MARCOSE
TI C'USITIC AY SPAS,
TI C'USITIC AY YAL TI
CAJVALTIC JESUCRISTOE**

**Ja' li' yaloj ti lic yal a'yuc sc'op
Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e**

*(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9,
15-17; Jn. 1.19-28)*

1 Ja' la yech ivinaj ti ja' chac' jcxule-jaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe, ti Xch'amal Rioxe.

²Ti Isafás yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee ja' onox yech sts'ibaoj comel chac li'i: Ba'yi ta jtac ech'el mantal.

Ja' chalbe crixchanoetic ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue, xut Xch'amal ti Rioxe.

³Yech'o un ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal,

tsots ch-avetaj ta xocol balamil:
“Chtal xa ti Cajvaltique.

Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.

Xach'unbeic me ti c'usitic
chayalbeique”,

xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox comel ti Isafase. ⁴Ja' la sc'oplal ti Juane ti iyal ta xocol balamil ti chac'be yich' vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole yo' ti x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti Rioxe. ⁵Ti jchi'iltac ta israelal li' ta sjunlej estado Judeae xchi'uc li' ta jteclum Jerusalem, ba la ya'ic c'usi iyal ti Juane. Ti much'utic jamal iyalic ti c'usitic chopol tspasique i'ac'-batic la yich'ic vo' ta uc'um Jordán yu'un ti Juane.

⁶Ti Juane jalbil tsatsal cameyo la ti sc'u'e. Nucul la ti xchuc xch'ute. Naca la cochi' xchi'uc ajapom islajes. ⁷Iyalbe la ti jchi'iltac ta israelale ti oy much'u ts'acal to chtale, ti más oy syu'ele.

—Li vo'one mi ja'uc yaq'uil xonob, mu xjituj cu'un yu'un mu c'u xitun o. ⁸Li vo'one ja' no'ox lacac'be avich'ic vo'. Yan ti much'u ts'acal to chtale ja' chay-ac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue —xi la ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹Ti c'alal yolel chac' ich'vo' ti Juane, ja'o la iloc' tal ta jteclum Nazaret ta estado Galilea ti Jesuse. Tey la ic'ot ta uc'um Jordán, i'ac'bat la yich' vo' uc yu'un ti Juane. ¹⁰Ti c'alal iloc' ta uc'um ti Jesuse, iyil la ti ijam li vinajele. Iyil la ti iyal tal ta sba ti Ch'ul Espíritue, co'ol la xchi'uc paloma yilel. Ja'o la ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. ¹¹Ti Rioxe ic'opoj la tal ta vinajel:

—Vo'ot Jch'amalot. Jc'anojot tajmec. Jun co'on avu'un —x'utat la ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox
yu'un totil pucuj ti Jesuse**

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹²Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iyulesbat la ta sjol yu'un ti Ch'ul Espíritue ti chbat ta xocol balamile. ¹³Cha'vinic la c'ac'al tey ta xocol balamil. Naca la te'tiquil chon oy. Ja'o la tey ic'ot ti Satanase, c'ot la slo'lo ti yaloje. Ti Jesuse ichabiat la yu'un anjeletic ta vinajel ti c'u sjalil teye.

**Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic
chanubtasvanuc ti Jesuse**

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴Ts'acal to c'alal tiq'uil xa'ox ta chuquel ti Juane, ti Jesuse isut la ech'el ta Galilea. Ja' la ba yal a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe.

¹⁵—Ista xa yora chaspasic ta mantal ti Rioxe. Ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ch'unic ti chaspasic xa ta mantale —xi la.

**Ja' li' yaløj ti iyic' ta yajchanc'op
chanvo' jtsacchoyetic ti Jesuse**

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶Ti Jesuse ibat la ta ti'ti'nab ta Galilea. Tey la iyil cha'vo' jchi'ilticotic ta israelal, sbanquil yits'in no'ox sbaic. Li banquilale Simón sbi. Andrés sbi li its'inale. Tey la yolel tsjipic ta nab snuti'ic tsacobil choy, yu'un la tsacchoy yabtelic.

¹⁷—La' chi'inicon, ta jel avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi chba avic'becon tal crixchanoetic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁸Ora la iyictaic o li tsacchoye, ja' la ba xchi'inic ti Jesuse.

¹⁹Ijelav la ech'el jset' ti Jesuse. Tey la iyil otro cha'vo', sbanquil yits'in no'ox sbaic uc. Ja' la scremotic ti Zebedeoe. Li banquilale Jacobo sbi. Li its'inale Juan sbi. Tic'ajtic la ta canova xchi'uc stotic, yolel la ta sts'isic snuti'ic tsacobil choy, yu'un la jatem.

²⁰—La' chi'inicon —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Tey la iscomtsanic ti stotique xchi'uc ti scanovaique, ja' la ba xchi'inic ti Jesuse. Ti stotique tey la icom ta canova xchi'uc stojbalaltac.

**Ja' li' yaløj ti isloq'uesbe pucuj ta
yo'on jun vinic ti Jesuse**

(Lc. 4.31-37)

²¹Tey la ic'otic ta jteclum Capernaum. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale, ti Jesuse i'och la ta templo teyo'e, ichanubtasvan la. ²²Ti jchi'iltac teyo'e xch'ayet xa la yo'onic ti c'u x'elan ichanubtasvane yu'un la lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Ma'uc la yech ichanubtasvan chac c'u cha'al li jchi'iltaque ti ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. ²³Tey la jun jchi'ilticotic, ochem la pucujetic ta yo'on. ²⁴I'avan la:

—¿C'usi acuentaoticotic o, Jesus Nazaret? ¿Mi'n tal atacoticotic ech'el yo' bu chba quich'ticotic casticoe? Jna'oj much'uoat. Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, vo'ot ti ch'abal amule —xi la.

²⁵Ti Jesuse ispajes la ti pucujetic ta xch'amunøjbeic ye ti vinique.

—Anchanic, loc'anic ta yo'on li vinique —xut la.

²⁶Ti vinique it'elelinat la tajmec ti c'alal iloq'uc ti pucujetic ta yo'one. Tsots la i'avanic ti c'alal iloq'uique.

²⁷Xch'ayet xa la yo'onic ti much'utic teyique.

—¿Much'u onox le'e ti oy syu'ele, ti ta xch'unbat smantal yu'un ti pucujetic? —xut la sbaic.

²⁸Ti x'elan ispas ti Jesuse, ora la ivinaj ta sjunlej estado Galilea.

**Ja' li' yaløj ti itup' sc'ac'al
sni'me'el ti Pedroe**

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹Ti c'alal iloq'uc ta templo ti Jesuse xchi'uc ti Jacoboe, xchi'uc ti Juane, ibatic la ta sna Simón xchi'uc Andrés.

³⁰Ti sni'me'el Simone tey la puch'ul ta stem yu'un la tilem.

—Abulajan q'uelbon li jni'me'ele —xut la ti Jesuse.

³¹Ti Jesuse inopoj la ech'el yo' bu puch'ul ti jmeme'tique. Istsacbe la sc'ob, isnit la liquel. Ora la itup' sc'ac'al, lic la mac'linvanuc.

**Ja' li' yaløj ti icol yu'un ep ta
tos chamel ti Jesuse**

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³²Ti c'alal i'och ac'ubale, ti much'utic oy yajchamele tey la yic'øjbeic c'otel ti Jesuse xchi'uc la ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique. ³³Tey la lamal ic'otic ta ti'na ti crixchanoetique. ³⁴Ti Jesuse icol la yu'un ti jchameletique. C'usuc no la chamelal cha'iic icol la yu'un scotol. Isloq'ues la pucujetic ti ochem ta yo'onic ti

crixchanoetique. Ti pucujetique muc la x'laq'ue c'opojicuc yu'un ti Jesuse yu'un la sna'ojic ti ja' Xch'amal ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta estado Galilea ti Jesuse

(Lc. 4.42-44)

³⁵Ta yoc'omal ic' to'ox la ilic ti Jesuse, iloc' la ta jteclum, ibat la yo' bu ch'abal crixchanoe, ba la sc'opon Riox. ³⁶Li Simone xchi'uc li xchi'iltaque ba la sa'ic ti Jesuse. ³⁷Ti c'alal istaique —Chasa'ot li crixchanoetique —xutic la.

³⁸—Batic ta jteclumetic ti li' no'ox nopole. Yu'un chba calbe ya'iic uc li jchi'iltactique ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, yu'un ja' tacbilon o tal ti chcal a'yuque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁹Ixanavic la ta sjunlej estado Galilea. Ti Jesuse xcholet la iyal ta bic'tal temploetic ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Isloq'ues la pucujetic ti ochem ta yo'onic ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰Tey la ic'ot jun jchi'ilticotic, ip la ta lepra. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse.

—Ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi la ti vinique.

⁴¹Ti Jesuse abol la sba iyil, iyac' la sc'ob ta sba ti jchamele.

—Ech'uc che'e —xut la.

⁴²Ora la i'ech'. ⁴³Ti Jesuse tsots la iyalbe ti vinique:

⁴⁴—Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yaloj ti Moiseses yo' xilic o li jchi'iltactique ti lecot xae —xut la ech'el vinic ti Jesuse.

⁴⁵Ibat la ti vinique, lic la yal a'yuc ti ja' i'et'esbon xchamel yu'un ti Jesuse. Ja'

la yech ivinaj o ti chet'es chamel ti Jesuse, yech'o un mucul xa la ch-och ta jteclumetic. Tey o la ta xocol bamil. Pero ep la jchi'iltac ta israelal ba staic, buyuc no'ox la laj licuc ech'el.

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob ti jun vinique

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2 Ts'alac to c'alal i'ech' jayib c'ac'ale, ti Jesuse isut la ta Capernaum. Ti jchi'iltac ta israelale iya'iic la ti tey xa ic'ot ti Jesuse. ²Ora la istsob sbaic ech'el yo' bu ti Jesuse. Mu xa la x'ochic o ti yut nae. Lamal xa la jlom ta ti'na. Ti Jesuse iyal la sc'op Riox. ³Tey la sq'uechojic c'otel ta pop jun jchi'ilticotic, ch'abal la yip jun yoc sc'ob. Chanvo' la yajval. ⁴Muc la sta ochel sbeic ja' la ti toj noj ti nae. Solel la imuyic ta bana yu'un pach'al. Ixch'ojic la jset', tey la isyalesic xchi'uc spop ti jchamele. Tey la ic'ot ta stuq'uil ti Jesuse. ⁵Ti Jesuse iyil la ti xch'unojic ti oy syu'ele.

—Jch'amal, ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut la ti jchamele.

⁶Tey la chotajtic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. ⁷“¿C'u yu'un ti x'elan chale? Tsp'is sba ta Riox. Muc much'u xu' chiyac'botic pertonal yu'un li jmultique, ja' no'ox ti Rioxe”, xi la ta yo'onic. ⁸Ti Jesuse yiloy la ti c'usi isnopique.

—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique? ⁹Ti x'elan icalbe li vinique ti “ac'bilot xa pertonal yu'un lamule”, xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech, yu'un mu voeluc ta alel. Ja' no'ox yech mu voeluc ta alel ti “lican, tamo ech'el lapope, xanavan”, xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic mi ch'ot sc'op ti much'u yech chale. ¹⁰Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba bamil, vo'on ti

co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹¹—Vo'on chacalbe, lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat la yu'un Jesús ti viniqne.

¹²Ora la ilic. Iyil la scotolic ti iyich' ech'el ti spope, iloc' la ech'el. Xch'ayet xa la yo'onic ti crixchanoetique.

—Coliyal Riox muc bu xquiltic o yech ti x'elan tspase —xiic la.

**Ja' li' yaloj ti i'iq'ue
yu'un Jesús ti Levie**

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³Ts'acal to ibat la ta ti'nab ti Jesuse. Ep la jchi'iltac ta israelal istsob sbaic ech'el. Ti Jesuse ichanubtasvan la.

¹⁴Ti c'alal laj chanubtasvanuque, ibat la. I'ile la li Levie, li screm Alfeoe, tey la chotal ta xchotleb yo' bu tsc'anbe li slocl' c'usiticuque.

—La', batic —x'utat la yu'un ti Jesuse. Ibat la.

¹⁵Ts'acal to c'alal tey chve' ta sna Leví ti Jesuse, tey la ep jc'an-loc'-c'usiticuc xchi'uc la ti much'utic más chopol c'usitic tspasique. Ixchol la sbaic ta mexa scotolic xchi'uc ti Jesuse yu'un la tsobolic c'otel. ¹⁶Tey la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta sman-taltac Rioxe xchi'uc la jayvo' jfariseoetic. Chopol la iyilic ti tsobol chve' xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc ti Jesuse, xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique.

—Lavajchanubtasvanejique ¿c'u yu'un ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique? —x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.

¹⁷Ti Jesuse iya'i la ti c'usi iyalique.

—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej; ja' no'ox ti much'utic ipe. Li vo'one ma'uc tal jsa' ti much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa'

ti much'utic oy smulique yo' xictaic oe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti
Jesuse c'u yu'un ti mu xicta
yotic ti yajchanc'optaque**

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸Oy yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Oy yajchanc'optac ti jfariseoetique. C'alal yictaoy yotique, oy la jayvo' c'ot sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lava-jchanc'optac vo'ote? Li vo'oticotique xchi'uc li yajchanc'optac jfariseoetique chquieta coticotic —xiic la.

¹⁹Itac'av la ti Jesuse:

—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chquieta cotic. ²⁰Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic. Ja'to chicta yotic ti c'alal ximilee.

²¹'Muc much'u tspac'an ta ach' manta li c'a'c'u'ule. Yu'un tsmuts li ach'e, ch-jat más li c'a'c'u'ule. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, ach' xa li c'usitic tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. ²²Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo' lec xcom o xchi'uc li yave —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev
trigo ti yajchanc'optac Jesuse**

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³Ta sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale, li jayvo' tsobol chanavic xchi'uc ti Jesuse ja'o la i'ech'ic xchi'uc ta be ta trigoaltic. Isc'asic la jaychev trigo, isju' la sc'uxic. ²⁴I'ileic la yu'un jayvo' jfariseo.

—¿C'u yu'un ti tsc'asic trigo ta sc'ac'alil ta jcuxtíc lavajchanc'optaque? —x'utat la ti Jesuse.

²⁵—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide ti c'alal ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac ta xanvile? ²⁶Tey ic'otic ta templo. Ja'o ochem ta totil pale ti Abiatate. Ti Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaloj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁷Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Ti Rioxe xch'acoj jun c'ac'al yu'un ta jcuxtíc. Pero ma'uc ich'aque o li jun c'ac'ale ti chisujatotic ta xchabiele. ²⁸Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti lec xa icom
sc'ob ti jun vinique**

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 Ti Jesuse ibat la noxtoc ta templo teyo'e. Tey la jun jchi'ilticotic, smoch'oj la sba sni'tac jun sc'ob. ²Tey la jayvo' jfariseotic. Ja' la tspa'ic ti Jesuse, ta la sq'uelic mi oy chet'es chamel ta sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltaque yo' la stabeic o smul ti yalojique.

³—La' va'lan li' ta o'lole —x'utat la yu'un Jesús ti vinic smoch'oj sba sni'tac jun sc'obe.

⁴Ti Jesuse isjac'be la ti jfariseotique:

—Ta sc'ac'alil ta jcuxtique, ¿c'usi yaloj ti Rioxe ti xu' jpastique? ¿Mi xu' jpastic li c'usitic leque, o mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole? ¿Mi xu' chich' et'esbel xchamelic li much'utic ipe, o mi tey no'ox jq'uelojtic chamicuc? —xut la.

Mu la bu itac'avic. ⁵Ti Jesuse icap la, isq'uelbe la sat ti jfariseotique, ja' la chopol iya'i ti mu xch'unic tajmeque.

—Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

Istuq'uibtas la, lec xa la icom ti sc'obe. ⁶Ti jfariseotique iloqu'ic la ech'el, ba la sc'oponbeic svinictac Erodes. Ba la snopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti istsob sbaic
ep crixchanoetic ta ti'nabe**

⁷Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta ti'nab. Tey la xchi'uquic ech'el li jayvo' tsobol chanavic xchi'uque. Ep la tajmec jchi'iltac nap'ajtic ech'el, tey no'ox la liquemic jlom ta estado Galilea. Ti jlome li' la iliquic ech'el ta estado Judeae. ⁸Ti jlome li' la iliquic ech'el ta jteclum Jerusalene. Jlom la ta estado Idumea, jlom la ta jech uc'um Jordán, jlom la ta sts'el li chib jteclum Tiro xchi'uc Sidone. Yu'un la iya'ic ti ep c'usitic ispas ti Jesuse, yech'o la ti ep tajmec ba sq'uelique.

⁹—Nopojestic no'ox tal jcotuc canova. Mi chnet'van tajmec li crixchanoetic, chi'och —x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.

¹⁰Yu'un la ep xa jchi'iltac i'et'esbat xchamelic yu'un ti Jesuse, yech'o un ti much'utic ipe snet'net' xa la sbaic tal yu'un la tsc'an tspiquic ti Jesuse. ¹¹Ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique, ti bu la xilic ti Jesuse, jliquel la tsquejan sbaic ta yichon. Ch-avanic la.

—Vo'ot Xch'amalot Riox —xiic la.

¹²Ti Jesuse tsots la iyalbe ti pucujetique ti mu ya'uc yalic yeche.

**Ja' li' yaloj ti ist'uj lajchavo'
yajchanc'optac ti Jesuse**

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³Ts'acal to imuy la ech'el ta vits ti Jesuse. Iyic' la muyel ti much'utic sc'an yo'on chic' ech'ele. ¹⁴Ist'uj la lajchavo' ti ta xchi'in oe, ti ta stac ech'el ta yalel a'yuc li c'usitic chale. ¹⁵I'ac'bat la syu'elic ti chet'esbeic xchamel ti much'utic ipe, ti tsloq'uesbeic pucu-

jetic ta yo'onic ti jchi'iltac ta israelale. ¹⁶Li lajchavo' it'ujeique, ja' sbiic li'i: Simón, Pedro la i'ac'bat sbiin yu'un ti Jesuse. ¹⁷Xchi'uc Jacobo xchi'uc yits'in, Juan sbi, li scremotic Zebedeoe. Boanérjes la i'ac'bat sbiic yu'un ti Jesuse. Li Boanérjese “co'ol xchi'uc chavuc”, xi smelol. ¹⁸Xchi'uc Andrés, xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé, xchi'uc Mateo, xchi'uc Tomás, xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Tadeo, xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido cananeoe. ¹⁹Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entruca ta ts'acal ti Jesuse.

Ti c'alal laj t'ujaticuc li lajchavo'e, ibat la xchi'uquic yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Jesuse ti ta syu'el pucuj tsloq'ues pucujeticue

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

²⁰Istsob la sba ep jchi'iltac noxtoc, inoj la ti yut nae. Li lajchavo'e mi ja'uc xa la stac' xve'ic xchi'uc ti Jesuse. ²¹Ti c'alal iya'iic ti yits'intaque ti toj ep crixchanoetic stsoboj sba yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, tal ox la yiq'ueic loq'uel.

—Yu'un nan chlic xchuvaj —xiic la.

²²Tey la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, li' la liquemic ech'el ta Jerusalene.

—Li vinic le'e ja' ochem ta yo'on ti totil pucuje. Ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetic —xiic la.

²³—Nopojanic tal li'toe —x'utatic la yu'un Jesús ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe—. Ti Satanase ¿mi'n la tsc'an tsloq'ues ana'o-jic ti ja' onox xchi'il ta pucujal ti tey ochem ta yo'onic li crixchanoetic?

²⁴Ti yechuc tspase, co'ol xchi'uc jun preserente ti tscrontain sbaic xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic. ²⁵Co'ol xchi'uc jchop jnaclomal

mi chut sbaique, ta xch'ac o sbaic noxtoc. ²⁶Ja' no'ox yech ti Satanase, ti mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetic, mu xu' jal tspase mantal ti mi yech tspase.

²⁷'Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal vinique ti yo'onuc yelc'anbe li c'usuc yu'une. Ja' tsc'an ti ba'yi ta xchuc li vinique yo' xcuch o yu'un yelc'anel li c'usuc yu'une. Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one icuch xa cu'un spojbel li vinique.

²⁸'Ta melcl chacalbeic, ti much'utic chopol c'usitic tspase, mi tsp'isic ta pucuj ti Rioxe, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeique. ²⁹Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espiritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁰Ti x'elán i'albatique, ja' la ti iyalic ti ochem pucuj ta yo'on ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹Tey la ic'ot yits'intac ti Jesuse xchi'uc la ti sme'ique yu'un la ba sc'oponic ti Jesuse. Tey la va'ajtic ta ti'na, istaquic la ta iq'uel ti Jesuse. ³²Ep la ti much'utic tey chotajtic ta jujot xocon ti Jesuse.

—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'o'pon —xutic la.

³³—Chcal ava'iic ti much'utic co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc quits'intaque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁴Ja'o la ixchol ta q'uelel ti much'utic tey chotajtic.

—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el. ³⁵Scotol ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe, ja' co'ol xchi'uc jme', co'ol xchi'uc quits'intac, co'ol xchi'uc quixleltac ya'el —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo

(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

4 Ibat la ta ti'nab ti Jesuse. Tey la ichanubtasvan noxtoc. Ep la tajmec jchi'iltac ta israelal istsob sbaic. Ti Jesuse i'och la chotluc ta yut canova, tey la xcajet ta ba vo'. Ti crixchanoetique tey la lamal ta ti'nab. ²Ti c'alal ichanubtasvan ti Jesuse, ep la c'usi iyal ta lo'il.

³—A'yic me li c'usi chcale. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. ⁴Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Ital mutetic, istam. ⁵Oy jlom ta tontic ic'ot, ti bu ch'abal lec slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu pim slumal. ⁶C'alal iq'uepe, ic'anub, itaquij yu'un ch'abal lec yisim. ⁷Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub o, muc bu ibeq'uin. ⁸Oy jlom ta lequil balamil ic'ot, ibeq'uin. Oy iyac' lajuneb xcha'vinic (30), oy iyac' oxvinic (60), oy iyac' cien. ⁹Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁰Li lajchavo'e xchi'uc ti much'utic ichi'invan sjil c'ac'ale, ti c'alal stuquic xa'ox tey xchi'uquic ti Jesuse, isjac'beic la c'usi smelol ti lo'il iyale.

¹¹—Li vo'oxuque jamal lalcalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique ta lo'il no'ox chcalbeic. ¹²Ep ta ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale, pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic. Ja' ti mu xictaic spasel li c'usitic chopole, yech'o ti mu x'ac'batic pertonal yu'un li smulique.

¹³Ti mi muc xava'ibeic smelol li lo'ile, ja' no'ox yech mu xava'ibeic smelol li yan lo'il ti ta to xcale. ¹⁴Li jvajtrigoe ja' seña ti much'u chal li sc'op Rioxe. ¹⁵Li bec' trigo ti ic'ot ta bee, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe,

pero mu xch'unic. Ta xtal ta ora ti pu-cuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe. ¹⁶Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe, ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. ¹⁷Pero mu sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal x'ilbajinatique, ora chicta sbaic. ¹⁸⁻¹⁹Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. C'usuc no'ox chpich' o yo'onic. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. ²⁰Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ti iyac' lajuneb xcha'vinique (30), ti iyac' oxvinique (60), ti iyac' ciene, ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch-ilbajinatic, mu xicta o sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chealtic a'yuc li sc'op Rioxe

(Lc. 8.16-18)

²¹Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:

—Muc much'u ta stsan scas ti ja'o tsmac ta almule, ti ja'o tstic' ta yolon teme. Toyol onox chac'. ²²Li c'usitic lalcalbeique, jamal me xavalic ti c'usi orae, mu me avo'onicuc no'ox sna'. ²³Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁴I'albatic la noxtoc:

—A'ibeic me lec smelol li c'usi chcalbeique. Ti jayp'el chach'unic li c'usi chcalbeique, más to chasp'ijubtasic ti Rioxe. ²⁵Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique, más ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an ta xch'unic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatuc ta jmoj —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' lo'il scuenta trigo ti
sna'oj ta xch'i stuque**

²⁶Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:

—Ti Rioxe tey sna'oj stuc c'u x'el-
lan tspas ta mantal crichanoetic. Co'ol
xchi'uc trigo ti isvaj ta yosil jun vinique.

²⁷Li vinique jun yo'on chvay. C'alal
sacube, chlic. Ja' no'ox chil ti ivoc' xa
li strigoe pero mu sna' c'u x'elan ivoc'.

²⁸Yu'un sna'oj ta xch'i stuc. Ba'yi chloc'
yanal, ts'acal to chlic beq'uinuc, ts'acal
to chyijub. ²⁹Ti c'alal xyijube, chba sloc'
yu'un yora xa ta loq'uel —xi la ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan
ta mantal ti Rioxe. ³¹Ac'u mi muc bu
ep lavie, pero ta to xp'ol. Co'ol xchi'uc
bec' mustisya ti biq'uit tajmeque. ³²Pero
c'alal xch'ie, más toyol chbat. Ja' mu sta
yech li yan ts'unubiletic ti biq'uitic sbe-
q'ue. Li mustisya yijic sc'obtac. Chtal
mutetic, tey tspas stso'opic ta sc'obc'ob-
tac yu'un oy lec squeeual —xi la ti
Jesuse.

**Ja' li' yaloj c'u yu'un ti naca ta lo'il
iyalbe crichanoetic ti Jesuse**

(Mt. 13.34-35)

³³Ti c'u x'elan tspas mantal ti Ri-
oxe, naca la ta lo'il iyal ti Jesuse yo'
la mu xicta o sbaic ta ya'yel li jchi'il-
tac ta israelale. ³⁴Ti c'usitic iyale, naca
la ta lo'il. Li lajchavo'e c'alal stuquic
xa xchi'uquic ti Jesuse, i'albatic la c'usi
smelol ti lo'iletique.

**Ja' li' yaloj ti ispajes ic',
ivaxi yu'un nab ti Jesuse**

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵Ti c'alal i'ic'ub osile —Batic ta
jech nab —x'utatic la yu'un Jesús li
lajchavo'e.

³⁶Isc'oponic la comel ti crichanoetic
tey lamalic ta ti'nabe, ja'o la i'ochic
ech'el ta canova ti tiq'uil o onox ti Je-
suse. Tey la ibat yan canovaetic uc.

³⁷Ja'o la ilic tsots ic', xyuc'yon xa la
tajmec li nabe. Ep la i'och vo' ta yut
canova, chmuc xa'ox la yalel. ³⁸Ti Je-
suse tey la vayem ta chac canova, yac'oj
la xonjol. Istijic la.

—Jchanubtasvanej, ¿mi muc ta alel
avu'un ti chimucotic xa yalele? —xutic
la.

³⁹Ilic la ti Jesuse, ispajes la li iq'ue,
ivaxi la yu'un li nabe.

⁴⁰—¿C'u yu'un ti chaxi'ique? ¿Mi mu
to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots
jyu'ele? —x'utatic la.

⁴¹Más to la ixi'ic. Xalxalbe xa la sbaic:
—¿Much'u li vinic li'i ti jliquel ispajes
li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xut xa
la sbaic.

**Ja' li' yaloj ti iloq'uesbat
pucujetic ta yo'on jun jgadaræ**

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 Ic'otic la ta jech nab ta steclumal
jgadarætic. ²Ti c'alal iloq'uic ta
canovæ, ital la jun vinic, ochem la pu-
cuj ta yo'on. Ta muquenal la iloc' tal.

³Ja' xa la snainoj li ch'ojbil tonetic yo'
bu chich'ic tiq'uel ti áanimaetique. Mu la
much'u xchuc yu'un, mi ja'uc la ta ca-
rina. ⁴Ep la ta ech'el ichucbat yoc sc'ob
ta carina pero ituch' la yu'un. Mu la
much'u stsac yu'un. ⁵Ta c'ac'al ac'ubal
tey la x'avet ta vitstic xchi'uc ta muque-
nal. Ta la stam ton, tsyayijes o la sba. ⁶Ti
vinique nomnom to'ox la iyil ti Jesuse,
anil la ital, yul la squeejan sba ta yichon.
⁷I'avan la.

—¿C'usi acuentaon o li vo'ote? Jesús,
Xch'amal Riox ta vinajel. Mu me
xavac'bon castico. Ti Rioxe ya'yoj ti
x'elan chacalbee —xi la.

⁸Ti x'elan iyale, yu'un la iyal xa'ox ti
Jesuse ti ac'u loc'uc ti pucuj ta yo'one.

⁹—¿C'usi abi? —x'utat la yu'un Jesús ti viniq̄ue.

—Lejion. Yu'un oy jaymil li' ochemotitic ta yo'on li viniq̄ue. ¹⁰Abulajan, mu xatacotitic loq'uel li' ta slumal jgagaraetique —xutic la Jesús ti pucujetique.

¹¹Ja'o la tey xlamet ep chitometric ta ch'ut vits.

¹²—Abulajan alo ac'op ti chi'ochotitic ta chitometric —xi la ti pucujetique.

¹³Ti Jesuse iyac' la permiso. Ti pucujetique iloc' la ta yo'on ti viniq̄ue, i'ochic la ta chitometric. Ti chitometric oy la cha'miluc. Stusus xa la yalel scotol, ip'ajic la ta nab, ijic'av la scotol.

¹⁴Ti jchabichitometric ixi'ic la. Ba la yalic ta jteclum, ba la yalbeic ti much'utic tey nopol nacajtic uque. Ti crixchanoetic tal la sq'uelic. ¹⁵Ti c'alal ic'otic yo' bu ti Jesuse, iyilic la ti tey xa chotol ti viniq̄ue ti ochem to'ox ep pucujetic ta yo'one. Oy xa la sc'u', lec xa la. Ixi'ic o la. ¹⁶Ti much'utic iyilic ti c'u x'elan ilecub ti vinic ochem to'ox pucujetic ta yo'one, xchi'uc ti c'u x'elan icham ti chitometric, iyalbeic la ti much'utic tey laj c'otuque. ¹⁷Scotol ti crixchanoetic ja' la yech lic yalbeic ti Jesuse:

—Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic la.

¹⁸Ti c'alal i'och ta canova ti Jesuse —Chajchi'in ech'el —xi la tajmec ti much'u ochem to'ox pucujetic ta yo'one.

¹⁹—I'i. Batan ta ana, ba albo lachi'il-taque ti lasc'uxubin xa ti Rioxe, ti iloc' xa ti pucujetic ta avo'one —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁰Ibat la ti viniq̄ue, ba la yal a'yuc ta Decapolis yo' bu lajuneb jteclumetic ti iloq'uesbat pucujetic ta yo'on yu'un ti Jesuse. Ti c'alal iya'iic ti crixchanoetic, xch'ayet xa la yo'onic.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹Ti c'alal isut noxtoc ta jech nab ti Jesuse, ep la tajmec jchi'iltac itsob sbaic ta ti'nab yo' bu ic'ote. ²²Tey la ic'ot jun jmeltsanejc'op ta templo teyo'e, Jairo la sbi. Ti Jairoe, c'alal iyil ti Jesuse, isquejan la sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

²³—Ta xcham xa jtseb. Abulajan ba ac'o ac'ob ta sba yo' xcuxi oe —xi la.

²⁴Ti Jesuse ibat la xchi'uc. Tey la nap'alic ech'el slajchava'alic xchi'uc epal crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic ech'el. ²⁵Oy la jun ants, slajchebal xa la jabil ti mu xmac xchamele. ²⁶Ep la isa' jpoxtavanej, muc la xq'uele lec, muc la xmac o ti chamele. Más la i'ipaj o. Ilaj la scotol ti staq'uine. ²⁷Iya'i la ti chet'es chamel ti Jesuse, nap'al la ibat ta spat ti epal crixchanoetic. Ispits' la sba jelavel, ista la ta picbel spimilc'u' ti Jesuse. ²⁸“Ac'u mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac o li jchamele”, xi la ta yo'on ti antse. ²⁹Ora la imac ti xchamele, iya'i la ti lec xae. ³⁰Ti Jesuse iya'i la ti oy much'u i'ech' xa xchamel ta syu'ele. Ijoyij la, isq'uel la ti crixchanoetic.

—¿Much'u taj lispicbe jc'u'e? —xi la.

³¹—Tol chnet'van chavil li crixchanoetic. ¿C'u yu'un ti chajac' ti much'u laspique? —xiic la li lajchavo'e.

³²Ti Jesuse isq'uel la ta jujot xocon ti much'u ipicbon ti spimilc'u'e. ³³Ti antse xt'elt'on xa la ta xi'el yu'un la sna'oj ti ja' ilecub oe. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Jamal la iyalbe ti ta scoj chamel ti ispicbe spimilc'u'e, ti ja' ilecub o ti c'alal ispique.

³⁴—Ants, yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae. Mu c'u xal avo'on, batan —x'utat la.

³⁵Ti c'alal yolel chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la ital jayvo' ti much'utic teyic ta sna ti Jairoe.

—Icham xa latsebe. Yech xa no'ox chba yac' svocol li Jchanubtasvaneje —xutic la yulel ti Jairoe.

³⁶Ti Jesuse, c'alal iya'i ti c'usi i'albat ti jmeltsanejc'ope —Mu xavat avo'on. Ja' no'ox ch'uno ti oy jyu'ele —x'utat la.

³⁷Ti Jesuse mu la sc'an xchi'in ech'el ep crixchanoetic. Ja' no la iyic' ech'el li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc yit-s'in, ja' li Juane. ³⁸Ti c'alal ic'ot ta sna jmeltsanejc'op ti Jesuse, iyil la ti xnechetique, ti tol ch-oc' ch-avanique. ³⁹Ti Jesuse i'och la ta yut na.

—¿C'u yu'un ti xanechetique, ti tol cha'oq'uique? Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴⁰Tse'ej la xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un la sna'ojic ti ichame. Ti Jesuse istac la loq'uel scotol ti much'utic teyique. Ja' no'ox la teyic ti stot sme' tsebe xchi'uc li oxvo'e. I'ochic la ech'el yo' bu telel ti ánimae. ⁴¹Ti Jesuse istsache la sc'ob ti tsebe.

—Talita cumi —xut. Li talita cumie, “tseb, chacalbe lican”, xi smelol.

⁴²Ora la icha'cuxi ti tsebe, ilic la, ixanav la yu'un lajcheb xa sjabilal. Xch'ayet xa la yo'onic ti much'utic teyique. ⁴³Ti Jesuse tsots la iyalbe ti stot sme' tsebe ti mu me much'u xalbeique. Iyalbe la noxtoc ti ac'u yac'beic sve'el ti tsebe.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta steclumal ta Nazaret. Ibatc la li lajchavo' uque. ²Ti c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale, ti Jesuse ibat la ta templo teyo'e, c'ot la chanubtasvanuc. Ep la ti much'utic

iya'iic ti c'usi iyal ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic.

—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista syu'el ti scotol c'usi xu' tspace? ³Pero ja' li carpinteroe, ja' yol li María. Ja' sbanquic li Jacoboe, xchi'uc li Josee, xchi'uc li Judase, xchi'uc li Simone. Ja' xibnelic noxtoc li antsetic ti li' nacajtic jchi'uctique —xut la sbaic.

Yech'o la ti muc xich'ic ta muc' ti Jesuse.

⁴—Li much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique, xchi'uc yo' bu li xchi'ilic ta ayanele, xchi'uc ta snaique, mu x'ich'batic ta muc' —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵Yech'o la ti muc bu ep iyac' iluc slequical syu'elal ta steclumal ti Jesuse. Ja' no'ox la i'ech' xchamelic ti jayvo' iyac'be sc'ob ti Jesuse. ⁶Ti Jesuse xch'ayet xa la yo'on ti mu xch'unique. Ja'o la ibat ta parajeletic ti tey no'ox nopolic ta Nazarete, ichanubtasvan la.

Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse. Ta cha'cha'vo' la itaqueic ech'el. I'ac'bat la syu'elic ti xu' tsloq'uesbeic pucujetic ta yo'on li jchi'iltaque. ⁸I'albatic la ti ja' no'ox chich' ech'el snamte'ique, ti mu ya'uc yich' ech'el sve'elique, mi ja'uc snuti'ic, mi ja'uc staq'uinic, ti mu me c'usi yan xich'ique. ⁹Ja' no'ox la i'albatic ti ac'u slap ech'el xonobique, ti mu me slap ech'el cha'lom sc'u'ique.

¹⁰—Ti bu nail chc'ot ach'amunique teanic o me ti c'u sjalil teyoxuc ta jteclume. ¹¹Mi oy bu jteclumal ti mu xac' ta ch'om snaique, mi mu sc'an xa'iic li c'usi chavalique, loc'anic teyo'e. Lilinic comel spucucal avoquic, ja' seña ti chcom ta

sba stuquic ti mu xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Ta meles chacalbeic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu mu xayotesisque. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta más vo'nee —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹² Iloq'uc la ech'el slajchava'alic, ba la yalbeic li jchi'iltac ta israelale ti ac'u yic-taic spasel li c'usitic chopole. ¹³ Ep la isloq'uesic pucujetic ti ochem ta yo'onic ti jchi'iltaque. Ep la jchameletic isjaxbeic juts'uj aceite, i'ech' o la ti chamele.

**Ja' li' yaloj ti c'uxi icham
ti Juan j'ac'-ich'vo'e**

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Ti covierno Erodese iya'i la ti ep c'usitic tspas ti Jesuse yu'un la vinajem sc'oplal.

—Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy syu'ele —xi la ti Erodese.

¹⁵ —Ja' nan ti j'al'op Elías ti ta vo'nee —xi la jlom.

—Ja' nan yaj'al'op Riox chac c'u cha'al ti yaj'al'optac ti ta vo'nee —xi la jlom.

¹⁶ Ti c'alal iya'i c'usi iyal crixchanoetic ti Erodese —Ja' nan ti Juan icac' ta tuch'-bel sjole. Yu'un nan icha'cuxi —xi la.

¹⁷ Ja' la ta smantal ti Erodese ti itsac ti Juane, ti ichuque ta carina ta yut chulebale yo' la mu xtae o ta milel yu'un ti yajnil to'ox yits'ine. Erodías sbi ti antse. Felipe sbi ti yits'ine. Yu'un la spojojbe yajnil yits'in ti Erodese.

¹⁸ —Ma'uc yech chal li leye ti apojbe yajnil lavits'ine —x'utat la yu'un Juan ti Erodese.

¹⁹ Ja' la chopol iya'i ti Erodías ti x'e-lan iyal ti Juane, yo'onuc la smil. Pero

mu la c'uxi sta ta milel. ²⁰ Ti Erodese iyich' la ta muc' ti Juane yu'un la sna'oj ti lec yo'one, ti mu sna' sa' smule. Yech'o un iyal la ti ac'u xchabiele yo' la mu xtae o ta milel yu'un ti antse. Ti c'alal cha'i c'usi ch-alulanbat yu'un ti Juane, mu xa la a'ibaj c'usi tsnop. Ja' no'ox la ti sjunul yo'on cha'ie. ²¹ Pero ti Erodías ista la ti c'u to xi xu' chac' ta milel ti Juane yu'un la iloc' sjabilal ti Erodese, ispas la sq'uinal. Ismac'lin la ti jyu'ele-tique xchi'uc capitan solteroetic xchi'uc moletic ti tey ta Galileae. ²² Ti stseb Erodías i'och la ech'el yo' bu chve'ique, i'ac'otaj la. Ti c'u x'elan i'ac'otaje, lec la iyil ti Erodese xchi'uc ti much'utic tey tsobol xchi'uc ta mexae.

—C'anbon ti c'usi chac'ane, chacac'be.

²³ Ac'u mi xac'an o'loluc ti bu c'alal jcuentainoj li balamile, lojriox chacac'be —xut la tseb ti Erodese.

²⁴ Ti tsebe iloc' la, ba la sjac'be sme' ti c'usi tsc'anbe ti Erodese.

—Me', ¿c'usi ta jc'an xana'? —xut la.

—Ja' c'anbo sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xi la ti sme'e.

²⁵ Ti tsebe ora la i'och yo' bu ti Erodese.

—Ja' ta jc'an ti chavac'bon tal ta ora ta plato sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xut la c'otel ti Erodese.

²⁶ Ti Erodese iyat la yo'on tajmec. Ta scoj ti isva'an ta rextico ti Rioxe xchi'uc ti ya'yojic noxtoc ti much'utic tey xchi'uc ta mexae, mu la xu' cha'i ti tsnop c'ope. ²⁷ Ja'o la istac ech'el jun yajsoltero ti ac'u ba stuch'be tal sjol ti Juane. ²⁸ Ibat la ta chulebal ti solteroe, ba la stuch'be tal sjol ti Juane. Ispachbe la tal ta plato, iyac'be la ti tsebe. Ti tsebe ba la yac'be ti sme'e.

²⁹ Ti c'alal iya'i ti yajchanc'optaque, ay la sloq'uesic, ba la smuquic.

**Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil
viniquetic ti Jesuse**

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰Ti c'alal isutic li apoxtoletique, c'ot la yalbeic ti Jesuse ti c'usitic ispasique, xchi'uc ti c'u x'elan ichanubtasvanique.

³¹—La'ic, jch'ac jbatic ech'el, ba jsa'tic bu q'uejeltique. Ba cuxic jliqueluc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Yu'un la xtal xbat tajmec ti crixchanoetique, mi ja'uc la stac' xve'ic jliqueluc.

³²Yech'o un i'ochic la ech'el ta canova, ibatic la ta q'uejeltic. ³³Ti c'alal ibatique, ep la much'utic i'ilvan. Iyojtiquinic la ti ja' ti Jesuse, ibatic la ta ti'ti'nab, anilic la ech'el. Ep la jteclumetic ti bu iliquic ech'ele. Ja' la ba'yi ic'otie ti bu chc'ot ti Jesuse. Ja' la ts'acal to ic'ot ti Jesuse xchi'uc li lajchavo'e.

³⁴Ti c'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ep la tajmec jchi'ilticotic tey tsobolic c'ot sta. Isc'uxubin la yu'un la co'olic xchi'uc chij ti ch'abal xchabielique. Lic la xchanubtas. Ep la c'usitic iyal. ³⁵Ti c'alal imal c'ac'ale, li lajchavo'e lic la yalbeic ti Jesuse:

—Mu c'usi oy li'toe. Mal xa c'ac'al noxtoc. ³⁶Más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u ba sman sve'elic ta parajetic ti li' no'ox nopolique —xutic la.

³⁷—Mac'linic vo'oxuc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

—¿Bu chba jmanticotic tal chibuc cien denario pan ti chcac'beticotic sve'ique? —xutic la.

³⁸—Ba q'uelic jayp'ej pan avich'ojic tal —x'utatic la.

Ti c'alal iyilic jayp'eje, ba la yalbeic ti Jesuse:

—C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy —xutic la.

³⁹Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuc ta stentejtique. ⁴⁰Ta spotolpotol la ichotiic. Oy la ta

cien, oy la ta cincuentatic. ⁴¹Ti Jesuse ixch'am la ti vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot choye, isq'uel la vinajel, “colaval”, xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic la li lajchavo'e. Li lajchavo'e ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique. Ti Jesuse ixch'ac la noxtoc ti cha'cot choye, i'ac'batic la li lajchavo'e, ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique. ⁴²Ive' la scotolic, lec la inojic. ⁴³Li lajchavo'e istsobic la ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlanj yu'un ti crixchanoetique, inoj la lajcheb moch ti sovrae. ⁴⁴Ti c'u yepal ive'ique oy la vo'miluc ti viniquetic no'oxe.

**Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc
ta ba nab ti Jesuse**

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

⁴⁵Ts'acal to li lajchavo'e lic la al-baticuc yu'un ti Jesuse:

—Ochanic ech'el ta canova, t'ab batanic ta jech nab ta jteclum Betsaida —x'utatic la.

Ti Jesuse tey to la icom. Stuc xa la isc'o'pon comel ti crixchanoetique. ⁴⁶Ti c'alal laj sc'o'pon comele, imuy la ta vits, ba la sc'o'pon Riox. ⁴⁷Ti c'alal i'och orisyone, o'lol xa'ox la nab xloq'ueic ech'el li lajchavo'e. Ti Jesuse stuc la tey ta vits. ⁴⁸Iyil la ti chlubic xa ta xanubtasel ti canovae, yu'un la toj tsots li ic'ital ta yelavique. Ti c'alal po'ot xa'ox sacube, tal la staelic yu'un ti Jesuse. Ixanav la tal ta yoc ta ba nab. Tuc' ox la chjelav yilel. ⁴⁹Ti c'alal iyilic ti chanav tal ta ba nabe —Ch'ulelal nan —xiic xa la.

X'avlajetic xa la yu'un la ix'i'ic tajmec. ⁵⁰Ora la ic'o'ponatic yu'un ti Jesuse:

—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic —x'utatic la.

⁵¹Ti c'alal i'och ta canova ti Jesuse, ora la ipaj li iq'ue. Xch'ayet xa la yo'onic li lajchavo'e, yu'un la mu sna'ic c'uxi ipaj li iq'ue. ⁵²Mu la sna'ic noxtoc ti ja'

ta syu'el ti Jesuse ti ip'ol ti pane, yu'un la mu to'ox ta xch'unic ti oy syu'ele.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse

(Mt. 14.34-36)

⁵³Ti c'alal iyulic ta jech nabe, tey la iloqu'ic ta canova ta jun stentejtic, Genesaret sbi. Tey la ixchuquic comel ti scanovaique. ⁵⁴Ti c'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ora la i'ojtiquine yu'un ti jchi'il-tac ta israelale. ⁵⁵Ivinaj la ta sjunlej Genesaret ti tey iyul ti Jesuse. Ti c'alal i'a'iat bu chanave, ja' la tey tsq'uechic ech'el ta pop ti jchameletique. ⁵⁶Buyuc no'ox la ibat ti Jesuse, ac'u la mi ta c'ox jteclumetic, ac'u la mi ta muc'ta jteclumetic, ac'u la mi ta parajeletic, tey la tal spuch'anic ta ti'ilbe ti jchameletique. Oy la jlom jchameletic isc'anbeic ti Jesuse ti ja' no'ox la ac'u yac' ta piquel ti sne spimilc'u'e. Ti much'utic ispique i'ech' o la ti xchamelic uque.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe

(Mt. 15.1-20)

7 Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic yo' bu ti Jesuse, xchi'uc la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, li' la liquemic ech'el ta Jerusalene. ²Li lajchavo'e i'ileic la ti oy jayvo'ic ti muc bu jal ispoc sc'obic c'alal ive'ique. Ti jfariseoetique chalic ti chopol ch-ileic yu'un Riox ti much'utic muc bu jal tspoc sc'obique. Ja' la yech istaic o mulil ti yalojique. ³Ti jfariseoetique xchi'uc scotol ti jchi'iltac ta jurioale ja' xchanojic c'u x'elan ti vo'ne moletique. Mi jliquel no'ox tspoc sc'obique, mu xu' chve'ic. ⁴Ti c'alal tsutic tal ta ch'ivite, mu xu' chul ve'icuc mi jliquel no'ox tspoc sc'obique. Oy to c'usi yan xch'unojic, ja' ti c'u x'elan ta suc' sbochique, xchi'uc sjaroique, xchi'uc sp'inique, xchi'uc ti ta spoc stemique.

⁵Ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, c'ot la sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti ma'uc yech tspasic avajchanc'optac chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne moletique? Yu'un jliquel no'ox tspoc sc'obic c'alal chve'ique. Ti vo'ne moletique jal ispoc sc'obic ti c'alal ive'ique yo' lec x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic la.

⁶—Yech no'ox chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Ja' ac'oplalic ti i'albat yu'un Riox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti chiyich'ic ta muq'ue, mu sjunuluc yo'onic.

⁷Smantal no'ox crixchano ti ta xchanubtasvanic oe, mu vo'onicon caloj,

xi ti Rioxe, xi onox ti Isaías. ⁸Li vo'oxuque ma'uc chach'unic li smantaltac Rioxe. Ja' chach'unbeic scostumbreic ti vo'ne moletique, ja' ti c'u x'elan chasuc' lajaroique, xchi'uc labochique, xchi'uc li c'usitic yan chapasique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁹I'albatic la noxtoc:

—Li vo'oxuque ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique. ¹⁰“Ich'o ta muc' atos ame'”, xi ti Rioxe. Iyal noxtoc: “Mi oy much'u chopol c'usi chalbe li stot sme'e, milic”, xi. ¹¹⁻¹²Yan li vo'oxuque chachanubtasvanic ti ac'u no'ox yalic ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique. Mi iyalbeic xa yech li stot sme'ique ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique, xu' xa mu sc'uxubinic li stot sme'ique. ¹³Ti x'elan chavalique, ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique. Oy to c'usi yan chavalic noxtoc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁴ C'alal laj yal chac taje —Nopojanic tal —xut la scotol jchi'ilticotic ti Jesuse—. A'ibeic me smelol li c'usi chacalbeique. ¹⁵ Li c'usitic chalajesique, muc bu chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Ja' chata o amulic li c'usitic chopol chavalique. ¹⁶ Vo'oxuc ti ava'iic c'usitica, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁷ Ti Jesuse tey la lamal iscomtsan ti crixchanoetique, i'och la ta yut na yo' bu xch'amunoje. Li lajchavo'e lic la sjac'beic c'usi smelol ti c'usi iyale.

¹⁸ —¿Mi muc xava'ibeic smelol ya'el uc? ¿Mi mu xana'ic ya'el ti muc bu chata o amulic ta stojol Riox li c'usitic chalajesique? ¹⁹ Li c'usitic chalajesique ta ach'utic no'ox che'ot, chatsa'taic loq'uel —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'usi iyal ti Jesuse, ja' smelol ti naca lec scotol li ve'lile. ²⁰ Lic la yal noxtoc:

—Ti much'utic chopol c'usi chalique, ti chopol c'usi tspasique, ja' ta sta o smulic ta stojol ti Rioxe. ²¹ Ta yo'onic onox ta snopic li c'usitic chopole. Tsa' yantsic, tsa' yajmulic, chmilvanic. ²² Chelc'ajic, tol xpich' o yo'onic li c'usitic oye, naca chopol c'usitic tspasic, chlo'lovanic, mu xq'uexavic ta spasel li c'usitic chopole, tol xac' o sc'ac'al yo'onic mi oy c'usuc yu'un li xchi'ilique, tol xlo'iltavanic, stoyoj sbaic, mu xich' smelolic. ²³ Scotol li c'usitic chopol li'i, ta yo'onic chlic tal, ja' tsta o smulic ta stojol ti Rioxe —x'utatic la li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti xch'unoj jun ants ti liquem tal ta Sirofenícaie

(Mt. 15.21-28)

²⁴ Ti Jesuse iloc' la ech'el teyo'e, ibat la ta sts'el li chib jteclum Tiroe xchi'uc li Sidone. I'och la ta jp'ej na. Mu la sc'an xvinaj ti buye, pero ivinaj onox la. ²⁵ Oy la jun ants, oy la stseb ochem pucuj ta yo'on. Iya'i la ta ora ti tey xa ti Jesuse. Tey la ic'ot, isquejan la sba ta yi-

chon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. ²⁶ Ti antse ma'uc la jchi'ilticotic ta israelal, tey no'ox la liquem ta Sirofenícaie.

—Abulajan, loq'uesbon pucuj ta yo'on li jtsebe —xut la ti Jesuse.

²⁷ Itac'av la ti Jesuse:

—Oy onox xava'i lo'il ti nojuc ba'yuc li unetique. Chopol mi mu xnojique. Chopol mi ta jpojbetic li spanique, mi ja' chcac'betic slajes li c'ox ts'i'etique —x'utat la, yu'un la chq'uele c'u x'elan chtac'av.

²⁸ —Yecha'a, totic. Pero oy onox chp'aj xch'uch'ulil span ta yolon smexa li unetique. Ja' tstam li c'ox ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi la ti antse.

²⁹ —Ti x'elan latac'ave, loq'uem xa pucuj ta yo'on latsebe. Xu' xa xabat —x'utat la yu'un ti Jesuse.

³⁰ Ti c'alal ic'ot ta sna ti antse, loq'uem xa'ox la pucuj ta yo'on ti stsebe, puch'ul xa la ta stem c'ot sta.

Ja' li' yaloj ti ijam ye, ijam xchiquin ti jun vinique

³¹ Ti Jesuse iloc' la ech'el ta sts'el Tiro, i'ech' la ta sts'el Sidón, i'ech' la ta Decápolis yo' bu li lajuneb jteclume, tey no'ox la ic'ot ta ti'nab ta estado Galilea. ³² Tey la yic'ojbeic c'otel jun jchi'ilticotic, uma' la, pac'chiquin la noxtoc.

—Abulajan, ac'o ac'ob ta sba li vinic li'i —xutic la.

³³ Ti Jesuse iloc'loc' la ech'el xchi'uc ti vinique, ispajbe la sni' sc'ob ta jujun xchiquin ti vinique. Istubta la sc'ob noxtoc, ispicbe la yoc' ti vinique. ³⁴ Ti Jesuse isq'uel la vinajel, isjic' la yo'on.

—Efata —xut la ti vinique. Li Efatae “ac'u jamuc”, xi smelol.

³⁵ Ora la ijam ti xchiquine xchi'uc ti yee, lec xa la xc'opoj. ³⁶ Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique ti mu me xalic a'yuc ti c'usi ispase, pero mu la bu ixch'unic. Ac'u la mi ep ta ech'el i'albatic ti mu

ya'uc yalic a'yuque, pero más to la iyalic a'yuc. ³⁷Ja' la ti xch'ayet xa o yo'onc ti c'alal iyilique.

—Naca lec li c'usitic tspase. Ac'u mi uma', chjam yu'un ye. Ac'u mi pac'chiquin, chjam yu'un xchiquin noxtoc —xiic la.

**Ja' li' yaløj ti ismac'lin chanmil
viniquetic ti Jesuse**

(Mt. 15.32-39)

8 Ti j'ech'ele ep la tajmec jchi'ilticotic istsob sbaic yo' bu ti Jesuse, mu xa la c'u slajesic. Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse.

²—Toj abol sbaic chquil li jchi'iltactic li'i yu'un yoxibal xa c'ac'al li' jchi'uctique, mu xa c'u slajesic. ³Ti mi ta jtac ech'el ta snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al xlubtsajic ta be yu'un nom liquemic tal li jlome —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴—¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta xocol balamile ti ta jmac'linticotic oe? —xutic la.

⁵—¿Jayp'ej to li jpantique? —x'utatic la.

—Vucp'ej —xutic la.

⁶Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuque. Ixch'am la ti vucp'ej pane, “colaval”, xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane, ja' la i'ac'batic li lajchavo'e. Ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique. ⁷Oy la jaycot sc'ox choyic noxtoc. Ti Jesuse “colaval” xut la noxtoc ti Rioxe.

—Ac'beic li crixchanoetique —x'utatic la noxtoc.

⁸Ive' la scotolic, lec la inojic. Istsobic la ti c'u yepal muc xlay yu'un ti crixchanoetique, inoj la vucub moch ti sovrae.

⁹Oy la chanmiluc ti ive'ique. Ti c'alal laj ve'icuc ti crixchanoetique —Batanic xa un —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁰Li lajchavo'e ja'o la i'och xchi'uquic ta canova ti Jesuse, italic la ta sts'el Dalmanuta.

**Ja' li' yaløj ti ja' no'ox tsc'an
tsq'uelbeic mi oy syu'el
Jesús ti jfariseoetique**

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic, oy la c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti yalojique.

—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic la.

¹²Ti Jesuse isjic' la yo'on, yu'un la toj chopol iya'i ti mu xch'unic tajmeque.

—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, avilic ti oy jyu'ele. ¿C'u yu'un chac'anic ti oy c'usi ta jyales tal ta vinajele? Ta melez chacalbeic, lavie mu xcac' avilic ti oy jyu'ele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹³Ti Jesuse tey la iscomtsan ti jfariseoetique, i'och la ta canova xchi'uc li lajchavo'e, ibatic la ta jech nab.

**Ja' li' yaløj ti i'albatic ti p'ijicuc me,
ti mu me ya'uc xch'unic ti
c'usi chalic ti jfariseoetique**

(Mt. 16.5-12)

¹⁴Li lajchavo'e muc la sna' xich' ech'el spanic. C'ajom la jp'ej pan tey ta scanovaic.

¹⁵—Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li Erodese —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁶—Ti x'elan chale, ja' nan ti muc jna'tic tal ti jpantique —xut xa la sbaic li lajchavo'e.

¹⁷Ti Jesuse sna'oj la ti c'usi chalique.

—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic ti muc xana'ic tal ti jpantique? Yu'un mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele. ¹⁸Oy asatic pero co'ol xchi'uc mu xavilic. Oy achiquinic pero co'ol xchi'uc mu xava'iic. ¿Mi ich'ay xa xava'iic ti c'usitic ijase? ¹⁹Ti c'alal ijxutilan ti vo'p'ej pane c'alal ijmac'lintic ti

vo'mil viniquetique, ¿jayib moch inoj ti sovrae? —x'utatic la.

—Lajcheb —xutic la.

²⁰—Ti c'alal ijxutilan ti vucp'ej pane c'alal ijmac'lintic ti chanmile, ¿jayib moch inoj ti sovrae? —x'utatic la.

—Vucub —xutic la.

²¹—¿Mi mu to xava'ibeic smelol li c'usi lacalbeique? —x'utatic la.

Ja' li' yaløj ti isjambe sat jun ma'sat ta Betsáida ti Jesuse

²²Ti Jesuse tey la ic'ot ta jteclum Betsáida. Tey la yic'ojbeic c'otel jun jchi'ilticotic, ma'sat la.

—Abulajan, picbo sat li vinic li'i —xutic la ti Jesuse.

²³Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti ma'sate, isnit la loq'uel ta ti' jteclum. Istubtabe la ti sate, ispicbe la ta xchibal sc'ob. Isjac'be la mi xil xa osil. ²⁴Ti viniq ue isq'uel la osil.

—Chquil li crixchanoetique pero co'ol xchi'uc te' yilel, ja' no'ox ti chanavique —xi la.

²⁵Ti Jesuse ispicbe la noxtoc ti sate. Ti viniq ue isq'uel la noxtoc li osile. Lec xa la icom ti sate, lec xa la xil. ²⁶Ti Jesuse istac la sutel ta sna:

—Mu me xa'ech' ta yutil jteclum, mu me much'u xavalbe ti lec xa lasate —x'utat la ech'el yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujøj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷Li lajchavo'e ibatic la ta para-jletic ta sts'el jteclum Cesarea de Filipo xchi'uuquic ti Jesuse. Ijac'batic la ta be yu'un ti Jesuse:

—¿C'usi van cabtel yaløjic li jchi'iltac-tique? —x'utatic la.

²⁸—Jlom chalic ti vo'ot Juan j'ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti vo'ot Elíasote.

Jlom chalic ti vo'ot yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee —xutic la.

²⁹—Li vo'oxuque ¿c'usi cabtel ti aval-øjique? —x'utatic la.

—Vo'ot Cristoot ti yaløj Riox chapa-soticotic ta mantale —xut la li Pedroe.

³⁰—Mu to me much'u xavalbeic ti c'usi cabtele —x'utatic la.

Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse ti chmilee (Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹Lic la yal noxtoc ti Jesuse:

—Vo'on ti co'ol crixchanoetique, jna'oj ti ta onox xcac' tajmec jvocole. Mu xiyich'ic ta muc' li jmeltsanejc'opetique xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Ja' chiyaq'ueic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la li lajchavo'e.

³²Ti jamal iyal ti chmilee, yech'o un li Pedroe iloc'loc' la ech'el xchi'uc ti Jesuse.

—Cajval, ma'uc yech smelol ti chavich' milele —xut la.

³³Ti Jesuse ijyøj la, iq'uele la scotolic. I'albat la li Pedroe:

—¿C'u yu'un chach'unbe smantal ti Satanase? Mu me xapajeson. Li vo'ote ma'uc chanop ti c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u cha'al tsnop li yan crixchanoetique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

³⁴C'alal laj yal chac taje —Nopojanic tal —xut la ti epal crixchanoetique xchi'uc la li lajchavo'e—. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xljajic o.

³⁵Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xljajic oe, ti chalic a'yuc li c'usi chcale, ta

xcuxiic ta sbatel osil. ³⁶Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. ³⁷Ac'u mi jc'u lejoxuc tajmec li' ta sba balumile, pero mu xu' chaman abaic loq'uel li ta c'oq'ue. ³⁸Mi chaq'uexavic ta yalél a'yuc ti avich'oji-con ta muq'ue, mi chaq'uexavic ta yalbel c'usi caloj li jchi'iltactic lavie, ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, ti chopol c'usitic tspasique, ja' no'ox yechon uc, vo'on ti co'ol crixchanootique, "le'le ma'uc jch'amal", chichi ti c'alal xital xchi'uc syu'el ti Jtote xchi'uc ti anjeletic ta vinajele.

9 ⁹Ta meles chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Chavilic ti chlecubtasbat yo'onic ta syu'el ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalój ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'oipe

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

²Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o la i'iq'ueic muyel ta jp'ej muc'ta vits li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. Li oxvo'e iyilic la ti iyac' xojobal ti Jesuse. ³Ti sc'u'e xlebebet xa la tajmec saquil. Mu la much'u yech x'uc'umaj ta sjunlej balamil. ⁴Ja'o la iyilic ti Eliase xchi'uc ti Moisesse, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse.

⁵—Jchanubtasvanej, lec ti li'otic oe. Ta jmeltsanticotic exp'ejuc sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xi la li Pedroe.

⁶Mu la sna' ti c'usi iyale yu'un la ixi'ic tajmec.

⁷Ital la lumal toc, ibut'ij la scotolic. Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.

—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Xach'unbeic me li c'usitic chayalbeique —xi la.

⁸Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot, pero stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse.

⁹Ti c'alal iyalic tale —Mu to me much'u xavalbeic ya'i ti c'usi avilique. Ja'to me xavalic a'yuc ti c'alal xichac'uxi loq'uel ta jmuquenal vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁰Yech'o un mu to la much'u iyalbeic, yo'on no'ox la sna'ic.

—¿C'usi van smelol ti ta xchac'uxi loq'uel ta smuquenale? —xut la sba stuquic.

¹¹—¿C'u yu'un chalic li jchanubtasvanejetic ta smantal Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti ts'acal to chatale? —xutic la ti Jesuse.

¹²—Ta meles ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase. Ja' chtal yalbe li jchi'iltactic ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole. Vo'on ti co'ol crixchanootique, ts'ibabil onox jc'oplal uc ti chcac' tajmec jvocale yu'un mu c'u jtu chi'ile. ¹³Chacalbeic, ti Eliase i'ay xa, ja' ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Li crixchanootique ispasbeic ti c'usi tsc'an yo'onique, ismilic. Yu'un ja' onox yech ts'ibabil sc'oplal ti Juane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalój ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴Ti c'alal iyulic yo' bu comemic li yane, tey la joyol yul staic ep crixchanoetic. Ja' la ta o'lol li yane. Oy la c'usi chjac'ulanbatic yu'un ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. ¹⁵Ti crixchanoetic ti c'alal iyilic ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic, ba la sc'oponic ta anil.

¹⁶—¿C'usi chavalbe abaic xchi'uc li cajchanc'optaque? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁷Itac'av la jun ti much'utic tey tsobolique:

—Jchanubtasvanej, yu'un li' quic'o-jbot tal li jcreme. Ochem pucuj ta yo'on,

pasem o ta uma'. ¹⁸Buyuc no'ox chlic ilbajinatuc yu'un ti pucuje. Ta xjipe ta lum, ta spotspotsvocan ye, ta sc'ux sba ye, ta ste' sba yoc sc'ob. Icalbe lava-jhanc'optaque ti ac'u sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xi la ti viniq.

¹⁹—Mu onox xach'unic tajmec. ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? Ic'becan tal li creme —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁰Iyiq'uic la tal. Ti pucuj ochem ta yo'one, ti c'alal i'ile ti Jesuse, ja'o la iy-ilbajin ti creme, ilic la stup'-ic', iyal la ta lum. Tey xa la xbalet, spotspotsvocan xa la ye. ²¹Ti Jesuse isjac'be la ti stot ti creme:

—¿C'u xa ora sliquel ti x'elan tspase? —xi la.

—Vo'ne xa. Biq'uit to'ox. ²²Ep ta ech'el ic'ot ta c'oc', ep ta ech'el ip'aj ta vo' yu'un tsc'an chmile yu'un ti pucuje. Mi vo'ot xa xloc' avu'une, abulajan c'uxubinbon, loq'uesbon —xi la ti stot ti creme.

²³—Mi chach'une, ta xloc'. Ti much'utic ta xch'unic ti oy jyu'ele, ta staic li c'usi tsc'anique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁴Ora la itac'av ti stot ti creme:

—Ta jch'un. Coltaon ta xch'unel mi oy to c'usi mu jch'un chavile —xi la.

²⁵Ti Jesuse, ti c'alal iyil ti istsob sbaic tal ta anil ti epal crixchanoetique, ora la isloq'ues ti pucuje.

—Pucuj, vo'ot ta amul ti uma' li creme, ti pac'chiquin noxtoque. Vo'on chajtac loq'uel. Loc'an ta yo'on li creme. Mu xa me xacha'och —xi la ti Jesuse.

²⁶C'alal iloc' ti pucuje, i'avan la. Ti creme it'elelinat la comel, chamem la yilel icom. Ep la much'utic iyalic ti icham xa oe. ²⁷Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti creme, isnit la liquel. Ora la ilic.

²⁸Ti c'alal i'och yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, c'alal stuquic xa'ox xchi'uc li lajchavo'e —¿C'u yu'un ti muc xloc' cu'unticotic ti pucuje? —xutic la.

²⁹—Li jtos pucujetic ti ijloq'uese, ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe, mi chavicta avotique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰Li lajchavo'e iloq'uic la ta Capernaum xchi'uquic ti Jesuse, i'ech'ic la ta yan jteclumetic ta estado Galilea. Ti Jesuse mu la sc'an xvinaj ti bu ch-ech'e. ³¹Yu'un la ja' no'ox ta xchanubtasatic li lajchavo'e.

—Vo'on ti co'ol crixchanoetique chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic. Chismilic, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xi la ti Jesuse.

³²Li lajchavo'e muc la xa'ibeic smelol ti x'elan i'albatique. Ixi'ic la ta sjac'bel c'usi smelol.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpsasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³Li lajchavo'e isutic la noxtoc ta Capernaum xchi'uquic ti Jesuse. Ti c'alal teyic xa'ox yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse —¿C'usi avalbe abaic tal ta bee? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁴Muc la xtac'avic. Yu'un la ja' chalbe sbaic tal ti much'u junucal ta xcom yu'unic ta yajpsasmantique. ³⁵Ichoti la ti Jesuse.

—Nopojanic tal. Chacalbe ava'iic, ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpsasmantique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁶—La' —xut la jun c'ox crem ti Jesuse.

Isva'an la ta o'lol yo' bu tsobolique, ts'acal to ispet la.

³⁷—Mi chachanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on chac c'u cha'al yo'on li c'ox li'i, chvinaj ti vo'on chavich'icon ta muq'ue. Ja' no'ox yech chavich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic lec chiyilotique, mu xiscrontainotic

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸—Jchanubtasvanej, oy much'u iquilticotic ti tsloq'uesbe pucujetic ta yo'on li crixchanoetique. Ta sloq'ues abi ti c'alal ta sloq'ues ti pucuje. Pero ijpajecticotic yu'un muc bu jchi'intic o —xut la Jesús li Juane.

³⁹—Mu me xapajesic. Ti much'u tsloq'ues pucuj ta jyu'ele, yu'un mu chopluc c'usi chiyalbe ta ts'acal. ⁴⁰Ac'u mi muc bu jchi'intic, mi mu xiscrontainotique, yu'un lec chiyilotic. ⁴¹Ti much'utic ja' no'ox chayac'beic jbochuc vo'e yu'un ti chilic ti chatunic cu'une, vo'on li Cristoone, ta melcl chacalbeic ti chich' smotonic uque.

Ja' li' yaloj ti toj xi'el sba li mulile

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴²Ti mi chachanubtasic ta spasel c'usi chopol junuc ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue, más lec ti lachubaticuc jcotuc cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ta mare, ti lachamicuque. ⁴³Ti mi ja' chata o amulic lac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ti yo' bu mu sna' xtup' ta sbatel osile, abol abaic. ⁴⁴Ti much'utic tey chbatique mu x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue. ⁴⁵Ja' no'ox yech mi ja' chata o amulic lavoquique, chopol. Tsc'an cha-

pajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi avoquic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ti yo' bu mu sna' xtup' ta sbatel osile, abol abaic. ⁴⁶Ti much'utic tey chbatique mu x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue. ⁴⁷Ja' no'ox yech mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o yo' bu tpsas mantal ti Rioxe. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. ⁴⁸Ti much'utic tey chbatique mu x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue.

⁴⁹Ti much'utic ta xtunic yu'un ti Rioxe ja'to onox chlecubic o li vocole. Lec ch-ileic yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al lec iyil smoton ti c'alal iyich' yats'mele. ⁵⁰Li ats'ame mu xu' ti ch'abale. Ja'to chmuib o li ve'lile ti c'alal oye. Ti sna'uc soc li ats'ame, mu xu' xcha'lecub. Ja' no'ox yech ja' tsc'an ti lec avo'onique yo' lec xavil o abaique —x'utatic la li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 Ti Jesuse iloc' la tal ta Capernaum, ital la li' ta estado Judeae xchi'uc ta jech uc'um Jordán. Ep la tajmec jchi'ilticotic itsob sbaic noxtoc yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse lic la chanubtasvanuc chac c'u cha'al ta spas onoxe. ²Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic. Oy la c'usi isjac'beic yo' la stabeic o smul ti yalojique. Isjac'beic la mi xu' xch'ac yajnil li viniquetique.

³—¿C'u x'elan yaloj comel ti Moisesese? —xi la ti Jesuse.

⁴—Ti Moisesese iyal ti xu' xch'ac sbaique, ja' no'ox ti persa tsmeltsanbe svunale. Li vune ja' chich' li antse yo' xil o ti ch'acbil xae —xi la ti jfariseoetique.

⁵—Ti x'elan ists'iba comel ti Moisesese, ja' ti mu xach'unic tajmeque. ⁶Ti c'alal ismeltsan balamil ti Rioxe, xchi'uc scotol li c'usitic oye, jun vinic jun ants ispas. ⁷Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: “Li

cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc stot sme'ic ti c'alal sta yajnilique. ⁸Xcha'va'alic jun xa chc'otic", xi ti Rioxe. Yech'o un mu xa cha'vo'uc, junic xa. ⁹Ti much'utic nupul ts'acalique jun xa ch'ileic yu'un ti Rioxe, mu xa xu' xch'ac sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁰Ts'acal to c'alal teyic xa'ox yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, li lajchavo'e isjaq'uic la c'usi smelol ti c'usi iyale.

¹¹—Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. ¹²Ja' no'ox yech li antse, mi ta xch'ac smalale, mi chic' yan viniq, co'ol xchi'uc yajmul chc'ot —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti iyac'be
bentisyon c'oxetic ti Jesuse**

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³Tey la yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un la ac'u yac' sc'ob ta sjolic. C'alal iyilic li lajchavo'e, ispajesic la ti much'utic chic' tal li c'oxetique. ¹⁴C'alal iyil ti Jesuse, chopol la iya'i.

—Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe. ¹⁵Ta melec chacalbeic, ti much'utic ma'uc yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, mu x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁶Ti Jesuse ispet la ti c'oxetique, iyac' la sc'ob ta sjolic, iyac'be la bentisyon.

**Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon
Jesús jun jc'uuleje**

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷Ti c'alal chloc' xa'ox ech'el ti Jesuse, ja'o la anil c'otel jun jchi'ilticotic. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xut la ti Jesuse.

¹⁸Itac'av la ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti “lec avo'on”, xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe. ¹⁹Ana'oj c'usi chal li mantale-tique: “Mu me xasa' avants, mu me xamilvan, mu me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il, mu me xalo'lovan, ich'o ta muc' atop ame'”, xi ts'ibabil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁰—Jchanubtasvanej, li c'usitic avale, c'oxon to'ox lic jch'un —xi la ti jc'uuleje.

²¹Ti Jesuse isq'uelbe la sat, c'ux la ta yo'on iyil.

—Oy to c'usi tsc'an chapas. Ba chono li c'usuc avu'one. Li stojole q'uelanbo li me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vina-jele. Ts'acal to xtal achi'inon ac'u mi xa'ilbajinat uc —x'utat la.

²²C'alal iya'i chac taje, iyat la yo'on tajmec yu'un la toj ep c'usuc yu'un. Isut la ech'el.

²³Li lajchavo'e icholatic la ta q'uelec yu'un ti Jesuse.

—Li jc'uulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁴Xch'ayet xa la yo'onic ti x'elan i'albatique.

—Jch'amaltac, li much'utic spattoj o yo'onic li sc'ulejalique, tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe. ²⁵Co'ol xchi'uc jc'ot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —xi la ti Jesuse.

²⁶Ti c'alal iya'iic li lajchavo'e, más to la xch'ayet o yo'onic.

—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'uulejetique? —xut la sbaic.

²⁷Iq'uelbat la satic yu'un ti Jesuse.

—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁸—Li vo'oticotique jcomtsanojticotique xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaojoticotic xa —xi la li Pedroe.

²⁹⁻³⁰—Ta meles chacalbeic, scotol ti much'utic muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi smuctac, mi stot, mi sme', mi yajnil, mi xch'amaltac, mi yoltac, mi yosil, yu'un ti yich'oijicon ta muq'ue, ti chalic a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe, vo'on chcac'beic cien ta ech'el sq'uexol ti c'usitic chcom yu'unique. Mi sna, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi smuctac, mi yixleltac, mi sme', mi xch'amaltac, mi yoltac, mi yosil, ta jq'uextabeic scotol. Ta x'ilbajinatic noxtoc. Ts'acal to ta xcuxiic ta sbatel osil. ³¹Ep ti much'utic totil yalojic lavie, pero mu c'u stu chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un ta stoy sbaic. Ep ti much'utic muc bu ich'bilic ta muc' lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un mu sna' stoy sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal
xa iyal ti Jesuse ti chmilee**
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³²Ti c'alal italic li' ta Jerusalén xchi'quic ti Jesuse, ja' la babe tal ti Jesuse. Xch'ayet o la yo'onic ti babe tale. Li stuquique xi'emic la tal. Itsobatic la ta ti'ilbe slajchava'alic yu'un ti Jesuse, i'albatic la ti c'usi ta xcha'leat ti c'alal xulic li' ta Jerusalene:

³³—Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalene. Vo'on ti co'ol crixchanootique, tey chi'aq'ue entrucal ta stojol li totil paleetique xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'ueic ta milele. Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom liquemic tale. ³⁴Chislabanic, chiyac'beic arsial, chistubtaic. Chismilic, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la.

**Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbeic
Jesús ti Jacoboe xchi'uc ti Juane**

(Mt. 20.20-28)

³⁵Li scremotique Zebedeoe, ja' ti Jacoboe xchi'uc li Juane, inopojic la yo' bu ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, ta jc'an ti cha'abulaj chavac'boticotique li c'usi ta jc'anticotique —xutic la.

³⁶—¿C'usi chac'anic un? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁷—Ti c'alal cha'och ta pasmantale, ja' ta jc'anticotic ti chichotioticotique jun ta abats'ic'obe, jun ta asurtoe —xutic la.

³⁸—Mu xana'ic c'u x'elan svocolal li c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu' chavac' avocolic, mi xu' chavich'ic milel chac c'u cha'al chquich' milel li vo'one? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁹—Xu' —xiic la.

—Ta meles ta onox xavac' avocolic chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one. Chavich'ic milel noxtoc. ⁴⁰Pero mi chac'an chachotiic junuc ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti Jtote ti much'utic tey ta xchotiique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴¹Ti c'alal iya'iic li lajunvo'e, lic la scapanic o ti Jacoboe xchi'uc li Juane. ⁴²Itsobatic la slajchava'alic yu'un ti Jesuse.

—Ana'ojic c'u x'elan tspace li pre-serenteetic ta yantic nacione. Ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspace. ⁴³⁻⁴⁴Li vo'oxuque ma'uc me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique. ⁴⁵Ja' chanic chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti co'ol crixchanootique, muc bu tal pasvancon ta mantal. Ti litale, yu'un tal tunicon yu'un scotol crixchanoetic. Tal cac' jba ta milel ta scoj amulic yo' xu'

xacuxiic o ta sbatel osile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isjambe
sat Bartimeo ti Jesuse**

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶Li lajchavo'e tey la iyulic ta jteclum Jericó xchi'uquic ti Jesuse. C'alal iloq'uić tal teyo'e, ep la jchi'ilticotic tijajtic tal. Tey la chotol tsc'an limoxna ta ti'il be istaic jun ma'sat, Bartimeo la sbi. Timeo la sbi ti stote. ⁴⁷C'alal iya'i ti tey ch-ech' ti Jesus Nazarete, iyapta la.

—¡Jesús, smom David, c'uxubinon! —xut la.

⁴⁸Ti epal crixchanoetique ispajesic la. —¡Anchan! —xutic la tajmec ti ma'sate.

Pero más to la tsots i'avan:

—¡Smom David, c'uxubinon! —xut la.

⁴⁹Va' xi la ti Jesuse.

—Albeic ac'u taluc —xut la ti crixchanoetique.

—Mu xavat avo'on. Batan la xal li Jesuse —xutic la.

⁵⁰Ora la isjip comel ti spimilc'u'e, iva'i la ta anil, ba la sta ti Jesuse.

⁵¹—¿C'usi chajcha'le un? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, abulajan jambon li jsate —xi la.

⁵²—Yu'un ach'un ti oy jyu'ele, chjam lasate. Xu' xa xabat —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ora la ijam ti sate, nap'al la ital uc.

**Ja' li' yaloj ti cajal ta burro
i'och ta Jerusalén ti Jesuse**

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 Li lajchavo'e ti c'alal po'ot xa'ox la xulic li' ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, tey la iyulic ta Betfajé xchi'uc ta Betania ta yoc vits Olivotic. Itaqueic la ech'el cha'vo' yu'un ti Jesuse.

²—Batanic le' ta parajele. Ta ochel no'ox tey chucul chataic jcot chex burro,

mu to much'u scajlebinoj. Jitunic, nitic tal. ³Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burro, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une. “Ta xtal no'ox jsutesticotic ta ora”, xavutic —x'utatic la ech'el yu'un ti Jesuse.

⁴Ibatic la. Tey la chucul istaic ta ti'il be ta ts'el ti'na jcot chex burro. Isjitic tal.

⁵Tey la va'ajtic jayvo' crixchanoetic. —¿C'u yu'un chajitunic li burro? —x'utatic la.

⁶Ja' la yech iyalbeic chac c'u cha'al i'albatic yu'un ti Jesuse, i'ac'batic la tal.

⁷Isnitic tal ti burro. Iyac'beic la stasin spimilc'u'ic, iscajlebin la tal ti Jesuse. ⁸Ep la much'utic isq'ui spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech' tal ti Jesuse. Jlom la isc'asic yanal te', iyaq'uić la ta be yu'un la iyich'ic ta muc'.

⁹Ti much'utic babee xchi'uc ti much'utic tijajtique, i'avan la scotolic:

—¡Coliyalbotic Riox, lec tajmec li pre-serente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele! ¹⁰¡Ac'u quich'tic ta muc' yu'un tal spasotic ta mantal chac c'u cha'al ispas mantal ti jmuc'tatotic David ti ta vo'nee! “¡Colaval, Cajval”, chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele! —xiic la.

¹¹Ja' la yech i'och tal li' ta Jerusalén ti Jesuse. Tuc' la ibat c'alal ti' muc'ta templo. Isq'uel la sjunlej ti' templo. C'alal laj sq'uele, iloc' la ech'el, ibat la ta Betania. Xchi'uquic la ech'el li lajchavo'e yu'un la ch-ic'ub xa'ox.

**Ja' li' yalojbe sc'oplal ti
ic'uxe ti ch'abal sate**

(Mt. 21.18-19)

¹²Ta yoc'omal iloq'uić la tal ta Betania xchi'uquic ti Jesuse, isutic tal li' ta Jerusale. Ti Jesuse ivi'naj la ta be. ¹³Iyil la ta nom jtec' ic'ux, oy la yanal. Ba la sq'uel mi oy sat. Pero ch'abal la, naca no'ox la yanal, yu'un la ma'uc to'ox

yora tsatin. ¹⁴Ti Jesuse iyal la ti mu xa bu tsatin oe.

Iya'iic la li lajchavo'e.

**Ja' li' yaloj ti isnuts
loq'uel jchonolajeletic ta
ti' muc'ta templo ti Jesuse**

(Mt. 21.12-17; Lc, 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵Ti c'alal iyulic li' ta Jerusalem, ibatic la ta ti' muc'ta templo. Ti Jesuse isnuts la loq'uel scotol ti jchonolajeletic tey ta ti' temploe. Isbutq'uinbe la smexaic ti jeltaq'uinetic. Isbutq'uinbe la xilaic ti jchonpalomaetique. ¹⁶Ti much'utic oy yicatse mu la xac' ech'uc ta ti' templo. ¹⁷Lic la chanubtasvanuc.

—¿Mi mu ana'ojicuc ti yech onox ts'ibabil ta se'op Riox: “Li jnae ja' scuenta chtal staicon o ta c'oponel ti jaylajuntos crixchanoetic ta sjoylej balamile”, xi ti Rioxe? Li vo'oxuque snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic la ti jchonolajeletic.

¹⁸Iya'iic la ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti totil paleetique. Chopol la iya'iic, lic la scomonnopic c'uxi ta staic ta milel ti Jesuse pero xi'emic la. Yu'un la ep jchi'ilticotic lec iya'iic ti c'u x'elan ichanubtasvane. ¹⁹Ti c'alal i'och orisyone, iloc' la ech'el ta Jerusalén ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti itaquij ti
ic'uxe ti ch'abal sate**

(Mt. 21.19-22)

²⁰Sob ta yoc'omal tey la i'ech'ic tal noxtoc yo' bu ti ic'uxe. Iyilic la ti taquin xa xchi'uc yisime. ²¹Li Pedroe iyul la ta sjol ti c'usi iyal ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, q'uelavil li ic'uxe ti aval ti mu xa bu tsatin oe, taquin xa —xut la.

²²Itac'av la ti Jesuse:

—Ch'unic ti oy syu'el ti Rioxe. ²³Ta melch'unic, mi chach'unic ti chas-

coltaique, mi mu xchibetuc avo'onique, mi j'ech'el ach'unojic ti chascoltaique, ti c'usi chavalique, ta onox xc'ot. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u loc'uc li vits li'i, ti ac'u t'ubuc ta mare, tspas avu'unic. ²⁴Yech'o un chacalbeic, scotol ti c'usitic chac'anbeic ti Rioxe, mi j'ech'el ach'unojic ti chayac'beique, ta onox xavich'ic. ²⁵Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mi ja'o iyul ta ajolic ti oy smul avu'un lachi'ilique, ac'o ta pertonal. Ja' no'ox yech chayaq'uc ta pertonal uc ti Jtotic Riox ta vinajele. ²⁶Yan mi mu xavaq'uc ta pertonal lachi'ilique, ja' no'ox yech mu xayaq'uc ta pertonal uc ti Jtotic Riox ta vinajele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti
much'u i'albon ti x'elan ispase**

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷Iyulic la noxtoc li' ta Jerusalem. C'alal tey xva'et ta ti' muc'ta templo ti Jesuse, tey la tal c'oponatic yu'un totil paleetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc la jayvo' jmeltsanejc'opetic.

²⁸—¿Much'u layalbe ti x'elan chapse? —xutic la ti Jesuse.

²⁹—Oy c'usi chajac'beic uc. Mi chavalbecon ti c'usi chajac'beique, chacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase. ³⁰¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi crixchano? Albecon ca'i —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³¹Xalxalbe xa la sbaic:

—Mi chalcitic ti ta smantal Rioxe, “¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?” xi bi'a.

³²Mi chalcitic ti ta smantal crixchano, xi'el sba —xut la sbaic.

Ti x'elan iyalic ti xi'el sbae, ja' la ti scotol jchi'ilticotic xch'unojic ti ja' yaj'al'op Riox ti Juane. ³³Yech'o un —Mu jna'ticotic —xiic la.

—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'lbajinvanique

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 Ti Jesuse lic la yalbe jun lo'il li jchi'iltac ta israelale.

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ist-s'un ep uva ta yosile. Isjoy ta moc. Ix-ch'oj ton scuenta spits'obil ya'lél. Ismelt-san jp'ej toyol na scuenta sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta nom li yajvale.

²Ti c'alal ita'aje, istac tal jun yaj'abtel ti tscuch ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbe li much'utic ta xchabiique. ³Li jchabiej'uvae istsaquic li yaj'abtel yajval osile, ismajic, isnutsic sutel. Mu c'usi iyac'beic ech'el. ⁴Li yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel. Ti c'alal iyule, iyac'beic ton, iyayij sjol yu'unic. Ilbaj xcha'leic. ⁵Istac tal otro jun. Ti c'alal iyule, solel ismilic ta jmoj. Oy to yan yaj'abtel istac tal. Jlom ismajic, jlom ismilic.

⁶Oy jun screm li yajval osile, sc'anoj tajmec. Ja' slajeb xa istac tal. “Ja' nan chich'ic ta muc' li jcreme”, xi isnop. ⁷Pero li jchabiej'uvae, ti c'alal iyilic ti ja' xa screm li yajval osile, “le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile”, xut sbaic. ⁸Istsaquic, ismilic, isjipic loq'uel ta pat moc.

⁹Ja' no'ox yech li yajval uvae chtal smil li jchabiej'uvae. Yan xa o much'utic ta xac'be xchabi li uvae.

¹⁰¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti “co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque, pero ja' onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech uc ti much'u st'ujoj ti Rioxe,

ac'u mi xp'aje, pero chich' onox tsots yabtel. ¹¹Lec tajmec ti x'elan tspace ti Rioxe”, xi ts'ibabil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹²Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, ta'ox la stsaquic ti Jesuse yu'un la iya'iic ti ja' sc'oplallic ti lo'il iyale. Pero ixi'ic la ta stsaquel, ja' la ti ep tajmec ti crixchanoetic tey tsobolique. Tey la va'al iscomtsanic, ibatic la.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³Ts'acal to istaquic la tal jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' svinic Erodes. Oy la c'usi tal sjac'beic ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti yalojique.

¹⁴—Jchanubtasvanej, jna'ojtictic ti yech scotol li c'usi chavale. Jamal chaval c'usi tsc'an Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. Alo ca'itictic c'usi chanop. ¿Mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'betictic tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi chopol chil? ¿Mi chcac'betictic, o mi i'i? —xutic la yulel ti Jesuse.

¹⁵Ti Jesuse iyil la ti oy smanyaique.

—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic la.

¹⁶Iyac'beic la yil.

—¿Much'u slo'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

—César —xiic la.

¹⁷—Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic.

**Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic
sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique**

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸Ts'acal to tey la ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' ti much'utic chalic ti mu xa xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.

¹⁹—Jchanubtasvanej, ti Moiseses ts'ibaoj comel ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o sbie”, xi ti Moiseses. ²⁰Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa' yajnil, pero icham, ch'abal xch'amal icom. ²¹Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham uc. Ch'abal xch'amal icom uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al its'inale. ²²Svucva'alic iyiqu'ic ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. Ts'acal to icham ti antse. ²³Mi icha'cuxiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svucva'alic? —xutic la ti Jesuse.

²⁴Itac'av la ti Jesuse:

—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi chavaliq ue yu'un mu xana'ic c'usi chal li sc'op Rioxe. Mi ja'uc xana'ic c'u x'elan syu'el ti Rioxe. ²⁵Ti c'alal xcha'cuxiic ti much'utic chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna' xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic ta vinajel. ²⁶Lavi mu xach'unic ti ta xcha'cuxiic ti ánimaetique, ¿mi muc bu aq'uelojic ya'el li svun Moiseses yo' bu chal ti c'alal ic'oponat yu'un Riox ta jtec' c'ox ch'ixe? “Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove”, x'utat. Ti x'elan i'albate, yu'un cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti molectic. ²⁷Ti Rioxe ja' Yajvalic ti much'u-

tic cuxajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti avalojique. Yech'o un mu xana'ic li c'usi chavaliq ue —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse

(Mt. 22.34-40)

²⁸Tey la jun jchanubtasvanej yilel ta smantaltac Riox. Iya'i la ti tey chlo'ilaj xchi'uc Jesús ti jsaduceoetique. Ti c'alal iya'i ti ta yav ta yav chtac'av ti Jesuse, inopoj la ech'el uc.

—Ta scotol li smantaltac Rioxe ¿c'usi jtosucal ti más tsotse? —xi la.

²⁹Itac'av la ti Jesuse:

—Li smantal Rioxe ti más tsotse ja' li'i: “Jchi'iltactic, a'yic me. Vo'otic li j'israelotique jun no'ox cajvaltic ta jcotoltic, ja' ti Riox ta vinajele. ³⁰C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique xchi'uc lavipique”, xi li mantale. Le'e ja' más tsots. ³¹Li xchibale tsots noxtoc. “C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque”, xi. Mu c'usi yan mantal ti más tsotse —x'utat la yu'un ti Jesuse.

³²—Yecha'a, Jchanubtasvanej. Melel ti jun no'ox ti Rioxe, ch'abal yan. ³³Melel ja' tsc'an ti ta jc'antic ta sjunul co'ontic ti Cajvaltique, ti ac'u tunuc yu'un li jp'ijiltique xchi'uc li quiptique, ti tsc'an ta jc'uxubintic jchi'iltic chac c'u cha'al ta jc'uxubin jba jtuctique. Ja' más tsots sc'oplal. Ja' mu másuc tsots sc'oplal scotol li smoton Riox ti chich' milele, ti chich' chiq'uele —xi la ti vinique.

³⁴Ti c'alal iya'i ti Jesuse ti lec itac'ave,

—Jutuc xa sc'an xach'un pasel ta mantal yu'un ti Rioxe —xut la.

Mu xa la much'u c'usi isjac'!

**Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom
David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc**

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵Ti c'alal ichanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse, ja' la yech lic yal:

—¿C'u yu'un chalic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe ti smom no'ox David ti Cristoe, ti much'u st'ujoj Riox tspanvan ta mantale? ³⁶Ti Davide ip'ijubtasat yu'un li Ch'ul Es-piritue, ja' yech iyal chac li'i:

Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:

“Chachoti ta jbats'ic'ob

chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o

amantal cu'un scotol lacrontae”,

x'utat, xi ti Davide. ³⁷Ti Davide “Cajval” xut ti much'u st'ujoj Riox tspanvan ta mantale. ¿C'u yu'un “Cajval”, xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti crixchanoetic tey lamalique sjunul la yo'on iya'iic c'usi iyal ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti ijambat smulic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Ti Jesuse ja' la yech lic yal ti c'alal ichanubtasvane:

—Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Li stuquique lec cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. Ja' tsc'anic ti c'o-ponbilic ta ch'ivite. ³⁹Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic ta bic'tal temploetique, ti bail ta xchotiic c'alal chve'ic ta jujun q'uine.

⁴⁰Ta slo'lobeic c'usuc yu'un li me'anal antsetique. Yech no'ox ti jal tsc'o-ponic Rioxe, ja' no'ox yo' mu xvinaj o ti chopol c'usi tspanique. Yech'o un más castico chich'ic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti iyac' slimoxna jun me'anal antse

(Lc. 21.1-4)

⁴¹Ti Jesuse ichoti la ta ti' muc'ta templo ta stuq'uul xcaxail limoxna. Iyil la ti istic' slimoxnaic ti jchi'ilticotique. Ep la jc'u'lejetic istic' la ep staq'uinic. ⁴²Tey la ic'ot jun me'anal ants, me'on la tajmec.

Cha'sep no la ta cinco istic'. ⁴³Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse.

—Ta me'anal ants le'e más ep iyac' chil ti Rioxe chac c'u cha'al iyac' li yantique. ⁴⁴Yu'un naca xa sovra staq'uinic ti iyaq'uique. Yan li me'anal antse iyac' scotol ti c'u yepal oy yu'une ti ja' ox ta sman o ti c'usi chtun yu'une —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 Li lajchavo'e ti c'alal chloq'uic xa'ox la ta sti'il smacol muc'ta templo xchi'uquic ti Jesuse, ja' la yech lic yal jun:

—Jchanubtasvanej, q'uelavil slequiquil tajmec li ton ac'bil ta temploe. Q'uelavil slequiquil li naetic ta sjoyobe —xut la.

²—Lequic ava'uca'a. Pero ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xljaj li balamile

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³Li lajchavo'e tey la ba chotlicuc ta vits Olivotic ta stuq'uul templo xchi'uquic ti Jesuse. Li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane, xchi'uc li Andrese, lic la sjac'beic ta mucul ti Jesuse:

⁴—Alo ca'ititicotic c'usi ora ta xlomesat li temploe. ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xlome? —xutic la.

⁵—P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. ⁶Yu'un ep ti much'utic chtale, “vo'on Cristoon”, xiic. Ep ti much'utic ta xch'unic lo'loele.

⁷Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti chlic xa ac' c'oc' ta nome, mu me xaxi'ic. Chc'ot onox yech pero li balamile ma'uc to'ox chljaj. ⁸Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantac o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li

preserenteetic noxtoque. Oy bu ch-ech' tsots niquel, oy bu ch-ech' tsots vi'nal. Taje sliqueb to vocol.

⁹Li vo'oxuque p'ijanic me. Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic. Oy chavich'ic arcial teyo'e. Cha'iq'ueic ech'el ta stojol coviernoetic xchi'uc ta stojol preserenteetic ta scoj ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' yo' xavalbeic o li c'usi caloje. ¹⁰Ba'yi onox chvinaj ta sjunlej balamil ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. ¹¹Ti c'alal xa'iq'ueic ech'ele, mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi chatac'avique. Ja' chasp'ijubtasic c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espiritue. ¹²Oy bu chac' ta milel yits'in, o mi sbanquil. Oy bu chac' ta milel xch'amal. Oy bu tscrontain stot sme', chaquic ta milel noxtoc. ¹³Ep much'utic chopol chayilic o ti avich'ojicon ta muq'ue. Li much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁴Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' xach'unic o ti c'usi i'albatic yu'un Jesús li lajchavo'e.

—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ti c'alal xavilic ti va'anbil ta yut templo li c'usi mu sc'an ti Rioxe chac c'u cha'al iyal onox ti Daniel yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, yech'o un ba nac' abaic ta vitstic. ¹⁵Lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. ¹⁶Ti much'utic tey ta yabtelique, mu xa me ya'uc sut stam spimilc'u'ic. ¹⁷Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to yolique. ¹⁸C'oponic Riox ti mu me ja'uc o tol sic ti c'alal xajatavique. ¹⁹Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale. Muc bu x'ech' o yech ta spasel balamil, ja'to chtal. Ti c'alal x'ech'e, mu xa bu chtal noxtoc. ²⁰Ti Rioxe xch'acoj ti c'u sjalil li casti-

coe. Ti jaluc tajmeque, chalaj acotolic ti yechuque. Ti mu jaluc li casticoe, ja' ta scuentaic ti much'utic st'ujoje ti xch'unojbeic li sc'ope.

²¹“Le' xa li Cristoe”, “taj xa li Cristoe”, mi oy much'u xayutique, mu me xach'unic. ²²Yu'un chtalic ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe, xchi'uc ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Chaquic iluc syu'elic yo' xch'unic o lo'loel li crixchanoetique. Yo'onuc slo'loic uc li much'utic st'ujoj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic lo'loel. ²³Li vo'oxuque p'ijanic me, ba'yi me lalalbeic scotol.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltuc Jesucristoe

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴Ti c'alal x'elaj ech'uc scotol li castico lalalbeique, ja'o chmac sat li c'ac'ale, ch'abal xa li jch'ulme'tique. ²⁵Li c'anale-tique jup'ejtic chp'aj. Chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele. ²⁶Ja'o chil scotol crixchanoetic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal tal ta ba toc ta balamil, vo'on ti co'ol crixchanoetique. ²⁷Ta jtac ech'el caj'anjeltac ja' chba stsobic tal ta sjunlej balamil ti much'utic jt'ujoje ti xch'unojic c'usi caloje.

²⁸'Na'ic me, c'alal xavilic ti ch'elaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja' chvinaj o ti ch-och xa vo'tique. ²⁹Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic ch'elaj c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj o ti chicha'sut xa tale. ³⁰Ta melel chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc j'om ti c'alal xtal ti jaytos castico lalalbeique. ³¹Li vinajel balamile ch'elaj onox. Yan li c'usitic chcale mu xch'ay, persa chc'ot scotol.

³²'Muc much'u sna' ti c'usi ora chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic ta vinajele, mi vo'onicon mu jna'. Stuc no'ox sna'oj ti Jtotic Riox ta vinajele.

³³'Ich'icon no'ox me ta muc', malaicon. C'oponic Riox yu'un mu

xana'ic c'usi ora chicha'sut tal. ³⁴Co'ol xchi'uc jun vinic ti ibat ta nome. Li yaj'abteltaque iyalbe comel ti ac'u xchabibel li snae. Iyac'be comel yabtel jujun. Li much'u ta xchabi ti'nae, iyalbe comel ti mu me xvaye, ti ac'u smalaele. ³⁵Ja' no'ox yechoxuc uc, tsc'an chamalaicon yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal vo'on lavajvalicone, mi ta yochel ac'ubal, o mi ta ol ac'ubal, o mi ta sba yoq'uel quelem, o mi ta ic'luman. ³⁶Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc. ³⁷Li vo'oxuque lalcalbeic xa ti malaicon no'oxe. Ja' yech chcalbe scotol crixchanoetic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 Chib xa'ox c'ac'al sc'an li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, vo'oticotic li j'israeloticotique. Ja'o c'alal chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute. Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isnopic la ti c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse yu'un la tsc'an tsmilic.

²—Más lec mu ya'uc jtsactic lavi ta q'uine naca me licuc o sjol li jchi'iltac-tique —xut la sbaic.

Ja' li' yaloj ti icoconbat ta sjol ya'lel nardo ta Betania ti Jesuse

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³Ti c'alal tey ta Betania ti Jesuse, tey la chve' ta mexa ta sna Simón ti ip to'ox ta leprae. Ja'o la tey ic'ot jun ants, yich'oj la c'otel slimete meltsanbil ta al-abastro ton. Noj la ta ya'lel muil nichim, nardo sbi. Toyol tajmec stojol. Isc'asbe la snuc' ti slimetee. Ti sbele iscoconbe la ta sjol ti Jesuse. ⁴Oy la jayvo' icapic o.

—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal li ya'lel nardoe? ⁵Más lec ti ixchonuque, yu'un más ta oxib cien denario stojol ti yechuque. Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xut la sbaic.

Yu'un la chopol iyilic ti x'elan ispas ti antse.

⁶—¿C'u yu'un ti x'elan chavaliique? Anchanic xa. Li c'usi liyac'bee lec.

⁷Li me'onetique li' onox achi'inojique, c'usuc no'ox ora xu' chac'uxubinic. Yan li vo'one muc bu jal li' jchi'ucoxuque.

⁸Li antse ispas xa ti c'usi xu' cha'ie. Ti liscoconbe li ya'lel nardoe, ja' seña ti chimuquee. ⁹Ta melel chacalbeic, chvinaj onox ta sjunlej balamil ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. Chvinaj noxtoc ti liscoconbe ya'lel nardo li antse —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰Ti Judas Iscariotee ja' lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. Ja' la ba sc'opon ti totil paleetique yu'un la tspas trate ti chac' entrucal ti Jesuse. ¹¹Ti c'alal iya'i ti totil paleetique, xmuyubajic xa la tajmec.

—Chacac'beticotitac taq'uin —xutic la ti Judase.

Ti Judase isa' la ti c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesucristoe

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23;

Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹²Ti c'alal ilic li q'uin ti chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, c'alal tsmilic li ch'iom chijetic scuenta li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, li la-jchavo'e isjac'beic la ti Jesuse:

—¿Bu chac'an ti chba jmeltsanticotic li ch'iom hij ti ta jti'tic ta q'uine? —xutic la.

¹³Itaqueic la tal cha'vo' yu'un ti Jesuse.

—Batanic ta Jerusalén. Tey chataic ta be jun vinic scuchoj jp'ej q'uib ya'al. Ja' nap'letaic ech'el. ¹⁴Ti bu choche xc'ot ac'oponic li yajval nae. Ja' yech xc'ot avalbeic: “Li' listacoticotic tal li Jchanubtasvaneje: ¿Bu la jc'olucal chavac'boticotic lanae ti ta jti'ticotic o li hij ta q'uine xchi'uc li cajchanc'optaque?” xavutic c'otel. ¹⁵Tey chac' avilic jc'ol ta xcha'cojol sjol sna, lec muc', ch'ubabil xa. Ja' tey xameltsanic li jve'eltique —x'utatic la tal li cha'vo'e.

¹⁶Italic la, i'ochic la tal ta yutil jteclum. Ja' la yech istaic chac c'u cha'al i'albatic tal yu'un ti Jesuse. Ja' la tey ismeltsanic ti ve'lil scuenta q'uine.

¹⁷Ti c'alal i'och orisyone, tsobolic la yulel ta na xchi'uquic ti Jesuse. ¹⁸Ti c'alal cholol chve'ic ta mexae —Ta meel chacalbeic, oy junoxuc ti li' tsobol chive'otique chavaq'uicon entrucal —x'utatic la.

¹⁹Ti c'alal iya'iique, iyat la yo'onic.

—¿Mi vo'on van? —xiic la jujuntal.

²⁰—Ta alajchava'alique, ja' li much'u jun jpulatu chive' jchi'uque ja' chiyac' entrucal. ²¹Vo'on ti co'ol crixchanootique, chquich' milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe. Abol sba li much'u chiyac' entrucale. Más lec ti manchuc i'ayane —xi la ti Jesuse.

²²Ti c'alal yolel chve'ique, istam la jp'ej pan ti Jesuse. “Colaval” xut la ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic la li lajchavo'e.

—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal jtacupal —x'utatic la.

²³Istam la noxtoc jun baso ya'lel uva, “colaval” xut la ti Rioxe, ja'o la i'ac'batic noxtoc. Iyuch'ic la scotolic.

²⁴—Li'i ja' jch'ich'el, ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi ts'acal to iyal ti Jtote ti ta jch'ich'el chto'j lamulique. ²⁵Ta meel chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotolitic yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”, x'utat yu'un Jesús ti Pedroe

(Mt. 26.30-35; Lc.

22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶Ti c'alal laj sq'uevujintaic ti Rioxe, ibatic la ta vits Olivotic.

²⁷—Li' ta jliquele chacomtsanicon acotolic. Ts'ibabil onox: “Ti Rioxe ta la xac' ta milel li much'u st'ujoj chispasotic ta mantale. Ti c'alal xmilee, ta la stani sbaic ech'el ti xchi'iltaque, co'ol la c'u cha'al hij ti ta stani sba ech'el mi imile li xchabielique”, xi ts'ibabil. ²⁸Ti c'alal xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey xa chc'ot ataicon —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

²⁹—Ac'u mi xascomtsan li yane, li vo'one mu xajcomtsan —xi la li Pedroe.

³⁰—Ta meel chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' xcha'o-q'uelal li queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat la yu'un ti Jesuse.

³¹—Muc ta alel mi co'ol lilajotique. Jamal chcal ti xacojtiquine —xi la tajmec li Pedroe.

Ja' la yech iyal scotolic.

Ja' li' yalaj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³²Tey la ic'otic ta Getsemaní sbi xchi'uquic ti Jesuse.

—Chotlanic li'toe yu'un chba jc'opon Riox le'toe —x'utatic la.

³³Oxvo' no la i'iq'ueic ech'el yu'un ti Jesuse, ja'ic la li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. Ti Jesuse iyat la yo'on. Yan la sba yo'on iya'i.

³⁴—Chcat co'on tajmec, chicham ya'el. Comanic li'toe, mu me xavayic uc —x'utatic la li oxvo'e.

³⁵Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'. Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Isc'opon la Riox, ja' la isc'anbe ti xu'uc to mu xchame.

³⁶—Tot, mu c'usi vocol chava'i. Ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la ti Jesuse.

³⁷Isut la tal yo' bu li oxvo'e. Vayemic la yul staelic. I'albat la li Pedroe:

—Simón, ¿mi vayemot? ¿Mi mu xcuch avu'un junuc ora ya'el li vaye? ³⁸Mu me xavayic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole. Ta melec avo'on-icuc ac'oponic Riox, pero lapat axoconique mu xu' yu'un —x'utatic la.

³⁹Ti Jesuse ba la sc'opon Riox noxtoc. Ja' no la yech iyal chac c'u cha'al iyal ta ba'ye. ⁴⁰Ti c'alal isut tale, vayemic la yul staelic noxtoc li oxvo'e, yu'un la mu xcuch cha'ic li vaye. Mu xa la sna'ic c'uxi chtac'avic. ⁴¹Ti Jesuse ba la sc'opon Riox yox'ech'elal. Ti c'alal isut tale, vayemic la yul staelic noxtoc.

—Xu' mi chavayic toe. Mi chacuxic to, cuxic. Más lec ta'luc o xa. Yu'un ista xa yora ti chi'aque entrucal ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol crichanoetique. ⁴²Licanic, batic. Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u chiyac' entrucal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la tey ic'ot ti Judase, ja' lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. Xchi'uc la c'otel epal crichanoetic, oy la yespadaic,

oy la ste'ic. Ja' la stacojic ech'el ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique. ⁴⁴Ti Judase, ti snopoj xa onox ti chac' entrucal ti Jesuse, yaloj xa la c'u x'elan chac' iluc ti Jesuse:

—Ti much'u ta jbutse, ja' me xat-saquic. Lec me xachabiic ech'el —xi onox la.

⁴⁵Ti c'alal ic'ot ti Judase, inopoj la yo' bu ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej —xut la.

Ja'o la isbuts'. ⁴⁶Ja'o la inopoj ti crichanoetique, istsaquic la ti Jesuse.

⁴⁷Oy la jun isloq'ues la yespada, istuch'be la jun xchiquin ti smozo más totil palee. ⁴⁸Ti Jesuse iyalbe la ti crichanoetique:

—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? ⁴⁹Ti tey onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon ya'ele? Ti x'elan tal atsaquicone, ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil comel ta sc'op Rioxe —xi la ti Jesuse.

⁵⁰Li buluchvo'e ijatav la scotolic, stuc xa la tey iscomtsanic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti oy jun sva'lej crem ijatave

⁵¹Oy jun sva'lej crem nap'al ital ta spat ti Jesuse. Ch'abal sc'u', jlic no'ox manta svoloj o sba. Itsaque ox. ⁵²Pero ijatav, c'ajom itabat ta tsaquel ti manta svoloj o sbae. Xt'anet xa ech'el.

Ja' li' yaloj ti iyiq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³Ti Jesuse iyiq'ueic la tal ta stojol ti más totil palee. Istsob la sba scotolic ti totil paleetique, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, xchi'uc ti much'utic ta

xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. ⁵⁴Li Pedroe nomnomtic la tijil tal ta spat ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sna ti más totil palee, ixchi'in la ta chotlej ta ti'na jayvo' jchabiejtemplo, tey la ic'atin xchi'uc.

⁵⁵Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmelt-sanejc'opticotique, lic la sa'ic cha'vo' xchi'ilic ta meltsanejc'op ti co'ol c'usi chalique yu'un la tsa'beic smul ti Jesuse yo' la xmile oe. Pero mu la bu istaic ti cha'vo' co'ol c'usi chalique. ⁵⁶Yech no la ti ep jnopmulile, mu la co'oluc ti c'usi chalique. ⁵⁷Isva'an la sba yan jnopmulil.

⁵⁸—Li vinic li'i ca'yojticotic ti iyal ti xu' tselomes li templo li'i ti meltsanbil ta c'obole, ti xu' la chchava'an ta oxib c'ac'ale, mu xa la ta c'oboluc chva'i —xiic la.

⁵⁹Mu la co'oluc ti c'usi iyalique.

⁶⁰Ti más totil palee isva'an la sba ta o'lol.

—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi yech avaloj chac taje? —xut la ti Jesuse.

⁶¹Mi jp'el mu la bu itac'av ti Jesuse. Ti totil palee isjac'be la noxtoc:

—¿Mi vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chasoticotic ta mantale? ¿Mi vo'ot Xch'amalot ti Rioxe? —xut la.

⁶²—Vo'on —xi la ti Jesuse—. Vo'on ti co'ol crixchanootique chavilic chlic jpas ta mantal crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe. Ts'acal to chil scotol crixchanoetic ti ta toc chicha'sut tale —xi la ti Jesuse.

⁶³Ti totil palee isjat la sc'u', yu'un la istabe xa smul ti yaloje.

—¿C'u xa stu cu'untic yan rextico?

⁶⁴Ica'titic xa ti tsp'is sba ta Rioxe. ¿C'usi chanopic uc? —xut la ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope.

—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.

⁶⁵Ti jlome lic la stubtaic ti Jesuse. Ismacbeic la sat, ismajic la.

—¿Much'u li lasmaje? —xutic la.

Ti jchabiejtemploe imajvanic la uc.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶Ti Jesuse tey la ta xcha'cojol jolna. Li Pedroe tey la icom ta ti'na. Ital la jun squiara ti más totil palee. ⁶⁷I'ile la ti tey chc'atin li Pedroe. Iq'uelbat la sat.

—Li vo'ote ja' achi'il li Jesus Nazarete —x'utat la yu'un ti quiaraila.

⁶⁸—Mu xojtiquin. Mu jna' li c'usi chavale —xi la li Pedroe.

Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe. Ja'o la i'oc' quelem. ⁶⁹Li Pedroe i'ile la noxtoc yu'un ti quiaraila.

—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesuse —x'utatic la yu'un quiarail ti much'utic tey tsobolique.

⁷⁰—Mu xojtiquin —xi la noxtoc li Pedroe.

Ta jliquel o ja' la yech lic albatuc noxtoc yu'un ti much'utic tey tsobolique:

—Yech ti ja' achi'ile yu'un xvinaj ti jgalileaote. Ja' yech chac'opoj chac c'u cha'al chc'opojique —x'utat la.

⁷¹—Lojriox mu xojtiquin li vinic chavalique —xi la.

⁷²Ja'o la i'oc' xcha'oq'uelal quelem. Li Pedroe iyul la ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Jesuse: “Ti c'alal mu to'ox ch-oc' xcha'oq'uelal queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone”, x'utat onox la yu'un ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sjole, iyoq'uita la sba.

Ja' li' yaloj ti iyiquic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 Ti c'alal isacube, istsob la sbaic scotolic li much'utic oy yabtele: ja' ti totil paleetique, xchi'uc ti cajmelt-sanejc'opticotique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Isnopic la c'u x'elan chc'ot

stic'beic smul ti Jesuse yo' la x'aq'ue o ta milel yu'un ti coviernoe. Ixchucbeic la ech'el sc'ob, ba la yac'beic entrucal ti covierno Pilatoe. ²Ti Pilatoe isjac'be la ti Jesuse:

—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —xut la.

—Yech —xi la ti Jesuse.

³Ti totil paleetique ep la isnopbeic smul ti Jesuse. ⁴Ti Pilatoe isjac'be la noxtoc ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? Q'uclavil, chalic ti toj ep amule —xut la.

⁵Ti Jesuse mu la bu itac'av. Ti Pilatoe xch'ayet xa la yo'on ti muc bu ispac sc'oplal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25;
Jn. 18.38—19.16)

⁶Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, ti Pilatoe isloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel ti jchi'ilticotique. ⁷Tey tiq'uul ta chuquel xchi'uc xchi'il ta milvanej jun jchi'ilticotique, Barrabás sbi. Yu'un istsob to'ox sbaic, iscrontainic ti coviernoe. ⁸Ti c'alal tey tsobol ti jchi'ilticotique, iyalbeic ti Pilatoe ti ac'u sloq'ues junuc jchuquel chac c'u cha'al tspas onox jujun q'uine.

⁹—¿Mi ja' chac'anic ti ta jcolta li'i ti chal ti ja' chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

¹⁰Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onic ti totil paleetique ti iyaq'uic entrucal ti Jesuse. ¹¹Ti totil paleetique isp'ijubtasic ti crixchanoetique ti ja' ac'u sc'anic loq'uesbel ti Barrabase.

¹²—¿C'usi ta jcha'le li much'u chaspasic ta mantal chavalique? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

¹³I'avan scotolic noxtoc:

—¿Jipano ta cruz! —xiic.

¹⁴—¿C'usi smul avu'unic? —xi ti Pilatoe.

Más to tsots i'avanic.

—¿Jipano ta cruz! —xiic tajmec.

¹⁵Ti Pilatoe ja' tsc'an ti ich'bil ta muc' yu'un ti crixchanoetique, yech'o ti ja' isloq'ues ti Barrabase. Ja'o iyalbe ti yaj-solterotaque ti ac'u yac'beic arisial ti Jesuse. Ti c'alal laj yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba sjipanel ta cruz.

¹⁶Ti yajsolterotac coviernoe iyiq'uic ochel ta yut palacio ti Jesuse, ja' ti Pretorio sbie. Istsob sbaic scotol ti solteroe-tique. ¹⁷Islambeic jlic c'u'ul, morado. Ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol. Ja' la scorona ti ta alele. ¹⁸Lic slabanic.

—¿Toj lelec aba ca'uctic ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale! —xutic la.

¹⁹Isjisbeic aj ta sjol. Istubtaic. Isquejan sbaic ta yichon ti Jesuse, iyich'ic ta muc'yilel. ²⁰Ts'acal to isloc'beic ti morado c'u'ul ti slamojbeic to'oxe, ja' iyac'beic slap ti sc'u' onoxe. Iyiq'uic ech'el, ba sjipanic ta cruz.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mt. 27.32-56; Lc.
23.26-49; Jn. 19.17-30)

²¹Ti c'alal iloq'uic ech'el ti solteroe-tique xchi'uc ti Jesuse, isnupic ta be jun jchi'ilticotique ta jurioal, ja' stotic li Alejandro xchi'uc li Rufoe, Simón sbi. Ti Simone liquem tal ta jun jteclum, Cirene sbi. Ti solteroetique iyaq'uic ta persa ti Simone ti ac'u scajan ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse.

²²Ti Jesuse iyiq'uic ech'el yo' Gólgota sbie. Li Gólgotae “Baquel Jol Anima”, xi smelol. ²³Iyac'beic ya'lél uva capal ta mirra pero muc xuch'. ²⁴Ti solteroetique isjipanic ta cruz ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe sbaic ti sc'u'e. Itajinic isq'uelic ti much'u junucal chich' julique.

²⁵Ta baluneb ora sob isjipanic ta cruz ti Jesuse. ²⁶Ts'ibabil ta sjol scruzal ti c'usi smul ti imile oe. “Li'i ja' yaj-pasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ts'ibabil. ²⁷Oy cha'vo' j'elec' co'ol isjipanic ta cruz xchi'uc ti Jesuse, jun scruzal ta sbats'ic'ob, jun ta surto. Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol. ²⁸Ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe: “Ta sp'ise ta jmulavil”, xi ts'ibabil.

²⁹⁻³⁰Ti much'utic tey i'ech'ique ilabanvanic, isjimulan sjolic.

—j'Q'uelavil un! Aval ti chalomes li muc'ta temploe, ti xu' chacha'va'an ta oxib c'ac'ale, yech'o un pojoquic aba un. Yalanquic tal un —xutic.

³¹Ilabanvanic uc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Li stuc une mu xu' scolta sba un.

³²Mi yech ti ja' chispasotic ta mantal vo'otic li j'israelotique, ac'uuquic yaluc tal ta ora un yo' xquiltic oe, yo' jch'untic oe —xiic.

Ilabanvanic uc ti cha'vo' j'eleq'ue ti co'ol jipajtic ta cruz xchi'uc ti Jesuse.

³³Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to ora xmal isacub. ³⁴Ta oxib ora xmal ja'o tsots i'avan ti Jesuse:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —xi. Ti c'usi iyale, “Cajval, Cajval, ¿c'u yu'un ti acomsanone?” xi smelol.

³⁵Oy jayvo' ti iya'iique.

—j'Va'i un! Ja' chapta ti j'alc'op Elíase —xiic.

³⁶Ja'o ibat ta anil jun ti much'u iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta binagre, ixoj ta aj, iyac'be sts'uts' ti Jesuse.

—Mu xavac'be. Jq'ueltiquic mi chtal syalesel ta cruz yu'un ti Elíase —x'utat yu'un ti yantique.

³⁷Ti Jesuse tsots i'avan noxtoc, ja'o xa iloc' xch'ulel. ³⁸Ja'o ijat ta o'lol ti muc'ta

poc' sc'alobil li muc'ta temploe. Ijat yalel c'alal yoc. ³⁹Ti capitán solteroe tey va'al ta stuq'uul ti Jesuse. C'alal iyil ti iloc' xch'ulel c'alal laj avanuque —Melel ti ja' xch'amal Rioxe —xi.

⁴⁰Tey jayvo' antsetic noxtoc, nom tsq'uelic ti jipil ta cruz ti Jesuse. Tey capal li María liquem tal ta Magdala, xchi'uc Salomé, xchi'uc otro jun María li sme'ic Josee xchi'uc li “c'ox Jacobo” sbi cu'unticotic. ⁴¹Ja' li much'utic ixchi'inic ta xanvil ta estado Galilea ti Jesuse, ti ismac'linique. Ep yan antsetic tey, ja' ti much'utic tsobol italic ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mt. 27.57-61; Lc.

23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴²⁻⁴³Ti c'alal icham ti Jesuse, ja'o ta sc'ac'alil ta xchap sbaic li jchi'ilticotic ti ta xcuxic ta yoc'omale. Tey jun jchi'ilticotic, José sbi, liquem tal ta jteclum Arimatea. Ti Josee ochem ta meltsanejc'op cu'unticotic. Ich'bil ta muc'. Smalaoj uc ti chtal pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Ta smalel c'ac'al ti Josee isnop ti chba sc'opon ti Pilatoe. Muc bu xi'em, ba sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse. ⁴⁴Ti Pilatoe toj ch'ayel la yo'on ic'ot ti c'alal iya'i ti icham xa ti Jesuse. Yu'un yiloy ti mu xcham ta ora ti much'utic chjipanant ta cruze. Istac la ta iq'uel ti capitán solteroe, isjac'be la mi yech ti icham xa ti Jesuse. ⁴⁵Ti c'alal iyal ti capitán solteroe ti icham xae, ti Pilatoe iyac' la permiso ti xu' chich' ti Josee. ⁴⁶Yech'o un ti Josee isman jlic saquil poc', ja'o isyales ta cruz ti Jesuse. Ispix ta saquil poc', ba stic' ta ch'ojbil ton. Isetetin tal muc'ta setset ton, ismac o comel li ti'ch'ene. ⁴⁷Li María liquem tal ta Magdala xchi'uc li otro jun María li sme' Josee, iyilic bu itiq'ue comel ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 Ti c'alal ich'ay c'ac'al ta savaroe, li María liquem tal ta Magdala, xchi'uc li Salomee, xchi'uc li otro jun Maríae li sme' Jacoboe, ismanic la muil ts'i'lel ti chba yac'beic ta spat xocon ti ánima Jesuse. ²Sob ta primero c'ac'al xemana, ja' li romincoe, ibatic la yo' bu telanbil ti Jesuse. Naca la iloc' c'ac'al.

³—¿Much'u chisetetinbotic loq'uel tana li ton ta ti' ch'ene? —xut la sbaic.

⁴Ti c'alal ic'otique, setetinbil xa'ox la loq'uel li muc'ta ton macbil o sti'il li ch'ene. ⁵I'ochic la, tey la iyilic jun crem yilel, tey la chotol ta sbats'ic'obic. Nat la sc'u', sac la. Ixi'ic o la tajmec li antsetique.

⁶—Mu me xaxi'ic. Jna'oj ti ja' chasa'ic ti Jesus Nazarete ti icham ta cruze. Icha'cuxi xa. Mu xa bu li'i. Q'uelavilic yo' bu istelanic to'oxe. ⁷Ba albeic li Pedroe xchi'uc li yan yajchanc'ope ti ja' ba'yi chc'ot ta Galilea li Jesuse. Tey chc'ot staic ti c'u cha'al i'albatic onoxe —x'utatic la li antsetique.

⁸Li antsetique anil la iloq'uc. Xt'eleletic xa tal ta xi'el. Mu la much'u iyalbeic ta be, ja' la ti xi'emique.

Ja' li' yaløj ti iyac' sba iluc ta stojol María Magdala ti Jesuse

(Jn. 20.11-18)

⁹Ti c'alal icha'cuxi ti Jesuse sob ta primero c'ac'al xemana, ja' li romincoe, ba'yi iyac' sba iluc ta stojol li María liquem tal ta Magdala, ja' ti iloq'uesbat vucvo' pucuj ta yo'one. ¹⁰Li María tal la yal ti iyil ti Jesuse. Ja' la i'albatic li much'utic ixchi'anic to'oxe. Chat la yo'onic ch-oq'uc la yul staelic yu'un li María. ¹¹C'alal iya'iic ti icha'cuxi xa ti Jesuse, ti iyil li María, muc la xch'unic.

Ja' li' yaløj ti iyac' sba iluc ta stojol cha'vo' viniquetic ti Jesuse

(Lc. 24.13-35)

¹²Ts'acal to ti Jesuse iyac' la sba iluc ta be ta stojol cha'vo' ti ixchi'anic to'oxe. Muc la xojtiquinic ta ora yu'un la ma'uc iyilic. ¹³Li cha'vo'e isutic la tal li' ta Jerusale, ja' la tal albaticuc li yantique ti iyilic ti Jesuse, pero muc la xch'unic noxtoc.

Ja' li' yaløj ti c'usi yabtel iyac'be comel ti buluchvo' yajchanc'ope

(Mt. 28.16-20; Lc.

24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴Más to ts'acal iyac' la sba iluc ta stojolic li buluchvo'e, ja'o la yolel chve'ic.

—¿C'u yu'un ti mu xach'unic tajmeque? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Yu'un la muc xch'unic ti c'alal i'albatic yu'un ti much'utic iyilic ti cha'cuxieme. ¹⁵I'albatic la yu'un ti Jesuse:

—Batanic ta sjunlej balamil. Ba albeic scotol crixchanoetic ti vo'on xu' chcac' cuxlicuc ta sbatel osile. ¹⁶Ti much'utic ta xch'unique, ti chich'ic vo'e, ja' chcuxiic ta sbatel osil. Yan ti much'utic mu xch'unique jmoj sc'oplal ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. ¹⁷Ti much'utic ta xch'unique chaq'uc iluc ti oy jlequilal jyu'elale. Vo'on ta jyu'el ta sloq'uesic pucujetic ta yo'onic li crixchanoetic. Chc'opojic ta ora ta yan o c'opetic. ¹⁸Ac'u mi oy bu tstaic ta piquel quiletel chon, ac'u mi x'ac'batic beneno, mu xchamic o. Ti c'alal xac' sc'obic ta sba li jchameletique, ta x'ech' li chamele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti ibat ta vinajel ti Jesuse

(Lc. 24.50-53)

¹⁹Ti c'alal laj c'oponaticuc comele, ja'o la ibat ta vinajel ti Cajvaltic Jesuse. Tey c'ot chotluc ta sbats'ic'ob ti Ri-oxe, tey tspas mantal xchi'uc. ²⁰Li ya-

jchanc'optaque iloq'uic ta yalel a'yuc ta
sjunlej balamil ti c'usitic iyal comele.
Icoltaatic ta yalel a'yuc yu'un ti Cajval-

tique. Iyaq'uic iluc ti oy slequilal syu'e-
lale, ja' ivinaj o ti ja' yaloj comel ti
c'usitic iyalic a'yuque.

**LI'I JA' STS'IBAOJ TI LUCASE
TI C'USITIC AY SPAS,
TI C'USITIC AY YAL TI
CAJVALTIC JESUCRISTOE**

1¹⁻⁴ Jtotic Teófilo, vo'ot ti ich'bilot ta muq'ue, ep xa much'utic ist'sibaic ta vun ti c'usitic ispas iyal ti Cajvaltic Jesuse ti c'alal i'ay li' ta sba balamile. Ja' liyalboticoti ti much'utic iyilic c'u x'elan iyac' iluc slequial syu'elal ti Jesuse, ti ja' itunic ta svinajesel ti c'usitic iyale. Ijnop uc ti ja' lec chajts'ibabe scotol li c'usitic ica'i tal ta sliquebe. Yech'o un, jtotic Teófilo, xcholet chajts'ibabe yo' xana' o lec ti yech ti c'u x'elan lachanubtasate.

**Ja' li' yaloj ti iyal jun anjel ti ta
x'ayan ti Juan j'ac'-ich'vo'e**

⁵Ti c'alal ochem ta coviernoal ta estado Judea ti Erodese, oy la jun yajpaleic li j'israeletique, Zacarías la sbi. Li j'israeletique oy jayq'uex yajpaleic yu'un sjeljel sbaic ti chtunic ta muc'ta temploe. Ti jq'uexe Abías sbiic. Ja' la tey tiq'uul ti Zacarías. Elisabet la sbi ti yajnile. Ti smuc'tatot ti ta más vo'ne ti Elisabete, ja' la ti Aarone. ⁶Ti Cajvaltique yiloj ti lec yo'on xchi'uc yajnil ti Zacarías. Yu'un la xch'unojic ti c'usitic yaloj ti Cajvaltique, yech'o ti ch'abal smul i'ileique. ⁷Pero ch'abal la xch'amal yu'un la mu sna' x'alaj ti Elisabete. Me'el mol xa la.

⁸Ti Zacarías xchi'uc ti xchi'iltac ta paleale ic'ot la sc'ac'alil ti chtunic yu'un Riox ta stemploique yu'un tsjel onox sbaic juq'uex ti paleetique. ⁹Ti jq'uex ta xtunique ja' la stalelic ti chtajinic jun c'ac'ale yu'un la tsq'uelic much'u junucal chc'ot ta sba ti chba yac' pom ta yut temploe. Ti c'alal itajinique, ja' la ic'ot ta sba ti Zacarías. ¹⁰Ti c'alal choch yaq'uic pom ta yut templo ti paleetique, li yan crixchanoetique tey la tsc'o-

ponic Riox ta ti' templo. ¹¹Ti c'alal tey chac' pom ta yut templo ti Zacarías, ja'o la ital jun anjel ta vinajel. Tey la va'al iyul ta sts'el smexail yav yac'lel pom ta stuq'uul sbats'ic'ob ti Zacarías.

¹²Ti c'alal iyil anjel ti Zacarías, mu xa la sna' c'usi tspas, ixi' la tajmec.

¹³—Zacarías, mu xaxi'. Iyich' xa ta muc' ti c'usi avalbe li Rioxe. Ta x'ayan yol lavajnile. Crem ta x'ayan. Juan xavac'be sbiin. ¹⁴Ti c'alal x'ayane, xamuyubajic xa. Ep ti much'utic xmuyubajique. ¹⁵Yu'un ta xtun tajmec yu'un li Rioxe. Muc bu chuch' pasem ya'lel uva, muc bu chuch' pox. Ta ch'util to'ox chich' tal Ch'ul Espiritu. ¹⁶Ep achi'iltac ta israelal ta xictaic spasel li c'usitic chopole ti c'alal x'albatic yu'un ti Juane, ja' chich'ic ta muc' li Rioxe. ¹⁷Ja' ba'yi chtal ti Juane, ja' ts'alac to chtal li Cajvaltique. Ti Juane co'ol sp'ijil, co'ol syu'el xchi'uc ti j'al'op Elias ti ta vo'nee. Ja' chtal yalbe lachi'iltaque ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole yo' sc'uxubinic o li xch'amalic ta jup'ej nae, yo' xich'ic o ta muc' li Rioxe, yo' xich'ic o ta muc' ti c'alal xul li Cajvaltique —x'utat la yu'un ti anjele.

¹⁸—¿C'uxi ta jna' mi yech li c'usi avalbone? Yu'un molon xa, me'el xa li cajnil uque —xut la anjel ti Zacarías.

¹⁹—Vo'on Gabrielon, teon ta sts'el xchotleb li Riox ta vinajele. Ja' listac tal. Ja' tal calbot ava'i ti ch'ayan jun acreme. ²⁰Lavi mu xach'un ti c'usi localbee, chapas ta uma'. Ja'to chjam ti c'alal x'ayan ti acreme. Ta onox x'ayan ti c'usi ora snopoj li Rioxe —x'utat la ti Zacarías.

²¹Ti crixchanoetic tey ta ti' temploe, smalaojic la chloc' tal ti Zacarías.

—¿C'usi van tspas ti yilel mu xloc' tale? —xiic la.

²²Ti c'alal iloc' tale, uma' xa la. Ta sc'ob xa la iyac' iluc ti c'usi ispase. Ja' la iyul o ta sjolic ti oy c'usi i'ac'bat yil ta yut templo yu'un ti Rioxe.

²³Ti c'alal its'aqui ti jayib c'ac'al chtun ta templo ti Zacaríase, isut la ech'el ta sna. ²⁴Ixchi'in la yol ti yajnila, ja' ti Elisabete. Ti c'alal oy xa la xch'ute, vo'ob la u tey ta sna. ²⁵“Ti Cajvaltique iyil ti chislaban li crixchanoetique, yech'o ti lisc'uxubine. Mu xa bu xocolon”, xi la isnopilan ti Elisabete.

Ja' li' yaloj ti iyal jun anjel ti ch-ayan ti Jesuse

²⁶Svaquibal xa'ox la u ixchi'in yol ti Elisabete, ti Rioxe istac la tal noxtoc ti anjel Gabriele. Tey la ic'ot ta jteclum Nazaret ta estado Galilea. ²⁷C'ot la sc'opon jun tojol tseb, María la sbi. C'ubanbil xa'ox la. José la sbi ti viniq. David la sbi ti smuc'tatot ti ta vo'nee.

²⁸—Vo'ot last'uj li Rioxe. Li' xchi'inojote. Muc much'u yan tseb ta xt'uje chac c'u cha'al li vo'ote —x'utat la yu'un anjel ti Maríae.

²⁹Ti c'alal iya'i c'usi i'albat yu'un anjel ti Maríae, mu xa la sna' c'uxi chtac'av.

³⁰—María, mu xaxi', chatun yu'un li Rioxe. ³¹Chavayantas jun crem. Jesús xavac'be sbiin. ³²Ja' Xch'amal Riox ta vinajel. Ja' chtal tunuc yu'un Riox li' ta sba balamile. Ja' ch-och ta pasmantal. Ja' chaspasic ta mantal chac c'u cha'al ispas ta mantal achi'iltac ti amuc'tatot David ti ta vo'nee. ³³Ja' no'ox ti ta sbatel osil chaspasic ta mantale, vo'oxuc li j'israeloxuque —x'utat la yu'un ti anjele.

³⁴—¿C'uxi ta jchi'in col ti muc bu quiloj viniq? —xi la ti Maríae.

³⁵—Ja' ta syu'el Ch'ul Espiritu ti chachi'in avole. Ti avol ch-ayane, ch'abal smul yu'un ja' Xch'amal li Rioxe. ³⁶Chcal ava'i ti ch-ayan screm lanamtalchi'il Elisabete. Ac'u mi me'el xa, ac'u mi mu sna' x'alaj, pero svaquibal xa u ixchi'in yol. ³⁷Mu c'usi tsots cha'i li Rioxe —x'utat la yu'un ti anjele.

³⁸—Lec ti mi yech tsc'an ti Cajvaltique. Ac'u spas chac c'u cha'al avalbone —xi la ti Maríae.

Ti c'alal laj yal ti anjele, ibat la.

Ja' li' yaloj ti ba svula'an Elisabet ti Maríae

³⁹Ts'acal to iloc' la ech'el ti Maríae, sujom la ibat ta jun jteclum ta vitstic ta estado Judea. ⁴⁰Ja' la tey nacal ti Zacaríase. Tey la ic'ot ti Maríae.

—¿Mi li'ote, me'? —xi la c'otel.

—Li'one —xi la ti Elisabete.

⁴¹Ti Elisabete, ti c'alal iya'i ti ja' María ti ic'opoje, tsots la ibac' ti yole. Ip'ijubtasat la yu'un ti Ch'ul Espiritue. ⁴²Tsots la ic'opoje:

—Muc much'u yan tseb ta xt'uje yu'un Riox chac c'u cha'al li vo'ote. Ta scotol li unetique muc much'u yan lec Chile yu'un li Rioxe chac c'u cha'al ti avol vo'ote. ⁴³Mu c'usi jtu ti vo'ot tal avulla'anon ti sme'ot Cajvale. ⁴⁴Ti c'alal lac'opoje, tsots ibac' li col ta jch'ute yu'un xmuyubaj xa. ⁴⁵Lec ti ach'un ti c'usi layalbe ti Cajvaltique yu'un ch'ot onox ti c'usi iyale —x'utat la yu'un Elisabet ti Maríae.

⁴⁶⁻⁴⁷Itac'av la ti Maríae:

Coliyal Cajvaltique jun co'on tajmec ti chtal stojbon jmule.

⁴⁸Ac'u mi mu c'u jtu chi'ile pero chitun yu'un ti Rioxe.

Ti jayq'uex crixchanoetic ta to x'ech'ic li' ta sba balamile,

“I'ac'bat bentsiyon yu'un ja' iyayantas ti Cajvaltique Jesucristoe”, xi j'c'oplal yu'unic.

⁴⁹Ti Rioxe oy slequilal syu'elal.

Lec tajmec ti c'usi iyul ta jtojole yech'o un ac'u quich'tic ta muc' ti Rioxe.

⁵⁰Ti mi chich'ic ta muc' Riox li crixchanoetic ti ch-ech'ic li' ta sba balamile, ta xc'uxubinatic.

⁵¹Ti Rioxe yac'oj iluc ti stuc no'ox oy syu'ele.

Tspajes ti much'utic ta stoy sbaique, ja' ti much'utic p'ij ti yalojique, yo' mu spasic o ti c'usitic snopoj tspasique.

⁵²Mi ja' yech tspasic li jyu'eletique, ta xloq'uesatic.

Ja' ch-ochic ti much'utic mu sna' stoy sbaique.

⁵³Ti much'utic tsc'anic lecubtasbel yo'onique ta xlecubtasbatic.

Yan ti much'utic lec yo'onic ti yalojique, ja' mu xlecubtasbatic.

⁵⁴Vo'otic li j'israelotique, chixc'uxubinotic onox ti jayvo' quich'ojtac ta muq'ue.

Mu onox xch'ay sc'oplal ti c'u x'elan i'albatic ti vo'ne moletique.

⁵⁵I'albat onox ti jmu'c'tatotic Abraame ti ta xc'uxubinat ta sbatel osil xchi'uc vo'otic li smomotique,

xi la ti Maríae.

⁵⁶Ti Maríae ixchi'in la sbaic ta naclej oxib u xchi'uc ti Elisabete. Ti c'alal iloc' oxib ue, isut la ta sna.

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Juan j'ac'-ich'vo'e

⁵⁷Ti c'alal ista yual icol ti Elisabete, crem la i'ayan ti yole. ⁵⁸Ti xchi'iltac Elisabete xchi'uc ti slac'nataque, iya'ic la ti ic'uxubinat yu'un ti Rioxe, ti i'ayan xa yole. Xmuyubajic xa la. ⁵⁹Ti c'alal ista vaxaquib c'ac'al yayanel ti unene, iyac'beic la yich' circuncisión. Ti xchi'iltaque isnopic la ti ja' ta xich'be sbi ti stote.

⁶⁰—Ma'uc chich'be sbi li stote. Juan chcac'beticotib sbiin —xi la ti sme'e.

⁶¹—¿C'u yu'un ti Juan chvac'beic sbiine? Yu'un muc much'u yech sbi junuc cu'untic li'toe —x'utat la yu'un ti xchi'iltaque.

⁶²Isjac'beic la ti stot unene. Iyac'beic la seña ta sc'obic ti ac'u yal c'usi sbi chac'be ti screme. ⁶³Ti Zacaríase iscan la jpech c'ox tabla, ist'siba la:

“Juan chcac'be sbiin”, xi la. Xch'ayet xa la yo'on scotolic. ⁶⁴Ja'o la ijam ye ti Zacaríase, lic la c'opojuc.

—Colaval ti ac'uxubinoticotique —xut la ti Rioxe.

⁶⁵Ixi' la tajmec scotol ti slac'nataque.

Ti much'utic tey nacajtic ta vitstic ta estado Judeae, iya'i la scotolic. ⁶⁶Ti much'utic iya'ie “¿C'usi van yabtel li crem taje?” xi la isnopilanic.

Ti creme chabibil la yu'un ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti iyalbe sc'oplal Cajvatic Jesucristo ti Zacaríase

⁶⁷Ti Zacaríase, ja' ti stot unene, ich'al-munbat la ye yu'un ti Ch'ul Espíritue, iyal la ti c'usi po'ot xa xc'ote.

⁶⁸⁻⁶⁹Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Cajvatic, vo'otic li j'israelotique, chistacbotic tal Jtojmulil, vo'otic ti st'u-jojotic onoxe.

Oy slequilal syu'elal.

Ja' smom ti Davide ti lec tajmec itun yu'un Riox ti vo'nee.

⁷⁰Ti Rioxe ixch'amunbe ye ti yaj'alc'optac ti vo'nee.

⁷¹Iyalic onox ti ta xc'ot yora ti mu xa bu chispasotic ta mantal li much'utic chiscrontainotique, ti sc'ac'alotic yo'onique.

⁷²Chixc'uxubinotic onox chac c'u cha'al i'albatic ti vo'ne moletique.

Yech'o un chquiltic ti mu onox xch'ay xa'i ti c'usi iyalbe ti vo'ne moletique.

⁷³⁻⁷⁴Ja' jc'oplaltic ti i'albat ti jmu'c'tatotic Abraame ti ta onox xc'ot yora ti mu xa bu chispasotic ta mantal li jcronatitac,

yo' mu xa c'usi xixi'otic o ta yich'el ta muc' ti Rioxe.

⁷⁵Yech'o un jun co'ontic chquich'tic ta muc' ti c'u sjalil cuxulotic li' ta sba balamile.

⁷⁶Li vo'ote, crem, ti c'alal xach'ie, vo'ot yaj'alc'opot ti Riox ta vinajele.

Yu'un vo'ot ba'yi chavalbe sc'oplal ti Cajvaltique, ja' ts'acal to chtal ti stuque.

Vo'ot ba'yi chlic avalbe li jchi'iltac-tique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole,

ti ac'u yich'ic ta muc' ti Cajvaltic c'alal xule.

⁷⁷Vo'otic ti st'ujojotic onoxe,

vo'ot chavalbe li jchi'iltac-tique ti chaq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe

ti mi ta xch'unic ti ja' tsto'j jmultic ti Cajvaltique.

Ti mi ixch'unique, ta xcuxiic ta sbatel osil.

⁷⁸Ti Jtotic Rioxe ta slequil no'ox yo'on ti chixc'uxubinotique, ti chistacbotic xa tale.

Lec ti li' chul ta jlumaltique.

⁷⁹Ja' tsto'j jmultic yo' ti lec xiyilotic o ti Rioxe.

Ja' ta xch'aybe sc'oplal ti chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile,

xi la ti Zacariase.

⁸⁰Tsots la yo'on ich'i ti creme. Stuc la ba nacluc ta xocol balamil. Ti c'alal ista yora isvinajesbe sc'oplal ti Cajvaltique, li xchi'iltac ta israelale tey la istsob sbaic ech'el, ba la ya'iic c'usi chal ti Juane.

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Jesuse

(Mt. 1.18-25)

2 Ti preserente Augusto Césare ja'o la scuentainoj sjunlej balamil ti c'alal i'ayan ti Juane. Isloq'ues la mantal ti ac'u ba yac' ta tsaquel sbiic scotol ti crixchanoetique. ²Ja'o la isliquesic yech ti c'alal tiq'u'il ta coviernoal ta estado Siria ti Cirenioe. ³Yech'o la ti ba yac' ta tsaquel sbiic scotol ti crixchanoetic ta ju-jun slumale.

⁴⁻⁵Ti Josee iloc' la ta jteclum Nazaret ta estado Galilea, ibat la ta estado Judea. Ic'ot la ta jteclum Belén yu'un la ja' tey ayanem ti smuc'tatot ti ta vo'nee, ja' la ti Davide. Ja' la slumal ti Josee uque, yech'o

la ti tey ba yac' ta tsaquel sbiic ta Belén xchi'uc ti yajnile, ja' ti Maríae. Pero mu to'ox la bu chcol. ⁶Ti c'alal teyic ta Belene, ja'o la icol ti Maríae. ⁷Noj xa la istaic ti otele. Na vacax xa la i'ac'bat xch'a-munic. Tey la i'ayan ti sba yole. Isvol la ta poc', ispuch'an la ta yav sve'el vacax ti unen creme.

Ja' li' yaloj ti ic'oponatic yu'un anjel ta vinajel ti jchabichijetique

⁸Ta ti' Belene oy la tey jayvo' jch-abichijetic ta ac'ubaltic. ⁹Ja' la tey istac tal jun anjel ti Cajvaltique. Ti Cajvaltique xlebluj la yulel xojobal yo' bu ti jchabichijetique. Ti c'alal iyilique, ixi'ic la tajmec.

¹⁰—Mu xaxi'ic. Yu'un oy c'usi lec chacalbeic yo' jun o avo'on acotolic vo'oxuc li j'israeloxuque. ¹¹Nax i'ayan ta Belén li much'u ta sto'j amulique. Ja' st'ujoj Riox ti chaspasic ta mantale. Ja' Cajvaltic. ¹²Chacalbeic c'u x'elan chataic li unene. Volbil ta poc', tey puch'anbil ta yav sve'el vacax —x'utatic la yu'un ti anjele.

¹³Ja'o la ivinaj epal anjeletic ta vinajel.

¹⁴¡Lec tajmec yo'on li Riox ta vinajele! Chc'uxubin li crixchanoetique yo' spas o ta jun yo'onique, xiic la.

¹⁵Ti c'alal isut ta vinajel ti anjeletic —Batic ta Belén che'e. Ba jq'ueltic c'usi ic'ot chac c'u cha'al liyalbotic ti Cajvaltique —xut la sbaic ti jchabichijetique.

¹⁶Sujom la ibatic. Ti c'alal ic'otique, tey la istaic ti Maríae xchi'uc ti Josee. Ti unene tey la puch'ul ta yav sve'el vacax istaic. ¹⁷Ti c'alal laj sq'uelic ti unene, isvinajesbeic la sc'oplal. Iyalic la noxtoc ti c'usi i'albatic yu'un ti anjele. ¹⁸Ti much'utic iya'i ti c'usi iyal ti jchabichijetique, xch'ayet xa la yo'onic. ¹⁹Ti Maríae muc la xch'ay xa'i ti c'usitic iyal ti jchabichijetique, isnopilan la c'usi smelol. ²⁰Ti c'alal isutic ti jchabichije-

tique, “Coliyalbotic Riox”, xiic la ech'el, yu'un iya'iic xa, iyilic xa ti c'usi i'albatic yu'un ti anjel ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti ibat xchi'quic ta muc'ta templo ti Jesuse

²¹ Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'al yayanel ti unen creme, iyich' la circuncisión. Jesús la iyac'beic sbiin yu'un la ja' yech iyal ti anjele ti c'alal ch'abal to'ox ta ch'utile.

²² Sts'ibaoj onox ti Moisee ti c'u sjalil mu xu' xbatic ta templo ti c'alal cholic ti yajnilique. Ti c'alal its'aqui yu'un ti Maríae, ibat la ta muc'ta templo ta Jerusalén xchi'uc ti Josee, yu'un la ba yalbeic ti Rioxe ti ja' yu'un ti sc'ox-cremique. ²³ Yu'un ja' onox yech yaloj mantal ti Rioxe ti ts'ibabil comele: “Scotol li sba ach'amalique, mi creme, ja' cu'un”, xi onox. ²⁴ Iyac'beic la smoton Riox noxtoc yu'un ja' onox yech yaloj mantal ti Rioxe: “Mi ch'abal xchije, ac'u sq'uelanbon cha'cotuc toltora, o mi cha'cotuc paloma”, xi onox.

²⁵ Oy to'ox la jun j'israel tey ta Jerusalem, Simeón la sbi. Lec la yo'on, yich'oj la ta muc' ti Rioxe. Smalaoj la chtal ti much'u chloq'uesatic o ta sc'ob ti preserente ta Romae. Ti Simeone chi'inbil xa ono la yu'un ti Ch'ul Espíritue. ²⁶ Albil xa la yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ja'to la ta xcham c'alal xilbe sat ti Cristoe ti st'ujoj Riox ch-och ta pasmantale. ²⁷ Ti Simeone i'albat la yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ac'u la batuc ta muc'ta temploe. Ja'o la ibatic ta templo ti Josee, xchi'uc ti Maríae, xchi'uc ti unene, yu'un la ba spasic chac c'u cha'al chal li mantale. Tey la c'ot staic ta ti' templo ti Simeone. ²⁸ Ti Simeone ispet la ti unene, “colaval”, xut la ti Rioxe.

²⁹ Cajval, lavi iquil xa ti c'usi avalbone, jun co'on chicham, vo'on ti chitun avu'une.

³⁰⁻³¹ Yu'un iquil xa li much'u atac tal stoj jmulticotique ti jaylajuntosoticotique li' ta sba balamile.

³² Li namal crixchanoetique ja' luz chc'ot yu'unic ya'el yu'un chilic ti xu' chcuxiic ta sbatel osil uque.

Li' iyul ta jlumalticotic li much'u ta stoj li jmulticotique.

Ja' chvinaj o ti at'ujojoticotique, ti ac'anojoticotique, xi la ti Simeone.

³³ Ti Josee xchi'uc ti sme' unene xch'ayet xa la yo'onic ti oy sc'oplal ti unene.

³⁴⁻³⁵ —Ac'u yac'boxuc bentsiyon ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Simeone.

—Lavole ja' chvinaj o c'u x'elan yo'on li jchi'iltactic ta israelale. Chcrontainat tajmec, mu xc'ane tajmec yu'un jlom li jchi'iltactique. Chlic avat o avo'on ti mu xc'anee. Pero oy jlom jchi'iltactic ti chlecub o yo'onique —x'utat la yu'un Simeón ti Maríae.

³⁶ Ja'o la tey ta ti' templo jun j'israelal ants, Ana la sbi. Yaj'alc'op Riox la. Fanuel la sbi ti ánima stote. Ja' la smuc'tatot ti Aser ti ta más vo'nee. Me'el xa la ti Anae. Vucub no'ox la jabil oy smalal yu'un la icham ti viniique. ³⁷ Oy xa la ochenta y cuatro sjabilal ti me'anal antse. Scotol la c'ac'al chc'otilan ta ti' templo. Tey la chba sc'opon Riox, chicta la yot baquintic. ³⁸ Ti Simeone ja'o la yolel chal ti c'usi tal spas ti unene ti c'alal tey ic'ot ti Anae. Ti Anae “colaval ti ital xa li much'u ta stoj li jmulticotique”, xut la ti Riox uque. Ts'acal to la isvinajesbe sc'oplal ti unene. Iyalbe la scotol li xchi'iltac ta Jerusalem, ja' ti much'utic smalaojic ti chtal ti much'u ta stoj li jmultique.

Ja' li' yaloj ti isutic ech'el ta Nazaret ti Josee xchi'uc ti Maríae

³⁹ Ti Josee xchi'uc ti Maríae, ti c'alal laj spasic scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe,

isutic la ta steclumalic ta Nazaret ta estado Galilea. ⁴⁰Lec la ich'i ti Jesuse. P'ij la tajmec. Ac'bil la bentsiyon yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaløj ti tey itae ta muc'ta templo ti Jesuse ti c'alal c'ox to'oxe

⁴¹Ti stot sme' ti Jesuse chc'otic onox la jujun jabil ta Jerusalén ta q'uin, ja' la sq'uinal ti c'alal iløquic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li j'israeletic. ⁴²Ti c'alal oy xa'ox la lajcheb sjabilal ti Jesuse, ibat la ta q'uin uc yu'un la ja'o xa yech sjabilalic chlic baticuc ta q'uin li cremotique. ⁴³Ti c'alal ilaj ti q'uine, isutic la ta snaic ti Josee xchi'uc ti Maríae. Ti scremique tey la icom ta Jerusalén. Muc la xilic bu icom. ⁴⁴Isnopic la ti xchi'uc ech'el ti xchi'iltaque. Ti c'alal ixanavic xa'ox jun c'ac'ale, isjac'beic la ti xchi'iltaque xchi'uc ti much'utic xojtiquinique. ⁴⁵Pero mu la bu istaic. Icha'sutic la ta Jerusalén. Ti c'alal ic'otique, c'ot la sa'ic.

⁴⁶Ta yoxibal to la c'ac'al istaic ta yut jp'ej na ti tsacal xchi'uc muc'ta temploe. Tey la chotol ta o'lol yo' bu stsoboj sbaic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Tey la cha'i c'usi chalic li jchanubtasvanejetic yilele. Oy la c'usi tsjac'ulan ti Jesuse. ⁴⁷Li jchanubtasvanejetique xch'ayet xa la yo'onic ti naca lec smelol c'usi isjac' ti Jesuse, xchi'uc ti c'u x'elán itac'ave. ⁴⁸Ti Josee xchi'uc ti Maríae, ti c'alal iyilic ti tey xchi'uc jchanubtasvanejetic ti scremique, xch'ayet xa la yo'onic uc.

—Crem, ¿c'u yu'un ti x'elán chapase? Lajsa'ticotic xa tajmec. Icat co'onticotic ti muc bu lajtaticotic ta sa'ele —xi la ti sme'e.

⁴⁹—¿C'u yu'un ti chasa'icone? ¿Mi mu xana'ic ti li'on ta sna li Jtote? —xi la ti Jesuse.

⁵⁰Ti Josee xchi'uc ti Maríae muc la xa'ibeic smelol c'usi iyal ti Jesuse.

⁵¹Tsobol xa la isut xchi'quic ta Nazaret ti Jesuse. Ti c'u sjalil tey tsobol xchi'quique, lec la ixch'un mantal. Ti sme'e muc la xch'ay xa'i ti c'u x'elán itac'av c'alal tey ta temploe, xchi'uc ti lec ixch'un mantal c'alal tey ta snae. ⁵²Ich'i la ti Jesuse, c'unc'un la iyul xch'ulel. C'unc'un la ivinaj ti lec i'ile yu'un ti Rioxe, ti lec i'ile yu'un ti crixchanoetique.

Ja' li' yaløj ti iyal a'yuc sc'oplal Cajvaltic Jesús ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3¹⁻²Ti Tiberio Césare svo'lajunebal xa'ox la jabil yochel ta preserenteal ta Roma ti c'alal lic yal a'yuc sc'oplal Cajvaltic Jesús ti Juane. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Judea ti Poncio Pilatøe. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Galilea ti Erodese. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Iturea xchi'uc ta estado Traconite ti yits'in Erodese ti Felipe sbie. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Abilinia ti Lisániase. Ja'o la ochemic ta totil paleal yu'un j'israeletic ti Anase xchi'uc ti Caifase. Ja'o la tey ta xocol balamil ti Juane, ti screm Zacaríase. Ja'o la i'albat yu'un Riox ti chal a'yuc sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse. ³Ti Juane tey la i'ech' ta ts'el uc'um Jordán.

—Ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ich'ic vo' yo' xayaquic o ta pertonal ti Rioxe —xiulan la ech'el.

⁴Ti Isaíase ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, sts'ibaojbe onox sc'oplal ti Juane. Ja' yech ists'iba chac li'i: Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal. Tsots ch-avetaj ta xocol balamil: “Chtal xa ti Cajvaltique.

Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.

⁵Xach'unbeic me ti c'usitic chayalbeique yo' lec xabatic oe.

Ja' ta slecubtas co'ontic.

⁶Ja' tsoj jmultic jcotoltic

yu'un ja' chtaque tal yu'un ti Rioxe", xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox ti Isafase.

⁷Ep la tajmec ti much'utic c'ot sc'anic ich'vo'e.

—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti chtal c'oc' li chone, chjativ. Ja' yechoxuc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta ora li ich'vo'e? ⁸Mi chavich'ic vo'e, ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole. Mu me xanopic yech chac li'i: "Ja' jmuc'tatoticotic ti Abraame, yech'o un chicuxiotiticotic onox ta sbatel osil uc", mu me xachiic. Chacalbeic, ti Rioxe xu' tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic li'i. ⁹Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate. Tombil xa yeq'uelal ta yoc yu'un chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹⁰—¿C'usi ma tsc'an ta jpasticotic un che'e? —xutic la ti Juane.

¹¹—Mi oy cha'lic ac'u'e, q'uelanbo jlicuc li much'u ch'abal sc'u'e. Mi oy ave'ele, q'uelanbo li much'u ch'abal sve'ele —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹²Ic'otic la jayvo' jc'an-loc'-c'usiticuc yu'un la yo'onuc yich'ic vo' uc.

—Jchanubtasvanej, li vo'oticotique ¿c'usi tsc'an ta jpasticotic uc? —xutic la ti Juane.

¹³—Mu me xac'anbeic más li slocl' c'usiticuque. Ja' no'ox yech yepal xac'anic ti c'u cha'al avich'ojic mantale —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹⁴Tey la jayvo' solteroetic noxtoc.

—Ali vo'oticotique ¿c'usi tsc'an ta jpasticotic uc? —xutic la ti Juane.

—Mu me much'u xasibtasic, mu me xasa'ic mulil yo' xatsacvanic oe, yo' xac'anic o taqu'ine. Junuc o avo'onic ti c'u yepal chatojatique —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹⁵Ti crixchanoetique smala smalaic la chul ti much'u st'ujoj Riox chtal pasvanuc ta mantale. Ti c'alal iyilic ti muc bu chule —Ja' nan stuc li Juane ti chtal chale —xiic xa la.

¹⁶—Li vo'one ja' no'ox chacac'beic ich'vo'. Yan ti much'u ts'acal to chtale, más oy syu'el. Li vo'one mi ja'uc yaq'u'il xonob, mu xjituj cu'un yu'un mu c'u xitun o. Ja' chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti co'ol xchi'uc c'oq'ue yu'un ja' tsloq'ues o li c'usitic chopol ta avo'onique. ¹⁷Ti much'utic tsc'anic loq'uesbel li c'usitic chopol ta yo'onique, ja' chbatic ta vinajel. Yan ti much'utic mu sc'anic loq'uesbele, ja' ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Co'ol xchi'uc ti much'u ta sjic'a strigoe. Ti c'alal xljaj sjic'ae, ta xch'ol ta stenal. Li yoctaque ta xchic' —x'utatic la yu'un ti Juane.

¹⁸Ti Juane oy to la ep c'usitic lec iyalbe li xchi'iltac ta israelale. Ja' la iyalbe ti li' xa ti much'u sc'oplal chtal pasvanuc ta mantale. ¹⁹Ti covierno Erodese iyalbe la ti c'usitic chopol tspase. Iyalbe la ti chopol ti ispojbe yajnil ti yits'ine. Ti antse Erodías la sbi. ²⁰Pero muc la xch'un ti Erodese. Más to la stoyel iya'i, istic' o la ta chuquel ti Juane.

Ja' li' yalaj ti iyich' vo' ti Jesuse

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹Ti c'alal yolel chac' ich'vo' ti Juane, ja'o la tey ic'ot ti Jesuse, iyich' la vo' uc. Isc'opon la Riox. Ti c'alal yolel tsc'opon Rioxe, ijam la li vinajele. ²²Iyal la tal ta sba ti Ch'ul Espíritue, co'ol la xchi'uc paloma yilel. Ja'o la ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ti Rioxe ic'opoj la tal ta vinajel:

—Vo'ot Jch'amalot. Jc'anojot tajmec. Jun co'on avu'un —x'utat la ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'usitic sbi ti smuc'tatot ti sme' ti Jesuse

(Mt. 1.1-17)

²³ Ti Jesuse oy xa nan treinta sjabilal ti c'alal lic yal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti crixchanoetique iyalic la ti ja' screm ti Josee pero ma'uc. Ti Jesuse ja' smom ti Elie ti sto Maríae. ²⁴ Ti stot Elie Matat sbi. Ti stot Matate Leví sbi. Ti stot Levie Melquí sbi. Ti stot Melquie Jana sbi. Ti stot Janae José sbi. ²⁵ Ti stot Josee Matatías sbi. Ti stot Matatíase Amós sbi. Ti stot Amose Naum sbi. Ti stot Naume Esli sbi. Ti stot Eslic Nagai sbi. ²⁶ Ti stot Nagaie Maat sbi. Ti stot Maate Matatías sbi. Ti stot Matatíase Semei sbi. Ti stot Semeie José sbi. Ti stot Josee Judá sbi. ²⁷ Ti stot Judae Joana sbi. Ti stot Joanae Resa sbi. Ti stot Resae Zorobabel sbi. Ti stot Zorobabele Salatiel sbi. Ti stot Salatiele Neri sbi. ²⁸ Ti stot Nerie Melquí sbi. Ti stot Melquie Adi sbi. Ti stot Adie Cosam sbi. Ti stot Cosame Elmodam sbi. Ti stot Elmodame Er sbi. ²⁹ Ti stot Ere Josué sbi. Ti stot Josuee Eliezer sbi. Ti stot Eliezere Jorim sbi. Ti stot Jorime Matat sbi. ³⁰ Ti stot Matate Leví sbi. Ti stot Levie Simeón sbi. Ti stot Simeone Judá sbi. Ti stot Judae José sbi. Ti stot Josee Jonán sbi. Ti stot Jonane Eliaquim sbi. ³¹ Ti stot Eliaquime Melea sbi. Ti stot Meleae Mainán sbi. Ti stot Mainane Matata sbi. Ti stot Matatae Natán sbi. ³² Ti stot Natane David sbi. Ti stot Davide Isaí sbi. Ti stot Isaie Obed sbi. Ti stot Obede Booz sbi. Ti stot Booze Salmón sbi. Ti stot Salmone Naasón sbi. ³³ Ti stot Naasone Aminadav sbi. Ti stot Aminadave Aram sbi. Ti stot Arame Esrom sbi. Ti stot Esrome Fares sbi. Ti stot Farese Judá sbi. ³⁴ Ti stot Judae Jacov sbi. Ti stot Jacove Isaac sbi. Ti stot Isaaque Abraam sbi. Ti stot Abraame Taré sbi. Ti stot Taree Nacor sbi. ³⁵ Ti stot Nacore Serug sbi. Ti stot Serugue Ragau sbi. Ti

stot Ragaue Peleg sbi. Ti stot Pelegue Eber. Ti stot Ebere Sala sbi. ³⁶ Ti stot Salae Cainán sbi. Ti stot Cainane Arfajad sbi. Ti stot Arfajade Sem sbi. Ti stot Seme Noé sbi. Ti stot Noee Lamec sbi. ³⁷ Ti stot Lameque Matusalén sbi. Ti stot Matusalene Enoc sbi. Ti stot Enoque Jared sbi. Ti stot Jared Malaleel sbi. Ti stot Malaleele Cainán sbi. ³⁸ Ti stot Cainane Enós sbi. Ti stot Enose Set sbi. Ti stot Sete Adán sbi. Ti stot Adane ja' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 Ti Jesuse chi'inbil xa la loq'uel yu'un ti Ch'ul Espiritue ti c'alal iloc' ta uc'um Jordane. Iyulesbat la ta sjol ti chbat ta xocol balamile. ² Cha'vinic la c'ac'al tey i'ilbajinat ta xocol bamil yu'un ti pucuje. Muc la xve' pero muc la xvi'naj. Ts'acal to la ivi'naj.

³—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, alboquic li ton li'i ac'u c'atajuc ta pan —x'utat la yu'un ti pucuje.

⁴—Ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu ta panuc no'ox chicuxioticotique. Ja' tsc'an ta jch'unbeticotic noxtoc li c'usitic chiyalboticotic ti Rioxe —xi la ti Jesuse.

⁵ Ti pucuje iyic' la muyel ta jp'ej toyol vits ti Jesuse. Ora la iyac'be yil sjunlej bamil ta syu'el xchi'uc ti c'u x'elan tspasic mantal li jyu'eletique.

⁶—Chacac'be acuentain sjunlej li balamile yo' xayich' o ta muc' scotol li crixchanoetique. Yu'un vo'on jcuentainoj, yech'o un xu' chcac'be ti much'u sc'an co'on chcac'bee. ⁷ Ti mi chaquejletaone, mi chavich'on ta muq'ue, chacac'be acuentain sjunlej —x'utat la yu'un ti pucuje.

⁸—Batan, Satanás. Mu jch'un li c'usi chavabone. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti stuc no'ox chquich'ticotic ta muc' ti Rioxe, ti ja' ta jpasticotic ti c'usi tsc'ane —x'utat la yu'un Jesús ti pucuje.

⁹Ti pucuje iyic' la ech'el ta Jerusalén ti Jesuse. Isva'an la ta jol templo. Ti c'alal tey xa'ox la va'ajtic ta jol temploe,

—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, jip aba yalel. ¹⁰Ts'ibabil ta sc'op Riox ti “chastacbe tal anjeletic ti Rioxe yo' mu c'u xapas oe. ¹¹Ja' stsacoj chac'ot yo' mu xayayij o ta tone”, xi ts'ibabil —x'utat la yu'un pucuj ti Jesuse.

¹²—Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox ti mu xu' jq'uelbetotic yo'on ti Rioxe —x'utat la yu'un Jesús ti pucuje.

¹³Ti c'alal iyil ti pucuje ti mu c'usi xch'un jtosuc ti Jesuse, iyicta la jayib c'ac'al.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Ti Jesuse isut la ech'el ta Galilea. Spas la yu'un scotol ta syu'el ti Ch'ul Espiritue. Ivinaj la sc'oplal ta sjunlej estado Galilea xchi'uc ti butic nopol xile, ti naca lec li c'usitic tspase xchi'uc li c'usitic chale. ¹⁵Ichanubtasvan la ta bic'tal temploetic yu'un li xchi'iltac ta israelale.

—Toj lec ta xchanubtasvan li jchi'iltic le'e —xiic la ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta steclumal ta Nazaret. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic li j'israletique, ibat la ta templo teyo'e yu'un la nopem onox xa'i ti chc'otilane. Iva'i la, yu'un la ja' tsc'an chapta li sc'op Rioxe. ¹⁷I'ac'bat la li balbil vun ti sts'ibaoj comel ti Isaiase ti yaj'alc'op Rioxe. Ti c'alal isjilch'un li vune, ja' la ista yo' bu chal chac li'i:

¹⁸Li vo'one li' xa xchi'inojon ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe.

St'ujojon ti Rioxe ti vo'on chcalbe li much'utic abol sbaic ta mulile ti xu' chcac' cuxlicuc ta sbatel osile.

Yu'un co'ol xchi'uc jchuqueletic ti tsc'anic loq'uesele.

Co'ol xchi'uc ma'satetic ti tsc'anic jambel satique.

Co'ol xchi'uc mozoiletic ti tsc'anic loq'uesele.

¹⁹Ti Rioxe listac tal ta yalel a'yuc ti ista xa yora chac' iluc ti c'anvaneme, xi la ts'ibabil ti yo' bu iyapta ti Jesuse.

²⁰Ti c'alal ilaje, isbal la li vune, ja' la iyac'be ti much'u tey chtun ta temploe. Ichoti la. Li much'utic teye isq'uelic la tajmec ti Jesuse.

²¹—Lavie ic'ot xa li c'usi ts'ibabil ta sc'op Riox ti ava'iiique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²²Lec la iya'i scotolic ti c'usitic iyal ti Jesuse. Xch'ayet o xa la yo'onic ti lec ti c'usitic iyale.

—¡Pero ja' screm ti Josee! —xut la sbaic.

²³—Oy much'utic ja' yech chalic: “Mi yech chaval ti jpoxtavanejote, poxtao aba atuc. Ti mi lecot xae, ja'to yech ta jch'unticotic o ti jpoxtavanejote”, xiic. Ja' no'ox yech avo'onicuc avalbecon: “Paso li' ta jteclumaltic chac c'u cha'al apas ta Capernaume. Ti mi apase, ja'to yech ta jch'unticotic o ti oy ayu'ele”, avo'onicuc avuticon uc.

²⁴’Ta melez chacalbeic, ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique mu x'ich'batic ta muc'. ²⁵Ta melez chacalbeic, ti c'alal li' to'ox ta sba bamil ti Elías yaj'alc'op Rioxe, oy ep me'anal antsetic li' ta jlumaltique. Oxib jabil xchi'uc o'lol muc xac' vo'. Tsots i'ech' vi'nal ta sjunlej jlumaltic. ²⁶Ti Elías muc xtaque ech'el ta sna me'anal antsetic li' ta jlumaltique. Tey itaque ech'el ta sna jun me'anal ants ti ma'uc jchi'iltique, tey nacal ta jteclum Sarepta. Nopol xil sba xchi'uc jteclum Sidón. ²⁷Ja' no'ox yech c'alal cuxul to'ox ti Eliseo yaj'alc'op Rioxe, ep

jchi'iltactic ip ta lepra, pero mi jun muc xet'esbe ti xchamele. Ja' no'ox iyet'esbe xchamel ti Naamane ti liquem tal ta Siriae —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁸Ti c'alal iya'iic ti much'utic tey tsobol ta temploe, icapic o la tajmec. ²⁹Istaquic la loq'uel ta jteclum ti Jesuse, iyiq'uiic la muyel ta jolvits yu'un la tsjipic ox ta ch'en. Li jteclume tey no'ox ta ch'ut vits. ³⁰Pero ti Jesuse xcaquet xa la jelavel ta o'lol crixchanoetic, ibat la.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun vinic ti Jesuse

(Mr. 1.21-28)

³¹Ti Jesuse ibat la ta jteclum Capernaum ta estado Galilea. Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletic, i'och la ta templo teyo'e, ichanubtasvan la. ³²Ti much'utic teye xch'ayet xa la yo'onic ti c'u x'el-lan ichanubtasvane. Yu'un la lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe.

³³Tey la jun j'israel ta templo, ochem la pucujetic ta yo'on. I'avan la.

³⁴—¿C'usi acuentaoticotic o, Jesús Nazaret? ¿Mi'n tal atacoticotic ech'el yo' bu chba quich'ticotic casticoe? Jna'oj much'uot. Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, vo'ot ti ch'abal amule —xi la.

³⁵Ti Jesuse ispajes la ti pucujetic ti xch'amunojbe ye ti vinique.

—Anchanic, loc'anic ta yo'on li vinique —xut la.

Ti c'alal iloc' ta yo'on ti vinique, ijipe la comel ta lum yu'un ti pucujetic, pero muc la xyayij. ³⁶Xch'ayet xa la yo'onic ti crixchanoetic:

—¿Much'u onox le'te ti oy syu'ele, ti ta xch'unbat smantal yu'un ti pucujetic? —xut la sbaic.

³⁷Ti x'el-an ispas ti Jesuse, ora la ivinaj ta scotol jteclumetic xchi'uc ta scotol parajetic ti tey no'ox ta sts'el Capernaume.

Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Ti c'alal iloc' ta templo ti Jesuse, ibat la ta sna Simón. Ti sni'me'el Simone tilem la tajmec.

—Abulajan q'uelbon li jni'me'ele —xut la ti Jesuse.

³⁹Ti Jesuse inopoj la ech'el yo' bu puch'ul ti jmeme'tique, iyal la ti ac'utup'uc sc'ac'ale. Ora la itup', lic la mac'linvanuc.

Ja' li' yaloj ti icol yu'un ep jchameletic ti Jesuse

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰Ti c'alal ich'ay c'ac'ale, li much'utic oy yajchamele tey la yic'ojbeic c'otel ti Jesuse, c'usuc no la chamelal cha'iic. Ti Jesuse xcholet la iyac' sc'ob ta sba ti jchameletic, icol la scotolic. ⁴¹Ep la noxtoc ti much'utic iloq'uesbat pucuj ta yo'onique. Ti c'alal iloc' ti pucujetic, i'avanic la.

—Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xiic la.

Yech'o un ti pucujetic muc la x'aq'ue c'opojcuc más yu'un ti Jesuse, yu'un la sna'ojic ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantale.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta estado Galilea ti Jesuse

(Mr. 1.35-39)

⁴²Ti c'alal isacub ta yoc'omale, iloc' la ta jteclum ti Jesuse, ibat la yo' bu ch'abal crixchano. Ti crixchanoetic isa'ic la tajmec. C'alal istaique, yo'onicuc la spajetic, mu la xaq'uiic ech'el.

⁴³—Persa chba calbe ya'iic li jchi'iltactic ta yantic jteclume ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Yu'un ja' tac-bilon o tal ti chcal a'yuque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴⁴Ti Jesuse xcholet la iyal ta bic'tal temploetic ta estado Galilea ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe.

Ja' li' yaløj ti istaic ep choy ti yajchanc'optac Jesuse

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 Ti Jesuse tey la ic'ot ta ti'nab Gene-saret tey no'ox ta estado Galilea. Ep la istsob sba crixchano yo' bu ti Jesuse. Snet'net' xa la sbaic ech'el yu'un la tsc'an cha'iic ti c'usitic chal ti Jesuse. ²Ti Jesuse tey la iyil cha'cot xocol canova ta sts'el ti'nab. Li yajvaltaque tey la ta xchuc' snuti'ic ta ti'nab yu'un la tsacchoy yabtelic. ³Ti Jesuse i'och la ta jcot canova, ja' la scanova li Simone.

—Xanubtaso loq'uel jset'uc lacanovae —x'utat la li Simone.

Ti Jesuse ichoti la ta yut canova, ja'o la lic xchanubtas li crixchanoetic tey lamal ta ti'nabe. ⁴Ti c'alal laj chanubtasvanuque —Lacanovae xanubtaso ech'el ta snabil li vo'e. Ja' tey xajip lanuti'ique. Ja' tey chataic ep choy —x'utat la yu'un Jesús li Simone.

⁵—Jchanubtasvanej, sjunul ac'ubal li'abtejoticotico pero muc bu ijtaticotico. Lavi vo'ot chavale, ta jipticotico ta vo' li stsacobil jchoyticotique —xut la ti Jesuse.

⁶Ti c'alal isjip ochel ta vo' li stsacobil xchoyique, inoj la tajmec ta choy. Ch-jat xa la ti snuti'ique. ⁷Isvelu la tal yan xchi'ilic yu'un la tsc'anic coltael. Italic la. Inoj la ta choy xcha'cotol ti canovae. Jutuc xa la muc xmuc yalel yu'un la toj ol li choye. ⁸Ti c'alal iyil li Simon Pedroe ti inoj ta choy xcha'cotol ti canovae, isquejleta la ti Jesuse.

—Cajval, mu xachi'inon. Li vo'one jmulavilon —xut la.

⁹Ti x'elan iyale, yu'un la xch'ayet xa o yo'onic ti ep tajmec istaic choy xchi'uc li xchi'iltaque. ¹⁰Ja' no'ox yech xch'ayet xa la yo'onic uc li Jacoboe xchi'uc li

Juane, ja' li scremotico Zebedeoe, yu'un la ja' xchi'il sbaic ta tsacchoy xchi'uc li Simone.

—Mu me xaxi'. Ta jel avabtel. Chba avic'bon tal crixchanoetic —x'utat la yu'un Jesús li Simone.

¹¹Ja' no'ox la ti isloq'uesic ta ti'nab ti scanovaique, iyictaic o la li tsacchoye, ja' la ba xchi'inic ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Ti c'alal tey ta jun jteclum ti Jesuse, tey la ic'ot jun j'israel, ip la ta lepra. C'alal iyil Jesús ti viniique, isquejan la sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi la ti viniique.

¹³Ti Jesuse iyac' la sc'ob ta sba ti jchamele.

—Ech'uc che'e —xut la.

Ora la i'ech'.

¹⁴—Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yaløj ti Moiseso yo' xilic o li jchi'iltactique ti lecot xae —xut la ech'el vinic ti Jesuse.

¹⁵Pero más to la ivinaj ti chet'es chamel ti Jesuse. Más to la ep crixchanoetic tey ic'otico yu'un la tsc'an cha'iic li c'usitic chale, tsc'anic la et'esbel xchamelic. ¹⁶Ti Jesuse oy la ibat stuc ta xocol balamil, ba la sc'oapon Riox.

Ja' li' yaløj ti itsatsub yoc sc'ob jun viniique

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷Ti j'ech'ele xyaquet la ta xchanubtasvan ti Jesuse. Tey la chotajtic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Ri-

oxe. Talemic la ta scotol c'ox jteclumetic ta estado Galilea, xchi'uc la ta estado Judea, xchi'uc la ta jteclum Jerusalén. Ti Jesuse iyac' la iluc slequialal syu'e-lal Riox, iyet'esbe la xchamel scotol li jchameletic italique. ¹⁸ Tey la ic'ot jayvo' j'israeletic, sq'uechojic la c'otel ta pop jun xchi'ilic, ch'abal la yip jun yoc sc'ob. Tsc'an ox la ch-ochic xchi'uquic ta yut na, chba ox la spuch'anic ta yichon ti Jesuse. ¹⁹ Pero muc la sta ochel sbeic yu'un la toj noj ti nae. Solel la imuyic ta bana yu'un pach'al. Ixch'ojic la jset', tey la isyalesic xchi'uc spop ti jchamele. Tey la ic'ot ta stuq'uul ti Jesuse. ²⁰ Ti Jesuse iyil la ti xch'unojic ti oy syu'ele.

—Jchi'iltic, ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut la ti jchamele.

²¹ Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, “¿much'u li'i ti tsp'is sba ta Rioxe? Muc much'u xu' chiyac'botic pertonal yu'un li jmultique, ja' no'ox ti Rioxe”, xi la ta yo'onic.

²² Ti Jesuse yiloj la ti c'usi tsnopique.

—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique?

²³ Ti x'elan icalbe li vinique ti “ac'bilot xa pertonal yu'un lamule”, xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech, yu'un mu vocluc ta alel. Ja' no'ox yech mu vocluc ta alel ti: “Lican, xanavan”, xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic mi ch'ot sc'op ti much'u yech chale. ²⁴ Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanoetic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

—Vo'on chacalbe, lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

²⁵ Ora la ilic. Iyil la scotolic ti iyich' ech'el ti spope, ibat la ta sna. “Colaval”, xut la ech'el ti Rioxe. ²⁶ C'alal iyil ti crixchanoetic, xch'ayet xa la yo'onic.

—Coliyal Riox muc bu xquiltic o yech ti x'elan tspase —xiic la.

Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Levie

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Ti c'alal laj spas yech ti Jesuse, iloc' la teyo'e. Iyil la jun jc'an-loc'-c'usiticuc, tey la chotol ta xchotleb yo' bu tsc'anbe li sloc' c'usiticuque. Leví la sbi li vinique.

—La', batic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁸ Li Levie iyicta la li yabtele, ja' la ix-chi'in ech'el ti Jesuse.

²⁹ Ts'acal to li Levie iyic' la ech'el ta sna ti Jesuse, iyac'be la sve'el. Ep la xchi'il ta c'an-loc'-c'usiticuc istac ta iq'uel. Oy to la much'utic yan iyic'. Ix-chol la sbaic ta mexa scotolic xchi'uc ti Jesuse. ³⁰ Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, chopol la iyilic ti tsobol chve' xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc ti Jesuse.

—¿C'u yu'un ti tsobol chave' achi'uquic li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique? —x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.

³¹ Ja' la itac'av ti Jesuse:

—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti much'utic ipe. ³² Li vo'one ma'uc tal jsa' li much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique yo' xictaic oe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Oy la much'utic c'ot sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lava-jchanc'optac vo'ote? Li yajchanc'optac Juane ep ta ech'el chicta yotic tsc'oponic Riox. Ja' no'ox yech noxtoc li ya-

jchanc'optac jfariseoetique —xutic la ti Jesuse.

³⁴Itac'av la ti Jesuse:

—C'alal teotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chquicta cotic. ³⁵Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic. Ja'to chicta yotic ti c'alal ximilee.

³⁶Muc much'u tsjat jset'uc li yach'c'u'e ti tspac'an o li sc'a'c'u'e. Mi yech tspase, yech chixtalan li ach' c'u'ule. Mi ja'uc onox snupin yu'un tsmuts li ach'e. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, ach' xa li c'usitic tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. ³⁷Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave. ³⁸Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe. ³⁹Ti much'u nopem xa'i yuch'el li paseme, mu sc'an ti bu chi' toe. “Más lec chca'i li paseme”, xiic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique li jayvo' tsobol chanavic xchi'uc ti Jesuse, ja'o la i'ech'ic xchi'uc ta be ta trigoaltic. Isc'asic la jaychev trigo, isju' la sc'uxic. ²I'ileic la yu'un jayvo' jfariseo.

—¿C'u yu'un chac'asic trigo ta sc'ac'alil ta jcuxtique? —x'utatic la yu'un ti jfariseoetique.

³Ja' la itac'av ti Jesuse:

—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide c'alal ivi'-naj xchi'uc ti xchi'iltac ta xanvile? ⁴Tey ic'otic ta templo. Ti Davide ja' isc'an sve'

ti pan ta ba mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaloj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc.

⁵Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique, ti Jesuse i'och la ta jun biq'uit templo, ichanubtasvan la. Tey la jun vinic smoch'oj la sba sni'tac sbats'ic'ob. ⁷Tey la jayvo' li much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc la jayvo' jfariseoetic. Ja' la tspa'iic ti Jesuse. Ta la sq'uelic mi oy chet'es chamel ta sc'ac'alil ta xcuxique yo' la stabeic o smul ti yalojique. ⁸Ti Jesuse sna'oj la li c'usi tsnopique.

—La' va'lan li' ta o'lole —xut la ti vinic smoch'oj sba sni'tac sbats'ic'obe.

Ti vinique tey la ba va'luc ta o'lol. ⁹Ti Jesuse isc'opon la ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique:

—Oy c'usi chajac'beic. Ta sc'ac'alil ta jcuxtique ¿c'usi yaloj ti Rioxe ti xu' jpastique? ¿Mi xu' jpastic li c'usitic leque, o mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole? ¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel li much'utic ipe, o mi tey no'ox jq'uelojtic chamicuc? —xut la.

¹⁰Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti much'utic tey chotajtique.

—Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

Istuq'uibtas la, lec xa la icom ti sc'obe. ¹¹Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, icap o la sjolic. Isnopic la c'usi xu' ta xcha'leic ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ist'uj lajchavo'
yajchanc'op ti Jesuse**

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Ti c'alal ja'o yech ispase, imuy la ech'el ta vits ti Jesuse, ba la sc'o-pon Riox. Sjunul la ac'ubal tey isc'o-pon Riox. ¹³Ti c'alal isacube, istsob la scotol ti much'utic ixchi'in scotol c'ac'ale. Ja'o la ist'uj lajchavo' ti ta xchi'in oe, ti ta stac ech'el ta yalel a'yuc li c'usitic chale. Apoxtoletic isbiinic. ¹⁴Li lajchavo' it'ujeique, ja' sbiic li'i: Simón, Pedro la i'ac'bat sbiin yu'un ti Jesuse. Xchi'uc Andrés, ja' yits'in li Pedroe. Xchi'uc Jacobo, xchi'uc Juan, xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé. ¹⁵Xchi'uc Mateo, xchi'uc Tomás, xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido zelotee. ¹⁶Xchi'uc Judas, ja' sbanquil yits'in sba xchi'uc li Jacoboe. Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep
jchameletic ti Jesuse**

(Mt. 4.23-25)

¹⁷Ti c'alal iyalic tal ta yoc vits xchi'uc Jesús li lajchavo'e xchi'uc ti much'utic ixchi'inic ti c'alal i'ay ta vitse, tey la lamal ep crixchanoetic c'ot staic ta stentjtic. Oy la jlom liquemic tal ta estado Judea xchi'uc ta jteclum Jerusalén. Oy la jlom liquemic tal ta chib jteclum Tiro xchi'uc Sidón li ta sts'el ti'mare. Yu'un la ba ya'iic c'usi chal ti Jesuse. Isc'anic la et'esbel xchamelic noxtoc. ¹⁸Ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique ic'otic la noxtoc. Iloq'uesbat la scotolic ti pucujetic ochem ta yo'onique. ¹⁹Ti crixchanoetique yo'onuc la spiquic ti Jesuse yu'un la iyilic ti ta slequilal syu'elal no'ox i'ech' ti chamele.

**Ja' li' yaloj ti much'utic chil
to jun yo'onique xchi'uc ti
much'utic chil to svocolique**

(Mt. 5.1-12)

²⁰Li lajchavo'e iq'uelbat la satic yu'un ti Jesuse.

—Vo'oxuc ti povreoxuque, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un chlic spasoxuc ta mantal ti Rioxe.

²¹Vo'oxuc ti abol abaic ta vi'nal lavie, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un chayac'beic c'usitic chtun avu'unic ti Rioxe.

Vo'oxuc ti cha'oq'ueic lavie, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un ja' chaspatbe avo'onic ti Rioxe.

²²Vo'oxuc ti mu sc'an sq'uel asatic li crixchanoetique, ti chasnutsique, ti chasp'ajique, ti chopol c'usi chayalbeic o ti avich'ojicon ta muc' vo'on ti co'ol crixchanoetique, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique. ²³Junuc no'ox avo'onic ti c'alal yech chc'ote, yu'un lec ti c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Li much'utic mu sc'an sq'uel asatique ja' onox yech ispasic ti smuc'tatotic ti ta más vo'nee. Abol sba ixcha'leic ti yaj'alc'optac Rioxe.

²⁴Vo'oxuc ti jc'ulejoxuque, ti mu c'usi palta chava'iiique, chavil to avocolic ta ts'acal yu'un mu c'usi chayac'beic ti Rioxe.

²⁵Vo'oxuc ti noj ach'utic lavie, chavilic to vi'nal ta ts'acal.

Vo'oxuc ti chatse'inic lavie, chavil to avocolic yu'un chavat avo'onic chavoq'uita to abaic ta ts'acal.

²⁶Vo'oxuc ti lec chayilic li crixchanoetique, mu c'usi bal o yu'un chavil to avocolic ta ts'acal. Yu'un ja' yechoxuc chac c'u cha'al ti much'utic isp'is sbaic ta yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Yech no'ox ti lec i'ileic yu'un ti crixchanoetique.

**Ja' li' yaloj ti ac'u jc'uxubintic ti
much'utic chiscrontainotique**

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷Vo'oxuc ti li' chava'iic li c'usitic chcal lavie, chacalbeic. C'uxubino acrontaic. Ti much'utic mu sc'an sq'uel asatique, lec me xac'oponic, xacoltaic. ²⁸Mi chopol ti c'usitic chayalbeique, mu me c'usi chopol xavalbeic uc. C'oponbeic Riox yo' xlecub o yo'onique. ²⁹Ti mi oy much'u chasmajbe jot xocon asate, albo ti xu' smaj xcha'jotole. Ti mi oy much'u chaspjbe apimilc'u'e, ac'bo. Ac'bo noxtoc li jlom ta yute. ³⁰Ti mi oy much'u chasc'anbe li c'usuc avu'une, ac'bo. Ti mi oy much'u tspoj li c'usi avu'une, mu me xac'anbe sutel. ³¹Mi chac'an ti lec chayil li crixchanoetique, ja' tsc'an ti lec chavil uque.

³²Pero mi ja' no'ox ac'anojic li much'utic sc'anojoxuque, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole. ³³Ti mi ja' no'ox chac'uxubinic li much'utic chasc'uxubinique, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole. ³⁴Ti mi ja' no'ox chavac'beic xch'amun ataq'uinic li much'u avilojic ti sna' sutese, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole. Yu'un ja' no'ox chac'be xch'amun staq'uinic li much'utic yilojic ti sna' sutesele. ³⁵Li vo'oxuque tsc'an chac'uxubinic li much'utic chascrontainique. Tsc'an lec chavilic scotol crixchanoetic. Ti mi oy c'usi chaxch'amunbee, ac'bo, ac'u mi mu sutes, yo' xvinaj o ti xch'amaloxuc ti Rioxe, yo' xata o ep amotonic ta vinajele. Ti Rioxe sc'uxubinoj li much'utic chopol sjol uque ti mu sna' xalic colaval ti c'alal oy c'usi tstabeic Rioxe. ³⁶Ja' más lec c'uxubinvananic chac c'u cha'al chc'uxubinvan ti Jtotic Riox ta vinajele.

**Ja' li' yaloj ti mu me
jnopbetic smul jchi'iltique**

(Mt. 7.1-5)

³⁷Mu me xanopbe smul achi'ilic yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe ti oy amule. Mi oy bu ista smul avu'unic lachi'ilique, aq'uic ta pertonal yo' ti xayac'beic o pertonal yu'un amulic ti Riox uque. ³⁸Ac'beic c'usi chtun yu'un lachi'ilique yo' ti xayac'beic o c'usi chtun avu'unic ti Riox uque. Más to ep cha'ac'batic li vo'oxuque. Ja' chac c'u cha'al li much'utic ts'acal chac' li c'usi chaq'ue, ti lec tsno-jese, ti chtanij xa loq'uel ta sti'ile, ja' yech chavich'ic ti c'usi chtun avu'unic li vo'oxuque. Ti mi ep chavaq'uique, ja' no'ox yech ep cha'ac'batic uc. Ti mi jset' chavaq'uique, ja' no'ox yech jset' chayac'beic ti Riox uque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁹Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Li much'u ma'sate mu stac' xac'be yil be li xchi'il ta ma'satile. Co'ol chp'ajic ta ch'en. ⁴⁰Li jchanvune mu co'oluc sna'ic xchi'uc yajmaestro yu'un ja'to ta xchan. Ti c'alal xchane, co'olic xa. Yech'o un t'ujic ti much'u chac'anic ti chaxchanubtasique.

⁴¹'Ac'u mi mu c'usi más chopol tspas lachi'ile, li vo'ote yochelot ta sq'uelel. Mu xava'i aba ti más to chopol li c'usi chapase. ⁴²“Chopol ti x'elan chapase”, xavut lachi'ile, pero ¿c'uxi chap'ijubtasvan ti más to chopol c'usitic chapas li vo'ote? Li vo'ote chanop ti mu c'usi chopol chapase. Mi chac'an chap'ijubtas lachi'ile, ja' tsc'an ti vo'ot ba'yi chavicta spasel li c'usitic chopole. Mi avil xa ti lecote, xu' xa xap'ijubtas lachi'ile.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ta
jnoptique ja' yech chloc' ta quetic**

(Mt. 7.15-20; 12.33-35)

⁴³Ja' chac c'u cha'al li te'el lo'bole-tique, ti bu onox leque, lec li sate. Ti

bu onox chopole, chopol li sate. Mu scap sba li leque xchi'uc li chopole. ⁴⁴Ti c'u x'elan sat li jtec' te'e ja' chvinaj o mi lec, mi chopol. Muc bu xavilic ic'ux ta jtec' ch'ix, muc bu xavilic uva ta macom. ⁴⁵Ja' no'ox yech li much'u lec yo'one lec chc'opoj, lec c'usi tsnop. Li much'u chopol sjole chopol chc'opoj, chopol c'usi tsnop. Ti c'u x'elan ta snopique ja' yech chloc' ta yeic.

Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti ismeltsan snaic ya'ele

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶¿C'u yu'un ti “Cajval, Cajval” xavuticone ti muc bu chapasic li c'usitic icale? ⁴⁷Ti much'u cha'i li c'usitic chcale, mi ta xch'une, chacalbe ava'iic c'u x'elan. ⁴⁸Co'ol xchi'uc jun vinic ti ismeltsan sna ta ba tone. Nat isjoc' yalel ja'to ti ista li tone. Ja'to tey isliquesbe li stanal yoque. Ital tsots vo', inoj li uc'ume, icajtsaj c'alal ba osil, ic'ot yo' bu li nae. Li pana xocon nae inoj. Pero muc xlom yu'un ta ba ton smeltsanoj. ⁴⁹Ti much'u cha'i li c'usitic chcale, mi mu xch'une, co'ol xchi'uc jun vinic ti ta ba balamil ismeltsan snae, ch'abal stanal yoc. Ital tsots vo', inoj li uc'ume, icajtsaj c'alal ba osil, ic'ot yo' bu li nae. Li pana xocon nae inoj. Ora ilom —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel smozo jun capitan solteroe

(Mt. 8.5-13)

7 Ti c'alal laj xchanubtas crixchanoetic ta yoc vits ti Jesuse, ibat la ta jteclum Capernaum. ²Oy la jun capitan soltero, tey la nacal ta Capernaum. Oy la jun smozo sc'anoj la tajmec. I'ipaj la, ta xa'ox la xcham ti smozoe. ³Ti c'alal iya'ibe sc'oplal Jesús ti capitan solteroe, istac la ech'el jayvo' jmeltsanejc'opetic yu'un jurioetic ti tey ta Capernaume. Ba la yalbeic ti Jesuse mi mu la x'abulaj xba

yet'esbe xchamel ti smozoe. ⁴Ti jmeltsanejc'opetique ibatic la yo' bu ti Jesuse.

—Abulajan c'uxubino li capitan solteroe. ⁵Yu'un sc'anojotic jcotoltic. Ja' iyac' taq'uin ti imeltsaj o li templo li' ta jteclume —xutic la ti Jesuse.

⁶Ti Jesuse ixchi'in la ech'el ti jmeltsanejc'opetique. Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta snae, ti capitan solteroe istac la tal jayvo' ti much'utic lec sc'opone yu'un la ja' tal spajesic ti Jesuse.

—Totic, mu la xba avac' avocol. Yu'un la mu tsotsuc yabtel ti vo'ot chabat ta snae. ⁷Mu la smeloluc cha'i ti chtal sc'oponot stuque. Xu' la ja' no'ox alo jp'eluc ti ac'u ech'uc xchamel li smozoe. ⁸Mantal no'ox la ta xch'un ti tspas ta mantal li solteroetique. Batan, mi xut la li june, chbat la. La' to, mi xut la li june, chtal la. Paso chac li'i, mi xut la li smozoe, tspas la, xiyutoticotic tal —xutic la c'otel ti Jesuse.

⁹Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'on. Ijoyij la.

—Chacalbeic ti muc bu jtaoj junuc jchi'iltic ta israelal ti ta xch'un chac c'u cha'al ta xch'un li capitan solteroe —xut la ti crixchanoetic tey nap'ajtic ech'el ta spate.

¹⁰Ti c'alal isut ti much'utic itaqueic tale, lec xa la c'ot staic ti smozo capitan solteroe.

Ja' li' yaloj ti ixcha'cuxesbe screm me'anal ants tey ta jteclum Naín ti Jesuse

¹¹Li lajchavo'e tsobolic la ech'el xchi'uquic ti Jesuse, ibatic la ta jun jteclum, Naín sbi. Ep la crixchanoetic nap'al ech'el. ¹²Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta sti' scorraltional li jteclume, ti Jesuse iyil la ti oy much'utic scuchojic tal ánimae yu'un chba smuquic. Ti ánimae screm la jun me'anal ants. Junjunuc o la ti yole. Ep la tajmec smuquel, ja' la ti much'utic tey nacajtic ta jteclume.

¹³Ti Cajvaltic Jesuse ti c'alal iyil ti antse, ic'uxubaj la ta yo'on.

—Mu xa'oc' —xut la.

¹⁴Inopoj la ech'el, ispicbe la sq'uech'obte'al ti ánimae. Ti much'utic scuhojic tale va' xiic la.

—Crem, vo'on chacalbe, lican —xut la áanima ti Jesuse.

¹⁵Ora la ichoti ti creme, lic la lo'ilajuc.

—Ic'o ech'el lacreme —x'utat la yu'un Jesús ti antse.

¹⁶Ti much'utic teye xixi' la scotolic. Pero “coliyal Riox” xiic la.

—Li jchi'iltic li'i yaj'alc'op Riox. Tsots syu'el —xi la jlom.

—Vo'otic jc'uxubineltic ti itaque tal yu'un ti Rioxe, vo'otic ti st'ujojotic onoxe —xi la jlom.

¹⁷Ti c'usi ispas ti Jesuse, ivinaj la ta sjunlej estado Judea xchi'uc ti butic nopol xile.

Ja' li' yaloj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 11.2-19)

¹⁸Ti Juan j'ac'-ich'vo'e i'albat la yu'un yajchanc'optac ti c'usitic tspas ti Jesuse. Ti c'alal iya'ie, iyalbe la cha'vo' yajchanc'op.

¹⁹—Ba jac'beic li Jesuse mi ja' xa ti much'u sc'oplal chtal spasotic ta mantale, o mi ta to jmalatic otro jun —x'utatic la ech'el ti cha'vo'e.

²⁰Ti c'alal ic'otique, isc'oponic la ti Jesuse:

—Li' listacoticotic tal li Juan j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotic mi vo'ot ti sc'oplal chtal apasoticotic ta mantale, o mi ta to jmalaticotic otro jun —xutic la ti Jesuse.

²¹Ti Jesuse ja'o la xyaquet ta xet'esbe xchamel ep jchameletic ti c'alal ic'otique, xchi'uc la ti much'utic ip ta chine. Ta la sloq'uesbe pucujetic ta yo'on ti crixchanoetique, ta la sjambe sat ma'satetic.

²²—Ba albeic li Juane li c'usitic ijpas avilique xchi'uc li c'usitic ical ava'ique. Li ma'satetique chil xa sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic. I'ech' xa xchamelic li much'utic ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic li pac'chiquinetique. Li much'utic chamemic xa'oxe ijcha'cuxesic xa. Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti oy cuxlejal ta sbatel osile. ²³Mu me xicta sba li Juane, ac'u yich'on o ta muc', junuc me yo'on, xiyutoticotic tal li Jesuse, xavutic c'otel li Juane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁴Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac ti Juane, ti Jesuse lic la yalbe crixchanoetic sc'oplal ti Juane.

—Ti c'alal la'ayic ta xocol balamile, ma'uc puj ay aq'uelic ti xbat ta jot ta jot ta iq'ue. ²⁵Yaj'alc'op Riox ay aq'uelic. Avilic ti muc bu lec sts'acubtasoj sbae. Ti much'utic sts'acubtasoj sbaique, ti mu c'u me'anal cha'iique, ja' li preserenteetique yu'un jc'u'lejetic. ²⁶Li Juan ay aq'uelique, ma'uc yech pero más tsots yabtel chac c'u cha'al ti yan yaj'alc'optac Rioxe. ²⁷Ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane ti ja' chjelav tal cu'une. Ba'yi ta jtac ech'el mantal.

Ja' chalbe li crixchanoetique ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue, xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil. ²⁸Chacalbe ava'iic, ta scotol li crixchanoetique muc much'u más tsots yabtel chac c'u cha'al li Juan j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u ta xch'un pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel, más ch-ac'bat yil c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-ac'bat yil li Juane.

²⁹Li much'utic iya'iic ti c'usitic iyal li Juane xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque, ixch'unic yictael li c'usitic chopole, isc'anbeic ich'vo' li Juane yo' x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yu'un iya'iic ti oy smulic ta stojol ti Rioxe.

³⁰Li jfariseoetique xchi'uc li much'utic

ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe, muc xch'unic yictael li c'usitic chopole, yech'o ti muc sc'anbeic ich'vo' li Juane. Isp'ajic li pertonale ti ch-ac'batic ox yu'un ti Rioxe.

³¹Chacalbeic c'u xa'elanic vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. ³²Caltic no'ox ya'el ti oy c'oxetic tey chtajinic ta ch'ivite. Li jlome iyalbeic li jayvo' xchi'iltac ta tajimole: "Icoq'uesinticotic ama pero muc xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'otiticotic pero muc xa'oq'uiuc noxtoc. Mu c'usi xac'anic", xutic. Ja' yechoxuc uc yu'un mu c'usi xac'anic. ³³Ti c'alal ital li Juane, muc xaxchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic. "Ochem pucuj ta yo'on", xachiic. ³⁴Ti c'alal lital vo'on ti co'ol crixchanootique, lajchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic noxtoc. "Q'uelavil tol xve', tol xuch' ya'lel uva", xachiic. Lec xil noxtoc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspace", xachiic. ³⁵Ti sp'ijubtasojicoxuc ti Rioxe, avich'otiticotic ta muc' xchi'uc Juan ti yechuque. Ja' chul o ta ajolic ti sp'ijubtasojiticotic ti Rioxe, yech'o ti ijpasticotic ti c'usitic ijpasticotic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti och ve'uc ta sna jun jfariseo ti Jesuse

³⁶Ti Jesuse i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo. Ibat la, ichoti la ta mexa. ³⁷Ti c'alal xyaquet chve' ta mexae, ja'o la tey ic'ot jun ants, chopol la c'usitic tspace. Yu'un la iya'i ti tey ta sna jfariseo ti Jesuse. Yich'oj la c'otel jun slimete, noj la ta ya'lel muil nichim. ³⁸Ti antse tey la ic'ot ta sts'el ti Jesuse. Iy-oq'uita la sba. Ti ya'lel sate ic'ot la ta yoc ti Jesuse. Iscusbe la ta stsatsal sjol. Isbuts'be la ti yoque. Ja'o la iscoconbe ta yoc ti sbel slimetee yu'un la iyich' ta muc'. ³⁹Ti c'alal iyil ti much'u i'ic'van ta

ve'ele, "Ti ja'uc yaj'alc'op Riox li vinic li'i, sna'oj ti chopol c'usitic tspace li ants ti chpicone", xi la isnop ti jfariseoe.

⁴⁰—Simón, oy c'usi chacalbe —x'utat la yu'un ti Jesuse.

—¿C'usi? —xi la ti Simone.

⁴¹—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ich'amunbat staqu'in yu'un cha'vo' vinique. Li june ixch'amun quiniento. Li june ixch'amun cincuenta. ⁴²Ti c'alal iyil ti mu xa sut yu'unic li yajval taqu'ine, ixch'aybe yil xcha'va'alic. Li cha'vo' vinic ti ich'aybat yile, ¿much'u más c'anvanem xana'? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴³—Ja' nan más c'anvanem li much'u ich'aybat ep yile —xi la ti Simone.

—Yech ava'uc —xi la ti Jesuse.

⁴⁴Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti antse, ja' la isc'opon ti Simone:

—Ti c'alal li'och tale, muc much'u lispoche coc. Q'uelavil li ants li'i, ja' lispoche coc ta ya'lel sat. Liscusbe ta stsatsal sjol noxtoc. ⁴⁵Li vo'ote muc xabuts'on ti c'alal liyule. Li antse lisbuts'be coc. Yilel to tsbuts'. ⁴⁶Li vo'ote muc xacoconbon aceite ta jol. Yan li antse liscoconbe ya'lel muil nichim ta coc. ⁴⁷Chacalbe ava'i, ac'u mi ep smul li antse, lavie ac'bil xa pertonal yu'un smul yu'un sc'anojon tajmec. Li much'u jutuc no'ox smul ti yaloje ti icac'be pertonale, ja' mu másuc sc'anojon —x'utat la yu'un Jesús ti Simone.

⁴⁸—Li vo'ote la'ac'bat xa pertonal yu'un lamule —x'utat la yu'un Jesús ti antse.

⁴⁹—¿Much'u li vinic li'i ti c'alal ta mulil chac' pertonal uque? —xiic la ti much'utic tey ta mexae.

⁵⁰Ti antse i'albat la noxtoc yu'un ti Jesuse:

—La'ac'bat xa pertonal yu'un lamule yu'un ach'unoj ti oy jyu'ele. Yech'o un mu me c'u xal avo'on, batan —x'utat la.

**Ja' li' yaloj ti oy jayvo' antsetic
ismac'linic ti Jesuse xchi'uc
ti yajchanc'optaque**

8 Ts'acal to li lajchavo'e tsobol la ibatic ta jteclumetic xchi'uc ta para-jetic xchi'uquic ti Jesuse. Ti Jesuse ja' la iyal ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. ²Xchi'uquic la ech'el jayvo' antsetic. Oy la iloq'uesbatic pucuj ta yo'onic yu'un ti Jesuse, oy la i'et'esbat xchamelic. Tey la capal ech'el jun ants, María la sbi, liquem la tal ta jteclum Magdala. Ja' la ti iloq'uesbat vucvo' pucuj ta yo'on yu'un ti Jesuse. ³Tey la li Juana uque, li yajnil Chuzae. Li Chuzae ja' la xchabiojbe sna li covierno Erodese. Tey la li Susana uque xchi'uc la yan antsetic. Ja' la imac'linatic li lajchavo'e xchi'uc ti Jesuse. Li antsetique isloq'ues la stuquic li ve'lile.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo

(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴Ep la crixchanoetic liquemic la tal ta jujun jteclum istsob la sbaic yo' bu ti Jesuse. Ja'o la iyal jun lo'il ti Jesuse:

⁵—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Tey ilaj ta tec'ulanel. Ital mutetic, istam. ⁶Oy jlom ta tontic ic'ot. Ti c'alal ich'i jset'e, ora itaquij, yu'un itaquij li lum ta ba tone. ⁷Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub o. ⁸Oy jlom ta lequil balamil ic'ot. Lec ich'i, ibeq'uin. Li jp'ej trigoe iy-ac' cien li sbeq'ue —xi la.

Ti c'alal laj yal chac taje, tsots la ic'opoj.

—Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nop-beic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁹Li lajchavo'e isjac'beic la ti Jesuse ti c'usi smelol ti lo'il iyale.

¹⁰—Li vo'oxuque jamal lacalbeic c'u x'elán tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique ta lo'il no'ox chcal-

beic. Yu'un ep ta ech'el iyilic ti oy jlequial jyu'elale, pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic.

¹¹'Chacalbe ava'iic c'usi smelol li lo'ile. Li bec' trigoe ja' seña li sc'op Rioxe. ¹²Li bec' trigo ti ic'ot ta bee, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero mu xch'unic. Ta xtal ta ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe yo' mu xch'unic oe, yo' mu xcuxiic o ta sbatel osile. ¹³Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. Pero mu sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal x'ilbajinatic, ora chicta sbaic. ¹⁴Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. ¹⁵Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch'ilbajinatic, mu xicta o sbaic.

**Ja' li' yaloj ti jamal xcaltic
a'yuc li sc'op Rioxe**

(Mr. 4.21-25)

¹⁶Muc much'u ta stsan scas ti ja'o tsmac ta p'ine, ti ja'o tstic' ta yolon teme. Toyol onox chac' yo' xilic o osil li much'utic ch-ochique. ¹⁷Ja' no'ox yech jamal xavalic a'yuc li c'usitic lacalbeique, mu me avo'onicuc no'ox sna'. Jamal me xavalic a'yuc ti c'usi orae.

¹⁸'Yech'o un a'ibeic me lec smelol li c'usitic chacalbeique. Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique más ta xp'i-jubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tse'an ta xch'unic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'u-

nique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatit ta jmoj —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹Tey la ic'ot yits'intac ti Jesuse xchi'uc ti sme'ique. Pero muc la x'ochic yo' bu ti Jesuse yu'un la tsinil tajmec crixchano ta yut na. ²⁰Oy la much'u i'albon ti Jesuse:

—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xut la.

²¹—Chcal ava'iic, ti much'utic cha'iic li sc'op Rioxe, ti tspasic chac c'u cha'al chale, ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²²Ti j'ech'ele i'ochic la ta canova sla-jchava'alic xchi'uquic ti Jesuse.

—Batic ta jech nab —x'utatic la.

Ibatic la. ²³Ti c'alal chanavic xa la ta ba nabe, ivay la ti Jesuse. Ti c'alal vayeme, ja'o la ilic tsots ic'. Xyuc'yon xa la tajmec li nabe. Ep la i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox la yalel. ²⁴Istijic la ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, ta xa me xichamotic —xutic la.

Ilic la ti Jesuse, ispajes la li iq'ue, ivaxi la yu'un li nabe.

²⁵—¿Mí mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utatic la.

Más to la ixi'ic. Xch'ayet xa la yo'onic.

—¿Much'u li vinic li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xut xa la sbaic.

Ja' li' yaloj ti iloquesbat pucujetic ta yo'on jun jgadarae

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶Tey la ic'otic ta jech nab ta steclumal jgadaractic. Li Galileae li' la ta jech nab icom yu'unique. ²⁷Ti c'alal iloq'uic ta canovae, ital la jun jgadara. Vo'ne xa la ochem pucuj ta yo'on. Ch'abal la sc'u', ch'abal la sna. Ja' xa la snainoj li ch'objbil tonetic yo' bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. ²⁸Ti c'alal iyil Jesús ti vinique, isquejan la sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. I'avan la.

—¿C'usi acuentaon o li vo'ote? Jesús, Xch'amal Riox ta vinajel. Mu me xavac'bon castico —xi la.

²⁹Ti x'elan iyale, yu'un la iyal xa'ox ti Jesuse ti ac'u loc'uc pucuj ta yo'one. Ep to'ox la ta ech'el i'ilbajinat yu'un pucuj ti vinique. Ti crixchanoetique ixchucbeic to'ox la yoc sc'ob ta carina, pero ituch' la yu'un. Tsuje to'ox la ech'el ta xocol balamil yu'un ti pucuje.

³⁰—¿C'usi abi? —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

—Legionon —xi la.

Ti x'elan iyale, yu'un la ep pucujetic ochem ta yo'on.

³¹—Mu me xatacotitic ech'el ta natil ch'en —xutic la Jesús ti pucujetic.

³²Ja'o la tey xlamet ep chitometric ta ch'ut vits.

—Abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometric —xi la ti pucujetic.

Ti Jesuse iyac' la permiso. ³³Ti pucujetic iloc' la ta yo'on ti vinique, i'och la ta chitometric. Ti chitometric stusus xa la yalel scotol, ip'ajic la ta nab, ijic'av la scotol.

³⁴Ti jchabichitometric, ti c'alal iyilic ti x'elan ispas ti chitometric, ixi'ic la tajmec. Ora la ba yalic ta jteclum xchi'uc ta parajeletic. ³⁵Ti crixchanoetique tal

la sq'uelic. Ti c'alal ic'otic yo' bu ti Jesuse, ti vinic ochem to'ox ep pucujetic ta yo'one, iyilic la ti tey xa chotol ta sts'el yoc ti Jesuse. Oy xa la sc'u', lec xa la. Ixi'ic o la. ³⁶Ti much'utic iyilic ti c'uxi ilecub ti vinique, iyalbeic la ti much'utic tey laj c'otuque. ³⁷Ti c'alal iya'iique —Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic la ti Jesuse yu'un la ixi'ic tajmec.

Yech'o un i'ochic la ta canova slajchava'alic xchi'uquic ti Jesuse, isutic la tal ta jech nab.

³⁸—Chajchi'in ech'el —xi la tajmec ti much'u ochem to'ox pucujetic ta yo'one.

³⁹—I'i. Batan ta ana, ba albo lachi'il-taque ti lasc'uxubin xa ti Rioxe, ti iloc' xa ti pucujetic ta avo'one —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ibat la ti vinique, ba la yal ta sjunlej steclumal ti iloq'uesbat pucujetic ta yo'on yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'ui' no'ox ipicbat ti Jesuse

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Ti c'alal isutic tal noxtoc li' ta jech nabe, tey la lamal ep crixchanoetic chmalavanic ta ti'nab. Xmuyubajic xa la ti tey iyul ti Jesuse. ⁴¹Tey la ic'ot jun vinic yo' bu ti Jesuse, Jairo la sbi. Jmelt-sanejc'op la ta templo teyo'e. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

—¿Mi mu xa'abulaj xibatic ta jna? ⁴²Yu'un ta xcham xa jtseb. Yo junuc o. Lajcheb xa sjabilal —xut la ti Jesuse.

Ti Jesuse ibat la. Tey la nap'alic ech'el slajchava'alic xchi'uc epal crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic ech'el. ⁴³Oy la jun ants, slajchebal xa la jabil ti mu xmac xchamele. Ep la isa' jpoxtavanej, muc la xq'uele lec, muc la xmac o ti xchamele. Ilaj la scotol ti staq'uine. ⁴⁴Ti antse nap'al la ibat ta spat ti epal crixchanoetique, ispits' la sba jelavel,

ista la ta picbel sne spimilc'u' ti Jesuse. Ti c'alal ispique, ora la imac ti xchamele. ⁴⁵—¿Much'u ti lispique? —xi la ti Jesuse.

—Muc xquilticotic —xi la scotolic.

—Jchanubtasvanej, tol chnet'van chavil li crixchanoetique. Chasnet'ot tal ta jujot. ¿C'u yu'un ti chajac' ti much'u laspique? —xi la xchi'uc xchi'iltac li Pedroe.

⁴⁶—Oy much'u lispic yu'un ica'i ti oy much'u i'ech' xa xchamel ta jyu'ele —xi la ti Jesuse.

⁴⁷Ti antse mu ox la sc'an xvinaj ti yaloje. Ti c'alal iya'i ti ivinaj xae, xt'elt'on xa la ta xi'el. Tey la ta o'lol crixchanoetic isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Jamal la iyalbe ti ta scoj chamel ti ispicbe spimilc'u'e, ti ja' ilecub o ti c'alal ispique.

⁴⁸—Ants, yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae. Mu c'u xal avo'on, batan —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴⁹Ti c'alal yolel chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la ital jun ti much'utic tey ta sna ti jmeltsanejc'ope.

—Icham xa latsebe. Yech xa no'ox chba yac' svocol li Jchanubtasvaneje —xut la yulel ti Jairoe.

⁵⁰—Mu xavat avo'on. Ja' no'ox ch'uno ti oy jyu'ele. Ta xcha'cuxi latsebe —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁵¹Ti c'alal ic'ot ta sna Jairo ti Jesuse, mu la sc'an xchi'in ochel ep crixchanoetic, ja' no la iyic' ochel li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane, xchi'uc ti stot sme' tsebe. ⁵²Oy la much'utic tey ch-oq'uic ta pana.

—Mu xa'oq'uic. Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵³Tse'ej la xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un la sna'ojic ti ichame. ⁵⁴Ti Jesuse i'och la ech'el yo' bu telel ti ánimae, ist-sacbe la sc'ob ti tsebe, tsots la ic'opoj.

—Tseb, lican —xut la.

⁵⁵Ora la icha'cuxi ti tsebe, ilic la.

—Ac'beic sve'el —xi la ti Jesuse.

⁵⁶Ti stot sme' tsebe xch'ayet xa la yo'onic.

—Mu me much'u xavalbeic ti icha'cuxi latsebique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti istac ech'el
slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse**

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse. I'ac'bat la syu'elic ti xu' tsloq'uesbeic pucujetic ta yo'on li xchi'ilique, xchi'uc ti ta xet'esic chamele. ²Itaqueic la ech'el, ba la yalbe xchi'ilic ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, ba la yet'esbeic xchamel ti much'utic ipe. ³I'albatic la ti mu ya'uc yich'ic ti c'usitic chtun yu'unic ta bee.

—Mu me xavich' ech'el anamte'ic, mi ja'uc anuti'ic, mi ja'uc ave'elic, mi ja'uc ataq'uinic. Mi ja'uc xavich' ech'el cha'quex ac'u'ic. ⁴Ti bu nail chc'ot ach'amunique, teyanic o me. ⁵Mi oy bu jteclumal mu xac' ta ch'om snaique, loc'anic teyo'e. Lilinic comel spucucal avoquic, ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁶Iloq'uic la ech'el, i'ech'ic la ta jujun parajel, iyalbe la ti xchi'ilique ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Iyet'esbeic la xchamelic ti much'utic ipe.

**Ja' li' yaloj ti c'uxi icham
ti Juan j'ac'-ich'vo'e**

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷Ti covierno Erodese iya'i la ti ep c'usitic tspas ti Jesuse. Mu xa la sna' lec c'usi tsnop yu'un la oy jlom iyalic ti ja' icha'cuxi ti Juan j'ac'-ich'vo'e.

⁸—Ja' nan ti j'al'c'op Elias ti ta más vo'nee —xiic la jlom.

—Ja' nan icha'cuxi junuc ti yaj'al'c'op Riox ti ta más vo'nee —xiic la jlom.

⁹—Vo'on ijloq'ues mantal ti iyich' tuch'bel sjol ti Juane. ¿Much'u van taje ti chca'ibe sc'oplal ti lec c'usitic tspace? —xi la ti Erodese.

Ti Erodese tsc'an la tsq'uelbe sat ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil
viniquetic ti Jesuse**

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰Ti c'alal isutic tal li apoxtoletique, yul la yalbeic ti Jesuse ti c'usitic ispasiq.

—Jq'uej jbatich ech'el ta xocol balamil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ibatic la ta sts'el jun jteclum Betsaida sbi. ¹¹Ti c'alal iya'i ti crixchanoetique, ba la staic. Ti Jesuse lec la iya'i ti ic'otic ti crixchanoetique. Iyal la ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Iyet'esbe la xchamelic ti much'utic ipe.

¹²Ti c'alal imal c'ac'ale, istsob la sbaic tal li lajchavo'e.

—Lavi nopol no'ox li parajeletique, más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u ba xch'amunic na, ac'u ba sman sve'elic. Li' ta xocol balamile mu c'usi oy —xutic la ti Jesuse.

¹³—Mac'linic vo'oxuc —x'utatic la.

—Mu c'usi oy cu'unticotic. C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy. Ja' no'ox mi chba jmanbeticotic tale —xutic la.

¹⁴Oy la vo'miluc viniquetic ti tey lamale.

—Albeic li crixchanoetique ti ac'u chotlicuc ta cincuentatique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁵Iyalbeic la ti crixchanoetique, ja' la yech ichoti scotolic. ¹⁶Ti Jesuse ja' la ixch'am ti vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot choye. Isq'uel la vinajel, “colaval” xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane, ixch'ac la noxtoc ti choye, i'ac'batich la li la-

jchavo'e. Li lajchavo'e ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique. ¹⁷Ive' la scotolic, lec la inojic. Li lajchavo'e istsobic la ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xljaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj la lajcheb moch ti sovrae.

**Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti
Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti
tspasvan ta mantal ti Jesuse**
(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸Ti j'ech'ele isq'uej la sbaic xchi'uc ti Jesuse yu'un la stuc ba sc'opon Riox. Ti c'alal laj sc'opon Rioxe —¿C'usi van cabtel yalojic li jchi'iltactique? —x'utatic la.

¹⁹—Jlom chalic ti Juan ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti Elíasote. Jlom chalic ti yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee ti yu'un nan icha'cuxie —xutic la.

²⁰—Li vo'oxuque ¿c'usi cabtel ti avalojique? —x'utatic la.

—Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapa-soticotic ta mantale —xi la li Pedroe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee
(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31—9.1)

²¹—Mu to me much'u xavalbeic ti c'usi cabtele.

²²Vo'on ti co'ol crixchanoetique jna'oj ti ta onox xac' jvocolle. Mu xiyich'ic ta muc' li jmeltsaneje'opetique xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Ja' chiyaq'uic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²³Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe scotol ti crixchanoetique:

—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel scotol c'ac'al chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xljajic o. ²⁴Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta

alcl yu'unic mi ja' xljajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil. ²⁵Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Ac'u mi jc'ulejoxuc tajmec li' ta sba balamile, pero mu xu' chaman abaic loq'uel li ta c'oq'ue. ²⁶Mi chaqu'exavic ta yalel ti avich'ojicon ta muq'ue, mi chaqu'exavic ta yalel a'yuc li c'usitic chcale, ja' no'ox yechon uc, vo'on ti co'ol crixchanoetique, “le'e ma'uc jch'amal”, chichi ti c'alal xital xchi'uc syu'el ti Jtote xchi'uc ti anjeletic ta vinajele. ²⁷Ta melec chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque, oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse
ti iyil oxvo' yajchanc'ope**

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸Laj xa'ox nan vaxaquibuc c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o la ba sc'opon Riox ta jp'ej vits. Ja' la i'iq'ueic ech'el li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. ²⁹Ti c'alal yolel la tsc'opon Riox ti Jesuse, ijel la ti sate. Ti sc'u'e xlebet xa la saquil, sac la tajmec. ³⁰Ja'o la ivinaj cha'vo' moletic, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse. Ja' la ti Moisesexchi'uc ti Eliase, ja'ic ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. ³¹Oy la xojobalic uc. Ti c'usi iyalic xchi'uc ti Jesuse, ja' la iyalic ti c'u x'elan ta xcham tey ta Jerusalene. ³²Li Pedroe xchi'uc li xchi'iltaque tey la chnicavic, pero ivic' o la satic. Iyilbeic la xojobal ti Jesuse xchi'uc ti cha'vo' moletique. ³³Ti c'alal iyilic ti ta xa'ox xbatit ti cha'vo' moletique —Jchanubtasvanej, lec ti li'otic oe. Ta jmeltsanticotic oxp'e-juc sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xut la Jesús li Pedroe.

Mu la sna' ti c'usi iyale.

³⁴Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la scotolic. Ix-

i'ic la tajmec ti c'alal ibut'ijic ta lumal toque. ³⁵Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.

—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Xach'unbeic me li c'usitic chayalbeique —xi la.

³⁶Ti c'alal laj c'opojuc ti Rioxe, stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse. Li oxvo'e mu la much'u iyalbeic ta ora ti c'usi iyilique.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷Ta yoc'omal ti c'alal iyalic tal ta vitse, ep la crixchanoetic ba snupic ta be ti Jesuse. ³⁸Tey la xchi'quic jun vinic. I'avan la.

—Jchanubtasvanej, abulajan c'uxubinbon li jcreme yu'un yo junuc o. ³⁹Yu'un ch-ilbajinat tajmec yu'un pucuj. Ta x'avan, ta xt'elelinat tajmec, ta spotspotsvocan ye. Yech xa xpich'tepich'te cha'i ti c'alal x'ech' juliquele. ⁴⁰Icalbe xa lavajchanc'optaque ti ac'u sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xi la ti vinique.

⁴¹—¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti oy syu'el ti Rioxe che'e? ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne xa li' jchi'ucox- uque, ti jal xa lajts'icbeique? —x'utatic la slajchava'alic yu'un ti Jesuse.

—Ic'o tal lacreme —x'utat la ti vinique.

⁴²Ti c'alal inopoj tal ti creme, ijipe la ta lum, it'elelinat la tajmec yu'un ti pucuje. Ti Jesuse isloq'ues la ti pucuje, ilecub la ti creme.

—Ic'o ech'el lacreme —x'utat la ti vinique.

⁴³Xch'ayet xa la yo'onic scotolic ti c'alal iyilic ti tsots syu'el ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ti c'alal ch'ayem o yo'onic scotolic ti c'usi ispas ti Jesuse, ja'o la i'albatic li lajchavo'e:

⁴⁴—A'yic me li c'usi chacalbeique, mu me xch'ay xava'iic. Vo'on ti co'ol crixchanoetique chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic —x'utatic la.

⁴⁵Muc la xa'ibeic smelol ti x'elan iyale yu'un la muc x'ac'bat ya'ibeic smelol yu'un ti Rioxe. Ixi'ic la ta sjaq'uel c'usi smelol ti x'elan i'albatique.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmental ti much'u mu sna' stoy sbae

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶—¿Much'u van junucal ta xcom cu'untic ta cajpasmentaltic? —xut la sbaic li lajchavo'e.

⁴⁷Ti Jesuse yiloj la ti c'usi tsnopique, ja'o la isnit tal jun c'ox crem, isva'an la ta xocon.

⁴⁸—Ti much'utic ta xchanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on c'u cha'al yo'on li c'ox li'i, chvinaj ti vo'on chiyich'ic ta muq'ue. Ja' no'ox yech chich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. Ja' no'ox yechoxuc uc, ja' chcom ta avajpasmentaltic ti much'u mu sna' xac' sba ta ich'el ta muq'ue —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic lec chiyilotique mu xiscrontainotic

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹—Jchanubtasvanej, oy much'u iquilticotic ti tsloq'uesbe pucujetic ta yo'on li crixchanoetique. Ta sloq'ues abi ti c'alal ta sloq'ues ti pucuje. Pero ijpajecticotic yu'un muc bu jchi'intic o —xut la Jesús li Juane.

⁵⁰—Mu me xapajesic. Ac'u mi muc bu jchi'intic, mi mu xiscrontainotic,

yu'un lec chiyilotic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ipajesatic yu'un Jesús ti Jacoboe xchi'uc ti Juane

⁵¹ Ti c'alal po'ot xa'ox la xbat ta vinajel ti Jesuse —Batic ta Jerusalén —x'utatic la slajchava'alic.

Ti Jesuse mu la bu xi'em ibat. ⁵² Istac ta jelavel mantal ta estado Samaria. Tey la ic'otic ta jun parajel. Ta ox la xch'amunic na, ta ox la sman sve'elic. ⁵³ Ti jsamariaetique muc la xac' ta ch'om snaic yu'un la iya'iic ti chbatic c'alal Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse. ⁵⁴ Li Jacoboe xchi'uc li Juane, ti c'alal iyilic ti mu xac' ta ch'om snaique —Cajval, ¿mi chac'an ti chcalcotic mantal ti ac'u yaluc tal c'oc' ta vinajele yo' xljajic o ti c'u cha'al ispas ti Elíase? —xutic la ti Jesuse.

⁵⁵ Iq'uelbat la sat xcha'va'alic yu'un ti Jesuse.

—Ti x'elan chavalique, ma'uc Riox chayalbeic. ⁵⁶ Vo'on ti co'ol crixchanootique, mu milvanejuc talem jpas. Tal jtojbe smulic yo' mu x'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal laj albaticuc yeche, ibatic la ta yan o parajel.

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an chba xchi'inic ti Jesuse

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Ti c'alal yolel chanavique —Cajval, chajchi'in ech'el ti butic chabate —x'utat la yu'un jun vinic ti Jesuse.

⁵⁸ —Li vete oy xch'en, li mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol crixchanootique ch'abal jna. Nopo lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat la ti vinique.

⁵⁹ —La', batic —xut la jun o vinic ti Jesuse.

—Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to chtal jchi'inot ti c'alal xcham li jtote —xi la ti vinique.

⁶⁰ —Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, chamemic ya'el. Tey ac'u smuc sba stuquic. Li vo'ote ba albo ya'i li crixchanoetique ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁶¹ —Cajval, co'onuc ba jchi'inot, pero ac'on to ech'el yu'un chba to jc'opon comel li much'utic tey ta jnae —xi la otro jun.

⁶² —Mi mu sjnuluc avo'on chach'un li c'usi chacalbee, co'olot xchi'uc li much'u jot o sq'ueloj c'alal tsvoc' yosil ta aradoe. Tey mu teyuc yo'on ch-abtej. Ti Rioxe ja' tsc'an ti sjnul co'ontic ta jch'untic c'usi chiyalbotique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itaqueic ech'el yu'un Jesús ti setenta j'israeletique

10 Ts'acal to ist'uj la yan setenta j'israeletic ti Cajvaltic Jesuse. Ta cha'cha'vo' la istac ech'el ta jujun jteclum xchi'uc ta jujun parajel yu'un la snopoj onox ti tey ch-ech' ta ts'acale. Lec la ip'ijubtasatic ech'el yu'un ti Cajvaltic Jesuse:

² —Ta melez ti ep ti much'utic tsc'an cha'iic li sc'op Rioxe. Pero ja' jutuc no'ox ti much'utic chalic a'yuque. Co'ol xchi'uc mi ep li c'ajoje, ja' jutuc no'ox li jc'ajome. Yech'o un c'anbeic ti Rioxe ti ac'u stac ech'el ti much'utic chba yalic a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' tst'uj stuc. ³ Chajtaquic ech'el chac c'u cha'al chijetic ti tey chc'ot staic oq'uile-tique, yu'un tey chc'ot ataic jchi'il-tactic ti yo'onuc smiloxuque. ⁴ Mu me xavich' ech'el ataq'uinic, mi ja'uc amoralic, mi ja'uc yan axonobic. Mu me much'u jal xalo'ilaj achi'uquic ta be. ⁵ Ti bu jp'ejucal na chach'amuniquic, “Junuc avo'onic”, xavutic c'otel li yajval nae. ⁶ Mi tsc'an ti jun yo'onique, ta onox staic. Mi i'ie, mu onox staic. ⁷ Ti bu nail chach'amuniquic, teyanic o me, mu me xajelulanic. Ti c'usitic cha'ac'bat

alajesique, mu me xap'ajic. Li much'u chba yal a'yuc li c'usi chcale tey tsta sve'el. ⁸Ti bu jteclumal chac' ta ch'om snaique, ti c'usi cha'ac'bat alajesique, mu me xap'ajic. ⁹Ti much'utic ip tey-o'e et'esbeic xchamelic. "Li' xa me ti Rioxe, tsc'an chaspasic ta mantal yu'un ja' ta syu'el ti i'ech' lachamelique", xavutic. ¹⁰Ti bu jteclumal mu xac' ta ch'om snaique, loc'anic. ¹¹"Li' ta jlil-anticotic comel spucucal cocticotic ti li' ta alumalic ijataticotique. Ja' seña ti chcom ta aba atuquic ti muc xach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Mu xa xu' xavalic ti muc xava'iique", xavutic comel. ¹²Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crichanoetic ti Rioxe, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu jteclumal mu xac' ta ch'om snaique. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetic ti ta más vo'nee.

Ja' li' yalaj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic ta muc' ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse

(Mt. 11.20-24)

¹³Li jchi'iltactic ta jteclum Corazine xchi'uc ta jteclum Betsaidae, iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale, pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil. Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee, muc xilic li jlequilal jyu'elale. Ti iyilicunque, islapic jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic ta lapele, ixchotan sbaic ta tanil ti' c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o yo'onic ti c'usitic chopol spasojiique yu'un chictaic. ¹⁴Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crichanoetic ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Corazine xchi'uc ta Betsaida lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee. ¹⁵Li jchi'iltactic ta Capernaume, chalic ti ja' chich'ic crasiae pero mu x'ac'batic.

Yu'un iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil.

¹⁶Ti much'utic ta xch'unic ti c'usi chavalic a'yunque, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic ya'el. Ti much'utic mu xch'unique, co'ol xchi'uc vo'on mu xixch'unbeic ya'el. Ja' no'ox yech mu xch'unbeic ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal.

Ja' li' yalaj ti isutic tal ti setentae

¹⁷Ti setenta itaqueic ech'ele jun la yo'onic isutic tal.

—Cajval, ma'uc no'ox iquet'esticotic chamel ta ayu'el; c'alal ta pucujetic ijlo-q'uesticotic —xutic la yulel ti Jesuse.

¹⁸Itac'av la ti Jesuse:

—Iquil ti ora ich'ay syu'el ti Satanase co'ol xchi'uc c'alal xlebluj li chavuque.

¹⁹Vo'on lacac'be ayu'elic yo' mu xcuch o yu'un li jrontatique, yo' mu c'u xaxcha'leic oe. Ac'u mi oy bu xateq'uic quiletel chon, ac'u mi tsec, ja' no'ox yech mu c'usi xu' chaxcha'leic. ²⁰Pero mu me ja'uc no'ox jun o avo'onic ti ta xch'un amantalic ti pucujetique. Ja' me junuc o avo'onic ti ts'ibabil xa abiic ta vinajele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti xmuyubaj xa ti Jesuse

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹Ti Jesuse xmuyubaj xa la xchi'uc ti Ch'ul Espiritue. Ja'o la isc'opon Riox:

—Tot, vo'ot yajvalot vinajel balamil. Colaval ti muc xavac' ya'ibeic smelol c'usi ical c'usi ijpas ti much'utic p'ij ti yalojiique, ti ja' no'ox avac' ya'ibeic smelol ti much'utic tsc'anic coltael chac c'u cha'al tsc'anic coltael li c'oxetique. Lec ti ja' yech apase, Tot —xi la ti Jesuse.

²²Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti crichanoetique:

—Ti Jtote yac'ojbon entrucal scotol ti c'usitic oye. Muc much'u sna' c'u x'e-

lan li co'one, ja' no'ox sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot uque, muc much'u sna'be c'u x'elan yo'on. Jtuc no'ox jna'o-jbe. Ja' no'ox ta sna'ic uc ti much'utic chcalbeique —x'utatic la.

²³Li lajchavo'e slecoj la ic'oponatic yu'un ti Jesuse:

—Li vo'oxuque layac'beic xa bentsiyon ti Rioxe yech'o ti avilic xa li c'usitic ijpase. ²⁴Chacalbe ava'iic. Ep ya-j'alc'optac Riox xchi'uc ep preserenteetic ti ta más vo'nee ti tsc'an ox tsq'uelic c'usi ta jpase, pero muc xa xilic. Tsc'an ox cha'iic ti c'usi chcale, pero muc xa xa'iic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun jsamaria

²⁵Tey la jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isva'an la sba, oy la c'usi isjac'be ti Jesuse yo' la stabe o smul ti yaloje.

—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xi la ti vini que.

²⁶—¿C'usi ts'ibabil ta mantaletique che'e? ¿C'usi chal aviloj che'e? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁷—“C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique xchi'uc lavipique. C'uxubino me achi'il-tac chac c'u cha'al chac'uxubin aba ataque”, xi li mantale —xi la ti jchanubtasvanej yilele.

²⁸—Lec latac'av. Mi chapas chac taje, chacuxi ta sbatel osil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²⁹Ti jchanubtasvanej yilele ta ox la spoj sba.

—¿Much'u li jchi'ile? —xi la.

³⁰Ti Jesuse iyalbe la chac c'u cha'al jun lo'il no'ox.

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun jchi'iltic iloc' ta Jerusalene, ibat ta Jericó. Isnup ta be j'eleq'uetic. I'elc'anbat scotol li c'usuc yu'une c'alal ta sc'u'. Imaje, iyayij tajmec. Li j'eleq'uetique ibatic. Li vini que chamem icom ta majel. ³¹Ta

jliquel o i'ech' jun pale. Sq'uel no'ox comel ti tey puch'ul li xchi'ile, ijelav ech'el. ³²Ja' no'ox yech i'ech' jun levita, xchi'il ta abtel paleetic. Sq'uel no'ox comel ti tey puch'ul li xchi'ile, ijelav ech'el uc. ³³Ja' no'ox yech tey i'ech' jun jsamaria nom chbat. Ti c'alal iyile, ic'uxubaj ta yo'on. ³⁴Inopoj yo' bu puch'ule. Ispoxtabe li syayijemaltaque, isjaxbe jset' aceite xchi'uc bino, isvolbe ta poc'. Ja'o iscajan ta sburro, iyic' ech'el ta otel, tey ixchabi. ³⁵Ta yoc'omal ti c'alal chloc' xa'ox ech'el li jsamariae, iyac'be comel chib denario li yajval otele. “Q'uelbon me li vini que. Mi oy c'usi más ilaj avu'une, tey chajtojbe ti c'alal xisut tale”, xut comel. ³⁶Li vo'ote ¿much'u junucal xana' ta yoxva'al ti ispl'is ta xchi'il li vinic ti imaje comel yu'un li j'eleq'uetique? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

³⁷—Ja' li much'u ic'uxubinvane —xi la ti much'u ta xchanubtasvan yilel ta smantaltac Rioxe.

—Batan, ba c'uxubinvanan yech uc che'e —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ba svula'an Marta xchi'uc María ti Jesuse

³⁸Istam la ech'el sbe noxtoc ti Jesuse, ic'ot la ta jun parajel. Tey la nacal jun ants, Marta la sbi. I'iq'ue la ochel. ³⁹Ti Martae oy la smuc, María la sbi. Ti Maríae tey la tal chotluc ta sts'el yoc ti Jesuse yu'un la cha'i c'usi chal. ⁴⁰Ti Martae sujem xa la tspas ti c'usi chac'be ti jvula'al tey ic'ote.

—Cajval, ¿mi lec chavil ti jtuc no'ox chac' c'u jpas li jmuque? Albo ac'u scoltaon —xut la ti Jesuse.

⁴¹—Marta, ja' no'ox yatel avo'on li c'usitic chapase. ⁴²Pero jtos no'ox li c'usi tsots sc'oplale, ja' li c'usi chcale. Li Maríae ja' xa ist'uj li c'usi más tsots sc'oplale. Muc much'u xu' chpajeson —x'utat la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti iyal c'u x'elan
ta jc'opontic Riox ti Jesuse**

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 Ti j'ech'ele isc'opon la Riox ti Jesuse. Ti c'alal laj sc'opone —Cajval, chanubtasoticotic ta sc'oponel ti Riox uque chac c'u cha'al ixchanubtas yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e —xi la jun li lajchavo'e.

²—Ti c'alal chac'oponic Rioxe, xavalic chac li'i:

Tot, Cajval, teyot ta vinajel, ac'u quich'oticotic ta muc' jcotolticotic li' ta sba balamile.

Ja' ta jc'anticotic ti chapas mantal atuc li' ta sba balamile.

Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic lec chavile. Ja' no'ox yech ac'u jpasticotic li' ta sba bamil li c'usitic lec chavile.

³Ac'bon jve'elticotic lavie.

⁴Ac'boticotic pertonal yu'un jmulticotic yu'un icac'beticotic xa pertonal li much'utic ista smul cu'unticotique.

Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o li c'usitic chopole,

xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Caltic no'ox ya'el ti oy much'u lec xac'opon aba achi'uquique, tey chac'ot ta sna ta ol ac'ubal. “¿Mi ja' no'ox mu jq'uextic oxp'ejuc apan? ⁶Yu'un naca to iyul jvula'al ta jna. Yu'un mu c'usi xcac'be slajes”, xavut c'otel. ⁷“Mu jc'an xtal atijbon jvayel yu'un jmacoj xa lec li sti' jnae. Yu'un vayemoticotic xa xchi'uc jch'amaltac, yech'o un mu xu' xlic cac'bot”, xi chastac'be ta yut sna.

⁸Ac'u mi lec xac'opon aba achi'uc pero mu sc'an xlic yac'bot. Pero mi mu xavicta aba ta sc'anulanbele, chlic yac'bot ti c'usitic chtun avu'une yu'un cha'i ti chtune. ⁹Ja' no'ox yech mi mu xavicta abaic ta sc'anulanbel ti Rioxe, ta onox xayac'beic li c'usitic chac'anique. Co'ol

xchi'uc li much'u tsa' c'usi chtun yu'une, tsta. Co'ol xchi'uc li much'u chc'opoj ta ti'nae, chtac'bat. ¹⁰Li much'utic mu xicta sba ta sc'anele, ch-ac'batic.

¹¹Li vo'oxuque, ti c'alal chasc'anbeic pan lach'amalique, ma'uc ton chavac'beic. Ti c'alal chasc'anbeic choye, ma'uc chon chavac'beic. ¹²Ti c'alal chasc'anbeic ton caxlane, ma'uc tsec chavac'beic. ¹³Li vo'oxuque chopol ajolic pero xana'ic c'usi lec chavac'beic lach'amalique. Ti Jtotic Riox ta vinajele más lec c'usi chayac'beic mi chac'anbeique. Chac'be Ch'ul Espiritu ti much'utic tsc'ane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti i'albat ti Jesuse ti ta
syu'el pucuj tsloq'ues pucujeticque**

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴Ti Jesuse isloq'uesbe la pucuj ta yo'on jun uma'. Ja' la pasem o ta uma' ti ochem pucuj ta yo'one. Ti c'alal iloc' ti pucuje, ijam la ti yee. Ti crixchanoetique xch'ayet xa la yo'onic.

¹⁵—Li vinic le'e ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xiic la jlom.

¹⁶Ti jlome iyalbeic la ti Jesuse:

—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jq'uelitiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel —xutic la yo' la stabeic o smul ti yalojique.

¹⁷Ti Jesuse yiløj onox la ti c'usi tsnopique.

—Mi tscrontain sbaic jun preserente xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic. Mi chut sbaic li jchop jnaclomale, ta xch'ac o sbaic noxtoc.

¹⁸Ja' no'ox yech ti Satanase, mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique, ¿c'u ma xi tspas mantal ti mi yech tspase? Ti x'elan chacalbeique, yu'un chavalic ti ta syu'el totil pucuj ti ta jloq'ues ti pucujeticque. ¹⁹Ti yechuc xavalique, ¿much'u ma ta syu'el

ta sloq'ues pucujetic lavajchanc'opique uque? Lavajchanc'opique xu' chalic ti ma'uc yech li c'usi chavalique. ²⁰Li vo'one ta syu'el Riox ta jloq'ues pucujetic, ja' chvinaj o ti li' xa tspas mantal ti Rioxe.

²¹Caltic no'ox ya'el ti oy jun tsatsal vinique ti lec chapale, muc much'u xu' chpojbon li c'usuc yu'un ta snae.

²²Pero mi ital li much'u más tsotse, ta xcuch yu'un spojbel li yabtejebe ti ja' spatoy o yo'one, ta onox xpojbat li c'usuc yu'une. Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one co'ol xchi'uc li much'u más tsots ya'ele yu'un ijpojbe xa li vinique.

²³Ti much'u chopol chil li c'usi ta jpase, ja' jcrona.

**Ja' li' yaloj ti más tsoc sjol
ti much'utic mu j'ech'eluc
chich'ic ta muc' ti Jesuse**

(Mt. 12.43-45)

²⁴Ti c'alal chloc' ta yo'on jun crichano ti pucuje, chbat ta xocol balamil, chba sa' bu chnaqui, pero mu sta. “Más lec chisut ech'el ta yo'on li vinique”, xi ti pucuje. ²⁵Ti c'alal chc'ote, lelectic chc'ot sta li vinique. ²⁶Yech'o un ti pucuje chba sa' tal vucvo' xchi'il, ja' ti bu chopol tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on li vinique, más to tsoc sjol tajmec —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti much'utic
más jun yo'onique**

²⁷Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, tey la capal jun ants ta epal crichanoetic, i'avan la.

—Jun yo'on lame'le yu'un ja' lasts'ites —xut la ti Jesuse.

²⁸—Ji' ava'uca'a. Pero mu xco'olaj xchi'uc ti much'utic cha'iic li sc'op Rioxe ti ta xch'unique. Más to jun yo'onie —x'utat la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an
tsq'uelbeic syu'el Jesús ti
much'utic chopol sjole**

(Mt. 12.38-42)

²⁹Ti c'alal xyaquet tstsob sbaic c'otel más ep crichanoetic, lic la yal ti Jesuse:

—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an chaqu'elic li jyu'ele, pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'al-c'op Riox ti ta más vo'nee. ³⁰Ti Jonase iyilic ti jniveetique ti tacbil ech'el yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech chavilic uc ti stacojon tal ti Rioxe, vo'on ti co'ol crichanoetic. ³¹Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crichanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti ants preserentee ti nom ilic tal ta xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe srazón ti preserente Salomone. Li vo'one más to jna' razón chac c'u cha'al ti Salomone. ³²Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crichanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jniveetic ti ta más vo'nee. Yu'un iyictaic spasel li c'usitic chopole ti c'alal i'albatic sc'op Riox yu'un ti Jonase. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al ti Jonase, pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique.

**Ja' li' yaloj ti ja' chac c'u
cha'al lámpara yu'un jpat
jxocontic li jsatique**

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³Muc much'u ta stsan slampara ti ja'o tsaq'ue, mi ja'uc tsmac ta almul. Toyol onox chac' yo' xilic o osil ti much'utic ch-ochic ta yut nae. ³⁴Lasatique co'ol xchi'uc alamparaic ya'el yu'un ja' chavilic o mi lec, mi chopol la-

pat axoconique. Ja' no'ox yech li c'usitic chcale, ja' chavilic o mi lec, mi chopol avo'onic. ³⁵Yech'o un q'uelo me abaic, mu me soc o ajolic li c'usitic leque. ³⁶Mi chach'unic li c'usitic chcale, chlecub o avo'onic. Co'ol xchi'uc sacjaman yut anaic c'alal oy alamparaique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isjambe smul
jfariseotic ti Jesuse**

(Mt. 23.1-36; Mr.
12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo. Ti Jesuse ibat la, c'ot la chotluc ta chotlebal yo' bu ti mexae. ³⁸Ti jfariseoe ich'ay o la yo'on ti muc spoc sc'ob ti Jesuse, ti tue' la ba chotluque.

³⁹Ti Cajvaltuc Jesuse iyalbe la ti jfariseoe:

—Li vo'oxuque, jfariseotic, co'oloxuc xchi'uc li much'u ja' no'ox tspotbe spat li basoe xchi'uc li pulatue, yan li yute mu suc', oy yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel pero ja' no'ox ta avo'onic ti c'usi oy lec yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti ac'u yaq'uic ta smoton Rioxe yu'un ana'o-jic ti vo'oxuc chavich'ique. ⁴⁰Sonsooxuc tajmec yu'un chanopic ti muc bu yiloy avo'onic ti Rioxe ti ja' laspasique. ⁴¹Más lec c'uxubinvananic, q'uelanic li c'usitic oy avu'unique yo' lec xayilic o ti Rioxe.

⁴²Li vo'oxuque, jfariseotic, chanopic ti ja' no'ox chanitic ta lajlajuneb li c'usitic chloc' avu'unique: li alavenae, xchi'uc li lulae, xchi'uc li c'usitic yane. Chalol'uesic jujun ti c'alal anitojic xa'ox ta lajlajunebe, chavac'beic ti Rioxe. Le'e chavaq'uic, pero ja' muc bu lec chamelt-sanic li c'ope. Mu sjunuluc avo'onic ac'anojic ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Más lec ti apasicuc noxtoc ti bu tsots sc'oplane.

⁴³Li vo'oxuque, jfariseotic, ja' chac'anic ti bail chachotic

ta temploetique. Ja' chac'anic ti c'oponbiloxuc ta ch'ivite, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

⁴⁴Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantaltac Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseotic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Yu'un co'oloxuc xchi'uc muquenal ti mu xa xvinaje. Li much'utic tey xva'lajete mu sna'ic mi oy ánima. Ja' yechoxuc ya'el uc. Li much'utic ta xch'unic li c'usi chavalique, mu sna'ic ti co'ol xchi'uc chamem chayilic ti Rioxe yu'un naca chopol li c'usitic chanopique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴⁵Ja' la itac'av jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe:

—Jchanubtasvanej, ti x'elan chavale, yu'un chasa' jmulticotic uc —xi la.

⁴⁶Itac'av la ti Jesuse:

—Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, chavalbeic lachi'ilique ti persa ta xch'unique; yan li vo'oxuque mu xach'unic. Co'ol xchi'uc chapech'ic icatsil ti vocol chlic ta cucele. Ja' chavac'beic scuch lachi'ilique; li vo'oxuque mu xlic avu'unic. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

⁴⁷Ma'uc no'ox le'e, oy c'usi yan chapasic noxtoc. Chacha'meltsanbeic smuquenal ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee ti ismilic ti amuc'tatotique. ⁴⁸Ja' chvinaj o ti lec chava'iic ti imilvanique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

⁴⁹Ti Rioxe sna'oj onox ti yech ta xc'ote, yech'o ti iyal onox chac li'i: “Ta jtac tal caj'alc'optac xchi'uc apoxtoletic. Jlom ta smilic, jlom ta xilbajinic”, xi onox. ⁵⁰Ti Rioxe vo'oxuc chac' ta abaic ti jayvo' imileic tal ta spasel balamil ti yaj'alc'optaque. ⁵¹Ti c'alal imile ti Abele c'alal to Zacarías ti ismilic ta ti' muc'ta templo yo' bu sts'el xchic'obil smoton Ri-

oxe, vo'oxuc chcom ta abaic ti cuxuloxuc lavie.

⁵²Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, muc bu jamal chavalbeic c'u x'elan smelol li smantaltac Rioxe. Muc bu lec chachanubtasic li jchi'iltac-tique. Chapajesic ti much'utic tsc'an ta xch'unique yu'un c'alal ta vo'oxuc mu xach'unic, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵³⁻⁵⁴Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, icapic o la tajmec. Oy to la c'usi más isjac'ulanbeic ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti yalojique.

**Ja' li' yaloj ti mu me jpastic yech
c'u cha'al ti jfariseoetique**

12 Ti c'alal yolel chlo'ilaj xchi'uc jfariseoetic ti Jesuse, tey la ist-sob sbaic c'otel jaymil crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic. Li lajchavo'e ba'yi la ic'oponatic yu'un ti Jesuse.

—Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique. Yu'un lec tajmec yo'onic yilel pero yech no'ox tsnopic. Mu me xapasic yech li vo'ox-uc. ²Mi oy c'usi chopol chanopic lavie, chvinaj onox ti c'usi orae. ³Li c'usitic mucul chavalique chvinaj onox ta stojol Riox ti c'usi orae.

**Ja' li' yaloj ti mu me xixi'otic
o li crixchanoetique**

(Mt. 10.26-31)

⁴Vo'oxuc ti lec jc'opon jbatique, chalbeic ti mu me xaxi'ic o li much'utic yo'onuc smiloxuque, yu'un mu staic ta milel lach'ulelique. ⁵Ti Rioxe ti ja' xu' chastiq'ueic ta c'oc' xchi'uc ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta muc'.

⁶Li c'ox mutetique, ac'u mi vo'cot ta chib taqu'in, pero mi jcot mu xch'ay ta sjol ti Rioxe. ⁷Ja' no'ox yech xchabio-

joxuc uc. C'alal ta stsatsal ajolic nitbil jayp'ej. Yech'o un mu me xaxi'ic. Yu'un más tsots ac'oplalic yu'un ti Rioxe; ja' jutuc no'ox li mutetique.

**Ja' li' yaloj ti jamal
ac'u caltic ti quich'ojtac ta
muc' ti Cajvaltic Jesucristoe**

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸Chacalbeic, ti much'utic jamal chalbeic li crixchanoetique ti yich'oijicon ta muq'ue, ja' no'ox yech vo'on ti co'ol crixchanoetique, jamal chcalbe ti Jtote xchi'uc ti yaj'anjeltaque ti yich'oijicon ta muq'ue. ⁹Yan ti much'utic mu jamluc chalbeic li crixchanoetique ti yich'oijicon ta muq'ue, ja' no'ox yech chcalbe ti Jtote xchi'uc ti yaj'anjeltaque ti mu xiyich'ic ta muq'ue.

¹⁰Ti much'utic chisp'isic ta pucuj vo'on ti co'ol crixchanoetique, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeic ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil.

¹¹Ti c'alal cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta temploetique, mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi ch'ot avalique, ti c'uxi chatac'avique. ¹²Ja' chasp'ijubtasic ti Ch'ul Espíritue ti c'uxi chatac'avique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ac'u mi jc'ulejotic,
mu onox junuc o co'ontic**

¹³Oy la tey jun vinic ta o'lol crixchanoetic, ic'opoj la.

—Jchanubtasvanej, albo li jbanquile ti ac'u xch'acbon jrasyon osile xchi'uc li c'usuc yu'un ti ánima jtoticotique —xi la.

¹⁴—Ma'uc jmeltsanejc'opon ti ta jch'ac li c'usuc avu'unique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

¹⁵Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti crixchanoetique:

—Q'uelo me abaic, mu me ja'uc no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba bal-amile. Ac'u mi oy ep c'usuc avu'unic pero ma'uc chata o jun avo'onic.

¹⁶Caltic no'ox ya'el ti oy jun jc'uleje. Ep iloc' ti c'usitic sts'unoje. ¹⁷“¿Bu xa chljac' an li c'usitic iloc' ta cosile?”, xi isnop. ¹⁸“Iyul xa ta jol c'usi ta jpas. Ta jtuquibe li snailtaque, ta jmeltsan más muc'tic. Ja' tey chcac' scotol li c'usuc cu'une. ¹⁹Ti c'alal stsob sbae, mu c'u xal co'on. Oy c'usi ta jlajes, oy c'usi ta xcuch', xu' jcux ti jaylajuneb jabil sc'an co'one. Xloc' o, yu'un oy ep”, xi isnop li viniue. ²⁰“Sonsoot. Lavi ta ac'ubaltique chacham. Li c'usuc avu'une ¿much'u ta xich' comel un?” x'utat yu'un ti Rioxe. ²¹Ja' no'ox yech ti much'utic ta stsob sc'ulejalique ti stuquic no'ox chtun yu'unique, abol sba ch-ileic yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti mu me
c'usi xcat o co'ontique**

(Mt. 6.25-34)

²²Li lajchavo'e ic'oponatic la yu'un ti Jesuse:

—Chacalbe ava'iic, mu me xavat avo'onic ti c'uxi chacuxiic li' ta sba bal-amile, ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u' apoq'uique. ²³Yu'un ja' layac'be apat axoconic ach'ulelic ti Rioxe, yech'o un chac' ave'elic, chac' ac'u'ic. ²⁴Q'uelavilic li jojetique, mu sna' x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic. Ja' chmac'linatic yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. Ali vo'oxuque más to chasc'ux-ubinic. ²⁵Ac'u mi xavat avo'onic, mu xanatubic o cha'ch'ixuc. ²⁶Yu'un mu c'u xu' avu'unic jset'uc, ¿c'u yu'un ti chavat o avo'onic ti bu chataic li c'usitic chtun avu'unique?

²⁷Q'uelavilic c'u slequil ta xch'i li nichimetique. Pero mu x'abtejic, mu xnavujic, mu sjal sc'u'ic. Chacalbe

ava'iic, ti Salomón ti ta más vo'nee jc'ulej tajmec, lequic sba ti sc'u' spoq'ue, pero mu xco'olaj xchi'uc li nichime. ²⁸Li ts'i'lele bats'i yox tajmec lavie, pero oc'ob cha'ej chich' tiq'uel ta jorno, chta'aj o pan. Ac'u mi muc jal ta xch'i li ts'i'lele pero bats'i yox tajmec xcha'le ti Rioxe. ¿Mi ja' xa mu xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un mu to chach'u-nic. ²⁹Yech'o un mu me xavat avo'onic ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e. Mu me c'usi xlo'ilaj o avo'onic. ³⁰Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe chat yo'onic. Li vo'oxuque sna'oj c'usitic chtun avu'unic ti Jtotic Riox ta vina-jele. ³¹Yech'o un ch'unic c'usi chayal-beic ti Rioxe. Mi ach'unique, chayac'beic ti c'usitic chtun avu'unique.

**Ja' li' yaloj ti ac'u jtsob
jc'ulejaltic ta vinajele**

(Mt. 6.19-21)

³²Ac'u mi muc bu epoxuc, pero mu me xaxi'ic. Ti Rioxe ta slequil yo'on chayiq'uique ti chachi'inic ta pasmantale. ³³Chono scotol li c'usuc avu'unique. Li stojole ac'beic li me'onetique yo' oy o ac'ulejalic ta vinajele. Teyo'e mu x'och j'elec', mu x'och vach chon sep' ac'u'ic. ³⁴Ti bu lac'ulejalique, ja' tey batem avo'onic.

**Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jmalatic
no'ox ti Cajvaltic Jesucristoe**

³⁵⁻³⁶Malaicon no'ox me chac c'u cha'al smalaojic ta sut tal ta nupunel yajvalic li mozoiletique ti slapoj no'ox sc'u'ique, ti stsanoy no'ox slamparaique. Ti c'alal xul c'opojuc ta sti' sna li aj-valile, jliquel tsjambeic. ³⁷Jun yo'onic tajmec ti c'alal julavem chul staelic yu'un li yajvalique. Chacalbe ava'iic. Ta xcholatic ta mexa yu'un li yaj-valique, ch-ac'bat sve'elic. ³⁸Ac'u mi xul ta ol ac'ubal, ac'u mi po'ot sacub, mi julavem yul staelic yu'un li yajvalique,

jun yo'onic. ³⁹ Chacalbe ava'iic. Ti ana'o-jicuc ti jayib ora ac'ubal chtal li j'eleq'ue, amalaic, achabi anaic ti yechuque. ⁴⁰ Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon no'ox ac'u mi mu xana'ic c'usi ora chicha'-sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique. Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' lo'il scuenta li much'u sna'
stuc'ulan abtele xchi'uc li
much'u chopol sjole**

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ —Cajval, li lo'il avale, ¿mi ja' no'ox jc'oplalticotic, o mi sc'oplal scotol crixchanoetic? —xut la Jesús li Pedroe.

⁴² Itac'av la ti Jesuse:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun j'abtel ti sjunul yo'on ch-abteje, ti sna' stuc'ulan abtele. Ja' ch-ac'bat smac'lin li xchi'il-tac ta abtele ti c'alal sta yora ve'e-bale. ⁴³ Jun yo'on li j'abtele ti yolel ch-abtej chul stael yu'un li yajvale. ⁴⁴ Ta melel chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on ch-abteje ch-ac'bat scuentain li c'usuc yu'un yajvale. ⁴⁵ Yan mi chopol sjol li j'abtele: “Mu to nan xtal li cajvale”, xi tsnop. Chlic yut, chlic smaj li xchi'iltac ta abtele. Ja' chba xchi'in ta ve'el ta uch' pox li jyacubeletique. ⁴⁶ Li yajvale ja'o chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on c'usi ta xcha'le li xchi'iltaque, yu'un mu xch'un ti po'ot xa xule. Chul ac'batuc tsots castico yu'un li yajvale. Ja' chba xchi'in li much'utic co'ol mu xch'unic mantale.

⁴⁷ Li j'abtele ti sna'oj xa c'usi tsc'an li yajvale, ti mu spase, ja' más castico chich'. ⁴⁸ Yan li much'u mu to sna' c'usi tsc'an li yajvale, mi mu to sna' mi chich' o castico li c'usitic ta spase, ja' jutuc no'ox castico chich'. Li much'u chp'ijub-tasat yu'un li yajvale, ja' tsc'an ti chtun yu'un ta ts'acale.

**Ja' li' yaloj ti “ta xcrontainat
ti much'utic chiyich'ic ta
muq'ue”, xi ti Jesuse**

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ Li vo'one c'oc' ya'el tal cac' li' ta sba balamile. Chac tsacuc ta orae, lec bi'a. ⁵⁰ Pero más to chcac' jvocol chac c'u cha'al lavie. Ti ech'emuc xa li volol sc'oplal chquich'e, jun xa co'on ti yechuque. ⁵¹ Mu me xanopic ti tal jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li' ta sba balamile. Tal jch'aculan. ⁵² Li vo'vo' ta jp'ej nae oy bu cha'ch'ac chc'otic. Mi cha'vo' lec chiyile, oxvo' chopol chiyil. Mi oxvo' lec chiyile, cha'vo' chopol chiyil. ⁵³ Oy bu tscrontain o screm li totile. Oy bu tscrontain o stot li creme. Oy bu tscrontain o stseb li me'ile. Oy bu tscrontain o sme' li tsebe. Oy bu tscrontain o yalib li me'el'alibale. Oy bu tscrontain o yalibme'el li alibale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj “¿c'u yu'un ti
ja' mu xavilic ti stacojon
tal ti Rioxe?” xi ti Jesuse**

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti epal crixchanoetique:

—Ti c'alal chavilic naca jmuyel li toque, “chtal vo' tana”, xachiic. Yu'un onox ta xtal. ⁵⁵ Ti c'alal chtal ic' ta sure, “c'ux c'ac'al tana”, xachiic. Yu'un onox c'ux c'ac'al. ⁵⁶ Chavilic c'u x'elan li vina-jele li balamile, pero ti avalojique, mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jlajesbetic
yo'on ta ora mi oy bu ijta
jmultic yu'un li jchi'iltique**

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ ¿C'u yu'un ti mu xana'ic li c'usitic leque? ⁵⁸ Mi oy bu ata amul yu'un lachi'ile, tsc'an ti chba alajesbe yo'on ta orae. Ti mi mu xba alajesbe yo'one, chayic' ech'el ta stojol jmeltsanejc'op.

Li jmeltsanejc'ope chayac' ta sc'ob jch-abiejtemplo. Li jchabiejtemploe chastic' ta chuquel. ⁵⁹Chacalbe ava'iic, mi mu xapasic chac c'u cha'al lalcalbeique, li jmeltsanejc'ope chac' atojic scotol lamulique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti tsc'an ta xquictatic
spasel li c'usitic chopole**

13 Ti c'alal yech iyal ti Jesuse, oy la much'utic iyalbeic ti c'u x'e-lan iyac' ta milel jayvo' jgalileatic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Pilatoc, ja'o la c'alal xyaquet chac'beic smoton ti Rioxe.

²Itac'av la ti Jesuse:

—Ti jchi'iltactic ti imilatic ta ti' muc'ta temploe, mu me xavalic ti stuquic xa no'ox tsots smulique. Li yan jchi'iltactic ta Galileae oy tsots smulic uc. ³Ja' no'ox yechoxuc uc, ti mi mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, co'ol cha'ochic ta c'oc' achi'uquic ta sbatel osil. ⁴Ti vaxaclajunvo' ichamic ti c'alal ilom ti q'uelob osil yo' ts'el Siloée, mu me xavalic ti stuquic xa no'ox tsots smulique, ti ch'abal yan jchi'iltactic ti yech smulic ta Jerusaleme. ⁵Ja' no'ox yechoxuc uc, ti mi mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, co'ol cha'ochic ta c'oc' achi'uquic ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj c'u x'elan iyil j'israeletic
ti Cajvatic Jesuse ti co'olic
xchi'uc ic'ux ti mu sna' satine**

⁶Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic sts'unoj jtec' ic'ux ta yut uvatique. Ba sq'uel mi oy sat, pero ch'abal. ⁷“Li te'el ic'ux li'i yoxibal xa jabil chul jq'uelulan mi oy sat, pero ch'abal sat, yu'un mu sna' satin. Más lec ts'eto loq'uel. Yech no'ox tsmac balamil”, xut li yajchabiej'uvae. ⁸“Cajval, teyuc to lavi jabile. Ta jvoc'bequic li yoque. Ta xcac'bequic lec sc'a'al. ⁹Jq'ueluquic mi mu satin o. Mi mu sa-

tine, ja'to xavac' ta ts'etel”, xi li jchabiej'uvae —xi la ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti istuqu'uibtasbe
spat jun ants ti Jesuse ja'o
ta sc'ac'alil ta xcuxic**

¹⁰Ti j'ech'ele ichanubtasvan la ta jun biq'uit templo ti Jesuse. Ja'o la ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletic. ¹¹Tey la jun ants, oy xa la svaxaclajunebal jabil ip. Ipase la ta vujpat yu'un ti pucuje. Xvujvon xa la chanav. Mu xa la stac' stuqu'uibtas sba. ¹²Ti Jesuse iyil la ti jmeme'tique.

—Me'tic, la'. Ta xtuqu'uib lapate —x'utat la yu'un ti Jesuse.

¹³Ti Jesuse iyac' la sc'ob ta sba ti jmeme'tique, ora la ituqu'uib ti spate. Ti jmeme'tique “colaval” xut la ti Rioxe.

¹⁴Ti jmeltsanejc'op ta temploe icap o la tajmec ti istuqu'uibtasbe spat jmeme'tic ti Jesuse ti ta sc'ac'alil ta xcuxique.

—Oy vaquib c'ac'al ti xu' chi'abtejotique. Ja'o xatalic mi chac'anic et'esbel achamelique. Ma'uc o xatalic ta sc'ac'alil ta jcuxtique —xut la ti crixchanoetique.

¹⁵Itac'av la ti Jesuse:

—Yech chanop ti x'elan chavale. Li vo'oxuque chba onox avac'beic yuch' vo' avacaxic aburroic ti c'alal ja'o ta jcuxtique. ¹⁶Li jmeme'tic li'i ti co'ol smomotic Abraam jchi'uctique, ti oy xa svaxaclajunebal jabil abol sba xcha'leat yu'un ti pucuje, ja' no'ox yech uc, xu' jtuqu'uibtasbe spat lavi ta sc'ac'alil ta jcuxtique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁷Ti c'alal yech iyale, iq'uexav la scotolic ti much'utic iscrontainic ti Jesuse. Ti jlome xmuyubajic xa la ti iyilic ti lec c'usitic tspas ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. ¹⁹Ac'u mi muc bu

ep lavie pero ta to xp'ol. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti ists'un ta yosil jun vinic ti toyol ibate. Ital mutetic, tey ispas stso'opic ta sc'obc'obtac —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' lo'il scuenta
svuquesobil xch'ut pan**

(Mt. 13.33)

²⁰Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspanvan ta mantal ti Rioxe. ²¹Oy syu'el, xu' tslecubtas o avo'onic yo' xapasic o li c'usitic leque. Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut pane. Ac'u mi jset' no'ox xac'be svuquesobil xch'ut vucub te' arina li antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti vocol ta
tael li sbelel vinajele**

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Ti c'alal ibatic slajchava'alic ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, mu la bu tuc' ibatic. Ech' la chanubtasvanuc ta jteclumetic xchi'uc ta parajeletic ti Jesuse.

²³Oy la much'u isjac':

—Cajval, ¿mi jayvo' no'ox ya'el ti chxuciic ta sbatel osile? —xi la.

Itac'av la ti Jesuse:

²⁴—Vocol ta tael li sbelel vinajele pero sa'ic me. Ep ti much'utic yo'onuc staique pero mu staic. ²⁵Ti Rioxe co'ol xchi'uc jun vinic ya'el ti ismac sti' snae. Ts'acal to chc'ot atijic. “Cajval, Cajval, abulajan jamboticotic lanae”, chavutic. “Ma'uc jch'amaloxuc”, chayutic ti Rioxe. ²⁶“Lajchi'inticotic ta ve'el ta uch'vo', achanubtasoticotic ta jlumalticotic”, chavutic. ²⁷“Lacalbeic xa ti ma'uc jch'amaloxuque. Batanic, mu xaje'anic, yu'un chopol li c'usitic apasique”, chayutic ti Rioxe. ²⁸Ti c'alal xavilic ti teyic yo' bu tspan mantal Riox ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc

ti Jacove, xchi'uc scotol ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee, ja'o cha'o-q'uic, xc'uxuxet aveic yu'un la'albatic xa ti mu xa'ochique. ²⁹Tey chc'ot noxtoc epal crixchanoetic ta sjunlej balamil. Jun yo'onic yo' bu tspan mantal ti Rioxe. ³⁰Oy muc bu ich'bil ta muc' lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspan mantal ti Rioxe yu'un mu sna' stoy sbaic. Oy totil yaløjic lavie, pero mu c'u stu chc'otic yo' bu tspan mantal ti Rioxe yu'un ta stoy sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti iyat o yo'on ti
Jesuse ti muc xch'unic ti
much'utic tey ta Jerusalene**

(Mt. 23.37-39)

³¹Ja'o la tey ic'otic jayvo' jfariseo.

—Loc'an ech'el li'toe yu'un yo'onuc smilot li Erodese —xutic la ti Jesuse.

³²Itac'av la ti Jesuse:

—Li Erodese co'ol xchi'uc vet yu'un chti'van ya'el. Batanic, ba albeic ti ta to jloq'ues pucujetic lavie xchi'uc li oc'obe, ta to xquet'esbe xchamelic ti much'utic ipe. Cha'ej to chlaj cu'un. ³³Persa chixanav lavie, xchi'uc li oc'obe, xchi'uc li cha'eje. Yu'un tey chicham ta Jerusalén chac c'u cha'al tey ichamic ti yan yaj'alc'op Rioxe.

³⁴'Li vo'oxuque xchi'uc lachi'ilic li' ta Jerusalene, ja' amanyaic ti chamilic li yaj'alc'optac Rioxe. Chavac'beic ton li much'utic chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa jay'ech'el ti co'onuc jtsoboxuc chac c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'equé, pero muc xac'anic tsoebel. ³⁵Toj abol aba chacomie yu'un mu xa bu chaxchi'inic ti Rioxe. Chacalbeic ti mu xa bu chavilicon oe. Ja'to ti c'alal xavilic ti “toj lec tajmec li much'u itaque tal yu'un ti Rioxe”, xachiique, ja'to chavilicon noxtoc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti iyet'esbe
situbel jun vinic ti Jesuse**

14 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israele-tique i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo ti Jesuse. Ochem la ta meltsanejc'op. Tey la yan xchi'iltac ta fariseoal yu'un la ja' tspa'iic ti Jesuse. ²Tey la va'al jun vinic ta stuq'uul ti Jesuse, liquem la situbel.

³—¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtic ti much'u ipe, o mi mu xu'? —x'utatic la yu'un Jesús ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique.

⁴Mi jun muc la xta'c'avic. Ti Jesuse iyet'esbe la xchamel ti viniq'ue.

—Batan xa —xut la.

⁵—Li vo'oxuque, jfariseoetic, mi oy bu ip'aj ta ch'en jcotuc aburroique, o mi jcotuc avacaxic ti c'alal ja'o ta jcuxtique, ¿mi muc bu chba aloq'uesic ta ora ya'el? —x'utatic la.

⁶Mu xa la sna' c'uxi chtac'avic.

**Ja' li' yaløj ti c'u x'elan ti
much'utic ic'bilic ta nupunele**

⁷Ti Jesuse iyil la c'u x'elan tst'uj lec xchotlebic ti much'utic i'iq'ueic ta ve'ele.

⁸—Ti c'alal cha'iq'ueic ta nupunele, mu me xba chotlanic ta bail naca me oy much'utic ic'bilic tal ti más ich'-bilic ta muc' chac c'u cha'al li vo'oxuque. ⁹Ti c'alal xul li much'utic más ich'-bilic ta muq'ue, chtal yalboxuc li much'u layiq'uique: “Loc'anic li'toe yu'un li' ta xchotiic li jchi'iltactic li'i”, chayutic. Ja'o xaq'uexavic xa loq'uel, chba chotlanic ta slajeb chotlebal. ¹⁰Ti c'alal cha'iq'ueic ta ve'ele, chotlanic ta slajeb chotlebal. “Totic, li' xtal chotlan ta baile”, mi chayutic li much'u layiq'uique, chilic li much'utic tey ta mexa uque ti ich'biloxuc ta muq'ue. ¹¹Ja'

no'ox yech ti much'utic tstoy sbaique chaq'ueic ta q'uexlal yu'un ti Rioxe. Yan li much'utic mu sna' stoy sbaique, ja' chaq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹²Ti Jesuse iyalbe la ya'i ti much'u i'ic'van ta ve'ele:

—Ti c'alal cha'ic'van ta ve'ele, ma'uc no'ox me xavic' li much'utic lec xac'oapon aba achi'uque. Ma'uc no'ox me xavic' labanquile lavits'ine, xchi'uc lanamtalchi'ile. Ma'uc no'ox me xavic' lalac'natac ti jc'ulejetique. Yu'un yic'al spaquic ti avic' ta ve'ele. ¹³⁻¹⁴Ti c'alal cha'ic'van ta ve'ele, tsc'an chavic' noxtoc li much'utic me'one, xchi'uc li tuncoetique, xchi'uc li coxoetique, xchi'uc li ma'satetique yo' xayac'be o bentsiyon ti Rioxe yu'un mu xu' spaquic. Chavich' amoton ti c'alal xacha'cuxiic xchi'uc li much'utic co'ol lec avo'on achi'uque —x'utat la yu'un ti Jesuse.

**Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyic' ta
ve'el ep crixchanoetique**

(Mt. 22.1-10)

¹⁵Ic'opoj la jun ti much'utic tey chve'ic ta mexa xchi'uc ti Jesuse:

—Jun yo'onic li much'utic chve'ic yo' bu tspas mantal ti Rioxe —xi la.

¹⁶Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ti ispas ep ve'lile yu'un tsc'an chic' ta ve'el ep crixchanoetique. ¹⁷Ti c'alal ista yora chve'ique, istac ech'el smozo: “Ba ic'o tal li much'utic calojbe xa onoxe. Batanic xa la, chapal xa li ve'lile, xavut c'otel”, xut ech'el li smozoe. Ja' yech c'ot yal li mozoile. ¹⁸Scotolic lic snopic ti c'usi tspot o sbaique. “Muc bu xocolon yu'un ja'to ijman cosil yech'o un persa chba jq'uel. Abulajan, albo ya'i ac'u yac'on ta pertonal”, xi li june. ¹⁹“Muc bu xocolon yu'un ja'to ijman vo'ob par jvoc'-osil vacax, yech'o un chba jq'uel c'u x'e-

lan ch-abtejjic. Abulajan, albo ya'i ac'u yac'on ta pertonal", xi li june. ²⁰“Muc bu xocolon yu'un ja'to linupun”, xi li june. ²¹Isut li mozoile, ja' yech yul yalbe li yajvale ti c'u x'elan itac'bate. Li yajval ve'lile icap o tajmec. “Batan ta anil ta ch'ivit xchi'uc ta cayatic, ja' ic'o tal li much'utic me'one, xchi'uc li tuncoetique, xchi'uc li coxoetique, xchi'uc li ma'satetique”, xut ech'el li smozoe. ²²Ti c'alal iyul yu'un crixchanoetic li mozoile, “Cajval, ijch'un li c'usi avalbone. Ital xa li crixchanoetique, pero oy to xocol li chotlebale”, xi. ²³“Batan xa ta bebetic xchi'uc ta belel trigoaltic, ic'o tal ta persa li much'utic chatae yo' xnoj o li jnae. ²⁴Chacalbe, li much'utic ba'yi icalbe ti chtal ve'licuque, mi jun muc bu cha'iic c'usi smuil li jve'ele”, xut smozo li yajval ve'lile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yalaj ti mu xu' xchi'in ti
Cajvaltic Jesucristoe ti much'utic
mu sc'an xac' svocolique**

(Mt. 10.37-38)

²⁵Ti Jesuse ep la tajmec crixchanoetic xchi'uc ech'el. Isq'uel la spat, iyalbe la:

²⁶—Ti much'u tsc'an chixchi'ine, mi más sc'anojon li vo'one, mi ja' jutuc no'ox sc'anoj li stot sme'e, li yajnile, li xch'amalpaque, li sbanquiltaque, li yit-s'intaque, li svixtaque, li yixleltaque, ti mi mu c'uxuc ta yo'on li spat xocone, xu' xixchi'in. ²⁷Yan ti much'u mu sc'an xac' svocol chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one, mu xu' xixchi'in. ²⁸Li vo'oxuque, ti c'alal chava'anic q'uelob osile, ba'yi onox chanopic ti c'u yepal chlaje. ²⁹Ti mi ja'to chanopic c'u yepal chlaj c'alal aliquesojbeic xa'ox li stanal yoque, yech no'ox quechel chcom avu'unic. Ti c'alal chilic li crixchanoetic ti tey quechel avu'unique, chaslabanic o. ³⁰“Li jchi'iltic le'e yech no'ox ti isliquesbe sva'anel li q'uelob osile, pero muc xva'i

yu'un”, xi ac'oplalic. ³¹Ja' no'ox yech ti c'alal chbat ta ac' c'oc' jun preserentee, ba'yi onox ta snop mi xcuch yu'un ta lajunmil soltero ti oy veinte mil yajsoltero li scrontae. ³²Mi iyil ti mu xcuch yu'une, ti c'alal nom to'ox xtal li scrontae, ta stac ech'el mantal ti chba slequile'oponbel li scrontae yo' xljaj o yo'one. ³³Ja' no'ox yechox uc, mi xu' chcom chava'iic li c'usuc avu'unique, xu' chachi'inicon.

Ja' lo'il scuenta ats'am

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴'Li ats'ame mu xu' ti ch'abale. Ja'to chmuib o ve'lil ti c'alal oye. Li ats'am li' ta jlumaltique ti sna' xch'ay xchi'ile, mu xa bu chtun cu'untic. ³⁵Mi ja'uc ta c'a'al balamil mu xtun. Ac'u mi xacap ta tso' vacax, mu xtun. Solel chich' taniel. Ja' no'ox yech ti much'utic chixchi'ine, mi mu sjunuluc yo'one, mu c'u stu cu'un. Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij

(Mt. 18.10-14)

15 Ti jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspaceque, inopoj la ech'el ya'iic ti c'usitic chal ti Jesuse. ²Ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, chopol la iyilic.

—Li vinic le'e ta xchi'in li much'utic chopol c'usitic tspaceque. Ta xchi'in ta ve'el noxtoc —xiic la.

³Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

⁴—Caltic no'ox ya'el ti oy cien achijique. Mi ich'ay jcotuque, lamal chavictaic ta stentejtic li noventa y nuevee ti c'alal chba asa'ic tal li jcot ch'ayeme. ⁵Ti c'alal xataique, mu xa c'u yech o avo'onic, chacajan tal ta anequelic. ⁶Ti c'alal xayul ta anaique, chatsob li much'utic lec xac'oponique xchi'uc alac'natac. “Junuc co'ontic yu'un ijta

xa li jcot jchij ti ich'aye", xavutic. ⁷Ja' no'ox yech c'alal oy noventa y nueve lec yo'onique ti mu xa c'usi chopol tspasique, ti Rioxe jun yo'on. Pero c'alal xicta spasel c'usitic chopol otro jun crixchanoe, más to jun yo'on.

Ja' lo'il scuenta taq'uin ti ich'aye

⁸Caltic no'ox ya'el ti oy jun ants oy la-junsep staq'uine. Mi ich'ay jsepuque, ta stsan slámpara, ta smes li yut snae yo'to c'u cha'al mi istae. ⁹Ti c'alal stae, ta stsob li much'utic lec sc'opone xchi'uc li slac'nataque. "Junuc co'ontic yu'un ijta xa li jsep jtaq'uin ti ich'aye", xut. ¹⁰Ja' no'ox yech jun yo'on xchi'uc yaj'anjeltac ti Rioxe ti c'alal chicta spasel c'usitic chopol otro jun crixchanoe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun crem ti iyixtalan ti c'usitic i'ac'bat yu'un ti stote

¹¹Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:

—Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' screm jun vinique. ¹²"Tot, ac'bon xa ta ora li erensia ti c'u yepal chavac'bone", xi li its'inale. Li totile ixch'acbe xcha'va'al. ¹³Ti c'alal ilaj xa'ox jayib c'ac'ale, li its'inale itsob scotol ti c'usitic i'ac'bate. Ti c'alal laj stsobe, ja'o ibat ta nom. Tey ba yixtalan ti c'usitic i'ac'bate. Ispas ti c'usi no'ox xal yo'on stuque. ¹⁴Ti c'alal ilaj scotol ti staq'uine, ja'o i'ech' vi'nal yo' bu bateme. Iya'i vi'nal uc. ¹⁵Isa'be yabtel jun yajval jteclum. Itaque ech'el ta rancho, ba xchabi chitom. ¹⁶Li creme xu' xa cha'i ti tslajes li sve'el chitome yu'un muc x'ac'bat sve'el yu'un li yajvale. ¹⁷"Ti jtote oy ep yaj'abtel, noj xch'utic, mu c'usi sna'ic. Li vo'one li' chicham ta vi'nal chca'ie. ¹⁸Más lec chicha'sut ech'el ta sna ti jtote. Tot, ijta xa jmul ta stojol ti Rioxe, xchi'uc ijta xa jmul ta atojol uc. ¹⁹Mu xa snupin ti crem

xavutone. Más lec p'ison xa ta avaj'abtel, ta xcut c'otel", xi isnop li creme ti c'alal iyil ti abol sbae. ²⁰Isut ta sna stot.

²¹Li totile nom to'ox iyil li screme, ic'uxubaj ta yo'on. Anil xa ba snup ta be. Ismey, isbuts'. ²¹"Tot, ijta xa jmul ta stojol ti Rioxe, xchi'uc ijta xa jmul ta atojol uc. Mu xa snupin ti crem xavutone", xut. ²²"Ich'ic tal ta ora li lequiquil c'u'ule, ac'beic slap. Xojbeic yixtalal sc'ob, ac'beic xonob. ²³Iq'uic tal li jup'em becerroe. Milic, jti'tic, jpastic q'uin. ²⁴Yu'un caloj ti chamem xa li jcreme, pero lavi isut tale, co'ol xchi'uc icha'cuxi ya'el. Yu'un ich'ay to'ox, pero lavie ijta xa ya'el", xut smozotac li totile. Ja'o lic spasic q'uin.

²⁵Ti c'alal iyul li its'inale, batem ox ta abtel li banquilale. Ti c'alal isut tale, c'alal tey xa'ox ta sts'el snae, iya'i ti xnic xa q'uine, ti oy j'ac'ote. ²⁶Isvelu jun smozoic, isjac'be c'usi tspasic. ²⁷"Yu'un isut xa tal lavits'ine. Latote iyal ti ac'u miluc li jup'em becerroe. Ja' ti lec isut tal lavits'ine", x'utat yu'un li smozoique. ²⁸Ti c'alal iya'i li banquilale, icap o tajmec. Mu xa sc'an x'och ta sna. Li stote loc' yalbe ti ac'u ochuque. ²⁹Li banquilale lic yalbe li stote: "Li vo'ote ana'oj ti li'on oe. Mi ja'uc j'ech'el ti muc jch'un amantale. Mi ja'uc jcot chivo muc bu avac'bon ti ta jpas o q'uin xchi'uc li much'utic lec jc'opon jba jchi'uque. ³⁰Lavi iyul xa li jun acreme ti ay yixtalan ta antsetic lataq'uine, ja' xa mu smilbeluc avu'un ta ora li jup'em becerroe", xut li stote. ³¹"Crem, li vo'ote li'ot onoxe. Li c'usitic oye co'ol cu'untic. ³²Más lec ti ta jpastic q'uine, ti junuc co'ontique yu'un icha'cuxi ya'el lavit-s'ine ti chamem xa ti caloje. Yu'un ich'ay to'ox, pero lavie ijta xa ya'el", xut li screme —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' lo'il scuenta yajmartomo ajvalil
ti ja' no'ox tsc'an lec ch-ile
yu'un li crixchanoetique**

16 Li lajchavo'e i'albatic la jun lo'il yu'un ti Jesuse:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun jc'uleje. Oy yajmartomo. Oy much'u istic'be smul ta ajvalil li martomoe. Li smule ja' ti iyix-talanbe c'usuc yu'un li yajvale. ²Itaque ta iq'uel yu'un li yajvale. “Ica'i ti chopol c'usi chapase. Albon ca'i ti c'u yepal achonoj li c'usuc cu'une xchi'uc ti c'u to yepal teye yu'un chaloc'”, x'utat. ³“¿C'usi ta jnop lavi mu xa xiyac'be cabtel li cajvale? Mu xu' cu'un li abtele. Chiq'uexav noxtoc mi ta jc'an limox-nae. ⁴Iyul xa ta jol c'usi ta jpas yo' xisc'uxubin o li crixchanoetic ti c'alal xiloq'ue”, xi isnop li martomoe. ⁵Ju-juntal istac ta iq'uel li much'utic oy yil yu'un li yajvale. “¿C'u yepal avil yu'un li cajvale?” xut li much'u ba'yi itale. ⁶“Cien tampo aceite”, xi. “Jato li spoco'vunale, chotlan, ts'ibao ta ach'. Cincuenta tampo no'ox xatsac ta vun”, xi li martomoe. ⁷“Ali vo'ote ¿c'u yepal avil?” xut li much'u ts'acal to itale. “Cien coxtal trigo”, xi. “Jato li spoco'vunale, ts'ibao ta ach'. Ochenta coxtal no'ox xatsac ta vun”, xi li martomoe. ⁸“Li martomo chopol sjole más sna' snopel c'u x'elan yo' sta o c'uxubinel ti c'alal xloc' ta cabtele”, xi li ajvalile. Ja' no'ox yech li much'utic ja' no'ox ta yo'onic c'u x'elan ch-ech'ic li' ta sba balamile, más sna'ic snopel c'u x'elan tsc'uxubinic li xchi'ilique yo' xc'uxubinatic o uque. Yan li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, más mu sna'ic.

⁹Vo'oxuc ti oy c'usuc avu'unique, tsc'an chacoltavanic o. Mu me atuquicuc no'ox ti lec cha'ech'ic li' ta sba balamile. Mi chacoltavanic o li c'usitic sna' xlaje, cha'iq'ueic ochel ta vinajel ta sbatel osil.

¹⁰Li much'u xchabiluj yu'un li c'usi jutuc ac'bil xchabie, ja' no'ox yech xchabiluj yu'un li c'usi epe. Yan li much'u mu xchabiluj yu'un li c'usi jutuque, ja' no'ox yech mu xchabiluj yu'un li c'usi epe. ¹¹⁻¹²Ja' no'ox yech mu xac' acuxlejalic ta sbatel osil ti Rioxe mi mu xacoltavanic o li c'usitic chatabeic Riox li' ta sba balamile ti sna' xlaje.

¹³Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu' cha'vo' yajvale. Mi cha'vo' yajvale, li june chopol chil; li june lec chil. Li june yich'oj ta muc'; li june mu xich' ta muc'. Ja' no'ox yech mu xu' chatunic yu'un Riox mi ja' no'ox ta avo'onic li taq'uine —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁴Ti c'alal iya'i ti jfariseoetique, islabanic o la ti Jesuse yu'un la ja' no'ox ta yo'onic li taq'uine. ¹⁵I'albatic la yu'un ti Jesuse:

—Li vo'oxuque toj lec yilel avo'onic pero ti Rioxe yiloj c'u x'elan lavo'onique. Ti much'utic chac' sbaic ta ich'el ta muq'ue, chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti persa
chc'ot ti c'usitic yaloj ti Rioxe**

¹⁶Ti c'alal mu to'ox chtal ti Juan j'ac'-ich'vo'e, ja' no'ox ava'iic ti c'usitic yaloj ti Rioxe ti sts'ibaoj ti Moisesse xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Ts'acal to ti Juane layalbeic ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Lavie ep xa ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe.

¹⁷Li vinajel balamile chlaj onox; yan li c'usitic yaloj ti Rioxe, mi jp'el mu xch'ay, persa chc'ot scotol.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajnilique

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. Ti much'u chic' ch'acbalal antse co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc.

**Ja' li' yaloj c'u x'elan i'ech' ta
balamil jun jc'ulej xchi'uc jun
jc'anlimoxna, Lázaro sbi**

¹⁹Oy to'ox jun jc'ulej. Naca lequic sc'u' islap, naca toyolic stojol. Scotol c'ac'al ispas q'uín, naca lequic ti sve'ele. ²⁰Oy to'ox jun jc'anlimoxna noxtoc, Lázaro sbi. Balbil ta chin. Tey chc'ot xchotan sba ta sti' sna ti jc'uleje, tey tsc'an limoxna. ²¹Ti jc'anlimoxnae yo'onuc ba stam ti c'usitic chljaj p'a-juc ta yolon smexa ti jc'uleje, pero muc x'ac'bat stam. Ta xleq'ue ta ts'i' noxtoc, ja' ti balbil ta chine. ²²Icham ti jc'anlimoxnae. Ti xch'ulele i'ic'bat ech'el ta vinajel yu'un anjeletic yo' bu ti Abraame xchi'uc ti much'utic lec yo'onic uque. Icham ti jc'ulej uque, imuque. ²³Ti xch'ulele tey ibat ta c'otebal. Iyil ta nom ti Abraame. Iyil noxtoc ti tey ti Lázaro. ²⁴Ti jc'uleje i'avan. “Jtotic Abraam, c'uxubinon. Taco tal li Lázaro. Ac'u sts'aj tal sni' sc'ob ta vo', ac'u tal st'uxubtasbon li coq'ue yu'un abol jba tajmec li' ta c'oq'ue”, xi. ²⁵“Yuleso ta ajol, quere, ti c'alal la'ech' ta sba balamile, bats'i jc'ulejot tajmec. Li Lázaro bats'i me'on tajmec i'ech'. Lavie li' xa jun yo'one; li vo'ote yolel chavich' castico. ²⁶Mu xjelav li Lázaro yu'un oy natil ch'en ta o'lol. Muc much'u xjelav teyo'e. Ja' no'ox yech muc much'u xjelav tal li'-toe”, xi ti Abraame.

²⁷“Mi mu xjelav tale che'e, abulajan tacbon ech'el ta sna li jtote. ²⁸Yu'un oy to vo'vo' quits'in teyo'e. Ac'u ba yalbe ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole yo' mu xtalic o li'toe. Yu'un toj tsots li casticoe”, xi ti jc'uleje. ²⁹“Tey onox yich'o-jic li svun Moisesese xchi'uc li svuntac yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Xu' ja' xch'unic”, xi ti Abraame. ³⁰“Jtotic Abraam, mu xch'unic. Ti oyuc no'ox c'uxi cha'cuxiuc ti much'u xojtiquinique, mi iyilic ti tey chc'ot noxtoque, ta nan

xch'unic bi'a. Ta nan xictaic spasel li c'usitic chopole”, xi ti jc'uleje. ³¹“Mi mu onox xch'unic ti c'usitic iyal ti Moisesese xchi'uc ti yan yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee, ac'u mi oy much'u xcha'cuxi ech'el xba yalbe, mi ja'uc onox xch'unic”, xut jc'ulej ti Abraame —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti toj xi'el sba li mulile

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

17 Li lajchavo'e i'albatic la yu'un ti Jesuse:

—Oy onox c'usi chopol chtal ta avo'onic. Yech'o un q'uelo me abaic, mu me vo'oticoxuc ta amulic tsa' smul lachi'ilique. ²Mi vo'oxuc ta amulic ti tsa' smulique, más lec ti avich'icuc chubel jcotuc cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ochel ta mare. Ti lachamicuque, mu xa c'uxi sa' smul avu'unic li much'utic yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue.

³Cuentaanic me che'e. Ti mi oy bu ista smul avu'un junuc achi'il ta yich'elon ta muq'ue, ba lequil'albo atuc ti c'usi chopol ispase. “Mu xa bu ta jpas yech”, mi xie, ac'o ta pertonal. ⁴Ti mi ista smul avu'un vuc-ech'eluc ta jun c'ac'ale, “mu xa bu ta jpas yech”, mi xayutilane, ac'o ta pertonal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta xch'unic más ti oy syu'el Jesús ti apoxtoletique

⁵—Coltaoticotic ta xch'unel más ti vo'ot oy ayu'ele —xutic la Cajvaltice Jesús li apoxtoletique.

⁶Itac'av la ti Cajvaltique:

—Ac'u mi jutuc no'ox ach'unojic ti oy jyu'ele, ac'u mi co'ol xchi'uc jp'ej bec' mustisya, pero spas xa avu'unic li c'usitic volcol ta pasele. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u buluc loq'uel li sicómoro te' le'e, ti ac'u tec'luc ta mare, tspas avu'unic.

**Ja' li' yaloj ti mu xu' jtoy o
jbatic li c'usitic ta jpastique**

⁷Caltic no'ox ya'el ti oy amozoiq ue ti i'ay ta voc'-osile, o mi chabivacax. Ti c'alal xul ta anae, mu onox bu chavalbe ti chtal chotluc ta mexae. ⁸“Li vo'ote lapo amac, meltsanbon tal jve'el. Mi laj ve'icone, ja'to chave'”, xavut. ⁹“Colaval” mi ja'uc xavut ti c'alal ix-ch'un amantale. ¹⁰Ja' no'ox yexoxuc uc, mi ach'unic li c'usitic chayalbeic ti Rioxe, “Mu c'u xitunoticotic o. Ja' no'ox ijpasticotic ti c'u yepal liyalboticoticue”, chianic me —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamelic
lajunvo' viniquetic ti ipic ta leprae**

¹¹Ti c'alal ibat ta Jerusalén ti Jesuse, tey la i'ech' ta sts'ac estado Samaria xchi'uc estado Galilea. ¹²Ti c'alal ic'ot ta jun parajele, tal la snupele ta be yu'un lajunvo' viniquetic. Nom la isva'an sbaic yu'un la ipic ta lepra. ¹³I'avanic la.

—Jesús, jchanubtasvanej, abulajan c'uxubinoticotic —xiic la.

¹⁴Ti Jesuse, ti c'alal iyil ti viniquetique —Batanic, ba ac' abaic iluc ta stojol paleetic —x'utatic la.

Ti c'alal ibatique, i'ech' la ti xchamelique.

¹⁵C'alal iyil ti lec xa ti june, isut la tal ta ora yo' bu ti Jesuse. X'avet xa la tal:

—Colaval, Cajval, ti lecon xae —xut la ti Rioxe.

¹⁶Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Colaval ti lecon xa avu'une —xut la.

Ti much'u yech ispase, liquem la tal ta estado Samaria.

¹⁷—Lajunvo' ti iquet'esbe xchamelique. ¿Bu ma ti balunvo' jchi'iltactique? ¹⁸Stuc no'ox isut tal li jsamariae ti “colaval”, xut ti Rioxe —xi la ti Jesuse.

¹⁹—Va'lan, batan. Yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae —x'utat la yu'un Jesús ti viniq ue.

**Ja' li' yaloj ti c'alal xtal spas mantal
li' ta sba balamil ti Cajvaltic Jesuse**

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰Ti jfariseoetique isjac'beic la ti Jesuse ti c'u to ora chtal pasvanuc ta mantal ti Rioxe.

—Ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe, ch'abal seña. ²¹“Li' xa tspas mantal ti Rioxe”, “le' xa tspas mantal ti Rioxe”, muc much'u xi. Ti Rioxe tspasvan xa ta mantal, li' xa achi'uquique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²²Li lajchavo'e lic la albaticuc yu'un ti Jesuse:

—Ta sta yora ti chlic avalic chac li'i: “Chac no'ox taluc ta ora ti Cajvaltic Jesuse”, xachiic, pero mu to bu chital, vo'on ti co'ol crixchanootique. ²³Oy jlom chlo'lovanic no'ox. “Le' xa li Cajvaltic Jesuse”, “taj xa li Cajvaltic Jesuse”, xiic. Pero mu me xach'unic, mu me xba aq'uelic. ²⁴Ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique, chiyil scotol crixchanoetic chac c'u cha'al xlebluj chavunque chquiltic ti buyotique.

²⁵Pero ba'yi chcac' tajmec jvocol yu'un mu xisc'anic li jq'uex jchi'iltactic li'i.

²⁶Ja' chac c'u cha'al ispas ti crixchanoetic ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Noee, ja' no'ox yech tspasic uc ti c'alal sta yora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. ²⁷Jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti c'usi sc'an yo'onique, inupunic, iyac' ta nupunel stsebic. Ti c'alal ital ti nojele, c'alal i'och ta barco ti Noee, icom ti c'usitic ispasique, icham scotolic. ²⁸Ja' no'ox yech ispasic uc ti crixchanoetic ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Lote. Jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti c'usi sc'an yo'onique, i'equelajic, i'ovolajic, ismeltsan snaic. ²⁹Ti c'alal

iloc' ta Sodoma ti Lote, ja'o ital c'oc' xchi'uc asuvre ta vinajel, icham scotolic. ³⁰Ja' no'ox yech tspasic li crixchanoe-tique ti c'alal xicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique.

³¹Ti c'alal xc'ot yech ti c'u to orae, lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. Ti much'utic tey ta yabtelique, mu xa me sut ta snaic. ³²Yuleso ta ajolic c'usi is-pas ti yajnil Lote. ³³Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta ael yu'u-nic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil.

³⁴Chacalbeic, mi onox c'u cha'al ta ac'ubaltic litale, mi oy much'u vayem cha'vo' ta jun no'ox teme, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. ³⁵Mi oy cha'vo' ants ti tsobol ta xjuch'unique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. ³⁶Mi oy cha'vo' vinic ti tsobol ta x'abte-jique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁷—¿Bu ma ch'ot taj une, Cajval? —xiic la li lajchavo'e.

—Yu'un chich'ic onox castico ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue. Co'ol xchi'uc mi oy c'usi ichame, tey ta stsob sba xulemal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun me'anal ants xchi'uc jun jmeltsanejc'op

18 Li lajchavo'e i'albatic la jun lo'il yu'un ti Jesuse yo' la mu xicta o sbaic ta sc'oponel ti Rioxe.

²—Caltic no'ox ya'el ti oy jun jmeltsanejc'op ta jun jteclume, mu xich' ta muc' Riox, mu xich' ta muc' crixchanoetic. ³Caltic ti tey nacal jun me'anal antse, oy c'usi ipojbat. Ba sc'anbe parte li jmeltsanejc'ope. “Mi mu xa'abulaj xat-acbon ta iq'uel li much'u lispojbe c'usuc

cu'une”, xut. ⁴Ep ta ech'el ay sc'anbe parte li jmeltsanejc'ope. Li jmeltsanejc'ope ts'acal to isnop: “Mi Rioxuc, mu xquich' ta muc', mi ja'uc crixchano. ⁵Ja' no'ox lavi li' xva'von li me'anal antse, ta jmeltsanbe li sc'ope. Yu'un mu jc'an ti li' no'ox xva'vone”, xi li jmeltsanejc'ope.

⁶Ava'iic c'u x'elan iyal li jmeltsanejc'op ti chopol sjole. ⁷Ja' no'ox yech ti Rioxe chac'be castico ti much'utic ch-ilbajinbon li xch'amaltaque ti c'ac'al ac'ubal ta xc'opojique. ⁸Ti c'alal sta yorae, ta ora chac'be castico. Pero ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique, ¿mi oy onovan much'utic yich'ojicon ta muc' xul jta? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun jfariseo xchi'uc jun jc'an-loc'-c'usiticuc

⁹Ti Jesuse iyal la jun lo'il yo' la xa'iic o ti chopol c'usitic tspasic ti much'utic lec yo'onic ti yalojique ti tsp'aj xchi'ilique.

¹⁰—Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' vinic co'ol ba sc'oponic Riox ta ti' muc'ta temploe. Li june jfariseo; li june jc'an-loc'-c'usiticuc. ¹¹Li jfariseoe va'al isc'opon Riox, mu xa much'u xtaon cha'i. “Colaval, Cajval, ti muc bu yechon chac c'u cha'al li yan jchi'il-taque ti ch-elc'ajique, ti chopol sjolique, ti tsa' yantsique. Muc bu yechon nox-toc chac c'u cha'al li jc'an-loc'-c'usiticuc li' va'ale. ¹²Li vo'one cha'ech'el ta xema-chquicta cot. Li c'usitic ta jtae chacac'be jun mi ijta lajunebe”, xut ti Rioxe. ¹³Li jc'an-loc'-c'usiticuque nom va'al icom. Mi ja'uc sc'an sq'uel muyel vinajel. Ja' no'ox ismajulan sti' yo'on. “Cajval, c'uxubinon yu'un jmulavilon”, xut ti Rioxe. ¹⁴Chacalbe ava'iic. Li jc'an-loc'-c'usiticuque ac'bil xa pertonal yu'un smul ti c'alal isut ta snae. Yan li jfariseoe muc x'aq'ue ta pertonal. Ti much'utic stoyoj sbaique ch-aq'ueic ta qu'exlal yu'un mu xc'aneic yu'un ti Rioxe. Yan ti

much'utic mu sna' stoy sbaique ja' chaq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti iyac'be
bentisyon c'oxetic ti Jesuse**

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵Tey la yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un la ac'u yac' sc'ob ta sjolic yo' staic o bentisyone. C'alal iyilic li lajchavo'e, ispajesic la ti much'utic chiq'ueic tal c'oxetique.

¹⁶—Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usitic chal ti Rioxe. ¹⁷Ta melez chacalbeic, ti much'utic ma'uc yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, mu x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti c'ot sc'oapon
Jesús jun jc'uleje**

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸Tey la jun jmeltsanejc'op yu'unic li j'israeletique.

—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xut la ti Jesuse.

¹⁹—¿C'u yu'un ti “lec avo'on”, xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe. ²⁰Ana'oj c'usi chal li smantaltac Rioxe: “Mu me xasa' avants, mu me xamilvan, mu me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il, ich'o ta muc' atos ame'”, xi —x'utat la yu'un ti Jesuse.

²¹—Li c'usitic avale c'oxon to'ox lic jch'un —xi la ti vinique.

²²Ti c'alal iya'i ti Jesuse —Oy to c'usi tsc'an chapas. Ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo li me'one-tique yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon —x'utat la.

²³C'alal iya'i chac taje, iyat la yo'on tajmec ti vinique yu'un la toj ep c'usuc

yu'un. ²⁴C'alal iyil ti Jesuse ti chat o yo'on tajmeque —Li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usitic chal ti Rioxe. ²⁵Co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁶Ti much'utic iya'iic ti x'elan iyal ti Jesuse —¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xutic la ti Jesuse.

²⁷—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁸—Li vo'oticotique jcomtsanojcticotic xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaojcticotic xa —xi la li Pedroe.

²⁹⁻³⁰—Ta melez chacalbeic, ti much'utic muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi stot sme', mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi smuctac, mi yajnil, mi xch'amaltac, mi yoltac, yu'un ti chalic a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe, más xa ep chac'abatic sq'uexol ti c'usitic chcom yu'unique. Ts'acal to ta xcuxiic ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti yox'ech'elal
xa iyal ti Jesuse ti chmilee**

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse.

—Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalem. Yu'un ista xa yora ti c'u cha'al sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee, ti ta xquil jvocol vo'on ti co'ol crixchanootique. ³²Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom liquemic tale. Chislabanic, chismajic, chistubtaic. ³³Chiyac'beic arisial, ja'o chismilic. Chimuque. Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁴Muc la xa'ibeic smelol ti x'elan iyale, yu'un la muc x'ac'bat ya'ibeic smelol yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat jun ma'sat ta Jericó ti Jesuse

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta jteclum Jericoe, tey la chotol istaic ta ti'il be jun xchi'ilic ta israelal, ma'sat la. Tey la tsc'an limoxna. ³⁶C'alal iya'i ti tey ta x'ech' ep xchi'iltaque, ijac'batic la c'usi tspasic. ³⁷I'albat la yu'un li xchi'iltaque ti ja' tey xchi'iquic ech'el ti Jesus Nazarete. ³⁸Ja'o la i'avan.

—¡Jesús, smom David, c'uxubinon! —xi la.

³⁹Ti much'utic babe ech'ele ispajesic la:

—¡Anchan! —xutic la.

Pero más to la tsots i'avan:

—¡Smom David, c'uxubinon! —xi la.

⁴⁰Va' xi la ti Jesuse.

—Ic'becon tal —xut la ti crixchanoetique.

Ti c'alal ic'ote ⁴¹—¿C'usi chajcha'le un? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

—Cajval, abulajan jambon li jsate —xi la.

⁴²—Lavi ach'un ti oy jyu'ele, chjam xa lasate —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴³Ora la ijam ti sate, ixchi'in la ech'el ti Jesuse.

—Colaval —xut la ti Rioxe.

C'alal iyilic ti crixchanoetique, “colaval, Cajval”, xiic la uc.

Ja' li' yaloj ti ilecubtasbat yo'on ti Zaqueoe

19 Li bebel Jerusalem tey x'ech' ta yutil Jericó. Tey la i'ech' ti Jesuse. ²Tey la nacal jun jc'ulej, Zaqueo la sbi. Ja' la totil yu'unic li jc'an-loc'-c'usiticuque. ³Tsc'an la chojtiquin ti Jesuse, tsc'an la tsq'uelbe c'u x'elan sat. Pero mu la sta ta ilel yu'un la toj ep

tajmec ti crixchanoetique. Xchi'uc la c'usuc, yu'un la comcom ti Zaqueoe. ⁴Yech'o un ijelav la ech'el ta anil, ba la muyuc ta jtec' sicómoro yo' la sta o ta ilel ti Jesuse. Yu'un la sna'oj ti tey ta x'ech'e. ⁵Ti c'alal ic'ot ta yolon te' ti Jesuse, isq'uel la muyel. Iyil la ti tey luchul ti Zaqueoe.

—Zaqueo, yalan tal ta ora yu'un tey chibat ta ana —x'utat la.

⁶Ti Zaqueoe ora la iyal. Xmuyubaj xa la, iyic' la ech'el ta sna ti Jesuse. ⁷Ti c'alal iyil ti xchi'iltac ta israelale, chopol la iya'ic.

—Chopol ti ibat ta sna jmulavil li Jesuse —xiic la.

⁸Ti Zaqueoe isva'an la sba.

—Cajval, ta xcac'be j'o'loluc c'usuc cu'un li me'onetique. Ti mi oy much'u iqucl'anbe staqu'ine, más xa ep ta jsutesbe. Ti mi iqucl'anbe cienueque, ta xa jsutesbe chanibuc cien —xut la ti Jesuse.

⁹—Lavie ac'biloxuc xa pertonal yu'un amulic ajunlejic ta na. Yu'un ach'un xa ti c'usi chal ti Rioxe chac c'u cha'al ixch'un ti Abraam ti ta más vo'nee.

¹⁰Vo'on ti co'ol crixchanoetique, yu'un ja' tal jsa'oxuc, tal jpojoxuc yu'un sc'oplal xa'ox cha'ochic ta c'oc' ta sbatel osil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta lajunvo' j'abtel ti i'ac'bat sliquebic yu'un li jajvalique

(Mt. 25.14-30)

¹¹Ti crixchanoetique tey la cha'ic c'usi chal ti Jesuse. Yu'un isnop ti j'is-raeletique ti ja' xa li much'u st'ujoj Rioxe ti chc'ot xa ochuc ta preserenteal ta Jerusalem, yech'o un ti Jesuse isjoy'al la sba stuc ti c'alal po'ot xa'ox xc'otic ta Jerusalem.

¹²—Caltic no'ox ya'el ti oy screm jun preserentee. Jc'ulej tajmec li creme. Ibat ta nom, ba yich' tal snombramiento scuenta preserenteal. Ti c'alal sut tale,

chul spas mantal ta slumal. ¹³Ti c'alal mu to'ox chbate, istsob slajunva'al li ya-j'abtele. Iyac'be comel sliquebic li ya-j'abtele. Co'ol yepal iyac'be comel jujun. “Abtejanic o. Tey xaq'uelic c'u yepal chjolin avu'unic. Ti c'alal xisut tale, chul quich'”, x'utatic comel. ¹⁴Li xchi'il-tac ta slumale mu sc'anic ti ja' ch-och ta preserenteale. Istaquic ech'el mantal ti mu ya'uc ac'batuc snombramientoe. “Mu jc'anticotic ti ja' ch-och ta preserenteal ta jlumalticotique”, xiic c'otel.

¹⁵Pero iyich' onox snombramiento, isut tal. Ti c'alal iyule, istac ta iq'uel li yaj'abteltaque yu'un cha'i c'u yepal ijolin yu'unic jujun li staq'uine. ¹⁶Li jun ba'yi itale “Totic, lataq'uin avac'bon comele, ijolin cu'un lajun'ech'el más ep”, xut li yajvale. ¹⁷“Li vo'ote lec xana' xa'abtej. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o, yech'o un chajtic' ta coviernoal scuenta lajuneb jteclum”, x'utat. ¹⁸Ital noxtoc li june. “Totic, lataq'uin avac'bon comele ijolin cu'un vo'ech'el más ep”, xut li yajvale. ¹⁹“Li vo'ot uque chajtic' ta coviernoal scuenta vo'ob jteclum”, x'utat.

²⁰Ital noxtoc li june. “Totic, ilo lataq'uin avac'bon comele. Ijsut' lec ta paño, ijnac'. ²¹Yu'un lixi'. Jna'oj ti jla-jelote. Jna'oj ti chavich'be xchi'uc sjol lataq'uine. Chavich' ti bu muc bu avac'oj avocole”, xi ispoj sba li june. ²²⁻²³“Mu xatun, ch'ajot tajmec. Mi yech li c'usi chavale, ti jlajelone, ti chquich' ti bu muc bu cac'oj jvocole, ¿c'u yu'un ti muc xavac' jolinuc ta bancoe? C'alal liyule, iquich' xchi'uc sjol ti yechuque”, x'utat. ²⁴“Pojbeic li taq'uine, ja' ac'beic li much'u isjolinatas lajun'ech'el más epe”, x'utatic li much'utic teye. ²⁵“¡Totic, pero yich'oj xa lajuneb!” xutic. ²⁶“Chacalbe ava'iic, ti much'utic sjunul yo'on ta x'abteje, más ta x'ac'batic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta x'abteje, ti c'u yunen'epal i'ac'batique, ta xpo-

jbatic ta jmoj. ²⁷Li much'utic chis-crontainique, ti mu sc'anic ti vo'on preserenteone, iq'uic tal scotol li'toe. Li' ta jsat xamilique”, xi li preserentee —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, iloq'uic la ech'el teyo'e, ibatic la c'alal Jerusalén. Ja' la babe ech'el ti Jesuse. ²⁹Ti c'alal istabeic stuq'uil Betfajé xchi'uc Betania ta yoc jp'ej vits Olivotic sbie, itaqueic la ech'el cha'vo' yu'un ti Jesuse.

³⁰—Batanic le' ta parajele. Ta ochel no'ox tey chucul chataic jcot burro, mu to much'u scajlebinoy. Jitunic, nitic tal. ³¹Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burroe, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une —x'utatic la ech'el yu'un ti Jesuse.

³²Ibatic la. Ti c'u x'elan i'albatic ech'ele, ja' la yech c'ot staic. ³³Ti c'alal xyaquet tsjitunic li burroe —¿C'u yu'un ti chajitunic li jburroe? —x'utatic la yu'un ti yajvale.

³⁴—Yu'un ja' chtun yu'un li Cajvaltuc Jesuse —xutic la.

³⁵Isnitic la tal yo' bu ti Jesuse. Iyac'beic la stasin spimilc'u'ic, iscajlebin la ti Jesuse. ³⁶Ti c'alal cajal xa ech'el ta burro ti Jesuse, ti j'israeletique isq'ui la spimilc'u'ic ta be yo' bu ch-ech' ti Jesuse. ³⁷Ti c'alal po'ot xa'ox la staic li yaleltic ta yelav Jerusalén ta vits Olivotique, lic la avanuc scotol ti much'utic scotol c'ac'al ixchi'inic ti Jesuse. Xmuyubajic xa la. “Colaval” xutic la ti Rioxe, ti yiloy-beic slequilal syu'elal ti Jesuse.

³⁸—¡Lec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele! ¡Lec xa chiyilotic ti Rioxe! “Colaval, Cajval”, chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele —xiic la.

³⁹Tey la capal jayvo' jfariseoetic.

—Jchanubtasvanej, pajeso li much'utic snap'letaajote —xutic la ti Jesuse.

⁴⁰—Chacalbe ava'iic, mi ta xch'anique, ja' chlic avanucic li tonetique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴¹Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, c'alal iyil jteclum ti Jesuse, iyoq'uita la.

⁴²—Ti xch'unicuc ti stacojon tal ti Rioxe yo' jun o yo'onic xchi'uc ti Rioxe, lec ti yechuque. Pero i'ech' xa yora ti chac'bat xch'unique yu'un mu sc'an xch'unic. ⁴³Yu'un tsta yora ti chtal sjoyinta el yu'un li scrontaique, chtal smaquelic ta jujot. ⁴⁴Chtal slomesbel scotol li snaique. Ta xlaj scotolic. Ja' ti mu xch'unic ti vo'on listac tal ti Rioxe, ti tal jtojbe li smulique —xi la ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti isnuts
loq'uel jchonolajeletic ta
ti' muc'ta templo ti Jesuse**

(Mt. 21.12-17; Mr.
11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵Ti Jesuse ibat la ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén. Isnuts la loq'uel scotol ti jchonolajeletic teyo'e.

⁴⁶—“Li jnae ja' scuenta chtal ataicon o ta c'oponel”, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. Li vo'oxuque snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic la ti jchonolajeletic.

⁴⁷Ti Jesuse tey la ichanubtasvan jujun c'ac'al ta ti' muc'ta templo. Ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, iscomonopic la c'uxi ta staic ta milel ti Jesuse. ⁴⁸Pero mu la c'uxi stac' iyilic, ja' la ti tey xchi'uc scotol ti crixchanoetique ti sjunul yo'on cha'iic c'usi chal ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti
much'u i'albon ti x'elan tspace**

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 Ti j'ech'ele tey la ta xchanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse. Ja' la iyal ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Tey la ic'otic jayvo' totil paleetic, xchi'uc la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc la jayvo' jmeltsanejc'opetic.

²—¿Much'u layalbe ti x'elan chapase? —xutic la ti Jesuse.

³—Oy c'usi chajac'beic uc. ⁴¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi crixchano? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁵Xalxalbe xa la sbaic:

—Mi hcaltic ti ta smantal Rioxe, “¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?” xi bi'a.

⁶Mi hcaltic ti ta smantal crixchano, chiyac'botic ton li jchi'iltactique yu'un xch'unoj scotolic ti ja' yaj'al'op Riox ti Juane —xut la sbaic.

⁷—Mu jna'ticotit —xiic la.

⁸—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

**Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti
i'ilibajinvanique**

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹Ti Jesuse lic la yalbe jun lo'il ti xchi'iltac ta israelale:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ista'sun ep uva ta yosile. Isa' comel li much'utic ta xchabiique. Ibat ta nom li yajvale. Tey ipaj. ¹⁰Ti c'alal ita'aj li uvae, istac tal jun yaj'abtel, tal scuch ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbe li much'utic ta xchabiique. Li jchabiej'uvae ista'quic li yaj'abtel yajval osile, ismajic. Mu c'usi iyac'beic ech'el.

¹¹Li yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel. Ja' no'ox yech ixcha'leic, iyilbajinic noxtoc. Mi jset' mu c'usi i'ac'bat ech'el.

¹²Li yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel. Yoxva'al xa o. Li jchabiej'uvae ismajic noxtoc. Isyayijesic, isnutsic loq'uel.

¹³“¿C'usi ta jnop che'e? Más lec ta jtac ech'el li jcreme ti jc'anoj tajmeque. Ti c'alal xilic ti ja' jcreme, ja' nan chich'ic ta muc'”, xi isnop li yajval osil ya'ele. ¹⁴Li jchabiej'uvae ti c'alal iyilic ti ja' xa screm li yajval osile, “le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile”, xut sbaic. ¹⁵Isloq'uesic ta pat moc, ismilic. Ti c'alal sut tal li yajval uvae, ¿c'usi chul nopbaticuc xana'ic li jchabiej'uvae? ¹⁶Chacalbe ava'iic ti chtal smil scotole. Yan xa o much'utic chac'be xchabi li uvae —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal iya'iic ti ja' sc'oplalique —iMu me yechuc xispasboticotic ti Rioxe che'e! —xiic la.

¹⁷Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti crixchanoetique.

—Yu'un muc bu ava'yojbeic smelol li sc'op Rioxe ti chal ti “co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque, pero ja' onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje, pero chich' onox tsots yabtel”, xi ts'ibabile. ¹⁸Q'uelavilic, ti much'u tsots che'ot ta ba tone, chyayij. Mi ja' net'bil ic'ote, ta xcham o. Vo'on li tonon ya'ele. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, vo'on chcalbeic ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹Ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, ta'ox la stsaquic ta ora ti Jesuse yu'un la iya'iic ti ja' sc'oplalique.

Pero muc la stsaquic yu'un la ixi'ic o li xchi'ilique.

²⁰Ja' no'ox la ismalaic mi oy c'usi ora tstabeic smul ti yalojique yo' la stsaquic o ech'el ta stojol ti covierno. Ti c'alal iyilic ti muc bu tstabeic smule, ja'o la istaquic tal jayvo' crixchanoetic, lec xa la yilel yul sc'oponic ti Jesuse.

²¹—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti yech scotol li c'usitic chavale. Jamal chaval c'usitic lec chil Riox ti ta jpastico-tique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. ²²Alo ca'ititicotic mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'beticotic tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi chopol chil —xutic la ti Jesuse.

²³Ti Jesuse iyil la ti oy smanyaique.

—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? ²⁴Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic la.

Iyac'beic la yil.

—¿Much'u slo'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

—César —xiic la.

²⁵—Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁶Ac'u mi yo'onicuc sa'beic smul ta bail ta satil ti Jesuse pero muc la staic. Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic. Mu xa la c'usi isjaquic.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷Ts'acal to tey la ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' ti much'utic chalic ti mu xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.

²⁸—Jchanubtasvanej, sts'ibaoj comel ti Moisesse ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi i'ayan screme, ja'

yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o sbie, xi ti Moisesse. ²⁹Oy to'ox vucvo'ic, sbanquile yits'in sbaic. Ti banquile isa' yajnil, pero icham, ch'abal xch'amal icom. ³⁰Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham uc. Ch'abal xch'amal icom uc. ³¹Ja' no'ox yech ispas svucva'alic. Svucva'alic iyiq'ueic ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. ³²Ts'acal to icham ti antse. ³³Mi icha'cuxiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svucva'alic? —xiic la.

³⁴Itac'av la ti Jesuse:

—Lavi li'ic to ta sba balamile chnupun li viniquetique li antsetique. ³⁵Ti much'utic t'ujbilibic ti ta xcha'cuxiique ti chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. ³⁶Yu'un mu xa sna' xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic. Xch'amaltac xa Riox yu'un icha'cuxesatic xa yu'un ti Rioxe. ³⁷C'alal ta Moisés iyal ti ta xcha'cuxi ti ánimaetique yu'un ja' yech i'albat yu'un ti Rioxe ti c'alal ic'oponat ta jtec' c'ox ch'ixe. “Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove”, x'utat. Ti x'elan i'albate, yu'un xchajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti moletique. ³⁸Ti Rioxe ja' yajvalic ti much'utic xchajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti avalojique. Ti Rioxe cuxul chil scotolic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁹Ja' xa la itac'avic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Jchanubtasvanej, lec tajmec li c'usi avale —xutic la ti Jesuse.

⁴⁰Yan ti jsaduceoetique mu xa la c'usi isjaq'ueic.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹Lic la sjac' ti Jesuse:

—¿C'u yu'un chalic ti smom no'ox David ti Cristoe ti much'u st'ujoj Riox tspanvan ta mantale? ⁴²⁻⁴³Ti Davide ja' yech ists'iba ta svunal jq'uevujtic chac li'i:

Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:

“Chachoti ta jbats'ic'ob,

chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae”, x'utat, xi ti Davide. ⁴⁴Ti Davide “Cajval”, xut ti much'u st'ujoj Riox tspanvan ta mantale. ¿C'u yu'un “Cajval”, xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe

(Mt. 23.1-36; Mr.

12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵Li lajchavo'e oy la c'usi i'albatic yu'un ti Jesuse. Ep la xchi'ilic ta israelal tey ya'yojic.

⁴⁶—Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Lec cha'ic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. Ja' tsc'anic ti c'oponbilibic ta ch'ivite. Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic ta bic'tal temploetique xchi'uc ta jujun q'uine. ⁴⁷Ta slo'lobeic c'usuc yu'un li me'anal antsetique. Yech no'ox ti jal tsc'oponic Rioxe, ja' no'ox yo' mu xvinaj o ti chopol c'usi tspanique. Yech'o un más castico chich'ic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' slimoxna jun me'anal antse

(Mr. 12.41-44)

21 Ti Jesuse iyil la ti istic' staq'uin jc'ulejetic yo' bu li scaxail

limoxna ta muc'ta temploe. ²Iyil la noxtoc ti tey ic'ot jun me'anal antse, me'on la tajmec. Cha'sep no la ta cinco istic'.

³—Ta melez chacalbeic, li me'anal ants le'e más ep iyac' chil ti Rioxe chac c'u cha'al iyac' li yantique. ⁴Yu'un naca xa sovra staq'uinic ti iyaq'uique. Yan li me'anal antse iyac' scotol ti c'u yepal oy yu'une ti ja' ox ta sman o ti c'usi chtun yu'une —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora chlomesat ti muc'ta temploe

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵Oy la jayvo' apoxtoletic lic yalbeic ti Jesuse:

—Q'uelavil slequiquil tajmec li ton ac'bil ta temploe. Leclec sba tajmec li c'usitic pac'ajtic ta spaq'ue, ja' yac'ojic ti much'utic sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti Rioxe —xutic la.

⁶—Lequic ava'uquica'a, pero ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —x'utatic la.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xla'j li balamile

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ora ta xlomesat li temploe? ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xlome? —xutic la ti Jesuse.

⁸—P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. Yu'un ep ti much'utic chtalique, “vo'on Cristoon”, xiic. “Po'ot xa xtal ti Cristoe”, xiic jlom. Pero mu me xach'unic. ⁹Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti oy bu tscrontain yajpreserenteique, mu me xaxi'ic. Chc'ot onox yech, pero li balamile ma'uc to'ox chla'j, li'to c'uuc sjalile.

¹⁰—Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic noxtoque. ¹¹Oy

bu ch-ech' tsots niquel, oy bu ch-ech' vi'nal, oy bu ch-ech' chamel. Chavilic ep seña ta vinajel ti xi'el sba tajmeque.

¹²C'alal mu to'ox xc'ot li c'usi lalcalbeique, chatsaqueic, chamajeic, cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic, chatiq'ueic ta chuquel. Cha'iq'ueic ech'el ta stojol preserenteetic xchi'uc ta stojol coviernoetic ta scoj ti avich'ojicon ta muq'ue. ¹³Ja' yo' xavalbeic o ti c'usi caloje. ¹⁴Mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique. ¹⁵Vo'on chajp'ijubtasic ta c'op yo' mu xcuch o yu'unic ti much'utic chascrontainique. ¹⁶Oy atos amel'ic no'ox ta spay avajvalic, oy abanquil avits'inic no'ox, oy anamtalchi'ilic no'ox, oy ja' no'ox ti much'utic lec xac'opon aba achi'uquique. Oy jlom chamileic. ¹⁷Ep much'utic chopol chayilic o ti avich'ojicon ta muq'ue. ¹⁸Pero mu xu' chasmilic mi ma'uc yech tsc'an ti Rioxe. ¹⁹Ti much'utic chcuch yu'un li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil.

²⁰Ti c'alal xavilic ti joyintabil ta yaj-solterotac yan preserente li Jerusalene, na'ic me ti ja'o xa chlaje. ²¹Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ba nac' abaic ta vitstic. Li much'utic li' ta yutil jteclume ac'u loq'uiuc ech'el. Li much'utic loq'uemic ech'ele mu xa me x'ochic tal. ²²Yu'un ista xa yora chavich'ic castico chac c'u cha'al sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. ²³Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to yolique, yu'un tsots tajmec castico chayac'beic ti Rioxe. ²⁴Oy jlom chamileic ta espada. Oy jlom chachuqueic, cha'iq'ueic ech'el ta yantic o balamil. Li namal crixchanoetic chtal yixtalanic sjunlej li Jerusalene. Li'ic o ti c'u sjalil ch-ac'batic permiso yu'un ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti
c'alal xcha'sut tal ti Jesuse**

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵Ti c'alal po'ot xa'ox xicha'sut tale, oy seña ta c'ac'al, xchi'uc ta jch'ulme'tic, xchi'uc ta c'analetic. Li crixchanoetic ta sjunlej balamile chi'ic tajmec yu'un tsots tajmec chyuc'yonaj li mare, xvo'o'et xa tajmec. ²⁶Li crixchanoetique ta xchamic xa yilel ta xi'el ta scoj ti c'usitic chlaj c'o-tuque. Xi'emic o mi oy c'usi más tsots chtale. Yu'un chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele. ²⁷Chil scotol crixchanoetic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal tal ta ba toc ta balamil vo'on ti co'ol crixchanoetique. ²⁸Ti c'alal xavilic ti chlic xa c'otuc li c'usitic lacalbeique, muyubajanic me yu'un ana'ojic xa ti po'ot xa xacuxiic ta sbatel osile —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

²⁹⁻³⁰Iyal la jun lo'il noxtoc:

—Li ic'uxe xchi'uc li yan te'etique, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanale, ja' chvinaj o ti ch-och xa vo'tique. ³¹Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic ti chlaj c'o-tuc ti c'usitic lacalbeique, ja' chvinaj o ti chistac xa sutel tal ti Rioxe, ti chtal jpas mantal li' ta sba balamile.

³²Ta melel chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico lacalbeique. ³³Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale, mu xch'ay, persa ch'ot scotol.

³⁴'Q'uelo me abaic, mu me ja'uc ta avo'onic li c'usitic li' ta sba balamile, xchi'uc li c'usitic chal avo'onique, xchi'uc li yacubele. Mu me ja'uc xavat o avo'onic ti bu chataic li c'usitic chtun avu'unique. Ti mi ja' no'ox ta avo'onique, ch'ayem avo'onic chul jtaoxuc ti c'alal xicha'sut tale. ³⁵Yu'un mu xana'ic c'usi ora chlic ti jaytos cas-

tico ta sjunlej balamile. Co'ol xchi'uc c'usi xcac'betic spets'ul ti tey pets'ubil chlaje. ³⁶Li vo'oxuque ich'icon no'ox me ta muc', c'oponic Riox scotol c'ac'al yo' mu xaxi'ic o li c'usitic chtal ti lacalbeique, yo' jun o avo'onic chac'otic ta jtojol vo'on ti co'ol crixchanoetique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁷Ta c'ac'altique tey la ta xchanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse. Ta ac'ubaltique chloc' la ech'el, tey la chba vayuc ta vits Olivotic. ³⁸Jujun la sob chtalic ta ti' muc'ta templo ti crixchanoetique, yu'un la tsc'an cha'iic c'usi chal ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ispaspate ti Judase
ti chac' entrucal ti Jesuse**

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2,
10-11; Jn. 11.45-53)

22 Po'ot xa'ox sq'uinic li j'israeletique c'alal tsve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute. Ja' la sq'uinal ti c'alal illoquic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li j'israeletique. ²Ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isnopilanic la c'u x'elan tstaic ta milel ti Jesuse. Yu'un la xi'emic ta smilel. Yu'un la ep tajmec crixchanoetic lec chilic c'usitic tspas ti Jesuse.

³Ti Judase, ti Iscariote i'ac'bat sbiine, ja' la lajchavo'ic o. Ixch'unbe la smantal ti Satanase. ⁴Ba la sc'opon ti totil paleetique xchi'uc ti jayvo' totil yu'unic ti jch'abiejtemploe. Ja' la ba yalbe ti c'u x'elan snopoj chac' entrucal ti Jesuse. ⁵Ti c'alal iya'iiique, xmuyubajic xa la tajmec.

—Chacac'beticotoc taq'uin —xutic la ti Judase.

⁶Ixch'un la ti Judase. Isa' la ti c'uxi xu' chac' entrucal ti Jesuse yo' la ti mu xlic o c'op yu'unic ti xchi'iltac ta israelale.

**Ja' li' yaløj ti c'u x'elan isliques
Santa Cena ti Cajvaltic Jesuse**

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

7-8 Ti c'alal ista sc'ac'alil ta sve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, c'alal tsmilic li ch'iom chijetic scuenta li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li j'israeletique, ti Jesuse istac ech'el li Pedroe xchi'uc li Juane.

—Batanic, ba meltsanic li chij ta jti'tic ta q'uine —x'utatic la.

9 —¿Bu chba jmeltsanticotic un? —xutic la.

10 —Chacalbeic. Ti c'alal xa'ochic ta yutil Jerusaleme, tey chanupic ta be jun vinic scuchoj jp'ej q'uib ya'al. Ja' nap'letaic ech'el. Ti bu nail ch-oché, tey xa'ochic uc. 11 Ja' yech xc'ot avalbeic li yajval nae. “Li' listacoticotic tal li Jchanubtasvaneje. ¿Bu la jc'olucal chavac'boticotic lanae ti ta jti'ticotic o li chij ta q'uine?” xavutic c'otel. 12 Tey chac' avilic jc'ol ta xcha'cojol sjol sna, lec muc'. Tey xa yac'oj li c'usitic chtune. Ja' tey xameltsanic li jve'eltique —x'utatic la ech'el li cha'vo'e.

13 Ibat la xcha'va'alic. Ja' la yech istaic chac c'u cha'al i'albatic ech'el yu'un ti Jesuse. Ja' la tey ismeltsanic ti ve'lil scuenta q'uine.

14 Ti c'alal ista yora ve'ele, tey la ic'ot ti Jesuse. Ixchol la sbaic ta mexa xchi'uc li apoxtoletique.

15 —Lavi mu to chimilee, sjunul co'on li' chajchi'inic ta sti'el li chij scuenta li q'uine. 16 Chacalbeic ti mu xa bu ta jti' li chije. Ja'to ta jti' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

17 Ti Jesuse istam la jun muc'ta p'is ya'lel uva, “colaval” xut la ti Rioxe.

—Uch'anic acotolic. 18 Chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uva. Ja'to chcuch' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

19 Istam la jp'ej pan ti Jesuse, “colaval” xut la ti Rioxe. Ixut la ti pane, i'ac'batic la.

—Li'i ja' jbec'tal jtacupal, yu'un chcac' jba ta milel ta scoj amulic. Ja' me yech xapasulanic o yo' xana'ic on —x'utatic la.

20 C'alal laj ve'icucque, istam la noxtoc li muc'ta p'ise.

—Li ya'lel uva li' chcuch'tique, ja' seña ti chc'ot onox c'usi yaløj ti Jtote ti ta jch'ich'el ctoj lamulique. 21 Chacalbeic, li much'u chiyac' entrucale li' jchi'uctic ta mexae. 22 Ja' onox yech yaløj ti Rioxe ti chimile vo'on ti co'ol crixchanootique. Abol sba li much'u chiyac' entrucale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

23 Lic la sjac'ulanbe sbaic much'u junucal ti chac' entrucal ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti ja' chcom ta jpasmantal
ti much'u mu sna' stoy sbae**

(Mt. 20.25-28; Mr. 10.42-45)

24 Ja'o la lic yalulanbe sbaic ti much'u chcom ta yajpasmantalique. 25 Lic la albaticuc yu'un ti Jesuse:

—Li preserenteetic ta yantic nacione ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspace. Pero ja' tsc'anic ti “lec chc'uxubinvan li c'jpreserentetic le'e”, ti xi sc'oplae. 26 Li vo'oxuque ma'uc me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti ja' yech chac c'u cha'al li much'u más creme, ti sjunul yo'on chtune. 27 Avilojic c'u x'elan tspace li totiletic li' ta sba balamile, mantal no'ox tspace, muc bu ch-abtejic. Naca no'ox chc'ot sc'an sve'elic. Yan li vo'one ma'uc yech ta jpas. Tal tunicon avu'u-

nic chac c'u cha'al li much'u chich' tal ve'lile.

²⁸Li vo'oxuque jun avo'onic achi'ini-con ti c'alal iquich'ulan crontainele. ²⁹⁻³⁰Yech'o un chacac'be apasic mantal chac c'u cha'al chiyac'be jpas mantal ti Jtot uque yo' co'ol jun o co'ontique. Co'ol ta jpastic mantal. Vo'oxuc chapasic ta mantal li lajchachop jchi'iltactic ta israelale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”, x'utat yu'un Jesús ti Pedroe

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹—Simón, chcal ava'i. Ti Satanase ay xa sc'anbe permiso ti Rioxe ti tsq'uel mi sjnunul avo'onic avich'ojicon ta muq'ue. Yu'un ja' tsc'an ti chavicta abaique, ti chatani abaic chac c'u cha'al chbat ta ic' li solepal trigoe. ³²Li vo'ote lajc'o-ponbe xa Riox yo' mu j'ech'eluc xavicta o aba ta yich'elon ta muq'ue. Ti c'alal xavich'on ta muc' noxtoque, vo'ot xa me xachanubtas lachi'iltac ta yich'elon ta muq'ue yo' mu xicta o sbaic uque —x'utat la li Pedroe.

³³—Cajval, ac'u mi co'ol xi'ochotic ta chuquel, ac'u mi co'ol xilajotic, muc ta alel —xi la li Pedroe.

³⁴—Pedro, chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albatic onox ti chich'ic crontainel ti lajchavo'e

³⁵—Ti c'alal lajtaquic ech'ele, muc xavich'ic ech'el ataqu'inic, mi ja'uc ave'elic, mi ja'uc axonobic. ¿Mi oy c'usi palta ava'iic? —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

—Ch'abal —xutic la.

³⁶—Lavie li much'u oy snuti'e, ac'u yich' ech'el. Li much'u oy yav staqu'ine, ac'u yich' ech'el uc. Li much'u ch'abal yespadae, ac'u xchon jlicuc sc'u', ac'u sman o junuc. ³⁷Ti x'elan chacalbeique, yu'un chc'ot onox ti c'u x'elan ts'ibabil jc'oplale: “Ta sp'ise ta jmulavil”, xi onox ts'ibabil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³⁸—Cajval, oy li' chib espadae —xutic la.

—Ta'luc o xa li c'usi chcaltique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Ts'acal to ti Jesuse iloc' la ech'el, ibat la ta vits Olivotic yu'un la tey onox chc'otilan. Ixchi'inic la ech'el li lajchavo'e. ⁴⁰Ti c'alal ic'otique —C'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usi chopole —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴¹Ti Jesuse ijelav la ech'el jts'uj. Ja' la yech snamal ibat chac c'u cha'al snamal xitenobajotique. Isquejan la sba, isc'opon la Riox.

⁴²—Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la.

⁴³Iyil la ital jun anjel ta vinajel, ja' la tal stsatsubtasbel ti spat xocone. ⁴⁴Xvo-colet xa la isc'opon Riox yu'un la mu xa xu' iya'i. Ichiq'uinaj la tajmec. Ti xchiq'ue co'ol la xchi'uc ch'ich', sts'ujts'on xa la.

⁴⁵Ti c'alal laj sc'opon ti Rioxe, isut la yo' bu li buluchvo'e. Vayem la itae scotolic yu'un la chat yo'onic tajmec.

⁴⁶—¿C'u yu'un ti chavayique? Licanic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la tey ic'ot epal crixchanoetic. Ja' la babe ti Judase, ja' la lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. C'ot la sbuts' ti Jesuse.

⁴⁸—Judas, ¿mi ta butsel chavac'on entrucal ya'el vo'on ti co'ol crixchanoetic? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴⁹Ti c'alal iyilic li buluchvo'e ti ja' c'ot stsaquel ti Jesuse —Cajval, ¿mi xu' chcac'beticotie espada? —xutic la ti Jesuse.

⁵⁰Oy la jun xchi'ilic ta yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues la yespada, istuch'be la loq'uel sbats'ichiquin ti smozo más totil palee.

⁵¹—Mu xavut —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ti Jesuse ispicbe la syayijemal, lec xa la icom xchiquin ti mozoile. ⁵²Ti Jesuse isc'opon la ti totil paleetique, xchi'uc ti jayvo' totil yu'unic ti jchabiejtemploe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique ti c'ot tsacvanicque:

—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? ⁵³Ti tey onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon ya'ele? Ti x'elan tal atsaquicone, yu'un i'ac'bat permiso yu'un Riox lavajvalique, ja' ti Satanase, ti yajval mulile —x'utatit la ti jtsacvanejetique.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Ti c'alal itsaquic ti Jesuse, tey la iyiq'ueic ech'el ta sna ti más totil palee. Li Pedroe nomnomtic la tijil ech'el ta spat ti Jesuse. ⁵⁵Ti c'alal ic'otique, istsoyic

la c'oc' ta o'lol ti'na. Tey la joyol chc'atinic ti crixchanoetic. Li Pedroe tey la ichoti, ic'atin uc. ⁵⁶I'ile la yu'un jun quiarail ti tey chotol chc'atin li Pedroe. Iq'uelbat la sat.

—Li vinic le'e ja' xchi'il li much'u ay atsaquic tale —xi la.

⁵⁷—Mu xcojtiquin —xi la li Pedroe.

⁵⁸Ta jliquele o i'ojtique la yu'un jun vinic.

—Li vo'ote ja' achi'il li vinic le'e —x'utat la.

—I'i, muc bu jchi'in —xi la li Pedroe.

⁵⁹I'ech' xa'ox la junuc ora.

—Melel ja' xchi'il li Jesuse yu'un jgalilea uc —xi la noxtoc otro jun.

⁶⁰—Mu jna' li c'usi chavale —xi la li Pedroe.

Ti c'alal yolel chal yeche, ja'o la i'oc' quelem. ⁶¹Ti Cajvaltic Jesuse ijoyij la, iq'uelbat la sat li Pedroe. Ja'o la iyul ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Cajvaltique: “Lavie ti c'alal mu to'ox choc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone”, x'utat onox la yu'un ti Jesuse. ⁶²Iloc' la ech'el li Pedroe, ba la yoq'uita sba tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyilbajinic ti Jesuse

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³Ti jayvo' ixchabiic ti Jesuse islabanic la, ismajic la. ⁶⁴Ismacbeic la sat ta poc'. Ist'axbeic la ta majel xocon sat.

—Alo ca'tic much'u lasmaj —xutic la.

⁶⁵Islabanic la tajmec. Scotol la c'usi iyalbeic.

Ja' li' yaloj ti iyiquic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶Ti c'alal isacube, istsob la sba scotol ti jmeltsanejc'opetic yu'un li j'israeletique, ja' ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta

smantaltac Rioxe. Ti Jesuse iyiq'uaic la ech'el yo' bu tsobolique.

⁶⁷—Albototic mi vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale —xutic la.

—Vo'on, mi xacutique, mu onox xach'unic. ⁶⁸Mi oy c'usi chajac'beic uque, jna'oj ti mu xatac'becone, ti mu xacoltaicon oe. ⁶⁹Vo'on ti co'ol crixchanoetique, chichoti xa ta sbats'ic'ob ti Riox ta vinajele ti oy syu'ele, ta jpas mantal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁷⁰—¿Mi yech ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe che'e? —xut la scotolic.

—Yech —x'utatic la.

⁷¹—¿C'u xa stu cu'untic yan rextico? Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe —xut la sbaic.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uaic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 Istam la sba scotolic, iyiq'uaic la ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse. ²Lic la stic'beic smul.

—Li vinic li'i yolel tstsob svinic li' ta jlumalticotique. Chal ti mu xu' xcac'beti-cotic tojel aq'uel ti preserente César. Ja' la preserente li stuque. Ja' la t'ujbil yu'un Riox ti chispasoticotic ta mantale —xutic la ti Pilatoe.

³—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —x'utat la yu'un Pilato ti Jesuse.

—Yech —xi la.

⁴—Ch'abal smul li vinic li'i —xut la totil paleetic xchi'uc crixchanoetic ti Pilatoe.

⁵X'avlejetic xa la.

—Mu me xacolta yu'un ja' ta socbe sjol scotol li jchi'ilticotique. Ta xchanubtasvan ta sjunlej jlumalticotic li' ta estado Judeae. Istambe tal ta estado Galilea, iyul xa li' c'alale —xiic la.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uaic ech'el ta stojol Erodes ti Jesuse

⁶C'alal iya'i ti Pilatoe ti ba'yi ichanubtasvan ta estado Galilea ti Jesuse —¿Mi jgalilea che'e? —xi la.

⁷Ti c'alal iya'i ti ja'e, istac la ech'el ta stojol Erodes. Ti Erodes ja' covierno ta estado Galilea. Ti c'alal istaqaic ti Jesuse, ja'o la tey talem ta Jerusalén ti Erodes. ⁸Ti Erodes, ti c'alal iyil ti Jesuse, xmuyubaj xa la tajmec yu'un la vo'ne xa onox tsc'an chojtiquin. Yu'un la ya'yoj ti c'usitic lec ispase. “Tey ta jq'uel c'usi ora xquilbe slequilal syu'elal ti Jesuse”, xi onox la. ⁹Ti Erodes ep la c'usitic isjac'ulanbe ti Jesuse, pero mi jp'el muc la xtac'av. ¹⁰Teic la noxtoc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Capemic xa la tajmec istic'beic la smul ta stojol Erodes ti Jesuse. ¹¹Ti Erodes xchi'uc ti yajsolterotaque muc la xich'ic ta muc' ti Jesuse. Islabanic la, ists'acubtasic la. Iyac'beic la slap c'u'ul, co'ol la xchi'uc sc'u' preserenteetic. Ts'acal to istac la sutel ta stojol Pilato, slapoj la ech'el ti c'u'ule. ¹²Ti Pilatoe ja'to la lec isc'opon o sbaic xchi'uc ti Erodes, yu'un la mu to'ox bu lec xil sbaic.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38—19.16)

¹³Ti Pilatoe istsob la scotol ti totil paleetique, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique, xchi'uc ti crixchanoetique.

¹⁴—Li vinic li' avic'ojic tale, ti avalic ti ja' tsoebe sjol li crixchanoetique, avay'ojic ti ijac'be c'usi smule, pero mi jset' muc bu ijtabe smul. Yech no'ox chanopic ti oy smule. ¹⁵Ja' no'ox yech li Erodes muc bu istabe smul uc. Ti istabeuc smule, muc stac sutel tal ti yechuque.

Ch'abal smul ti chich' milele. ¹⁶ Ja' no'ox chcal ti ac'u yich' arsale. C'alal xlaje, ta jcolta ech'el —x'utatic la yu'un ti Pilatoe.

¹⁷ Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li jurioetique, ti Pilatoe tsloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbele. ¹⁸ X'avlajet xa la scotol ti crixchanoetique:

—Ja' ac'u chamuc le'e. Ja' loq'ueso li Barrabase —xiic la.

¹⁹ Ti Barrabase, ti i'och ta chuquele, yu'un la istsob to'ox svinic, iscrontain la ti covierno ta Jerusalem, imilvan la noxtoc. ²⁰ Ti Pilatoe ixcha'c'opon la ti jurioetique yu'un tsc'an ox la tscolta ti Jesuse. ²¹ X'avlajetic xa la liquel noxtoc.

—jJipano ta cruz! jJipano ta cruz! —xiic xa la tajmec.

²² —Pero ꞥc'usi smul avu'unic? Li vo'one ch'abal smul chca'i ti ta xcham oe. Ja' no'ox chcal ti ac'u yich' arsale. C'alal xlaje, ta jcolta ech'el —xi la ta yox'ech'elal ti Pilatoe.

²³ Tey la x'avlajetic o, ja' la tsc'anic ti chjipanbatic ta cruze.

Ti x'elan tey x'avlajetic ti crixchanoetique xchi'uc ti totil paleetique, ich'unbatic onox la. ²⁴ Ti Pilatoe isloq'ues la mantal chac c'u cha'al isc'an ti crixchanoetique. ²⁵ Ja' la isloq'ues mantal ti ac'u sloq'uesel ti much'u isc'anic loq'uesbele, ja' ti much'u i'och ta chuquel ta scoj ti istsob svinique, iscrontain covierno, xchi'uc ti imilvane. Ti Pilatoe iyac' la orten ti ac'u ba sjipanel ta cruz ti Jesuse yu'un la ja' yech isc'an ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mt. 27.32-56; Mr.

15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶ C'alal iyiq'uic ech'ele, ti c'alal ba sjipanic ta cruze, scajanoj la ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse. Isnupic la ta be jun jurio, Simón la sbi. Liquem la tal

ta jun jteclum, Cirene sbi. Po'ot xa'ox la x'och ta yutil Jerusalén. Istaquic la, iyac'beic la scuch ech'el ti scruzal Jesuse. Ja' la babe ech'el ti Jesuse, ja' la nap'al ti Simone.

²⁷ Ep la viniqetic, ep la antsetic nap'alic ech'el. Ti antsetique iyoq'uitabeic la tajmec svocol ti Jesuse. ²⁸ Ti Jesuse isc'opon la ti antsetique.

—Antsetic, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Jerusalem, mu xavoq'uitaicon. Oq'uitao aba atuquic, oq'uitao avolic. ²⁹ Yu'un chtal onox li casticoe. Ti c'alal xtale, “más mu c'u sna'ic li much'utic mu sna' x'alajique. Más abol jbatic, vo'otic ti oy coltique”, xachiic. ³⁰ “Chac no'ox jinuc tal ta jbatic li vitsetique yo' mu xa xca'itic o li casticoe”, xachiic acotolic ti li'oxuc ta Jerusalem yu'un toj tsots li castico chtale. ³¹ Li vo'one jch'unoj scotol li c'usitic yaloj ti Rioxe pero chquil to jvocol. Buuc xa onox li vo'oxuque, ti mu xach'unic c'usitic yaloj ti Rioxe, más to chavil avocolic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

³² Iyiq'uic la ech'el otro cha'vo' ti tsots smul staojique. Co'ol la ba smilelic ta cruz xchi'uc ti Jesuse. ³³ Ti c'alal ic'otic yo' bu Baquel Jol Anima sbi li balamile, tey la isjipanic ta cruz ti Jesuse xchi'uc ti cha'vo' tsots smulique. Jun la scruzal ta jbats'ic'obtic, jun la ta jsurtotic. Ja' la ta o'lol scruzal ti Jesuse. ³⁴ Ti Jesuse isc'oponbe la Riox ti crixchanoetique:

—Tot, ac'o ta pertonal li crixchanoetique yu'un mu sna'ic li c'usi tspasique —xi la.

Ti solteroetique ixch'acbe la sbaic ti sc'u' Jesuse. Itajinic la, isq'uelic la much'u junucal chich' julic. ³⁵ Ti crixchanoetic tey va'ajtic chq'uclvanique, islabanic la ti Jesuse. Ilabanvanic la ti jmeltsanejc'opetic uque.

—Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Mi yech ti ja' t'ujbil yu'un Riox

chispasotic ta mantale, ac'quic scolta sba un —xiic la.

³⁶Ti solteroetique ilabanvanic la uc. Inopojic la ta yoc cruz, iyac'beic la binagre ti Jesuse.

³⁷—Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale, pojoquic aba un —xutic la.

³⁸Bajbil la jpech tabla ta sjol scruzal ti Jesus uque. Ts'ibabil la ta oxtos c'op: griego, xchi'uc latin, xchi'uc ebreo. Ja' la tey yaloj ti c'usi smul ti imile oe. “Li'i ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi la ts'ibabil.

³⁹Ti cha'vo' tsots smule ti co'ol ijipanic ta cruz xchi'uc ti Jesuse, ti june islaban la ti Jesuse.

—Mi yech ti vo'ot Cristoote ti st'ujojot Riox chapasoticotic ta mantale, pojoquic aba un. Pojoticotic uc —xut la ti Jesuse.

⁴⁰Ti june ispajes la ti xchi'ile.

—¿Mi mu xaxi' o ti Rioxe ti chalan li much'u co'ol chimilatotic jchi'uc-tique? ⁴¹Li vo'otique sa'bil cu'untic yu'un chopol c'usitic ijpastic. Li vinic li'i mu c'usi chopol spasoj —xut la.

⁴²—Cajval, na'on me ti c'alal xtal apas mantal li' ta sba balamile —xut la Jesús ti much'u ipajesvane.

⁴³—Ta melez chacalbe, lavie co'ol chibatic ta vinajel —x'utat la yu'un ti Jesuse.

⁴⁴⁻⁴⁵Ta oltic la c'ac'al i'ic'ub, yu'un la imac sat li c'ac'ale. Oxib la ora ic' li osile. Ti muc'ta poc' sc'alobil li muc'ta templo ta Jerusalene, ijat la ta o'lol. ⁴⁶Ti Jesuse i'avan la.

—Tot, ic'bon li jch'uulele —xi la.

Ja'o la iloc' xch'uulel.

⁴⁷Ti capitan solteroe, ti c'alal iyil ti c'usitic ic'ote, iyich' la ta muc' ti Rioxe.

—Ta melez ti ch'abal smul li vinic li'i —xi la.

⁴⁸Scotol ti crixchanoetic tey tsobolique, ti c'alal iyilic ti c'usitic ic'ote, isut la ta snaic. Smaj xa la ech'el

sti' yo'onic yu'un la ixilic mi tstoibeic Riox ti ismilic ti Jesuse. ⁴⁹Ti much'utic lec isc'opon sbaic xchi'uc ti Jesuse, xchi'uc li buluchvo'e, xchi'uc li antsetic ti liquemic tal ta estado Galilea ti ixchi'inic tal ti Jesuse, nomnomtic la isqu'uelic. Iyilic la ti c'usitic ic'ote.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mt. 27.57-61; Mr.

15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰Oy to'ox la jun vinic, José la sbi. Liquem la tal ta jun jteclum Arimatea sbi, tey ta estado Judea. Ochem la ta meltsanejc'op. Lec la yo'on. ⁵¹Smalaoj la ti chtal pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Mu la bu istic' sba ti c'alal isa'beic smul Jesús ti yan jmeltsanejc'opetique. ⁵²Ba la sc'opon ti Pilatoe. Ja' la ba sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse. ⁵³Ti Pilatoe iyac' la permiso. Ti Josee isyales la ta cruz ti ánima, ispix la ta saquil poc', ba la stic' ta ch'ojbil ton. Mu to la much'u tey mucbil. ⁵⁴Xmal xa la ismuquic. Ja'o la ti c'alal ta xchap sbaic ti ta xcuxic ta smalele c'ac'ale.

⁵⁵Li antsetic ixchi'inic tal ta Galilea ti Jesuse, ibatic la ta muquenal uc. Iyilic la c'u x'elan itelanat comel ti Jesuse. ⁵⁶Ti c'alal iyilique, isut la ta snaic. Ti c'alal ic'otique, ismeltsanic la ta ora muil poxetic yu'un la ja' chba yac'beic ta spat xocon ti Jesuse yo' la mu xtuib o ta orae. Yu'un ja' yech sna'ic li jurioetique. Pero muc la xba yaquic ta ora yu'un la ja'o xa ta xcuxic chac c'u cha'al ts'ibabil comel li smantal Rioxe.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 Ta primero c'ac'al xemana, ja' li romincoe, ja'o la ibat ta muquenal li antsetique. Más xa la ep ibatic. Sob to'ox la tajmec iloquic. Iyich'ic la ech'el ti muil poxetic ismeltsanique. ²Ti

c'alal ic'otique, setetinbil xa'ox la loq'uel c'ot staic li smac sti'il ch'ene. ³I'ochic la ta yut ch'en pero mu xa la bu tey istaic ti Jesuse. ⁴Xch'ayet o xa la yo'onic. Ja'o la iyilic cha'vo' viniquetic yilel tey ta sts'elic. Chtup' o la jsatic saquil ti sc'u'lique. ⁵Ixi'ic la tajmec li antsetique, isnijan la sbaic.

—¿C'u yu'un tal aq'uelic ta muquenal li much'u cuxul ta sbatel osile? ⁶Mu xa bu li'i, icha'cuxi xa. Yuleso ta ajolic ti yech onox layalbeic ti c'alal tey to'ox achi'uquic ta Galileae. ⁷“Vo'on ti co'ol crixchanootique, persa chiyaq'uic entrucal ta sc'ob jmulaviletic. Chisjipanic ta cruz, chismilic. Chimuque. Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi”, ti xayutic onoxe —x'utatic la li antsetique.

⁸Li antsetique iyul la ta sjolic ti yech onox i'albatic yu'un ti Jesuse. ⁹Ti c'alal iloquic ta ch'ene, isutic la. Ti c'usitic i'albatique ba la yalbeic ta anil li buluchvo'e xchi'uc ti much'utic xch'unojic uque. ¹⁰Li antsetic ti ba yalbeic li apoxtoletique, ja'ic la li María liquem tal ta Magdalae, xchi'uc li Juanae, xchi'uc li otro jun Maríae li sme' Jacoboe, xchi'uc li yan xchi'ilique. ¹¹Li apoxtoletique isnopic la ti chvoviic li antsetique, mu la bu ixch'unic ti c'usi i'albatique.

¹²Pero li Pedroe anil la ibat ta muquenal. Ti c'alal ic'ote, isnach'ita la ochel li yut ch'ene. Iyil la ti c'ajom xa tey ti saquil poq'ue ti pixbil o to'ox spat xocon ti Jesuse. Ti c'alal isut li Pedroe, tey la tsnopilan c'usi smelol ti c'usi iyile.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta beel Emaús ti Jesuse

(Mr. 16.12-13)

¹³Ti c'alal icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse, ja'o la ta smalel c'ac'al oy la cha'vo' ti yich'ojic ta muc' ti Jesuse, iloquic la ech'el ta Jerusalén, ibatic la ta jun parajel Emaús sbi. Oy nan buluchibuc kilómetro xil sba

xchi'uc li Jerusalene. ¹⁴Ja' la tslo'iltaic ech'el ti c'uxi icham ti Jesuse. ¹⁵C'alal yolel chlo'ilajique, ja'o la tey ital ta spatic ti Jesuse. Ixchi'inic la ech'el. ¹⁶Pero imacbat la satic yu'un ti Rioxe, muc la xojtiquinic mi ja' ti Jesuse.

¹⁷—¿C'usi lalo'ilique ti chavat o avo'onic chquile? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁸Itac'av la jun, Cleofas la sbi:

—Atuc xa no'ox jna' ti li' talemot ta Jerusalene ti muc bu ava'yoj ti c'usi ispasic sjayibal c'ac'ale —xut la.

¹⁹—¿C'usi ispasic che'e? —xi la ti Jesuse.

—Yu'un ismilic ti Jesus Nazarete, ti much'u iyal sc'op Rioxe. Icoltaat tajmec yu'un ti Rioxe, iyac'ulan iluc slequilal syu'elal. Lec ichanubtasvan. Lec ica'ititocotic ti c'usi iyale. Lec iya'iic scotol li jchi'iltactique. ²⁰Ja' no'ox li totil paleetique xchi'uc li cajmeltsanejc'optique inop sc'oplal yu'unic ti persa ta xchame, iyac'beic entrucal li coviernoe. Ijipanat ta cruz. ²¹Li vo'oticotique jpatoj xa'ox co'onticotitic ti ja' ch-och ta preserenteale, pero yoxibal xa c'ac'al ti ismilique. ²²Xchi'uc c'usuc, oy jayvo' antsetic ti co'ol ijchi'inticotitic ti Jesuse, yamal to'ox i'ayic ta muquenal. Xch'ayet o xa co'onticotitic ti c'usi yul yalique. ²³Mu xa la bu tey istaic ti Jesuse. Iyilic la anjeletic, i'albatic la ti cuxule. ²⁴C'alal iyalic chac taje, ibatic jayvo' viniquetic ti co'ol ijchi'inticotitic ti Jesuse, ba sq'uelbeic ti smuquenale. Ja' la yech iyilic chac c'u cha'al iyal li antsetique. Pero ti Jesuse mu xa la bu iyilic —xutic la Jesús li cha'vo' ibat ta Emause.

²⁵—Yu'un mu xach'unic tajmec ti c'usitic yaloj ti yaj'alc'optac Rioxe. ²⁶Ts'ibabil onox ti persa chac' svocol ti Cristoe ti c'alal mu to'ox ch-och ta pasmantale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

²⁷Lic la albatuc ya'iic ti c'u x'elan ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe. Istambe

la ta svun Moisés, xquechet la iyal ti c'u x'elán sts'ibaojic comel ti yan yaj'alc'optac Rioxe.

²⁸ Ti c'alal ic'otic ta Emause, ti Jesuse más to la nom chbat yilel. ²⁹ Li cha'vo' viniquetique ispajesic la ta persa.

—Pajan li'toe, vayan, yu'un ch-ic'ub xa —xutic la.

Ti Jesuse ixch'un la. ³⁰ Ti c'alal ichoti ta mexa xchi'uquique, istam la jp'e'j pan. “Colaval” xut la ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic la li cha'vo'e. ³¹ Ja'o la ijambat satic yu'un ti Rioxe, ja'to la iyojtiquinic. Pero isacch'ay la ta ora ti Jesuse.

³² —¿C'u no'ox yu'un ti muc xcoj-tiquintic ya'ele ti c'alal ilo'ilaj tal ta bee, ti toj lec smelol iyal li sc'op Rioxe? —xut la sbaic.

³³ Ora la isutic ta Jerusalén. Tey la tsobolic c'ot staic li buluchvo' apoxtoletique. Oy la yan tey xchi'uquic noxtoc.

³⁴ Ti c'alal ic'otique, ja' la ba'yi i'albatic ti yech ti icha'cuxi ti Cajvaltic Jesuse, ti iyac' sba iluc ta stojol li Simon Pedroe.

³⁵ Ja'o la lic yalic uc ti c'u x'elán ilo'ilaj xchi'uquic ta be ti Jesuse, ti muc xojtiquinic ta orae, ti ja'to iyojtiquinic ti c'alal ixut ti pane.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol yajchanc'optac ti Jesuse

(Mt. 28.16-20; Mr.

16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Ti c'alal xyaquet to'ox chalic c'u x'elán iyilic ti Jesuse, ja'o la tey va'al iyul yo' bu tsobolique.

—Junuc me avo'onic —x'utatic la.

³⁷ Toj la xi'el ic'otic.

—Ch'ulelal nan —xiic la.

³⁸ —¿C'u yu'un ti chaxi'ique? ¿C'u yu'un mu xach'unic ti vo'one?

³⁹ Q'uelavilic li jc'obe xchi'uc li coque. Vo'on. La' piquicon. Ti ch'ulelalicone, ch'abal jpat jxocon, ch'abal jbaquel ti yechuque —x'utatic la.

⁴⁰ C'alal i'albatic chac taje, ja'o la iyac' iluc ti sc'obe xchi'uc ti yoque. ⁴¹ Ti c'alal iyilique, mu xa la c'u yech o yo'onic. Pero mu la sna'ic mi yech ti ja'e. Yech no'ox la xch'ayet yo'onic.

—¿Mi oy c'usi jlajestic jset'uc? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴² Iyac'beic la jset' bacubtasbil choy xchi'uc la jset' ajapom. ⁴³ Yiloj la scotolic ti istaque, ti islajese.

⁴⁴ —Ti c'alal jchi'ucoxuc to'oxe, la-calbeic ti persa onox ta xc'ot chac c'u cha'al sts'ibaoj comel jc'oplal ti Moisesese xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Rioxe, xchi'uc ta svunal jq'uevujtic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

⁴⁵ Icoltaatic la ta ya'ibel smelol ti c'usitic ts'ibabil ta sc'op Rioxe, ja'to la yech iya'ibeic o smelol.

⁴⁶ —Ts'ibabil ta sc'op Riox “ti much'u chtal pasvanuc ta mantale persa ba'yi chac' svocol, chmile, pero ta xcha'cuxi ta yoxibal c'ac'al. ⁴⁷ Chvinaj sc'oplal ta sjunlej balamil ti ja' chloq'uic o ta mulil li crixchanoetique, ti chictaic o spasel li c'usitic chopole, ti ch-ac'batic o per-tonal yu'un li smulique. Ba'yi chvinaj li' ta Jerusalene, ts'acal to ta xvinaj ech'el ta yantic bamil”, xi onox ts'ibabil. ⁴⁸ Vo'oxuc rexticooxuc ti icac' jvo-cole, ti licha'cuxie, ti ja' chloq'uic o ta mulil li crixchanoetique. ⁴⁹ Chajtacbeic tal ti Ch'ul Espíritue ti yaloj onox ti Jtote ti chac' achi'inique. Li'anic to me ta Jerusalén ti c'u sjalil xtal o ti Ch'ul Espíritue yu'un ja' ta tsatsubtas avo'onic ta yalel a'yuc ti c'usitic caloje xchi'uc ti c'usitic ijpassé —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Ts'acal to i'iq'ueic la loq'uel ta Jerusalén yu'un ti Jesuse. Belel Betania la istamic ech'el. Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta Betaniae, istoy la xchibal

sc'ob ti Jesuse, i'ac'batic la comel bentisyon li buluchvo' apoxtoletique. ⁵¹Ti c'alal yolel ch-ac'batic bentisyone, ja'o la imuy ta vinajel ti Jesuse. ⁵²Ti c'alal iyilic ti imuye, más to la iyich'ic ta muc'.

Xmuyubajic xa la sutel ta Jerusalén. ⁵³Scotol la c'ac'al che'otilanic ta muc'ta templo.

—Colaval ti atoj li jmulticotique —xutic la ti Rioxe.

**LI'I JA' STS'IBAOJ TI JUANE
TI C'USITIC AY SPAS,
TI C'USITIC AY YAL TI
CAJVALTIC JESUCRISTOE**

**Ja' li' yaloj ti i'ayan chac c'u cha'al
vo'otic ti Xch'amal Rioxe**

1 Ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile, tey onox ti Much'u ay yalbotic c'u x'elan yo'on ti Rioxe. Yu'un tey onox xchi'uc ti Rioxe. Ti Much'u i'aye ja' onox ti Rioxe. ²Ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile, tey onox xchi'uc ti Rioxe. ³Ti Much'u i'aye ja' ispas scotol li c'usitic oye. Ti manchuc tey onox ti Much'u ispase, mu c'usi oy ti yechuque. ⁴Ti Much'u i'aye cuxul ta sbatel osil. Ja' no'ox yech xu' chiyac'botic jcxulejaltic ta sbatel osil vo'otic ti jmulavilotic li' ta sba balamile. ⁵Co'ol xchi'uc luz ti oy xojobal ta ac'ubaltique ti mu sna' xtup'e. Ja' no'ox yech ti Much'u i'aye, ac'u mi muc x'ich'e ta muc' yu'un ti crixchanoetique ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, chalulan onox ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osile.

⁶⁻⁷Oy to'ox jun jchi'ilticotic ta jurioal, Juan sbi. Ja' it'uje yu'un ti Rioxe ti ja' iyalbe sc'oplal ti Much'u chiyac'botic jcxulejaltic ta sbatel osile. Ti ba'yi tal yal a'yuque, ja' yo' jch'unticotic oe. ⁸Ma'uc chiyac'botic jcxulejaltic ti Juane; ja' no'ox it'uje ti iyalbe sc'oplal ti Much'u chiyac'botic jcxulejaltique. ⁹Yu'un po'ot xa'ox xac' sba iluc ti stuc no'ox xu' chiyac'botic jcxulejaltic ta sbatel osil jcotoltique.

¹⁰Ja' onox ispas crixchanoetic xchi'uc scotol li c'usitic oye. Ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, muc xch'unic ti crixchanoetique ti ja' spaso scotole. ¹¹Li' i'ay ta jlumalticotic, vo'oticotic li juriooticotique, yu'un vo'ne onox st'ujotitic. Pero ep jchi'ilticotic muc xich'ic ta

muc' ti c'alal i'aye. ¹²Ti jayvo' iquich'ticotic ta muq'ue, ti jch'unticotic ti ja' chiyac'botic jcxulejaltic ta sbatel osile, “xch'amaloxuc xa Riox”, xiyutoticotic. ¹³Ti “xch'amaloxuc xa Riox” xiyutoticotic, mu vo'oticotic ijc'anticotic ch'amalinel. Sc'an no'ox yo'on stuc ti Rioxe ti lixch'amalinoticotique.

¹⁴Ti Much'u i'aye i'ayan chac c'u cha'al vo'otic. Lixchi'inoticotic ta naclej, vo'oticotic li juriooticotique. Iquilticotic ti toj lec yo'one yu'un ja' ti junjun Xch'amal ti Rioxe. Ja' iyac' quilticotic ti sc'anojotic tajmec ti Rioxe. ¹⁵Ti Juane liyalboticotic sc'oplal:

—Le'e ja' li much'u lacalbeic ti ts'acal to chtale. Ical onox ti “ja' ts'acal chtal ti much'u más oy syu'ele. Li vo'one mu c'u xitun o. Ti c'alal mu to'ox chi'ayane, tey onox ti stuque”, xichi —xi ti Juane.

¹⁶Jcotoltic ti jch'unojtic xa ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe, iquiltic xa ti toj lec yo'one, ti sc'uxubinojotic scotol c'ac'ale, ti chiscoltaotique. ¹⁷Ti Moisesse iyal comel li smantaltac Rioxe pero ti ital ti Jesucristoe, ja' ivinaj o ti sc'anojotic tajmec ti Rioxe. ¹⁸Mi jun muc much'u yiloy ti Rioxe. Ti Rioxe yo junuc o ti Xch'amale, sc'anoj tajmec. Ti Riox Ch'amalile ja' iyac' iluc c'u x'elan ti Stote.

**Ja' li' yaloj ti c'alal iyalbe sc'oplal
Jesús ti Juan j'ac'-ich'vo'e**

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹Ti c'alal yolel chalbe sc'oplal Jesucristo ti Juane, tey c'ot c'oponatic yu'un jayvo' paleetic xchi'uc ti much'utic iscoltaic ta abtel ti paleetique. Ja' itacvanic ech'el ti cajmeltsanejc'opticotic ta Jerusalem, vo'oticotic li juriooticotique.

—¿Much'uot? —xutic c'otel ti Juane.

²⁰Ti Juane jamal iyal:

—Mu vo'onicon Cristoon. Mu vo'onicon st'ujojon Riox ti ta jpas mantale —xi.

²¹—¿Much'uot che'e? ¿Mi vo'ot ti Eliasote? —xutic noxtoc.

—Mu vo'onicon —xi ti Juane.

—¿Mi mu vo'oticot ti yaj'alc'opot Riox ti ta jmalaticotic chtale? —xutic noxtoc.

—Mu vo'onicon —xi ti Juane.

²²—¿Much'uot che'e? Yu'un che'ot calbeticotic ti much'utic listacoticotic tale. ¿C'usi talem apas che'e? —xutic noxtoc.

²³Itac'av ti Juane:

—Vo'on jc'oplal ti iyal onox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. Ja' yech iyal chac li'i: “Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal, tsots ch-avetaj ta xocol balamil. Chtal xa ti Cajvaltique. Ictaic xa spasel li c'usitic chopole. Xach'unbeic me ti c'usitic chale, xi chalbe ti jchi'iltac-tique”, xi onox ti Isaías —xi ti Juane.

²⁴Ti much'utic itaqueic ech'ele ochemic ta fariseoal.

²⁵—¿C'u yu'un ti chavac' ich'vo'e mi mu vo'oticot st'ujotot Riox ti chapasotitic ta mantale, mi mu vo'oticot ti Elia-sote, mi mu vo'oticot ti yaj'alc'opot Riox ti ta jmalaticotique? —xutic noxtoc ti Juane.

²⁶—Li vo'one ja' no'ox chcac'be yich'ic vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole. Ti much'u más oy syu'ele li' achi'uquic lavie pero mu to xavojtiquinic. ²⁷Ja' ti lalcalbeic onox ti ts'acal to chtale. Li vo'one mu c'u xitun o. Ac'u mi sloc'beluc no'ox xonob, mu c'u xu' jcolta o —x'utatic yu'un ti Juane.

²⁸Ja' yech ilo'ilajic ta jteclum Betábara ta jech uc'um Jordán yo' bu iyac' ich'vo' ti Juane.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc xchij Riox ya'el ti Jesuse

²⁹Ta yoc'omal iyil ti Juane ti tey xa xtal ti Jesuse. Ti Juane ja' yech liyalbotiticotic chac li'i, vo'oticotic ti tey jchi'ucticotic:

—Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u co'ol xchi'uc xchij Riox ya'ele. Ta xich'

milel yu'un ja' chto'j o jmultic jcotoltic ta sjunlej balamil. ³⁰Le'e ja' ti much'u lalcalbeic ti ts'acal to chtale. Ical onox ti “ja' ts'acal chtal li much'u más oy syu'ele. Li vo'one mu c'u xitun o. Ti c'alal mu to'ox chi'ayane, tey onox li stuque”, xichi. ³¹Li vo'one mu to'ox xcojtiquin mi ja' li Much'u tsto'j jmultique. Ti ba'yi tal cac' ich'vo' li vo'one, ja' yo' xcojtiquntic o jcotoltic, vo'otic li j'israelotique —xiyutoticotic ti Juane.

³²Iyal noxtoc:

—Iquil iyal tal ta vinajel ti Ch'ul Espíritue co'ol xchi'uc paloma yilel. Tey ic'ot ta sba li Jesuse, ja'o ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. ³³Li vo'one mu to'ox xcojtiquin, pero liyalbe onox ti Rioxe ti listac tal cac' ich'vo'e: “Ti much'u che'ot ta sba chavil li Ch'ul Espíritue, ja' chayac'be achi'inic li Ch'ul Espíritue”, xiyut onox. ³⁴Li vo'one iquil xa. Lalcalbeic xa ti ja' Xch'amal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Juane.

Ja' li' yaloj ti much'utic ba'yi ba xchi'inic ti Jesuse

³⁵Ta yoc'omal tey jchi'ucticotic noxtoc ti Juane jcha'va'alticotic ti yajchanc'opoticotic to'oxe. ³⁶Ti Juane iyil ti tey i'ech' ti Jesuse.

—Q'uelavilic, ja' ti co'ol xchi'uc xchij Riox ya'el le'e yu'un ja' chich' milel ta scoj jmultic —xiyutoticotic ti Juane.

³⁷Ti c'alal liyalbotiticotic chac taje, ja' ba jchi'inticotic ti Jesuse. ³⁸Ti Jesuse isq'uel sutel spat, iyil ti tey tijiloticotic ech'ele.

—¿Bu chabatic? —xiyutoticotic.

—Jchanubtasvanej, ¿bu nacalot? —xcuticotic.

³⁹—Batic, ba q'uelavilic ti bu nacalone —xiyutoticotic ti Jesuse.

Libatoticotic. Xmal xa c'ac'al lic'ototicotic yo' bu nacale. Tey jchi'ucticotic i'och ac'ubal.

⁴⁰ Andrés sbi ti jchi'ile ti co'ol ijchi'in-cotic ech'el ti Jesuse yu'un co'ol ica'iticoctic ti c'usi iyal ti Juane. Ti Andrese oy sbanquil, Simon Pedro sbi. ⁴¹ Ora ba yalbe ti ijttaticotic xa li much'u st'ujoj Riox ti chispasotic ta mantale. ⁴² Iyic' tal yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse isq'uelbe sat ti Simone.

—Li vo'ote, Simón, screm Jonás, Cefas chcac' abiin —x'utat.

Cefas sbi ta ebreo c'ope, Pedro sbi ta griego c'ope.

Ja' li' yaloj ti iyic' ta yajchanc'op ti Felipee xchi'uc Natanael ti Jesuse

⁴³ Ta yoc'omal isnop ti Jesuse ti chbat ta estado Galileae. Ti c'alal mu to'ox chbate, ista jun jchi'ilticotic ta israelal, Felipe sbi.

—La' chi'inon ech'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁴ Ti Felipee tey liquem tal ta jteclum Betsaida. Ja' co'ol slumal xchi'uc ti Andrese xchi'uc ti Pedro. ⁴⁵ Ti Felipee ora ba sa' ti Natanaele.

—Iquilticotic xa ti much'u ts'ibabil sc'oplal ta svunic ti Moisesse xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee. Jesús sbi, screm José ta jteclum Nazaret —xut la.

⁴⁶ —Muc bu xca'tic mi oy much'u lec ti tey chlic tal ta Nazarete —xi la ti Natanaele.

—Batic, ba jq'ueltic avil —xi la ti Felipee.

⁴⁷ Ti Jesuse iyil ti nopol xa xtal ti Natanaele.

—Q'uelavilic, li jchi'iltic le' xtale mu sna' xlo'lovan —xi ti Jesuse.

⁴⁸ —¿C'uxi avojtiquinon? —xi ti Natanaele.

—Laquil c'alal teyot ta yolon ic'uxe ti c'alal mu to'ox chba yic'ot tal li Felipee —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁹ —Jchanubtasvanej, vo'ot Xch'a-malot ti Rioxe. Vo'ot chapasoticotic ta

mantal, vo'oticotic li j'israeloticotique —xi ti Natanaele.

⁵⁰ —Ja' ti lalalbe ti laquil c'alal teyot ta yolon ic'uxe, yech'o ti ach'un o ti oy jyu'ele. Lec ti ach'une. Ts'acal to chavil ti scotol c'usi xu' jpase —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁵¹ —Ta melez chacalbeic, vo'on ti co'ol crixchanootique, chavilic ti vo'on chaquiq'ueic ech'el ta vinajele ti chba achi'inic ti Rioxe —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti i'ay ta nupunel ta jteclum Caná ti Jesuse

2 Yoxibal xa'ox c'ac'al jc'otelcticotic ta estado Galilea xchi'uc ti Jesuse, oy much'u inupun ta jteclum Caná. Tey talem ta ch'amunel ta sna jnupunel ti sme' Jesuse. ² Ti Jesuse xchi'uc li vo'oticocticotic li'iq'ueoticotic uc. ³ Ti c'alal teyoticocticotic, ilaj ti yuch'bolique, ja' li ya'lel uvae.

—Ilaj xa li yuch'bolique —x'utat yu'un sme' ti Jesuse.

⁴ —¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbone? Yu'un mu to tsta yora ta jtam li cabtele —xut ti sme'e.

⁵ Ti sme'e ja' yech lic yalbe ti jcholve'liletique:

—Ti c'usi chayalbeic li cole, xach'unic me —xut.

⁶ Tey vuchajtic vaquib sp'inal ya'alic naca ton. Tey tspulic loq'uel vo' ti tspoc o sc'obic li jchi'iltac ta jurioale, yu'un stalelic ti jal tspoc sc'obique yo' lec x'ileic o yu'un Riox ti yalojique. Ti jujun p'inal vo'e x'och o cha'p'ej oxp'ej q'uib vo'. ⁷ Ti Jesuse iyalbe ti jcholve'liletique ti ac'u snojesic ta vo' scotol li p'inal vo'e. Isnojesic lec.

⁸ —Pulic ech'el jset'uc, ba ac'beic spas provál li much'u scuentainoj ve'lile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ispulic ech'el, ba yac'beic. ⁹ Ti much'u scuentainoj ti ve'lile, iya'i ti más to leque, ora istac ta iq'uel ti jnupunel

creme yu'un mu sna' bu ital, yu'un vo' no'ox ti ipas ta ya'lel uvae. Stuc sna'o-jic ti jcholve'liletique ti vo' no'ox is-pulic ech'ele. ¹⁰Ti much'u scuentainoj ti ve'lile lic yalbe ti creme:

—Li vo'otique jtaeltic ti ja' ba'yi chcac'tic ta uch'el ti bu más lec li ya'lel uvae. Mi ep xa'ox iyuch'ique, ja'to chcac'tic ta uch'el ti bu siclamane. Li vo'ote ja' anac' li más leque, ja'to chavac' ta uch'el —xut.

¹¹Ja' yech ispas tey ta Caná ta estado Galilea ti Jesuse. Ja' sliqueb iyac' iluc slequial syu'elal ti Jesuse. Vo'oticoti-c ti yajchanc'opoticotique ijch'unticotic ti ja' Xch'amal ti Rioxe.

¹²Ts'acal to libatoticotic ta jteclum Capernaum xchi'uc ti Jesuse, xchi'uc ti sme'e, xchi'uc ti yits'intaque. Chib oxib no'ox c'ac'al tey lipajoticotic.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel scotol jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Jesuse

(Mt. 21.12-13; Mr.

11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'ueic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticoti-c, vo'otico-tic li j'israeloticotique. Ja'o ibat ta Jerusalén ti Jesuse. ¹⁴Ti c'alal ic'ot ta ti' muc'ta templo ta Jerusalene, tey ista jchonvacaxetic, xchi'uc jchonchijetic, xchi'uc jchonpalomaetic. Tey chotajtic jeltaq'uineti-c noxtoc yu'un ja' tspasic o canal. ¹⁵Ti Jesuse ixchuquilan ch'o-jon co'ol xchi'uc arisial. Ja' isibtas o lo-q'uel scotol ti jchonchijetique xchi'uc ti jchonvacaxetique ti tey ta xchonolajic ta ti' muc'ta temploe. Ti jchonc'usitic-que sibtasbil iloq'ueic ech'el xchi'uc ti xchijique xchi'uc ti svacaxique. Ti Jesuse isbutq'uinbe smexaic ti jeltaq'uinetique, itanij ti staq'uinique.

¹⁶—Iq'ueic loq'uel lapalomaique. Mu xapasic ta ch'ivit li sti' sna Jtote —xut ti jchonpalomaetic.

¹⁷C'alal yech ispas ti Jesuse, vo'otico-tic ti yajchanc'opoticotique iyul ta jolticoti-c ti yech onox ts'ibabil ta sc'op Rioxe: “Tot, ja' chlic quich' o crontainel ti sjunul co'on ta jc'an ti tey chac'oponat ta templo yo' bu sc'oplal onox chac'o-ponate”, xi onox ts'ibabil.

¹⁸Ti cajmeltanejc'opoticotique tal sjac'beic ti Jesuse:

—Lavi x'elán chapase, ¿c'usi seña chavac' quilticoti-c ti oy ayu'ele? —xutic.

¹⁹—Lomeso avilic li templo li'i, ta oxib c'ac'al ta jcha'va'an —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁰—Ta cuarenta y seis jabil iva'i o li temploe. ¿C'usi chacha'le ti ta oxib c'ac'al chacha'va'ane? —xi ti jmeltanejc'opetique.

²¹Li templo ti iyal ti Jesuse, ja' isjoy'al sba stuc ti ta xcha'cuxi ta yoxibal c'ac'al ti c'alal xich' milele. ²²Yech'o un ti c'alal icha'cuxie, iyul ta jolticoti-c ti ja' onox yech iyalbe ti jmeltanejc'opetique. Ijch'unticotic ti ja' onox yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe. Ijch'unticotic noxtoc ti sc'oplal no'ox stuc ti iyalbe ti jmeltanejc'opetique.

Ja' li' yaloj ti yilobje yo'on scotol crixchanoetic ti Jesuse

²³Ti c'alal teyoticotic ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse ti c'u sjalil ti sq'uinal ti c'alal iloq'ueic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, ep jchi'iltac ta jurioal ix-ch'unic ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse ti c'alal iyilbeic slequial syu'elale. ²⁴Ti Jesuse sna'oj ti mu scotoluc ti sjunul yo'onic ixch'unique. ²⁵Mu persauc oy much'u x'albon c'u x'elán yo'onic li crixchanoetique yu'un yilobje scotol.

Ja' li' yaloj ti ay sc'opon Jesús ti Nicodemoe

3 Oy to'ox jun jchi'ilticoti-c ta jurioal, Nicodemo sbi. Jfariseo, ochem

to'ox ta meltsanejc'op cu'unticotic. ²Ti Nicodemoe ay sc'opon ta ac'ubaltic ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti stacojot tal ti Rioxe ti tal achanubtasotico-tique. Ti manchuc xchi'inojot ti Rioxe, mu xu' chavac' iluc alequilal ayu'elal ti yechuque —xi ti Nicodemoe.

³—Ta melez chacalbe, ti much'u mu xcha'ayan ta ach'e, mu xu' x'och yo' bu tspas mantal ti Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴—¿C'uxi ta xcha'ayan ta ach' ti much'u mol xae yu'un mu xa xu' xcha'och ta xch'ut sme'? —xi ti Nicodemoe.

⁵Itac'av ti Jesuse:

—Ta melez chacalbe, mi ja' no'ox chavich'ic vo'e, mi muc bu slecubtasoj avo'onic ti Ch'ul Espíritue, mu xu' xa'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe. ⁶Ti c'alal la'ayanic li' ta sba balamile, jmulaviloxuc chac c'u cha'al atot ame'ic. Mi lacha'ayanic ta syu'el ti Ch'ul Espíritue, chlecub avo'onic, mu xa xac'an xapasic li c'usitic chopole. ⁷Mu me toj ch'ayeluc o avo'on ti x'elan lalabee ti persa chacha'ayan ta ach'e. ⁸Buyuc no'ox batuc li iq'ue chava'i ti xjumumete pero mu xana' bu ilic tal, mu xana' bu chbat. Ja' yech x'elan ta yo'on crixchanoetic ti Ch'ul Espíritue. Mu xana'ic ti tey ti Ch'ul Espíritue ja'to mi avilic ti lec xa yo'on jun crixchanoé —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁹—Mu xca'ibe smelol taje —xi ti Nicodemoe.

¹⁰—Li vo'ote yajchanubtasvanejot li jchi'iltatique pero mu xava'ibe smelol ti c'usi chacalbee. ¹¹Ta melez chacalbe, li vo'one ja' chcal ti c'usi jna'e xchi'uc ti c'usi quiloje. Li vo'oxuque mu xach'unic li c'usi chcale. ¹²Ti mi mu xach'un c'usi tspas Riox li' ta sba balamile chac c'u cha'al lalabee, ja' no'ox yech mu

xach'un mi chacalbe c'usi tspas Riox tey ta vinajele.

¹³Mi ja'uc jun, muc much'u ayem ta vinajel ti ayem sq'uel c'u x'elan teyo'e yo' ti xayalbeic oe. Jtuc no'ox xu' chacalbeic yu'un tey liquemon tal, vo'on ti co'ol crixchanoetic. ¹⁴Ja' chac c'u cha'al isjipan ta te' sloc'ol quiletel chon ta xocol balamil ti Moisés ti ta más vo'nee, ja' no'ox yech chisjipanic ta cruz uc, vo'on ti co'ol crixchanoetic. ¹⁵Scotol ti much'utic ta xch'unic ti ja' chtojo smulic ti chijipanat ta cruze, mu x'ochic ta c'oc', ta xcuxiic ta sbatel osil —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti bats'i sc'anoj scotol crixchanoetic ti Rioxe

¹⁶Ti Rioxe bats'i sc'anoj scotol crixchanoetic, yech'o ti istac tal ti junjun Xch'amale. Ti much'utic ta xch'unic ti ja' itojbon li smulique, mu x'ochic ta c'oc', ta xcuxiic ta sbatel osil. ¹⁷Ti istac tal li' ta sba balamil Xch'amal ti Rioxe, mu'nuc tal yac'be castico li crixchanoetic. Tal stojbe smulic yo' ti xu' xcuxiic o ta sbatel osile.

¹⁸Ti much'utic ta xch'unic ti ja' itojbon li smulique, mu xba yich'ic castico. Yan ti much'utic mu xch'unique jmoj sc'oplal ti chba yich'ic casticoe, ja' ti mu xch'unic ti ja' itojbon smulic yu'un ti junjun Xch'amal ti Rioxe. ¹⁹Ja' chba yich'ic o castico ti mu xch'unic ti i'ay li' ta sba balamil ti Xch'amal Rioxe, xchi'uc ti más lec cha'iic spasel li c'usitic chopole. ²⁰Scotol ti much'utic ja' tspaceic li c'usitic chopole, chopol cha'iic c'usitic yalaj ti Xch'amal Rioxe. Mu sc'an xich'ic ta muc' yu'un ja' mu sc'anic ti xvinaj li smulique. ²¹Yan ti much'utic ja' tspaceic ti c'usitic tsc'an ti Rioxe, chich'beic ta muc' ti Xch'amale. Chvinaj ti yich'ojic ta muc' ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti xmuyubaj xa ti
Juan j'ac'-ich'vo'e ti ja' xa
ch-ich'e ta muc' ti Jesuse**

²²Ts'acal to loc' xanavconticotic ta estado Judea xchi'uc ti Jesuse, vo'oticoti ti yajchanc'opoticotique. Tey lipajoticotic jayib c'ac'al. Iyich'ic vo' ti yan crixchanoetic tey jchi'ucticotique. ²³Ja' no'ox yech ti Juane tey chac' ich'vo' ta jteclum Enón yu'un oy tey lec uc'um. Li Enone nopol xil sba xchi'uc li jteclum Salime. Ti much'utic ja' ba staic ti Juane i'ac'batic yich'ic vo' uc. ²⁴Mu to'ox ch-och ta chuquel ti Juane.

²⁵Oy jayvo' yajchanc'optac ti Juane lic yalbe sbaic xchi'uc ti much'utic tey jchi'ucticotique, ja' chopol iya'iic ti oy xa cha'chop j'ac'-ich'vo'e. ²⁶Ba yalbeic ti Juane:

—Jchanubtasvanej, ti much'u avac'be yich' vo' ta jech uc'um Jordane ti avalbe sc'oplale, ta xa me xac' ich'vo' uc. Scotol crixchanoetic ja' xa chba staic —xutic la c'otel.

²⁷Itac'av la ti Juane:

—Ja' smantal stuc Riox ti c'usitic chac' jpastic jujune. ²⁸Li vo'oxuque ava'iic ti icalbe onox li jchi'iltactique ti mu vo'onicon st'ujojon Riox ta jpas mantale. Li vo'one ja' no'ox listac tal ti Rioxe ti ba'yi tal cal a'yuc ti chtal xa ti much'u chispasotic ta mantale. ²⁹Ana'ojic ti c'alal chic' yajnil li vinique, li tsebe ma'uc chic' sba xchi'uc li yajac'oltac li slecome; ja' onox chic' li slecome. Li jac'oletique tsq'uelic no'ox ti chnupunique. C'alal cha'iic ti sc'anoj sbaique, xmuyubajic xa. Ja' no'ox yechon uc, ximuyubaj xa ti ja' chba staic Jesús li crixchanoetic. ³⁰Li Jesuse persa chvinaj sc'oplal; li vo'one ta xch'ay jc'oplal —x'utatic la yu'un ti Juan j'ac'-ich'vo'e.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan yabtel ti
Much'u talem ta vinajele**

³¹Ti Much'u talem ta vinajele sna'be smelol scotol. Ti much'utic li'ic onox ta sba balamile, ja' no'ox sna'beic smelol li c'usitic oy li' ta sba balamile. Ja' no'ox chalic li c'usitic scuenta sba balamile. Yan ti Jesuse ti talem ta vinajele, sna'be smelol scotol. ³²Ja' chal ti c'usitic yiloje xchi'uc ti c'usitic ya'yoje. Pero jayvo'ic no'ox ti much'utic ta xch'unic ti c'usi yaloje. ³³Ti much'utic ta xch'unique ja' chvinaj o ti xch'unojic ti istac xa tal Xch'amal ti Rioxe chac c'u cha'al yaloj onoxe. ³⁴Ti itaque tal yu'un Riox ti Jesuse, ja' iyal ti c'usi yaloj ti Rioxe yu'un j'ech'el i'ac'bat xchi'in ti Ch'ul Espíritue. ³⁵Ti Rioxe sc'anoj ti Xch'amale. Ja' yac'ojbe scuentain scotol. ³⁶Ti much'utic ta xch'unic ti ja' Xch'amal ti Rioxe, ta xcuxiic ta sbatel osil. Yan ti much'utic mu xch'unique, mu xcuxiic ta sbatel osil. Ch-ac'batic tsots castico yu'un ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti ilo'ilaj xchi'uc
jun jsamariail ants ti Jesuse**

4 Ti Jesuse iya'i ti yech i'albatic ti jfariseoeticue:

—Más xa ep ti much'utic i'ac'bat yich'ic vo' yu'un li Jesuse ti ta xchi'inique. Ja' jayvo' xa no'ox ti much'utic chba xchi'inic li Juane —x'utatic la ti jfariseoeticue.

²Pero ti Jesuse muc bu iyac' ich'vo'. Vo'oticoti icac'ticoti ti yajchanc'opoticotique. ³C'alal iya'i ti Jesuse ti iya'iic xa ti jfariseoeticue, iloc' ech'el ta Judea, icha'sut ech'el noxtoc ta estado Galilea.

⁴Ti c'alal ibat ta Galileae, isnop ti persa tey ch-ech' ta estado Samariae, yech'o un tey i'ech'. ⁵Ic'ot ta jun jteclum, Sicar sbi, tey ta estado Samaria. Nopol xil sba xchi'uc srasyon osil ti José ti ta más vo'nee ti i'ac'bat comel yu'un

ti ánima stote, ja' ti Jacove. ⁶Oy tey jun pozo, ja' yac'oj ta joq'uel ti Jacove. Ti Jesuse tey ichoti ta ti' pozo yu'un ilub ta xanbal. Po'ot xa'ox ol c'ac'al. ⁷Tey la ic'ot spul ya'al jun jsamariaail ants.

—Ac'bon jset'uc ava'al yu'un ta xcuch' —xut la ti Jesuse.

⁸Li vo'oticotique batemotocotic xa'ox ta yutil jteclum yu'un ba jmantocotic tal jve'elticotic. ⁹Itac'av la ti jsamariaail antse:

—Li vo'ote jurioot. Li vo'one jsamariaon. ¿C'u yu'un ti chac'anbon vo' avuch'e? —xi la.

Ti x'elan iyal ti antse, yu'un muc bu lec xil sbaic xchi'uc jsamariaetic li jchi'iltac ta jurioale. ¹⁰Ti Jesuse iyalbe la ti antse:

—Ti ana'uc onox ti c'usi tsc'an chayac'be ti Rioxe, ti avojtiquinicon much'uon ti c'alal lajc'anbe ava'al chcuch'e, vo'ot ba'yi ac'anbon ti yechuque. Ti ac'anbecone, lacac'be li vo' ti chacuxi o ta sbatel osil ti yechuque —xut la.

¹¹—Totic, mu c'u xapul o li vo'e yu'un toj nat li pozoe. ¿Bu ma li vo' ti chavac'bon cuch' ti chicuxi o ta sbatel osil chavale? ¹²Ti jmuc'tatotic Jacove ja' liyac'boticotic li pozo li'i. Li vo'e ja' iyuch' xchi'uc ti xch'amalpaque, xchi'uc ti svacaxe, xchi'uc ti xchije. ¿Mi vo'ot más tsots avabtel ti avaloje? —xi la ti antse.

¹³—Ti much'utic chuch'ic li vo' li'i ta to xtaquij sti'ic. ¹⁴Yan ti much'utic chuch'ic li vo' chcaq'ue, mu xa bu ta xtaquij sti'ic. Li vo' chcaq'ue co'ol xchi'uc ninabvo' ti bu mu sna' x'ule, ti tey xch'olch'on o ya'el ta yo'onique, ja' chcuxiic o ta sbatel osil —xi la ti Jesuse.

¹⁵—Totic, ac'bon cuch' li vo' chavale yo' mu xa xtaquij o jti'e, yo' mu xa xtal jpul o ca'al li' ta pozoe —xi la ti antse.

¹⁶—Batan, ba ic'o tal amalal —xut la ti Jesuse.

¹⁷—Ch'abal jmalal —xi la.

—Yech chaval ava'uc. ¹⁸Co'ol xchi'uc ch'abal amalal yu'un muc bu nupunemot xchi'uc li vinic avic'oj lavie. Oy xa ach'a-coj vo'vo' noxtoc —xut la ti Jesuse.

¹⁹—Totic, vo'ot nan yaj'alc'opot Riox che'e. ²⁰Ti vo'ne moletique iyich'ic ta muc' Riox li' ta jolvitse. Vo'oxuc li juriooxuque chavalic ti persa tey chba quich'tic ta muc' Riox ta jteclum Jerusalem —xi la ti antse.

²¹—Ch'uno ti c'usi chacalbee. Ta sta yora ti mu xa persauc li' chavich'ic ta muc' Jtotic Riox ta vitse, mi ja'uc ta Jerusalén. ²²Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Samariae, mu xana'ic c'usi yaloj ti Rioxe ti avich'ojic ta muc' ti avalojique. Li vo'oticotique jna'ojticotic ti yaloj onox ti Rioxe ti jun jchi'ilticotic ta jurioal ti tstojsbe smul scotol li crixchanoetique. ²³Po'ot xa sta yora ti buyuc no'ox tsc'oponic Jtotic Riox ti much'utic sjunul yo'on yich'ojic ta muq'ue. Ti Jtotic Rioxe ja' tsc'an ti much'utic sjunul yo'onic chich'ic ta muq'ue. ²⁴Ti Rioxe ch'abal sbec'tal, tey ta sjunlej balamil. Ja' no'ox yech ti much'utic sjunul yo'onic chich'ic ta muq'ue, buyuc no'ox xu' tsc'oponic, ac'u mi ta snaic, ac'u mi ta be, ac'u mi ta yabtelic. Ja' yech tsc'an ti Rioxe —xut la ants ti Jesuse.

²⁵—Ca'yoj onox ti chtal ti much'u st'ujoj Riox chispasotic ta mantale. Ti c'alal xtale, jamal chiyalbotic scotol —xi la ti antse.

²⁶—Vo'on ti li' chilo'ilajotique —xut la ti Jesuse.

²⁷Ti c'alal yolel chlo'ilajique, ja'o lic'ototicotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique. Xch'ayet xa co'onticotic ti iquilticotic chlo'ilaj xchi'uc jun ants ti Jesuse. Pero mi jun muc bu ijac'beticotic c'usi ti slo'lilique, c'usi tsjac'be ti antse. ²⁸Ti antse tey iscomtsan ta pozo ti sq'uibie, isut ech'el ta yutil jteclum. C'ot la yalbe ti crixchanoetique:

²⁹—Ba jq'ueltic jun vinic tey ta pozo, liyalbe scotol ti c'usitic jpasoje. Ja' xa nan ti much'u st'ujoj Riox ti sc'oplal chtal spatotic ta mantale —xi la c'otel.

³⁰Ti crixchanoetic ta jteclume tal sq'uelic ta ora ti Jesuse. ³¹C'alal mu to'ox xulique —Jchanubtasvanej, ve'an —xcuticotic.

³²—Oy jve'el, pero mu xana'ic c'usi —xiyutoticotic.

³³—¿Mi'n van oy much'u ay ac'bonuc sve'el? —xcut jbaticotic.

³⁴Lic yalboticotic ti Jesuse:

—Ti ta jpas c'usi tsc'an ti Rioxe, ja' jve'el ya'el yu'un ja' listac tal. Persa ta jpas li c'usitic yalojbon ta jpase. ³⁵“C'alal to chanib u chich' loq'uel li trigo”, xachiic. A'yic me li c'usi chalcabeique. Quelavilic li crixchanoetic le'xtalique, co'olic xchi'uc trigo ti taquin xae, ti chich' xa loq'uele. ³⁶Li jvajtrigoetic chtojetic. Li much'utic tsloq'ue chtojetic uc. Ja' no'ox yech ti much'utic ba'yi chalbeic sc'op Riox li crixchanoetic, ac'u mi muc xch'unic, pero co'ol jun yo'onic xchi'uc ti much'utic ts'alacal ti ialbeique ti ja'to ixch'un yu'unique, yu'un ti jayvo' ta xch'unique ta xcuxiic ta sbatel osil. ³⁷Ja' chac c'u cha'al chalcaltique: “Yan o much'u tsvaj, yan o much'u tsloc'”, xichiotic. ³⁸Li antse vo'on icalbe. Li crixchanoetic ja' xa i'albatic yu'un li antse. Vo'oxuc xa chcom ta abaic xchanubtasel yo' j'ech'el xch'unic o ti vo'on yajvalicone —xiyutoticotic ti Jesuse.

³⁹Ep jsamariaetic tey ta Sicare ixch'unic ti ja' t'ujbil yu'un Riox tspanvan ta mantal ti Jesuse ti c'alal ial ti antse ti i'albat scotol ti c'usitic spasoje. ⁴⁰Yech'o un ti crixchanoetic tal sc'oponic ti Jesuse.

—Abulajan, pajan to —xutic.

Tey lipajoticotic chib c'ac'al xchi'uc ti Jesuse. ⁴¹Ti c'alal iya'iic ti c'u x'elan ichanubtasvan ti Jesuse, más to ep ix-

ch'unic ti ja' t'ujbil yu'un Riox tspanvan ta mantale.

⁴²—Ma'uc no'ox ijch'unticotic o ti c'u yepal avalboticotic. Yu'un ical' jtueticotic ti c'u x'elan ta xchanubtasvane. Ja' ijch'unticotic o ti ja' xa li much'u t'ujbil yu'un Riox tsoj jmultic jcotoltic ta sjunlej balamile —xutic ti antse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel screm ti jmeltsanejc'ope

⁴³C'alal ilaj ti chib c'ac'ale, iloc' ech'el ta estado Samaria ti Jesuse, tey ibat ta estado Galilea. ⁴⁴Ti icha'sut ech'el ta Galilea ti Jesuse, yu'un ja' muc bu chrontainat teyo'e yu'un mu xch'unbat ti c'usi chale. Ja' chac c'u cha'al iyale: “Ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique, mu x'ich'batic ta muc'”, xi onox. ⁴⁵Ti c'alal ic'ot ta Galilea ti Jesuse, xmuyubajic xa tajmec ti jchi'iltac ta jurioal teyo'e, ja' ti iyilbeic slequilal syu'elal ti c'alal teyic ta q'uin ta Jerusalene.

⁴⁶Ti Jesuse tey ic'ot noxtoc ta jteclum Caná tey no'ox ta Galilea yo' bu ti isc'atajes ta ya'lel uva ti vo'e. Tey jun jchi'ilticotic ta jurioal itiq'ue ta melt-sanejc'op ta jteclum Capernaum yu'un ti coviernoe. Ip screm. ⁴⁷Ti jmeltsanejc'ope iya'i ti tey xa ic'ot ta Galilea ti Jesuse. Tal sc'opon:

—¿Mi mu xa'abulaj xba avet'esbon xchamel li jcreme yu'un ta xcham xa? —xut.

⁴⁸—Li vo'oxuque ja' no'ox chac'an chaq'uelic jlequilal jyu'elal, mu'nuc chach'unic ti c'usi chalcabeique —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁹—Totic, batic ta ora yo'to cuxul li jcreme —xi ti vinique.

⁵⁰—Batan. Lec xa lacreme —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ti vinique ixch'un ti c'usi i'albat yu'un ti Jesuse, isut ta sna. ⁵¹C'alal po'ot xa'ox

la xc'ot ta snae, tal la snupel ta be yu'un smozotac.

—Lec xa lacreme —x'utat la.

⁵²—¿C'usi ora ilecub? —xi la ti vinique.

—Volje ta jun ora xmal itup' sc'ac'al —xi la ti smozotaque.

⁵³Ti vinique iyul la ta sjol ti yeche ora i'albat yu'un ti Jesuse ti lec xa ti screme. Ja' la iyich' o ta muc' ti Jesuse. Iyich'ic la ta muc' scotolic ti jayvo' tey ta snae.

⁵⁴Ti c'alal isut tal ta estado Judea ti Jesuse, ja'to yul yac' iluc xcha'ech'elal slequilal syu'elal ta Galileae, ja' ti iyet'esbe xchamel screm ti jmeltsanejc'ope.

Ja' li' yaløj ti i'ech' xchamel jun vinic ti tey puch'ul ta Betesdae

5 Ts'acal to icha'sut ech'el ta Jerusalén ti Jesuse yu'un ista sc'ac'alil sq'uinic ti jchi'iltac ta jurioale. ²Joyol ta corralton li Jerusalene. Tey comem jun sti'il ti ch-och o ech'el chijetic ti tey chich' chiq'uel ta smoton Riox ta ti' muc'ta temploe. Ta ts'el ti'bee oy tey jun tanqueal vo', Betesda sbi ta ebreo c'ope. Oy tey vo'p'ej coycogna ta ti' vo'e. ³Tey puch'ajtic jchameletic. Oy ma'satetic, oy coxoetic, oy much'utic alubem jun yoc sc'ob. Ja' tsmalaic mi chyuc'yonaj li vo'e. ⁴Yu'un oy chyal tal jun anjel ta vinajel, chtal syuqu'uilan baqu'uintic li vo'e. C'alal chyuc'yonaje, c'usuc no'ox chamelal ip o ti much'u ba'yi ta stic' sbae, ja' ch-ech' o ti chamele. ⁵Tey jun jchi'ilticotic ta jurioal oy xa treinta y ocho jabil yipajel. ⁶Ti Jesuse iyil ti tey puch'ule. Sna'oj onox ti oy xa sjabilal ip ti vinique.

—¿Mi chac'an ch-ech' lachamele? —xut.

⁷—Yu'un muc much'u oy cu'un xistic' ti c'alal chyuc'yonaj li vo'e. C'alal chba xa'ox jt'ic' jbae, oy xa'ox much'u ba'yi istic' sba —xi ti much'u ipe.

⁸—Lican, balo ech'el lapope, batan —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁹Ora i'ech' ti xchamele, isbal ech'el ti spope, ibat. Ja'o sc'ac'alil ta jcuxtictic vo'otictic li juriootictique. ¹⁰Ti cajmeltanejc'optictique iyalbeic ti much'u i'ech' xchamele:

—Lavie ta jcuxtictic. Mi chavich' ech'el lapope, yu'un mu xach'unbe smantal ti Rioxe —xutic.

¹¹—Ti much'u liyet'esbe jchamele, “balo ech'el lapope, batan”, xiyut —xi ti vinique.

¹²—¿Much'u ti “balo ech'el lapope, batan”, ti xayute? —xutic.

¹³Ti vinic i'ech' xchamele mu sna' much'u i'et'esbon o, yu'un ora isqu'iej sba loqu'el ti Jesuse, yech'o ti muc xa xile. Yu'un ep crixchanoetic tey stsoboj sbaic. ¹⁴Ts'acal to ti vinique tey itae ta ti' muc'ta templo yu'un ti Jesuse.

—Q'uelavil, lecot xa. Mu xa me xasa' yan amul yic'al me xavil más avocol —x'utat yu'un ti Jesuse.

¹⁵Ti vinique ba yalbe ti cajmeltanejc'optictique ti ja' i'et'esbat xchamel yu'un ti Jesuse. ¹⁶Ti iyet'esbe xchamel jchameletic ta sc'ac'alil ta jcuxtictic ti Jesuse, lic crontainvanicuc o ti cajmeltanejc'optictique. Yo'onicuc xa smilic o. ¹⁷Ti Jesuse iyalbe ti jmeltanejc'opetique:

—Ti Jtote ch-abtej scotol c'ac'al. Ja' no'ox yechon uc xu' chi'abtej scotol c'ac'al —xi ti Jesuse.

¹⁸C'alal iyal chac taje, ti jmeltanejc'opetique yo'onicuc xa smilic tajmec. Ma'uc no'ox ismulin ti mu xchabi li sc'ac'alil ta jcuxtictique; ja' ismulin noxtoc ti iyal ti ja' Stot ti Rioxe, yu'un isco'oltas sba chac c'u cha'al ti Rioxe.

Ja' li' yaløj ti oy syu'el ti Xch'amal Rioxe

¹⁹I'albatic noxtoc yu'un ti Jesuse:

—Ta meles chacalbeic, vo'on ti Xch'amalon ti Rioxe, mu c'usi ti jtuc no'ox ta jpase. Ti c'usi tspace chquil ti Jtote, ja' ta jpas. Scotol ti c'usi ta spas ti Jtote, ja' no'ox yech ta jpas uc. ²⁰Li vo'one sc'anojon ti Jtote. Ti c'usitic tspace chiyac'be quil scotol. Lavie jutuc no'ox chcac' avilic, pero ep to c'usitic chac' jpas ti Jtote. Ti c'alal jpase, más to ta xch'ay o avo'onic. ²¹Ja' chac c'u cha'al ta xcha'cuxes ánimaetic ti Jtote, ja' no'ox yechon uc, ta jcha'cuxesic ti much'utic ta jc'an ta jcha'cuxesique. ²²⁻²³Ti Jtote ma'uc chalbe ti bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique. Vo'on ti Xch'amalone liyalbe ti vo'on chcalbeique yo' xiyich'ic o ta muc' scotol crixchanoetic chac c'u cha'al ich'bil ta muc' ti Jtote. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, co'ol xchi'uc ja' mu xich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal.

²⁴Ta meles chacalbeic, ti much'utic cha'iic li c'usitic chcale, mi ta xch'unic ti ja' listac tal ti Rioxe, ta xcuxiic ta sbatel osil. Mu xba yich'ic castico yu'un ch'abal xa sc'oplal ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. ²⁵Ta meles chacalbeic, vo'oxuc ti co'ol xchi'uc chamemoxuc chaquilique, yora xa chava'iic li c'usi chcale, vo'on ti Xch'amalon ti Rioxe. Mi chach'unique, chacuxiic ta sbatel osil. ²⁶Yu'un cuxulon ta sbatel osil yu'un ti Jtote chac c'u cha'al cuxul ta sbatel osil ti stuc uque. ²⁷Liyalbe noxtoc ti vo'on chcalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique, vo'on ti co'ol crixchanootique. ²⁸Mu me xch'ay o avo'onic li c'usi lacalbeique. Yu'un ta sta yora ti cha'iic ti ta jc'oponic scotol ti ánimaetique. ²⁹Ja'o ta xcha'cuxiic loq'uel ta smuquenalic. Ti much'utic lec c'usitic ispasique ta xcuxiic ta sbatel osil. Yan ti much'utic chopol c'usitic ispasique chba yich'ic castico ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elán ivinaj ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse

³⁰Li vo'one mu c'usi ti jtuc no'ox ta jpase. Ma'uc ta jpas ti c'usi tsc'an co'on jtuque. Ja' ta jpas ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote yu'un ja' listac tal. Ti c'u x'elán chiyalbee, ja' no'ox yech ta xcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique. Ti c'u x'elán i'echic li' ta sba balamile ja' yech chcalbeic. ³¹Ti jtucuc no'ox chcal jc'oplale, xu' mu xach'unic. ³²Pero oy cajrextico, ja' ti Jtote, yech'o un tsc'an chach'unic. ³³Li vo'oxuque ataquic ech'el mantal ti ay sjac'bel ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Ti c'u x'elán iyal jc'oplal ti Juane, yech. ³⁴Pero ma'uc crixchano li cajrexticoe. Ja' no'ox ta jyules ta ajolic yo' xach'unic oe, yo' xacuxiic o ta sbatel osile. ³⁵Ti Juane co'ol xchi'uc xojobal toj ya'el ti chquil o jbetique, yu'un ja' layalbeic ti lital xae. Ti c'usi layalbeique jliquel no'ox jun o avo'onic. ³⁶Jc'oplal no'ox ava'ibecón c'alal iyal ti Juane. Lavi ta jpas ti c'usitic yalobjon ti Jtote, ja' chvinaj o ti stacojon tale. ³⁷Ja' cajrextico yu'un iyal xa li jc'oplale. Mi jp'el muc bu ava'yojic c'u x'elán ch'opoj ti Jtote, muc bu avilojic c'u x'elán. ³⁸Muc bu ach'unojic li c'usi chale, ja' ti mu xach'unic ti stacojon tale. ³⁹⁻⁴⁰Ti avalojique, chacuxiic xa ta sbatel osil ti chaq'uelulanic no'ox li sc'op Rioxe. Pero ma'uc yech chal li sc'op Rioxe. Tey ts'ibabil ti vo'on chcac' cuxlanic ta sbatel osile. Pero mu xac'an xach'unic.

⁴¹Ti litale, mu vo'onicon tal cac' jba ta ich'el ta muc'. Ja' tal cac' ta ich'el ta muc' ti Jtote, ja' ti Rioxe. ⁴²Quiloj c'u x'elán avo'onic. Quiloj ti mu xac'anic ti Rioxe. ⁴³Ja' listac tal, pero mu to xac'an xavich'icon ta muc'. Yan ti much'u chtal ta smantal stuque, ja' chavich'ic ta muc'. ⁴⁴Ti mu xach'unique, ja' ti chac'anic ich'el ta muc' yu'un lachi'ilique; ja' mu xac'anic ti lec chayilic ti Rioxe. ⁴⁵Mu

me xanopic ti vo'on chcalbe amulic ti Jtote. Ja' amulic ti avalojic ti ta sjunul avo'onic chach'unbeic li smantaltac Rioxe ti iyal ti Moise. ⁴⁶Ti ach'unojicuc c'usi ists'iba ti Moise, chach'unic ti vo'on stacojon tal ti Rioxe yu'un ja' jc'oplal ti ists'iba comele. ⁴⁷Lavi mu xach'unic ti c'usi sts'ibaoj comel ti Moise, ja' no'ox yech mu xach'unic ti c'usi chcalbeique —x'utatic yu'un Jesús ti jmeltsanejc'opetique.

**Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil
viniquetic ti Jesuse**

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 Ts'acal to ibat ta jech nab ti Jesuse. Chib sbi li nabe: Nab ta Galilea, Nab ta Tibérias. ²Ep tajmec crixchanoetic nap'alic ech'el, ja' ti iyilic ti iyet'esbe xchamelic ti much'utic ipe. ³Ti Jesuse liyic'oticotic muyel ta jp'ej vits. Ichoti. Lichotioticotic uc. ⁴Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotic vo'oticotic li juriooticotique. ⁵C'alal iyil ti Jesuse ti más xa ep ta stsob sba tal crixchanoetic yo' bu chotole —¿Bu chba jmantic tal pan ti chcac'betic sve' li crixchanoetic li' lamalique? —x'utat ti Felipee.

⁶Ti Jesuse sna'oj onox c'uxi tspas. Ti isjaq'ue, naca no'ox tsq'uel c'uxi chtac'av ti Felipee.

⁷—Ti oyuc doscientos denario jtaq'uintic jmantic o pane, ac'u mi juset' no'ox chcac'betic, pero mu onox xloq'uic o —xi ti Felipee.

⁸Ti Jesuse i'albat yu'un jun jchi'il ta yajchanc'op, ja' ti Andrese, ti yits'in Simon Pedroe:

⁹—Li' jun creme yich'oj tal vo'p'ej pan pasbil ta cebada. Yich'oj tal cha'cot c'ox choy noxtoc. Pero mu onox xloq'uic o yu'un bats'i ep tajmec li crixchanoetique —xi.

¹⁰—Albeic li crixchanoetique ac'u chotlicuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Yu'un stentejtic, tey ichotiic. Oy nan vo'miluc ti viniquetique. ¹¹Ti Jesuse ixch'am ti pane. “Colaval”, xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic ti much'utic tey chotajtique. Ja' no'ox yech icac'beticotic noxtoc ti choye. Ti c'u yepal tsc'an ti crixchanoetique, icac'beticotic. ¹²Ti c'alal inojique —Tsobic scotol li sovra pane xchi'uc li sovra choye. Mu me xach'ayic jset'uc —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹³Ijtsobticotic scotol. Inoj lajcheb moch ti sovra vo'p'ej pan ti pasbil ta cebadae. ¹⁴Ti crixchanoetique iyilic ti isp'oles pan ti Jesuse.

—Ja' xa li yaj'alc'op Rioxe ti sc'oplal onox chtale —xut sbaic.

¹⁵Ti Jesuse sna'oj ti chtal ox yiq'uel ta persa yu'un ti jchi'iltac ta jurioale, ti chtiq'ue ta pasmantale, yech'o un isq'uej sba loq'uel, stuc imuy ta vits.

**Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc
ta ba nab ti Jesuse**

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶Ti c'alal po'ot xa'ox x'ic'ube, libatoticotic ta ti'nab li vo'oticotic.

¹⁷Tey li'ochoticotic ta canova, libatoticotic ta jech nab ta jteclum Capernaum. I'ic'ub cu'unticotic ta be. Ti Jesuse muc bu jchi'ucticotic ech'el. ¹⁸Ital tsots ic'. Xyuc'yon xa tajmec li nabe. ¹⁹Lixanavoticotic xa'ox jun reva xchi'uc o'lol ta nab, iquilticotic ti tey chanav tal ta yoc ta ba nab ti Jesuse. Inopoj tal ta jcanovaticotic. Lixi'oticotic tajmec.

²⁰—Mu me xaxi'ic, vo'on me —xiyutoticotic.

²¹Ximuyubajoticotic xa iquic'ticotic ochel ta canova. Ora lic'ototicotic ta jech nab yo' bu chibatoticotic.

**Ja' li' yaloj ti isa'ic tajmec
Jesús ti crixchanoetique**

²²⁻²³ Ti crixchanoetic tey icomic ta jech nabe, iyilic ti ch'abal yan canovae, jcot no'ox ti li'ochoticotic o ech'ele. Iyilic ti muc x'och ta canova ti Jesuse, ti jtcticotic no'ox li'ochoticotic vo'otitic ti yajchanc'opoticotique. Ta yoc'omal ital yan canovaetic. Iliquic tal ta jteclum Tibérias, tey nopol i'ech' yo' bu isve'ic pan ti crixchanoetique ti c'alal “colaval”, xut Riox ti Cajvaltíc Jesuse. ²⁴ Ti crixchanoetique iyilic ti mu xa bu tey ti Jesuse, xchi'uc ti mu xa bu teyotiticotic uque. I'ochic ta canova yu'un ba sa'ic ta Capernaum ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc pan
ya'el ti Jesuse yu'un ja' chac'
jcxulejaltic ta sbatel osil**

²⁵ Tey c'ot staic ta jech nab ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ora layul li'toe? —xutic.

²⁶ —Ta melez chacalbeic, ti tal asa'icone, mu'nuc ja' tal asa'icon o ti icac' iluc li jlequilal jyu'elale. Ja' tal asa'icon o ti lec lanojic ta pan cu'üne. ²⁷ Mu me ja'uc no'ox ta avo'onic ta sa'el ave'elic ti sna' xlaje. Ja' tsc'an chasa'ic li ve'lil mu sna' xlaje ti chacuxiic o ta sbatel osile. Li ve'lil chacalbeique, vo'on chacac'beic vo'on ti co'ol crixchanoetique, yu'un ja' yech yalojbon ti Jtotic Riox ta vinajele —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁸ —¿C'usi tsc'an Riox ti ta jpastico-tique? —xutic ti Jesuse.

²⁹ —Ti c'usi tsc'an Riox chapasique, ja' tsc'an chach'unic ti ja' listac tale —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³⁰ —¿C'usi seña chavac' quilticotic mi yech ti stacojot tal ti Rioxe yo' jch'unticotic o ti c'usi chavale? ³¹ Ti vo'ne moletique isve'ic pan ta xocol bamil ti ital ta vinajele. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: “Ti Moisesse iyac' ta ve'el pan ti ital

ta vinajele”, xi. Ac'boticotic uc —xiic ti crixchanoetique.

³² —Ta melez chacalbeic, ti pan isve'ic ti vo'ne moletique, ma'uc Moisés iyac'. Riox iyac'. Ti pan isve'ique, ja' no'ox icuxiic o li' ta sba balamile. Li pan ti chayac'beic ti Jtote, chacuxiic o ta sbatel osil. ³³ Yu'un tey liquem tal ta vinajel, yech'o ti chacuxiic o ta sbatel osil vo'oxuc ti li'oxuc ta sba balamile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³⁴ —Cajval, ac'boticotic scotol c'ac'al li pan chavale —xiic ti crixchanoetique.

³⁵ Itac'av ti Jesuse:

—Vo'on li panon ya'ele yu'un vo'on xu' chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ti much'utic ta xch'unic ti vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, jun xa yo'onic, mu xa c'usi xal yo'onic. ³⁶ Li vo'oxuque ac'u mi avilicon, pero mu xach'unic ti vo'on chcac' acuxlejalique. ³⁷ Scotol ti much'utic chiyac'be ti Jtote chiyich'ic ta muc'. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue muc bu ta jp'aj junuc. ³⁸ Ti lital li' ta sba balamile, ma'uc tal jpas ti c'usi tsc'an co'one. Ja' tal jpas ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote yu'un ja' listac tal. ³⁹ Ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote ti ja' listac tale, ja' ti mu x'ochic ta c'oc' junuc ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ti ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox xla'j li balamile. ⁴⁰ Ja' tsc'an ti chcxuic ta sbatel osil ti much'utic ta xch'unic ti vo'on Xch'amalon ti Rioxe, ti vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osile. Ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox xla'j li balamile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁴¹ Ti jchi'iltac ta jurioale xmixlajetic xa ti c'alal iyal ti Jesuse ti co'ol xchi'uc pane ti talem ta vinajele.

⁴² —i'Pero ja' li Jesuse li screm Joseel Xcojtiquinbetic li stot sme'e. ¿C'u yu'un chal ti talem ta vinajele? —xut sbaic.

⁴³ Iyal ti Jesuse:

—Mu xa me xamixmixc'opojic. ⁴⁴ Ja' no'ox xu' chiyich'ic ta muc' ti much'utic ch-iq'ueic tal yu'un ti Jtote, ja' ti much'u

listac tale. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox x'aj li balamile. ⁴⁵ Ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee sts'ibaojic onox chac li'i: "Scotolic ta xyulesbat ta sjolic yu'un ti Rioxe ti much'u li Jtojmulile", xi onox ts'ibabil. Yech'o un ti much'utic ta xch'unic ti c'alal chyulesbat ta sjolic yu'un ti Jtote, chiyich'ic ta muc'.

⁴⁶ Mi jun muc much'u yiloy ti Rioxe. Jtuc no'ox quiloj yu'un tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. ⁴⁷ Ta melel chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic ti ja' listac tal ti Rioxe, ta xcuxiic ta sbatel osil. ⁴⁸ Vo'on li panon ya'ele yu'un vo'on xu' chcac' cuxlanic ta sbatel osil. ⁴⁹ Ti c'alal isve'ic pan ta xocol bamil ti vo'ne moletique ti i'ac'batic yu'un ti Rioxe, muc xcuxiic o ta sbatel osil. ⁵⁰ Li pan talem ta vinajel chcale ta xcuxiic o ta sbatel osil ti much'utic ta sve'ique. ⁵¹ Vo'on li panon ya'ele yu'un ta vinajel liquemon tal. Cuxulon ta sbatel osil. Scotol ti much'utic tsve'ic li pan chcale, ta xcuxiic ta sbatel osil. Li pan chcaq'ue, ja' li jbec'tale. Ta xcac' yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osil acotolique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵² —¿C'uxi chac' jlajesbetic li sbec'tale? —xut sbaic ti jchi'iltac ta jurioale.

⁵³ I'albatic yu'un ti Jesuse:

—Ta melel chacalbeic, mi mu xalajesic li jbec'tale, vo'on ti co'ol crixchanootique, mi mu xavuch'ic li jch'ich'ele, mu onox xacuxiic ta sbatel osil. ⁵⁴ Ti much'utic ta slajesic li jbec'tale, ti chuch'ic li jch'ich'ele, ta xcuxiic ta sbatel osil. Ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox x'aj li balamile. ⁵⁵ Li jbec'tale co'ol xchi'uc lequil ve'lil ya'el, li jch'ich'ele co'ol xchi'uc lequil vo' ya'el, yu'un ja' chacuxiic o ta sbatel osil. ⁵⁶ Ti much'utic ta slajesic li jbec'tale, ti chuch'ic li jch'ich'ele, yu'un yich'ojicon ta muc'. Li' jchi'uquique. ⁵⁷ Ti Jtot ti listac tale cuxul ta sbatel osil. Ja' no'ox yech cuxulon yu'un ta sbatel osil uc. Ja' no'ox yech

ti much'utic chislajesique, vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osil uc. ⁵⁸ Li pan talem ta vinajel chcale, mu xco'olaj xchi'uc ti pan ti isve'ic ti vo'ne moletique. Ti c'alal isve'ique, muc bu icuxiic o ta sbatel osil. Yan ti much'utic ta sve'ic li pan chcale ta xcuxiic o ta sbatel osil —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵⁹ Ja' yech iyal ti Jesuse ti c'alal ichanubtasvan ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox ti jchi'iltac ta Capernaume.

Ja' li' yaloy ti iyal ti Jesuse ti stuc no'ox chac' jcxulejaltic ta sbatel osile

⁶⁰ Ep jchi'iltac ta jurioal ixchi'anic jun c'ac'al ti Jesuse. Ti c'alal iya'iic chac taje —Taje tsots ta ch'unel. Muc much'u xch'un yu'un —xiic.

⁶¹ Ti Jesuse sna'oj ti ja' yech iyaliique.

—¿Mi ja' chavicta o abaic ti x'elan lalcalbeique? ⁶² ¿C'usi chavalic mi avilic limuy ech'el yo' bu liquemon tal vo'on ti co'ol crixchanootique? ⁶³ Ch'unic li c'usi chacalbeique yu'un ja' chacuxiic o ta sbatel osil. Ja' no'ox yech smelol ti c'usi lalcalbeique. Muc bu lalcalbeic ti oy c'usi chapasic yo' xacuxiic o ta sbatel osile. ⁶⁴ Mu onox acotolicuc chach'unic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal istambe yalal c'usi talem spas ti Jesuse, sna'oj xa onox ti much'utic mu xch'unic ti ja' Xch'amal ti Rioxe. Sna'oj noxtoc ti much'u ta x'ac'on o entrucale.

⁶⁵ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Lalcalbeic onox ti ja' no'ox xu' chiyich'ic ta muc' ti much'utic ch'albatic yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele —xi.

⁶⁶ Yech'o ti ep jchi'iltac iyictaic xchi'inel ti Jesuse.

⁶⁷ —¿Mi chac'an chavictaicon uc? —xiyutoticotic jlajchava'alticotic.

⁶⁸ Itac'av ti Simon Pedroe:

—Cajval, ¿much'u xa chba jac'beti-cotic ti c'uxi chicuxioticotic ta sbatel osile ti atuc no'ox ana'oje? ⁶⁹ Li vo'otico-tique jch'unojticotic ti vo'ot Cristoote, ti

st'ujojot Riox chapasoticotic ta mantale. Vo'ot Xch'amalot Riox ta vinajel ti cuxul ta sbatel osile —xut.

⁷⁰—Vo'on lajt'uj alajchava'alic, pero oy junoxuc ti chach'unbeic smantal ti pucuje —xi ti Jesuse.

⁷¹Ja' iyalbe sc'oplal ti Judase, ti screm Simon Iscariotee, yu'un ja' i'ac'on o entrucal ta ts'acal. Ti Judase ja' to'ox lajchavo'otitic o ta yajchanc'op ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu to'ox x'ich'e ta muc' yu'un yits'intac ti Jesuse

7 Ti Jesuse mu sc'an xbat ta estado Judea yu'un ti cajmeltsanejc'opticotique yo'onicuc xa smilic. Yech'o un tey no'ox loc' xanavuc ta sjunlej estado Galilea. ²Po'ot xa'ox sq'uinic ta Jerusalén ti jchi'iltac ta jurioale. Ja' li q'uin tspasic sucbil yanal te' chvayic oe. ³Ti Jesuse i'albat yu'un ti yits'intaque:

—Mu me xacom, batic ta Judea. Ti c'alal chilic chavac' iluc alequilal ayu'e-lal ta q'uine, más to chayich'ic o ta muc' ti much'utic xchi'inojot xae. ⁴Ti much'u tsc'an chvinaj sc'oplale mu mucluc tspace ti c'usi tspace. Mi ja' avabtel ti x'elan chapase, ac'bo yil scotol crixchanoetic —xutic.

⁵Ti its'inaletique muc xch'unic uc ti ja' t'ujbil yu'un Riox tspacevan ta mantal ti sbanquique. ⁶Itac'av ti Jesuse:

—Sc'an to yora ti chibat ta q'uine. Li vo'oxuque c'usuc no'ox ora xu' chabatic. ⁷Mu chopluc chayilic li crixchanoetique. Yan li vo'one chopol chiyilic yu'un ta xcalbeic ti chopol li c'usitic tspace. ⁸Li vo'oxuque batanic. Li vo'one mu to bu chibat yu'un sc'an to sta yora ti chibate —xut ti yits'intaque.

⁹Ti c'alal laj yalbe chac taje, tey ipaj ta Galilea.

Ja' li' yaloj ti i'ay onox ta q'uin ti Jesuse, ja' li q'uin ti ch-ochic ta sucbil yanal te'e

¹⁰Ti c'alal batemic xa'ox ta q'uin ti yit-s'intaque, ja'to ibat ti Jesuse. Mucul ibat.

¹¹Ti cajmeltsanejc'opticotique tey tsalic ta q'uin.

—¿Bu xana'ic ti Jesuse? —xutic ti crixchanoetique.

¹²Scotol ti j'ilq'uinetic naca ja' slo'ilic ti Jesuse.

—Toj lec yo'on —xiic jlom.

—¿Le'e jlo'lovanej! —xiic jlom.

¹³Mi jun muc much'u jamal iyalbe sc'oplal ti Jesuse yu'un xi'emic o ti cajmeltsanejc'opticotique.

¹⁴Ti c'alal ibat ta muc'ta templo ti Jesuse, oxib xa'ox c'ac'al sc'an xljaj ti q'uine. Tey c'ot chanubtasvanuc ta ti' templo. ¹⁵Ti jmeltsanejc'opetique xch'ayet xa o yo'onic ti c'u x'elan ichanubtasvan ti Jesuse.

—¿Bu ixchan li jchi'iltic le'e ti muc bu jchanubtasojtique? —xiic.

¹⁶I'albatic yu'un ti Jesuse:

—Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usi chacalbeique. Ja' yaloj ti Rioxe yu'un ja' listac tal. ¹⁷Ti much'u yo'onuc space c'usi tsc'an ti Rioxe, chyulesbat ta sjol mi ja' sc'op Riox ti chcale, o mi jyulesoj ta jol jtuc. ¹⁸Ti much'u ta syules ta sjol stuc li c'usi chale, yu'un ja' tsc'an ich'el ta muc' stuc. Li vo'one ja' chcac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe yu'un ja' listac tal. Muc bu ta jnop; yech chcal.

¹⁹Ti Moisesse lasts'ibabeic comel li smantaltac Rioxe. Mi jun muc bu ach'unojic li mantaletique. Ti ach'unojicque che'e, muc bu avo'onicuc amilicon ti yechuque —x'utatic ti jmeltsanejc'opetique.

²⁰—Taje oy pucuj ta avo'on. ¿Much'u ti yo'onuc smilote? —xi ti crixchanoetique.

²¹Itac'av ti Jesuse:

—Jun no'ox jchamel ti iquet'esbe xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtique pero ja' chopol ava'iic. ²²Ti Moisesse ists'iba onox ti chavaqu'uc circuncisione, pero ma'uc ba'yi i'albat. Ja' ba'yi i'albatic ti moletic ti ta más vo'nee. Li vo'ox- uque, ac'u mi ta sc'ac'alil ta jcuxtique, chavac'beic circuncisión li unen cremotique ti iloc' xa vaxaquib c'ac'al yayanelique. ²³Ti chavaqu'uc circuncisión ta sc'ac'alil ta jcuxtique yu'un ach'unojic c'usi yaloj ti Moisesse, ¿c'u yu'un ti chopol chavilicon o ti iquet'esbe xchamel jun jchi'iltic ta sc'ac'alil ta jcuxtique? ²⁴Chopol mi ora chatic'beic smul jun viniq. Ja' tsc'an chanopic mi yech ti chopol c'usi ispase —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ixch'unic jlom ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse

²⁵Oy jayvo' jchi'ilticotic ti tey nacajtic ta Jerusalene ja' yech lic yalic:

—¿Mi ma'uc li vinic le'e ti tsa'ic li cajmeltsanejc'optique ti yo'onicuc smilique? ²⁶Q'uelavil, li'to ta xchanubtasvan noxtoque pero mu c'usi x'albat yu'un li jmeltsanejc'opetique. Yu'un nan ixch'unic xa ti ja' ti much'u st'ujoj Riox ti sc'oplal onox chtal spasotic ta mantale. ²⁷Le'e jna'ojtic bu liquem tal. Ti c'alal xtal ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti chispasotic ta mantale, mu jna'tic bu chlic tal —xut sbaic.

²⁸Ti Jesuse tsots ic'opoj ti c'alal ichanubtasvan ta ti' muc'ta temploe.

—Ti avalojique, xavojtiquinicon. Ana'ojic bu liquemon tal ti avalojique. Pero mu ta jmantaluc jtuc ti litale; ja' listac tal ti Rioxe. Li vo'oxuque muc bu avilojbeic c'u x'elan yo'on. ²⁹Li vo'one quilojbe c'u x'elan yo'on yu'un tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. Ja' listac tal —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³⁰Ti jmeltsanejc'opetique yo'onicuc sti'qu'ic ta chuquel ti Jesuse, pero muc

much'u istsac, ja' ti mu to'ox tsta yora chich' tsaquele. ³¹Ep ixch'unic ti ja' xa ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale.

—Li jchi'iltic le'e chac' iluc tajmec slequial syu'elal chac c'u cha'al sc'oplal onox ta spas ti much'u chtal spasotic ta mantale. Ja' xa le'e —xiic ti much'utic ixch'unique.

Ja' li' yaloj ti iyalbeic jchabiejtemplo ti jmeltsanejc'opetique ti ac'u stsaquic ti Jesuse

³²Ti jfariseoetique iya'iic ti ja' xa yech ta xmixmix'alic ti crixchanoetique ti ja' ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale. Yech'o un ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique iyalbeic jayvo' jchabiejtemplo ti ac'u stsaquic ti Jesuse. ³³Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique:

—Mu xa bu jal chajchi'inic. Yu'un po'ot xa xisut ech'el, chba xa jta ti much'u listac tale. ³⁴Chasa'icon pero mu xataicon. Ti bu chibate mu xu' chabatic —x'utatic.

³⁵—¿Bu chbat ti yaloje ti mu xa jta-tique? Yu'un nan ja' chba sta ti jchi'iltatic ti batemic ta namal balamile. Yu'un nan ja' chba xchanubtas li namal crixchanoetique. ³⁶¿C'usi smelol ti x'elan chale: “Chasa'icon pero mu xataicon. Ti bu chibate mu xu' chabatic”, ti xie? —xut sbaic ti cajmeltsanejc'opticotique.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc ninabvo' slequil yo'onic ti much'utic ta xch'unique

³⁷Ta sbaqu'uel q'uin isva'an sba ta o'lol crixchanoetic ti Jesuse. Tsots ic'opoj.

—Ti much'utic tsa' slequil yo'onic chac c'u cha'al tsa' vo' yuch'ic ti c'alal chtaquij xa sti'ique, ac'u yich'icon ta muc' yu'un vo'on ta jlecubtasbe li yo'onique. ³⁸Ti much'utic ta xch'unic ti vo'on ta jlecubtasbe li yo'onique, ja'

chc'ot chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe: “Li slequil yo'onique co'ol xchi'uc ninabvo' ti tey xch'olch'on oe”, xi onox ts'ibabil —xi ti Jesuse.

³⁹Ti x'elan iyale, ja' iyalbe sc'oplal ti Ch'ul Espiritue ti sc'oplal ch-ac'bat xchi'inic ti much'utic ta xch'unic ti ja' ta xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Jesuse. Yu'un mi jun mu to'ox much'u ac'bil xchi'in ti Ch'ul Espiritue, ja' ti mu to'ox ta sut ech'el ta vinajel ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu co'oluc isnopic much'u ti Jesuse

⁴⁰Ti jchi'iltac ta jurioale, ti c'alal iya'ic c'usi iyal ti Jesuse —Melel ti ja' xa ti yaj'alc'op Rioxe ti sc'oplal onox chtale —xiic jlom.

⁴¹—Le'e ja' xa ti much'u st'ujoj Riox ti sc'oplal onox chtal spasotic ta mantale —xiic jlom.

—Mu ta Galileauc chlic tal ti much'u sc'oplal chtal spasotic ta mantale. ⁴²Ja' yech chal li sc'op Rioxe ti ja' smom ti David ti ta vo'nee, ti tey ta x'ayan ta jteclum Belene yo' bu i'ayan ti smuc'tatote —xiic jlom.

⁴³Tsotsic xa chalbe sbaic ti c'u x'elan sc'oplal ti Jesuse yu'un mu co'oluc ti c'usi isnopique. ⁴⁴Ti jlome yo'onicuc stsauic pero muc much'u istsac.

Ja' li' yaloj ti “muc much'u yech xc'opoj chac c'u cha'al xc'opoj ti Jesuse”, xiic ti jchabiejtemploe.

⁴⁵Ti jchabiejtemploe isutic yo' bu ti totil paleetique yo' bu ti jfariseoetique. Ti c'alal ic'otique —¿C'u yu'un ti muc xatsaquic tale? —x'utatic.

⁴⁶—Yu'un muc much'u yech xc'opoj chac c'u cha'al xc'opoj —xiic ti jchabiejtemploe.

⁴⁷—¿Mi ach'unic xa lo'loel ya'el uc?
⁴⁸Mi jun cajmeltanejc'optic muc bu xch'unojic ti ja' xa ti much'u sc'o-

plal onox chtal spasotic ta mantale. Mi vo'ototicuc, muc bu jch'unojtic. ⁴⁹Li jchi'iltactic ti tey cha'ic c'usi chal li Jesuse, mu onox sna'ic li mantaletique. Ich'ayic xa o uc —xiic ti jfariseoetique.

⁵⁰Tey ti Nicodemo uque, ja' ti much'u ay sc'opon ta ac'ubaltic ti Jesuse, yu'un jfariseo uc. Ti Nicodemoe lic yal:

⁵¹—Mu xu' chcac'betic castico jun jchi'iltic mi mu to bu ca'yojtic ti c'usi chale, mi mu to jna'tic ti c'usi smule. ¿Mi ma'uc yech chal li mantaletic ca'y-ojtic che'e? —xut ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope.

⁵²—¿C'u cha'al? ¿Mi tey liquemot tal ta Galilea uc? Q'uelo lec c'usi chal li sc'op Rioxe. Chavil ti mu junuc yaj'al-c'op Riox ilic tal ta Galileae —x'utat ti Nicodemoe.

Ja' li' yaloj ti itae xchi'uc yajmul jun antse

⁵³Isut ta snaic jujuntal.

8 Ti Jesuse ibat ta vits Olivotic. ²Sob ta yoc'omal isut tal, tey ic'ot nox-toc ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén. Cunc'un istsob sba ep jchi'ilticotic yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse ichoti, lic chanubtasvanuc. ³Tey ic'otic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc jayvo' jfariseoetic. Tey yic'o-jbeic c'otel jun ants ti Jesuse. Yu'un la xchi'uc yajmul itae ti antse. Tey isva'anic ta o'lol crixchanoetic yo' bu ti Jesuse.

⁴—Jchanubtasvanej, li ants li'i xchi'uc yajmul itae. ⁵Ti Moiseso yaloj mantal ti chich' milel ta ton ti much'u ja' yech tspase. Li vo'ote, ¿c'usi chaval? —xutic ti Jesuse.

⁶Ti x'elan iyalbeic ti Jesuse, naca no'ox cha'ic c'u x'elan chtac'av yo' stabeic o smul ti yalojique. Ti Jesuse isni-jan sba, ists'iba balamil ta sni' sc'ob. ⁷Ti mu xicta sbaic ta sjaqu'uele, ichoti lec ti Jesuse.

—Mi oy much'u junucal ti ch'abal smul cha'ie, ja' ba'yi ac'u yac'be ton li antse —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁸Isnijan sba noxtoc, ixcha'ts'iba balamil. ⁹C'alal iya'lic ti x'elan iyal ti Jesuse, ti jmeltsanejc'opetique iyul ta sjolic ti oy smulique, jujuntal iloq'uic ech'el. Ja' ba'yi iloq'uic ech'el ti más moletique. Stuc xa tey icom ta o'lol crixchanoetic ti Jesuse xchi'uc ti antse. ¹⁰Ti Jesuse ichoti lec noxtoc, iyil ti mu xa bu tey ti much'u-tic yic'ojic c'otel ti antse, ti stuc xa teye.

—Laj xa batuc ti much'utic ay yalbon lamule. Muc much'u layac'be ton —xut ti antse.

¹¹—Ch'abala'a, totic —xi.

—Ja' no'ox yechon uc, muc bu chacac'be castico. Batan, ja' no'ox ti mu xa me xasa' yan amule —xut ech'el ti antse.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc luz ti Jesuse

¹²Ti Jesuse ichanubtasvan noxtoc, ja' yech lic yal:

—Li vo'one co'ol xchi'uc aluzicon ya'el, vo'oxuc ti teyoxuc ta ic' osil ya'el ta scoj li mulile. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu xa bu ta sa' smulic. Ja' xa tspasic li c'usitic leque yu'un vo'on ta jcoltaic. Ja' chcuxiic ta sbatel osil —xi.

¹³—Li vo'ote atuc no'ox chaval ac'oplal. Ch'abal avajrextico yech'o ti mu xu' jch'unticotic li c'usi chavale —xi ti jfariseoetique.

¹⁴Itac'av ti Jesuse:

—Ac'u mi jtuc no'ox chcal jc'oplal pero xu' xach'unic yu'un jna'oj ti bu liquemon tale, jna'oj noxtoc ti bu chibate. Li vo'oxuque mu xana'ic bu liquemon tal. Mu xana'ic noxtoc ti bu chibate. ¹⁵Chanopic ti yech no'ox crixchanoone yech'o ti chasa'becon jmule. Li vo'one muc much'u ta jsa'be smul. ¹⁶Mi oy much'u chcalbe ti oy smule, yu'un onox oy smul. Mu jtucuc no'ox chcal ti oy smule; co'ol chcalciticotic xchi'uc ti

Jtote, yu'un ja' listac tal. ¹⁷Li mantaletic avich'ojique chal ti ja'to chach'unic mi oy cha'vo' rexticoe. ¹⁸Li vo'one chcal jc'oplal. Ja' chal jc'oplal ti Jtot uque, yu'un ja' listac tal —xut.

¹⁹—¿Bu ti atos chavale che'e? —xi ti jfariseoetique.

—Yu'un mu xach'unic ti tey liquemon tal ta vinajele, yech'o ti mu xach'unic ti ja' Jtot ti Rioxe. Ti ach'unojicuc ti tey liquemon tal ta vinajele, ana'ojic ti ja' Jtot ti Rioxe —xut.

²⁰Ja' yech iyal ti Jesuse ti c'alal ichanubtasvan yo' bu ti snail limoxnae ti tsacal xchi'uc ti muc'ta temploe. Muc much'u istsac ti Jesuse, ja' ti mu to'ox bu tsta yora chich' tsaquele.

Ja' li' yaloj: “Ti bu chibate mu xu' chabatic”, xi ti Jesuse

²¹Ti Jesuse ja' yech lic yalbe noxtoc:

—Li vo'one chibat. Chasa'icon pero mu xataicon. Li vo'oxuque tey acuchoj amul chachamic. Ti bu chibate mu xu' chabatic —x'utatic.

²²—Yu'un nan tsmil sba ti x'elan chale: “Ti bu chibate mu xu' chabatic”, ti xie —xut sbaic ti jmeltsanejc'opetique.

²³—Li vo'oxuque li'oxuc onox ta sba balamile; yan li vo'one liquemon tal ta vinajel, yech'o ti mu co'oluc li c'usi ta jnoptique. ²⁴Yech'o ti lalcalbeic ti tey acuchoj amul chachamique. Mi mu xach'unic ti liquemon tal ta vinajele, tey acuchoj amulic ti c'alal xachamique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁵—¿Much'uot che'e? —xi ti jmeltsanejc'opetique.

—Ja' chac c'u cha'al lalcalbeique. ²⁶Ac'u mi ep c'usi xu' chacalbeic, ac'u mi xu' chcal ti oy amulique, pero mu to bu chacalbeic scotol. Ja' no'ox chacalbeic ti c'usi yalojbon ti Jtote, yu'un ja' listac tal. Ti Jtote yech ti c'usi chale —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁷Ti jmeltsanejc'opetique muc xa'ibeic smelol ti ja' iyalbe sc'oplal ti Jtotic Riox ta vinajele. ²⁸Ti Jesuse iyal noxtoc:

—C'alal chajipanicon ta cruz vo'on ti co'ol crixchanootique, ja'to chul ta ajolic ti liquemon tal ta vinajele. Chul ta ajolic noxtoc ti muc bu iyjules ta jol jtuc ti c'usi lalcalbeique, ti ja' no'ox lalcalbeic ti c'usi yalobjon ti Jtote. ²⁹Ti Jtote ti listac tale li' xchi'inojone. Mu xiyicta yu'un scotol c'ac'al ta jpasbe ti c'usi jun o yo'one —xi.

³⁰Ti c'alal iya'iic chac taje, ep ti much'utic ixch'unic ti ja' xa ti much'u sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale.

Ja' li' yalobj ti ja' chiloc'otic o ta mulil ti c'usi iyal ti Jesuse yu'un yech

³¹Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti jchi'il-tac ta jurioale ti much'utic ixch'unique:

—Mi mu xavicta abaic ta xch'unel li c'usi chacalbeique, ja' chvinaj o ti j'ech'el avich'ojicon ta muq'ue. ³²Mi j'ech'el avich'ojicon ta muq'ue, chul ta ajolic ti yech li c'usi chcale. Mi iyul ta ajolic ti yech li c'usi chcale, chaloq'uic ta mozoil —x'utatic.

³³—Li vo'oticotique ja' jmolmuc'tatoticotic ti Abraame. Muc much'u smozinojoticotic. ¿C'u yu'un ti “chaloq'uic ta mozoil” xavutoticotique? —xutic ti Jesuse.

³⁴—Ta melel chacalbeic, ti much'utic tsa'ulan to smulique tic'ajtic to ta mulil. Co'ol xchi'uc mozoil ti mu xu' tsloq'ues sba stuque. ³⁵Li mozoile mu c'usi chac'bat yu'un li yajvale yu'un mu teyuc o. Yan li ch'amalile oy c'usi chac'bat yu'un li stote yu'un tey o. ³⁶Vo'on li Xch'amalon Rioxe, mi vo'on chajloq'uesic ta mulile, j'ech'el chaloq'uic o. ³⁷Yech ti ja' amolmuc'tatotic ti Abraame pero ma'uc yech isnop chac c'u cha'al chanopique. Li vo'oxuque avo'onicuc amilicon. Mu xac'an xach'unic li c'usi chacalbeique.

³⁸Li vo'one ja' chacalbeic ti c'usi yac'oj quil ti Jtote. Li vo'oxuque ja' chapasic ti c'usi chayalbeic latotique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalobj ti “ja' atotic ti pucuje”, x'utatic yu'un ti Jesuse

³⁹—Ja' jtoticotic ti Abraame —xiic.

—Ti ja'uc atotic ti Abraame, ja' chapasic chac c'u cha'al ispas ti yechuque.

⁴⁰Lavie avo'onicuc amilicon o ti yech li c'usi lalcalbeique ti ja' yalobjon ti Rioxe. Ti Abraame ma'uc yech ispas. ⁴¹Li vo'oxuque ja' chapasic ti c'u x'elan tspas latotique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Li vo'oticotique mu tsobbalal unenoticoticuc. Jun ti jtoticotique, ja' ti Rioxe —xiic.

⁴²—Ti ja'uc atotic ti Rioxe, ac'anojicon ti yechuque yu'un ja' tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. Mu ta jmantaluc jtuc ti litalc; ja' listac tal. ⁴³Ti mu xava'ibeic smelol li c'usi chacalbeique, yu'un onox mu xac'an xava'iic. ⁴⁴Li vo'oxuque ja' atotic ti pucuje yu'un ja' no'ox ta avo'onic spasulanel li c'usitic tsc'ane. Ti pucuje jmilvanej onox ta spasel bamil, yech o c'al tana. Ti c'usitic ta syules ta ajolique naca ma'uc yech, naca nopbil c'op. Ja' totil jnop'op. ⁴⁵Li vo'one yech li c'usitic chacalbeique pero mu xac'an xach'unic. ⁴⁶Li vo'oxuque mu xatabecon jmul yu'un yech li c'usitic chacalbeique. ¿C'u yu'un ti mu xach'unique? ⁴⁷Ti much'utic ja' yich'ojic ta muc' ti Rioxe ta xch'unbeic li c'usitic chale. Ti mu xach'unique, yu'un ma'uc avich'ojic ta muc' ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalobj ti tey onox ti Jesucristoe ti c'alal mu to'ox ch-ayan ti Abraame

⁴⁸Ti cajmeltsanejc'opticotique ja' yech lic yalbeic ti Jesuse:

—Yu'un onox yech ti c'usi icalticotique ti jsamariaote, ti oy pucuj ta avo'one —xutic.

⁴⁹—Ch'abal pucuj ta co'on. Ja' chcac' ta ich'el ta muc' ti Jtote. Li vo'oxuque mu xac'an xavich'icon ta muc'. ⁵⁰Ja' chiyac' ta ich'el ta muc' ti Jtote, mu jtucuc no'ox chcac' jba ta ich'el ta muc'. Ja' sna'oj ti c'u x'elán li co'one. ⁵¹Ta melel chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic li c'usi chcale mu xchamic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵²—Lavie jna'ojticotic xa ti oy pucuj ta avo'one. Ti jmolmuc'tatotic Abraame icham. Scotol ti yaj'alc'optac Rioxe ichamic uc. Li vo'ote chaval ti mu xchamic ti much'utic ta xch'unic li c'usi chavale. ⁵³¿Mi vo'ot más tsots avabtel ya'el chac c'u cha'al ti jmolmuc'tatotic Abraame ti ichame? Scotol ti yaj'alc'optac Rioxe ichamic uc. ¿Much'uot ti avaloje? —xutic Jesús ti jmeltsanejc'opetique.

⁵⁴—Ti jtucuc no'ox chcac' jba ta ich'el ta muq'ue, xu' mu xavich'icon ta muc'. Ja' ti Jtote ti chiyac' ta ich'el ta muq'ue, ja' ti Riox ti avich'ojic ta muc' ti avalojique. ⁵⁵Li vo'oxuque muc bu avilojbeic c'u x'elán yo'on ti Rioxe. Li vo'one quilojbe c'u x'elán yo'on. Mi chcal ti muc bu quilojbe c'u x'elán yo'one, jnopc'opon chac c'u cha'al jnopc'opoxuque. Li vo'one quilojbe c'u x'elán yo'on, ta jch'unbe li c'usi chiyalbee. ⁵⁶Ti atotic Abraam chavalique xmuyubaj xa ti iya'i ti chital onoxe. Co'ol xchi'uc iyil ya'el yu'un ixch'un ti chital onoxe, yech'o ti xmuyubaj xae —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵⁷—Mu to sta cincuenta ajabilal. ¿C'uxi avojtiquin ti Abraame ti cremot toe? —xi ti cajmeltsanejc'opticotique.

⁵⁸—Ta melel chacalbeic, c'alal mu to'ox ch-ayan ti Abraame, li vo'one teyon onox —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵⁹Ti jmeltsanejc'opetique istamic ton, yo'onicuc xa smilic ti Jesuse. Muc xilic iloc' ta sti'il ti smacol temploe, ibat.

Ja' li' yaloj ti ijam sat ti much'u ma'sat i'ayane

9 Yo' bu i'ech' ti Jesuse, tey iyil jun jchi'ilticotic ta jurioal, ma'sat ayanem ti vinique.

²—Jchanubtasvanej, ¿much'u ta smul ti ma'sat i'ayan li jchi'iltic le'e? ¿Mi ta smul stuc, o mi ta smul stot sme'? —xcuticotic vo'otiticotic ti yajchanc'opoticotique.

³—Mu ta smuluc stuc, mi ja'uc ta smul stot sme'. Ti ma'sat i'ayane, ja' yo' xvinaj o slequilal syu'elal ti Rioxe. ⁴Ti c'u sjalil li' cuxulon ta sba balamile, persa ta jpas ti c'usi tsc'an ti Jtote ti listac tale yo' to xu' jpas, yu'un po'ot xa xismilic. ⁵Ti c'u sjalil li'on ta sba balamile, co'ol xchi'uc aluzicon ya'el vo'oxuc ti li'oxuc ta sba balamile, yu'un chcac' avilic c'u x'elán yo'on ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

⁶C'alal laj yal chac taje, istubta balamil, ispas jset' ach'el. Ja' isjaxbe ta xcha'p'ejel sat ti ma'sate.

⁷—Ba poco lasate yo' bu li tanqueal vo' Siloe —xut. Li Siloe “tacobil” xi smelol.

Ba spoc sat ti ma'sate. C'alal isute, xil xa osil yu'un ijam ti sate. ⁸Ti slac'nataque xchi'uc ti much'utic yilojic onox ti ma'sate, ja' yech lic yalbe sbaic:

—Li vinic le'e ¿mi ma'uc ti q'uex no'ox tey tsc'an limoxnae? —xut sbaic.

⁹—Ja' —xiic jlom.

—Ma'uc, yu'un oy xco'olaj satic —xiic jlom.

—Vo'on ti ma'saton to'oxe —xi ti vinique.

¹⁰—¿C'uxi ijam lasate? —xutic.

¹¹—Ja' ispas jset' ach'el li jchi'iltic Jesús sbie. Ja' lisjaxbe ta xcha'p'ejel jsat. C'alal laj sjaxbee, “batan, ba poco lasate yo' bu li tanqueal vo' Siloe”, xiyut. Ay jpoc, ja' ijam o. Lavie xquil xa osil —x'utatic yu'un ti vinique.

¹²—¿Bu ma un? —xutic.

—Mu jna' bu ibat —xi.

**Ja' li' yaloj ti isjac'ulan ti
jfariseoetique ti c'uxi
ijam sat ti vinique**

¹³Ti ma'sat to'oxe iyiqu'ic ech'el ta stojol jfariseoetic. ¹⁴Ta sc'ac'alil ox ta jcuxtictic ti ispas jset' ach'el ti isjambe o sat vinic ti Jesuse.

¹⁵Ti jfariseoetique isjac'beic c'uxi ijam ti sate.

—Lisjaxbe jset' ach'el, ts'acal to ay jpoc li jsate, ja' ijam o —xi ti vinique.

¹⁶—Mu xich' ta muc' Riox li vinic chavale yu'un mu xchabi li sc'ac'alil ta jcuxtique —xiic jayvo' ti jfariseoetique.

—Ti much'u oy smule mu xjam yu'un sat ma'satetic chac c'u cha'al ispas taj vinique —xiic jlom.

Lic yut sbaic ti jfariseoetique ja' ti mu co'oluc ti c'usi isnopique. ¹⁷Isjac'beic noxtoc ti vinique:

—Li vo'ote ¿much'u lasjambe asat ti avaloje? —xutic.

—Chcal vo'one, ja' yaj'al'c'op Riox —xi.

¹⁸Ti jfariseoetique mu xch'unic ti ja' ti ma'sat to'oxe. Ja'to ixch'unic ti c'alal istacbeic ta iq'uel ti stot sme'e. ¹⁹C'alal ic'ot ti stot sme'e —¿Mi ja' acremic li'i ti ma'sat i'ayan chavalique? ¿C'uxi ijam li sate? —xutic.

²⁰—Ja' jcremticotic ti ma'sat i'ayane.

²¹Mu jna'ticotic c'uxi ijam li sate. Mu jna'ticotic noxtoc much'u ijambon o. Jac'beic stuc yu'un oy xa xch'ulel —xi ti stot sme'e.

²²Ti x'elan iyal ti stot sme'e, yu'un xi'emic o ti cajmeltsanejc'opticotique. Yu'un ti jmeltsanejc'opetique yalojic xa ti mu xu' ch-ochic ta junuc templo ti much'utic jamal chalbe sc'oplal ti Jesuse ti ja' ti much'u sc'oplal onox chtal spatocotic ta mantale. ²³Yech'o ti “jac'beic stuc yu'un oy xa xch'ulel”, xi ti stot sme'e.

²⁴Ti jmeltsanejc'opetique istaquic ta iq'uel noxtoc ti ma'sat to'oxe.

—Alo ti ja' lasjambe asat ti Rioxe. Li vinic chavale, jna'ojticotic ti oy smule —xutic.

²⁵—Mu jna' mi oy smul, ja' no'ox ti lisjambe xa li jsate —xi.

²⁶—¿C'uxi isjam lasate? —xutic noxtoc.

²⁷—Lacalbeic xa. Mu xach'unic tajmec. ¿C'u yu'un ti chajaqu'ic noxtoque? ¿Mi chac'an chachi'inic uc? —x'utatic yu'un ti vinique.

²⁸—Li vo'ote achi'inoj xa. Li vo'oticotique ja' ta jch'unticotic c'usi yaloj ti Moise. ²⁹Jna'ojticotic ti isc'opon sbaic xchi'uc ti Rioxe. Taj chavale, mu jna'ticotic bu liquem tal —xiic ti jmeltsanejc'opetique.

³⁰Itac'av ti vinique:

—Mu jch'un jna' ti mu xana'ic une yu'un avilic xa ti lisjambe li jsate. ³¹Ti Rioxe jna'ojtic ti mu xich'be ta muc' c'usi chalic ti much'utic mu x'ich'on o ta muqu'e. Yan ti much'utic ch-ich'on ta muqu'e, ti t'pasbeic c'usi tsc'ane, chich'be ta muc' li c'usi chalique. ³²Ta spasel balamil mu onox bu xca'itic mi oy much'u chjam yu'un sat ti much'u ma'sat i'ayane. ³³Ti manchuc tacbil tal yu'un Riox li much'u chcale, mu c'u xu' spas ti yechuque —x'utatic ti jmeltsanejc'opetique.

³⁴C'alal iya'iic chac taje, islabanic:

—Yu'un chopolot li vo'ote, yech'o ti ma'sat la'ayane. Pero lavie vo'ot xa chac'an chachanubtasoticotic —xutic.

Isnutsic loqu'el ta templo.

**Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti
tspasatic ta ma'sat ya'el ti much'utic
lec c'usitic tspasic ti yalojique**

³⁵Ti Jesuse iya'i ti inutse loqu'el ta templo ti ma'sat to'oxe. Isa'e yu'un ti Jesuse. C'alal itae, ijac'bat:

—¿Mi ach'unoj ti talem xa Xch'amal ti Rioxe? —x'utat.

³⁶—Totic, ¿bu li Xch'amal Riox chavale? Ta jch'un —xi ti viniqye.

³⁷—Li' aq'uelojbe sate. Vo'on ti li' chajc'opone —x'utat yu'un ti Jesuse.

³⁸C'alal iya'i ti viniqye, isquejan sba ta yichon ti Jesuse,

—Cajval, ta jch'un ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xut.

³⁹—Ti lital li' ta sba balamile, ja' yo' xvinaj o c'u x'elan yo'on li crixchanoetique. Ti much'utic mu sna'ic ti c'uxi chxuiic ta sbatel osile, ti sna'o-jic ti chopol sjolique, ta onox x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti vo'on chcac'be scuxlejaliqye. Co'ol xchi'uc chjambat ya'el li satique. Yan ti much'utic lec c'usitic tspace ti yalojique, ti ja' chxuiic o ta sbatel osil ti yalojique, mu x'ac'bat xch'unic ti vo'on chcac'be scuxlejalic ta sbatel osile. Co'ol xchi'uc tspace ta ma'sat ya'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁰Ti jlom jfarseoetique ti tey xchi'uique ti Jesuse, c'alal iya'ic ti x'elan iyal ti Jesuse,

—Ti avaloje, yu'un ma'satoticotic uc —xutic.

⁴¹—Ti ma'saticoxuque, ch'abal amulic ti yechuque. Ja' amulic ti lec c'usitic chapasic ti avalojique.

Ja' lo'il scuenta jchabichij xchi'uc j'elec'chij

10 Ta meel chacalbeic, ti much'utic mu ta ti' corraluc ch-ochique, mi chp'itic ochel ta xocone, ja' j'elec'chijetic. ²Li jchabichijetic ta ti' corral ch-ochic. ³Li jchabiejti'corrale ja' no'ox chac' ochuc li jchabichijetic. Li chije xa'ibeic ye li yajvalique. Li jchabichijetic ta sbiiltasic jucot ti c'alal tsloq'uesique. ⁴Mi laj sloq'ues ti jaycot xchij jun jchabichije, ja' chjela'v li jchabichije, ja' nap'al chbat li chije yu'un xa'ibe ye

li yajvale. ⁵Mi iya'ic ti ma'uc ye li yajvalique, mu x'atic. Chjativic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁶Ja' yech iyal lo'il ti Jesuse. Ti jchi'iltaque muc xa'ibeic smelol ti c'usi i'albatique.

Ja' li' yaloy ti ja' no'ox lequil jchabichij ya'el ti Jesuse

⁷Ti Jesuse iyalbe noxtoc ti jchi'iltac ta jurioale:

—Ta meel chacalbeic, vo'on ti'corralon ya'el. ⁸Scotol ti much'utic chaxchabiic ta alele ti li'ic xa onox ti c'alal mu to'ox chitale, naca jlo'lovanejetic. Co'olic xchi'uc j'elec'chij. Ti much'utic liyich'ic ta muq'ue muc xch'unic ti c'usi i'albatique. ⁹Li vo'one ti'corralon ya'el, yu'un ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue ta xcuiic ta sbatel osil. Mu xa c'usi xi'ic o. Jun xa yo'onic, mu xa c'usi tsc'anic.

¹⁰Li j'elec'chije ch-ela'aj no'ox, tsocvan, chmilvan. Yan li vo'one chcac'cuxlicuc ta sbatel osil. Ja' no'ox yech jun yo'onic ch-ech'ic li' ta sba balamile. ¹¹Li lequil jchabichije muc ta ael yu'un mi ja' x'aj ta oq'uul li stuque yo' mu x'aj o li xhije. Ja' no'ox yech li vo'on uque, ta xcac' jba ta milel yo' xcuiic o ta sbatel osil ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. ¹²Li jsa'abeteletique, mi iya'ic ti chtal oq'uile, lamal chictaic li chije, chjativic. Oy jaycot ch'aj ta oq'uul, jlom chjativic. ¹³Ti chjativic li jsa'abeteletique, yu'un staq'uin no'ox tsa'ic, yech'o ti mu c'u scuentaic o li chije.

¹⁴⁻¹⁵Vo'on li lequil jchabichijon ya'ele, ta jchabi lec ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. Quilojbe c'u x'elan yo'onic, yilojic c'u x'elan co'on uc chac c'u cha'al yiloy c'u x'elan co'on ti Jtote, quilojbe c'u x'elan yo'on uc. Chcac' jba ta milel yu'unic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. ¹⁶Oy ma'uc jchi'iltic ta jurioal chlic yich'icon ta muc' uc. Persa ta xquiqu'uc uc. Ta xch'unic ti c'usitic

chcalbeique. Jtos chac'ot achi'uquic. Jun no'ox Avajchabivanejic, vo'on chajchabiic.

¹⁷ Sc'anojon ti Jtote yu'un chcac' jba ta milel yu'unic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. Ts'acal to chicha'cuxi. ¹⁸ Muc much'u xu' chismil. Sc'an no'ox co'on ti chcac' jba ta milele. Xu' chcac' jba ta milel, xu' chicha'cuxi noxtoc yu'un ja' yech yalobjon ti Jtote —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹⁹ C'alal laj yal chac taje, ti cajmelt-sanejc'opticotique tsotsic xa iyalbe sbaic noxtoc. ²⁰ Ep iyalic ti oy pucuj ta yo'one, ti chlic xchuvaje.

—¿C'u yu'un chava'ibeic li c'usi chale? —xiic.

²¹ —Ti much'u oy pucuj ta yo'one ma'uc yech chc'opoj chac c'u cha'al chc'opoj. ¿Mi'n chjam yu'un sat ma'satetic ti pucuje? —xiic ti jlome.

Ja' li' yalobj ti yo'onicuc xa'ox smilic Jesús ti jmeltsanejc'opetic yu'unic ti jurioetique

²² Ta Jerusalene ja'o yolel sq'uunic ti jchi'iltac ta jurioale, ja' ti tsyules o ta sjolic c'usi ora icha'tun yu'un Riox noxtoc ti muc'ta temploe. Ja'o ta corixmatic. ²³ Ti Jesuse tey xva'et ta coycoyna ta xoccon templo yo' Salomón sbie. ²⁴ Ti cajmelt-sanejc'opticotique tal sjoyletaic ti Jesuse.

—¿C'u to ora ti jamal chavalboticotit mi vo'ot chapasoticotit ta mantale? Alboticotit xa —xutic.

²⁵ —Lacalbeic xa, pero mu xach'unic. Avilic noxtoc li jlequilal jyu'e-lale ti ja' yalobjon ti Jtote ti chcac' iluque. Ti yechuque, ja' avilic o ti vo'on Xch'amalon ti Rioxe. ²⁶ Ti mu xach'unique, ja' ti mu xavich'icon ta muq'ue chac c'u cha'al lacalbeique. ²⁷ Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue cha'iic ti c'usi chcalbeique. Quilojbe c'u x'el-lan yo'onic. Tspasic ti c'usi chcalbeique.

²⁸ Ta xcac' cuxlicuc ta sbatel osil, mu x'ochic ta c'oc'. Muc much'u xu' chis-pojbe. ²⁹ Yu'un ja' liyac'be ti Jtote ti chiyich'ic ta muq'ue. Muc much'u xu' tspojbe ti Jtote yu'un más oy syu'el. ³⁰ Li vo'one junoticotit xchi'uc ti Jtote —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³¹ Ti jmeltsanejc'opetique istamic ton noxtoc, yo'onicuc xa smilic ti Jesuse. ³² I'albatic yu'un ti Jesuse:

—Ja' ta smantal Jtot ti lec ti c'usitic lacac'be avilique. ¿C'usi chopol icac' avilic ti avo'onicuc amilicone? —x'utatic.

³³ —Mu'nuc ja' chacac'beticotit o ton ti lec c'usi apase; ja' ti chap'is aba ta Rioxe —xi ti jmeltsanejc'opetique.

³⁴ Itac'av ti Jesuse:

—Tey ts'ibabil ta sc'op Riox ti avich'o-jique: “Vo'oxuc jq'uexoloxuc”, x'utatic yu'un Riox ti jmeltsanejc'opetic ti ta vo'nee. ³⁵ “Jq'uexoloxuc”, xi sc'oplalic ti much'utic i'ac'bat yabtelic yu'un Riox ti vo'nee. Mu xch'ay ti c'usi yalobj ti Rioxe. ³⁶ “Lec ti yech i'albatique”, xachiic. Lec ti yech chavalique, pero ¿c'u yu'un chavalic ti ta jp'is no'ox jba ta Rioxe ti ical ti vo'on Xch'amalon ti Rioxe? Ti lital li' ta sba balamile, yu'un ja' listac tal ti Jtote. ³⁷ Ti mi ma'uc yabtel Jtot ta jpas chavilique, mu me xach'unic ti vo'on Xch'amalone. ³⁸ Pero ti mi ja' yabtel Jtot ta jpas chavilique, ch'unic me ac'u mi mu xach'unic ti vo'on Xch'amalone. Mi chach'unique, chul ta ajolic ti junoticotique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³⁹ Ti jmeltsanejc'opetique ta ox stsaquic noxtoc ti Jesuse, pero muc staic ta tsaquel yu'un ora isq'uej sba ech'el.

⁴⁰ Ti Jesuse icha'sut ech'el ta jech uc'um Jordán yo' bu ti iyac' to'ox ich'vo' ti Juane. Tey ipaj jayib c'ac'al. ⁴¹ Ti c'alal teye, ep jchi'ilticotit ta jurioal tey ic'otit yo' bu ti Jesuse.

—Ac'u mi muc xac' iluc slequilal syu'elal Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e, pero yech ti c'u x'el-lan iyalbe sc'oplal li

jchi'iltic li'i —xiic ti much'utic tey ic'otique.

⁴²Ti much'utic tey ic'otique ep ixch'u-nic ti ja' tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icham jun vinique, Lázaro sbi

11 Oy jun jchi'ilticotic ta jurioal, Lázaro sbi. Itsaque ta chamel. Tey nacal ta Betania. Tey nacajtic cha'vo' antsetic uc. María sbi ti june. Marta sbi ti june. Svix smuc no'ox sbaic. ²Ti Maríae ja' ti ts'acal to ismalbe muil nichim ta yoc ti Cajvaltuc Jesuse, ti iscusbe ta stsatsal sjole. Ja' stsebal ti Lázaro. ³Ti stsebaltac Lázaro istaquic ta iq'uel ti Jesuse:

—Cajval, li Lázaro, ti ac'anoje, tsots la me ip —xi c'otel ti much'u istaquic ech'ele.

⁴C'alal iya'i ti Jesuse —Li chamel taje mu xcham o. Ja' no'ox yo' x'ich'e o ta muc' ti Rioxe, yo' xi'ich'e o ta muc' uque, vo'on li Xch'amalone —xi.

⁵⁻⁶Ti Jesuse, ac'u mi lec sc'opon sbaic xchi'uc ti Martae, xchi'uc ti smuque, xchi'uc ti Lázaro, c'alal iya'i ti ipe, muc xba sq'uel ta ora. Chib to c'ac'al tey ipaj ta jech uc'um Jordán. ⁷Ts'acal to —Suti-cotic ta Judea —xiyutoticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic.

⁸—Jchanubtasvanej, ach' to me ti yo'onicuc smilot ta ton li jchi'iltactic. ¿C'u yu'un ti chacha'sut ech'el noxtoc teyo'e? —xcuticotic.

⁹—Ti Rioxe lajcheb ora yac'oj li jujun c'ac'ale yu'un chi'abtejotic. Ja' no'ox yechon uc, yora to chi'abtej. Ti much'utic ja' tspasic c'usi tse'an ti Rioxe mu xi'ic. Co'olic xchi'uc ti much'utic chanavic ta c'ac'altique, mu c'usi sp'osi o yoquic, xil sbeic. ¹⁰Yan ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, co'olic xchi'uc ti much'utic chanavic ta ac'ubaltique, tsp'osi yoquic, mu xil sbeic —xiyutoticotic.

¹¹Ts'acal to liyalboticotic noxtoc:

—Lec jc'opon jbatic jchi'utic ti Lázaro, pero ivay xa. Chba jtij —xiyutoticotic.

¹²—Cajval, mi i'och xa svayele, yu'un nan yo jset' xa. Ch-ech' xa li chamele —xcuticotic.

¹³Ti x'elan iyal ti Jesuse, yu'un icham ti Lázaro. Li vo'oticotic iych'unticotic ti vayem no'oxe. ¹⁴Ti Jesuse jamal liyalboticotic ti ichame.

¹⁵—Lec ti mu teyicon c'alal iloc' xch'u'elele yo' xach'unic o ti stacojon tal ti Rioxe. Ba jq'ueltic —xiyutoticotic.

¹⁶Tey jun jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, ja' ti Tomase, ti “vach”, xcuticotic.

—Batic, co'ol chamicotic xchi'uc li Ca-jchanubtasvanejti —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti chixcha'cuxesotic ti Jesuse, ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osile

¹⁷Ital ti Jesuse. Ti c'alal iyule, xchani-bal xa'ox c'ac'al smuquel ti Lázaro. ¹⁸Li Betaniae nopol xil sba xchi'uc Jerusalén. Oy no'ox nan o'loluc reva xil sba xchi'uc.

¹⁹Tey ep jchi'ilticotic ta spatbeic yo'onic ti Martae xchi'uc ti Maríae, ja' ti icham ti scremalique. ²⁰Ti Martae, c'alal iya'i ti ital xa ti Jesuse, ora ba snup ta be. Ti Maríae tey icom ta snaic. ²¹Ti Martae ja' yech lic yalbe ti Jesuse:

—Cajval, ti li'icot c'alal i'ipaj ti jre-male, muc xcham ti yechuque. ²²Ac'u mi oy xa sc'ac'alil ti ichame, scotol ti c'usitic chac'anbe ti Rioxe jna'oj ti chayac'bee —xut.

²³—Ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti acremale —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁴—Jna'oj onox ti ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti c'alal po'ot xa'ox xla'j li balamile, ja'o c'alal ta xcha'cuxiic scotol ti much'utic chamemic xa'oxe —xi ti Martae.

²⁵—Vo'on chajcha'cuxesic. Vo'on chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ac'u mi xchamic, ta onox xcuxiic ta sbatel osil.

²⁶Ti much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile, ja' ti much'utic yich'ojicon ta muq'ue, ich'ay xa sc'oplal ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. ¿Mi ach'unoj li vo'ote? —x'utat yu'un Jesús ti Martae.

²⁷—Jch'unoja'a, Cajval. Jch'unoj ti vo'ot Cristoote, ti Xch'amalae Rioxe, ti stacojot tal ti Rioxe —xi ti Martae.

Ja' li' yalaj ti i'oc' ta smuquenal Lázaro ti Jesuse

²⁸Ti c'alal laj yal chac taje, ba yic' tal ti smuque. Mucul la c'ot yalbe:

—Ital xa li Jchanubtasvaneje. Ba la c'opono —xut la.

²⁹C'alal iya'i ti Maríae, ora tal sc'o-pon ti Jesuse. ³⁰Mu to'ox chc'ot ta Betania ti Jesuse. Tey to'ox yo' bu icomt-sanat yu'un ti Martae. ³¹Ti jchi'ilticotic tey tspatbeic yo'on ti Maríae, c'alal iyilic ti iloc' ta anile, tijilic tal uc.

—Yu'un nan chba oc'uc ta smuquenal ti scremale —xiic la.

³²Ti Maríae, c'alal ic'ot yo' bu ti Jesuse, isquejan sba ta yichon, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Cajval, ti li'icot c'alal i'ipaj ti jcremale, muc xcham ti yechuque —xut.

³³C'alal iyil ti Jesuse ti ch-oc' ti Maríae, ti ch-oq'uic noxtoc ti jchi'ilticotic xchi'inoj tale, chopol iya'i ti oy me'anal li' ta sba balamile.

³⁴—¿Bu ay amuquic? —x'utatic.

—Ba jq'ueltic avil —xutic.

³⁵I'oc' ti Jesus uque.

³⁶—Q'uelavilic, bats'i sc'anoj tajmec ti ánima Lázaro —xut sbaic ti jchi'ilticotic.

³⁷Ti jlome ja' yech lic yalic:

—Li vinic le'e chjam yu'un sat li ma'satetique. ¿C'u yu'un ti muc xet'esbe

xchamel ti ánima Lázaro? Ti iyet'esbeuque, muc xcham ti yechuque —xiic.

Ja' li' yalaj ti icha'cuxesat loq'uel ta smuquenal ti Lázaro

³⁸Ti Jesuse chopol iya'i noxtoc ti oy me'anal li' ta sba balamile. Ja' yech ic'ot o yo' bu mucbil ti Lázaro. Ti smuquenal Lázaro c'ox nail ch'en. Jp'ej muc'ta ton macbil o sti'il.

³⁹—Loq'uesic li tone —xi ti Jesuse.

—Cajval, tu xa yu'un xchanibal xa c'ac'al jmucojticotic —xi ti Marta stsebal Lázaro.

⁴⁰—Lacalbe onox mi chach'une chavil c'u x'elán slequilal syu'elal ti Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴¹Isloq'uesic li tone ti macbil o sti'il smuquenal ti Lázaro. Ti Jesuse isq'uel vinajel, isc'opon Riox:

—Tot, colaval ti chava'i li c'usi chcale.

⁴²Jna'oj ti scotol c'ac'al chava'ie. Ti x'elán chacalbee, ja' yo' xa'iic o li much'utic li' nopol va'ajtique, yo' xch'unic o ti vo'ot atacon tale —xi.

⁴³C'alal laj yal chac taje, iyapta ti ánima:

—¿Lázaro, loc'an tal! —xut.

⁴⁴Ora icha'cuxi. C'amulanbil ta natil poc' sjunlej iloc' tal. Sut'ul ta poc' ti sjole.

—Jitunbeic li sc'amobile, ac'u batuc —xut crixchanoetic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti isnopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵Ti jchi'ilticotic xchi'inoj tal ti Maríae, ep ixch'unic ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse c'alal iyilic ti icha'cuxi ti Lázaro. ⁴⁶Pero oy jayvo' ba yalbeic ti jfariseoetique ti ixcha'cuxes ánima ti Jesuse. ⁴⁷Yech'o un ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique istsob ti xchi'ilic ta meltsanejcope.

—¿C'usi ta jnopbetic xana'ic taj jchi'iltic taje ti ep chac' iluc syu'ele? ⁴⁸“Tey ac'u spas”, mi xichiotique, ta xch'un scotol jchi'iltactic ti ja' xa ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti chispasotic ta mantale. Yic'al sti'quic ta preserenteal li' ta jlumaltique. Ti mi i'oche, ta soc sjol ti preserente ta Romae. Yic'al stac tal yajsolterotac slomesic li' jtemplotique xchi'uc scotol li naetique. Ti mi islomesique, ta xch'ay jc'oplaltic jcotoltic —xut sbaic.

⁴⁹Tey jun xchi'ilic ta meltsanejc'op, Caifás sbi. Ti Caifase ja'o sjabilal ochem ta más totil paleal. Ja' yech lic yal:

—Li vo'oxuque mu xana'ic snopel.

⁵⁰Más lec mi jun no'ox vinic chlaje; ja' chopol mi lilajotic jcotoltique —xi.

⁵¹Mu ta sjoluc stuc ti x'elan iyale. Yu'un ja'o ochem ta más totil paleal, yech'o ti ich'amunbat ye yu'un ti Rioxe ti iyal ti ja' ta jq'uexolintiotic ti Jesuse vo'otiotic li juriootiotic. ⁵²Mu jtuctioticuc no'ox ijqu'uexolintiotic. Ja' ijqu'uexolintic jcotoltic ta sjunlej bamil vo'otic ti chquich'tic ta muc' ti Rioxe, yech'o ti jtos xa no'ox lic'ototic oe. ⁵³Ti cajmeltsanejc'optiotic lec iya'ic ti x'elan iyal ti Caifase, ora isnopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

⁵⁴Yech'o un ti Jesuse mu xa bu iyac' sba iluc teyo'e, ibat ta sts'el xocol bamil ta jun jteclum Efraín sbi. Jchi'uctiotic ech'el vo'otiotic ti yajchanc'opotic. Tey lipajoticotic xchi'uc ti Jesuse.

⁵⁵Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloqu'ic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tiotic vo'otiotic li juriootiotic. Ep jchi'iltiotic ba'yi ic'otic ta Jerusalén, c'ot xchap sbaic chac c'u cha'al yaloj ti Rioxe yo' lec x'ileic o yu'un Riox ta q'uine. ⁵⁶Ti c'alal ic'otic ta Jerusaleme, lic sa'ic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse yu'un tsc'an ta xchi'inic.

—¿Mi chtal ta q'uin xana'ic? ¿Mi mu van bu ya'yoy ti chich' tsaquele? —xut sbaic.

⁵⁷Ti x'elan iyalbe sbaique, yu'un yaloj xa'ox mantal ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique ti ac'u yal mi oy much'u iyil buy ti Jesuse yu'un chba yich' tsaquel tal.

Ja' li' yaloj ti icoconbat ya'lel nardo ta Betania ti Jesuse

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 Scan to'ox vaquib c'ac'al sq'uinal ti c'alal iloqu'ic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tiotic, icha'sut noxtoc ta Betania ti Jesuse yo' bu nacal ti Lázaro, ja' ti ichame, ti icha'cuxesat loqu'el ta smuquenale. ²Ti Lázaro xchi'uc ti stsebaltaque ismeltsanic ve'lil yu'un chich'ic ta muc' ti Jesuse. Tey live'otiotic uc. Ja' ixchol ve'lil ti Martae. Ti Lázaro co'ol live'otiotic ta mexa xchi'uc. ³Ti María iyich' tal o'lol kilo ya'lel muil nichim, ja' li nardoe. Toyol tajmec stojol. Isoconbe ta yoc ti Jesuse. C'alal laj scoconbee, ja'o iscusbe ta stsatsal sjol. Li nardoe xmuet xa ta sjunlej yut na. ⁴Tey jun jchi'iltiotic ta yajchanc'op ti Jesuse, ja' ti Judas Iscariotee ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

⁵—¿C'u yu'un ti muc xchon ta oxib cien denario li ya'lel nardoe? Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xi.

⁶Ti x'elan iyale, mu'nuc tsc'uxubin li me'onetic; ja' yo'onuc yelc'an. Yu'un chelc'an onox jutuc li jtaquintiotic xchabioje.

⁷I'albat yu'un ti Jesuse:

—Mu xaval yech. Li ya'lel nardo ti li' to'ox snac'oje, ja' ox ta xtun ti c'alal xichame, ti c'alal ximuquee, pero liyac'be xa. ⁸Li me'onetic scotol c'ac'al li' achi'inojique. Li vo'one muc bu li' jchi'inojoxuc scotol c'ac'ale —xiyutiotic.

**Ja' li' yaløj ti yo'onicuc ox smilic
Lázaro ti jmeltsanejc'opetique**

⁹Ti jchi'ilticotic tey tsobolic ta Jerusale, iya'iic ti icha'sut noxtoc ta Betania ti Jesuse. Ora ibatic. Mu stucuc no'ox ba sq'uelic ti Jesuse, c'alal ta Lázaro ba sq'uelic, ja' ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenale. ¹⁰Ti totil paleetique yo'onicuc ox smilic ti Lázaro uque. ¹¹Yu'un ja' ta smul ti ep xa jchi'ilticotic iyictaic yich'el ta muc' ti paleetique, ti ja' xa iyich'ic ta muc' ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti i'ich'e ta muc' yilel ti
c'alal i'och ta Jerusalén ti Jesuse**

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹²Ta yoc'omal tey stsoboj sbaic ta Jerusalén scotol ti jchi'ilticotic ta jurioale yu'un ja'o xa li q'uine. Iya'iic ti tey chc'ot ta Jerusalén ti Jesuse. ¹³Isa'ic yanal xan, iloq'uiic ech'el ta ti' jteclum. Sjapojic ech'el ti yanal xane yu'un ba snupic ta be ti Jesuse. X'avlajetic xa ech'el:

—jColiyalbotic Riox ti lec tajmec li preserente listacbotic tal vo'otic li j'israelotique! —xiic.

¹⁴Ti Jesuse ista jcot burro, iscajlebin chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe:

¹⁵Jchi'iltactic, mu la me xcat co'ontic. Ta la xtal ti much'u chispasotic ta mantale.

Cajal la ta burro ch-och tal, xi onox ts'ibabil.

¹⁶Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique muc xca'ibeticotic smelol c'u yu'un ti cajal ta burro i'och ta Jerusale. Ja'to c'alal imuy ta vinajele iyul ta jolticotic ti ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti ch-ich'e ta muc' yu'un ti jchi'iltaque. ¹⁷⁻¹⁸Ti ba snupic ta bee, ja' ti iya'iic ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Lázaro. Ja' iyal ti much'utic tey xchi'uquic ti c'alal ix-

cha'cuxese. ¹⁹Pero ti jfariseotique ja' yech lic yalbe sbaic:

—Q'uelavilic, mu xa me xa'i pajesel li jchi'iltactic. Ep xa ti much'utic lec chilic li Jesuse —xut sbaic.

**Ja' li' yaløj ti oy jayvo' jgreciaetic ti
tsc'an tsc'oponic ti Jesuse**

²⁰Tey jayvo' jgreciaetic ta q'uine yu'un ja' yech xch'unojic chac c'u cha'al xch'unojic li jchi'iltac ta jurioale. Tal yac'beic smoton Riox uc. ²¹Ic'oponat ti Felipee, ja' ti co'ol yajchanc'opoticotic ti Jesuse, ti liquem tal ta jteclum Betsaida ta estado Galileae.

—Totic, ¿mi xu' jc'oponticotic li Jesuse? —x'utat.

²²Ti Felipee ba yalbe ti Andrese. Xcha'va'alic xa iyalbeic ti Jesuse. ²³Itac'av ti Jesuse:

—Ista xa yora ti chiyac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe, vo'on ti co'ol crixchanootique. ²⁴Ta melec chacalbeic, persa chquich' milel yo' ep xcuxiic o ta sbatel osil li crixchanoetique. Co'ol xchi'uc trigo, mi mucbile, ta xch'i, ta xbeq'uin. Mi muc bu mucbile, mu xch'i, mu xbeq'uin. ²⁵Ti much'utic mu sc'an xiyich'ic ta muc' yu'un ti chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta ael yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil. ²⁶Ti much'utic ta xtunic cu'une, ac'u yac' svocolic chac c'u cha'al chcac' jvocolle. Mi icuch yu'unique, chba xchi'ini-con ta vinajel. Ch-aq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Jtote.

**Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse
ti ta cruz ta xchame**

²⁷Xu' ya'el ti mu xichame, pero mu xu' xcalbe ti Rioxe ti mu jc'an xichame, ti ac'u spojone. Ti lital li' ta sba balamile, persa chicham —xi.

²⁸Ja'o lic sc'opon Riox:

—Tot, ac'u cac'ot ta ich'el ta muc' —xi.

Itac'av tal ta vinajel ti Rioxe:

—Avac'on xa ta ich'el ta muc'. Pero ta to xavac'on ta ich'el ta muc' noxtoc —x'utata.

²⁹Ti crixchanoetic tey tsobolique iya'iic ti oy c'usi tsots ibac' ta vinajele.

—Ch-avan chavuc —xiic jlom.

—Yu'un nan ic'oponat yu'un jun anjel ta vinajel —xiic jlom.

³⁰Ja' yech lic albaticuc yu'un ti Jesuse:

—Yu'un ti tsots listac'be ti Jtote, ja' yo' xava'iic o li vo'oxuque ti iya'i c'usi icalbee. Mu'nuc ja' yo' xca'i o li vo'one.

³¹Yu'un ista xa yora ti ta jch'aybe syu'el ti pucuje ti ja' ch'unbil smantal li' ta sba balamile. ³²Jipil chicham ta scoj smulic li crixchanoetique yo' vo'on xa chiyich'ic o ta muq'ue —x'utatic.

³³Ja' ica'liticotic o ti jipil ta cruz ta xchame. ³⁴Itac'av ti jchi'iltaque:

—Ca'yojbeticotic onox sc'oplal ti much'u st'ujoj Riox chtal spasoticotic ta mantale. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti cuxul o ta sbatel osile. Mi vo'ot ti chapasoticotic ta mantale, ¿c'u yu'un ti “jipil chicham vo'on ti co'ol crixchanoetique”, xachie? ¿Much'uot che'e? —xutic.

³⁵Itac'av ti Jesuse:

—Mu xa jaluc li' chajchanubtasique. Más lec ch'unic li c'usi chacalbeique yo'to xu' xach'unic, yo' xacuxiic o ta sbatel osile. Ja' chac c'u cha'al li jx-anvile, mi jliquel xa no'ox sac li osile, tsuj sba yo' mu x'ic'ub o yu'un ta bee. Mi i'ic'ube, mu xa xil sbe, mu sna' bu chbat. ³⁶Ja' no'ox yechoxuc uc, yo'to me li' jchi'ucoxuque, ch'unic me ti vo'on chcac' acuxlejaliique yo' ti xacuxiic o ta sbatel osile —x'utatic.

Ja' li' yalaj ti ep jurioetic muc xch'unic ti ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesuse

C'alal laj yal chac taje, muc xilic bu ibat ti Jesuse.

³⁷Ti jchi'iltac ta jurioale yech no'ox ti ep ta ech'el iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse, muc xch'unic ti ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. ³⁸Ja' ic'ot ti c'usi sts'ibaoj ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

Ac'u la mi ep ta ech'el xilbeic slequilal syu'elal,

pero ep la jchi'iltactic mu la sc'an xch'unic ti ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile,

xi sts'ibaoj ti Isaías. ³⁹Ti muc xch'unic ti jchi'iltac ta jurioale, yu'un ja' ic'ot ti c'usi sts'ibaoj noxtoc ti Isaías.

⁴⁰Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque, pero mu xa'ibeic smelol.

Ep to ta ech'el chilic pero co'ol xchi'uc mu xilic yu'un stoyoj sbaic.

Yu'un mu sc'an xictaic spasel li c'usitic chopole,

yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile,

xi ti Rioxe, xi ti Isaías. ⁴¹Ti x'elan iyal ti Isaías ti ep ta ech'el chilbeic slequilal syu'elal ti much'u chtaque tal yu'un ti Rioxe, yu'un i'ac'bat yil ti Isaías ti oy slequilal syu'elale. Yech'o ti ja' yech iyale.

⁴²Ac'u mi ep jchi'ilticotic ti muc xch'unique, pero ixch'unic onox jlom ti ja' tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse. Ixch'unic jayvo' jmeltsanejc'opetic uc, pero muc bu iyalic ti xch'unojique. Mi iyaliique, mu x'aq'ue ochicuc ta junuc templo. ⁴³Ti jmeltsanejc'opetique ja' tsots sc'oplal iya'iic ti ich'bilic ta muc' yu'un li crixchanoetique; ja' mu tsot-suc sc'oplal iya'iic ti lec ch-ileic yu'un ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti chich'ic castico
ti much'utic mu xch'unic
ti c'usi iyal ti Jesuse**

⁴⁴Ti Jesuse isc'opon noxtoc ti jchi'il-taque. Tsots ic'opoj:

—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu jtucuc no'ox chiyich'ic ta muc'. Ja' chich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. ⁴⁵Ti much'utic liy-lic xae, co'ol xchi'uc iyilic xa ya'el ti Jtot uque, ja' ti listac tale. ⁴⁶Li vo'one co'ol xchi'uc aluzicon ya'el, vo'oxuc ti teyoxuc ta ic' osil ya'el ta scoj li mulile. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu xa bu tsa' smulic. ⁴⁷Ti much'utic cha'i li c'usitic chcale, mi mu xiyich'ic ta muq'ue, mu to bu chcac'beic castico. Mu'nuc tal cac'beic castico li crixchanoetique, yu'un tal jpojic ja' ti sc'oplal chochic ta c'oc ta sbatel osile. ⁴⁸Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ti mu xch'unic li c'usi chcalbeique, chich'ic onox castico c'alal xlaj li balamile. Ja' chich'ic o castico ti mu xch'unic li c'usi chcalbeique. ⁴⁹Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usitic chacalbeique. Ja' yalobjon ti Jtote, yu'un ja' listac tal. Ja' liyalbe li c'usitic chacalbeique xchi'uc ti c'u x'elan chitac'ave. ⁵⁰Ja' ta smantal ti chacuxiic ta sbatel osil ti mi chach'unique. Li c'usitic chacalbeique ja' yaloj ti Jtote. Naca no'ox chcal ava'iic ti c'usitic yalobjone —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ispocbe yoc
yajchanc'optac ti Jesuse**

13 Ti c'alal po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, sna'oj xa ti Jesuse ti ista xa yora tscomtsan li balamile, ti chcha'sut xa ech'el ta vina-jel yo' bu ti Stote. Ti Jesuse sc'anojoticotique onox vo'oticotique ti yajchanc'opoticotique. Pero más to iyac' quilticotique ti sc'anojoticotique.

²Ti c'alal yolel chive'oticotique xchi'uc ti Jesuse, ti Judas screm Simón Iscario-tee yulesbil xa'ox ta sjol yu'un ti pucuje ti ja' chac' entrucal ti Jesuse. ³⁻⁴Ti Jesuse, ac'u mi sna'oj ti ja' ac'bil scuentain scotol yu'un ti Jtotic Rioxe, ti ja' tacbil tal yu'un ti Rioxe, ti ch-iq'ue sutele, isco'oltas sba chac c'u cha'al mozoil. Iva'i, isloc' spimile'u', ixch'ic ta xch'ut jlic toalla. ⁵Isq'ueb vo' ta pococbe'obol, ja' is-poc o li cocticotique. C'alal laj spocboticotique, liscusboticotique ta toalla ti xch'icoj ta xch'ute.

⁶Ti c'alal chpocbat xa'ox yoc ti Simon Pedroe —Cajval, ma'uc yech smelol ti vo'ot chapoc li coque —xut.

⁷—Li c'usi ta jpase mu xana'be smelol lavie. Ts'acal to chul ta ajol —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁸—Li vo'one mu xcac' apoc li coque —xi ti Pedroe.

—Ti mi muc bu chajpoque, mu xu' chba achi'inon —x'utat.

⁹—Cajval, ma'uc no'ox xapoc li coque che'e. Poco li jc'ob uque, tsebiltason noxtoc —xut ti Jesuse.

¹⁰—Ti much'u atinem xa onoxe mu xa persauc xich' atintasel sjunlej. Xu' ti yoc xa no'ox xich' pocbele yu'un atinem xa onox. Li vo'oxuque lec xa lavo'onique pero mu acotolicuc —xiyutoticotique ti Jesuse.

¹¹Sna'oj xa ti Jesuse ti ja' ch-ac'on o entrucal yu'un ti Judase, yech'o ti iyal ti mu jcotolticotique ti lec li co'onticotique.

¹²Ti c'alal laj spoc li cocticotique, ixcha'lap ti spimile'u'e, ichoti ta mexa noxtoc. Ja' yech lic yalboticotique:

—¿Mi xana'ic c'usi smelol ti ij-poc lavoquique? ¹³Li vo'oxuque “Jchanub-tasvanej, Cajval”, xavuticon. Lec ti yech chavalique. Ta melec ti vo'on Avajvalicone. ¹⁴Ac'u mi vo'on Avajvalicon, ac'u mi Avajchanubtasvanejicon, pero ij-poc lavoquique. Ja' me yech xapasic uc. Mu

me xatoy abaic, coltao me abaic. ¹⁵Ti x'elán lacac'be avilique, ja' ta jc'an ti yech chapasic uque. ¹⁶Ta meles chacalbeic, li much'u ch-abtej no'oxe mu tsotsuc yabtel; ja' tsots yabtel li yajval abtele. Li much'u mantal no'ox ta xch'une mu tsotsuc yabtel; ja' tsots yabtel li much'u tspanvan ta mantale. ¹⁷Ava'iic xa. Mi yech chapasique, jun avo'onic.

¹⁸Mu acotolicuc ti x'elán chacalbeique. Vo'on ti lajt'ujique, yu'un quiloj c'u x'elán avo'onic. Oy junoxuc ti chacrontainicone ja' yo' xc'ot o chac c'u cha'al ts'ibabil jc'oplal ta sc'op Riox: "Ti much'u co'ol chive' jchi'uque ja' chiscrontain", xi onox ts'ibabil. ¹⁹Ti ba'yi lalcalbeic chac taje, ja' yo' mu xavicta o abaic ta xch'unel ti lique-mon tal ta vinajele ti c'alal chavilic chc'ot yeche. ²⁰Ta meles chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic ti c'usi chavalic a'yuque, vo'oxuc ti chajtaquic ech'ele, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic ya'el. Ja' no'ox yech chch'unbeic ya'el ti Jtot uque, yu'un ja' listac tal —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti iyal ti Jesuse ti ja' ch-aq'ue entrucal yu'un ti Judase

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹Ti c'alal laj yal chac taje, i'och ta at-o'on. Ja' yech lic yalbotiticotic:

—Ta meles chacalbeic, oy junoxuc ti chavaq'uicon entrucale —xiyutoticotic.

²²Li vo'otiticoticique jq'uelq'uelbe jba jsaticotic yu'un mu jna'titicotic much'u junucal ti yech tspanvan. ²³Vo'on ti más sc'anojon ical'i ti Jesuse, tey ts'eel chive' ta xocon. ²⁴Ti Simon Pedroe liyac'be seña ta sc'ob ti ac'u jac'be ti Jesuse ti

much'u junucal ti yech tspanvan. ²⁵Yu'un ti tey ts'eeelon ta xocon ti Jesuse, ijac'be:

—Cajval, ¿much'u li chavale? —xcut.

²⁶—Ja' li much'u ta jts'ajbe pan sve'e —xiyut.

Ists'aj jset' pan, ja' iyac'be ti Judas screm Simón Iscariotee. ²⁷C'alal isve' pan ti Judase, ja'o ixch'unbe smantal ti Satanase.

—Ti c'usi avaloj chapase, ba paso ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁸Ti jayvo' chololoticotic ta mexae, mi ja'uc jun muc xul ta joltiticotic c'u yu'un ti x'elán iyalbee. ²⁹Yu'un ja' xchabioj yav jtaq'uintiticotic ti Judase, jlom ijnop-titicotic ti albil xa yu'un ti Jesuse ti oy c'usi chba sman tal ti chtun cu'untiticotic ta q'uine. Jlom ijnopticotic ti albil xa yu'un ti Jesuse ti oy c'usi chba yac'be li me'oneticotic. ³⁰C'alal laj sve' pan ti Judase, ja'o iloc' ech'el. Ic' xa'ox osil ti c'alal iloc' ech'ele.

Ja' li' yalaj ti iyal ach' mantal ti Jesuse

³¹C'alal ibat xa'ox ti Judase, ti Jesuse ja' yech lic yalbotiticotic:

—Ista xa yora chiyac' ta ich'el ta muc' ti Riox, vo'on ti co'ol crixchanootique. Ja' no'ox yech chcac' ta ich'el ta muc' uc. ³²Ti chcac' ta ich'el ta muq'ue, chiyac' xa no'ox ta ich'el ta muc' uc. ³³Jch'amaltac, mu xa bu jal li' chajchi'inique. Chasa'icon. Ja' chac c'u cha'al icalbe li jchi'iltaticotic, ja' no'ox yech chacalbeic uc. Ti bu chibate, mu to xu' chabatic. ³⁴Chacalbeic ach' mantal, c'ano me abaic. Ja' me yech xac'an abaic chac c'u cha'al jc'anojox-uc. ³⁵Mi ac'anoj abaique, ja' chil o scotol crixchanoetic ti ach'unojic ti c'usi lalcalbeique —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”, x'utat yu'un Jesús ti Pedroe

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶—Cajval, ¿bu chabat? —xi ti Simon Pedroe.

—Ti bu chibate mu to xu' xachi'inon ech'el lavie. Ts'acal to chabat —x'utat.

³⁷—Cajval, ¿c'u yu'un ti mu to xu' xajchi'in ech'el lavie? Mu xixi' mi chismilic uque —xi ti Pedroe.

³⁸—Yech chanop ti mu xaxi'e. Ta melel chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox chiyic'otic ech'el ta vinajel ti Jesucristoe

14 Ti Jesuse ja' yech lic yalboticoti vo'oticoti ti yajchanc'opoticotique:

—Mu me xavat avo'onic. Ch'unic me ti chascoltaic ti Jtote. Ch'unic ti chajcoltaic uque. ²Muc' tajmec sna ti Jtote, oy jayc'ol. Ti manchuc muq'ue, ma'uc yech chacalbeic ti yechuque. Yech'o un ba'yi chba jt'uj ti bu chac'otique. ³Ts'acal to chtal quic'oxuc. Tey chachi'inicon o ta sbatel osil. ⁴Ana'ojic xa ti bu chibate. Ana'ojic xa ti xu' tey chabatic uque —xiyutoticoti.

⁵—Cajval, mu jna'ticoti bu chabat. ¿C'uxi ta jna'ticoti bu xbat sbelel? —xi ti Tomase.

⁶—Vo'on chaquiq'uiic ech'el yo' bu ti Jtotic Riox ta vinajele yu'un xcojtiquin. Ti c'u x'elan lalcalbeique, yech. Vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osil. Vo'on no'ox xu' chaquiq'uiic ech'el yo' bu ti Jtotic Rioxe. ⁷Mi ach'unojic ti ta vinajel liquemon tale, ja' no'ox yech ach'unojic ti ja' Jtot ti Rioxe. Po'ot xa xach'unic ti

ja' Jtote xchi'uc ti vo'ne xa lic avilic tal ya'ele —xiyutoticoti ti Jesuse.

⁸—Cajval, ac'bon cojtiquinticoti ti Jtotic Riox ta vinajele yo' jun o co'onticotique —xi ti Felipe uque.

⁹Itac'av ti Jesuse:

—Jal xa lajchi'inic. Li vo'ote, Felipe, ¿mi yilel to mu xach'un ya'el ti ta vinajel liquemon tale? Ti much'utic liyilic xae, co'ol xchi'uc iyilic xa ya'el ti Jtotic Riox uque. ¿C'u yu'un ti x'elan chavale ti chac'an chavojtiquin ti Jtotic Rioxe? ¹⁰¿Mi yilel to mu xach'un ya'el ti junoticoti xchi'uc ti Jtotic Rioxe? Li c'usitic chacalbeique, muc bu jyulesoj ta jol jtuc, ja' yaloj ti Jtotic Rioxe. Ti chcac' iluc li jlequilal jyu'elale, ja' chvinaj o ti junoticotique. ¹¹Ch'unic me ti junoticoti xchi'uc ti Jtote. Mi mu xach'unic o li c'usi chacalbeique, ja' ch'unic o ti icac' iluc li jlequilal jyu'elale. ¹²Ta melel chacalbeic, mi chach'unic ti junoticoti xchi'uc ti Jtotic Rioxe, xu' chavaq'uiic iluc slequilal syu'elal Riox chac c'u cha'al ta jpase. Más to ep chlic yich'icon ta muc' crixchanoetic avu'unic ti c'alal teyon xa'ox xchi'uc ti Jtote. ¹³Mi ja' chac'anbeic ti Jtotic Rioxe ti c'usitic tsc'an co'one, chacac'beic yo' xcac' o ta ich'el ta muc', vo'on li Xch'amalone. ¹⁴Mi ja' chac'anbeic li c'usi tsc'an co'one, chacac'beic.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chtal xchi'inelic yu'un ti Ch'ul Espiritue

¹⁵Mi ac'anojicone, chach'unic li c'usitic chacalbeique. ¹⁶Chcalbe ti Jtote ti ac'u stac tal xchi'inoxuc otro jun ti chtal scoltaoxuque. Chaxchi'inic ta sbatel osil. ¹⁷Ja' ti Ch'ul Espiritue. Ti c'usi chasyulesbe ta ajolique naca yech. Ti much'utic mu xiych'ic ta muq'ue mu x'ac'batic ti Ch'ul Espiritue, ja' ti mu xch'unic ti oye, mu sna'ic c'u x'elan chp'ijubtasvan. Yan li vo'oxuque ava'iic xa c'u x'elan chp'ijubtasvan.

Jujuntal chtal xchi'inoxuc. ¹⁸Mu xajcomtsanic o, chtal jchi'inoxuc. ¹⁹Li crixchanoetic li' ta sba balamile mu xa bu jal chiyilic. Mi lichame, mu xa bu chiyilic o. Li vo'oxuque ta to xavilicon. Yu'un ti cuxulon ta sbatel osile, ja' no'ox yech chcac' acuxlejalic ta sbatel osil uc. ²⁰Ti c'alal chtal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritue, ja' chasyulesbe ta ajolic ti junoticotic xchi'uc ti Jtote. Ja' chasyulesbe ta ajolic noxtoc ti avich'ojicon ta muq'ue. Ja' chasyulesbe ta ajolic noxtoc ti li' jchi'ucoxuque. ²¹Mi chach'unic li c'usi chacalbeique, yu'un ac'anojicon. Mi ac'anojicone, ja' no'ox yech sc'anojoxuc ti Jtot uque. Jc'anojoxuc uc. Más to chcac' avilic c'u x'elan li co'one —xiyutoticotic ti Jesuse.

²²Lic sjac' ti Judase, ma'uc ti Judas Iscariotee, ja' ti jun o Judase:

—Cajval, ¿c'u yu'un ti jtuticotic no'ox chavac' quilticotic c'u x'elan lavo'one? ¿C'u yu'un ti mu xavac'be yil scotol li crixchanoetic? —xut.

²³Itac'av ti Jesuse:

—Ti much'utic sc'anojicone ta xch'unic li c'usitic chcalbeique. C'anbilic yu'un ti Jtot uque. Chtal jchi'inticotic. ²⁴Ti much'utic mu xisc'anique, mu xch'unic li c'usitic chcalbeique. Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usitic chacalbeique; ja' yaloj ti Jtote yu'un ja' listac tal.

²⁵Lavi mu to chibate, lalcalbeic xa scotol. ²⁶Ti Jtote icalbe xa ti ac'u stac tal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritue ti c'alal xibate. Chaxchanubtasic, ta syules ta ajolic scotol ti c'usitic lalcalbeique.

²⁷Ta jpas ta jun avo'onic. Yu'un ja' ta jc'an ti jun avo'onic chac c'u cha'al jun co'one. Li c'usitic oy li' ta sba balamile mu onox xata o jun avo'onic. Mu me xavat o avo'onic ti chibate. Mu me xaxi'ic. ²⁸Lalcalbeic xa ti chibate. Lalcalbeic xa noxtoc ti chtal jchi'inoxuque. Ti ac'anojiconuque, xamuyubajic xa ti yechuque

yu'un lalcalbeic xa ti chisut ech'el, chba jta ti Jtote. Lavi li'on to ta sba balamile mu tsotsuc jyu'el chac c'u cha'al syu'el ti Jtote. ²⁹Lavi mu to chibate, ja' yech lalcalbeic yo' mu xavicta o abaic ta yich'elon ta muc' ti c'alal xibate.

³⁰Mu xa bu jal chajc'oponic yu'un po'ot xa xtal yilbajinon ti much'u li' tspas mantal ta sba balamile, ja' ti pu-cuje. Pero mu c'u xu' xixcha'le. ³¹Ja' no'ox ta jch'un ti c'usi yalobjon ti Jtote. Ja' chul o ta sjol scotol crixchanoetic ti jc'anoj ti Jtote. Batic xa —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' smuc'ul yoc uva ya'el ti Jesuse

15 Ti Jesuse ja' yech lic yalboticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticoticque:

—Mi chac'an chatunic cu'une, ja' tsc'an ti yechoxuc chac c'u cha'al sc'obc'obtac li uvae ti tsacal ta smuc'ule. Vo'on li smuc'ulon ya'ele. Ti Jtote ja' jchabiej'uva ya'el. ²Vo'oxuc sc'obta-coxuc ya'el. Ti much'utic cha'ic li c'usi chcale, mi mu spasic c'usi tsc'an ti Jtote, co'olic xchi'uc c'ob uva ti mu satine. Mi mu satin li c'ob uvae, li jchabiej'uvae ta sboj loq'uel. Ja' no'ox yech uc ti much'utic mu spasic c'usi tsc'an ti Jtote, mu xc'aneic yu'un ti Jtote. Ti much'utic cha'ic li c'usi chcale, mi ja' tspasic c'usi tsc'an ti Jtote, ta xcoltaatic ta yictael ti c'usi mu sc'ane chac c'u cha'al ta xch'ulbe sc'ob uva li jchabiej'uvae yo' satin o mase. ³Li vo'oxuque lec xa avo'onic yu'un ach'unic xa ti c'usitic lalcalbeique. ⁴J'ech'el me xavich'icon ta muc' yo' xajcoltaic oe. Ti manchuc tsacal ta smuc'ul li sc'obc'obtac uvae, mu satin. Ja' no'ox yechoxuc uc, mu c'usi lec spas avu'unic mi mu xavich'icon ta muq'ue.

⁵Vo'on li smuc'ulon ya'ele. Vo'oxuc sc'obtacoxuc ya'el. Mi chavich'icon ta muq'ue, chajcoltaic ta spasel c'usi tsc'an

ti Jtote. Mi mu xajcoltaique, mu spas avu'unic. ⁶Ti much'utic mu j'ech'eluc chiyich'ic ta muq'ue, co'olic xchi'uc c'ob uva ti mu satine, chich' bojel, chtaquij. Ts'acal to chich' tsobel, chich' chiq'uel.

⁷Mi j'ech'el chavich'icon ta muq'ue, mi j'ech'el chach'unic li c'usitic chacalbeique, xu' xac'anbeic Riox ti c'usitic chac'anique, chayac'beic. ⁸Mi ja' chapasic c'usi tsc'an ti Jtote, ja' ch-ich'e o ta muc'. Ja' chvinaj o ti ach'unojic ti c'usitic lalcalbeique. ⁹Jc'anojoxuc chac c'u cha'al sc'anojon ti Jtote. Pasic me li c'usitic chacalbeique yo' xana'ic o ti jc'anojoxuque. ¹⁰Li vo'one ta jch'un scotol ti c'usitic chiyalbe ti Jtote yech'o un jna'oj ti sc'anojone. Ja' no'ox yech mi chach'unic scotol li c'usitic chacalbeique, ja' chana'ic o ti jc'anojoxuque.

¹¹Ti ical ti j'ech'el chavich'icon ta muq'ue, ja' yo' jun o avo'onic chac c'u cha'al jun co'one, yo' jun o avo'onic scotol c'ac'ale, mu xa c'usi xlo'ilaj o avo'onic. ¹²Li mantal chacalbeique, c'ano me abaic chac c'u cha'al jc'anojoxuque. ¹³Ti much'u tspoj li xchi'ile, ti muc ta alal yu'un mi ja' tey ilaj li stuque, ja' chvinaj o ti sc'anoj tajmeque. Ja' yech jc'anojoxuc. Ja' tsc'an ti ja' yechoxuc uque. ¹⁴Mi chapasic li c'usitic chacalbeique, co'ol joltic. ¹⁵Yu'un lalcalbeic xa scotol ti c'usitic yalojbon ti Jtote, yech'o ti mu xa j'abtelicoxuc chca'ie. Ti much'u j'abtel no'oxe mu x'albat ti c'usi tsnop li yajvale. Yan li vo'one lalcalbeic xa scotol, ja' ti co'ol joltique. ¹⁶Mu vo'oticoxuc at'ujicon, vo'on lajt'ujic yu'un chatunic cu'un. Mu yechuc no'ox ti chatunic cu'une, yu'un ti much'utic ta xch'un avu'unique ta xcuxiic ta sbatel osil. Mi ja' chac'anbeic Jtotic Riox li c'usitic tsc'an co'one, chayac'beic. ¹⁷Li mantal chacalbeique: C'ano me abaic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic yu'un ti Jesuse ti chopol ch-ileic yu'un li crixchanoetique

¹⁸Mi chopol chayilic li crixchanoetique, mu me xavicta o abaic. Na'ic me ti chopol liyilic uque. ¹⁹Ti chopluc to c'usi chapasic chac c'u cha'al tspasique, lec chayilic ti yechuque. Yan lavie ma'uc xa yech chapasic, ja' ti laquiquic xae, yech'o ti chopol chayilique. ²⁰Na'ic me ti ja' onox yech lalcalbeique: "Li much'u ch-abtej no'oxe mu tsotsuc yabtel; ja' tsots yabtel li yajval abtele", xacutic. Liyilbajinic li vo'one, ja' no'ox yech chayilbajinic uc. Muc xich'ic ta muc' ti c'usitic icale, ja' no'ox yech mu xich'ic ta muc' li c'usitic chavalic uque. ²¹Ja' yech chacha'leatic ti avich'ojicon ta muq'ue yu'un mu to chich'ic ta muc' ti Jtote, ja' ti listac tale.

²²Ti manchuc tal jc'opon li crixchanoetique, muc xvinaj ti oy smulic ti yechuque. Lavie mu xu' chalic ti ch'abal smulique yu'un chopol chiyilic. ²³Ti much'utic chopol chiyilique, co'ol xchi'uc chopol chilic ya'el ti Jtot uque. ²⁴Ti manchuc icac'be yilic li jlequilal jyu'elale ti muc much'u xu' tspas yeche, muc xvinaj ti oy smulic ti yechuque. Pero lavie mu xu' chalic ti ch'abal smulique yu'un chopol iyilic ti c'usitic ijpasticotc xchi'uc ti Jtote. ²⁵Ti chopol chiyilique, ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil jc'oplal ta sc'op Riox ti tey yich'ojique: "Yech no'ox ti chopol chiyilique, ch'abal jmul", xi onox ts'ibabil.

²⁶Ti c'alal xtal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espiritu ta jtac tale, ja' chasyulesbe ta ajolic ti c'usitic ijpass xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque. Naca yech ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique yu'un tey chlic tal yo' bu ti Jtote. ²⁷Li vo'oxuc uque chavalic a'yuc ti c'usitic ijpass xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque yu'un teyoxuc ti c'alal lic jtambe spasele, ti c'alal lic

jtambe yalel a'yuque. Li'oxuc to c'al tanae.

16 ¹Ti lalcalbeic ti chopol chayilic li crixchanoetique, ja' yo' mu xavicta o abaic ti c'alal mu xa'ox bu li'one. ²Li jchi'iltactic ta israelale mu xac'ochanic ta bic'tal temploetic. Ta sta yora ti chasmilic jayvo'uque yu'un tsnopic ti ja' yech tsc'an ti Rioxe. ³Ti chasmilique, yu'un muc bu yich'ojic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele, muc bu yich'ojicon ta muc' uc. ⁴Ti lalcalbeic ti chopol chayilic li crixchanoetique, ti c'alal xc'ot yeche, chul ta ajolic ti ja' onox yech lalcalbeic comele.

**Ja' li' yaloj ti c'usi
yabtel ti Ch'ul Espiritue**

¹Ti c'alal laquiq'uique mu to'ox bu yech lalcalbeic, ja' ti li' jchi'ucouxuque.

⁵⁻⁶'Chisut xa ech'el, chba xa jta ti Jtote, ja' ti listac tale. Ti x'elan lalcalbeique, chavat o avo'onic, mu'nuc chajac'becon ti bu chibate. ⁷Ta meel chacalbeic, vo'oxuc ac'uxubinelic ti chisut ech'el ta vinajele. Yu'un mi mu xisute, mu xtal scoltaoxuc ti Ch'ul Espiritue. C'alal xisut ech'ele, ja' ta jtac tal. ⁸Ti c'alal xtale, ta syulesbe ta sjol scotol crixchanoetic ti oy smulique. Ta syulesbe ta sjolic noxtoc ti ch'abal jmul li vo'one. Ta syulesbe ta sjolic noxtoc ti chich'ic o castico yu'un li smulique. ⁹Li smul ti chyulesbat ta sjolique, ja' ti mu xch'unic ti stacojon tal ti Rioxe. ¹⁰Chyulesbat ta sjolic noxtoc ti ch'abal jmul li vo'one yu'un chisut xa ech'el yo' bu ti Jtote. Mu xa bu chavilicon li' ta sba balamile. ¹¹Chyulesbat ta sjolic noxtoc ti chich'ic o castico yu'un li smulique, ja' ti yaloj onox ti Rioxe ti chich' castico ta sbatel osil ti much'u ch'unbil smantal li' ta sba balamile, ja' ti pucuje.

¹²'Ac'u mi oy to c'usi yan chacalbeic, pero mu xava'ibeic smelol lavie.

¹³Ti c'alal xtal ti Ch'ul Espiritue, ti naca

yech ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique, ja' chasyulesbe ta ajolic scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe. Muc bu tsyules ta sjol stuc ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique; naca ja' ti c'usitic ch-albat yu'un ti Rioxe. Ja' chasyulesbe ta ajolic scotol ti c'usitic ta to xtale. ¹⁴Ja' chiyac' ta ich'el ta muc' yu'un ja' yabtel ti chasyulesbe ta ajolic ti c'usitic ijipase xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque. ¹⁵Mu jtucuc chiyac' ta ich'el ta muc'. Co'ol chiyac'oticotic ta ich'el ta muc' xchi'uc ti Jtote yu'un junoticotic.

**Ja' li' yaloj ti “muc bu jal chavat
avo'onic, ts'acal to jun xa
avo'onic”, x'utatic yu'un ti Jesuse**

¹⁶'Mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib c'ac'al ti mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon noxtoc. Más to ts'acal chibat yo' bu ti Jtote —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁷—¿C'usi smelol taj x'elan chale: “Mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib c'ac'al ti mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon noxtoc. Más to ts'acal chibat yo' bu ti Jtote”, ti xiyutotique? ¹⁸¿C'usi smelol ti “mu xa bu jal”, xie? Mu xca'ibetic smelol ti c'usi chale —xcut jbatoticotic cha'vo' oxvo' ti yajchanc'opoticotic.

¹⁹Ti Jesuse sna'oj onox ti co'onticoticuc jac'betoticotic c'usi smelole, ja'o liyalboticotic:

—Jna'oj ti chajac'be abaic c'usi smelol ti “mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib c'ac'al ti mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon noxtoc”, ti xacutique. ²⁰Ta meel chacalbeic, li vo'oxuque cha'o-q'uic, chavat avo'onic. Yan ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue xmuyubajic ti chismilique. Li vo'oxuque muc bu jal chavat avo'onic, ts'acal to jun xa avo'onic. ²¹Ana'ojic c'u x'elan ti c'alal chcol ta alajel li antse, oy svo-col. Mi icole, ta xch'ay ta sjol li svo-cole. Xmuyubaj xa ti c'alal spetoj xa li yole. ²²Ja' yechoxuc uc, lavie ta to xavat

avo'onic. Ti c'alal chavilic jsat noxtoque, xamuyubajic xa. Mu xa much'u xu' chay-ac'beic at-o'on.

²³ C'alal chavilicon noxtoc chac c'u cha'al lalcalbeique, mu c'usi chajac'becon yu'un ic'ot xa ti c'usitic lalcalbeique. Ta melc'ha'calbeic, mi ja' chac'anbeic Jtotic Riox li c'usitic tsc'an co'one, chay-ac'beic. ²⁴ Mu to bu ac'anojbeic li c'usitic tsc'an co'one. C'anbeic, chayac'beic yo' jun o avo'onique, mu xa c'usi chac'anic.

Ja' li' yaloj ti "icuch xa cu'un li c'usitic li' ta sba balamile", xi ti Jesuse

²⁵ Ti c'usitic lalcalbeique oy bu ta lo'il no'ox. Pero ta sta yora ti jamal chacalbeic sc'oplal ti Jtotic Riox ta vinajele. ²⁶ Ti c'alal chacalbeique, atuquic xa no'ox chac'anbeic li c'usitic chac'anique yu'un ana'ojic ti ja' yech tsc'an co'one. Mu xa persauc vo'on jc'anbe li c'usitic chac'anique. ²⁷ Yu'un sc'anojoxuc ti Jtotic Rioxe. Ti sc'anojoxuque, ja' ti ac'anojicone, xchi'uc ti ach'unic xa noxtoc ti tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. ²⁸ Ta melc'ha'calbeic ti tey lilic tal ti c'alal lital li' ta sba balamile. Ta jcomtsan xa li balamile, chisut xa muyel ta vinajel yo' bu ti Jtotic Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

²⁹ —Lavie jamal avalboticotic, ma'uc xa lo'il. ³⁰ Jna'ojticotic xa ti ana'oj scotole. Yu'un ana'oj ti oy c'usi co'onuc jac'boticotic ti c'alal mu to'ox chajac'beticotic. Yech'o un ta jch'unticotic ti tey liquemot tal yo' bu ti Rioxe —xcuticotic.

³¹ —Lavie chavalic ti ach'unojique. ³² Pero li' xa ta jliquel chacomtsanicone, chach'ac abaic ech'el. Pero mu jtucuc chicom, li' onox xchi'inojon ti Jtotic Rioxe. ³³ Ti jayp'el lalcalbeique, ja' yo' mu xavat o avo'onic ti c'alal cha'ilbajinatic li' ta sba balamile. Li vo'one icuch xa cu'un scotol li c'usitic li' ta sba balamile.

Ja' no'ox yech chajcoltaic yo' xcuch o avu'unic uque —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Riox yajchanc'optac ti Jesuse

17 Ti c'alal laj yalboticotic yech ti Jesuse, ja'o isq'uel vinajel, isc'opon Riox.

—Tot, ista xa yora chicham chac c'u cha'al avaloj onoxe. Ac'on ta ich'el ta muc', vo'on lach'amalone, yo' xacac' o ta ich'el ta muc' uque. ² Avac'bon xa entrucal scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil yu'un chcac'be scuxlejalic ta sbatel osil ti jayvo' at'ujoj chiyich'ic ta muq'ue. ³ Ti chcuxiic ta sbatel osile, ja' ti xch'unojic ti vo'ot Rioxote. Xch'unojic noxtoc ti vo'ot atacon tale.

⁴ Iyil xa li crixchanoetic ti vo'ot quich'ojot ta muq'ue. Lajebal xa cu'un ti c'usitic avac'oj jpase. ⁵ Tot, ac'on xa ta ich'el ta muc' tey ta vinajel noxtoc chac c'u cha'al ich'bilon to'ox ta muc' ti c'alal ch'abal to'ox li balamile.

⁶ Icac'be xa yilic c'u x'elan avo'on li viniqetic li'i, ja' ti avac' yich'icon ta muq'ue. Ba'yi onox at'ujoj ti chiyich'ic ta muq'ue, yech'o ti ixch'unic xa ti c'usitic avaloje. ⁷ Sna'ojic xa ti vo'ot acoltaon ta spasel ti c'usitic ijpase, ti vo'ot acoltaon ta yalal ti c'usitic icale. ⁸ Icalbeic xa ti c'usitic avalbone. Ixch'unic xa ti tey liquemon tal ta vinajele, ti vo'ot atacon tale.

⁹ Ma'uc ta scuenta scotol crixchanoetic chajc'opon. Ja' no'ox chajc'opon ta scuenta li much'utic avac' yich'icon ta muq'ue yo' xcuxiic o cu'un ta sbatel osile yu'un ja' avu'un. ¹⁰ Scotol ti much'utic avac' yich'icon ta muq'ue ja' cu'un. Ja' avu'un uc. Co'ol cu'untic. Ja' chiyaq'uc ta ich'el ta muc'.

¹¹ Stucuc xa chcomic li' ta balamile yu'un chisut xa muyel tal ta vinajel yu'un chtal jtaot. Tot, vo'ot ti ch'abal amule, abulajan chabibon scotol li

much'utic avac' yich'icon ta muq'ue yo' co'ol o sjolic scotolic chac c'u cha'al co'ol joltique. ¹²Ti c'u sjalil ijchi'inic li' ta sba balamil ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue, vo'ot ta ayu'el ti mu junuc ich'ay cu'une. Lec ijchabi, li' xchi'inojicon scotolic. Ja' no'ox ti june ti sc'oplal onox ch-och ta c'oc' ta sbatel osile, mu xa bu li'i. Ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta ac'ope.

¹³Tot, chtal xa jchi'inot. Lavi li'to jchi'equic ta sba balamile chajc'opon ta cuenta ti jayvo' avac'bone yo' jun o yo'onic chac c'u cha'al jun co'one. ¹⁴Icalbeic xa ti c'usitic avalbone, pero chopol ch-ileic yu'un ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ja' ti mu co'oluc sjolic xchi'uc li crixchanoetique chac c'u cha'al mu co'oluc jol jchi'uc li crixchanoetique. ¹⁵Ma'uc chajc'opon o ti chavic' ta orae; ja' chacalbe ti chachabie yo' mu xlo'loatic o yu'un ti pucuje. ¹⁶Ma'uc xa yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li yan crixchanoetique, yu'un ma'uc yech co'on uc. ¹⁷Ac'u me xch'unic ti yech li c'usi chavale yo' mu xlo'loatic o chac c'u cha'al chlo'loatic li yan crixchanoetique. ¹⁸Ti atacon tal li' ta sba balamile ja' tal cal a'yuc ti c'usitic avaloje. Ja' no'ox yechon uc ta jtaquic ech'el ta yalel a'yuc ti c'usitic caloje. ¹⁹Ta sjunul co'on ta jpas li c'usi chac'ane yech'o un sjunul yo'onic tspace uc.

²⁰Mu stuquicuc no'ox cajchanc'op-tac chajc'opon o. Chajc'opon noxtoc ta cuenta ti much'utic ja'to chlic yich'icon ta muc' yu'unique. ²¹Chacalbe ti co'oluc me sjolic scotol ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue chac c'u cha'al co'ol joltique, xchi'uc ti co'olajuc joltic jchi'uctique yo' xch'unic o scotol crixchanoetic ti vo'ot atacon tale. ²²Ta jlecubtasbe yo'onic chac c'u cha'al lec co'on avu'une yo' xco'olaj o sjolic chac c'u cha'al co'ol joltique. ²³Li vo'one ta xco'olaj jol xchi'equic. Li vo'otique co'ol onox

joltic. Ja' no'ox yech ta xco'olaj sjolic uc yo' xilic o scotol crixchanoetic ti vo'ot atacon tale, xchi'uc ti ac'anoj scotol ti much'utic co'ol joltic jchi'uctique chac c'u cha'al ac'anojone.

²⁴Tot, ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue, ja' ta jc'an ti chixchi'inic ta sbatel osil yo' bu nacalote yo' xilic o ti c'u x'elan chavac'on ta ich'el ta muq'ue. Yu'un ac'anojon onox ti c'alal ch'abal to'ox li balamile. ²⁵Tot, li vo'ote lec c'usi chapas, muc bu chavac' ochuc ta c'oc' ti much'utic liyich'ic xa ta muq'ue. Li yan crixchanoetique muc bu yilojic c'u x'elan avo'on. Li vo'one quiloj c'u x'elan avo'on. Li jayvo' li'ique ixch'unic xa ti vo'ot atacon tale. ²⁶Icac'be xa yilic c'u x'elan avo'on. Pero más to chilic c'u x'elan avo'on yo' sc'an o sbaic chac c'u cha'al ac'anojone. Mi sc'anoj sbaique, ja' chvinaj o ti jchi'inojique —xi ti c'alal is-c'opon Riox ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti itsaque ti Jesuse

(Mt. 26.47-56; Mr.

14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 Ti c'alal laj sc'opon Riox ti Jesuse, liloc'ototic ech'el xchi'uc. Lijlavototic ta jech uc'um, Cedrón sbi. Tey lic'ototic yo' bu ts'unbil olivotique. ²Ti Judase spasoj xa trate ti chac' entrucal ti Jesuse. Yilaj li olivotic uque yu'un tey onox chic'otilanotic xchi'uc ti Jesuse. ³Iyic' ech'el jayvo' solteroetic, xchi'uc jayvo' jchabiejtemplo, xchi'uc ti jfariseoetique. Ti c'alal ibatique, yich'oj ech'el yespadaic, xchi'uc stojic, xchi'uc slamparaic. ⁴Ti Jesuse sna'oj onox ti c'usitic ta xcha'leate, ba snup ti jtsacvanejetique.

—¿Much'u chasa'ic? —xut.

⁵—Ja' ta jsa'ticotic ti Jesus Nazarete —xiic.

—Vo'on —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Tey ti Judas uque, ja' ti much'u iyac' entrucale. ⁶Ti c'alal "vo'on", xi ti Jesuse, ti jtsacvanejetique valapat ibatic, ilomic ta lum.

⁷—¿Much'u chasa'ic? —x'utatic nox-toc yu'un ti Jesuse.

—Ja' ta jsa'ticoti ti Jesus Nazarete —xiic.

⁸—Lacalbeic xa ti vo'one. Mi jtuc no'ox chasa'icone, ac'u baticuc li jchi'iltac li'i —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁹Ti x'elan iyale, ja' yo' xc'ot o ti c'usi iyalbe ti Stote: "Ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue, mi jun muc xch'ay cu'un", xi onox. ¹⁰Tey sjelp'unoj yespada ti Simon Pedro. Ora isloq'ues ta sna, istuch'be jun xchiquin smozo ti más totil palee. Sbats'ichiquin istuch'be. Malco sbi ti viniq.

¹¹—Tic'lo ta sna lavespadae. Mu xapojon yu'un persa ta xcac' jvocol chac c'u cha'al yaloj ti Jtote —x'utat yu'un Jesús ti Pedro.

Ja' li' yaloj ti iyiq'ueic ech'el ta stojol más totil pale ti Jesuse

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹²Ti capitán solteroe, xchi'uc ti ya-jsolterotaque, xchi'uc scotol ti jchabiejtemploe, ja' istsaquic ti Jesuse, ix-chuquic. ¹³Ba'yi iyiq'ueic ech'el ta sna ti Anase. Yu'un ja' sni'mol ti Caifase. Ti Caifase ja'o sjabilal ochem ta más totil paleal ti c'alal icham ti Jesuse. ¹⁴Ja' ti Caifase ti iyalbe ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope: "Más lec mi jun no'ox vinic chlaje; ja' chopol mi lilajotic jcotlique", ti xi onoxe.

Ja' li' yaloj ti i'otesat ta sti' sna Anás ti Pedro

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵Vo'on li Juanone xchi'uc ti Simon Pedro tijiloticotic ech'el ta spat ti Je-

suse. Li vo'one xiyojtiquin ti totil pale Anase. Ti c'alal i'och ta sti' sbe totil pale ti Jesuse, tijil li'och uc. ¹⁶Ti Pedro tey icom ta pat moc. Yu'un ti xiyojtiquin ti totil palee, ba jc'opon ti jchabiejti' moque ti ac'u yotesel ta yut moc ti Pedro uque. I'otesat yu'un ti tseb ti chhabi ti' moque.

¹⁷—¿Mi mu vo'oticot yajchanc'opot li viniq? —x'utat yu'un jchabiejti'moc ti Pedro.

—Mu vo'onicon —xi.

¹⁸Ti smozotac totil palee xchi'uc jayvo' jchabiejtemplo stsoyoy sc'oq'uc yu'un tol sic. Tey va'ajtic chc'atinic. Tey va'al chc'atin ti Pedro uque.

Ja' li' yaloj ti ja' ba'yi oy c'usi ijac'bat yu'un totil pale Anas ti Jesuse

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹—¿Much'utic lavajchanc'optaque? ¿C'usitic chavac' ta chanel? —x'utat yu'un totil pale Anas ti Jesuse.

²⁰—Ta sat scotol crixchanoetic licanubtasvan ta bic'tal temploetic xchi'uc ta ti' muc'ta templo yo' bu ta stsob sbaic li jchi'iltactique. Mu ta mucluc licanubtasvan. ²¹¿C'u yu'un ti chajac'bone? Ti yechuque, ja' jac'bo ti much'utic iya'ic ti c'usitic icale yu'un sna'o'jic —xi ti Jesuse.

²²Ora imaje yu'un jun jchabiejtemplo ti tey va'al ta sts'ele.

—¿C'u yu'un ti x'elan chatac'be li totil palee? —x'utat yu'un jchabiejtemplo ti Jesuse.

²³—Mi chopol ti c'usi icale, albon ca'i ti c'usi chopol ical ava'ie. Ti mi lec ti c'usi icale, ¿c'u yu'un ti amajone? —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁴Ti Anase iyal ti ac'u chucbatuc sc'ob ti Jesuse. Istacbe ech'el ti totil pale Caifase.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Ti c'alal tey to'ox ta yut na ti Jesuse, ti Pedroe tey va'al chc'atin ta pana.

—¿Mi mu vo'oticot yajchanc'opot li vinique? —x'utat yu'un ti much'utic tey co'ol chc'atin xchi'uque.

—Mu vo'onicon —xi.

²⁶ Tey jun smozo ti totil pale Anase. Ja' xchi'il ti much'u ituch'bat xchiquine.

—¿Mi mu vo'oticot ti laquil ta olivotic xchi'uc li vinique? —x'utat yu'un ti mozoile.

²⁷ —Mu vo'onicon —xi noxtoc ti Pedroe.

Ja'o xa i'oc' quelem.

Ja' li' yaloj ti iyyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

²⁸ Ti Jesuse iyyiq'uic loq'uel ta sna ti Caifase, iyyiq'uic ech'el ta spalacio covierno. Naca to'ox sacjaman ti c'alal ic'otique. Ti paleetique xchi'uc ti xchi'iltaque muc x'ochic ta opisina yu'un xch'unojic ti ta sta o smulic ta stojol Riox mi tscap sbaic xchi'uc ti much'utic nom liquemic tale. Mi iscap sbaique, mu xu' sti'ic chij ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique. ²⁹ Yech'o un iloc' tal ta yopisina ti covierno Pilatoe.

—¿C'usi smul avu'unic li vinic aviq'uic tale? —x'utatic yu'un Pilato ti cajmeltsanejc'opticotique.

³⁰ —Ti ch'abluc smule, muc xquic'ti-cotic tal ti yechuque —xutic.

³¹ —Iq'uic ech'el, ba meltsanbeic sc'oplal ta aley atuquic —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

—Li vo'oticotique muc bu avalojboti-cotic mantal ti xu' ximilvanoticotique.

Vo'ot ti c'u xachie yu'un ja' avabtel —xutic Pilato ti cajmeltsanejc'opticotique.

³² Ti i'och ta sc'ob Pilato ti Jesuse, ja' ic'ot ti iyal ti ta cruz ta xchame. ³³ Ti Pilatoe i'och ta yopisina, iyic' ochel ti Jesuse.

—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —xut.

³⁴ —¿Mi atuc no'ox anop taje, o mi oy much'u layalbe? —xi ti Jesuse.

³⁵ —Li vo'one ma'uc jurioon, mu c'u jcuenta o. Ja' layic' tal lachi'iltaque xchi'uc li totil paleetique. ¿C'usi amul? —x'utat yu'un ti Pilatoe.

³⁶ —Ti muchu liyalbe ta jpas mantale, ma'uc crixchano. Ti crixchanouc liyalbee, lispoj li jvinictaque, muc xi'aq'ue entrucal ta sc'ob cajmeltsanejc'opticotique ti yechuque, muc xiyiq'uic tal ti yechuque. Pero ma'uc crixchano liyalbe —xi ti Jesuse.

³⁷ —Yu'un vo'ot chapas mantal che'e —x'utat yu'un ti Pilatoe.

—Vo'on. Ti tal ayancon li' ta sba balamile, ja' tal cal li c'usitic yeche. Scotol ti much'utic tsc'an cha'iic li c'usitic yeche, ja' cha'iic li c'usitic chcale —xi ti Jesuse.

³⁸ —¡Li'toe mu c'usi yech! —xi ti Pilatoe.

C'alal laj yal chac taje, iloc' noxtoc ti Pilatoe, ba sc'opon ti cajmeltsanejc'opticotique.

—Ch'abal smul chca'i li vo'one. ³⁹ Yu'un ti nopem xava'iic ti chajloq'uesbeic ta chuquel jun achi'ilic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi atos ame'ique, ¿mi ja' chajcoltabeic li'i ti chal ti ja' chaspasic ta mantale? —xut.

⁴⁰ Ja'o x'avlajetic xa liquel scotolic noxtoc:

—¡Le'e, mu me xacolta! ¡Ja' loq'ueso li Barrabase! —xiic.

Ti Barrabase j'elec'.

19 Ti Pilatoe iyal ti ac'u yac'bel arisial ti Jesuse. I'ac'bat. ² Ti

solteroetique ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol ti Jesuse. Ja' la scorona ti ta alele. Islam-beic natil c'u'ul, morado.

³—¡Yajpasvanejot ta mantal yilel achi'iltac ca'uctic! —xutic.

Ismajbeic sat.

⁴Iloc' noxtoc ti Pilatoc.

—Yo' navilic o ti muc bu ijtabe smule, chquic' loq'uel tal —xut ti jchi'iltaque.

⁵C'alal iloc' tal ti Jesuse, slapoj xa'ox ti xotbil ch'ixe, sc'u'unoj xa'ox ti morado c'u'ule.

—¡Q'uelavilic lachi'ilique! —x'utatic yu'un ti Pilatoc.

⁶C'alal iyilic ti totil paleetique xchi'uc ti jchabiejtemploe, x'avlajetic xa tajmec:

—¡Chamuc ta cruz! ¡Chamuc ta cruz! —xiic.

—Ba milic ta cruz vo'oxuc che'e. Li vo'one ch'abal smul chca'i —x'utatic yu'un ti Pilatoc.

⁷—Ti much'u tsp'is sba ta Xch'amal Rioxe persa chich' milel yu'un ja' yech chal li jleyticotique —xiic ti cajmeltsanejc'opticotique.

⁸C'alal iya'i ti Pilatoc ti “tsp'is sba ta Xch'amal Riox” xiique, más to ixi'.

⁹I'ochic noxtoc ta yut opisina xchi'uc ti Jesuse.

—¿Bu liquemot tal che'e? —xut.

Ti Jesuse muc xtac'av.

¹⁰—¿C'u yu'un ti mu xatac'bone? ¿Mi mu xana' ti oy cabtele? Xu' chacac' ta milel ta cruz, xu' chajcolta —x'utat yu'un ti Pilatoc.

¹¹—Mu c'u xu' xacha'leon; ja' no'ox ti c'usi chac' apas ti Riox ta vinajele yu'un ja' layac'be lavabtele. Li vo'ote jutuc amul. Ja' más tsots smul li totil palee ti liyic' tale —xi ti Jesuse.

¹²C'alal iya'i ti Pilatoc ti c'usi iyal ti Jesuse, isnop ox c'uxi tscolta. Pero ti jchi'iltaque x'avlajetic xa tajmec:

—Mi chacolta li vinic le'e, yu'un mu co'oluc ajol xchi'uc ti Césare. Ti much'u

tsp'is sba ta preserentee, ja' tscrontain ti Césare —xutic ti Pilatoc.

¹³C'alal iya'i ti Pilatoc ti c'usi iyal ti jchi'iltaque, iyal ti ac'u yiq'uel loq'uel ta pana ti Jesuse. Li ti'nae pasbil ta cemento. Tey pasbil ta cemento xchotleb ta o'lol ti'na ti coviernoc. Ja'o tey chba chotluc c'alal chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti much'u smeltsanbe sc'oplale. Gabata sbi ta ebreo c'ope. Tey ba chotluc ti Pilatoc. ¹⁴Ja'o xa sc'ac'alil ta smilic ch'iom chij ta sti'ic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uc ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique. Po'ot xa'ox ol c'ac'al ti c'alal tey ba chotluc ti Pilatoc.

—¡Q'uelavilic li much'u chaspasic ta mantale! —x'utatic yu'un ti Pilatoc.

¹⁵X'avlajetic xa liquel ti jchi'iltaque:

—¡Ac'u chamuc! ¡Jipano ta cruz! —xiic.

—¿Mi lec ti ta jipan ta cruz li much'u chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoc.

—Ma'uc chispasoticotic ta mantal le'e. Jun no'ox ti much'u chispasoticotic ta mantale, ja' ti Césare —xiic ti totil paleetique.

¹⁶Ti Pilatoc ixch'un ti c'usi iyalic ti jchi'iltaque. Iyal ti ac'u ba sjipanel ta cruz ti Jesuse. Ti solteroetique iyiq'uc ech'el ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mt. 27.32-50; Mr.

15.21-37; Lc. 23.26-49)

¹⁷Ti Jesuse scuchoj ech'el scruzal tey ibat yo' bu Baquel Jol Anima sbi li balamile. Gólgota sbi ta ebreo c'ope.

¹⁸Tey isjipanic ta cruz ti Jesuse. Isjipanic ta cruz cha'vo' viniquetic uc. Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol. ¹⁹Ti Pilatoc iyac' ta ts'ibael jpech tabla, isbajbeic ta sjol scruzal ti Jesuse. “Li'i ja' Jesus Nazaret. Ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ts'ibabil. ²⁰Ep jchi'ilticotic isq'uelic ti c'usi yaloje, yu'un tey

no'ox ta ti' Jerusalén ijipanat ta cruz ti Jesuse. Ts'ibabil ta ebreo c'op, ta griego c'op, ta latin c'op. ²¹ Ti totil paleetique, c'alal iyilic c'u x'elán ts'ibabile, ora ba yalbeic ti Pilatoc:

—¿C'u yu'un ti “ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi avac'oj ta ts'ibaele? Ti yechuque, ja' yech avac' ta ts'ibael chac li'i: “Ja' isp'is sba ta yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ti yechuque —xiic ti totil paleetique.

²²—Ti c'u x'elán icac' ta ts'ibaele, ac'u comuc xa o yech —x'utatic yu'un ti Pilatoc.

²³ C'alal laj xa'ox sjipaníc ta cruz Jesús ti chanvo' solteroetique, ispasic ta chanch'ac ti sc'u'tac ti Jesuse. Juch'ac iyich'ic. Icom to jlic yu'un ch'abal sts'is. Jlic no'ox jalbil.

²⁴—Mu ya'uc jatic li jlic li'i. Jq'uelitic much'u chich', tajincotic —xut sbaic ti solteroetique.

Ti x'elán ispasic ti solteroetique, ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe. “Ta xch'acbe sbaic ti jc'u'taque. Ta xtajinic, ta sq'uelic much'u junucal chich' ti jlic jc'u'e”, xi onox ts'ibabil.

²⁵ Ti sme' Jesuse xchi'uc ti smuque, ja' ti María sbi uque ti yajníl Cleofase, xchi'uc ti jun María liquem tal ta jteclum Magdalae, tey va'ajtic ta yoc scruzal ti Jesuse. ²⁶ Vo'on ti yajchanc'opon Jesuse ti más sc'anojon ica'ie, tey jchi'inojbe ti sme'e. C'alal liyiloticotic ti Jesuse —Ja' xa avol le'e —xut ti sme'e.

²⁷—Li jme'e ja' xa ame' —xiyut uc.

Iquic' ech'el ta jna ti sme' Jesuse. Tey lixchi'in o.

²⁸ Ti Jesuse sna'oj ti ic'ot xa scotol ti c'u x'elán ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe. Slajeb xa iyal chac li'i:

—Chtaquij xa jti' —xi.

²⁹ Tey pachal jboch binagre. Ists'ajic esponja, ixojic ta isopo te', isluchbeic muyel ta ye ti Jesuse. ³⁰ C'alal ist's'uts'

ti Jesuse —Itoj xa cu'un smul scotol li crixchanoetique —xi.

Isnijan sba, ja'o iloc' xch'ulel.

Ja' li' yaloj ti ixenbat lanza ta xocon ti Jesuse

³¹ Vo'oticotic li juriooticotique ja'o xa sc'ac'alil ta jcuxticotíc ta yoc'omal. Ti cajmelsanejc'opticotique mu sc'anic ti tey jipajtic ta cruz chvay ti oxvo'e. Ti jchi'iltaque persa ta xchabiic li sávaro ta slajel sq'uinal ti c'alal iloc'uc ta mozoil ti ba'yi jtót jme'ticotique, yech'o un ba yalbeic ti Pilatoc ti ac'u sc'asbel yoquic yo' xchamic o ta orae. Mi ichamique, xu' xa syalesic ta cruz. ³² Ti solteroetique i'albatic ti ac'u ba sc'asbeic yoc'taque. Ti june isc'asbeic yoc. Ts'acal to isc'asbeic yoc ti otro june, ja' ti much'utic tey jipajtic ta cruz ta jujot xocon scruzal ti Jesuse. ³³ Ti Jesuse muc sc'asbeic yoc yu'un chamem xa iyilic c'alal ic'otic yo' bu jipile.

³⁴ Ac'u mi chamem xa iyilic ti Jesuse, ti jun solteroe ixenbe to lanza ta xocon. Ora iloc' xch'ich'el xchi'uc vo'. ³⁵ Li vo'one iquic' c'u x'elán icham ti Jesuse. Li c'usi chacalbeique, yech, yu'un iquic' scotol. Ch'unic me uc ti ja' istoj li jmultique. ³⁶ Ti muc sc'asbat yoque, ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe: “Mi jun sbaquel mu sc'asbat”, xi onox. ³⁷ Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox: “Chavilic ti much'u ta xenbat xocon avu'unique”, xi onox.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mt. 27.57-61; Mr.

15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Oy jun jchi'ilticotic ta jurioal, José sbi. Liquem tal ta jteclum Arimatea. Mucul xch'unoj ti ja' t'ujbil yu'un Riox chispasoticotic ta mantal ti Jesuse, yu'un ja' xi'em o ti xchi'iltac ta melsanejc'ope. C'alal iyil ti icham ti Jesuse, ba sc'opon ti Pilatoc, ja' ba sjac'be mi xu' syales ta cruz ti ánima Jesuse. Ti Pilatoc iyac' per-

miso ti xu' syalese, ti ac'u ba smuque. Isyales ti Josee. ³⁹ Ital ti Nicodemo uque, ja' ti ay lo'ilajuc ta ac'ubaltic xchi'uc ti Jesuse. Yich'oj tal cha'tos xuch'al te', pero mu. Ja' li mirrae xchi'uc li aloee. Oy nan treinta kilouc yalal. ⁴⁰ Isc'amulanic ta saquil poc' ti ánima Jesuse. Tey capal isc'amic ti mirrae xchi'uc ti aloee, ja' yo' mu xtuib oe. Yu'un ja' yech jtalelticotic ti c'alal ta jmuc jbatiticotic vo'otiticotic li juriootiticotic. ⁴¹ Ti bu isjipanic ta cruz ti Jesuse, oy tey nopol ts'unbil olivotic. Oy tey ch'objbil ton ta yut olivotic scuenta ánima. Ach' ch'en to, mu to much'u tey tic'bil. ⁴² Ja' tey ay stiq'uic ti Jesuse yu'un nopol no'ox. Ti istiq'uic ta orae, yu'un ja'o xa ta jcuxticotic ta smalel c'ac'al.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti Jesuse

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 Sob ta rominco, ja' li primero c'ac'al xemanae, ic' to'ox la ibat ta muquenal ti María liquem tal ta Magdala. Ti c'alal ic'ote, iyil ti setetinbil xa'ox la loq'uel li smac sti'il ch'ene. ² Isut tal ta anil, tal yalbotiticotic, vo'on xchi'uc ti Simon Pedroe, vo'on ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse.

—Isloq'uesic xa ti Cajvaltique. Na'tic bu ay yaq'uic —xiyutoticotic yulel.

³ Ora libatoticotic ta muquenal xchi'uc ti Pedroe. ⁴ Co'ol anil libatoticotic. Li vo'one lijelav ech'el, ba'yi lic'ot ta ti' ch'en. ⁵ Ijnach'ita ochel li yut ch'ene. Iquil ti tey losol ti saquil poq'ue pero muc xi'och. ⁶ Ti c'alal ic'ot ti Simon Pedroe, ora i'och. Iyil ti tey losol ti saquil poc' c'ambil o to'ox ti ánima Jesuse. ⁷ Iyil ti tey balbil comel ti sut'obil sjole, pero slecoj xchi'uc ti sc'amobile. ⁸ Vo'on ti ba'yi lic'ote, ts'acal to li'och ta yut ch'en. C'alal iquil c'u x'elan comem ti poq'uetique, ijch'un ti icha'cuxi xa loq'uel ti Cajvaltalic Jesuse. ⁹ Mu to'ox jna'

beticotic smelol ti ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti persa ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltalic Jesuse. ¹⁰ Lisut ta jna'titicotic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol María Magdala ti Jesuse

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Ti María tey icom ta ti' ch'en, choq'uita sba. Ti c'alal volel ch-oq'ue, isnach'ita la ochel li yut ch'ene. ¹² Iyil la ti tey chotajtic cha'vo' anjel ta vinajele, jun la ta sjol, jun la ta yoc ti yo' bu telanbil to'ox ti ánima Jesuse. Sac la ti sc'u'ique.

¹³—Ants, ¿c'u yu'un ti cha'oq'ue? —x'utat la ti María.

—Yu'un isloq'uesic xa ti Cajvale. Mu jna' bu ba yaq'uic —xut la ti anjeletique.

¹⁴ C'alal laj yal chac taje, isq'uel la spat. Iyil la ti tey va'al jun viniq'ue, pero muc la xojtiquin mi ja' ti Jesuse.

¹⁵—¿C'u yu'un ti cha'oq'ue? ¿Much'u chasa'? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ti María isnop la ti ja' ti jchabiejs'unubaltique.

—Totic, mi vo'ot aloq'ues ti ánima, albon ca'i bu ay avac' yu'un ta jcuch ech'el —xut la.

¹⁶—¡María! —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ti María ijyoyij la, isc'opon la ta jc'op'iticotic, ja' li ebreo c'ope:

—¡Raboni! —xut la. Li Rabonie “jchanubtasvanej”, xi smelol.

¹⁷—Mu me xtal apicon yu'un chibat xa yo' bu ti Jtote. Batan, ba albo ya'iic li jchi'iltaque, ja' li much'utic co'ol quich'ojtic ta muc' ti Jtotic Riox jchi'uc-tique: “Ja' yech iyal tal li Jesuse: Chibat xa yo' bu ti Jtote, ja' Atotic uc. Ja' Cajval, ja' Avajvalic uc, xi”, xavut me c'otel li yantique —x'utat la yu'un Jesús ti María.

¹⁸ Ti María liquem tal ta Magdala isut tal.

—Iquil xa ti Cajvaltic Jesuse —xiyutoticotic yulel vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse.

Ti c'usitic i'albat yu'un ti Jesuse liyalboticotic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol yajchanc'optac ti Jesuse

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ C'alal ic' xa'ox osil ta primero c'ac'al xemanae, ja' li romincoe, teyoticotic ta yut na, vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse. Lec jmacojticotic ti ti'nae, yu'un xi'emoticotic o ti cajmelt-sanejc'opticotic. Tey ic'ot ti Jesuse. C'alal iquilticotic, tey xa va'al ta o'lol yo' bu tsoboloticotic.

—Junuc me avo'onic —xiyutoticotic.

²⁰ Iyac' quilticotic ti bu yayjem ti sc'obe xchi'uc ti xocone. Ijch'unticotic ti ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ximuyubajoticotic xa. ²¹ Liyalboticotic noxtoc:

—Junuc me avo'onic. Ja' chac c'u cha'al listac tal ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Jtote, ja' no'ox yech chajtaquic ech'el ta yalel a'yuc ti c'usi caloje —xiyutoticotic.

²² Ti Jesuse lisvuch'taoticotic.

—Ich'ic ti Ch'ul Espíritu uque. ²³ Ti much'utic chavaquic ta pertonal mi oy c'usi chopol ispasique, ja' no'ox yech ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic mu xavaquic ta pertonale, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja'to ixch'un ti Tomase ti c'alal iyil stuc ti cha'cuxiem xa ti Jesuse

²⁴ Ti Tomase ti vach xcoticotic, ch'abal ox tey ti c'alal ic'ot ti Jesuse. Ti Tomase ja' lajchavo'oticotic o ta yajchanc'op ti Jesuse.

²⁵—Iquilticotic xa ti Cajvaltic Jesuse —xcoticotic.

—Ja'to mi iquil jtuc li yav lavux ta sc'obe, mi ijpaibe sni' jc'ob ta yav lavuxe, mi ijtic' ochel jc'ob ta yav lanza ta xocone, ja'to ta jch'un ti cha'cuxiem xae —xiyutoticotic.

²⁶ Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'al iquilticotic, ja'o tey tsoboloticotic noxtoc ta yut na. Tey xa ti Tomas uque. Lec jmacojticotic ti ti'nae. Tey ic'ot noxtoc ti Jesuse. C'alal iquilticotic, tey xa ta o'lol yo' bu tsoboloticotic.

—Junuc me avo'onic —xiyutoticotic.

²⁷ I'albat ti Tomase:

—La' pajo li sni' ac'ob ta yav lavuxe. Q'uelavil li jc'obe. Tic'o ochel lac'ob li' ta yav lanza ta jxocone. Mu me teyuc no'ox xanopilan, ch'uno ti cha'cuxiemon xae —x'utat.

²⁸ —iVo'ot Rioxot, vo'ot Cajvalot! —xi ti Tomase.

²⁹—Tomás, ja'to ach'un ti c'alal avil atuc ti cha'cuxiemon xae. Toj lec ti much'utic ta xch'unic ti muc xiyilique —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u yu'un ti iyich' ts'ibael li vun li'i

³⁰ Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic, iquilticotic ti ep iyac' iluc slequilal syu'elal ti Jesuse pero muc xich' ts'ibael scotol li' ta vune. ³¹ Ti c'u yepal iyich' ts'ibaele, ja' yo' xach'unic o ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, ti ja' t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal pasvanuc ta mantale. Mi chach'unique, chacuxiic o ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol vucvo' yajchanc'optac ti Jesuse

21 Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic, ts'acal to iquilticotic ta ti'nab Tibérias ti Jesuse. Ja' yech iquilticotic chac li'i: ² Teyoticotic ta ti'nab xchi'uc jchi'iltac, ja' ti Simon Pedroe,

xchi'uc ti Tomase ti vach xcoticotique, xchi'uc ti Natanaele ti liquem tal ta jteclum Caná ta estado Galileae. Tey jbanquil uc ti Zebedeo sbi ti jtoticotique. Tey otro cha'vo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse.

³—Chba jtsac tal choy —xiyutoticotic ti Simon Pedroe.

—Batic, chba jchi'inoticotic uc —xcoticotic.

Li'ochoticotic ta canova, libatoticotic. Sjunul ac'ubal ijsa'ticotic ti choye pero mi jcot muc bu ijtaticotic. ⁴Ti c'alal isacube, iquilticotic ti tey ta ti'nab ti Jesuse. Muc xcojtiqunticotic mi ja'.

⁵—Jcremoti, ¿mi ataic xa li choye? —xiyutoticotic.

—Ch'abal to —xcoticotic.

⁶—Jipo ochel ta abats'ic'obic lanu-ti'lique, tey chataic —xiyutoticotic.

Ti c'alal ijpticotique, inoj tajmec ta choy. Muc xlic cu'unticotic ochel ta yut canova. ⁷Vo'on li Juanone ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse,

—¡Ja' li Cajvaltic Jesuse! —xcut ti Pedroe.

C'alal iya'i ti Simon Pedroe ti ja' ti Cajvaltic Jesuse, ora islap sc'u' yu'un slo'oj to'ox. Isjip sba ta nab, ba sta ti Jesuse.

⁸Li vo'oticotique ta canova liloc'oticotic, tey jquilojticotic loq'uel ti jnuti'ticotique yu'un noj ta choy. Mu másuc nom li ti'nabe, oy no'ox nan cien metrourc snamal.

⁹Ti c'alal liloc'oticotic ta ti'nabe, iquilticotic ti tey tsoybil c'oq'ue, bats'i lec yac'lel. Tey chta'aj jcot choy. Oy tey pan noxtoc.

¹⁰—Ich'ic tal cha'cot oxcotuc lachoy-ique —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹¹I'och ta canova ti Simon Pedroe, ba snit loq'uel ta ti'nab ti jnuti'ticotique. Noj ta muc'tic choy. Oy ciento cincuenta y tres. Ac'u mi ep ti choye pero muc xjat ti stsacobile.

¹²—La' ve'anic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Mi jun muc jac'ticotic ti much'ue yu'un icojtiqunticotic ti ja' ti Cajvaltic Jesuse. ¹³Ti Jesuse istam ti pane xchi'uc ti vobil choye, liyac'boticotic.

¹⁴Ja' yox'ech'elal o iquilticotic ti Jesuse ti c'alal cha'cuxiem xa'ox loq'uel ta smuquenale.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Pedroe ti c'u x'elan chtune

¹⁵Ti c'alal laj ve'iconticotique, ja' yech lic albatuc ti Simon Pedroe:

—Simón, screm Jonás, ¿mi más to ac'anojon chac c'u cha'al lachi'iltac li'i? —x'utat yu'un ti Jesuse.

—Cajval, ana'oj ti jc'anojote —xut.

—Ti much'utic ach' to lic yich'i-con ta muq'ue, q'uelbon me chac c'u cha'al tsq'uel smimi'ic li jchabichijetique —x'utat.

¹⁶—Simón, screm Jonás, ¿mi ac'anojon? —x'utat noxtoc.

—Cajval, ana'oj ti jc'anojote —xut.

—Ti much'utic vo'ne xa lic yich'i-con ta muq'ue, chabibon me chac c'u cha'al ta xchabi xchijic li jchabichijetique —x'utat.

¹⁷—Simón, screm Jonás, ¿mi ac'anojon? —x'utat ta yox'ech'elal.

Ti Pedroe iyat o yo'on ti yox'ech'elal xa ijac'bate.

—Cajval, ana'oj scotol. Ana'oj ti jc'anojote —xut.

—Scotol ti much'utic yich'ojicon ta muq'ue, sa'bo sve'elic chac c'u cha'al tsa'be sve'el xchijic li jchabichijetique.

¹⁸Ta melec chacalbe, ti c'alal c'oxot to'oxe mu c'u vocol ava'i; atuc alap ac'u', labat ti bu sc'an avo'one. Pero ti c'alal xamolibe, chachuque. Alich'oj ac'ob ta te' chacham —x'utat yu'un ti Jesuse.

¹⁹Ti i'albat chac taje, ja' iya'i o ti Pedroe ti c'u x'elan ta xchame. Ti ja' yech ta xchame, ja' chac' o ta ich'el ta muc' ti Rioxe.

—Ich'on o me ta muc' —x'utat yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yalaj ti yech scotol
ti c'usitic ists'iba ti Juane**

²⁰Ti Pedroe iyil ti nap'alon ech'el ta spatique, vo'on li Juanone ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse, ti tey ts'eelon ta xoncon ti c'alal live'oticotique, ja'o ti c'alal ijac'be ti much'u junucal ch-ac'on o entrucal. ²¹C'alal liyil ti Pedroe —Cajval, li jchi'il li'i ¿c'u x'elan ta xcham uc? —xut ti Jesuse.

²²—Mi sc'an co'on ti cuxul chul jta ti c'alal xicha'sut tale, mu acuentauc. Li vo'ote ich'on o me ta muc' —x'utat.

²³Ora iya'iic ti jchi'iltactic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe ti muc bu chicham ti yalajique. Ti Jesuse muc xal ti muc bu chichame. Ja' no'ox iyal: “Mi sc'an co'on ti cuxul chul jta ti c'alal xicha'sut tale, mu acuentauc”, x'utat ti Pedroe.

²⁴Scotol ti c'usitic ijts'iba li'i yu'un iquil ica'i jtuc, vo'on li Juanone, ti yajchanc'opon to'ox ti Jesuse. Ja' yech ispas, ja' yech iyal ti Jesuse.

²⁵Toj ep c'usitic ispas ti Jesuse. Ti iyich'uc ts'ibael scotole, toj ep libroetic ti yechuque. Ti c'u yepal ts'ibabil li'i, xu' chicuxiotic o ta sbatel osil.

SVUN HECHOS

JA' LI' TS'IBABIL TI C'U X'ELAN IYALIC A'YUC SC'OPLAL CAJVALTIC JESUS TI APOXTOLETIQUE

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta stac tal ti Ch'ul Espíritue

1 Teófilo, ti vun lajts'ibabe ta ba'yie, vo'on li Lucasone, lalcalbe xa ti c'usitic ispas ti Jesuse, ti c'u x'elan ichanubtasvan ti c'alal li' to'ox ta sba balamile. ²Lavie yan xa o c'usi chacalbe. C'alal mu to'ox la chbat ta vinajel ti Jesuse, ip'ijubtasat la yu'un ti Ch'ul Espíritue, i'albatic la comel mantal li apoxtoletique. ³C'alal cha'cuxieme xa'oxe, iyilulanic to la cha'vinic c'ac'al. Más to la i'albatic c'u x'elan ta spasvan ta mantal ti Rioxe. Ja' la isna'ic o ti cha'cuxieme.

⁴C'alal xchi'uquic to'ox la ti Jesuse —Mu to me xaloq'uic ech'el li' ta Jerusale. Malaic ti Ch'ul Espíritue ti yaloj onox ti Jtotic Riox ta vinajele ti chacac'beic chac c'u cha'al lalcalbeic onoxe. ⁵Ti Juane layac'be avich'ic vo'. Li vo'one po'ot xa xacac'beic ti Ch'ul Espíritue —x'utatic la comel.

Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse

⁶C'alal tsobolic to'ox la xchi'uquic ti Jesuse —Cajval, ¿mi ista xa yora noxtoc ti li' xa no'ox chloc' preserente ta jlumaltique? ¿Mi vo'ot xa cha'och? —xutic la.

⁷—Mu acuentaicuc c'usi ora. Stuc no'ox sna'oj ti Jtotic Rioxe yu'un ja' scuentainoj scotol. ⁸Ti c'alal xtal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritue, ja' ta stsatsubtas avo'onic. Chavalic a'yuc c'usi caloj li' ta jteclum Jerusale, xchi'uc li' ta estado Judeae, xchi'uc ta estado Samaria, xchi'uc ta sjunlej balamil —x'utatic la comel yu'un ti Jesuse.

⁹Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ja'o la imuy ta vinajel. Li apoxtoletique iyilic la imuy. Imac la ta toc, ich'ay la ta satic. ¹⁰Ti c'alal sq'uelojic muyel vinajel yo' bu imuy ti Jesuse, ja'o la iyilic tey va'ajtic cha'vo' anjel ta sts'elic, co'ol la xchi'uc vinic yilel. Sac la sc'u' xcha'va'alic.

¹¹—Jgalileaetic, ¿c'u yu'un chaquelic li vinajele? Ti c'u x'elan imuy li Jesuse, ja' no'ox yech ta xcha'sut tal —x'utatic la yu'un ti anjeletique.

Ja' li' yaloj ti ist'ujbeic sq'uexol ti Judase

¹²Teic ox la ta vits Olivotic ti c'alal imuy ta vinajel ti Jesuse. Li vits Olivotic nopol xil sba xchi'uc Jerusalén. Ja' no'ox yech snamal chac c'u cha'al snamal chanavic ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique. Li apoxtoletique isutic la ta Jerusalén. ¹³Ti c'alal ic'otique, imuyic la ta xcha'cojol jolna yo' bu xch'amunojique. Ja'ic li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane, xchi'uc li Andrese, xchi'uc li Felipee, xchi'uc li Tomase, xchi'uc li Bartolomee, xchi'uc li Mateoe, xchi'uc li otro jun Jacoboe li screm Alfeoe, xchi'uc li Simone ti ochem to'ox ta partido jzeloteetique, xchi'uc li Judas yits'in Jacoboe. ¹⁴Tey la tsobol o scotolic, co'ol la isc'oponic Riox jujun c'ac'al. Tey la xchi'uquic jayvo' antsetic. Tey la xchi'uquic noxtoc ti María sme' Jesuse, xchi'uc yits'intac ti Jesuse.

¹⁵Ti c'alal tey tsobolic uc ti yane ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltuc Jesucristo uque, ja'o la isva'an sba ta o'lol li Pedroe. Oy nan ciento veinteuc ti tey tsobolique.

¹⁶—Jchi'iltactic, viniquetic, antsetic, ic'ot onox ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Riox ti ta más vo'nee ti c'alal ich'amunbat ye yu'un Ch'ul Espíritue ti Davide. Ja' iyal ti c'usi ispas xa ti Judase, ja' ti iyic' ech'el ti much'utic ixchuquic ti Jesuse. ¹⁷Ti Judase co'ol to'ox yajchanc'opoticotic ti

Jesuse. Ti ta alele, chal a'yuc uc ti c'usi iyal ti Jesuse —xi la li Pedroe.

¹⁸Ti Judase itojat la ti iyac' entrucal ti Jesuse. Ts'acal to ba la sutes ti stojole, ismanic o la osil. Ti Judase ba la sjoc'an sba chamuc yo' bu ti osil ismanique. Ja' no'ox la ti muc tey joc'ol icom chac c'u cha'al isnope. Ip'aj la, ts'ucul la ic'ot. Toj la loq'uel sbiquil. ¹⁹Iya'iic la ti much'utic tey nacal ta Jerusalene, Acéldama la isbiin ti osile. Li Aceldamae “Ch'ich' Lum”, xi smelol.

²⁰Iyal la noxtoc li Pedroe:

—Ts'ibabil onox ta svunal jq'uevujtic: Mu me much'u xba nacluc teyo'e, xi ts'ibabil. Ts'ibabil noxtoc ti yan o much'u chich' li yabtel Judase.

²¹⁻²²Yech'o un persa ta jt'ujbetic sq'uexol. Ja' ta jt'ujtic junuc li much'utic li' onox jchi'uctique, ti scotol c'ac'al co'ol ijchi'inticotic ta xanvil ti Cajvaltich Jesuse, yo' co'ol xcalticotic ti icha'cuxi ti Jesuse. Ja' ta jt'ujtic junuc li much'utic co'ol iquilticotic i'ac'bat yich' vo' yu'un Juan ti Jesuse c'alal to ti ibat ta vinajele —xi la li Pedroe.

²³Ist'ujic la cha'vo'. Ti june José Barsabás la sbi. Justo la sbi noxtoc. Ti june Matías la sbi. ²⁴⁻²⁵Ti c'alal laj st'ujic, isc'oponic la Rioxe.

—Cajval, vo'ot avilojbe yo'on li crichanoetique. Li cha'vo' li'i ac'o quilticotic much'u junucal ti at'ujoje, yu'un ta x'och ta avaj'apoxtol uc. Ja' ta x'och ta sq'uexol ti Judase. Ti Judase ich'ay yu'un isa' smul, yech'o ti ba yich' castico ta sbatel osile —xiic la ti c'alal isc'oponic Rioxe.

²⁶Lic la tajinicuc li apoxtoletique, ja' la isq'uelic o much'u junucal ta xcom. Ja' la icom yu'unic ti Matíase. Yech'o un ipasic ta lajchavo' noxtoc li apoxtoletique.

Ja' li' yaloy ti ital ti Ch'ul Espíritue

2 Ta q'uin Pentecostese tey la tsobolic ta jun na li lajchavo'e, xchi'uc ti yane ti xch'unojic li se'op Rioxe uque. ²Iya'iic la ti oy c'usi tsots ibac' ta vinajele. Co'ol la xchi'uc ic' ti tsots xjumumete. Iya'iic la scotolic ti bu chotajtique. ³Co'ol la xchi'uc lebc'oc' iyilic, ic'ot la ta sjolic jujun. ⁴Tal la chi'inaticuc scotolic yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ja'o la ic'opojic ta yantic c'op, ja' la ti c'usi c'opal iyulesbat ta sjolic yu'un ti Ch'ul Espíritue.

⁵Tey la talemic ta Jerusalén uc ti jurioetique ti stanioj sbaic ech'el ta yantic balamile, ja'ic la ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Rioxe. ⁶Ti c'alal iya'iic ti c'usi xjumumete, ora la itsob sba scotolic. Iya'iic la ti naca ta se'op stuquic ic'oponatic, xch'ayet xa la yo'onic tajmec.

⁷—Li much'utic li' ta xc'opoje, ¿mi ma'uc jchi'iltactic ti liquemic tal ta estado Galileae? ⁸¿C'u cha'al ti sna'ic li jc'optique? ¿C'uxi ixchanic? ⁹Yu'un ep ta tos jc'optic ti li' talemotic ta q'uine. Liquemotic tal jlom ta Partia, jlom ta Media, jlom ta Elám, jlom ta Mesopotamia, jlom li' ta estado Judeae, jlom ta Capadocia, jlom ta Ponto, jlom ta Asia. ¹⁰Jlom liquemotic tal ta Frigia, jlom ta Panfilia, jlom ta Egipto, jlom ta Africa ta sjelavel jteclum Cirenee. Talem jlom jromaetic ti ja' yech xch'unojic chac c'u cha'al jch'unojtique. Talem jlom jchi'iltactic ti tey nacal ta Romae. ¹¹Jlom liquemic tal ta Creta, jlom ta Arabia. Pero jcotoltic xca'i ta jc'optic li c'usitic ach' to ispas ti Rioxe —xut la sbaic.

¹²Xch'ayet xa la yo'on scotolic, mu la sna'ic c'u yu'un ti x'elan ic'ote.

—¿C'usi smelol xana'ic? —xut la sbaic.

¹³Ti jlome ilabanvanic la:

—Yu'un nan ta xyacubic —xiic la.

**Ja' li' yaloj ti oxmil
j'israeletic ixch'un sc'op Riox
ti c'alal ic'opoj ti Pedroe**

¹⁴Li Pedroe isva'an la sba xchi'uc ti buluchvo' xchi'iltaque. Tsots la ic'opoj.

—Jchi'iltactic, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta estado Judeae xchi'uc vo'oxuc ti li' talemoxuc ta Jerusaleme, a'yic me li c'usi ta xcale. ¹⁵Muc bu chiyacuboticotic chac c'u cha'al chavalique yu'un baluneb to ora. ¹⁶Li c'usi chavilique, ja' ic'ot xa ti c'usi iyal ti Joel yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

Ja' yech liyalbe ti Rioxe, xi ti Joele.

¹⁷Ti c'alal po'ot xa'ox xljaj li balamile, ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ta xcac'beic xchi'in Ch'ul Espiritu ti junon jchi'uque.

Ti amomique ja'o chlic yalic ti c'usi caloje, ac'u mi crem, ac'u mi tseb.

Ti bu sva'lej xa scremique chcac'be yil li c'usi leque.

Ti moletique oy c'usi chcac'be yil ta svayichic.

¹⁸Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mi vinic, mi ants, chcac'be xchi'in Ch'ul Espiritu ti junon jchi'uque.

Chlic yalic a'yuc ti c'usi chcalbee.

¹⁹Chcac' ta vinajel, chcac' ta bamil ti c'usi xi'el sbae; ch'ich', xchi'uc c'oc', xchi'uc ch'ayil.

Ta xi'ic o ti crixchanoetique.

²⁰Ta x'lic'ub yu'un ta xmac sat li c'ac'ale. Li jch'ulme'tique ta stsajub chac c'u cha'al ch'ich'.

Ja' yech ta xc'ot ti c'alal po'ot xa'ox xcalbe bu chbat ta sbatel osil li crixchanoetique.

Ja'o xa chvinaj ti much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile,

xchi'uc ti much'utic ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osile.

²¹Scotol ti much'utic tsc'an chcxuic ta sbatel osile, chcac' cuxlicuc,

xi ti Rioxe, xi onox ti Joele.

²²Jchi'iltactic, a'yic me li c'usi chcale. Vo'otic li j'israeletic, ac'u jyules ta joltic ti ep ta ech'el iyac' iluc slequillal syu'elal ti Jesus Nazarete. Iquiltic c'u x'elan ispas. Xch'ayet xa co'ontic. Ta melet ti ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe, yu'un naca ta syu'el Riox ispas. ²³I'aque entrucal yu'un onox yech snopoj ti Rioxe. Vo'oxuc atsaquic, avac'beic smil ta cruz ti much'utic mu xich' ta muc' ti Rioxe. ²⁴Ti Rioxe ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal yu'un mu onox bu ta xcham o. ²⁵Ti David ti ta vo'nee ja' yech iyalbe ti Rioxe:

Achi'inojon sjil c'ac'al.

Li'ot ta jpat ta jxocone, yech'o ti mu xixi'e.

²⁶Yech'o un sjunul co'on ta xcalbe jchi'iltac ti quiloj chac'uxubinone.

Ti c'alal xichame, jna'oj ti chacha'cuxesone.

²⁷Muc bu chicham o.

Muc bu ta xc'a' jpat jxocon, vo'on lach'amalone.

²⁸Avalbon xa ti chicuxi ta sbatel osile.

Jun co'on ta sbatel osil ti c'alal xc'ot jchi'inote,

xi ti c'alal isc'opon Riox ti Davide.

²⁹Jchi'iltactic, jna'ojtic ti mu sc'oplaluc stuc ti iyale. Ti Davide icham, ismuquic. Jna'ojtic ti bu mucbile. ³⁰Ti c'usi iyal ti c'alal isc'opon Riox ti Davide, ja' sc'oplal ti Cajvatic Jesuse yu'un ja' yech isc'opon Stot ti Cajvatic Jesuse. Ti Davide ich'amunbat no'ox ye, yu'un ja' yaj'alc'op Riox. I'albat noxtoc yu'un ti Rioxe ti jun smom ta xcom ta sq'uevole ti ja' chispasotic ta mantal, vo'otic li juriootique. ³¹Yech'o ti iyal ti ta xcha'cuxi ti Cristoe, ti muc bu ta xcham oe, ti muc bu ta xc'a' li spat xocone. Ja' ic'ot ti c'usi iyale. ³²Riox ixcha'cuxes ti Jesuse. Vo'oticotic iquilticotic. ³³Ta syu'el Riox i'iq'ue muyel ta vinajel ti Jesuse. Lavie tey xa chotol ta sbats'ic'ob ti Rioxe. Al-

bil onox yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele ti ta stac tal ti Ch'ul Espíritue. Yech'o un tal xa xchi'inoticotic. Avilic, ava'iic xa uc. ³⁴⁻³⁵Ti Davide muc xbat ta vinajel xchi'uc spat xocon, pero ja' yech iyal:

Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:

“Chachoti ta jbats'ic'ob,

chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae”, x'utat, xi ti Davide.

³⁶Ac'u jyules ta joltic jcotoltic, vo'otic li j'israelotique, ti Jesús avaq'uic ta milel ta cruze, ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantale, ti tsto jmultic jcotoltique —xi la li Pedroe.

³⁷Ti c'alal iya'iic ti xchi'iltac ta jurioale ti c'usi iyal li Pedroe, iyat la yo'onic tajmec yu'un li smulique.

—Jchi'iltactic, ¿c'usi tse'an ta jpasticotic? —x'utat la li Pedroe xchi'uc li xchi'iltac ta apoxtolale.

³⁸—Ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ich'ic vo' ta scuenta ti Jesucristoe yo' xayac'beic o pertonal yu'un amulic ti Rioxe, yo' xtal xchi'inoxuc o ti Ch'ul Espíritue. ³⁹Ti Rioxe yaloj onox ti chac'be xchi'in Ch'ul Espiritu ti much'utic ta xch'un iq'uel yu'un ti Rioxe. Xu' chaxchi'inic uc. Xu' xchi'inatic li jch'amaltic uque. Xu' xchi'inatic li much'utic ma'uc jchi'iltique mi ta xch'unic iq'uel yu'un ti Rioxe —xi la li Pedroe.

⁴⁰Li Pedroe ep to la c'usi iyal. Ti slajeb xa ti c'usi iyale —Ich'ic ta muc' ti Rioxe yo' mu xa'ochic o ta c'oq'ue chac c'u cha'al ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil li much'utic mu xich' ta muq'ue —xi la.

⁴¹Ti jayvo' ixch'un c'usi iyal ti Pedroe iyich'ic la vo'. Ta jun no'ox c'ac'ale ixch'unic la oxmil xchi'iltac. Ja' la yech ip'ol ti much'utic chich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. ⁴²Sjunul la yo'on ixch'unic ti c'usi i'albatic yu'un li apoxtoletique. Co'ol la sjolic scotolic. Ixchi'in la sbaic ta sc'oponel Riox. Sjunul la yo'on ispasic chac c'u cha'al iyac' iluc ti Caj-

valtic Jesuse ti c'alal i'ac'bat sve'ic pane, ti i'ac'bat yuch'ic ya'l'el uva li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti co'olco'ol iscolta sbaic ti jayvo' ixch'unic li sc'op Rioxe

⁴³Li apoxtoletique ep la ta ech'el iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox yu'un la tey xchi'uquic. Xch'ayet xa o la yo'onic scotol li crixchanoetique. ⁴⁴Ti much'utic ixch'un li sc'op Rioxe, co'olco'ol la iscolta sbaic, ixch'acbe la sbaic ti c'usitic oy yu'unique. ⁴⁵Ti c'alal iyilic ti ch'abal c'usuc yu'un ti yantique, ixchon la yosilic jlom, ixchon la c'usuc yu'unic jlom. Ti stojole ja' la iyac'beic ti much'utic ch'abal c'usuc yu'une. ⁴⁶Scotol la c'ac'al istsob sbaic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén. Isve'ic la pan ta snaic, iyuch'ic la ya'l'el uva yu'un sna'o-jic ti ja' icham ta scoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse. Co'ol la ive'ic, xmuyubajic xa la scotolic. Lec la iyil sbaic tajmec.

⁴⁷—Coliyalbotic Riox ti istoj li jmultique —xiic la.

Lec la i'ileic yu'un sjunlej jteclum. Ti Cajvaltic Jesucristoe ip'ol la yu'un junun c'ac'al ti much'utic ixch'unic ti tojbil smulique.

Ja' li' yaloj ti ilecub yoc jun coxo ti tey chotol ta sti' scorraltional muc'ta templo

3 Li Pedroe xchi'uc li Juane ba la sc'oponic Riox ta ti' muc'ta templo. Ta oxib la ora xmal ibatic, yu'un ja'o yora ta sc'oponic Riox scotol ti xchi'ilique. ²Tey la chotol ista jun xchi'ilic, coxo la ayanem. Scotol la c'ac'al chcuche ech'el, tey la che'ot xchotanel ta sti' scorraltional muc'ta templo yo' “Leclec Sba” xi sbie. Tey to'ox la ta sc'an limoxna ti coxae. ³Ti c'alal iyil ti ta x'ochic ta yut corralton li Pedroe xchi'uc li Juane, ic'anbatic la limoxna. ⁴Li Pedroe xchi'uc li Juane isq'uelbeic la sat ti coxae.

—Q'ueloticotic —xut la li Pedroe.

⁵Ti coxae iq'uelvan la. Ismala la mi oy c'usi ta x'ac'bat.

⁶—Ch'abal jtaq'uin pero oy c'usi chacac'be. Ja' ta syu'el ti Jesucristo Nazarete chacalbe, va'lan, xanavan —xut la coxo li Pedroe.

⁷Li Pedroe itsacbe la sbats'ic'ob ti coxae, isnit la liquel. Ora la itsatsub xchibal yoc. ⁸Ip'it la, va'al la ic'ot, lic la xanavuc. Ichi'ineic la ochel ta yut scorraltional templo li Pedroe xchi'uc li Juane. Juliquel la chanav, juliquel la ch-p'itomaj ochel, xmuyubaj xa la tajmec.

—Coliyal Cajvatic ti lecon xae —xi la.

⁹Ep la crixchanoetic iyil ti chanav xa ti coxae, ti “coliyal Riox”, xie. ¹⁰Iyoj-tiquinic la ti ja' ti jc'anlimoxna to'oxe ti tey xchotet ta sti' scorraltional templo yo' “Leclec Sba” xi sbie. Xch'ayet xa la yo'onic ti c'alal iyilic ti lec xa ti coxae.

Ja' li' yalaj ti iyal sc'op Riox ta scorirolal muc'ta templo ti Pedroe

¹¹Tey ta scorirolal muc'ta templo yo' Salomón sbie, tey la isva'an sbaic li Pedroe xchi'uc li Juane. Tey la xchi'uquic ti coxo to'oxe yu'un la mu x'ictavan. Ti crixchanoetique xch'ayet xa la yo'onic ti lec xae. Istsob la sbaic tal scotolic.

¹²Li Pedroe c'alal iyil ti itsob sba tal ti crixchanoetique,

—Jchi'iltactic, ¿c'u yu'un ti xch'ayet avo'onique? ¿C'u yu'un ti chaq'uelotitic tajmeque? Mu me xavalic ti ta jyu'el jtucticotique, ti ta slequil co'on jtuctitic ti chanav xa li vinique. ¹³Ti Riox yich'ojic ta muc' ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee, ja' ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove, iyac' iluc ti oy syu'el ti Xch'amale, ja' ti Jesuse, ti avac'beic entrucal Pilatoo. Ti c'alal ta ox scolta li Pilatoo, li vo'oxuque muc xac'anic ti ta xcole. ¹⁴Ja' muc xac'anic ti ja' ta xcol ti much'u ch'abal smule, ti lec yo'one. Ja' ac'anbeic scolel ti jmil-vaneje. ¹⁵Ja' avaq'uic ta milel ti much'u

chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Pero icha'cuxesat yu'un ti Rioxe. Li c'usi ta xcalticotique, yech, yu'un iquiltitic. ¹⁶Jch'unojticotic ti oy syu'el ti Jesuse. Ja' ta syu'el ti lec xa li vinique ti li' chav-illique ti xavojtiquinique. Yu'un ijch'un-titicotic ti oy syu'el ti Jesuse, yech'o ti lec xae.

¹⁷Jchi'iltactic, jna'oj ti muc xul ta ajolic ti ja' ti Jesuse ti much'u sc'oplal ta stac tal ti Rioxe, yech'o ti avaq'uic ta milele. Ja' no'ox yech muc xul ta sjolic li cajmeltanejc'optic uque. ¹⁸Yu'un ja' ic'ot ti c'usi yalaj ti Rioxe ti c'alal ix-ch'amunbe ye ti yaj'alc'optac ti ta más vo'nee. Iyalic onox ti persa ta xcham ti Cristoe ti ja' st'ujoj Riox chispasotic ta mantale. ¹⁹⁻²⁰Yech'o un ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ich'ic ta muc' ti Rioxe yo' xayac'beic o pertonal yu'un lamulique, yo' jun o avo'onique, yo' stac o tal noxtoc ti Jesuse ti ja' st'ujoj Riox chispasotic ta mantale. ²¹Ti Jesucristoe tey xa ta vinajel. Ja'to ta xtal ti c'alal sta yora ta slecubtas balamil ti Rioxe chac c'u cha'al iyal ti yaj'alc'optac ti ta más vo'nee. ²²Ti Moises ja' yech iyalbe ti vo'ne moletique: “Ti Rioxe ta to xast'ujbeic jun j'alc'op ta ts'acal. Jchi'iltic ta st'uj chac c'u cha'al li vo'one. Xach'unbeic me ti c'usi chayal-beique. ²³Ti much'utic mu xch'une mu stac' chba xchi'inic ta sbatel osil ti Rioxe”, xi ti Moises.

²⁴Iyal ti Samuel uque, ti yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee, ti ta xtal onox ti much'u st'ujoj ti Rioxe chac c'u cha'al ic'ot xae. Ja' onox yech iyal ti yan yaj'alc'optac Riox ti ts'acal to laj taluque. ²⁵Vo'otic jc'oplaltic ti ja' yech i'al-batic yu'un Riox ti vo'ne moletique: “Ti amome ja' ta sta o bentisyon ti jaylajuntos crixchanoetic ta sba balamile”, x'utat onox yu'un Riox ti Abraame. ²⁶Ti Rioxe ba'yi listacbotic tal ti Xch'amale, yu'un tal scoltaotic yo' xquictatic o ta jujuntal

spasel li c'usitic chopole —xut la xchi'il-tac li Pedroe.

**Ja' li' yaloj ti itsaqueic
yu'un jmeltsanejc'opetic
ti Pedroe xchi'uc ti Juane**

4 Ti c'alal yolel la chlo'ilaj xchi'uc crixchanoetic li Pedroe xchi'uc li Juane, tey la ic'ot jayvo' paleetic xchi'uc ti totil jchabiejtemploe. Tey la ic'ot jayvo' jsaduceoetic uc. ²Capemic la c'o-tel. Ja' la capemic o ti ta xchanubtasvanic li Pedroe xchi'uc li Juane. Yu'un la iyalic ti ta xcha'cuxi ánimaetic chac c'u cha'al icha'cuxi ti Jesuse. ³Ja' la itsaqueic o, itiq'ueic la ta chuquel. Ti jchucvanejetique isnopic la ti ta yoc'omal to ta smeltsanbeic sc'oplale, yu'un la malem xa'ox c'ac'al ti c'alal itsaqueique. ⁴Pero ep la ixch'unic sc'op Riox ti iyal li Pedroe xchi'uc li Juane. Oy xa la vo'mil viniqetic xchi'uc ti much'utic ba'yi xch'unojique.

⁵Ta yoc'omal istsob la sbaic ta Jerusalén ti jmeltsanejc'opetic yu'un li j'israeletique. Ja'ic la jlom ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. ⁶Tey la ic'ot ti Anas uque, ti loq'uem totil palee, xchi'uc la ti Caifase. Xchi'uc la yan cha'vo' pale. Ti june Juan la sbi; ti june Alejandro la sbi. Tey la ic'otic uc scotol xchi'ilic ti totil paleetique. ⁷Ti c'alal tsobolic xa'ox lae, ja'o la iloq'uesatic ta chuquel li Pedroe xchi'uc li Juane. Iva'anatic la ta o'lol.

—¿Much'u layalbeic, much'u ta syu'el ti x'elán chapasique? —x'utatic la.

⁸Li Pedroe ip'ijubtasat la, itsatsubtasbat la yo'on yu'un ti Ch'ul Espíritue.

—Jtotic moletic, jmeltsanejc'opetic. ⁹⁻¹⁰Ti chajac'boticotie c'uxi ilecub yoc cu'unticotie li viniq, chcal ava'iic. Vo'otic li j'israeletique, ac'u jyules ta joltic ti ja' ta syu'el ti Jesucristo Nazarete ti ilecub yoc li vinic li'i. Ja' ti much'u avaq'uic ta milel ta cruze. Pero icha'cux-

esat yu'un ti Rioxe. ¹¹Li vo'oxuque ja' achi'ilic li alvaniletique ti isp'ajic li ton ti ist'uj li yajval nae ti ja' ta xac' ta xchiquin snae. Ja' yechoxuc yu'un ap'ajic ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Jesuse, pero lavie i'ac'bat xa tsots yabtel yu'un ti Rioxe. ¹²Yu'un ja' no'ox chispojotic yo' mu xi'ochotic o ta c'oq'ue. Muc much'u yan albil sc'oplal ti chispojotic, ja' no'ox ti Jesucristoe —xut la jmeltsanejc'opetic li Pedroe.

¹³C'alal iyil ti jmeltsanejc'opetique ti mu xi'ic li Pedroe xchi'uc li Juane, xch'ayet xa la yo'onic yu'un la sna'ojic ti muc bu ichanubtasatic ta smantal Rioxe, ti ch'abal yabtelique. Iyul la ta sjolic ti ixchi'inic to'ox ti Jesuse. ¹⁴Li Pedroe xchi'uc li Juane, ti tey la xchi'uquic ti coxo to'oxe, yech'o la ti mu xu' chnopbat smulic yu'un ti jmeltsanejc'opetique. ¹⁵Yech'o un itaqueic la loq'uel jliquel ta pana. Ti jmeltsanejc'opetique isnopic la c'usi ta xcha'leic li Pedroe xchi'uc li Juane.

¹⁶—¿C'usi ta jcha'letic xana'ic li viniqetic? Yu'un iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox, yu'un ilecub yoc li viniq. Iya'i xa scotol li much'utic li' naca-jtic ta Jerusalene. Mu xu' xcaltic ti mu yechuque. ¹⁷Yo' mu xa xalic o a'yuc ta sjunlej li jlumaltique, tsots ac'u calbetic ti mu xa ya'uc yalbeic sc'oplal ti Jesuse —xut la sbaic ti jmeltsanejc'opetique.

¹⁸Ti c'alal laj snopique, i'iq'ueic la ochel xcha'va'alic. Tsots la i'albatic ti mu xa la ya'uc yalbeic sc'oplal ti Jesuse, ti mu xa la ya'uc chanubtasvanicuc oe.

¹⁹—Alic c'usi jtosucal ti persa ta jch'unticotique. ¿Mi ja' ta jch'unticotie li c'usi chavalique, o mi ja' ta jch'unticotie c'usi yaloj ti Rioxe? ²⁰Yu'un persa chcalticotie ti c'usitic quilojticotique xchi'uc ti c'usitic ca'yojticotique —xiic la li Pedroe xchi'uc li Juane.

²¹Ti jmeltsanejc'opetique iyalic la noxtoc ti mu xa ya'uc yalbeic sc'oplal

ti Jesuse, ja'o la icoltaatic. Ta ox la x'ac'batic castico pero muc la x'ac'batic, yu'un la xi'em chaqu'uc castico ti jmeltsanejc'opetique. Yu'un la scotol xchi'il-tac "coliyal Riox" xiic ti iyilic ilecub yoc ti vinique. ²² Ti vinic ti ilecub yoc ta slequial syu'elal ti Rioxe, oy xa la más ta cha'vinic sjabilal.

Ja' li' yaløj ti isc'oponic Riox yo' stsatsub o yo'onique

²³ Ti c'alal icolic ech'el li Pedroe xchi'uc li Juane, c'ot la yalbeic xchi'ilic ta apoxtolal ti c'usitic i'albatic yu'un ti paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique. ²⁴ Ti c'alal iya'iique, isc'oponic la Cajvaltlic scotolic:

—Cajval, vo'ot acuentainoj scotol. Atuc no'ox Rioxot. Vo'ot apas vinajel balamil, xchi'uc mar, xchi'uc scotol li c'usitic oye. ²⁵ Vo'ot ach'amunbe ye ti avaj'alc'op David ti ta más vo'nee ti ja' yech iyale, ti ja' yech ists'ibae: Yech no'ox ti ta to stoy sbaic ta ts'acal ti much'utic ma'uc jchi'iltic ta israelale.

Yech no'ox ti c'usitic ta to snopic ti jchi'iltactic uque.

²⁶ Ti yajpasvanejc'ic ta mantale xchi'uc ti yajmeltsanejc'opique, co'ol to ta scrontainic ti Rioxe xchi'uc ti much'u st'ujøj Riox ta spasvan ta mantale,

xi onox.

²⁷ 'Ja' yech ic'ot yu'un li' istsob sbaic ta Jerusalén li Erodese, xchi'uc li Ponce Pilatoe, xchi'uc li much'utic ma'uc jchi'ilticotic, xchi'uc li jchi'ilticotic ta israelale. Co'ol isnopic ti ismilic ti ach'amale, ja' ti Jesuse, ti ch'abal smule, ti ja' at'ujøj chispasoticotic ta mantale. ²⁸ Ja' yech ixcha'leic chac c'u cha'al anopojo onoxe yu'un ja' yech ac'an. ²⁹ Cajval, lavie yo'onicuc spajesoticotic, vo'otiticotic ti chitunoticotic avu'one. Tsatsubtaso co'onticotic, mu me xquicta o

jbaticotic ta yalel a'yuc ti c'usi avaloje. ³⁰ Ac'o iluc ayu'el, ac'u quet'esticotic chamel. Ac'o cac'ticotic iluc yan señailtac yu'un ti quich'ojticotic ta muc'lach'amale —xiic la ti c'alal isc'oponic Cajvaltique.

³¹ Ti c'alal laj sc'oponic ti Cajvaltique, xvuyvon xa la iya'iic scotolic ti na yo' bu tsubolique. Itsatsubtasbat la yo'onic scotolic yu'un ti Ch'ul Espiritue. Muc la xicta sbaic, jamal la iyalic a'yuc ti c'usi yaløj ti Cajvaltique.

Ja' li' yaløj ti co'ol yu'unic ti c'usuc yu'unique

³² Ti jaymil xch'unojique co'ol la sjolic scotolic. Ti much'utic oy la c'usuc yu'one muc xalic ti yu'un stuquique, co'ol la yu'unic. ³³ Li apoxtoletique iyalic la ti c'u x'elan iyilic ti c'alal cha'cuxiem xa'ox ti Cajvaltlic Jesucristoe, yech'o la ti más ixch'unic o ti much'utic xch'unøj li sc'op Rioxe.

—Yech ti cha'cuxieme —xiic xa la scotolic.

³⁴ Yech'o un mu xa la much'u abol sba, yu'un ti much'utic oy yosile, xchi'uc ti much'utic oy snae, ixchonic la ti c'alal ch'abal xa c'usuc yu'un ti xchi'ilique. Iyich'beic la tal stojol ti c'usi ixchonique.

³⁵ Ja' la i'ac'batic li apoxtoletique. Li apoxtoletique ja' xa la iyac'beic ti much'utic ch'abal c'usuc yu'one. ³⁶ Tey la jun vinic, José la sbi. Bernabé la i'ac'bat sbi yu'un li apoxtoletique. Li Bernabee "ja' ta spat co'ontic", xi la smelol. Ta Chipre la liquem tal. Leví la sbi ti smuc'tatot ti ta más vo'nee. ³⁷ Ti Bernabee oy la yosil, ixchon la. Ti stojole ja' la i'ac'batic li apoxtoletique.

Ja' li' yaløj ti isnop c'op xchi'uc yajnil ti Ananíase

5 Oy la jun vinic, Ananías la sbi. Safira la sbi ti yajnile. Ixchon la jset' yosilic uc. ² Pero co'ol la isnopic

xchi'uc ti yajnile ti mu ts'acluc chac' ti stojol yosilique. Yech'o la ti muc xich' ech'el scotole ti c'alal ba ac'baticuc li apoxtoletique.

³—Ananías, ¿c'u yu'un ti ach'unbe smantal ti Satanase ti mu ts'acluc avac' li stojol avosilique? Avaloj nan ti xu' chalo'lo ti Ch'ul Espíritue. ⁴Li osile ja' avu'un, mu persauc achon ti yechuque. Ti c'alal achone, atuc anop ti chavac' tunuc li stojole. ¿C'u yu'un ach'acbe li stojole? Ma'uc crixchano ti anopbe c'ope; ja' anopbe c'op ti Cajvaltique —x'utat la yu'un li Pedroe.

⁵Ti c'alal iya'i yech ti Ananías, iyal la ta lum, toj la loq'uel xch'ulel. Ix-i'ic la tajmec scotol ti much'utic iya'i ti icham xae. ⁶Tey la jayvo' sva'lej cremotic, isvolic la ta saquil poc' ti ánimae, ba la smuquic.

⁷I'ech' la oxibuc ora, ja'o la i'och tal ti yajnil uque, ja' ti Safirae. Mu la sna' mi chamem xa ti smalale.

⁸—Albon mi yech yepal li stojol avosilic ti achonique —x'utat la yu'un li Pedroe.

—Yecha'a —xi la ti ants uque.

⁹—¿C'u yu'un ti co'ol anopic xchi'uc ti amalale ti chatoy abaic ta stojol ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltique? Li' xa xtal ta pana li much'utic ay smuc ti amalale. Ja' no'ox yech chba smuquelot uc —xut la li Pedroe.

¹⁰Ti c'alal iya'i yech ti antse, iyal la ta lum, toj la loq'uel xch'ulel uc. Ti c'alal i'och ti cremotique, chamem xa'ox la c'ot staic ti antse, ba la smuquic. Jun la smuquenal xchi'uc ti smalale. ¹¹Ixi'ic la tajmec scotol ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe xchi'uc la ti much'utic iya'i ti x'elan ichamique.

Ja' li' yaloj ti ep ta ech'el iyaq'uc iluc slequial syu'elal Riox ti apoxtoletique

¹²Li apoxtoletique ep la ta ech'el iyaq'uc iluc slequial syu'elal Riox tey ta Jerusalene. Scotol la c'ac'al tey ta stsob sbaic ta scorirolal muc'ta templo yo' Salomón sbie. ¹³Ti yan xchi'ilique lec la iyilic ti c'usitic ispas li apoxtoletique pero ta la xi'ic ti ta stsob sba xchi'uquique. ¹⁴Jujun la c'ac'al ip'ol ti much'utic ixch'un li sc'op Rioxe. Ep la viniuetic ixch'unic, ep la antsetic. ¹⁵Ti much'utic ipe isloq'uesic la tal ta caya xchi'uc stemic, xchi'uc spopic, yo' bu ch-ech' li Pedroe.

—Ac'u mi mu xpaj, ac'u mi snac'obaluc no'ox chc'ot ta sba li jchameletique, ta onox x'ech' o li chamele —xiic la.

¹⁶Ti much'utic tey nacajtic ta yantit jteclum ta ts'el Jerusalene, ep la tey ic'otic uc. Iyiq'uc la ech'el yajchamelic uc xchi'uc la ti much'utic ta x'ilbajinatic yu'un ti pucujetic ochem ta yo'onique. Lec la icom scotolic.

Ja' li' yaloj ti i'ochic ta chuquel ti apoxtoletique

¹⁷Pero ti totil palee xchi'uc ti much'utic tey xchi'uquic ti co'ol jsaduceotique, iyit'ixanic la ti c'alal iyilic ti ja' ich'bilic ta muc' li apoxtoletique. ¹⁸Itsaqueic la, i'iq'ueic la ech'el ta cavilto, itiq'ueic la ta chuquel. ¹⁹Pero ta ac'ubaltique ital la jun anjel ta vinajel, ja' la isjam ti ti' chuclebale, iloq'uesatic la.

²⁰—Batanic ta ti' muc'ta templo, ba lbeic lachi'ilique ti xu' ch-ac'batic scuxlejalic ta sbatel osil yu'un ti Jesucristoe —x'utatic la yu'un ti anjele.

²¹C'alal isacub ti osile, tey la ba chanubtasvanicuc ta ti' muc'ta templo chac c'u cha'al i'albatique.

Ti totil palee xchi'uc ti jsaduceoetique istsobic la scotol ti jmeltsanejc'opetic yu'un li j'israelétique. Ti c'alal stsoboj xa'ox la sbaïque, ja'o la istaquic ech'el jayvo' jchabiejtemplo ta chuclebal, ba la sloq'ueselic tal li apoxtoletique. Ti yalojique, tey to la chucajtique.²² Ti c'alal ic'otic ta chuclebal ti jchabiejtemploe, mu xa la bu tey istaic li jchuqueletique. Isutic la tal yo' bu ti jmeltsanejc'opetique.

²³—Lec macal ijtaticotic li ti' chuclebale. Tey va'ajtic noxtoc li solteroetique. Ti c'alal ijamticotique, mu xa much'u tey —xiic la c'otel ti jchabiejtemploe.

²⁴Ti c'alal iya'iic ti totil paleetique xchi'uc ti totil jchabiejtemploe —¿C'u to xi ta xpaj cu'untic? —xut la sbaic.

²⁵—Li viniqetic atiq'uic ta chuquele tey xa ta xchanubtasvanic ta ti' muc'ta templo —xi la c'otel jun vinic.

²⁶C'alal iya'i ti totil jchabiejtemploe xchi'uc ti xchi'iltaque, ora la ba yiq'uelic tal li apoxtoletique. Tuc' la i'iq'ueic tal, muc la xmajeic tal ta be, yu'un la ix'ilic ti jchabiejtemploe mi x'ac'batic ton yu'un ti crixchanoetique.²⁷ Ti c'alal c'ot sva'anelic ta stojol ti jmeltsanejc'opetique²⁸—Tsots lalcalbeic ti mu xa xavalbeic sc'oplal ti Jesuse. Pero lavi noxtoque iya'iic xa ta sjunlej Jerusalén. Vo'oticotic jcuchojtaticotic avu'unic ti imile ti vinic chavalique —x'utatic la yu'un ti totil palee.

²⁹Itac'avic la xchi'uc xchi'iltac li Pedroe:

—Persa ja' ta jch'unticotic c'usi yaloj ti Rioxe, ma'uc ta jch'unticotic c'usi chal li crixchanoetique.³⁰ Ti Riox yich'ojic ta muc' ti vo'ne moletique, ja' ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Jesuse, ja' ti much'u avaq'uic ta milel ta cruze.³¹ Ti Rioxe iyac' xa ta ich'el ta muc' ti Jesuse, tey xa chotol ta sbats'ic'ob. Ja' xa ta spas mantal. Ja' istoj jmultic. Ja' chiscoltaotic ta yictael li c'usitic chopole, chiyac'botic

pertonal yu'un li jmultique, vo'otic li j'israelotique.³² Vo'oticotic rexticooticotic ti ac'bil yabtel yu'un Riox ti Jesuse. Ja' rextico ti Ch'ul Espíritu uque. Yu'un i'ac'bat xa xchi'inic yu'un ti Rioxe ti much'utic yich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesuse —xiic la.

³³Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'avique, icapic la tajmec ti jmeltsanejc'opetique, jutuc xa la muc xmilvanic.³⁴ Ja'o la iva'i ta ora jun vinic, ochem la ta fariseoal, jmeltsanejc'op la uc, Gamaliel la sbi. Ja' la jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Ich'bil la ta muc' tajmec yu'un scotol xchi'iltac ta israelal. Ja' la iyal ti ac'u loq'uiuc jliqueluc li apoxtoletique.³⁵ Ti c'alal illoq'uique —Jchi'iltatic, vo'otic li j'israelotique, ac'u jnoptic lec ti c'usi ta jcha'letic li jchi'iltatic.³⁶ Yuleso ta ajolic c'u x'elan ti Téudas ti ta vo'nee. Isnop ti xu' ta spojbe yabtel ti jyu'ele. Istsob chanib cien svinic, pero imile. Ti c'alal ilaje, ixch'aculan sba scotol ti svinique, tey xa ilaj o c'op.³⁷ Ts'acal to isliques c'op noxtoc jun vinic, Judas sbi. Tey liquem tal ta Galilea. Ja'o yora isloq'ues mantal ti jyu'ele ti ac'u stsac sbiic li crixchanoetique, ja' chac c'u cha'al li censoe. Ep ixch'unic c'usi iyal ti Judase, pero imile noxtoc. Ti c'alal ilaje, ixch'aculan sba scotol ti svinique.³⁸ Yech'o un chacalbeic, mu me ya'uc quilbajintic li jchi'iltatic. Ac'u spasic ti c'usi chal yo'onique. Mi crixchano sliquesoj li c'usi chalique xchi'uc li c'usitic t'pasique, ta onox xch'ay.³⁹ Pero mi Riox sliquesoje, mu onox xch'ay. Yech'o un jnoptic me lec, yic'al me ja' ta jrontaintic ti Rioxe —xut la xchi'iltac ta meltsanejc'op ti Gamaliele.

⁴⁰Ixch'un la scotolic ti c'usi iyal ti Gamaliele. Ti c'alal laj yal yeche, ja'o la i'iq'ueic ochel li apoxtoletique. I'ac'batic la arsial. Tsots la i'albatic ti mu xa ya'uc yalbeic sc'oplal ti Jesuse. Ti c'alal

ilaje, icoltaatic la. ⁴¹Ti c'alal illoq'uic tal yo' bu ti jmeltsanejc'opetique, xmuyubajic xa la tajmec ti yech isc'an Riox ti ja' abol o sbaic ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. ⁴²Muc la xicta o sbaic ta yalbel sc'oplal ti Jesucristoe. Scotol la c'ac'al ichanubtasvanic ta ti' muc'ta templo xchi'uc ta naetic.

Ja' li' yaloj ti ist'ujic vucvo' ti ta scuentainic ti ve'lile

6 Ti c'alal ip'ol xa'ox ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, tey la j'israeletic ti xchanojic griego c'ope, xchi'uc la j'israeletic ti ta xc'opojic ta ebreo c'ope, ja' ti sc'opic onox j'israeletic ti ta más vo'nee. Ti much'utic chc'opoj ta griegoe istiq'uic la mulil yu'un la chopol iya'iic ti mu sta sve'elic jujun c'ac'al ti me'anal antsetic tey xchi'uquique. Ja' itic'bat smulic ti much'utic chc'opoj ta ebreoe yu'un la ja' scuentainojic ve'lil. ²Li lajchavo' apoxtoletique istobic la scotol ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

—Li vo'oticotique chopol mi ta xquictaticotic yalal a'yuc li sc'op Rioxe ti jcuentainojticotic noxtoc li ve'lile. ³Jchi'iltactic, t'ujic vucvo'uc ti much'utic lec avilojique, ti much'utic p'ijubtasbilibic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ja' ta scuentainic li ve'lile. ⁴Li vo'oticotique ta jc'oponticotic Cajvaltic, ta xalticotic noxtoc ti c'usi yaloje —xiic la.

⁵Ti c'usi i'albatique, lec la iya'i scotolic. Ja' la ist'ujic ti ánima Estebane, yu'un la sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. P'ijubtasbil la yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ist'ujic la vacvo' noxtoc. Ti sbiiique ja' la li'i: Felipe, xchi'uc Prócoro, xchi'uc Nicanor, xchi'uc Timón, xchi'uc Parmenas, xchi'uc Nicolás. Ti Nicolase liquem la tal ta jteclum Antioquía. Ma'uc la j'israel uc. Ja' to'ox la yech xch'unoj chac

c'u cha'al xch'unoj li j'israeletic. ⁶Ti c'alal laj st'ujique, iyiq'uic la tal yo' bu tsobol li apoxtoletique. Li apoxtoletique isc'oponbeic la Riox ti ac'u coltaaticuque. Iyac' la sc'obic ta sjol ti vucvo'e, ja' la seña ti ta xtunique.

⁷Ta Jerusalem más la ip'ol ti much'utic iyich' ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ep la paleetic ixch'unic noxtoc.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Estebane

⁸Ti ánima Estebane lec la tajmec yo'on, ac'bil la syu'el, ep la ta ech'el iyac' iluc slequilal syu'elal Riox. ⁹Tey la jayvo' j'israeletic, liquemic la tal ta jteclum Cirene, xchi'uc ta jteclum Alejandría, xchi'uc ta estado Cilicia, xchi'uc ta estado Asia. “Loq'uemic ta Mozoil” sbitac ti stemploique. Ti jayvo' istsob sbaique ilic la sjolic, oy la c'usi iyalulanbeic ti ánima Estebane. ¹⁰Pero muc la xcuch yu'unic, mu xa la sna'ic c'uxi chtac'avic, ja' la ti p'ijubtasbil yu'un Ch'ul Espíritue ti ánima Estebane. ¹¹Istojic la jayvo' jt'ic'c'op yu'un la tsnopbeic smul ti ánima Estebane. Ip'ijubtasatic la ti c'usi chalique.

—Ja' me yech xavalbeic li jchi'iltactic: “Ca'yojticotic ti yech chal li Estebane ti mu xa bu chtun ti c'usitic iyal ti Moises xchi'uc ti c'usitic iyal ti Rioxe”, xavutic —x'utatic la.

¹²Ti c'alal laj p'ijubtasaticuc ti jt'ic'c'opetique, ba la yalbeic ti xchi'iltaque, icap o la sjolic li j'israeletic, xchi'uc la jayvo' jmeltsanejc'op, xchi'uc la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Ti c'alal ch'ayem yo'on ti ánima Estebane, ja'o la istsaquic. Iyiq'uic la ech'el yo' bu ti jmeltsanejc'opetique.

¹³—Li jchi'iltic li'i chal ti ta la xlom li jtemplotique, ti ta la xjel li mantalettique. Mu xicta sba ta yalal. ¹⁴“Ti Jesus Nazarete ta slomes li templo li'i, ta sjel

jcostumbretic ti isliques ti Moisesse”, xi li jchi'iltic li'i —xi la ti jtjic'c'opetique.

¹⁵Ti jmeltsanejc'opetic tey chotaj-tique isq'uelbeic la sat ti ánima Estebane. Ti sate co'ol la xchi'uc sat anjel ta vinajel iyilic.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan itac'av ti
c'alal inopbat smul ti Estebane
xchi'uc ti c'alal imilee**

7 —¿Mi yech li c'usi chal li jchi'iltac-tic li'i? —x'utat la yu'un totil pale ti ánima Estebane.

²Itac'av ti ánima Estebane:

—Jtotic moletic, jchi'iltactic, ta xcal aval'iic. Ti Riox ta vinajele oy syu'el, oy xojobal. Iyac' sba iluc ta stojol ti jmolmuc'tatotic Abraam ti ta más vo'nee ti c'alal tey nacal ta Mesopotamiae, ti c'alal mu to'ox chba nacluc ta jteclum Arane. ³“Loc'an ech'el li' ta alumale, comtsano atos ame' xchi'uc achi'iltac. Batan ta yan balamil ti bu chcac' avile”, x'utat yu'un ti Rioxe. ⁴Ja'o iloc' ta Caldea ti Abraame, tey ba nacluc ta Arán. Tey icham ti stote. I'albat noxtoc yu'un ti Rioxe ti chloc' teyo'e. Li' itaque tale. ⁵Ti Abraame muc x'ac'bat jset'uc yosil yu'un ti Rioxe. Ti bu inaquie xch'om no'ox. Vo'otic onox sc'oplal ta xquich'tic li balamil li'i ti smomotique yu'un ja' yech i'albat yu'un ti Rioxe. Ti c'alal i'albate, ch'abal to'ox xch'amal. ⁶I'albat noxtoc yu'un ti Rioxe ti ba'yi chba nacluc ta yan o balamil ti smomtaque, ti tey ta smozoinatic chanib cien jabile. Tol svocolic; tsots ch-abtejcic pero muc bu ta xtojeic. ⁷“Vo'on ta xcac'be castico ti much'utic ta smozoinvane. Ti c'alal sts'aqui ti chanib cien jabile, ta xloq'uic tal scotol ti amomtaque. Li' chul yich'licon ta muq'ue”, x'utat yu'un ti Rioxe. ⁸Ti Abraame i'albat yu'un ti Rioxe ti persa chich'ic circuncisione. Yech'o un ti c'alal i'ayan screm ti Abraame, ja' ti Isaaque, ta svaxaquibal c'ac'al yayanel

iyac'be circuncisión. Ja' yech ispasulanic o. Ti c'alal i'ayan screm ti Isaaque, ja' ti Jacove, iyac'be circuncisión uc. Ti c'alal i'ayan scremotic ti Jacove, iyac'be circuncisión uc, ja' ti lajchavo' jmuc'tatotic ti ta más vo'nee.

⁹Ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee scoj yit'ixal yo'onic ti ixchonic ech'el ta Egipto ti yits'inique, ja' ti Josee. Ti Josee q'uelbil onox yu'un ti Rioxe. ¹⁰Ti jay'ech'el i'ilbajinat ti Josee, icoltaat yu'un ti Rioxe. Ip'ijubtasat, yech'o ti lec i'ile yu'un ti preserente ta Egiptoe. Itiq'ue ta coviernoal ti Josee, ispas mantal ta sjunlej Egipto. Iscuentainbe sna noxtoc ti preserentee.

¹¹Ts'acal to ital tsots vi'nal ta sjunlej Egipto xchi'uc li' ta Canaane. Abol sba tajmec ti crixchanoetique. Ti vo'ne moletique mu xa bu ista sve'elic. ¹²Ti Jacove iya'i ti oy trigo ta Egiptoe, istac ech'el scremotic. Ja'to i'ayic o. ¹³Ti c'alal ibatic ta xcha'ech'elale, ti Josee iyac' sba ta ojtiquinel. “Vo'on Joseon ti achonicon tal li' ta Egiptoe”, xut ti sbanquiltaque xchi'uc ti yits'ine. Ti preserentee ja'to iyojtiquinbe sbanquiltac xchi'uc yits'in ti Josee. ¹⁴Ti Josee istac ta iq'uel ti stote, ja' ti Jacove. Ibat scotolic. Xchi'uc ti xch'amalique oy setenta y cinco. ¹⁵Ja' yech ibat ta Egipto ti Jacove, tey icham. Tey icham ti vo'ne moletic uque, ja' ti scremotic Jacove. ¹⁶Li' tal smuquic scotol ta nailch'en ta Siqueme yo' bu smanoj ti Abraame. Ja' ti ismanbe ti scremotic Amor ta Siqueme.

¹⁷Ti c'alal po'ot xa'ox xich' yosilic ti moletique ti albil onox yu'un Riox ti Abraame, p'olemic xa'ox tajmec ta Egiptoe. ¹⁸Ts'acal to i'och ach' preserente ta Egiptoe pero muc xa x'ojtiquine ti Josee. ¹⁹Ti ach' preserentee ilo'lovan. I'ilbajinatic tajmec ti vo'ne moletique. Ti preserentee isloq'ues mantal ti ac'u jipbatuc ta uc'um ac'u chamuc scotol yunencremic ti vo'ne moletique. Ti x'e-

lan iyal ti preserentee, yu'un mu sc'an ti ta xp'ol ti vo'ne moletique. ²⁰Ti c'alal yech sloq'uesoj mantal ti preserentee, ja'o i'ayan ti Moisesese. Lec i'ile yu'un Riox ti Moisesese. Oxib u tey ta sna ti stot sme'e. ²¹C'alal isloq'uesic ti ac'u chamuque, itae yu'un stseb ti preserentee. Ists'ites, isp'is ta yol. ²²Ti Moisesese ip'ijub chac c'u cha'al ti j'egiptoetique. Lec sna' xc'opoj, lec sna' c'u spasel.

²³Ti c'alal oy xa cha'vinic sjabial ti Moisesese, tsc'an chba svula'an ti xchi'iltaque, ja' ti vo'ne moletique. ²⁴Ti c'alal ibate, iyil ti imajbat jun xchi'il yu'un jun j'egiptoe. Ti Moisesese ismil ti j'egiptoe, ja' ispoj ti xchi'ile. ²⁵Ti Moisesese isnop ti sna'oj xa xchi'iltac ti ja' st'ujoj Riox ta xloq'uesvan ta mozoile, pero mu sna'ic. ²⁶Ta yoc'omal noxtoc ti Moisesese iyil ti chut sbaic cha'vo' xchi'iltaque, ba spajes. “¿C'u yu'un ti chamaj abaique yu'un achi'il abaic?” xut. ²⁷Ijavc'unat ox yu'un ti much'u isliques c'ope. “¿Much'u layac'be avabtel? Ma'uc preserenteot. Ma'uc jmeltsanejc'opot. ²⁸¿Mi'n avo'onuc amilon ava'i chac c'u cha'al amil ti jun j'egipto voljee?” x'utat. ²⁹C'alal iya'i ti Moisesese ti vinajem xa ti imilvane, ijatav. Tey tal nacluc ta Madián. Tey isa' yajnil, tey i'ayan cha'vo' screm.

³⁰C'alal laj xa'ox cha'vinic jabil syulel ta Madián ti Moisesese, ja'o iyil ta xc'ac' jtec' c'ox ch'ix ta vits Sinaí ta xocol balamil. Iyil ta lebc'oc' ti Rioxe, co'ol xchi'uc anjel. ³¹Ti c'alal iyil ti mu x'an ti c'ox ch'ixe, ich'ay o yo'on. Inopoj ech'el, ba sq'uel. C'alal nopol xae, iya'i ic'opoj ti Rioxe. ³²“Vo'on ti liyich'ic ta muc' ti amuc'tatotac ti ta más vo'nee, ja' ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove”, xi. Ti Moisesese xt'elelet xa ta xi'el, muc sq'uel. ³³“Mu xu' xtal anopon xchi'uc laxonobe, loc'o. ³⁴Quiloj ti mozoinbil lachi'iltac ta Egiptoe, vo'oxuc ti jt'ujoxuque. Jna'oj ti abol sbaic

tajmeque, yech'o ti liyal tale yu'un tal jloq'ues ta sc'ob li j'egiptoetique. Batic ta Egipto”, x'utat yu'un Riox ti Moisesese.

³⁵Ja' ti Moisesese ti muc x'ich'e ta muc' yu'un ti jchi'iltactic ta israelale, “¿Much'u layac'be avabtel? Ma'uc preserenteot, ma'uc jmeltsanejc'opot”, ti x'utate. Ti Rioxe istac ech'el yu'un ja' stotic chc'ot yu'un ja' ta xloq'uesvan. Ja'o itaque ech'el yu'un ti Rioxe ti c'alal iyil ta jtec' c'ox ch'ixe. ³⁶Ja' isloq'ues tal ta Egipto ti vo'ne moletique. Ep ta ech'el iyac' iluc slequilal syu'elal Riox tey ta Egiptoe. Ts'acal to iyac' iluc slequilal syu'elal Riox tey ta Tsajal Nab. Cha'vinic jabil iyac' iluc slequilal syu'elal Riox ta xocol balamil. ³⁷Ja' ti Moisesese ti ja' yech iyalbe ti vo'ne moletique: “Ti Rioxe ta to xast'ujbeic jun j'al-c'op ta ts'acal. Jchi'iltic ta st'uj chac c'u cha'al li vo'one. Xach'unbeic me ti c'usi chayalbeique”, xi onox ti Moisesese. ³⁸Ja' onox ti Moisesese ti ixanav ta xocol balamil xchi'uc ti vo'ne moletique. Ti moletique istsob sbaic ta yoc vits Sinaí. Tey ic'oponat noxtoc yu'un Riox ti Moisesese. Ti c'alal iya'i c'usi i'albat yu'un ti Rioxe, iyalbe ti moletique. Ja' iyalbe ti c'usitic tsc'an Riox ta spasique yo' xcuxiic o ta sbatel osile. Ti ica'itic li vo'otic uque, ja' ti ist'siba comel ti Moisesese.

³⁹Ti vo'ne moletique muc xch'unic ti c'usi iyal ti Moisesese yu'un ta stoy onox sbaic. Chac suticuc ech'el ta Egipto. ⁴⁰“Meltsano cajsantoticotic”, xutic liquel ti Aarone. “Yu'un ja' babe ta xbat cu'unticotic. Ti Moisesese mu jna'ticotic c'usi ispas ti yilel mu sut tale, ja' ti much'u lisloq'uesoticotic tal ta Egiptoe”, xiic. ⁴¹Yech'o un ismeltsanbeic slo'ol becerro. Ismilbeic smoton. Lec iyilic ti c'usi ismeltsanique, iyich'ic ta muc'. ⁴²Yech'o ti icoltaatic ech'el yu'un ti Rioxe, ja' i'ac'bat yich'ic ta muc' li c'usitic oy xojobal ta vinajele. Ja' yech ist'sibaic ti yaj'alcoptac Rioxe:

Jchi'iltactic, ti c'alal ixanavic tal cha'vinic jabil ta xocol balamil ti ba'yi jtot jme'tique, yech no'ox la ti iyac'beic smotonin vacax xchi'uc chij ti Rioxe, yu'un la mu sjunuluc yo'onic iyich'ic ta muc'.

⁴³ Yu'un la iscuchic tal ti yajsantoic Moloc sbie,

istiq'uiic la tal ta caxa.

Iyich'ic la tal noxtoc slocl'ol c'anal ti ja' yich'ojic ta muq'ue, ti Renfán sbie.

Ti c'usitic isloc'taique, ja' la iyich'ic ta muc'.

Ti ja' no'ox yech chapasic uque, ta la xaloq'uiic ech'el li' ta jlumaltique.

Chabatic la ta sjelavel jteclum Babilonia, xi onox ts'ibabil.

⁴⁴ C'alal teic ta xocol balamil ti vo'ne moletique, ja' itun yu'unic ti templo nucule, ja' tey ic'oponatic yu'un ti Rioxe. Ti templo ispasique ja' yech ispasic chac c'u cha'al i'ac'bat yil yu'un Riox ti Moise. ⁴⁵ Ti c'alal i'iq'ueic tal yu'un Josué li' ta jlumaltique, iscuchic tal ti templo nucule. Pero oy to'ox yajvaltac li osile. Ti Rioxe iyal ti ac'u smilic scotole yu'un icoltavan onox. Ja' yech istaic o li osile. Ti c'alal i'och ta preserente ti Davide, ja' to'ox ta xtunilan yu'unic ti templo nucule. ⁴⁶ Ti Davide lec i'ile yu'un ti Rioxe. Isc'anbe ti tsva'anbe stemploe. Ja' ti Riox iyich' ta muc' ti jmuc'tatotic Jacove. ⁴⁷ Pero ma'uc isva'an ti Davide; ja' xa isva'an ti screme, ja' ti Salomone. ⁴⁸ Ti Rioxe mu xnaqui ta templo ti smeltsanoj crixchanoe yu'un tey ta vinajel. Ja' yech iyal ti jun yaj'alc'ope:

⁴⁹ Ti Rioxe ja' la tspas mantal ta vinajel ta balamil.

¿C'u la yu'un ti ta jva'anbetic stemploe, yu'un la mu sna' xnaqui?

⁵⁰ Ja' la spasoj scotol li c'usitic oye, xi ti j'alc'ope.

⁵¹ Li vo'oxuque atoyoj abaic chac c'u cha'al ti much'utic mu xich' ta muc' ti Rioxe. Mu xac'an xach'unic li c'usi chale. Scotol c'ac'al chacrontainic ti Ch'ul Espiritue. Ja' yech chapasic uc chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne moletique. ⁵²⁻⁵³ Ti moletique iscrontainic scotol ti yaj'al-c'optac Riox ti ta vo'nee. Ismilic ti much'utic iyal ti chtal ti much'u lec yo'one. C'alal ital ti much'u lec yo'one, avaq'uiic onox ta milel, vo'oxuc ti avayojic mantaletic ti iyalic anjeletic ti ta vo'nee, pero mu xach'unic —xut la jmeltsanejc'opetic ti ánima Estebane.

⁵⁴ Ti x'elan iyal ti ánima Estebane, icap o la sjolic. Xc'uxuxet xa la yeic yu'un sc'ac'al yo'onic. ⁵⁵ Pero ti ánima Estebane tsatsubtasbil la yo'on yu'un ti Ch'ul Espiritue, isq'uel la vinajel. Iyilbe la xojobal ti Rioxe. Iyil la ti tey va'al ta sbats'ic'ob Riox ti Jesuse.

⁵⁶ —Jamal chquil li vinajele. Tey ta sbats'ic'ob Riox chquil li Jesuse, ja' ti co'ol crixchanootic jchi'uctique —xi la ti ánima Estebane.

⁵⁷ Ti jmeltsanejc'opetique chopol la iya'iic ti x'elan iyal ti ánima Estebane. X'avlajetic xa la. Ismac la xchiquinic, mu la sc'an xa'iic ti c'usi chal ti ánima Estebane, yu'un la isnopic ti chopol cha' ti Rioxe. Ja'o la iscomontsaquic. ⁵⁸ Istsaquic la loq'uel ta ti' jteclum, ba la yac'beic ton. Ti c'alal iyaq'uiic tone, isloc' la spimilc'u'ic. Iyac'beic la xchabi jun sva'lej crem, Saulo la sbi. ⁵⁹ Ti c'alal xyaquet chich' ton ti ánima Estebane —Cajval Jesús, chamicon xa —xi la.

⁶⁰ Isquejan la sba, tsots la ic'opoj.

—Cajval, ac'o ta pertonal li jchi'iltac li'i yu'un mu sna'ic li c'usi tspasique —xi la.

C'alal laj yal yeche, ja'o la iloc' xch'ulel.

**Ja' li' yaløj ti iyilbajin ti
much'utic yich'ojic ta muc'
Cajvaltic Jesús ti Sauloe**

8 Li Sauloe —Más lec ti ichame —xi la uc. Lic la yilbajin ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta Jerusalene. Istani la sbaic ta scoj ti ilbajinele. Ti jlome istani la sbaic ta sjunlej estado Judea. Ti jlome ibatic la ta estado Samaria. Stuquic xa la tey icomic ta Jerusalén li apoxtoletique. ²Oy la jayvo' viniqetic ti sjunul yo'on yich'ojic ta muc' ti Rioxe, ja' la ba smuquic ti Estebane. Iyoq'uitaic la tajmec. ³Li Sauloe yo'onuc la xch'aybe sc'oplal ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Jesuse. I'och la ta naetic, istsac la loq'uel ti viniqetic xchi'uc ti antsetique, istic' la ta chuquel.

**Ja' li' yaløj ti iyal sc'op Riox
ta Samaria ti Felipee**

⁴Ti much'utic istani sbaique, buyuc no'ox la iyalic a'yuc ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. ⁵Ti Felipee tey la ibat ta jun jteclum ta estado Samaria. C'ot la yalbe ti crixchanoetique ti i'ay xa ti much'u st'ujøj Riox tspasvan ta mantale, ja' ti Cristoe. ⁶Ti crixchanoetic teyo'e istsob la sba scotolic, tal la ya'iic c'usi chal ti Felipee. Ti c'alal iyilic ti ep ta ech'el iyac' iluc slequilal syu'elal Riox ti Felipee, ts'ijajtic xa la cha'iic ti c'usi iyale. ⁷Ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique isloq'uesbe la. Ti c'alal iloc' ti pucujetique, tsots la i'avanic. Ti much'utic alubem jun yoc sc'obe xchi'uc ti coxoetique, ilecubic la. ⁸Xmuyubajic xa la scotol ti crixchanoetic tey ta jteclume.

⁹Tey la jun vinic, Simón la sbi. J'ilol to'ox la, sna' la májico noxtoc. Ep la islo'lo crixchanoetic tey ta Samariae yu'un la iyal ti oy syu'el uque. ¹⁰Scotol crixchanoetic, ta biq'uit ta muc', iyich'ic la ta muc' ti j'ilole.

—Li vinic li'i co'ol syu'el xchi'uc ti Rioxe —xiic la.

¹¹Ja' xa la yich'ojic ta muc' ti j'ilole yu'un la vo'ne xa lic lo'loaticuc. ¹²Pero c'alal i'albatic yu'un ti Felipee ti ja' st'ujøj Riox chispasotic ta mantal ti Jesuse, ti ja' istøj jmultique, ep la viniqetic, ep la antsetic ixch'unic. Ti ixch'unique, i'ac'bat la yich'ic vo' yu'un ti Felipee. ¹³Ixch'un la ti Simón uque, iyich' la vo' uc, ja' la ixchi'in ech'el ti Felipee. C'alal iyil ti ep ta ech'el iyac' iluc slequilal syu'elal Riox ti Felipee, xch'ayet xa la yo'on.

¹⁴C'alal iya'i li apoxtoletic ta Jerusalene ti ixch'unic xa c'usi yaløj Cajvaltic Jesucristo li jsamariaetique, itaqueic la ech'el ta Samaria li Pedroe xchi'uc li Juane. ¹⁵Ti c'alal ic'otique, isc'oponbeic la Riox ti jaylajunvo' ixch'unique yo' la xchi'ineic o yu'un ti Ch'ul Espiritu uque. ¹⁶Yu'un la mu to'ox bu chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espiritue, ja' no'ox la ti yich'ojic xa vo' ta scuenta ti Cajvaltic Jesucristoe. ¹⁷Li Pedroe xchi'uc li Juane iyac' la sc'obic ta sjol jujun ti much'utic ixch'une, ja' la ichi'ineic o yu'un ti Ch'ul Espiritue.

¹⁸C'alal iyil ti Simone, yo'onuc xa la yac'be taq'uin li apoxtoletique.

¹⁹—Ac'becon jyu'el yech uc yo' xich'ic o cu'un Ch'ul Espiritu li much'utic ta xcac' jc'ob ta sjolic uque —xi la.

²⁰—Batan ta c'oc' xchi'uc lataq'aine yu'un chaval ti stac' manel ti Ch'ul Espiritue ti chac' jchi'intic ti Rioxe. ²¹Li vo'ote mu xu' chatun yu'un ti Rioxe yu'un yiløj ti chalo'lovane. ²²Ic'tao xa spasel li c'usitic chopole. C'opono Riox, jq'ueltiqic mi xa'ac'bat to pertonal yu'un li c'usi chopol chanope. ²³Yu'un chavac' o sc'ac'al avo'on chquil ti oy jyu'elticotique. Tiq'uilot to ta mulil —x'utat la yu'un li Pedroe.

²⁴—C'oponbecon Riox che'e naca me ochicon ta c'oc' ta sbatel osil chac' c'u cha'al avalbone —xi la ti Simone.

²⁵ Li Pedroe xchi'uc li Juane, c'alal laj yalbeic crixchanoetic scotol ti c'u x'el-lan yiløjbeic slequilal syu'elal ti Rioxe, xchi'uc ti c'alal laj yalic li sc'op Rioxe, isutic la ta Jerusalén. Ech' la yalic nox-toc ta jujun parajel ta estado Samaria ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti iyalbe sc'op
Riox jun j'etiopía ti Felipee**

²⁶ Ti Felipee ic'oponat la yu'un jun anjel ta vinajel:

—Batan ta xocon vinajel ta sur. Tey chanupbe li sbelel jteclum Gazae, ja' li be chlic tal ta Jerusalem —x'utat la.

Li sbelel Gazae tey ch-ech' ta xocol balamil. ²⁷ Ibat la ti Felipee. Tey la ista ta be jun j'etiopía. Ti yajpreserente j'etiopíaetique, ants la, Candace la sbi. Ti vinique pasbil la ta capón yu'un la ta x'abtej ta yabtel ti antse. Ja' la xchabiojbe staq'uin xchi'uc c'usuc yu'un ti antse. Ti vinique ay la yac'be smoton Riox ta Jerusalén. ²⁸ Jsutel xa'ox la ech'el ti c'alal itae yu'un ti Felipee. Jun la yo'on chotol ech'el ta scarretaca'. Yolel la tsq'uel ech'el sc'op Riox ti ists'iba ti Isafase.

²⁹ —Nopojan, chi'ino ech'el li vinic le'e —x'utat la yu'un ti Ch'ul Espíritue.

³⁰ Ti Felipee inopoj la. Iya'i la ti yolel ta sq'uel sc'op Riox ti ists'iba ti Isafas yaj'alc'op Rioxe.

—¿Mi xava'ibe smelol li vun chaq'uele? —xut la ti vinique.

³¹ —Mu xca'i yu'un muc much'u xiyalbe smelol —xi la.

I'iq'ue la muyel ta carretaca' ti Felipee. Ixchi'in la ech'el ta chotlej.

³² Li sc'op Riox ti yolel ta sq'uele, ja' la yech chal:

Ch'an la xi ta milel chac c'u cha'al jcot ch'iom chij, mu la c'usi chal.

Ja' la chac c'u cha'al ch'an xi c'alal chloc'bat stsatsal li chije,

ja' no'ox la yech ti much'u chtal stojbotic jmultique,

mu la c'usi chal ti c'alal xmilee.

³³ Abol la sba cu'untic yu'un la muc bu lec ta smeltsanbat sc'oplal.

Tsnopic la ti j'ech'el ta xch'ay o sc'oplal ti c'alal smilique,

xi la li sc'op Riox ti ta sq'uele.

³⁴ —Albon ca'i much'u sc'oplal ti li' ts'ibabile —x'utat la ti Felipee—. ¿Mi sc'oplal stuc ti Isafase, mi yan o? —xi la.

³⁵ —Ja' sc'oplal ti Jesuse —xut la ti Felipee.

Lic la yalbe ti istoj xa jmultipic ti Jesuse.

³⁶ Ic'otic la ta jun uc'um.

—Q'uelavil, oy li' uc'ume. ¿Mi mu xu' xavac'bon quich' vo'? —xi la ti vinique.

³⁷ —Mi j'ech'el ach'unoje, xu' —xi la ti Felipee.

—Jch'unoj ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe —xi la.

³⁸ Ti vinique iyalbe la ti yajtijca'e ti ac'u spajes ti carretae. Ti vinique xchi'uc ti Felipee iyalic la, ibatic la ta uc'um. Iyich' la vo' ti vinique. ³⁹ Ti c'alal il-oq'ueic tal ta uc'ume, ti Felipee i'iq'ue la ech'el yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltuc Jesucristoe. Muc la x'ile bu ibat. Ti vinique jun la yo'on isut ta slumal ti ixch'un xa ti itojbat xa smul yu'un ti Cajvaltuc Jesuse. ⁴⁰ Ti Felipee tey la c'ot vinajuc ta jteclum Azoto. Tey to la lic xanavuc. Ti bu i'ech ta jujun jteclume, ech' la yal a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltuc Jesuse. Ibat la c'alal jteclum Cesarea.

**Ja' li' yaloj ti ilecubtasbat
yo'on yu'un Riox ti Sauloe**

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 Li Sauloe muc la xicta sba ta yilba-jinel ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltuc Jesuse.

—Chajmil mi mu xavicta abaique —xut la.

Ba la sc'opon ti totil pale ta Jerusalene. ²Isc'an la vun yo' oy xa o yortene, ja' la chc'ot yac'be yil ti jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic yo' bu cha'iic smantal Riox ti xchi'iltac ta israelal ta jteclum Damascoe. Yu'un la ja' chba sq'uel mi oy much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta stemploique. Mi ants, mi vinic c'ot stae, sc'oplal la ti ta xchuc tal ta Jerusalene. Ti c'alal iyich' ti vune, ibat la ta Damasco. ³Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'ot ta Damascoe, oy la c'usi xlebluj tal xjobal ta vinajel yo' bu li Sauloe. ⁴Iyal la ta lum, iya'i la ti ic'oponate:

—Saulo, ¿c'u yu'un ti chacrontainon ya'ele? —x'utat la.

⁵—Cajval, ¿much'uot che'e? —xut la.

—Vo'on Jesuson ti chacrontainone. Ti x'elán chapase, avocol no'ox chasa'be aba —x'utat la.

⁶Li Sauloe xt'elelet xa la ta xi'el.

—Cajval, ¿c'usi chac'an ti ta jpase? —xut la.

—Lican, ochan ech'el ta Damasco. Tey cha'albat ti c'usi chapase —x'utat la.

⁷Ti xchi'iltac xchi'inoj ech'el li Sauloe va' xiic la yu'un la ix'iic tajmec. Iya'iic la ti oy much'u ic'opoje pero muc la xilic.

⁸Li Sauloe istam la sba. C'alal isvic' sate, mu xa la xil sbe. Nitbil xa la i'och ta Damasco. ⁹Oxib la c'ac'al tup'em sat. Muc la xve', muc la xuch' vo'.

¹⁰Tey la nacal ta Damasco jun vinic ti yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, Ananías la sbi. Ti Cajvaltic Jesuse iyac' la sba iluc ta stojol ti Ananías.

—Ananías —x'utat la.

—Cajval ¿c'usi chaval? —xut la.

¹¹—Batan yo' bu Tuq'uil caya sbie. Tey xac'ot ta sna Judas. Tey chc'ot ata jun achi'il, Saulo sbi, liquem tal ta jteclum Tarso. Lavie xyaquet ta sc'opon Riox. ¹²Icac'be xa yil ti chc'ot avac' ac'ob ta sjole yo' ti xcha'jam o li sate —x'utat la ti Ananías.

¹³Ti c'alal iya'i ti Ananías —Cajval, taje ep much'utic yalojbon ti chilbajin ti much'utic yich'ojot ta muc' tey ta Jerusalene. ¹⁴Lavie yich'oj tal orten yu'un totil paleetic ti xu' xchuc ech'el li much'utic yich'ojot ta muc' li'toe —xi la ti Ananías.

¹⁵—Batan. Li Sauloe jt'ujoj onox yu'un ja' chalbe c'usi caloj li much'utic ma'uc achi'ilic ta israelale, xchi'uc li preserenteetique, xchi'uc vo'oxuc ti co'ol j'israeloxuque. ¹⁶Ta xcalbe ti vo'on ta jcoj ti ep ta ech'el ta xich' ilbajinele —x'utat la yu'un Cajvaltic Jesucristo ti Ananías.

¹⁷Ibat la ti Ananías. Tey la ic'ot ta sna ti Judase. Ti c'alal i'och ta yut nae, c'ot la yac' sc'ob ta sjol li Sauloe.

—Saulo, li' listac tal ti Cajvaltic Jesuse ti co'ol quich'ojtic ta muq'ue, ja' ti much'u avil ta bee. Listac tal yo' ti xcha'jam o lasate, yo' ti xaslecubtasbe o avo'on ti Ch'ul Espíritue —xut la c'otel li Sauloe.

¹⁸Ora la ip'aj ti c'usi macal o to'ox li sate, ijam la. I'ac'bat la yich' vo'. ¹⁹Ti c'alal ive'e, itsatsub la noxtoc. Tey la ix-chi'in jayib c'ac'al ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristo ta Damascoe.

Ja' li' yaloj ti lic yalbe sc'oplal Cajvaltic Jesucristo ta Damasco ti Sauloe

²⁰Li Sauloe ora la lic yal a'yuc ta jun templo yo' bu cha'iic smantal Riox ti xchi'iltac ta israelale ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe. ²¹Scotol ti much'utic iya'iic ti ja' xa yech chal li Sauloe, xch'ayet xa la yo'onic.

—Li jchi'iltic le'e ja' li much'u iyilbajin ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesuse ti tey nacajtic ta Jerusalene. Li' xa noxtoque yu'un tal xchuc ech'el li much'utic ja' yech xch'unojique yu'un chba yac'be entrucal ti totil paleetique —xiic la.

²²Li Sauloe más to la itsatsub yo'on ta yalbel sc'oplal ti Cajváltic Jesuse. Iyalbe la ya'i ti xchi'iltac tey nacajtic ta Damascoe ti ja' onox sc'oplal chtal pasvanuc ta mantal ti Jesuse. Ti c'alal iyal chac taje, mu xa la sna' c'uxi chtac'avic.

**Ja' li' yaløj ti muc xtae ta milel
yu'un xchi'iltac ta jurioal
ta Damasco ti Sauloe**

²³C'alal oy xa'ox sc'ac'alil lic yalbe sc'oplal Jesucristo li Sauloe, ti xchi'iltac ta jurioal ti tey nacajtic ta Damascoe, lic la snopic c'u x'elan ta staic ta milel. ²⁴Ti c'usi isnopique iya'i la li Sauloe. Ti crixchanoetique ta c'ac'al ta ac'ubal la tey va'ajtic ta jujun sti'il smacol ti jteclume. Tey la ta smalaic mi chloc' li Sauloe yo' la staic o ta milele. ²⁵C'alal i'ic'ub ti osile, itiq'ue la ta muc'ta moch yu'un li much'utic yich'oj ta muc' ti Cajváltic Jesuse. Ixchuquic la ta ch'ojon ti moche, c'unc'un la iyalesat ta pat corralton. Ja' la yech icol li Sauloe.

**Ja' li' yaløj ti isut ta
Jerusalén ti Sauloe**

²⁶C'alal ic'ot ta Jerusalén li Sauloe, ja' la tsc'an ti chba xchi'in ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajváltic Jesuse. Pero xi'emic o la scotolic, yu'un la mu sna'ic mi yech ti xch'unoj xa uque. ²⁷Pero ti Bernabee iyic' la ech'el li Sauloe yo' bu li apoxtoletique.

—Li Saulo li'i iyil ta be ti Cajváltic Jesuse, ic'oponat. Jamal iyalbe sc'oplal Jesús ta Damascoe —xut la apoxtoletic ti Bernabee.

²⁸⁻²⁹Ja' la yech ixchi'inic o li Sauloe ti much'utic yich'oj ta muc' Cajváltic Jesús ta Jerusale. Buyuc no'ox la chanav li Sauloe jamal la chal a'yuc c'usi yaløj ti Cajváltic Jesuse. Lic la yalulanbe sbaic sc'oplal Cajváltic Jesús xchi'uc xchi'iltac ta jurioal ti sna'ic griego c'ope, yu'un la ja' tsc'an ti ac'u xch'unic uque. Pero

yo'onicuc la smilic li Sauloe. ³⁰C'alal iya'iic ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, i'iq'ue la ech'el ta jteclum Cesarea li Sauloe. Itaque la ech'el ta slumal ta jteclum Tarso.

³¹Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta estado Judeae, xchi'uc ta estado Galileae, xchi'uc ta estado Samariae, muc xa la x'ilbajinatic. Jun xa la yo'on iyich'ic ta muc' ti Cajváltic Jesucristoe. Itsatsubtasbat la yo'onic yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja' la yech ip'olic.

**Ja' li' yaløj ti itsatsub
yoc sc'ob ti Enease**

³²Li Pedroe ba la svula'an scotol ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Ech' la sq'uel noxtoc ti much'utic tey nacal ta jteclum Lidae. ³³Tey la c'ot sta jun vinic, Enease la sbi. Svaxaquibal xa la jabil spuch'lej yu'un la alubem jun yoc sc'ob.

³⁴—Enease, lavi ipote, ja' chastsat-subtasbe avoc ac'ob ti Jesucristoe. Lican, tamo lavayebe —x'utat la yu'un li Pedroe.

Ora la ilic ti Enease. ³⁵Scotol ti much'utic tey nacal ta Lidae xchi'uc ta jteclum Sarone, iyilic la ti lec xa ti Enease. Ja' la iyictaic o ti c'usitic xch'unojic to'oxe; ja' la istambeic o yich'el ta muc' ti Cajváltic Jesucristoe.

Ja' li' yaløj ti icha'cuxi ti Dorcase

³⁶Ti c'alal yech ispas li Pedroe, tey la jun ants ta jteclum Jope yich'oj la ta muc' ti Cajváltic Jesucristoe. Ti antse Tabita la sbi ta ebreo c'ope, Dorcas la sbi ta griego c'ope. Ic'uxubinvan la. Isq'uelanbe la staq'uin noxtoc ti much'utic ch'abal staq'uine. ³⁷Ti c'alal tey ta Lida li Pedroe, i'ipaj la ti Dorcase, icham la. Iyatintasic la. Ti c'alal laj yatintasique, ba la stelanic ta jc'ol o na. ³⁸Li Jopee nopol xil sba xchi'uc Lida. Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajváltic Jesús ta Jopee,

iya'iic la ti tey ta Lida li Pedroe. Istaquic la ech'el cha'vo' vinic, ba la yiq'uel tal li Pedroe.

—Batic la ta Jope —x'utat la c'otel li Pedroe.

³⁹Ixch'un la, ora la ibat. Ti c'alal ic'ote, i'iq'ue la ochel yo' bu telel ti ánima Dorcase. Tey la tsobol scotol ti me'anal antsetique, choq'uitaic la tajmec ti ánima. Ti sc'u'ique xchi'uc ti stsequique, i'ac'bat la yil li Pedroe ti ja' sjaloj ti ánima ti c'alal cuxul to'oxe. ⁴⁰Li Pedroe istac la loq'uel scotol ti much'utic tey yo' bu telel ti ánima. Ti c'alal iloq'uique, ja'o la isquejan sba li Pedroe, isc'opon la Cajvaltic. Ti c'alal laj sc'opon Cajvaltique, isq'uelbe la sat ti ánima.

—Tabita, lican —xut la.

Ti antse icha'cuxi la, ora la isvic' sat, i'ile la ti tey li Pedroe, ichoti la. ⁴¹Li Pedroe isnit la liquel. Ti c'alal va'al xa la ti Dorcase, li Pedroe iyic' la ochel ti me'anal antsetique xchi'uc ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, iyac'be la yil scotolic ti icha'cuxi xae. ⁴²Iya'iic la scotol crixchanoetic ta Jopee. Ep la iyich'ic o ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. ⁴³Li Pedroe tey la ipaj ta Jope ta sna jun vinic, Simón la sbi. Ti yajval nae naca la c'a'esejnucul yabtel.

Ja' li' yalaj ti ay sc'opon Cornelio ti Pedroe

10 Tey la nacal ta jteclum Cesarea jun vinic, nom la liquem tal, Cornelio la sbi. Capitan soltero la, cien la yajsoltero. Ti cien solteroe Italiano la sbiic. ²Ti Cornelioe sjunul la yo'on yich'oj ta muc' Riox sjunlejic ta na. Ep la isc'uxubin j'israeletic, ja' la ti much'utic abol sbae. Scotol la c'ac'al ta sc'opon Cajvaltic. ³Ta oxib la ora xmal c'ac'al tey la chotol ta yut sna ti Cornelioe, oy la c'usi i'ac'bat yil yu'un ti Rioxe. I'och la tal jun anjel ta vinajel yo' bu chotole.

—Cornelio —x'utat la.

⁴Ti Cornelioe ixi' la, sq'ueloj xa la tajmec ch-och tal.

—Cajval, ¿c'usi chaval? —xut la.

—Ti Rioxe yich'oj ta muc' ti c'usi chavalulanbee. Yiloj ti chac'uxubin ti much'utic abol sbae. ⁵Yech'o un taco ech'el avinictac ta Jope, ac'u ba yiq'ueic tal jun vinic Simón sbi, Pedro li xcha'p'elel sbie. ⁶Tey ta sna jun vinic Simón sbi uc. C'a'esejnucul yabtel. Ti snae tey ta ts'el ti'mar. Li Pedroe ja' chul yalbot ti c'usi lec chapase —x'utat la yu'un anjel ti Cornelioe.

⁷C'alal ibat ti anjele, ti Cornelioe istac la ta iq'uel jun yajsoltero ti tey xchi'uc scotol c'ac'ale. Sjunul la yo'on yich'oj ta muc' ti Riox uque. Istac la ta iq'uel cha'vo' smozo noxtoc. ⁸Iyalbe la scotol ti c'usi i'albat yu'un ti anjele. Ti c'alal laj yale, ja'o la istac ech'el ta Jope yoxva'alic.

⁹Ta yoc'omal ti c'alal po'ot xa'ox xc'otic ta Jope ti oxvo'e, ja'o la imuy ta bana li Pedroe. Po'ot xa'ox la ol c'ac'al. Yu'un la tey ba sc'opon Cajvaltic. ¹⁰Li Pedroe chvi'naj xa'ox la tajmec, isc'an la sve'el. Ti c'alal xyaquet ta smeltsanbat ti sve'ele, oy la c'usi i'ac'bat yil yu'un ti Rioxe. ¹¹Ijam la iyil li vinajele. Iyil la ti oy c'usi iyal tale, co'ol la xchi'uc muc'ta saquil manta. Chucul la xchanjehel xchiquin iyal tal. ¹²Tey la chupul tal chonetic iyil. Ep la ta tos li c'usi chanib yoque, ep la ta tos quiletel chon, ep la ta tos mut iyil.

¹³—Pedro, milo ati' le'e —x'utat la.

¹⁴—Cajval, i'i. Yu'un mu onox bu jti' ti c'usitic avaloj ti mu xu' jti'ticotique —xut la.

¹⁵—Li c'usi chacac'bee mu xaval ti mu xu' xati'e —x'utat la.

¹⁶Ox'ech'el la yech i'albat. Ja'o xa la isut muyel ta vinajel iyil ti muc'ta saquil mantae. ¹⁷Li Pedroe lic la lo'ilajuc yo'on yu'un la mu sna' c'usi xal ti c'usi iyile. Ti

c'alal xyaquet ta snope, ja'o xa la ic'otic ta Jope ti viniuetic itaqueic tal yu'un ti Cornelioe.

—¿Bu nacal li Simon jc'a'esejnucule? —xiic la c'otel.

ic'otic la ta sna ti Simone. ¹⁸Is-jaqu'ic la mi tey li Simone, li Pedro xcha'p'elel sbie. ¹⁹Li Pedroe, ti c'alal yolel ta snop c'usi xal ti c'usi iyile —Tal sa'ot oxvo' vinic. ²⁰Yalan, chi'ino ech'el. Mu me xchibetuc avo'on xabat yu'un vo'on jtacoj tal —x'utat la yu'un ti Ch'ul Espíritue.

²¹Li Pedroe iyal la. Ba la sc'opon ti viniuetic itaqueic tal yu'un ti Cornelioe.

—Vo'on ti chasa'icone. ¿C'usi chavalic? —xut la.

²²—Li' listacoticotic tal jun capitán solteroe, Cornelio sbi. Lec yo'on. Yich'oj ta muc' ti Rioxe. Lec x'ile yu'un scotol achi'iltac ta jurioal. I'albat yu'un jun anjel ta vinajel ti chastac ta iq'uele, yu'un la cha'i c'usi chavalbe —xiic la.

²³Li Pedroe iyic' la ochel ta sna Simón ti viniuetic, tey la ivayic jun ac'ubal, ismac'lin la. Ta yoc'omal to la ibat xchi'uc ti viniuetic. Li Pedroe ichi'ine la ech'el yu'un jayvo' ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta Jopee.

²⁴Ta xchibal to la c'ac'al ic'otic ta Cesarea. Ti Cornelioe tey xa la chmalavan. Stsboj xa la scotol xchi'iltac xchi'uc ti much'utic lec xojtiquine. ²⁵Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'ot xchi'uc xchi'iltac li Pedroe, ba la nupvanuc ta be ti Cornelioe. Iquejletaat la li Pedroe, i'ich'e la ta muc'. ²⁶Li Pedroe isnit la liquel.

—Va'llan yu'un co'ol crixchanootic —xut la.

²⁷X'i'illajetic la ochel xchi'uc c'alal yut sna ti Cornelioe. Tey la tsobol ep crixchanoetic c'ot sta li Pedroe.

²⁸—Li vo'oxuque ana'ojic c'u xi'e-lanoticotic, vo'oticotic li juriooticotic.

Ana'ojic ti mu xu' xi'ochoticotic ta sna li much'utic ma'uc jchi'iltacotic ta jurioale. Mu xu' jc'oponticotic. Pero liyalbe ti Rioxe ti mu xu' xcal ti chopol li much'utic ma'uc jchi'iltac ta jurioale. ²⁹Yech'o un sjunol co'on lital lavi ataquicon ta iq'uele. Yech'o un chajac'beic c'u yu'un ti ataquicon ta iq'uele —xut la.

³⁰Lic la yal ti Cornelioe:

—Oy xa xchanibal c'ac'al li'albat yeche ora chac li'i. Li'on ta yut jnae, ja'o quictaoj cot, ja'o ta jc'opon Cajvaltic. Iquíl co'ol xchi'uc jun vinic yilel. Sac tajmec ti sc'u'e, oy xojobal. ³¹“Cornelio, ti Cajvaltic yich'oj ta muc' ti c'usi chavalulanbee. Yiloj ti chac'uxubin ti much'utic abol sbae. ³²Taco ech'el avinictac ta Jope, ac'u ba yiq'uc tal jun vinic Simón sbi, Pedro li xcha'p'elel sbie. Ja' tey xch'amunojbe sna jun vinic, Simón sbi uc. C'a'esejnucul yabtel. Ti snae tey ta ts'el ti'mar. Mi iyul li Pedroe, oy c'usi chayalbe”, xiyut ti anjel ta vinajele. ³³Yech'o ti ora lajtac ta iq'uele. Lec ti latala. Coliyal Riox ti li' tsoboloticotic, ti chavalboticotic c'u x'elan layalbee —xi la ti Cornelioe.

³⁴Itac'av li Pedroe:

—Ti Rioxe yu'un onox yech ti muc bu ta st'uj ti much'u ta sc'uxubine. ³⁵Buuc no'ox balamilal lec ta x'ileic yu'un Riox ti much'utic ta xich' ta muq'ue, ti ta spasic c'usi lec chile. ³⁶Ti Rioxe listacboticotic tal ti Jesucristoe, ja' tal yal ti ch'abal jmultic chiyilotic o ti Rioxe ti mi chquich'itic ta muq'ue. Ti Jesucristoe ja' cajvaltic ta jc'otolitic ta sjunlej balamil. ³⁷Li vo'oxuque ava'yojic c'u x'elan iyal a'yuc ta sjunlej jmulticotic ti c'usi talem spase. Ana'ojic ti tey istambe yalel ta estado Galileae ti c'alal yolel to'ox chal ti chac' ich'vo' ti Juane. Ts'acal to iyal a'yuc ta estado Judea. ³⁸Ti Jesus Nazarete ava'yojic ti chi'ibil yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, ti iyich' slequílal syu'elal nox-

toque, ti isc'uxubin crixchanoetic ti butic i'ech'e, ti isloq'uesbe pucuj ti much'utic ochem pucuj ta yo'one, ti iyet'esbe xchamel ti jchameletique ti c'usuc no'ox chamelal iya'iique, ja' ti chi'inbil yu'un ti Rioxe. ³⁹Ti jayvo' ijchi'inticotic ti Jesuse, iquilticotic scotol ti c'usitic ispas ta Jerusalem xchi'uc ta sjunlej estado Judeae. Li jchi'iltaque iyaq'uic ta milel ta cruz. ⁴⁰Ti Rioxe ixcha'cuxes ta yoxibal c'ac'al. Ti c'alal cha'cuxiem xa'oxe, ep ta ech'el iquilticotic yu'un ja' yech is'can ti Rioxe. ⁴¹Scotol li jchi'ilticotic muc xilic; jtucticotic no'ox iquilticotic, vo'ototic ti st'ujototic onox ti Rioxe ti ta xcalticotic ti cuxul ti Jesuse. Ti c'alal cha'cuxiem xa'oxe, ijchi'inticotic to ta ve'el. ⁴²Liyalboticotic comel ti chcalbeticotic scotol crixchanoetic ti ja' ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe ti ja' chalbe bu chbat ta sbatel osil ti much'utic cuxule xchi'uc ti much'utic chamem xae. ⁴³Ja' onox yech iyalic ti yaj'alcoptac Riox ti ta vo'nee, ti ja' ta x'ac'batic o per-tonal yu'un smul scotol ti much'utic ta xch'un ti ja' istoj jmultic ti Jesuse —xi la li Pedroe.

⁴⁴Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ichi'ineic yu'un Ch'ul Espiritu ti much'utic tey tsobole. ⁴⁵Ti jayvo' xchi'iltac tey xchi'uc li Pedroe, xch'ayet xa la yo'onic ti c'alal iyilic ti ichi'ineic yu'un Ch'ul Espiritu ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique. ⁴⁶Yu'un la ic'opojic ta ora ta yan o c'opetic, lec la iyalbeic sc'oplal ti Rioxe.

⁴⁷—Ti jayvo' li' tsobole ichi'ineic xa yu'un ti Ch'ul Espiritue chac c'u cha'al xchi'inojotic uque. ¿C'u xachiic? ¿Mi mu xu' xich'ic vo' uc? —xi la li Pedroe.

—Ac'u yich'ic —xiic la.

⁴⁸Li Pedroe iyal la ti ac'u yich'ic vo' ta scuenta ti Cajvaltic Jesuse. Ti c'alal laj yich'ique —Abulajan pajan to jayibuc c'ac'al li'toe —x'utat la li Pedroe.

Ja' li' yalaj ti ba yal ta Jerusalén ti Pedroe ti ic'uxubinatic yu'un Riox ti much'utic ma'uc j'israele

11 Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Judeae xchi'uc li apoxtoletique, iya'iic la ti ixch'unic xa sc'op Riox ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique. ²C'alal isut ta Jerusalén li Pedroe, isa'bat la smul yu'un ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse ti iyalic ti persa la chich'ic circuncisión ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique ti mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

³—¿C'u yu'un ti ay ac'opon ti much'utic ma'uc jchi'iltique ti muc bu yich'ojic circuncisione? ¿C'u yu'un ti ay achi'in ta ve'ele? —x'utat la li Pedroe.

⁴Li Pedroe xcholet la iyalbe smelol ti c'usitic ic'ote.

⁵—Ti c'alal teon ta Jopee, xyaquet ta jc'opon Cajvaltic, oy c'usi iyac' quil. Iquil iyal tal ta vinajel co'ol xchi'uc muc'ta saquil manta. Chucul xchan-jechel xchiquin tey iyul yo' buyone.

⁶C'alal ijq'uelbe ti yute, tey chupul tal chonetic iquil. Ep ta tos li c'usi chanib yoque, ep ta tos quiletel chon, ep ta tos mut iquil. ⁷Ica'i ti oy much'u lisc'opone: “Pedro, milo ati' le'e”, xiyut. ⁸“Cajval, i'i. Yu'un mu onox bu jti' ti c'usitic avaloj ti mu xu' jti'ticotic”, xcut. ⁹“Li c'usi chacac'bee mu xaval ti mu xu' xati'e”, xiyut. ¹⁰Ox'ech'el yech liyalbe. Ja'o xa isut muyel ta vinajel ti muc'ta saquil mantae. ¹¹Ja'o xa ic'ot oxvo' vinic yo' bu jch'amunoj nae. Liquemic tal ta Cesarea. Tacbilic tal yu'un tal yiq'uicon. ¹²Ti Ch'ul Espiritue liyalbe ti ta jchi'in ech'el ti viniquetique, xchi'uc ti junuc co'on baticone. Lixchi'inic ech'el li vacvo' jchi'iltactic li'i ti co'ol jch'unojtic sc'op Riox jchi'uctique. Lic'ototicotic ta sna ti much'u listac ta iq'uele. ¹³Ti viniq'ue liyalbe ti iyil jun anjel ta vina-

jele. Ti c'alal tey chotal ta yut snae, tey la va'al ic'ot ta xocon. "Taco ech'el avinictac ta Jope. Ac'u ba yiq'uic tal jun vinic Simón sbi, Pedro li xcha'p'elel sbie. ¹⁴Ja' chtal yalbot ti c'u x'elan chacuxiic ta sbatel osil ajunlejic ta anae", x'utat la yu'un ti anjele. Yech'o ti libate. ¹⁵Ti c'alal lic lo'ilajcon xchi'uquique, ichi'ineic uc yu'un ti Ch'ul Espíritue chac c'u cha'al lixchi'inotic ti c'alal itale. ¹⁶Ja'o iyul ta jol ti ja' onox yech liyalboticotic comel ti Cajváltic Jesucristoe: "Ti Juane layac'be avich'ic vo'. Li vo'one po'ot xa xacac'beic ti Ch'ul Espíritue", xiyutoticotic onox. ¹⁷Ti Rioxe iyac'be xa xchi'in Ch'ul Espíritu uc ti jayvo' ma'uc jchi'iltic tey tsobolique. Ichi'ineic xa chac c'u cha'al xchi'inojotique, yu'un iyich'ic xa ta muc' uc ti Cajváltic Jesucristoe. Yech'o ti mu c'u xu' xcal li vo'one. ¿Mi xu' ta jpajes ya'el ti c'usi tspas ti Rioxe? —xi la li Pedroe.

¹⁸C'alal iya'iic ti much'utic chalic ti persa chich'ic circuncisión ti much'utic ma'uc j'israele ti chich'ic ta muc' ti Cajváltic Jesuse, mu xa la c'usi más iyalic. Lec la ibat sc'oplal yu'unic ti Rioxe.

—Yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe ti chictaic spasel uc li c'usitic chopole li much'utic ma'uc jchi'iltique, yo' xcuxiic o ta sbatel osil uque —xiic la.

Ja' li' yaloj ti cristoetic isbiinic ti much'utic yich'oj ta muc' Cajváltic Jesucristo ta Antioquíae

¹⁹Ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesucristoe ti istaic ilbajinel ti c'alal imile ti ánima Estebane, istani la sbaic ta yantic o balamil. Ti jlome ibatic la c'alal estado Fenicia. Ti jlome ibatic la c'alal Chipre. Ti jlome ibatic la c'alal jteclum Antioquía. Ti c'alal ibatique, iyalic la a'yuc c'usi yaloj ti Cajváltic Jesucristoe. Pero ja' no'ox la iyalbeic ti xchi'ilic ta jurioale. ²⁰Ti much'utic ibatic ta Antioquíae, oy la ta Chipre liquemic tal,

oy la ta jteclum Cirene liquemic tal. Ti c'alal ic'otic ta Antioquíae, ilo'ilajic la xchi'uquic ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. Iyalbeic la ti ja' no'ox chac' jcxulejaltic ti Cajváltic Jesuse. ²¹Ta syu'el ti Cajváltique ep la ti much'utic iyictaic ti c'usitic xch'unojic to'oxe, ja' la istambeic yich'el ta muc' ti Cajváltic Jesuse.

²²Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajváltic Jesús ta Jerusalene, c'alal iya'iic ti iyich'ic xa ta muc' uc ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique, istaquic la ech'el ta Antioquía li Bernabee. ²³Ti c'alal ic'ot ta Antioquía li Bernabee, iyil la ti lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Rioxe. Yech'o un jun xa la yo'on li Bernabee. Iyalbe la ti sjunul yo'onic ac'u yich'ic ta muc' ti Cajváltic Jesuse. ²⁴Li Bernabee lec yo'on. Lecubtasbil yo'on yu'un ti Ch'ul Espíritue. Xch'unoj ti oy syu'el ti Cajváltic Jesuse. C'alal iyal li Bernabee, ep la lic yich'ic ta muc' ti Cajváltic Jesuse.

²⁵Ts'alac to ibat la ta Tarso li Bernabee, ja' la ba sa' li Sauloe. Ti c'alal istae, iyic' la ech'el ta Antioquía. ²⁶Jun la jabil tey ixchi'inic ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Ep la crixchanoetic ixchanubtasic. Ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajváltic Jesuse, cristoetic la i'ac'bat sbiic yu'un ti j'antioquíaetique. Ja' la yech ilic o li biile.

²⁷Ti c'alal teic la ta Antioquía li Bernabee xchi'uc li Sauloe, ja'o la tey ic'otic ta Antioquía jayvo' yaj'alc'op Riox, liquemic la tal ta Jerusalén. ²⁸Ti june Agabo la sbi. Ip'ijubtasat la yu'un ti Ch'ul Espíritue, iyalbe la ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe ti chtal vi'nal ta sjunlej balamile. Ti c'alal ital ti vi'nale, ja'o ochem ta preserente ta Roma ti Claudioe. ²⁹Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajváltic Jesús ta Antioquíae, isnopic la ti ta scoltaic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Judeae ti cha'lic vi'nale. Ta jujuntal

la isnopic ti c'u yepal chaq'uique. ³⁰Ti c'alal istsob sba yu'unique, ja' la i'al-batic vocol li Bernabee xchi'uc li Sauloe ti chba yac'beic ti much'utic ta xchanub-tasvan ta sc'op Riox ta Jerusalene.

**Ja' li' yalaj ti imile ti Jacoboe
xchi'uc ti i'och ta chuquel ti Pedroe**

12 Ti c'alal ba yaq'uique taq'uin ta Jerusalén li Bernabee xchi'uc li Sauloe, ti covierno Erodese ja'o la lic yilbajin jayvo' ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. ²Ja' la ta smantal ti imile ta espada ti Jacoboe, ja' ti sbanquil Juane. ³Ti jurioetique xmuyubajic xa la ti icham ti Jacoboe. C'alal iyil ti Erodese ti xmuyubajic xa ti crixchanoetique, iyal la noxtoc ti ac'u tsacuc li Pedroe. Ti c'alal yech ispas ti Erodese, ja'o la ta sq'uin li jurioetique ti c'alal ta sve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute. ⁴Ti c'alal itsaque la li Pedroe, itiq'ue la ta chuquel. Ichabiat la ta chanq'uex solteroetic, chanchanvo' la juq'uex. Ta vacvac ora la isjel sbaic. Ti Erodese isnop la ti ta slajel to q'uin ta sloq'ues ta chuquel li Pedroe, ti ta bail ta satal chac' ta milele. ⁵Ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe scotol la c'ac'al isc'oponbeic Riox li Pedroe c'alal tiq'uil ta chuquele.

**Ja' li' yalaj ti iloc' ta
chuquel ti Pedroe**

⁶C'alal isnop ti Erodese ti ta yoc'omal xa ta sloq'ues ta chuquel li Pedroe, ta yac'ubalile tey la vayem ta chuclebal li Pedroe, chucul la ta cha'p'ej carina. Jujun la soltero ta jujot xocon li Pedroe. Ti carina chucul oe, xchucuj la ta sc'obic ti solteroetic uque yo' la xa'iic o mi xjatave. Oy la solteroetic noxtoc ta xchabiic juc'ol ti ti'chuclebale. ⁷Li Pedroe itijbat la xocon yu'un jun anjel tacbil tal yu'un ti Cajvaltique. Ja'to la iyil ti sacjaman xa ti yut chuclebale.

—Lican ta ora —x'utat la.

Ti carina chucul o sc'obe, ijituj la. Ilic la li Pedroe.

⁸—Chuco ach'ut, lapo axonob —x'utat la yu'un ti anjele.

C'alal laj xchuc xch'ute, laj slap ti xonobe,

—Lapo apimil'cu', nap'lan tal —x'utat la yu'un ti anjele.

⁹Nap'al la iloc' li Pedroe pero mu la sna' mi meel ti ta xcoltaat yu'un ti anjele. Isnop la ti chvaychine. ¹⁰Tey la i'ech'ic yo' bu va'al ta xchabivan ti jun solteroe, ts'acal to la i'ech'ic yo' bu va'al ti jun noxtoque. C'alal ic'otic ta ti'chuclebal ta cayae, ijam la stuc ti taq'uin ti'nae. Iloq'uique la, ibatic la ta jun o caya. Tey xa la icomtsanat yu'un ti anjele. ¹¹Ti c'alal iyul xch'ulele, “lavie ijna' xa ti ta meel istac tal anjel ti Cajvale. Muc xac' ti chismil li Erodese xchi'uc ti jayvo' jchi'iltac yo'onuc smilicone”, xi la li Pedroe.

¹²C'alal iyil ti ta sba balamile, tuc' la ibat ta sna li María, ja' li sme' Juane, ja' ti Marcos sbi noxtoque. Ep la tey stsoboj sbaic ta sc'oponic Cajvaltique. ¹³C'alal c'ot stij ti'be li Pedroe, iloc' la tal jun tseb, Rode la sbi. Ba la sq'uel much'u ti ta stij ti ti'bee. ¹⁴C'alal iya'ibe ye ti ja' li Pedroe, xmuyubaj xa la tajmec. Muc xa la isjam o ti ti'bee, i'och la ta anil ta yut sna, ba la yalbe ti yane ti tey xa va'al ta ti'be li Pedroe. ¹⁵Pero muc la xch'unic.

—Yu'un chlic achuvaj —xutic la ti tsebe.

—Ta meel ja' li Pedroe —xi la.

—Taje ma'uc Pedro, ja' nan ti anjel yajchabiel Pedro —xiic la.

¹⁶Li Pedroe tey la tstijulan ti ti'bee. C'un to la ba sjamic. C'alal i'ile ti ja' li Pedroe, xch'ayet xa la yo'onic. ¹⁷Iyac' la seña ta sc'ob li Pedroe ti ch'anicuque. Lic la yal ti c'u x'elan iloq'uesat ta chuquel yu'un ti Cajvaltique.

—Albeic noxtoc li Jacoboe xchi'uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti liloc' xa ta chuquele —xut la ti much'utic tey tsobole.

Li Pedroe ibat la ta jun o jteclum.

¹⁸ C'alal isacube, xvulajetic xa la liquel ti solteroetique ja' ti mu xa bu tey isacub li Pedroe. ¹⁹ Ti Erodese isloq'ues la mantal ti ac'u sa'el li Pedroe. Ti c'alal muc staique, istsob la ti yajsolterotaque, ja' la ti jayvo' ixchabiic li Pedroe. Ijac'batic la c'u yu'un ti muc xilic iloq'ue. Ts'acal to la isloq'ues mantal ti ac'u yich'ic milele. Ts'acal to la ibat ta Cesarea ti Erodese yu'un la ja' tey nacal.

Ja' li' yaloj ti abol sba icham ti Erodese

²⁰ Ti Erodese scapanoj la ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetique. Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetique co'ol la isnopic ti chba sc'oponic ti Erodese, ti chba sla-jesbeic yo'one. Isa'ic la jun yajc'opojelic, Blasto la sbi. Co'ol la ch-abtej xchi'uc ti Erodese. Yu'un la ja' tsc'anic ti chmanolajic yo' bu scuentainoje. ²¹ Ti Erodese iyal la c'usi ora xocol ti chba yich' c'oponele. Ti c'alal ista sc'ac'alil ti c'usi ora yaloje, ists'acubtas la sba, tey la ba chotluc yo' bu chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale. Lic la sc'opon ti crixchanoetique. ²² Ti c'alal iya'iic c'usi iyal ti Erodese —Ma'uc crixchano ti li' ta xc'opoje, ja' jun riox —xiic la, x'avlajetic xa la.

²³ Ti Erodese ora la i'ipaj, i'ac'bat la castico yu'un jun yaj'anjel ti Cajvaltique, ja' ti ma'uc iyac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe. I'ayan la xuvital, icham o la.

²⁴ Ac'u mi oy ilbajinel pero ip'olic onox ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe.

²⁵ C'alal laj yaq'uic comel taq'uin ta Jerusalén li Bernabee xchi'uc li Sauloe, isutic la ta Antioquía. Iyiq'uic la ech'el li Juane, ja' ti Marcos sbi noxtoque.

Ja' li' yaloj ti ba yalic a'yuc sc'op Riox ti Bernabee xchi'uc ti Sauloe

13 Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Antioquía, oy la jayvo' ichanubtasvanic. Ja'ic la li Bernabee, xchi'uc li Simone, ja' la ti Negro sbi noxtoque. Xchi'uc Lucio ti liquem tal ta Cirenee. Xchi'uc Manaen ti co'ol its'itesatic xchi'uc ti ánima Erodese. Xchi'uc li Sauloe. ² Ti c'alal xyaquet la tsc'oponic Cajvaltique, c'alal yictaaj la yotique —Ac'becon ech'el li Bernabee xchi'uc li Sauloe, ac'u ba spas li c'usi caloj onox ta spase —x'utatic la yu'un ti Ch'ul Espíritue.

³ Ti c'alal laj sc'oponic ti Cajvaltique, i'ac'batic la c'obol ta sjolic li Bernabee xchi'uc li Sauloe, itaqueic la ech'el.

Ja' li' yaloj ti ivinaj sc'op Riox ta Chipre balamile

⁴ C'alal itaqueic ech'el yu'un Ch'ul Espíritu li Bernabee xchi'uc li Sauloe, tey la ibatic ta jun jteclum Seleucia sbi. Tey la i'ochic ta barco, ibatic la c'alal Chipre balamil ta o'lol mar. ⁵ C'alal ic'otique, il-oq'uic la ta barco ta jun jteclum Salamina sbi. Tey la lic yalic a'yuc sc'op Riox ta stemploic yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'iltac ta jurioale. Ba la coltavanuc ta yalel a'yuc sc'op Riox li Juan uque. ⁶ Li Bernabee xchi'uc li Sauloe ixanavic la ta sjunlej Chipre. Ic'otic la ta jun jteclum Pafos sbi. Tey la istaic jun j'ilol, xchi'ilic la ta jurioal. Chal la sc'op Riox ti yaloje. Barjesús la sbi. ⁷ Ti Barjesuse ja' la xchi'il ta abtel ti preserente Sergio Pauloe. Ti Sergio Pauloe p'ij la tajmec. Chac la ya'i li sc'op Rioxe yech'o un itaqueic la ta iq'ucl li Bernabee xchi'uc li Sauloe. ⁸ Ti Barjesuse Elimas la isbiin. Li Elimase “j'ilol”, xi la smelol. Ti Elimase iscrontain la li Bernabee xchi'uc li Sauloe yu'un la ja' tsc'an ti mu xch'un sc'op Riox ti preserentee. ⁹ Li Sauloe,

li Pablo sbi noxtoque, p'ijubtasbil la, tsatsubtasbil la yo'on yu'un ti Ch'ul Espiritue, isq'uelbe la sat ti j'ilole.

¹⁰—Jlo'lovanejot, chopol tajmec li c'usi chapase. Xch'amalot pucuj yu'un chacrontain li c'usitic leque. Li vo'ote mu xac'an ti oy much'u ta xich' ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. ¹¹Lavie chayac'be castico ti Cajvaltique. Chtup' asat. Mu xa xavil abe jayibuc c'ac'al —xut la j'ilol li Pabloe.

Ora la itup' ti sate. Isa' la much'u ta xniton o. ¹²C'alal iyil ti preserentee ti itup' sat ti j'ilole, iyich' la ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Lec la iya'i li sc'op Rioxe ti i'albat yu'un li Bernabee xchi'uc li Pabloe.

**Ja' li' yaloj ti ic'otic ta Antioquía
ta estado Pisidia ti Pabloe
xchi'uc ti Bernabee**

¹³Li Pabloe xchi'uc li xchi'iltac ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, i'ochic la ta barco ta Pafose, tey la c'ot loquicuc ta jteclum Perge ta estado Panfilia sbi. Li Juane tey la icomtsanvan, isut la ta Jerusalén. ¹⁴Li Pabloe xchi'uc li Bernabee j'ech'elbe no'ox la i'ech'ic ta Perge, ibatic la c'alal jteclum Antioquía ta estado Pisidia. Ta sc'ac'alil ta xcuxic ti xchi'iltac ta israelale, c'alal chba ya'ibeic smantal Rioxe, ibatic la uc li Pabloe xchi'uc li Bernabee. ¹⁵C'alal laj yich' aptael li smantaltac Rioxe xchi'uc ti c'usitic yan sts'ibaojic comel ti j'alc'opetic ti ta vo'nee, ti jmeltsanejc'opetic ta temploe istaquic la ta jaq'uel mi oy c'usi chalic jp'el cha'p'eluc li Pabloe xchi'uc li Bernabee, xu' la chalic mi che'opojique.

¹⁶Isva'an la sba li Pabloe. Iyac' la seña ta sc'ob ti ch'aniicque.

—Jchi'iltactic, xchi'uc vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque ti avich'o'jic ta muc' uc ti Rioxe, a'yic me li c'usi chcale. ¹⁷Ti Cajvaltique ti quich'o'jtic ta muc', vo'otic li j'israelotique, ja' it'u'eic

ti vo'ne moletique. C'alal teic to'ox ta Egiptoe, ip'olesatic yu'un ti Rioxe. Ts'acal to ta syu'el Riox iloq'uesatic tal, yu'un ma'uc onox tey slumalic ta Egiptoe. ¹⁸Ti vo'ne moletique its'icbat sbolilic cha'vinic jabil yu'un ti Rioxe ti c'alal tey xjoyetic ta xocol balamile. ¹⁹Ta Canaán balamile oy to'ox vucub c'ox nación. Ti vo'ne moletique icoltaatic yu'un ti Rioxe yech'o ti imil yu'unic ti vucub nacione, ja' yech istaic o li osile. ²⁰Cuatro ciento cincuenta jabil ispas sbaic ta mantal stuquic ti vo'ne moletique. I'och jayqu'ux yajmeltsanejc'opic, ja' ist'uj ti Rioxe. Ja' yech ti c'alal ochem to'ox ta jmeltsanejc'op ti Samuele, ja' ti yaj'alc'op Rioxe. ²¹C'alal ja'o ocheme, lic sc'an yajpreserenteic ti vo'ne moletique. Ti Rioxe iyal ti ja' ch-och ta yajpreserenteic ti Saule, ti screm Cise. Ti Saule Benjamín sbi ti smuc'tatot ti ta más vo'nee. Cha'vinic jabil i'och ta preserenteal ti Saule. ²²Ts'acal to iloq'uesat yu'un ti Rioxe. Ja' i'och ta sq'uexol ti Davide. Yu'un ti Davide ja' onox yech albil sc'oplal yu'un ti Rioxe: “Li Davide li screm Isaíe, co'ol jol jchi'uc yu'un ja' ta spas ti c'usitic lec chquile”, xi onox ti Rioxe. ²³Ti Rioxe iyal onox ti ta xtal stojbotic jmultic jun smom ti Davide. I'ay xa, ja' ti Jesuse. ²⁴C'alal mu to'ox bu chvinaj ti talem xa ti Jesuse, ti Juane iyalbe onox li jchi'iltactic ta israelale ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ti ac'u yich'ic vo'e. ²⁵C'alal po'ot xa'ox xcham ti Juan j'ac'-ich'vo'e, ja' yech iyal: “Mu vo'onicon ti st'ujojon Riox ti chajpasic ta mantale. Ta to xtal ti much'u más oy syu'ele. Li vo'one mu c'u xu' jcolta o. Mi ja'uc sloc'bel xonob, mu xu' cu'un”, xi ti Juane.

²⁶Jchi'iltactic, vo'otic ti smomotic ti Abraame, xchi'uc vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque ti avich'o'jic ta muc' uc ti

Rioxe, chalciticotic ava'iic ti i'ay xa ta jlumaltic ti much'u ay stoj jmultique. ²⁷Li jchi'iltactic ta Jerusalene xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, muc xich'ic ta muc' ti Jesuse. Mi ja'uc xich'ic ta muc' noxtoc ti c'usitic yaloj ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee, ti ja' ta xca'itic ta sc'ac'alil ta jcuxtique. Yech'o ti iyaq'uic ta milel ti Jesuse. Ja' ic'ot ti c'usitic sts'ibaojic ti yaj'alc'optac Rioxe. ²⁸Ac'u mi muc bu istabeic smul ti Jesuse ti yo' xmile oe, pero iyalbeic ti Pilatoc ti ac'u yac' ta milele. ²⁹C'alal ic'ot scotol chac c'u cha'al ts'ibabil sc'oplale, iyalesat ta cruz, ba mucatuc. ³⁰Ti Rioxe ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal. ³¹Ts'acal to ibat ta Galilea. Ep to ta ech'el iyac' sba iluc ta stojol li yajchanc'optaque xchi'uc ti much'utic yich'ojic ta muq'ue. Ts'acal to ibat xchi'uquic ta Jerusalén ti c'alal imuy ta vinajele. I'albatic comel ti ac'u yalic a'yuc ti iyilic ti cha'cuxieme.

³²⁻³³Li vo'oticotic uque chalciticotic ava'iic ti iquilticotic xa ti ic'ot ti c'usi i'albatic yu'un Riox ti vo'ne moletique. Yu'un yaloj onox ti Rioxe ti ta xcha'cuxes ti much'u st'ujoj chispasotic ta mantale. Ic'ot xa ti c'usi iyale yu'un ixcha'cuxes ti Jesuse. Ja' onox yech ts'ibabil ta xcha'cojool jq'uevujtic: "Vo'ot Jch'amalot. Ta to sta yora ta xcac' iluc ti vo'ot Jch'amalote", xi onox ti Rioxe. ³⁴Yu'un icha'cuxesat yu'un Riox ti Jesuse, yech'o ti mu xa bu ta xchame. Ja' onox yech i'albatic yu'un Riox ti vo'ne moletique: "Ta onox xc'ot li c'usi icalbe ti Davide", x'utatic. ³⁵Yech'o ti ists'iba ta jcoj jq'uevujtic ti Davide: "Muc bu chavac' c'a'uc li jpat jxocone, vo'on lach'amalone, ti ch'abal jmule", xi. ³⁶Ma'uc sc'oplal stuc ists'iba ti Davide. Ti Davide ja' ispas c'usi lec chil Riox ti c'u sjalil cuxul ta sba balamile. Ismuquic, ic'a' ti spat xocone. ³⁷Ti Jesuse icha'cuxesat yu'un ti Rioxe, muc xc'a' ti spat xocone. ³⁸Yech'o un, jchi'iltactic, na'ic me ti ja' no'ox ta jtatic

o pertonal yu'un jmultic ti Jesuse. ³⁹Ti much'utic ta xch'une, ch'abal smul chileic yu'un ti Rioxe. Li smantaltac Riox ti iyal ti Moisesse mu xu' ti ch'abal jmultic chiyilotic o ti Rioxe. ⁴⁰Yech'o un q'uelo me abaic, mu me xc'ot ta abaic chac c'u cha'al iyal ti yaj'alc'optac Rioxe.

⁴¹Vo'oxuc ti mu la xac'anvanique, a'yic la me.

Más to la chac' iluc slequilal syu'elal ti Rioxe pero mi ja'uc onox la xach'unic o.

Ac'u la mi oy much'u xayalbeic, chalananic no la.

Ti mu xach'unique, cha'ochic la ta c'oc' ta sbatel osil,

xi ti j'alc'opetique —xi la li Pabloc.

⁴²Ti c'alal iloj'uc ti templo li Pabloc xchi'uc li Bernabee, ep la much'utic iyal ti tsc'anic to albel c'alal vaxaquib c'ac'al ti c'usi i'albatic. ⁴³Ti c'alal ixch'ac sbaic ti much'utic iya'iic li smantaltac Rioxe, ep la jurioetic, ep la ma'uc jurioetic ti sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti Rioxe, ja' la nap'al ibat ta spatic li Pabloc xchi'uc li Bernabee. Li Pabloc xchi'uc li Bernabee ja' la yech iyalbeic ti j'ech'el ac'u xch'unic ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe.

⁴⁴Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'ale, ep la istsob sbaic tal ti much'utic tey nacal ta jteclume, jutuc xa la muc xtal scotolic ta ya'iel li sc'op Rioxe. ⁴⁵Ti jurioetique ti muc bu xch'unojic ti i'ay xa ti much'u st'ujoj Rioxe, lic la it'ixajicuc ti c'alal iyilic ti ep tajmec istsob sbaic ta ya'iel c'usi chal li Pabloc. I'albat la li Pabloc ti ma'uc yech li c'usi chale, ti mu la sna'e. ⁴⁶Li Pabloc xchi'uc li Bernabee muc la xi'ic o.

—Li vo'oxuque ba'yi ical ava'iic li sc'op Rioxe yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe. Ti mu xach'unique, ja' chvinaj o ti mu xac'an xacuxiic ta sbatel osile. Lavie ja' xa chba calbeticotic li much'utic ma'uc

jchi'iltic ta israelale. ⁴⁷Yu'un ja' yech liyalboticotic ti Cajvaltic Jesucristoe: Li vo'oxuque lajqloq'uesic xa ta mulil yo' ti xba avalbeic o scotol crixchanoetic ta sjunlej balamile ti xu' ta xcuxiic ta sbatel osil uque, xiyutoticotic ti Jesuse —xi la li Pabloe xchi'uc li Bernabee.

⁴⁸Ti c'alal iya'iic ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique, xmuyubajic xa la ti iloq'uesatic ta mulil uque.

—Lec tajmec ti c'usi iyal ti Cajvaltic Jesucristoe —xiic xa la.

Ixch'unic la ti much'utic st'ujoj onox ti Rioxe ti ta xcuxiic ta sbatel osile. ⁴⁹Ti much'utic ixch'un li sc'op Rioxe iyalic la a'yuc ta sjunlej estado Pisidia. ⁵⁰Ti jurioetique ti muc bu xch'unojic ti i'ay xa ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ba la stic'beic c'op ti yajmeltsanejc'opic ta slumalique, xchi'uc la jayvo' antsetic ti sjunul yo'onic xch'unojic yilel li smantaltac Rioxe, ti ich'bilic ta muq'ue. Lic la ilbajinaticuc li Pabloe xchi'uc li Bernabee. Inutsatic la loq'uel teyo'e. ⁵¹Li Pabloe xchi'uc li Bernabee islilinic la comel spucucal yoquic. Ja' la seña ti icom ta sba stuquic ti muc xch'unique. Ibatric la ta jun jteclum Iconio sbi. ⁵²Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta Pisidia, jun la yo'on icomic, yu'un la lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Ch'ul Espiritue.

Ja' li' yaloj ti ic'otic ta Iconio ti Pabloe xchi'uc ti Bernabee

14 Ti c'alal ic'otic ta Iconio li Pabloe xchi'uc li Bernabee, i'ochic la ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox ti xchi'ilic ta jurioale. Ti c'alal iyalbeic sc'oplal ti Cajvaltic Jesucristoe, ep la tajmec xchi'ilic ixch'unic. Ep la ixch'unic uc ti co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique. ²Ti yan xchi'ilic ta jurioale ti muc xch'unique, isco'oltasbe la sba sjolic xchi'uc ti much'utic ma'uc jurioetic uque

ti tscrontainic li Pabloe xchi'uc li Bernabee. ³Yu'un ti ep ti much'utic ixch'unic li sc'op Rioxe, yech'o un tey la ipajic li Pabloe xchi'uc li Bernabee. Jamal la iyalic c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe, mu la bu ixi'ic. Ti Cajvaltique iyac' la iluc ti yech ti c'usi chalique, ti ta slequil no'ox yo'on ta xcoltavane. I'ac'bat la syu'elic, iyaq'ueic la iluc slequial syu'e-lal ti Cajvaltique. ⁴Ti yajvaltac jteclume ipasic la ta cha'ch'ac. Jch'ac la ixch'unic ti c'usi iyal li apoxtoletique; jch'ac la muc xch'unic. ⁵Ti jch'ac ti muc xch'unique xchi'uc ti yajmeltsanejc'opique, ja' la isco'oltasbe sba sjolic xchi'uc ti jurioetique ti muc xch'unic uque. Isnopic la ti ta smajic, ti ta smilic ta ton li Pabloe xchi'uc li Bernabee. ⁶Ti c'alal iya'iic li Pabloe xchi'uc li Bernabee, ora la iloq'ueic, ibatic la ta jteclum Lистра ta estado Licaonia. Ts'alac to la ibatic ta jteclum Derbe tey no'ox ta estado Licaonia. Ix-anavic la ta sjunlej li Licaoniae. ⁷Iyalic la a'yuc ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti i'ac'bat ton ta Lистра ti Pabloe

⁸Oy la tey jun vinic ta Lистра, coxo la i'ayan. Mi ja'uc la oy bu ixanav ta jmoj. ⁹Tey la chotol cha'i c'usi chal li Pabloe. Li Pabloe isq'uel la, iyilbe la ta sat ti xch'unoj ti xu' chleucub ti yoque.

¹⁰Li Pabloe tsots la ic'opoj:

—Va'lan —xut la ti vinique.

Ti vinique ora la iva'i, ixanav la. ¹¹C'alal iyil ti crixchanoetique ti lec xa chanav ti vinique, tsots la i'avanic. Ja' la yech iyalic ta licaonia c'ope:

—Yalem tal rioxetic li'toe. Viniquetic yilel —xut la sbaic.

¹²Li Bernabee Júpiter la isbiin. Li Pabloe Mercurio la isbiin yu'un la más ic'opoj. ¹³Oy la tey jun yeclexaic ta ti' jteclum yo' bu chotol ti yajsantoiique, Júpiter la sbi. Ti yajpale Jupitere iy-

ic' la loq'uel vacaxetic ta sti' scorrational li jteclume. Yac'ojbe la snichimal snuc' ti vacaxetique. Ti palee xchi'uc ti crixchanoetique ta ox la smilic ti vacaxetique, ja' ox la ch-ac'bat smotoninic li Pabloe xchi'uc li Bernabee, yu'un la ch-ich'eic ox ta muc'. ¹⁴C'alal iya'iic li Pabloe xchi'uc li Bernabee, isjat la sc'u'ic yu'un la q'uexlal iya'iic ti ta x'ich'eic ta muq'ue. Ora la ibatic ta o'lol crixchanoetic. l'avanic la:

¹⁵—Viniquetic, ¿c'u yu'un ti x'elan chapasique? Co'ol crixchanoetic. Ti litaloticotic li'toe, ja' tal calcticotic ava'iic ti tsc'an chavictaic li c'usitic avich'ojic ta muq'ue. Ja' ich'ic ta muc' ti Riox ta vinajele ti cuxul ta sbatel osile. Ja' ispas li vinajel balamile, xchi'uc li mare, xchi'uc scotol li c'usitic oye. ¹⁶Vo'ne lic sts'ic ti c'u xa'elanic ti jaylajuntoso-xuc ta sjunlej balamile, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. ¹⁷Ti Rioxe iyac' onox avilic ti cuxule. Chac' tal vo', ja' ta xch'i o li c'usitic chats'unique yo' xata o ave'elique, yech'o ti jun avo'onique —xutic la ti crixchanoetique.

¹⁸Ac'u mi i'albatic ti mu ya'uc spasic yeche, vocol la ixch'unic. Chmilbatic ox la ta persa ti smotonique.

¹⁹Ja'o la tey ic'otic jayvo' jurioetic, liquemic la tal ta Antioquía xchi'uc ta Iconio. Lic la socbe sjol ti crixchanoetic ta Listrae, lic la ac'batuc ton li Pabloe. Iquile la loq'uel ta ti' jteclum yu'un la icham xa ti yalojique. ²⁰Ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe tey la ba sjoy sbaic yo' bu li Pabloe. Li Pabloe ilic la, icha'och la ta yutil jteclum. Ta yoc'omal to la iloc' ech'el xchi'uc li Bernabee, ibatic la ta Derbe.

²¹Ti c'alal ic'otic ta Derbee, c'ot la yalbeic ti crixchanoetique ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Jesuse. Ep la ti much'utic ixch'une. Ts'acal to isutic la ta Listra, xchi'uc ta Iconio, xchi'uc ta Antioquía ta estado Pisidia. ²²Jujun la jte-

clum ech' spatbeic yo'on ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Iyalbeic la ti mu me xicta sbaique, ti oy onox ilbajinel ti mi tsc'an chbatic yo' bu tspas mantal ta sbatel osil ti Rioxe. ²³Is-va'anbeic la yajchanubtasvanejic ta jujun templo ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Iyicta la yotic c'alal isc'oponic Rioxe, ja'o la ist'ujic ti jchanubtasvanejetic. Ti c'alal laj st'ujique, isc'oponbeic la Riox yo' xcoltaatic o yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe ti ja' yich'ojic ta muq'ue.

**Ja' li' yaloj ti icha'sutic ta
Antioquía ta estado Siria ti
Pabloe xchi'uc ti Bernabee**

²⁴Ts'acal to isutic la ta estado Panfilia li Pabloe xchi'uc li Bernabee. ²⁵Iyalic la a'yuc sc'op Riox ta jteclum Perge. Ts'acal to ibatic la ta jteclum Atalia. ²⁶Tey la i'ochic ta barco, icha'sutic la ta Antioquía yo' bu ic'oponbatic Rioxe yo' xchi'ineic o ta spasel ti c'usi tsc'ane. Yu'un la ispasic xa ti c'usitic tsc'an ti Rioxe, yech'o la ti icha'sutic ta Antioquía yo' bu iliquique. ²⁷Ti c'alal ic'otic ta Antioquía, istsobic la scotol ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe, ja'ic li j'israeletic xchi'uc li much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. Li Pabloe xchi'uc li Bernabee iyalic la scotol ti c'usitic icoltaatic ta spasel yu'un ti Rioxe, xchi'uc ti butic itaqueic ech'el ta yalel li c'usi yaloje. Iyalic la noxtoc ti ep ixch'unic uc ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. ²⁸Jal la tey ipajic, ixchi'inic la ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

**Ja' li' yaloj ti isnopic c'usi
chcom o circuncisión ti
jchanubtasvanejetic ta Jerusalene**

15 Tey la ic'ot jayvo' j'israeletic ta Antioquía, liquemic la tal ta Judea. Ja' la yech c'ot yalbeic ti much'u-

tic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse ti co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique:

—Mi mu xavich'ic circuncisión chac c'u cha'al iyal ti Moisesse, mu xacuxiic ta sbatel osil —xiic la.

²Li Pabloe xchi'uc li Bernabee tsots la istac'ulanbe sbaic xchi'uc ti viniuetique, pero muc la smeltsaj yu'unic. Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta Antioquíae, co'ol la isnopic ti ta staquic ech'el ta Jerusalén li Pabloe xchi'uc li Bernabee, xchi'uc la jayvo' xchi'ilic. Ja' la ba sjac'beic tal mi yech smantalic li apoxtoletique xchi'uc li jchanubtasvanejetique.

³Ti c'alal iloq'uaic ech'ele, ay la sbeil-taselic yu'un ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Antioquíae. I'ech'ic la ta estado Fenicia, xchi'uc ta estado Samaria. Ech' la yalbeic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox teyo'e ti oy xa ep lic yich'ic ta muc' Cajvaltic Jesús ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. Xmuyubajic xa la tajmec ti c'alal iya'iique.

⁴Ti c'alal ic'otic ta Jerusalén li Pabloe xchi'uc li Bernabee, ich'bilic la ta muc' ic'otic yu'un ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe, xchi'uc li apoxtoletique, xchi'uc li jchanubtasvanejetique. Li Pabloe xchi'uc li Bernabee iyalic la scotol ti c'usitic i'ac'bat spasic yu'un ti Rioxe, xchi'uc ti butic itaqueic ech'el ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje. ⁵Tey la jayvo' jfariseoetic ti yich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Isva'an la sbaic.

—Ti much'utic ma'uc jchi'iltactic ta israelale persa chich'ic circuncisión mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Chavalbeic noxtoc ti ac'u xch'unic li smantaltac Riox ti iyal ti Moisesse —xiic la.

⁶Yech'o la ti istsob sbaic li apoxtoletique xchi'uc li jchanubtasvanejetique yu'un la isnopic c'usi chcom o. ⁷Jal xa'ox la ilo'ilajic, ja'o la isva'an sba li Pedroe.

—Jchi'iltactic, ana'ojic ti oy xa sjabilal list'uj ti Rioxe ti chcalbe ya'iic ti ja' chac' jeuxlejaltic ti Cajvaltic Jesucristoe li much'utic ma'uc jchi'iltique yo' xch'unic oe. ⁸Ti Rioxe yiloy co'ontic jcotoltic. Yiloy ti ixch'un xa li much'utic ma'uc jchi'iltique, yech'o ti iyac'be xa xchi'in ti Ch'ul Espíritu uque chac c'u cha'al iyac' jchi'intique. ⁹Ti Rioxe sc'uxubinojotic jcotoltic. Co'ol islecubtas co'ontic yu'un co'ol ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe. ¹⁰¿C'u yu'un ti chatoy abaic ta stojol ti Rioxe? Li much'utic ma'uc jchi'iltique ti yich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ilbajinel cha'iic mi chavalbeic ti persa ta xch'unic li mantaletique. Ti vo'ne moletique mu onox bu ich'un yu'unic li mantale-tique. Ja' no'ox yechotic uc, mu xch'un cu'untic. ¹¹Li vo'otique jch'unojtic xa ti ta slequil no'ox yo'on ti Cajvaltic Jesuse ti chicuxiotic ta sbatel osile, mu ta mantaluc. Ja' no'ox yech chicuxiotic jcotoltic, ac'u mi j'israelotic, ac'u mi ma'uc —xi la li Pedroe.

¹²Ch'ab xi la scotolic. Li Bernabee xchi'uc li Pabloe lic la yalic uc ti ep iyaq'uaic iluc slequilal syu'elal Riox ta slumalic ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. ¹³C'alal laj c'opojic, ic'opoj la li Jacoboe:

—Jchi'iltactic, a'yic me li c'usi chcale. ¹⁴Li Simone liyalbotic xa c'u x'elal lic yic' yan crixchanoetic ti Rioxe, yech'o ti lic yich'ic ta muc' uque. ¹⁵Ja' onox yech sts'ibaojic ti yaj'alc'optac Rioxe:

¹⁶Ti amomique ta to xich'ic ta muc' ti Rioxe

chac c'u cha'al ich'bil to'ox ta muc' ti c'alal tiq'uul ta spreserenteal ti Davide.

¹⁷Ja' yech ta xc'ot yo' ti xaq'uaic o ta ich'el ta muc' ti Rioxe.

Ja' yech chlic yich'ic o ta muc' Riox uc li yan crixchanoetic ta sjunlej balamile.

¹⁸ Ja' yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'al-bal to'ox li vinajel balamile, xi ti j'alc'opetique.

¹⁹ Li chcal vo'one, más lec ti mu ya'uc quilbajintic li much'utic ma'uc jchi'il-tique ti iyich'ic xa ta muc' ti Riox ta vina-jele. ²⁰⁻²¹ Más lec mi ta jts'ibabetic svu-nique. Ja' no'ox calbetic ti mu ya'uc sti'ic ti c'usitic smotoninoy santoetique, ti mu sa' yantsique, ti mu sa' yajmulique, ti mu ya'uc sti'ic ti c'usi xach'bil snuc' ta xchame, ti mu ya'uc sti'ic ch'ich'e chac c'u cha'al jch'unojtic ti mu xu' jti'tique, yo' mu chopluc o xa'iic li jchi'iltactic tey capalique. Yu'un ta jujun jteclum ta sc'ac'alil ta jcuxtique, ja' ch-aptabatic ta stemploic li smantaltac Riox ti iyal comel ti Moisesse chac c'u cha'al i'aptabatic ti vo'nee —xi la ti Jacoboe.

²² Li apoxtoletique xchi'uc li jchanubtasvanejetique, xchi'uc ti much'utic xch'unoy sc'op Riox ta Jerusalene, isnopic la ti más lec xich' t'ujel cha'vo'uque ti ta staquic ech'el ta Antioquáae, ti ja' chba xchi'inic li Pabloe xchi'uc li Bernabee. Ja' la ist'ujic li Silase xchi'uc li Judase, ja' ti Barsabás sbi noxtoque. Yu'un la ja' yich'ojic ta muc' scotolic. ²³ Ists'ibaic la ti vune ti chich'ic ech'el li Judase xchi'uc li Silase. Ja' la yech ist's'ibaic:

“Jchi'iltactic, vo'oxuc ti ma'uc j'is-raeloxuque ti li' nacaloxuc ta Antioquáae, xchi'uc ta sjunlej estado Siriae, xchi'uc ta estado Ciliciae, ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chajc'oponticotic ta vun, vo'otiticotic ti apoxtolotico-tique xchi'uc ti jchanubtasvanejoticotic li' ta Jerusalene, xchi'uc li yan jchi'iltactic. ²⁴ Ica'iticotic ti oy jayvo' much'utic xch'unoy li sc'op Rioxe ti ay svula'anoxuque ti li' iliquic ech'ele. Pero muc bu jtacojticotic tal. Ja' chavat o avo'onic ti layalbeic ti persa chavich'ic

circuncisione, ti persa chach'unic scotol li smantaltac Rioxe. Yu'un layalbeic ti ja'to yech chacuxiic ta sbatel osile, pero muc bu xcalticotic yech. ²⁵ Yech'o ti ijt-sob jbaticotic, yu'un ijnopticotic c'usi chcom o. Ijt'ujticotic jayvo' ti ijttacticotic tale, ti ixchi'inic tal li Bernabee xchi'uc li Pabloe, ja' ti jc'anojticotic. ²⁶ Ja' ti muc bu ix'iic o ti jutuc xa muc xljajic yu'un ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. ²⁷ Yech'o ti ja' ijttacticotic tal li Judase xchi'uc li Silase. Ja' tal yal ava'iic ti c'usi ijnopticotic. ²⁸ Yu'un ja' yech tsc'an ti Ch'ul Espiritue ti mu xa c'usi yan mantal chcac'ticotic ach'unique. Lec chca'iticotic uc. Ja' no'ox tsc'an chach'unic li c'usi lajts'ibabeticotic tale. ²⁹ Mu me xati'ic ti c'usitic smotoninoy santoe-tique. Mu me xati'ic ch'ich', mu me xati'ic ti c'usi xach'bil snuc' ta xchame, mu me xasa' avantsic, mu me xasa' avajmulic. Mi chach'unic scotole, lec chavil abaic. Ja' no'ox yech chacalbeticotic”, xi la ts'ibabil ech'el ti ta vune.

³⁰ Ti much'utic it'ujee ibatic la. Ic'otic la ta Antioquáa, c'ot la stsobic scotol ti much'utic xch'unoy li sc'op Rioxe. C'ot la yaq'uic ti vune. ³¹ Ti c'alal i'aptabat ya'i-ique, xmuyubajic xa la tajmec ti ipatbat yo'onique. ³² Li Judase xchi'uc li Silase ich'amunbat la yeic yu'un ti Rioxe ti chalic a'yuc ti c'usi yaloje. Ixchanubtasic la ti much'utic xch'unoy li sc'op Rioxe, jun la yo'on icomic. ³³ Li Judase xchi'uc li Silase tey la ijaliijic. Ti c'alal iyalic ti chtalique —Teyuc che'e, te jc'opon jbatic. Q'uelo me abaic ech'el. Chi'inic ech'el Cajvaltic. Xavalbeic me chabanuc ti much'utic lastaquic tale —x'utatic la.

³⁴ Li Silase isnop la ti chpaj to ta Antioquáae. ³⁵ Li Pabloe xchi'uc li Bernabee ipajic to la ta Antioquáa uc. Ichanubtasvanic la. Ep la ti much'utic ixchi'inic ta yalal a'yuc sc'op Riox teyo'e.

**Ja' li' yaloj ti ixch'ac sbaic xchi'uc
Bernabé ti Pabloe ti c'alal ba yal
a'yuc sc'op Riox ta xcha'ech'elale**

³⁶Ts'acal to la iyal li Pabloe:

—Ba xa jvula'antic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ti butic jteclumal ay calbetique. Ba xa jqueltic c'u x'elanic —xut la li Bernabee.

³⁷Li Bernabee ja' la tsc'an chic' ech'el li Juane, ja' ti Marcos sbi noxtoque. ³⁸Pero li Pabloe mu xa la sc'an xic' ech'el, ja' la ti tey icomtsanvan ta estado Panfiliae, ti muc la scolta sba ta yalel li sc'op Rioxe. ³⁹Yu'un ti x'elan mu co'oluc isnopic ti chiq'uic ech'el li Marcose, ixch'ac o la sbaic. Li Bernabee ja' la iyic' ech'el li Marcose. I'ochic la ta barco, ibatic la ta Chipre. ⁴⁰Li Pabloe ja' xa la iyic' ech'el li Silase. Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Antioquáe, is-c'oponic la Riox ti ac'u chi'inaticuc, ti ac'u q'uelaticuc ech'el li Pabloe xchi'uc li Silase. ⁴¹Iloq'uic la ech'el li cha'vo'e, i'ech'ic la ta estado Siria xchi'uc ta estado Cilicia. Ech' la spatbeic yo'on ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta jujun jteclume.

**Ja' li' yaloj ti ixchi'in sbaic xchi'uc
Silas xchi'uc Timoteo ti Pabloe**

16 Ts'acal to ic'otic la ta Derbe xchi'uc ta Listra li Pabloe xchi'uc li Silase. Ta Listrae tey la istaic jun ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, Timoteo sbi. Jurio la ti sme'e, yich'oj la ta muc' uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti stote jgrecia la. ²Li Timoteoe “sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse”, xiic la ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Listrae xchi'uc ta Iconioe. ³Li Pabloe isnop ti chic' ech'el xchi'in li Timoteoe, yech'o un iyac'be la yich' circuncisión yo' la x'ich'bat o ta muc' c'usi chale. Yu'un la ep jurioetic yo' bu ta xbatique, sna'ojic la

scotolic ti jgrecia ti stote. ⁴Ti ta jujun jteclume ech' la yalbeic ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe ti c'u x'elan icom o sc'oplal yu'unic circuncisión li apoxtoletique xchi'uc li jchanubtasvanejetic ta Jerusalem, yo' la xa'ibeic o smelol uque. ⁵Jun xa la yo'onic icomic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta jujun jteclume, jujun la c'ac'al ip'olic.

**Ja' li' yaloj ti isvaychin jun
jmacedonia ti Pabloe**

⁶Li Pabloe xchi'uc li Silase ipajesatic to la yu'un ti Ch'ul Espiritue ti mu to xu' chba yalic a'yuc sc'op Riox ta estado Asiae. Ta estado Frigia xchi'uc ta estado Galacia xa la ibatic. ⁷C'alal ic'otic ta sts'ac estado Misiae, chbatic ox la ta estado Bitinia, pero ipajesatic la noxtoc yu'un ti Ch'ul Espiritue. ⁸Ta estado Misia xa la ibatic. Ic'otic la ta jun jteclum ta ti'mar, Troas sbi. ⁹Li Pabloe isvaychin la jun jmacedonia, tey la va'al iyil. “La' coltaoticotic li' ta Macedoniae”, x'utat la yilel ta svayiche. ¹⁰Ti c'alal ivaychin li Pabloe, teon uc, vo'on li Lucasone. Ja'o ijchap jbaticotic, ijsa'ticotic barco mi oy chbat ta Macedonia. Yu'un iyul ta jolticotic ti ja' yech tsc'an ti Rioxe ti tey chba calticotic a'yuc ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe.

**Ja' li' yaloj ti i'ochic ta
chuquel ta jteclum Filipos
ti Pabloe xchi'uc ti Silase**

¹¹Li'ochoticotic ta barco, tuc' libatoticotic ta jun balamil ta o'lol mar, Samotracia sbi. Ta yoc'omal noxtoque lixanavoticotic ta barco, lic'ototicotic ta jun jteclum, Neápolis sbi. Ja'to tey liloc'oticotic ta barco. ¹²Ta cocticotic xa libatoticotic ta jteclum Filipose. Li Filipos ta estado Macedoniae, muc'ta jteclum. Tey batem ep jromaetic. Tey lipajoticotic jayib c'ac'al ta Filipose. ¹³Ja'o sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique ti

c'alal liloc'oticotic ta ti' jteclume. Libatoticotic ta ti' uc'um.

—Ba jq'ueltic mi muc much'u tey tsoboj sbaic ta sc'oponic Riox —xichioticotic.

Naca ants tey tsobol c'ot jtaticotic. Lichiototicotic, icalbeticotic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe.

¹⁴Oy jun ants lec iya'i ti c'usi icalticotique, Lidia sbi. Tey liquem tal ta jteclum Tiatira. Chon morado manta tspas. Xch'unoj ti jun no'ox ti Rioxe, ja' ti Riox ta vinajele. Ip'ijubtasat yu'un ti Rioxe, yech'o ti ixch'un ti c'usi iyal li Pabloe. ¹⁵Iyich'ic vo' sjunlejic ta na ti Lidia. Ti c'alal laj yich'ic vo'e,

—Mi ach'unojic ti quich'oj xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, tsoblicotic ech'el ta jna. Xu' xapajic jayibuc c'ac'al —xiyutoticotic ti Lidia.

Mu xa'i albel ti antse, yech'o un lipajoticotic.

¹⁶Ti j'ech'ele ja'o chibatoticotic yo' bu ta sc'oponic Rioxe, ijnupticotic ta be jun tseb, ochem pucuj ta yo'on. Xil scotol ti c'usi ta jpastique, sna' yalel buy ti c'usi ta xch'aye. Oy yajvaltac. Ti yajvaltaque ep ispasic o canal ti sna' yalel yeche. ¹⁷Ti bu ijnupticotique, tey no'ox isut, nap'al xa ech'el ta jpatiticotic. I'avan:

—Li viniqetic le'e ja' chtunic yu'un ti Riox ta vinajele. Ja' chayalbeic ti c'uxi xu' chacuxiic ta sbatel osile —xi ti tsebe.

¹⁸Ep c'ac'al tey xnap'et, ja' yech iyalulan. Chopol iya'i li Pabloe. Isq'uel sutel spat.

—Ja' ta syu'el ti Jesucristoe chacalbe, loc'an ta yo'on li tsebe —xut ti pucuje.

Ora iloc' ti pucuje.

¹⁹Ti yajvaltac ti tsebe iyilic ti mu xa bu tspasic o canale, ja' ti iloc' xa ti pucuj ta yo'one. Ja' istsaquic o li Pabloe xchi'uc li Silase. Iyiq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta ch'ivit yu'un ja' tey tsmelt-sanic c'op. ²⁰Ti c'alal ic'otique —Li viniqetic li'i jurioetic. Ep ta socbe sjol crix-

chanoetic li' ta jlumaltique. ²¹Oy c'usi chaq'ueic ta chanel pero mu xtun jchan-tic. Mu xu' jpastic yech lavi ja' scuentain-otjotic ti preserente ta Romae —xi ti yajvaltac tsebe.

²²—Yecha'a —xi ti crixchanoetique.

Ti jmeltsanejc'opetique isloq'uesic mantal ti ac'u loc'batuc sc'u' li Pabloe xchi'uc li Silase, ti ac'u ac'baticuc te'e. ²³I'ac'batic tajmec. Ti c'alal ilaje, itiq'ueic ta chuquel. Iyalbeic la ti jchabiejchuclebale ti ac'u xchabi leque. ²⁴Ti c'alal i'albat yech ti jchabiejchuclebale, itiq'ueic la ochel ta más yut ti chuclebale. Iacanbat la yoquic ta lots'obte'.

²⁵Ta ol ac'ubale isc'oponic la Riox li Pabloe xchi'uc li Silase, isq'uevujintaic la ti Rioxe. Iya'iic la ti yan jchuqueletique. ²⁶Ti c'alal yolel chq'uevujinique, ital la tsots niquel. Xvuyvon xa la li chuclebale. Ora la ijam li sti'iltaque. Ijituja la ti carinaetic chucbil o sc'obic scotol ti jchuqueletique. ²⁷C'alal ital ti niquele, ijulav la ti jchabiejchuclebale. Iyil la ti jamajtic xa li ti'chuclebale, ora la isloq'ues yespada. Ta ox la smil sba stuc yu'un la isnop ti ijatav xa scotol ti jchuqueletique. ²⁸I'avan la li Pabloe:

—Mu xamil aba, li'oticotic jcotolticotic —xut la.

²⁹Ti jchabiejchuclebale isc'an la c'oc', i'och la sq'uelelic ta anil li Pabloe xchi'uc li Silase. Pero xt'elt'on xa la. Isquejan la sba ta yichonic li Pabloe xchi'uc li Silase, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. ³⁰Li Pabloe xchi'uc li Silase iloq'uesatic la yu'un ti jchabiejchuclebale.

—Totic, ¿c'usi ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —x'utatic la.

³¹—Ch'uno ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, yo' xacuxi o ta sbatel osile. Ja' no'ox yech xu' chacuxiic acotolic —xutic la li Pabloe xchi'uc li Silase.

³²Iyalbeic la c'usi yalaj ti Cajvaltic Jesucristoe. Iya'iic la sjunlejic ta na. ³³Ti

bu yayijemic ta majele, ipoxtabatic la ta ac'ubaltic yu'un ti jchabiejchuclebale. Iyich'ic la vo' sjunlejic ta na ti jchabiejchuclebale. ³⁴Ts'acal to li Pabloe xchi'uc li Silase i'iq'ueic la ochel ta sna ti jchabiejchuclebale, imac'linatic la. Xmuyubajic xa la sjunlejic ta na ti ixch'unic xa li sc'op Rioxe.

³⁵Ti c'alal isacube, ti jmeltsanejc'opetique istaque la ech'el jayvo' mayoletic.

—Ba albo ya'i li jchabiejchuclebale ti ac'u sloq'ues li cha'vo' jchuquele —x'utatic la ech'el.

³⁶C'alal iya'i ti jchabiejchuclebale ti c'usi iyalic ti jmeltsanejc'opetique, i'albat la li Pabloe:

—Li jmeltsanejc'opetique listacbe tal mantal ti xu' xa chajloq'uesic ech'ele. Yech'o un xu' xa xabatic. Q'uelo me abaic ech'el. Junuc me avo'onic —x'utatic la.

³⁷Itac'av li Pabloe:

—Li jmeltsanejc'opetique muc bu smeltsanoj jc'oplalticotic. Ja' ta smantalic ti ta bail ta satil iquich'ticotic te'e. Ja' ta smantalic noxtoc ti li'ochoticotic ta chuquele. Ma'uc yech smelol ti x'elan tspasique yu'un scuentainojoticotic li Roma uque. Lavie yo'onuc sloq'uesoticotic ta mucul. Ma'uc yech ti x'elan tspasique. Ac'u tal sloq'uesoticotic stuquic —xi la li Pabloe.

³⁸Isut la ti mayoletic, ba la yalbeic jmeltsanejc'opetic ti c'usi iyal li Pabloe. Ti c'alal iya'iiique, ixi'ic la, yu'un la iya'iic ti cuentainbilic yu'un Roma li Pabloe xchi'uc li Silase. ³⁹Italic la ti jmeltsanejc'opetique, ic'anbatic la per-tonal li Pabloe xchi'uc li Silase. Iloq'uesatic la ta chuquel. Tuc' la i'albatic ti ac'u loq'uiuc ech'el ta jteclume. ⁴⁰Ti c'alal iloq'uiuc ta chuquele, tey ibatic ta sna ti Lidiae. Ech' spatbeic yo'onic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox tey ta jteclume, ja'lo xa iloq'uiuc ech'el.

Ja' li' yaloj ti ilic c'op ta Tesalónicae

17 Ti c'alal ibat li Pabloe xchi'uc li Silase, tey la i'ech'ic ta jteclum Anfípolis xchi'uc ta jteclum Apolonia. Ic'otic la ta jteclum Tesalónica. Tey la jp'ej templo yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'ilic ta jurioale. ²Yu'un ja' onox yech stalel li Pabloe ti ta x'och ta stemploic li xchi'iltaque yo' bu cha'iic smantal Riox ti c'alal ta xcuxique, yech'o un ba la ochuc oxib savaro tey ta Tesalónicae. Lic la yalulanbe sbaic sc'op Riox xchi'uc li xchi'iltaque. ³Li Pabloe iyal la ti ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti persa ta xcham ti much'u st'ujoj Riox chtal spasotic ta mantale, ti persa ta xcha'cuxie. Iyal la ti ja' ti Jesuse ti st'ujoj Rioxe.

⁴Ixch'unic la jayvo' jurioetic ti ja' st'ujoj Riox ti Jesuse, ichi'ineic la li Pabloe xchi'uc li Silase. Ep la ixch'unic uc ti much'utic co'ol ma'uc jurioetic jchi'uc-tique, ja' la ti much'utic co'ol yich'ojic ta muc' Riox xchi'uc li jurioetic. Ti antsetic ich'bilic ta muc' yu'un li crixchanoetic, ep la ixch'unic uc. ⁵Li jurioetic ti muc xch'unique lic la it'ixajicuc. Ja' la chopol iyilic ti ja' ich'bilic ta muc' li Pabloe xchi'uc li Silase. Ba la spay tal jayvo' xchi'ilic. Ja' la istaic tal ti bu toj pucujique, ti toj ch'ajique. Tal la sa'beic sc'ac'al yo'on ti crixchanoetic, isoc la sjol scotolic tey ta jteclume. Ibatic la scotolic ta sna jun vinic, Jasón la sbi. Ta ox la xquileic loq'uel li Pabloe xchi'uc li Silase, ta ox la x'aq'ueic entrucal ta sc'ob ti crixchanoetic. ⁶Pero mu la bu tey itaatic. Solel la ja' xa isquileic loq'uel ti Jasone xchi'uc jayvo' ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Iyiq'ueic la ech'el ta stojol ti jmeltsanejc'opetic ta jteclume. X'avlajetic xa la:

—Li' xa ta jlumaltic li much'utic ta socbe sjol li crixchanoetic ta sjunlej balamile. ⁷Li Jason li'i iyic' ochel ta sna.

Scotolic mu xch'unbeic smantal ti Césare yu'un chalic ti oy to jun preserentee, Jesús la sbi —xiic la.

⁸Ti c'alal iya'iic ti crixchanoetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic tey ta jteclume, x'avlajetic xa la liquel. ⁹Ti Jassone xchi'uc ti xchi'iltaque ic'anbatic la taq'uin.

—Mi ataquic ech'el li cha'vo'e, ta sut lataq'uinique —x'utatic la yu'un ti jmeltsanejc'opetic.

Ja' la yech icolic.

Ja' li' yaløj ti itaqueic ech'el ta Berea ti Pabloe xchi'uc ti Silase

¹⁰Ti much'utic xch'unuojic sc'op Riox ta Tesalónica, ta yac'tubalil no'ox la istaquic ech'el ta jteclum Berea li Pabloe xchi'uc li Silase. Ti c'alal ic'otique, i'ochic la ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'ilic ta jurioale. ¹¹Ti xchi'ilic ta Bereae más la lec yo'onic. Ma'uc la yech chac c'u cha'al ti xchi'ilic ta Tesalónica. Lec la iya'iic c'usi iyal li Pabloe. Scotol la c'ac'al isq'uelic c'usitic sts'ibaojic comel ti yaj'alcoptac Rioxe. Isco'oltasic la mi xco'olaj xchi'uc ti c'usi chal li Pabloe. ¹²Ti c'alal iyilic ti co'ole, ep la ixch'unic ti xchi'ilic ta jurioale. Ep la ixch'unic uc ti co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique. Ta ants ta vinic la ixch'unic. Oy la antsetic ich'bilic ta muc' yu'un crixchanoetic ti ixch'unique. ¹³Ti jurioetic ta Tesalónica iya'iic la ti tey xa chal sc'op Riox ta Berea li Pabloe, ba la sliquesbeic sjol noxtoc ti crixchanoetic ta Bereae. ¹⁴Ti much'utic xch'unuoj sc'op Riox ta Bereae, ora la istaquic ech'el li Pabloe. Tey la ic'ot ta ti'mar. Li Silase xchi'uc li Timoteoe tey la icomic ta Berea. ¹⁵Ti much'utic ay yac' li Pabloe, c'alal to la jteclum Atenas ay yaq'uiic. Ti c'alal isutic tal ti j'ac'vanejetique, li Pabloe istac la tal mantal:

—Mi xu'e, ac'u tal staicon ta ora li Silase xchi'uc li Timoteoe —xi la tal.

Ja' li' yaløj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta Atenas ti Pabloe

¹⁶Ti c'alal tey chmalavan ta Atenas li Pabloe, chopol la iyil ti naca santoetic yich'oj ta muc' ti crixchanoetic ta jteclume. ¹⁷Yech'o un li Pabloe lic la yalulanbe sbaic sc'op Riox xchi'uc ti xchi'iltac ta jurioal ta stemploique, xchi'uc ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique ti teyic ta templo uque, ti co'ol xch'unuojic xchi'uc li jurioetic. Jujun la c'ac'al ti much'utic tey ista ta ch'ivite chalbe la ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse. ¹⁸Tal la tavanicuc jayvo' yajchanubtasvanej ti j'epicúroetic xchi'uc la jayvo' yajchanubtasvanej ti j'estóycoetic. Ilo'ilaj la xchi'uquic li Pabloe. Ti much'utic tey i'ech'e —Li vinic li'i sna'be xa smelol yilel —xut la sbaic jlom.

—Yaj'alco'p ya'el yan rioxetic —xiic la jlom.

Ti x'elan iyalique, yu'un la ja' chal li Pabloe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatol osil ti Jesuse, xchi'uc ti icha'cuxie. ¹⁹Ti jchanubtasvanejetique iyiq'uiic la ech'el li Pabloe yo' bu ta stsob sbaique. Areópago la sbi ti vitse.

—¿Mi mu xa'abulaj xavalbototic más smelol li c'usi naca to avale? ²⁰Yu'un muc' bu xca'itotic. Yech'o un albototic smelol —x'utat la li Pabloe.

²¹Yu'un ti j'atenasetique xchi'uc ti much'utic nom liquemic tal ti tey nacaj-tique, ja' no'ox la slo'ilic mi oy c'usi ach' to iya'iiique.

²²Yech'o un li Pabloe isva'an la sba ta o'lol crixchanoetic yo' bu stsobobbailic ta Areópago.

—J'atenasetic, chquil ti lec xana' xavich'ic ta muc' santoetic. ²³Yu'un iquil ti naca ja' ti c'alal lixnav ta sjunlej alumalique. Iquil noxtoc jun xchic'obil smoton riox: “Oy to nan bu yan riox ti mu jna'tique. Ja' xchic'obil smoton li'i”,

xi ts'ibabil iquil. Ti Riox chavac'beic smoton ti mu xana'ic chavalique, li vo'one jna'oj ti oye. Yech'o un chacal-beic c'u x'elan.

²⁴Ti Riox ispas balamile xchi'uc scotol li c'usitic oye, ja' yajval vinajel balamil yech'o ti mu xnaqui ta eclexaetic ti spasoj crixchanoetique. ²⁵Mu c'u xu' xcac'betic ti Rioxe yu'un ja' yu'un scotol. Ja' cuxulotic yu'un. Ja' chquich'tic ic' yu'un. Ja' yac'oj scotol li c'usitic chtun cu'untique.

²⁶Ti c'alal imeltsaj li balamile, ti Rioxe ispas jun vinic xchi'uc jun ants. Yech'o ti ip'ol li crixchanoetic li' ta sba balamile, ep xa ta tos. Pero jun no'ox jtot jme'ttic jcotoltic. Ti Rioxe isa' bu chinaquiotic jutos ta sjunlej balamil. Snopoj onox c'usi ora chlic nacluc li' ta sba balamil li jutos crixchanoetique. Snopoj ti bu chac'be yosil jutose, xchi'uc ti c'u sjalil tspasic mantale. ²⁷Ti lispasotic ti Rioxe, ja' tsc'an ti chquich'tic ta muq'ue. Mu nomuc ti Rioxe, ja' no'ox ti mu xquiltique. ²⁸Yu'un ja' cuxulotic yu'un, yech'o ti xu' xi'abtejotique, ta jpastic scotol li c'usitic ta jpastique. Oy jayvo' achi'ilic ti p'ijique ja' yech'iyalic: "Li vo'otique xch'amalotic Riox ta vinajel yu'un ja' lispasotic", xiic. ²⁹Ta melel xch'amalotic Riox, yech'o ti mu xu' jch'untic ti ja' Riox li c'usitic pasbil ta oroe, xchi'uc li c'usitic pasbil ta platae, xchi'uc li c'usitic pasbil ta tone. Le'e crixchanoetic no'ox isnopic ispasic. Ti Riox ta vinajele mu pasbiluc ta crixchanoetic. ³⁰Ti sbolilic ti ta vo'nee ist-s'ic scotol ti Rioxe. Lavie ta xalbe scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil ti ac'u yictaic yich'el ta muc' li c'usitic nopem xa'iic yich'el ta muq'ue, ti ja' ac'u yich'ich'el ta muc' ti stuque. ³¹Yaloj xa onox ti ta sta yora chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osile. Ti mi quich'o'jtic ta muq'ue, "la' jchi'in jbatc", xiyutotic. Ti mi muc bu quich'o'jtic ta muq'ue, "ba ochan ta

c'oc'", xiyutotic. Ti Rioxe ist'uj xa jun vinic ja' chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osile, ja' ti Jesuse. Yu'un ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal, ja' ivinaj o ti ja' st'u'joje —xi la li Pabloe.

³²Ti c'alal iyal li Pabloe ti icha'cuxi ti Jesuse, ti jlome ilabanvanic la. Ti jlome —Xaval ta ca'ititicotic c'usi ora li c'usi chavale —xiic la.

³³Li Pabloe iloc' la yo' bu tsoholique. ³⁴Ixch'unic la jayvo' ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltalic Jesucristoe, ixchi'inic la ech'el li Pabloe. Ti june Dionisio la sbi, ochem la ta meltsanejc'op tey ta Areópago. Xchi'uc la jun ants, Dámaris la sbi. Oy to la yan ti much'utic ixch'unique.

Ja' li' yaloj ti ibat ta Corinto ti Pabloe

18 Ts'acal to iloc' la ta Atenas li Pabloe, ibat la ta jteclum Corinto. ²Tey la c'ot sta jun xchi'il ta jurioal, Aquila sbi. Liquem la tal ta estado Ponto. Ach' to'ox la sloq'uelic tal ta estado Italia xchi'uc li yajnile. Li yajnile Priscila sbi. Yu'un ti preserente Claudio ta Romae isloq'ues la mantal ti chloq'ueic scotol li jurioetique. Yech'o la ti iloc' xchi'uc yajnil li Aquilae, tal la nacluc ta Corinto. Li Pabloe ba la svula'an li Aquilae. ³Li Pabloe xchi'uc li Aquilae pascarpa la yabtelic, yech'o un co'ol la inaquiic. ⁴Li Pabloe ta la xc'ot ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox ta sc'ac'alil ta xcuxic li xchi'iltac ta jurioale. Ilo'ilaj la xchi'uc li xchi'iltaque xchi'uc ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique, ti co'ol xch'unojic xchi'uc li jurioetique. Li Pabloe ja' tsc'an ti ac'u xch'unic ti ja' st'u'joj Riox tspasvan ta mantal ti Jesuse.

⁵Li Silase xchi'uc li Timoteoe, c'alal ta'lo xa'iic yalel a'yuc sc'op Riox ta Macedoniae, ibatic la ta Corinto. Xyaquet la chal sc'op Riox c'ot st'atic li Pabloe. Xyaquet la chalbe xchi'iltac ta jurioal ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u st'u'joj onox ti Ri-

oxe, ja' ti Jesuse. ⁶Ti jurioetique lic la scrontainic li Pabloe, lic la yutic. Yech'ou un li Pabloe islilin la sc'u', ja' la seña ti icom xa ta sba stuquic ti mu xch'unique.

—Mi la'ochic ta c'oc' ta sbatel osile, amul atuquic yu'un mu xach'unic. Li vo'one mu c'u jcuenta o. Lavie ja' chba calbe li much'utic ma'uc jchi'il-tique —xut la.

⁷Li Pabloe isquechan la comel yalel sc'op Riox ta stemplo li xchi'iltaque. Iloc' la, ibat la ta sna jun vinic, Justo la sbi. Sjunul la yo'on yich'oj ta muc' ti Rioxe. Tey la nacal ta sts'el stemploic. Tey la ichanubtasvan li Pabloe. ⁸Tey la ic'ot jun vinic, Crispo la sbi. Jmeltsanejc'op la ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li jurioetique. Sjunlejc' la ta na lic yich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ep la ya-jval jteclum ixch'unic uc, iyich'ic la vo' noxtoc. ⁹Li Pabloe isvaychin la ti Cajvaltic Jesucristoe.

—Mu me xaxi' o, alo me li jc'ope, mu me xavicta aba ta yalel a'yuc. ¹⁰Vo'on chajchi'in. Muc much'u xu' chayilbajin yu'un ep to crixchanoetic jt'ujoj li' ta jteclume —x'utat la yilel li Pabloe.

¹¹Li Pabloe tey la ipaj jun jabil xchi'uc o'lol ta Corintoe. Ichanubtasvan la ta sc'op Riox.

¹²Ti c'alal ochem xa'ox ta coviernoal ta estado Acaya ti Galione, li jurioetique itsob la sbaic, itsaque la li Pabloe, i'iq'ue la ech'el ta stojol covierno.

¹³—Li vinic li'i mu xich' ta muc' ley. Jtos o chac' ta ich'el ta muc' Riox, ma'uc yech chac c'u cha'al jch'unojcticotique —xutic la ti covierno.

¹⁴C'alal chc'opoj xa'ox li Pabloe, ja' la ic'opoj ti Galione:

—Jurioetic, ti ja'uc muc xch'un ti c'usi chal li leye, ti tsotsuc smul staoje, xu' jmeltsanbe sc'oplal ti yechuque. Mi ja' no'ox taje, mu xcac' o jvocol. ¹⁵Taj x'elan c'opetique, taj x'elan biiletique, taj x'elan mu xco'olaj xchi'uc lamantalique,

ba meltsano aba atuquic. Li vo'one mu jt'ic' jba —x'utatic la yu'un ti covierno.

¹⁶Itaqueic la loq'uel scotolic. ¹⁷Ti much'utic itaque loq'uele istsaquic la jun j'israel, Sóstenes la sbi. Ja' la ya-jmeltsanejc'opic ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li jurioetique. Tey no la ta yut yopisina covierno ismajic. Pero ti covierno sq'uel no'ox la.

¹⁸Li Pabloe jal to la tey ipaj ta Corinto. Ts'acal to isc'opon la comel ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe, ibat la. Ba la sa' barco ta jteclum Cencrea yu'un la tsut ech'el ta estado Siria. Li Pabloe ixchi'in la sbaic ech'el xchi'uc li Aquilae xchi'uc li Priscilae. Li Pabloe iyac' la ta loq'uel sjol ta Cencrea, ja' la seña ti ispas xa scotol ti c'usi yalobje Riox ta spase. I'ochic la ta barco, ibatic la. ¹⁹C'alal ic'otic ta jteclum Efesoe, li Pabloe tey la ixch'ac sbaic xchi'uc li Aquilae xchi'uc li Priscilae. Stuc xa la ibat ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'iltaque. Lic la yalulanbe sbaic sc'op Riox xchi'uc ti much'utic mu to ta xch'unic ti i'ay xa ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale. ²⁰Ti c'alal iya'iic c'usi iyale —Abulajan pajan to jayibuc c'ac'al —x'utat la li Pabloe, pero muc la xch'un.

²¹—Yu'un persa chibat ta Jerusalén yu'un ta jc'an ti teon ta q'uine. Mi sc'an Rioxe, tey chtal jq'ueloxuc —xut la comel.

I'och la ta barco li Pabloe, ibat la.

Ja' li' yalobj ti yox'ech'elal xa ba yal a'yuc sc'op Riox ti Pabloe

²²Li Pabloe tey la iloc' ta barco ta jteclum Cesarea, ibat la ta Jerusalén. Ti c'alal ic'ote, c'ot la sc'opon ti much'utic xch'unoj sc'op Riox teyo'e. Ts'acal to ibat la ta Antioquía ta estado Siria yo' bu ilic ech'ele. ²³Tey la ipaj jayib c'ac'al. Ts'acal to ba la spatbe yo'onic ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta

jujun jteclum ta estado Galacia xchi'uc ta estado Frigia.

Ja' li' yaløj ti iyal sc'op Riox ta Efeso ti Apolose

²⁴Ti c'alal batem ta Galacia xchi'uc ta Frigia li Pabloe, ja'o la ic'ot ta jteclum Efeso jun xchi'il ta israelal, Apolos la sbi. Alejandría la sbi li slumale. Lec la xul ta sjol ti c'usi chale, lec la sna'be smelol li sc'op Rioxe. ²⁵Li Apolose chanubtasbil xa onox la ta sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse. Ac'u la mi ja' no'ox ya'yoy ti iyac' ich'vo' ti Juane, ac'u la mi muc bu ya'yoy ti tsc'an ta xquich'tic vo' ta scuenta ti Jesuse, pero sjunul la yo'on ichanubtasvan. ²⁶Li Apolose mu la bu ixi', jamal la iyal sc'op Riox ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'iltac ta israelale. Li Aquilae xchi'uc li Priscilae, c'alal iya'iic c'usi iyal li Apolose, iyic' la ech'el ta snaic. Iyalbeic la más ti c'usitic yaløj ti Cajvaltic Jesucristoe. ²⁷Li Apolose yo'onuc la batuc ta estado Acaya. Ti much'utic xch'unøj li sc'op Rioxe —Más lec mi chabate —xutic la.

Ists'ibabeic la ech'el vun ti much'utic tey ta Acayae ti ac'u yich'ic ta muc' ti c'alal xc'ot li Apolose. Ti c'alal ic'ot li Apolose, ep la iscolta ti much'utic ti ta slequil no'ox yo'on Riox i'ac'bat xch'unique. ²⁸Mu la bu ixi', jamal la iyalbe xchi'iltac ti i'ay xa ti much'u ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Rioxe ti chtal pasvanuc ta mantale, ja' ti Jesuse. Lec la smelol ti c'usi iyale, muc la xtac'avic jp'eluc li xchi'iltaque.

Ja' li' yaløj ti ibat ta Efeso ti Pabloe

19 Ti c'alal laj svula'an ti much'utic xch'unøj sc'op Riox ta siquil osil ta estado Galacia xchi'uc ta estado Frigia li Pabloe, ibat la ta jteclum Efeso ta ti'mar. Li Apolose batem xa'ox la ta Corinto. Ti c'alal ic'ot ta Efeso li Pabloe, tey

la c'ot sta jayvo' ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

²—Ti c'alal ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, ¿mi tal xchi'inoxuc o ti Ch'ul Espíritue? —xut la.

—Muc bu xca'titicotic mi oy Ch'ul Espíritu —xiic la.

³—¿C'u yu'un ti avich'ic vo'e che'e? —xut la.

—Ja' chac c'u cha'al iyal ti Juan j'ac'ich'vo'e —xiic la.

⁴—Ti ich'vo' iyac' ti Juane, ja' seña ti iyictaic xa spasel li c'usitic chopole. Iyal ti ac'u yich'ic ta muc' ti much'u ts'acal to chtale, ja' ti Jesuse, ti st'ujøj Riox tspasvan ta mantale —xut la li Pabloe.

⁵Ti c'alal iya'ibeic smelole, iyich'ic la vo' ta scuenta ti Cajvaltic Jesuse. ⁶Li Pabloe iyac' la sc'ob ta sjolic, ja' la ichi'ineic o yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ora la ic'opojic ta yan c'opetic, iyalic la sc'op Riox. ⁷Oy la lajchavo'uc ta scotole.

⁸Li Pabloe oxib la u ic'otilan ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'iltac ta israelale. Mu la bu ixi', jamal la iyal ti ta spasvan xa ta mantal ti much'u st'ujøj ti Rioxe, ja' ti Jesucristoe.

—Ich'ic me ta muc' ti Jesucristoe —xut la.

⁹Oy la jayvo' bats'i stoyøj sbaic, mu la xch'unic. Ta bail ta satil la iyalic ti nopbil c'op xch'unøjic ti much'utic xch'unøjic ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesuse. Li Pabloe ixch'ac la sba loq'uel. Iyic' la ech'el ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesucristoe, ba la stsob sbaic ta chanobvun. Tiranno la sbi ti yajval chanobvune. Scotol la c'ac'al tey ichanubtasvan ta sc'op Riox li Pabloe. ¹⁰Chib la jabil tey ichanubtasvan, ja' la yech ivinaj o sc'oplal Cajvaltic Jesucristo ta sjunlej estado Asiae. Iya'iic la scotol ti much'utic tey nacajtique, mi jurio, mi ma'uc. ¹¹Li Pabloe ip'ijubtasat la yu'un ti Rioxe, iyac' la iluc slequilal syu'elal Riox ti muc much'u xu' tpsas yeche. ¹²Oy la spaño

no'ox i'ich'bat ech'el, oy la smac no'ox, c'ot la slambeic ta sba ti much'utic ipe, ja' la i'ech' o ti chamele. Oy la iloc' o pucujetic ta yo'on ti crixchanoetique.

¹³Tey la ic'ot jayvo' jurioetic, ta la sloq'uesic pucuj ta yo'on crixchanoetic ti yalojique. Ja' la loq'uemic o. C'alal iya'iic ti ja' ta syu'el Jesús ta sloq'ues pucujetic li Pabloe, ixchanic la uc. C'alal chalbeic ti ac'u loc'uc ti pucujetique, ja' la ta stabeic ta ael sbi ti Jesuse.

—Chajtac loq'uel ta syu'el ti Jesuse, ja' ti much'u chalbe sc'oplal li Pabloe —xiic la.

¹⁴Vucvo' la ti ja' yech ispasique. Scremotiic la jun jurio, Esceva la sbi. Totil pale la. ¹⁵C'alal yech iyalique, itac'batic la yu'un ti pucuje:

—Xcojtiquin ti Jesuse. Jna'oj much'u noxtoc li Pabloe. Li vo'oxuque, ¿much'uoxuc ti avalojique che'e? —x'utatic la yu'un ti pucuje.

¹⁶Ti vinic ochem pucuj ta yo'one ist-sac la sbaic xchi'uc ti scremotiic Escevae. Tsots la tajmec ti much'u ochem pucuj ta yo'one, ja' la ilaj ti scremotiic Escevae. Ijipeic la ta lum yu'un ti pucuje. T'anajtic xa la loq'uel ta sna ti vinique. Iyayijic la tajmec. ¹⁷Ti much'utic tey nacal ta Efesoe iya'iic la ti c'u x'elan icha'leatic ti vucvo' vinique. Iya'iic la scotol ti much'utic tey nacajtique, mi jurio, mi ma'uc. Ixi'ic la scotolic. Yech'o un ja' la lic yich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

¹⁸Ep la ti much'utic ixch'un li sc'op Ri-oxe, ba la albatuc li Pabloe ti ja' xa chictaic li c'usitic chopol xchanojic spasele.

¹⁹Ep la ti much'utic xchanoj mágicoe, iyich'ic la ech'el ti svunaltaque. Ta bail ta satil la ixchiq'uic. Lic la snitbeic stojol ti svunique. Ti c'alal laj snitique, iloc' la cincuenta mil. ²⁰Ja' la yech ip'ol tajmec ti much'utic ixch'un li sc'op Ri-oxe.

²¹Ts'acal to isnop la li Pabloe ti ba'yi ta x'ech' ta estado Macedonia xchi'uc

ta estado Acayae, ti ts'acal to la chbat ta Jerusalem. “Mi lic'ot ta Jerusalem, persa chibat ta Roma noxtoc”, xi la isnop. ²²Ba'yi la istac jelavel ta Macedonia cha'vo' xchi'il, ja' li Timoteoe xchi'uc li Erastoe. Li Pabloe tey to la icom jayib c'ac'al ta estado Asia.

Ja' li' yaloj ti isliquesic c'op ti crixchanoetic ta Efesoe

²³Ti c'alal tey ta Efeso li Pabloe, isliquesic la c'op ti crixchanoetic teyo'e. Ja' la chopol iya'iic ti oy xa much'utic chich' ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. ²⁴Ti much'u isliquesic c'ope Demetrio la sbi. Ja' la yabtel ta smeltsan ta plata li c'usitic ta sc'uban ti crixchanoetique. Isloc'tabe la yeclexail yajsantoic, Diana sbi. Ti much'utic co'ol ta x'abtej xchi'uc ti Demetrio ti tsmeltsan loc'oliletique, ep la tspasic o canal. ²⁵Ti Demetrio istsob la ti yaj'abteltaque xchi'uc ti much'utic co'ol sna' spasel loc'oliletic xchi'uque.

—Jchi'iltactic, lavi jna'tic sloctael li eclexae, avilojic ti ja' ta jta o jtaquintique. ²⁶Avilojic ava'yojic ti ep xa much'utic xch'unoj c'usi chal li Pabloe. Mu ja'uc no'ox li'toe. Xch'unojic noxtoc li crixchanoetic ta sjunlej Asiae ti ma'uc rioxetic li c'usitic pasbile. ²⁷Chopol tajmec ti x'elan tspase, c'unc'un ta xch'ay li cabtelitique, mu xa c'u stuliquel. Ja' no'ox yech mu xa xich'ic ta muc' liquel li eclexae yo' bu chotol li jch'ulme'tic Dianae. Ja' no'ox yech mu xa xich'ic ta muc' liquel li jch'ulme'tic Dianae ti bats'i ich'bil ta muc' yu'un scotol crixchanoetic li' ta Asiae xchi'uc ta sjunlej li balamile —xi la ti Demetrio.

²⁸Ti c'alal iya'iic ti jayvo' tey stsoboj sbaique, isoc la sjolic. X'avlajetic xa la:

—Ja' quich'tic ta muc' li jch'ulme'tic Diana li' ta Efesoe —xiic la.

²⁹Yech'o un x'avlajetic xa la liquel scotol ti crixchanoetic ta Efesoe. Ispits'

la sbaic ochel ta jp'ej muc'ta na, ja' onox la stsobbailic. Isquilic la ochel ta persa cha'vo' jmacedonia. Ti june Gayo la sbi. Ti june Aristarco la sbi. Ja' la xchi'iltac ta xanbal li Pabloe. ³⁰Li Pabloe yo'onuc ox la ochuc sc'opon ti crixchanoetique. Ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe mu la x'ac'vanic ochel. ³¹Tey la jayvo' jmeltsanejc'opetic, liquemic la tal ta yantic o jteclum tey no'ox ta estado Asia. Lec la xojtiquin sbaic xchi'uc li Pabloe. Itacbat la ech'el mantal li Pabloe ti mu ya'uc ochuque. ³²Ti crixchanoetique mu la a'ibaj ti c'usi chalique yu'un la x'avlajetic tajmec. Más la ep ti much'utic mu sna' c'u yu'un ti ist-sob sbaique. ³³Oy la tey jurioetic ti mu xch'unic ti i'ay xa ti much'u sc'oplal onox chtal pasvanuc ta mantale. Mu la sc'anic ti co'ol chrontainatic xchi'uc li Pabloe. Solel la ist'ujic jun xchi'ilic ta jurioal, Alejandro la sbi. Ja' ox la chalbe ti j'efesoetique ti muc bu xch'unojic chac c'u cha'al xch'unoj li Pabloe. Iyac' la seña ta sc'ob ti Alejandro yo' la xch'ani o scotolique. ³⁴Ti c'alal i'ile ti jurio ti Alejandro, muc la x'aq'ue c'opojuc. X'avlajetic xa la liquel:

—Ja' quich'tic ta muc' li jch'ulme'tic Diana li' ta Efesoe —xiic la.

Oy la chibuc ora tey x'avlajetic.

³⁵Ti yajsecretarioic tey ta palacioe is-pajes la ti crixchanoetique.

—Jchi'iltactic, vo'otic li j'efesootique, sna'oj scotol crixchanoetic ti vo'otic jchabiojtic li jch'ulme'tic Diance ti isp'ajes tal ta vinajel ti jch'ultotic Jupitere. Xchi'uc ti jchabiojtic li yeclex-aile. ³⁶Muc much'u xu' chal ti ma'uc yeche. Mu c'usuc no'ox xanopic ta anil. Anchanic no me. ³⁷Li cha'vo' vinic avic'ojic tale, ch'abal smul. Mu c'usi ixcha'le li jch'ulme'tique, mu c'usi isp'isic o. ³⁸Li Demetrioec xchi'uc li much'utic co'ol sna' spasel loc'olil xchi'uque, mi chalic ti much'u oy smul yu'unique, ac'u

yalic. Oy bu stac' meltsanel. Ja' stu li jmeltsanejc'opetique xchi'uc li covier-noe. Más lec ja' ac'u ba yalbeic mi oy much'u oy smul yu'unique. ³⁹Mi oy c'usi yan chac'anic meltsanbel lavie, ja'to xavalic c'alal tsobolotic jcotoltique chac c'u cha'al chal li sley coviernoe. Yu'un ma'uc ta smantal covierno ti li' tsoboloxuque. ⁴⁰Chopol mi ja' no'ox ta jta o jmultic ti x'elan xa'avlajetic, ti x'elan chaliquesic c'ope. Mu c'u xu' jpoj o jbatic yu'un mu c'u stu ti li' tsoboloxuque —xi la.

⁴¹Ti c'alal laj yal yeche, ja'o la istac loq'uel scotol ti crixchanoetique.

**Ja' li' yalaj ti ibat ta estado
Macedonia xchi'uc
ta estado Grecia ti Pabloe**

20 Ti c'alal ilaj ti c'ope, li Pabloe ist-sob la ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Isp'ijubtas la, is-c'opon la comel, ital la ta estado Macedonia. ²Ti c'alal iyul ta Macedoniae, ech' la sq'uel jujun jteclum ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Ep la c'usitic iyalbe, jun la yo'on icomic. Ja'o la ibat ta estado Grecia. ³Oxib la u tey ipaj. Ts'acal to isnop la ti ta sut ta estado Siria yo' bu ilic ech'ele. Isnop la ti ta barco ox ta xbate. Pero iya'i la ti yo'onuc tsacvanuc ti xchi'iltaque ti mu xch'unic ti i'ay xa ti much'u sc'oplal onox chtal pasvanuc ta mantale. Yech'o un isut la tal ta Macedonia, ta yoc la ital. ⁴Ixchi'in la tal jayvo' ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Ti june Sópater la sbi, liquem la tal ta Berea. Xchi'uc la otro cha'vo', liquemic la tal ta Tesalónica. Ti june Aristarco la sbi. Ti june Segundo la sbi. Xchi'uc la otro jun, Gayo la sbi, liquem la tal ta Derbe. Xchi'uc la Timoteo. Xchi'uc la otro cha'vo'. Ti june Tíquico la sbi. Ti june Trófimo la sbi, liquemic la tal ta estado Asia. ⁵Ti c'alal iyulic ta Filipose, tey listaic, vo'on li Lucasone. Ti xchi'iltac ta

xanbale ijelavic ech'el, tey ba malavan-icuc ta Troas. Li vo'one xchi'uc li Pablœ tey to lipajoticotic ta Filipos. ⁶Ti c'alal i'ech' sq'uin li j'israeletique, ja' li q'uin c'alal ta sve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, liloc'oticotic ech'el ta Filipose. Vo'ob c'ac'al lixanavoticotic ta barco. Lic'ototicotic ta Troas yo' bu chismalaoticotic ti yantique. Tey lipajoticotic vucub c'ac'al.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Riox ta Troas ti Pablœ

⁷Ta primero c'ac'al xemanae, ja' li romincoe, ijtsob jbaticotic yu'un ijpasticotic chac c'u cha'al iyac' iluc ti Cajvaltic Jesucristoe ti c'alal ixut ti pane, ti c'alal iyac' ta uch'el ti ya'lel uvae. Ja' yech ijpasticotic yu'un jna'ojticotic ti ja' icham ta scoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse. Ja'o ic'oponvan comel li Pablœ yu'un ta yoc'omal xa ta xbat. Ta ol to ac'ubal laj chanubtasvanuc. ⁸Ep stsanojic c'oc' yo' bu tsoboloticotic ta yoxcojol jolnae. ⁹Oy tey jun crem po'ot xa sta sva'lej, Eutico sbi. Tey chotol ta ventana. Yu'un jal ichanubtasvan li Pablœ, yech'o un ti creme inicav. Ip'aj yalel ta yoxcojol jolna. Ti c'alal ba stamique, chamem istaic. ¹⁰Iyal ech'el li Pablœ, ba spatan sba ta sba ti creme, ismey.

—Mu xavat avo'onic, icha'cuxi xa li creme —xut ti much'utic tey tsobolique.

¹¹Imuy noxtoc li Pablœ. Ja'o ixut ti pane, ijve' jcotolticotic. Li Pablœ ichanubtasvan noxtoc c'u cha'al isacub o osil. Ti c'alal isacube, libatoticotic. ¹²Xmuyubaj xa scotolic ti cuxul isut ta sna ti creme.

Ja' li' yaloj ti ibat ta jteclum Mileto xchi'uc xchi'iltac ti Pablœ

¹³Li Pablœ tey to icom ta Troas. Li vo'oticotique li'ochoticotic ta barco, libatoticotic ta jteclum Asón. Yu'un ijnop-cticotic xchi'uc li Pablœ ti tey to chba

ochuc ta barco ta Asone. Ja' tsc'an ti ta yoc chbat li Pablœ. ¹⁴Tey ijnup jbatoticotic ta Asón. I'och xa ta barco uc, tsobol xa libatoticotic. Lic'ototicotic ta jun balamil ta o'lol mar, Mitilene sbi. ¹⁵Liloc'oticotic ech'el noxtoc ta Mitilenee, ta yoc'omale li'ech'oticotic ta stuq'uil otro jun balamil ta o'lol mar, Quío sbi. Ta yoxibal c'ac'ale li'ech'oticotic ta stuq'uil otro jun balamil ta o'lol mar, Samos sbi. Lic'ototicotic ta jun jteclum Trogilio sbi ta estado Asia. Ta xchanibal c'ac'al yilel to tiq'uiloticotic ta barco libatoticotic ta jun jteclum, Mileto sbi. ¹⁶Li Pablœ yu'un ja' tsc'an ti tuc' chbat c'alal Jerusalene. Mu xa'ox sc'an x'ech' ta Efeso yu'un naca me tey pajuc ta estado Asia. Yu'un ja' tsc'an ti oyuc no'ox c'uxi c'otuc ta Jerusalén ta q'uin Pentecostese.

Ja' li' yaloj ti isc'opon comel ti jchanubtasvanejetic ta Efeso ti Pablœ

¹⁷Ti c'alal tey ta Mileto li Pablœ, istac ta iq'uel ti jchanubtasvanejetic ta sc'op Riox ta Efesoe. ¹⁸Ti c'alal ic'otique —Li vo'oxuque ana'ojic c'u xi'e-lan ti c'alal ay jchi'inoxuc li' ta Asiae. ¹⁹Ja' ijpas ti c'usi tsc'an ti Cajvaltic Jesucristoe, muc bu ijpas ti c'usi chal co'on jtuque. Oy jay'ech'el li'oc' yu'un vocol ach'unic. Oy jvocol ica'i noxtoc yu'un yo'onuc smilicon li jchi'iltactic ta jurioale. ²⁰Lacalbeic scotol ti c'u x'elan stsatsub o avo'onique. Jamal ical yo' bu atsob abaique xchi'uc ta anaic. ²¹Icalbe li jchi'iltactic ta jurioale xchi'uc lachi'ilic ti ma'uc juriooxuque. Jamal ical ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ti ja' ac'u xch'unic ti stojoj xa jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe. ²²Lavie lisyulesbe ta jol ti Ch'ul Espíritue ti chibat ta Jerusalem. Mu jna' c'usi chicha'leat teyo'e. ²³Ja' no'ox jna'oj ti butic li'ech' ta jujun jteclume, oy much'u ip'ijubtasat yu'un ti Ch'ul Espíritue ti liyalbe ti chichuquee,

ti chi'ilbajinat ta Jerusalene. ²⁴Pero mu xixi' o. Muc ta ael mi ja' lilaj oe. Ja' no'ox mi ilaj cu'un li c'usi yac'ojbon jpas ti Cajvaltic Jesuse yo' jun o co'one. Ja' yac'ojbon cabtelin yalel a'yuc ti ch'abal smul ch-ileic yu'un Riox ti much'utic chich' ta muc' ti Jesucristoe.

²⁵Lavie jna'oj ti mu xa bu chavilbecon jsat, vo'oxuc ti lalcalbeic c'u x'elan tspanan ta mantal ti Rioxe. ²⁶Lavie jamal chahalbe acotolic ti mu xa c'u jcuentaouxuc oe. ²⁷Lalcalbeic xa ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Mu xa c'usi ti muc xalcalbeique. ²⁸Yech'o un tey q'uelo abaic. Q'uelic me noxtoc ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe yu'un ja' yac'oj apasic ti Ch'ul Espíritue. Chanubtasic me, q'uelic me yu'un manbilic ta xch'ich'el ti Cajvaltic Jesucristoe. ²⁹Ti c'alal xibate, jna'oj ti chtal ti much'utic chalic ya'el li sc'op Rioxe. Ja' chtal socbe sjol ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Mu xc'uxubinvanic, ja' chac c'u cha'al li oq'uile ti chlaj smilan li chije. ³⁰Oy tey no'ox achi'uquic ti much'utic ta xlic socbeic sjol ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe, yu'un ja' tsc'anic ch'unbel ti c'usitic chalique. ³¹Cuentaanic me che'e, mu me xach'unic lo'loel. Na'ic me ti oxib jabil ta c'ac'al ac'ubal lalcalbeic jujun li c'usitic leque. Li'oc' tajmec avu'unic.

³²'Chi'inic comel ti Rioxe. J'ech'el xach'unic ti ta slequil no'ox yo'on sc'anojoxuque, yo' stsatsub o avo'onique, yo' mu xaxi'ic o ta spasel li c'usitic lec chil ti Rioxe, yo' xacuxiic o ta sbatel osil xchi'uc li yan ti much'utic lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Rioxe. ³³Li vo'one muc bu ipich' o co'on li c'usuc yu'un crixchanoe, mi ja'uc staq'uin, mi ja'uc sc'u' spoc'. ³⁴Ana'ojic ti li'abteje yo' ijttaticotic o c'usitic itun cu'unticotic xchi'uc ti much'utic ay xchi'inone. ³⁵Ja' yech achanic o li c'usi leque, ti más lec ti chi'abtejojique, yo'

xu' jcoltatic o ti much'utic mu stac' x'abteje. Ac'u jyules ta joltic ti c'usi iyal comel ti Cajvaltic Jesuse. "Más jun yo'on ti much'u ta sq'uelan c'usuc yu'une. Ja' mu másuc jun yo'on ti much'u chich'e", xi —xi li Pabloe.

³⁶Ti c'alal laj lo'ilajuque, ijquejan jba jcotolticotic, isc'opon Riox li Pabloe. ³⁷Ti jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe i'oq'uic tajmec, ismeyic li Pabloe, isbut'sic. ³⁸Iyat yo'onic tajmec yu'un i'albatic ti mu xa bu chilbeic sate. Ay sbeiltsoticotic c'alal ti'mar yo' bu timanbil ti barcoe.

Ja' li' yalaj ti ibat ta Jerusalén ti Pabloe

21 Ti c'alal laj jc'oponticotic comel ti jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe, ta barco libatoticotic. Iquich'beti-cotic stuq'uil jun balamil, Cos sbi, ta o'lol mar, tey li'ech'oticotic. Ta yoc'omal li'ech'oticotic ta sts'el jun balamil, Rodas sbi, ta o'lol mar noxtoc. Libatoticotic ta jun jteclum Pátara sbi tey ta estado Licia. ²Tey ijttaticotic jcot o barco chbat ta estado Fenicia, ja' li'ochoticotic o ech'el. ³Ti c'alal libatoticotic ta estado Feniciae, tey li'ech'oticotic ta Chipre ta o'lol mar, ta jsurtoticotic icom. Tuc' libatoticotic c'alal estado Siria. Liloc'oticotic ta barco ta jteclum Tiro yu'un ja' tey isyales scotol yicats ti barcoe. ⁴Ijsa'ti-cotic ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo teyo'e. Ti c'alal ijttaticotic, ijchi'inticotic vucub c'ac'al. Yulesbil xa onox ta sjolic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ta x'ilbajinat ta Jerusalén li Pabloe.

—Mu ya'uc batan ta Jerusalén —xutic.

⁵Ti c'alal iloc' vucub c'ac'ale, liloc'oticotic ta Tiroe. Ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse ay sbeiltsoticotic xchi'uc yajniliic, xchi'uc xch'amalic, c'alal ti' jteclum. Tey ijquejan jbatoticotic ta ti'mar, ij'oponticotic Caj-

valtic. ⁶Ti c'alal laj jc'oponticotic Cajvaltique, ijc'oponticotic comel ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, li'ochoticotic ech'el ta barco noxtoc. Stuc xa isut ta snaic.

⁷Ja' yech ti c'alal lilloc'oticotic ta Tiroe. Ta barco libatoticotic, lic'ototicotic ta jun jteclum Tolemáida sbi. C'ot jc'oponticotic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox teyo'e. Ijchi'inticotic jun c'ac'al. ⁸Ta yoc'omale lilloc'oticotic ech'el xchi'uc li Pabloe. Ta coc libatoticotic. Lic'ototicotic ta Cesarea. Libatoticotic ta sna Felipe, ja' ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti Felipee ja' ti scuntainoj to'ox ve'lile, ja' ti vucvo' t'ujbilib to'oxe. Tey lipajoticotic ta sna. ⁹Oy chanvo' stseb mu to chnupunic. Ti tsebetique yaj'alc'optac Riox. ¹⁰Ti c'alal teoticotic, ja'o ic'ot jun yaj'alc'op Riox, Agabo sbi, liquem tal ta Judea. ¹¹C'ot sc'oponoticotic. Ic'anbat xincha li Pabloe, ixchuc o yoc sc'ob stuc.

—Ti Ch'ul Espíritue liyalbe xa ti ja' yech ta xchuque ta Jerusalén li yajval xincha il li'i. Ja' ta xchucvan li jchi'iltactic ta jurioale. Ja' chich' entrucal li much'utic nom liquemic tale —xi ti Agaboe.

¹²Ti c'alal ica'ibeticotic sc'oplal li Pabloe, icalbeticotic xchi'uc ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Cesarea, ti mu ya'uc batuc ta Jerusalene.

¹³—Yech no'ox ti chavoq'uitacone. Yech no'ox ti chavat avo'onique. Muc ta alél mi tey lichuquee, mi tey licham ta Jerusalene ti quich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse —xi li Pabloe.

¹⁴Iquilticotic ti mu xch'une, iquicta jbatoticotic ta spajesel.

—Teyuc che'e. Tey c'alal, ac'u spas ti c'usi tsc'an stuc ti Cajvaltique —xcuticotic.

¹⁵Ijchap jbatoticotic, libatoticotic ta Jerusalén. ¹⁶Lixchi'inoticotic ech'el jayvo' ti much'utic yich'oj ta muc'

Cajvaltic Jesús ta Cesarea. Ti c'alal lic'ototicotic ta Jerusalene, liyic'oticotic ech'el ta sna jun vinic ti yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, Mnasón sbi. Ja' iyac' jch'amunbeticotic sna. Ti Mnasone liquem tal ta Chipre. Oy xa sjabilal yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Pabloe

¹⁷Ti c'alal ba jc'oponticotic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Jerusalene, xmuyubajic xa tajmec. ¹⁸Ta yoc'omal li Pabloe ba sc'opon Jacobo, ja' ti totil jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe. Libatoticotic uc. Tey tsobol c'ot jtaticotic xchi'uc xchi'iltac ta chanubtasvanej. ¹⁹Li Pabloe c'ot sc'opon scotol. Xcholet iyal ti c'u x'elan ixch'unic sc'op Riox, ti c'u x'elan ilecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe c'alal iyalbe ya'lic sc'op Riox ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. ²⁰Ti c'alal iya'iiique, “coliyal Riox”, xiic.

—Pablo, aviloj xa ti oy jaymil jchi'iltactic yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Pero scotol ta snopic ti persa to ta xch'unic li smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisesese. ²¹Ya'yojic la ac'oplal noxtoc ti ja' yech chachanubtas ti jchi'iltactic ti tey batem nacllicuc ta yantic balamile ti mu xa ya'uc xch'unic ti c'usitic iyal ti Moisesese. Chaval la ti mu persauc ta xac'beic circuncisión ti xch'amalique, ti xu' xa xch'ayic li jcostumbretique. ²²¿C'usi ta jnoptic yu'un cha'lic onox li jchi'iltactic ti layul xae? ²³Más lec mi chach'un li c'usi ta xalticotic. Li' chanvo' jchi'iltique, oy c'usi yalojbeic Riox ti ta spasiq. ²⁴Batan, ba atinan achi'uc. Vo'ot chatoj ti c'usitic chac'beic smotonin ti Rioxe, chatojbe slo'obil sjolic noxtoc, yo' xvinaj o ti nopbil c'op ya'yoj scotolique, yo' xilic o ti chach'unbe li smantaltac Rioxe. ²⁵Ti much'utic ma'uc jchi'iltique ti xch'unojic xa li sc'op Rioxe, jtacobjetic xa onox

ech'el vun. Icalbetic ti mu ya'uc sti'ic ti c'usitic smotoninoj li santoetique, ti mu ya'uc sti'ic ch'ich'e, ti mu ya'uc sti'ic li c'usi xach'bil snuc' ta xchame, ti mu ya'uc sa' yantsique, ti mu ya'uc sa' yajmulique —x'utat yu'un jchanubtasvanejetic li Pabloe.

²⁶ Ta yoc'omal li Pabloe lic la atinuc xchi'uc ti chanvo'e. Ti c'alal laj atinucque, i'ic'van la ech'el ta ti' muc'ta templo. Ja' la ba yalbe ti palee ti c'usi ora ta sts'aqui yu'unic ti jayib c'ac'al chatinique, ti ja'o xa chac'beic smoton Riox jujune.

²⁷ C'alal po'ot xa'ox la sts'aqui ti vucub c'ac'ale chac c'u cha'al yalojique, oy la tey jurioetic liquemic la tal ta Asia. C'alal iyilic ti tey ta ti' muc'ta templo li Pabloe, isliquesic la c'op. Itsaque la li Pabloe. ²⁸ X'avlajetic xa la:

—iJchi'iltactic, la' coltaoticotic ta stsael li vinic li'i! Yu'un ta xalbe crichanoetic ti mu xitunotique, ti mu xtun li mantaletique, ti mu xa c'u stu li jmuc'ta templotique. I'ay xchi'uc li' ta ti' muc'ta templo ti much'utic ma'uc jchi'iltique. Mu c'usi xi'elal cha'i —xiic la.

²⁹ Ti x'elan iyalique, yu'un la i'ileic ti ay xchi'in sbaic ta xanbal ta Jerusalén xchi'uc Trófimo li Pabloe. Ti Trófimoe ma'uc j'israel uc, liquem tal ta Efeso. Ti crichanoetique yech no'ox la tsnopic ti i'ayic ta ti' muc'ta temploe.

³⁰ Ti crichanoetic teyo'e ilic la sjolic, istsob la sba scotolic. Itsaque la loq'uel ta spat scorraltional templo li Pabloe, ora la ismaquic li ti'bee. ³¹ J'ech'el ox la tsmilic li Pabloe pero oy la much'u ba yalbe ta anil ti totil solteroe ti sliquesojic c'op ti crichanoetic tey ta Jerusale. ³² Ora la iyic' ech'el ep yajsoltero xchi'uc jayvo' capitán. Anil la ibatic yo' bu tsa'ic c'ope. C'alal iyil ti crichanoetique ti chc'ot xa xchi'uc yajsoltero ti totil solteroe, iyicta la sbaic ta smajel li Pabloe. ³³ C'alal ic'ot

ti totil solteroe, iyal la mantal ti ac'u tsacuc li Pabloe.

—Chuquic ta cha'p'ej carina —xi la.

Ijac'bat la c'usi sbi, c'usi smul li Pabloe. ³⁴ Ti crichanoetique x'avlajetic xa la, jeljeltos la ti c'usi iyalique. Muc la xa'ibe smelol ti totil solteroe. Iyalbe la mantal ti yajsolterotaque ti ac'u yiq'uic ech'el ta scuartelic li Pabloe. ³⁵ C'alal ic'otic yo' bu chmuyic ta scajalcajal ta sti' scuartel ti solteroe, iquile la muyel li Pabloe yo' mu xtae o ta ilbajinel yu'un ti crichanoetique. ³⁶ Yu'un —iMilic ta jmoj! —xi la ti crichanoetique.

Ja' li' yaloj ti isc'opon xchi'iltac ti Pabloe

³⁷ Ti c'alal ch-och xa'ox la ta scuartel solteroetic li Pabloe —Ac'on ta pertonal, ¿mi xu' xajc'opon jp'el cha'p'eluc? —xut la ti totil solteroe.

—¿Mi xana' xac'opoj ta griego c'op che'e? ³⁸ ¿Mi mu vo'oticot ti j'egiptoote ti ach' to isliques c'ope, ti iyic' ech'el ta xocol balamil chanmil jmilvaneje? —x'utat la yu'un totil soltero li Pabloe.

³⁹ —Mu vo'onicon. Li vo'one jurioon. Tey liquemon tal ta muc'ta jteclum Tarso ta estado Cilicia. Yech'o un ac'bon permiso ta jc'opon li jchi'iltaque —xi la li Pabloe.

⁴⁰ I'ac'bat la permiso sc'opon ti xchi'iltac ta jurioale. Isva'an la sba ta slajeb scajalcajal. Iyac' la seña ta sc'ob ti ch'aniicuque. Ti c'alal ich'aniique, ja'o la ic'opoj ta sbats'ic'opic li Pabloe, ja' li ebreoe.

22 —Jtotic moletic, jchi'iltactic, a'yic me li c'usi chacalbeique —xi la.

² Ti c'alal iya'iic ti ic'opoj ta sbats'ic'opic li Pabloe, ch'ab xi la scotolic.

³ —Li vo'one jurioon uc. Tey li'ayan ta jteclum Tarso ta estado Cilicia pero li' lich'i ta Jerusale. Li' ijchan vune,

ja' lixchanubtas li Gamaliele. Lixchanubtas ti c'u x'elan yich'ojic mantal ti vo'ne moletique. Ja' to'ox ta co'on xch'unel uc li smantaltac Rioxe chac c'u cha'al ach'unojic lavie. ⁴Ja' to'ox yech iquibajin uc ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesuse. Ti caloj uque, j'ech'el ta jmilic. Ta ants ta vinic ijtic' ta chuquel. ⁵Li totil palee xchi'uc li jmeltsanejc'ope-tique sna'ojic ti ja' yech ijase. Yu'un ja' liyac'beic ech'el orten yo' jtsac o tal ti much'utic yich'oj ta muc' Jesús ta Damascoe. Ti caloje, chba ox jchuc tal scotol yo' xich'ic o castico li'toe.

**Ja' li' yaloj ti iyal c'u x'elan lic
xch'un sc'op Riox ti Pabloe**

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶Lec nan ta oltic c'ac'al, po'ot xa'ox xic'ot ta Damasco, oy c'usi xlebluj tal ta vinajel yo' buyone. Sac tajmec. ⁷Liyal ta lum, ica'i ti oy much'u lisc'opone: "Saulo, ¿c'u yu'un ti chacrontainon ya'ele?" xi. ⁸"Cajval, ¿much'uot che'e?" xcut. "Vo'on Jesus Nazareton ti chacrontainone", xi. ⁹Ti much'utic jchi'uc ech'ele iyilbeic ti xojobal uque, pero muc xa'iic ti c'usi li'albate. ¹⁰"Cajval, ¿c'usi chac'an ti ta jpase?", xcut. "Ochan ech'el ta Damasco. Tey cha'albat li c'usi chcac' apase", xi. ¹¹Sac tajmec xojobal ti c'usi iquile, itup' o jsat. Snitojicon xa ochel ta Damasco ti jchi'iltaque.

¹²Tey nacal ta Damasco jun jchi'iltic ta jurioal, Ananías sbi. Sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Rioxe. Lec x'ile yu'un scotol ti jchi'iltactic ta Damascoe. ¹³Ti Ananías tal sc'oponon. "Saulo, jamuc lasate", xiyut. Ora ijam li jsate, iquil ti Ananías. ¹⁴"Ti Riox iyich'ic ta muc' ti vo'ne moletique last'uj yo' xana' o ti c'usi tsc'ane, yech'o ti avil ti much'u lec yo'one, ja' ti Jesuse. Ava'i atuc ti c'usi iyale. ¹⁵Yu'un chavalbe crixchanoetic ti avile, xchi'uc ti c'usi layalbee. ¹⁶Ich'o

vo' ta ora. Jamal xaval ti avich'oj xa ta muc' ti Cajvaltíc Jesucristoe, ja' chay-ac'be o pertonal yu'un lamule", xiyut ti Ananías.

**Ja' li' yaloj ti iyal ti itaque ech'el
ta yalel a'yuc sc'op Riox
ta namal balamil ti Pabloe**

¹⁷Ti c'alal lisut tal li' ta Jerusalem, ay jc'opon Riox ta ti' muc'ta templo. Pero oy c'usi liyac'be quil ti Rioxe. ¹⁸Iquil ti Cajvaltíc Jesucristoe, lisc'opon. "Loc'an me ta ora li' ta Jerusalem. Yu'un lachi'iltac li'toe mu xich'ic ta muc' li jc'oplal chavale", xiyut. ¹⁹"Cajval, ja' ta jc'an ti li'on toe, yu'un sna'oj scotol jchi'iltac ti ijtic' ta chuquel, ijmaj ti much'utic yich'ojot ta muc' ta jujun stemplo li jchi'iltaque. ²⁰Ti c'alal imile ti ánima Estebane ti jamal iyal ac'oplale, tey va'alón jq'ueloj uc. Lec, ac'u chamuc, xichi uc. Vo'on ijchabibe spimil'u'ic ti much'utic imilvane", xcut ti Jesuse. ²¹"Persa chabat, yu'un chajtac ech'el ta nom ta slumal ti much'utic ma'uc achi'ile", xiyut —xut la xchi'iltac li Pabloe.

**Ja' li' yaloj ti iyal ti totil solteroe
ti ac'u chucatur ti Pabloe**

²²C'alal iya'iic chac taje, icap o la sjolic ti xchi'iltaque. X'avlajetic xa la:

—¡Mu me xacoltaic le'e! ¡Milic! —xiic la.

²³⁻²⁴Ti x'elan tey x'avlajetic, ti tslich'ulan sc'u'ique, ti tsjipic muyel pucuc ta toyole, ti totil solteroe iyalbe la mantal ti yajcapitane ti ac'u yiq'uic ochel ta yut cuartel li Pabloe. Iyal la noxtoc ti ac'u yac'beic arsiale yo' la xal o c'u yu'un ti chcrontainat yu'un ti xchi'iltaque. ²⁵Ti c'alal laj chucatur yoc sc'ob ta nucule ti chich' ox arsiale, ja'o la iyal li Pabloe:

—Li vo'one jromaon. ¿Mi'n ameltsanojic xa jc'oplal ya'el ti chavac'becon

arsiale? —xut la ti jun capitán soltero tey va'ale.

²⁶ C'alal iya'i ti capitane, ba la yalbe ti totil solteroe:

—Nopo me c'usi chanop yu'un li vinic ti aval chich' chuquele, jroma la uc —xi la.

²⁷ Ti totil solteroe ora la ital, tal la sjac'bel li Pabloe:

—¿Mi yech ti jromaote? —x'utat la.

—Yech —xi la li Pabloe.

²⁸ —Li vo'one ep ijtoj yo' liscuentain o li Romae —xi la ti totil solteroe.

—Li vo'one jromaon onox ti c'alal li'ayane —xi la li Pabloe.

²⁹ Ti solteroetic chaq'uic ox arsiale iyicta la sbaic, ixi'ic la. Ixi' la ti totil soltero uque, yu'un la ja' iyal ti ac'u chucbatuc yoc sc'ob li Pabloe.

Ja' li' yalój ti ic'ot ta stojol yajmeltanejc'opic ti Pabloe

³⁰ Ta yoc'omal ti totil solteroe tsc'an la cha'i c'u yu'un ti x'elan ta x'albat yu'un xchi'iltac ti oy smul li Pabloe. Ijibunbat la ti yoc sc'obe. Ti totil solteroe istac la ta iq'uel ti totil paleetique xchi'uc la ti jmeltanejc'opetic yu'un li jurioetique. Ti c'alal iyulique, iloq'uesat la li Pabloe, i'iq'ue la tal yo' bu stsoboj sbaique.

23 Ti c'alal ic'ot li Pabloe, isq'uelbe la sat scotol ti jmeltanejc'opetique.

—Jchi'iltactic, li vo'one sjunul co'on quich'oj ta muc' ti Rioxe. Yechon o c'al tana —xi la.

² Ti totil palee Ananías la sbi.

—Majbeic ye le'e —xut la ti much'utic tey nopol va'ajtique.

³ —Chayac'be castico ti Rioxe yu'un jlo'lovanejot. Ti avaloje, ta smantal Riox chameltanbon jc'oplal pero yech chanop. Vo'ot mu xach'unbe smantal ti Rioxe yu'un aval ti ac'u smajicone —xut la totil pale li Pabloe.

⁴ —¿C'u yu'un ti x'elan chavalbe li totil palee ti ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe? —xi la ti much'utic tey va'ajtique.

⁵ —Jchi'iltactic, mu xcojtiquin mi ja' li totil palee. Ti icojtiquinque, ma'uc yech icalbe ti yechuque. Yu'un ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu xu' chopol c'usi chcalbetic li much'u tofile —xi la li Pabloe.

⁶ Li Pabloe iyul la ta sjol ti mu co'oluc c'usi xch'unojic scotol ti jmeltanejc'opetique; oy jsaduceo, oy jfariseo. Yech'o un tsots la lic c'opojuc.

—Jchi'iltactic, li vo'one fariseoon. Ja' no'ox yech fariseo ti jtote. Ja' no'ox ijmulin avu'unic ti jch'unoj ti ta xcha'cuxi ti ánimaetique —xi la.

⁷ Ti c'alal yech iyal li Pabloe, lic la stsaculan sba stuquic ti jmeltanejc'opetique. Ispas la sbaic ta cha'ch'ac. ⁸ Yu'un ti jsaduceoetique chalic ti ch'abal anjele, ti muc much'u ta xcha'cuxie. Yu'un chalic ti chichamotic xchi'uc jch'uleltique. Yan ti jfariseoetique xch'unojic ti oy anjele, ti chicha'cuxiotique, ti muc bu ta xcham li jch'uleltique. ⁹ X'avlajetic xa la liquel. Ja'o la lic sva'an sbaic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, ja'ic ti jfariseoetique.

—Ch'abal smul chca'iticotic li jchi'iltic li'i. Mi oy ic'oponat yu'un anjele, mu c'usi xu' xcaltic, yic'al me ja' ta jcrontaintic ti Rioxe —xiic la.

¹⁰ Lic la yut o sbaic. Ti totil solteroe ixi' la mi smilic li Pabloe, istac la ech'el yajsolterotac ti ac'u ba yiq'uel loq'uel tale, ti ac'u yotesel ta yut scuartelique.

¹¹ Ta yac'ubalil no'ox li Pabloe iyil la ti Cajvaltic Jesucristoe.

—Pablo, mu me xavat avo'on. Ti c'u x'elan aval jc'oplal li' ta Jerusalem, ja' no'ox me yech xc'ot aval noxtoc ta Romae —x'utat la yu'un ti Cajvaltique.

**Ja' li' yaloj ti isnopic c'uxi
tstaic ta milel ti Pabloe**

¹²Ta yoc'omal istsob la sbaic jayvo' jurioetic, isnopic la c'uxi ta staic ta milel li Pabloe. Iyalic la ti ta sc'anbe xchamelic ti Rioxe mi muc xmil yu'unique. Iyalic la ti muc bu ta xve'ique, ti mu c'usi ta xuch'ique ja'to la mi imil yu'unique. ¹³Más la ta cha'vinic ti yech isnopique. ¹⁴C'alal inop yu'unique, ba la yalbeic ti totil paleetique xchi'uc ti yajmeltanejc'opique:

—Li vo'oticotique ijnopticotic ca c'uxi ta jtatic ta milel li Pabloe. Ta xquicta coticotique, mu c'usi chchuch'ticotique yo'to c'u cha'al xljaj. Yan ti mi muc xljaj cu'unticotique, vo'oticotique chichamoticotique yu'un jc'anojbeticotique jchamelticotique ti Rioxe. ¹⁵Vo'oxuc ti jmeltanejc'opoxuque, abulajanic albeic ti totil solteroe ti ac'u yic' tal oc'ob li Pabloe yo' bu chatsob abaique. “Tuc' ta jmeltanbeticotique sc'oplal”, chianic ya'el un. Mi itale, ta jmacticotique ta be —xiic la.

¹⁶Ti c'usi isnop ti jmilvanejetique, iya'i la yol svix li Pabloe. C'alal iya'ie, ibat la ta cuartel, ba la yalbe li Pabloe.

¹⁷Ti c'alal iya'i li Pabloe, iyapta la jun capitán soltero.

—Li crem li'i ic'o ech'el yo' bu li totil solteroe, yu'un oy c'usi chal —xut la.

¹⁸Ti capitán solteroe iyic' la ech'el yo' bu ti totil solteroe:

—Li Pablo li' chucule liyalbe ti ta xquic' tal li crem li'i, yu'un la oy c'usi chyalbe —xut la totil soltero ti capitane.

¹⁹Ti totil solteroe istsacbe la sc'ob ti creme, iyic' la ech'el ta q'uejeltic.

—¿C'usi chaval? —xut la.

²⁰—Li jchi'iltac ta jurioale oy c'usi isnopic. Ta la xtal yalbot ti chavic' ech'el oc'ob ta stojol jmeltanejc'opetic ta muc'ta templo li Pabloe. Yu'un la ta smeltanbeic sc'oplal ti ta alele. ²¹Pero

mu me xach'un ti c'usi chtal yalique. Yu'un más ta cha'vinic ti isnopic ta smaquic ta be li Pabloe. Iyalic noxtoc ti mu la bu chve'ique, ti mu la c'usi chuch'ique ja'to la mi imil yu'unique. Yan ti mi muc la xljaj yu'unique, ja' la ac'u chamicuc yu'un la sc'anojbe xchamelic ti Rioxe. Lavie xchapo'j xa sbaic. Ja' xa no'ox la ta smalaic ti chaloq'ues mantale —xi la ti creme.

²²—Batan che'e. Mu me much'u xavalbe ti c'usi avalbone —x'utat la ech'el ti creme.

**Ja' li' yaloj ti itaque ech'el ta stojol
covierno Félics ti Pabloe**

²³Ti totil solteroe istac la ta iq'uel cha'vo' capitán soltero.

—Tsobo chibuc cien avajsolteroeic ti ta yoc ta xbatique, xchi'uc setentauc ti ta ca' ta xbatique, xchi'uc chibuc cien ti ta xich' ech'el slanzaique. Yu'un chabatic ta Cesarea ta baluneb ora ac'ubal tana. ²⁴Chapic jaycotuc ca' noxtoc ti ta scajlebin ech'el li Pabloe. Yu'un chavic'beic ech'el li covierno Félicse. Chabiic me, mu me c'u spas avu'unic ta be —xi la.

²⁵Ti totil solteroe istacbe la ech'el vun ti Félicse.

²⁶“Señor Gobernador Félics, chajc'opon tal ta vun. Vo'ot ti quich'ojot ta muc' jcotolticotique. Chabanicot, vo'on Claudio Lisiasone. ²⁷Li jurioetique istac li jun xchi'ilic li'i. Ismajic, jutuc xa muc smilic. Ti c'alal ica'i ti jromae, ay jpojticotic xchi'uc cajsolterotac. ²⁸Icac'beic smeltanbeic sc'oplal ti jmeltanejc'opetic yu'un li jurioetique yu'un chca'i c'usi ti smul yu'unique. ²⁹Ica'i ti ja' no'ox tstic'beic o smul yu'un ti mu xch'un li mantaletic yu'unique. Mu xu' xmile o, mu xu' xchuque o ica'i. ³⁰Yu'un ica'i ti ta xmilat xae, yech'o ti ijttac tal li'toe. Icalbeic li jtic'muliletique ti ac'u tal yalic li'toe ti c'usi smul yu'un

nique. Ja' no'ox yech chacalbe", xi la ts'ibabil ech'el ti vune.

³¹Ti c'u x'elan iyich'ic mantal ti solteroetique, ja' la yech i'iq'ue ech'el li Pabloe. Ic' to'ox la ic'otic ta jun jteclum Antípatris la sbi. ³²C'alal isacube, isut la tal ta scuartel ti solteroetic ti ta yoc ibatique. Ja' xa no'ox la ichi'invan ech'el ti much'utic ta ca' ibatique. ³³Ti c'alal ic'otic ta Cesareae, iyac'beic la vun ti covierno, i'aq'ue la entrucal li Pabloe. ³⁴C'alal laj sq'uel vun ti covierno, ja'o la ijac'bat bu slumal li Pabloe. C'alal iya'i ti ta estado Cilicia ayaneme ³⁵—Li c'usi chavale, ja'to xavalbon ca'i mi iyul ti much'utic ta stic' amule —x'utat la yu'un ti covierno.

Isloq'ues la mantal ti ac'u xchabiel tey ta palacio ti smeltsanoj ti Erodese.

Ja' li' yaloj ti c'alal tey ta stojol covierno Félics ti Pabloe

24 Ta svo'obal to la c'ac'al ic'ot ta Cesarea ti totil pale Ananiase. Xchi'uc la ech'el jayvo' jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique, xchi'uc la jun yajc'opojelic, Tértulo la sbi. C'ot la sc'oponic ti covierno, c'ot la stic'bel smul li Pabloe. ²⁻³C'alal itaque ta iq'uel li Pabloe, ti Tértuloe lic la stic' mulil.

—Jtotic Félics, colaval ti jun yo'on li viniqetic li'i. Colaval ti más xa lec avu'un li slumalique. ⁴¿Mi ch'aybel van ac'ac'al xava'i yu'un oy c'usi chacalbe jp'el cha'p'eluc? ⁵Li vinic li'i ta soebe sjol xchi'iltac ti butic jteclumal nacajtic ta sjunlej balamile. Ja' totil yu'unic ti much'utic xch'unoj c'usi yaloj ti Jesus Nazarete. ⁶Yu'un ch'abal xi'elal cha'i ti smuc'ta temploic ta Jerusalem, yech'o ti itsaquee. Ta ox xac'beic castico chac c'u cha'al chal li smantal stuquique. ⁷Pero ti totil soltero Lisiase istac ech'el yajsolterotac, ay spoj. ⁸“Mi chatic'beic smul lachi'ilique, persa chba ac'oponic

ti Félicse”, x'utatic yu'un ti Lisiase. Xu' chajac'be c'usi smul li vinic li'i. Tey chal mi yech li c'usi icale —xi la ti Tértuloe.

⁹Ti jayvo' jurioetic teye iyalic la ti ja' yech c'usi iyal ti Tértuloe. ¹⁰Ti covierno iyac' la seña ta sc'ob ti ac'u c'opojuc li Pabloe. Lic la c'opojuc:

—Señor Gobernador, yu'un oy xa sjabilal ameltsan c'op li' ta jlumalticotic, yech'o un tsots co'on chcal ava'i ti c'u x'elan liquem li c'ope. ¹¹Mu to xloc' lajcheb c'ac'al jc'otel ta Jerusalén ti ay jc'opon Riox ta ti' muc'ta temploe. Xu' chajac'be li jchi'iltaque mi yech li c'usi chcale. ¹²Mi j'ech'el muc bu ta jliques c'op listaic. Mi ja'uc o bu jsa'be sc'ac'al yo'on crixchanoetic, mi ja'uc ta jlumalticotic, mi ja'uc ta muc'ta templo, mi ja'uc ta bic'tal temploetic. ¹³Yech tsnopic ti oy jmule yu'un mu c'usi chopol jpasoj. ¹⁴Pero jamal chacalbe ti jch'unoj c'usi yaloj ti Jesuse. Ti x'elan jch'unoje, ja' la iquicta o li mantaletic ti ta alele. Pero ma'uc yech, yu'un ja' chitun yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al itun ti vo'ne moletique. Ja' yech ta jpas chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe. Jch'unoj ti c'usitic sts'ibaoj comel ti yaj'al'optac Riox ti ta vo'nee. ¹⁵Jpatoj co'on ti chixcha'cuxesotic ti Rioxe. Jna'oj ti ta xcha'cuxiic ti much'utic lec yo'onique xchi'uc ti much'utic chopol sjolique. Sna'oj yech li jchi'iltac uque. ¹⁶Yech'o ti scotol c'ac'al mu jsa' jmul ta stojol ti Rioxe, mi ja'uc ta stojol li crixchanoetic. ¹⁷Oy jayib jabil lixnav ta yantic o balamil. Ts'acal to lisut ech'el ta jlumalticotic ta Jerusalén, yu'un oy it-sobbat smoton ti jchi'iltaque. Vo'on ay cac', xchi'uc ay cac'be smoton Riox. ¹⁸C'alal yolel chcac'be smoton ti Rioxe, ja'o ic'ot jayvo' jchi'iltac ta jurioal liquemic tal ta Asia. Pero atinemon xa'ox chac c'u cha'al chal li smantal Rioxe ti c'alal c'ot staicon ta ti' muc'ta temploe. Muc much'u ep tey jchi'uc. Muc bu xya-

quet ta jsa' c'op listaic. ¹⁹Ti much'utic tey listae ac'u tal yal mi oy jmul. ²⁰Mo'oje, ac'u yalic li jmeltsanejc'opetic li'i c'usi ti jmule. Mi oy jmul c'alal listaquic ta iq'uel yo' bu tstsob sbaique, ac'u yalic. ²¹Ja' nan ijta o jmul yu'unic ti c'usi icale. "Lavie chavalbecon ti ja' jmul ti jch'unoj ti ta xcha'cuxiic ti áni-maetique" xcutic —xi la li Pabloe.

²²Ti Félicse ya'voj onox la ti c'u x'elan xch'unoj ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti c'alal iya'i c'usi iyal li Pabloe —Ja'to ta jmeltsan mi ital ti totil soltero Lisiase —xut la ti jt'ic'opetique.

Tey la quechel icom, muc la xvinaj mi oy smul li Pabloe.

²³Ti Félicse iyalbe la ti capitán solteroe ti ac'u xchabiel li Pabloe.

—Ja' no'ox mi tey tiq'uile, mu persauc xachuquic tajmec. Xu' xtal c'oponatic yu'un xchi'iltac, ac'u tal yac'bel sve'el —xut la ti capitane.

²⁴C'alal i'ech' jayib c'ac'ale, isut la tal xchi'uc yajnil ti Félicse. Ti yajnil jurio la, Drusila la sbi. Ti Félicse iyal la mantal ti ac'u sloq'uesel tal li Pabloe, ilo'ilaj la xchi'uc. Li Pabloe iyalbe la ti ja' tsc'an ta jch'untic ti ja' ay stoj jmultic ti Jesuse. ²⁵Iyalbe la ti ja' lec chil Riox mi lec co'ontique, mi quictaajt'ic spasel li c'usitic chopole. Iyalbe la noxtoc ti ta sta yora chalbe bu chbat ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe. Ixi' la tajmec ti Félicse.

—Sutan xa che'e. Mi oy lixocob jliqueluc, tey chajtac ta iq'uel noxtoc —x'utat la li Pabloe.

²⁶Ti Félicse ep la ta ech'el iyal mantal ti ac'u sloq'uesel tal li Pabloe, ilo'ilaj la xchi'uc, yu'un la ja' tsc'an ti ch-ac'bat taq'uin yu'un li Pabloe yo' la xu' xloq'uesat o ech'ele. ²⁷C'alal iloc' chib jabile, ja'o iloc' ta coviernoal ti Félicse. I'och sq'uexol, Porcio Festo sbi. Ti Félicse ja' la tsc'an ti lec x'ile yu'un li jurioetique,

yech'o la ti muc xloq'uesat ta chuquel li Pabloe.

Ja' li' yalaj ti isc'an ti tsmeltsanbat sc'oplal yu'un César ti Pabloe

25 C'alal i'och ta coviernoal ti Festoe, oxib la c'ac'al tey ipaj ta Cesarea, ibat la ta Jerusalén. ²Ti totil paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique, iyilic la ti ic'ot ta Jerusalén ti Festoe, ba la yalbeic ti ac'u smeltsanbe sc'oplal li Pabloe.

³—Ic'o tal li' ta Jerusalemene —xutic la, yu'un la snopojic xa ti ta smilic ta bee.

⁴Itac'av ti Festoe:

—Pero tey chucul ta Cesarea. Xchi'uc c'usuc, muc bu jal chipaj li'toe. Ta xisut no'ox ech'el ta ora. ⁵Más lec batic ta Cesarea ti jayvo' oy avabtelique. Mi tsots tajmec smul lachi'ilique, tey xc'ot avalbecon —x'utatic la ti paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique.

⁶Ti Festoe vaxaquib, o mi lajuneb no'ox la c'ac'al tey ipaj ta Jerusalén, isut la ta Cesarea. Ti c'alal ic'ote, ta yoc'omal ibat la ta yopisina yo' bu tsmeltsan c'ope. Iyal la mantal ti ac'u sloq'uesel tal li Pabloe. ⁷Ti c'alal itale, isjoy la sbaic ta ora ti jurioetic liquemic tal ta Jerusalemene. Itic'bat la tajmec smul pero ch'abal la rextico.

⁸—Ma'uc yech li c'usi chalique. Li vo'one quich'oj ta muc' ti c'u x'elan quich'ojticotic mantal, vo'oticotic li jurioticotic. Mu c'usi chopol ijpas ta sti' muc'ta templo. Mu c'usi jmul ta stojol ti preserente César ta Romae —xut la Festo li Pabloe.

⁹Ti Festoe ja' la tsc'an ti lec ch'ile yu'un li jurioetique.

—¿Mi chac'an ti tey chba jmeltsan ac'oplal ta Jerusalemene? —x'utat la yu'un Festo li Pabloe.

¹⁰—Persa li' chameltsane yu'un jromaon. Li vo'ote ja' layac'be avabtel ti preserente César ta Romae. Li vo'ote

ana'oj ti ch'abal jmul ta stojol li jchi'iltaque. ¹¹Mi oy c'usi chopol ijpas ti persa chicham oe, xu' xicham. Lavi ch'abal jmule, muc much'u xu' chiyac' entrucal ta sc'ob li jchi'iltaque. Más lec ac'u smeltsanbon jc'oplal ti preserente César ta Romae —xi la li Pabloe.

¹²Ti c'alal laj sc'opon xchi'iltac ta meltsanejc'op ti Festoe —Más lec che'e. Chajelav c'alal Roma. Yu'un aval ti ja' chac'an chasmeltsanbe ac'oplal ti Césare —x'utat la yu'un Festo li Pabloe.

Ja' li' yalaj ti c'alal tey ta stojol Agripa xchi'uc Berenice ti Pabloe

¹³Ti c'alal i'ech' jayib c'ac'ale, tey la ic'ot ta Cesarea ti preserente Agripae. Ic'ot la xchi'uc yajnil, ja' ti Berenicee. Ja' la ay sc'oponic ti ach' covierno Festoe. ¹⁴Tey la ipajic jayib c'ac'al. Ti Festoe iyalbe la ya'i ti preserente Agripae ti c'u x'elan sc'oplal li Pabloe:

—Oy li' tiq'uul ta chuquel jun vinic iscomtsan ti Félicse, Pablo sbi. ¹⁵Ti c'alal li'ay ta Jerusalene, itsob sba ti totil paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique. Liyalbeic ti ac'u jmeltsanbe sc'oplale. ¹⁶Li vo'one icalbeic: “Vo'ototic li jromaoticotique, ma'uc yechoticotic ti chcac'ticotic ta milel jun vinic ti mi muc bu tey li much'u ta stic' mulile. Yu'un ti c'alal teye, xu' spac sc'oplal ti much'u ta xtic'bat smule. Ja'to chvinaj mi oy c'usi smul. Mi oy smule, xu' xich' milel”, xcutic. ¹⁷Ti c'alal iyulic li'toe, muc bu jal ijmal. Ta yoc'omal no'ox iquich'be ye. Ical ti ac'u sloq'uesel tal ta chuquele. ¹⁸Li'ic ti jt'ic'-muliletique. Ti caloje, tsots tajmec smul. ¹⁹Pero ja' no'ox smulinoj ti oy c'usi xch'unoje. Yu'un ta xalbe sc'oplal jun vinic, Jesús sbi. Chalic ti chamem oe, pero li Pabloe ta xal ti cha'cuxieme. ²⁰Yech'o un mu jna' c'usi ta jnop. Li Pabloe ijac'be mi tsc'an ti tey chba yich' meltsanbel sc'oplal ta Jerusalene.

²¹Pero mu la sc'an xbat. Ja' la tsc'an ti chjelav c'alal Romae yo' smeltsanbat o sc'oplal yu'un ti preserente Augusto Césare. “Teuc to chucluc, ac'u to xchabiél ja'to mi ijtacbe ech'el ti Césare”, xichi —xi la ti Festoe.

²²—Ta jc'an chca'i uc ti c'usi chal li vinic chavale —xi la ti Agripae.

—Xava'i oc'ob ti c'usi chale —xi la ti Festoe.

²³Ta yoc'omal ital la ti Agripae xchi'uc la ti Berenicee. Sts'acubtasoj la sbaic tal ti jayvo' italiq. I'ochic la yo' bu meltsanobc'ope. Ixchi'inic la ochel ti totil solteroetique xchi'uc ti much'utic ich'bilic ta muc' ta jteclum Cesareae. Ti Festoe iyal la mantal ti ac'u sloq'uesel tal li Pabloe. ²⁴Ti c'alal itale, iyal la ti Festoe:

—Preserente Agripa, xchi'uc vo'oxuc ti li' tsobolotique, oy c'usi chacalbeic. Q'uelavilic li vinic li'i. Liyalbeic ti xchi'iltac ta Jerusalene xchi'uc li' ta Cesareae ti tsots smul staoje, ti persa ta xmilee. X'avlajetic xa: “Mu me xacolta”, xiyutic. ²⁵Li vo'one mu c'usi smul chca'i ti chich' o milele. Li stuque ja' tsc'an ti smeltsanbat sc'oplal yu'un ti preserente Augusto ta Romae, yech'o un ijnop ti ta jelubtas ech'ele. ²⁶Yu'un mu c'u stac' jts'ibabe ech'el ti preserente ta Romae, yech'o ti lajtsobic tale. Preserente Agripa, ac'u yal ca'itic c'usi chal li vinique, yo' xacoltaon o ta snopel ti c'usi ta jts'iba ech'el ta vune. ²⁷Yu'un ma'uc yech smelol mi ta jtacbetic ech'el jun jchuquel ti preserente ta Romae mi mu xaltic ech'el c'usi smul ti i'och o ta chuquele —xi la ti Festoe.

Ja' li' yalaj ti c'alal tey ta stojol preserente Agripa ti Pabloe

26 —Alo ca'itic c'u x'elan liquem ti c'ope —x'utat la yu'un preserente Agripa li Pabloe.

Li Pablö isye' la sc'ob, ja' la seña ti iyich' ta muc' ti preserente. Lic la c'opojuc:

²—Preserente Agripa, lec chca'i ti xu' chacalbe smelol c'u x'elan chistic'beic jmul li jchi'iltactic ta jurioale. ³Li vo'ote ana'oj onox c'u x'elanotic. Ana'oj onox ti liquel liquel cu'untic c'ope, ja' ti mu co'oluc chquich'tic ta muc' ti Rioxe. Yech'o un abulajan a'ibon li c'usi chcale.

**Ja' li' yaloj ti iyal sba c'u
to'ox x'elan ti Pablö**

⁴Scotol jchi'iltactic sna'ojic c'u x'elan lich'i, c'u x'elan licanubtasat ta Jerusalemene. ⁵Yech'o un ac'u yalic mi mu ta jbic'taluc onox ti jfariseoone, ti más tsots sc'oplal cu'unticotic li smantaltac Rioxe. ⁶Li vo'one jch'unoj ti i'ay xa ti much'u chispasotic ta mantale ti i'albatic onox yu'un Riox ti vo'ne moletique. Ja' ijmulin yu'unic yech'o ti li' chi'a'ibat jmule. ⁷Yan li jchi'iltactic ta jurioale yilel to ta smalaic ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale. Yech'o ti c'ac'al ac'ubal sjunul yo'onic ta xch'unbeic smantal Riox ti yalojique. Preserente Agripa, ja' ijmulin ti chcalbeic ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Jesuse. ⁸Li vo'oxuque ana'ojic ti xu' ta xcha'cuxes ánimaetic ti Rioxe. ¿C'u yu'un ti mu xach'unic ti ixcha'cuxes ti Jesuse?

**Ja' li' yaloj ti iyal ti Pablö ti
iyilbajin to'ox ti much'utic yich'oj
ta muc' ti Cajvaltíc Jesuse**

⁹Li vo'on uque ijcrontain to'ox ti Jesus Nazarete, yu'un ijnop ti ja' ta jpas ti c'usi lec chil ti Rioxe. ¹⁰Ja' yech ijpas ta Jerusalemene. Ay quich' tal orten yu'un totil paleetic yo' jt'ic' o ta chuquel ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesuse. Ti c'alal ica'i ti chmileique, lec ica'i uc. ¹¹Ep ta ech'el iquibajinic ta temploetic yo' bu cha'iic smantal Riox li jchi'iltac-

tique, yo' xalic o ti jlo'lovanej ti Jesuse, pero muc xalic. Icap o jol tajmec. Ay jsa'ic c'alal slumal yan crixchanoetic ti jchi'iltactic yich'ojic ta muc' ti Jesuse, iquibajin scotol.

**Ja' li' yaloj ti iyal ti c'u x'elan
ilecub yo'on ti Pablö**

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹²Yech'o ti libat c'alal Damascoe, quich'oj ech'el orten yu'un ti totil paleetique. ¹³Preserente Agripa, ta ol c'ac'al oy c'usi iquil ta be. Tsots tajmec xojobal iyul yo' bu chixanavoticotic xchi'uc ti jchi'iltaque. Ti xojobale más to sac; ja' jutuc no'ox li c'ac'ale. ¹⁴Liyaloticotic ta lum. Ica'i ti oy much'u ic'opoj ta jc'optique. “Saulo, ¿c'u yu'un ti chacrontainon ya'ele? Ti x'elan chapase, avocol no'ox chasa'be aba”, xiyut. ¹⁵“Cajval, ¿much'uo't che'e?” xcut. “Vo'on Jesuson ti chacrontainone. ¹⁶Lican. Ti avilone, oy stu, yu'un chba avalbe crixchanoetic ti avilone xchi'uc ti c'usi ta to xca' avile. ¹⁷Lavie chba avalbe lachi'iltaque xchi'uc ti much'utic ma'uc achi'iltaque. C'alal cha'ilbajinate, vo'on chajcolta. ¹⁸Vo'ot chba avalbe ya'iic ti chopol li c'usitic tspasique yo' xictaic o spasele, yo' xlic spasic o li c'usitic leque. Ja' mu xa bu ta xch'unbeic smantal ti Satanase, ja' xa ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe. Chlic yich'icon ta muc' yo' x'ac'batic o pertonal yu'un li smulique, yo' xcuxiic o ta sbatel osil xchi'uc li much'utic jlecubtasojbe xa yo'onique”, xiyut ti Cajvaltíc Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ixch'un c'usi i'albat
yu'un Cajvaltíc Jesús ti Pablö**

¹⁹Yech'o un, Preserente Agripa, ijch'un ti c'usi liyalbe ti Cajvaltíc Jesuse ti c'alal iquile. ²⁰Ba'yi icalbe ti much'utic tey nacal ta Damascoe. Ts'acal to ay calbe ti much'utic tey

nacal ta Jerusalene xchi'uc ta sjunlej estado Judea. Ts'acal to ay calbe ti much'utic ma'uc jchi'iltique. Icalbe ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ti ja' ac'u yich'ic ta muc' ti Rioxe, ti ac'u spasic li c'usitic leque yo' xvinaj o ti yictaojic xa spasel li c'usitic chopole. ²¹ Yu'un icalbe ti much'utic ma'uc jchi'iltique, yech'o ti listsaquic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti jchi'iltactique. Yo'onnic xa smilicon o. ²² Ja' liscolta ti Rioxe, yech'o ti cuxulon toe. Buyuc onox baticon, ta biq'uit ta muc' ta xcalbeic. Pero muc bu ta jyules ta jol jtuc li c'usi ta xcalbeique. Ja' ta xcalbeic ti c'usitic iyal ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee xchi'uc ti c'usitic iyal ti Moises. ²³ Iyalic onox ti persa ta xcham ti Cristoe, ti ja' primero ta x'ach'ub spat xocon ti c'alal xcha'cuxie yo' xilic o li jchi'iltactique xchi'uc li much'utic ma'uc jchi'iltique ti xu' chcxuic ta sbatel osil uque —xi la li Pabloe.

**Ja' li' yaloj ti “ich'o ta muc'
Cajvaltíc Jesús”, xut
preserente Agripa ti Pabloe**

²⁴ Ti c'alal yech iyal li Pabloe, tsots la ic'opoj ti Festoe:

—Pablo, chachuvajib o chca'i ti bats'i achanoj vune —x'utat la.

²⁵ —Jtotic Festo, muc bu chichuvajib. Li c'usi chcale, yech. Oy smelol. ²⁶ Li preserente Agripae sna'oj ti yech li c'usi icale. Yech'o ti icalbe scotole, muc xixi' o. Sna'oj scotol crixchanoetic ti c'usitic ispas ti Jesuse, ti ichame, ti icha'cuxie, yu'un ivinaj. Ja' no'ox yech li preserente Agripae, sna'oj scotol —xut la Festo li Pabloe.

²⁷ —Preserente Agripa, jna'oj ti chach'un li c'usitic yaloj ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xut la preserente li Pabloe.

²⁸ —Yic'al jch'un ya'el li c'usitic chavale ti ayem xa ti much'u sc'oplal

onox chispasotic ta mantale —xi la ti presentee.

²⁹ —Ac'u mi mu xach'un lavie, li vo'one ta jc'opon Riox yo' ti xach'un o uc chac c'u cha'al jch'unoje. Mu'nuc atucuc no'ox ti ta jc'an chach'une. Ta jc'an ti ta xch'unic uc ti jayvo' li' ya'yoj li c'usitic icale. Pero mu persauc xachuqueic ta carina chac c'u cha'al chuculone —xi la li Pabloe.

³⁰ Ti c'alal yech iyal li Pabloe, ja'o la iva'iic ti Festoe xchi'uc ti preserente Agripae, xchi'uc ti Berenicee, xchi'uc ti much'utic tey to'ox xchi'uquic ta chotleje. ³¹ Ich'ac la sbaic ti jyu'eletique.

—Li vinic li'i mu c'u smul chca'i ti chich' o milele, ti chich' o chuquele —xut la sbaic.

³² —Ti manchuc yaloj ti ja' tsc'an tsmeltsanbat sc'oplal yu'un ti preserente César ta Romae, xu' xa jcoltatic ti yechuque —x'utat la yu'un Agripa ti Festoe.

**Ja' li' yaloj ti ijelubtasat
c'alal Roma ti Pabloe**

27 Ti c'alal laj snopic ti ta barco ta xbat ta estado Italia li Pabloe xchi'uc ti yan jchuqueletique, i'ochic ta sc'ob jun capitán soltero, Julio sbi. Scuentainoj cien soltero. Ti cien solteroe Augusto sbiic. Vo'on li Lucasone ay jchi'in li Pabloe. ² Tey jcot barco liquem tal ta jun jteclum, Adramitio sbi. Ti capitán solteroe iya'i ti tey ta x'ech' ta jteclumetic ta ti'ti'mar ta estado Asiae, ja' libatoticotic o. Lixchi'inoticotic ech'el ti Aristarcoe ti tey liquem tal ta Tesalónica ta estado Macedoniae. ³ Ta yoc'omale lic'ototicotic ta Sidón. Ti Julioe ic'uxubaj ta yo'on li Pabloe, icoltaat ech'el ta svula'anel ti much'utic xojtiquin ta jteclume yo' spasbat o li c'usi tsc'ane, mi x'ac'bat sve'el, mi xchuc'bat sc'u, mi oy c'usi yan tsc'ane. ⁴ Liloc'oticotic ta

Sidón. Ismuyesic ti poq'ue yo' xanav o ti barcoe yo' xuje o ech'el ta iq'ue. Ti bu snopojic chi'ech'oticotique, tey ijnup-totic ta be tsots ic', mu xa xanav ti barcoe. Ijoy jbeticotic, libatoticotic ta spat Chipre yu'un ja' macal jts'uj ic' tey-o'e. Ti Chipree ta o'lol mar, ta jsurtoti-cotic icom. ⁵Li'ech'otiticotic ta sts'el estado Cilicia xchi'uc ta sts'el estado Pan-filia. Lic'ototicotic ta jun jteclum Mira-sbi, ta estado Licia. Tey liloc'otiticotic ta barco.

⁶Ti capitan solteroe tey ista jcot barco noxtoc liquem tal ta jteclum Alejandría. Tey chbat ta estado Italia, ja' libatoti-cotic o. ⁷Jal lixanavoticotic ta barco yu'un c'un ibat yu'un ta xuje sutel ta ic'. Vocol lic'ototicotic ta stuq'uul jun jte-clum Gnido sbi. Mu stac' ti tue' chibatoti-cotique yu'un tsots tajmec li iq'ue. Ech' joyticotic ta spat jun balamil ta o'lol mar, Creta sbi. Tey jun vits Salmón sbi, ja' tey li'ech'otiticotic ta yoc, yu'un ja' macal jts'uj li ic' teyo'e. ⁸Ta ti'ti'mar libatoti-cotic, vocol lijelavoticotic. Lic'ototicotic ta scotleb barcoetic ta sts'el jun muc'ta jteclum, Lasea sbi, tey ta Cretae.

⁹Lijalijoticotic ta be yu'un c'un ibat ti barcoe. Jna'ojticotic ti xi'el xa sba xan-bal ta barcoe yu'un i'ech' xa sc'ac'alil ti chicta yot li j'israeletique yu'un i'och xa corixmatic. ¹⁰Iyal li Pablœ:

—Viniquetic, más lec mu ya'uc batic yu'un chquil jvocoltic ta be. Ma'uc xa yora xanbal ta barco lavie. Ti mi liba-tique, yic'al xmuc li barcoe. Yech no'ox ta xch'ay xchi'uc li yicatse. Yic'al xi-chamotic uc —xi.

¹¹Ti capitan solteroe muc xch'un ti c'usi iyal li Pablœ. Ja' ixch'un ti c'usi iyal ti jts'otbarcoe xchi'uc ti yajval bar-coe. ¹²Ti bu lic'ototicotique ch'abal lec scotleb barco yo' ti jmalaticotic o ch-ech' li corixmatique, yech'o ti “batic, xu' nan xic'ototic ta Fenice tey no'ox ta Cre-tae. Xu' tey jmalatic ch-ech' corixmatic”,

xiic ti yane. Teyo'e oy lec scotleb barco, yu'un mu másuc x'ech' ic'.

Ja' li' yaløj ti ixuje ech'el ta ic' ti barcoe

¹³C'alal iyilic ital jutuc ic' ta xocon vinajel ta sure, iyalic ti xu' chc'otic yo' bu snopojique. Isquilic ochel ta yut barco ti ancla-taq'uine, ja' ti spajeso-bil barcoe. Li'ech'otiticotic ta sts'el Creta. ¹⁴Ts'acal to ital tsots ic' ta stuq'uul Cre-tae. Euroclidón sbi li iq'ue. ¹⁵Ixuje su-tel ti barcoe. Mu xa xanav. C'alal iquilti-cotic ti mu c'u xu' jpasticotique, “tey c'alal mi lixujotic ech'el ta o'lol mar li iq'ue”, xichiotiticotic. ¹⁶Lic'ototicotic ta jun c'ox balamil ta o'lol mar, Clau-da sbi. Lijelavoticotic ech'el ta spat yu'un ja' macal jts'uj ic' teyo'e. Ti barcoe sni-toj ech'el jcot canova. Lixi'otiticotic mi xmuque, solet ijcajanticotic ta sba barco. Vocol icajtsaj cu'unticotic. Ijchucticotic lec. ¹⁷C'alal laj jchucticotique, ja'o ix-chuquic ta yijil ch'ojon scotlej ti bar-coe yo' mu xvoc' oe. Ixi'ic mi tey mat-s'al xcom yo' bu yi'tic Sirte sbie yu'un comcom li vo' teyo'e. Isyalesic ti poc' ti chanav o ti barcoe yo' mu xuje o ech'el ta ic' yo' yi'tique. Mu xa stam sbe ti barcoe, yech xa no'ox xtal xbat ta ic'. ¹⁸Yu'un tsots tajmec li iq'ue, yech'o ti iquil jvocolticotique. Staoj yav isacub, solet lic sjipic ta vo' jlom yicats ti bar-coe. ¹⁹Ta yoxibal c'ac'al ijpticotic ta vo' jlom yabtejebal ti barcoe. Ac'u mi mu jc'an jipticotic, pero jc'an xa ma jc'an jipticotic. ²⁰Jal muc xquilticotic c'ac'al xchi'uc c'anal yu'un macal osil. Mu xpaj tajmec li iq'ue. Calojticotique tey xa chichamoticotic.

²¹Jal muc xive'otiticotic. Li Pablœ is-va'an sba ta o'lol.

—Viniquetic, ach'unicuc ti c'usi lalac-beique, ti manchuc liloc'otic tal ta Cre-tae, muc bu abol jbatic ti yechuque. Mu c'usi ich'ay avu'unic ti yechuque.

²²Lavie tsatsubtaso avo'onic. Mu me xavat avo'onic. Mu onox xichamotic. Ja' no'ox li barcoe ta xlanj ta jmoj. ²³Li samele ay sc'oponon jun anjel ta vinajel. Ja' yaj'anjel ti Riox quich'oj ta muq'ue, ti chitun yu'une. ²⁴“Pablo, mu me xaxi'.

Persa chac'ot ta stojol li preserente César ta Romae. Riox chascoltaic ti jayvo' teoxuc ta yut barcoe”, xiyut ti anjele. ²⁵Yech'o un mu me xavat avo'onic. Li vo'one jch'unoj ti chc'ot ti c'usi liyalbe ti Rioxe. ²⁶Ja' no'ox li barcoe persa chc'ot mats'luc ta yi'tic ta jun balamil ta o'lol mar —xi li Pabloe.

²⁷Oxlanjuneb c'ac'al oxlanjuneb ac'ubal xujbilototic ech'el ta ic'. Ta yoxlanjunebal ac'ubal xchi'uc o'lol xujbilototic ech'el ta muc'ta mar, Adria sbi. Ti jayvo' jxanubtasejbarcoe xchi'uc ti jts'otbarcoe, isnopic ti chloq'uic xa ta ti'mare. ²⁸Isp'isic c'u snatil xyal li chac mare. Iyilic ti oy treinta y seis metroe. Libatoticotic c'uuc snatil, ja'o isp'isic noxtoc. Iyilic ti oy veintisiete metroe. ²⁹Ix'ilic mi t'ixil chc'ot ta ton ti barcoe, ja' ti mi xvoq'ue, yu'un mu xa natuc xyal li chac mare. Isjipic yalel chanib anclataq'uin ta yut mar yo' xpaj o ti barcoe. Iyat yo'onic, ja' xa tsc'anic ti chac sacubuc ta orae. ³⁰Ti jayvo' jxanubtasejbarcoe xchi'uc ti jts'otbarcoe chjavavic ox. Lic syalesic ta ba vo' ti scanovaique.

—Chba cac'ticotic anclataq'uin ta sni' li barcoe —xiic, pero yech ta snopic.

³¹Li Pabloe iyalbe ti capitán solteroe xchi'uc ti yan solteroetique:

—Mi mu li'icuc no'ox ta yut barco li jayvo' jxanubtasejbarcoe xchi'uc li jts'otbarcoe, mu xacolic, chachamic uc —xut ti capitane.

³²C'alal iya'i ti solteroetique, jliquel istuch'beic yaq'uil ti canovae, it'ub ta vo'.

³³C'alal po'ot xa'ox sacube, iyal li Pabloe:

—Oy xa xchanlajunebal c'ac'al ti muc bu chavayique, ti muc bu chavayique. ³⁴Yech'o un ve'anic yo' xatsatsubic oe. Mi junuc muc bu chichamotic. Mu c'usi ta jpastic, mu xaxi'ic —xi li Pabloe.

³⁵C'alal laj yal yech li Pabloe, ta bail ta satil istam jp'ej pan. “Colaval” xut ti Rioxe, ja'o ixut, isve'. ³⁶Ja' itsatsub o yo'on scotolic, ive'ic uc. ³⁷Oy doscientos setenta y seis ti teoticotic ta yut barcoe. ³⁸C'alal inojique, isjipic ta vo' scotol ti trigo scuchoj barcoe. Mu xa bu ol icom ti barcoe.

Ja' li' yaloj ti ivoc' ti barcoe

³⁹Ti c'alal isacube, mi ja'uc xojtiquinic bu balamilal lic'ototicotic ti jxanubtasejbarcoe xchi'uc ti jts'otbarcoe. Iyilic ta nom ti oy bu stac' xcoti ta ti' mar ti barcoe. Isnopic mi xu' xc'ot teyo'e. ⁴⁰Ja'o istuch'beic yaq'uil xchanibal ti anclataq'uine, tey laj comuc ta chac mar. Isjitanbeic yaq'uil noxtoc ti yac'obil vuelta barcoe. Ismuyesic ti poq'ue yo' xuje o ech'el ta ic' ti barcoe. Inopoj ech'el ta ti' mar. ⁴¹Pero muc xc'ot yu'un mats'al ic'ot sni' ta yi'tic, yu'un oy tey stocoj sba ep yi' ta yut mar. Ti pat barcoe ivoc' ta spersa li vo'e.

⁴²—Jmiltic scotol li jchuqueletique naca me javavicuc ti much'utic sna' nuxe —xiic ti solteroetique.

⁴³Ti capitán solteroe ispajes ti yaj-solterotaque yu'un mu sc'an ti capal xlanj li Pabloe uque.

—Li much'utic sna' nuxe ba'yi ac'u jelavicuc yo' xloq'uic o ta ti' mare. ⁴⁴Li yantique ac'u cajlicuc ech'el jlomuc ta tabla, jlomuc ta voc'olil barco —xut yaj-solterotac ti capitane.

Ja' yech liloc' o jcotolticotic ta ti'mar. Muc much'u icham.

**Ja' li' yaløj ti ic'ot ta
Malta balamil ti Pabloe**

28 Ti c'alal liloc'oticotic ta ti'mare, ica'iticotic ti Malta sbi li balamil yo' bu lic'ototicotique. Tey ta o'lol mar. ²Ti crixchanoetic tey nacale lisc'uxubinoticotic, istsoyic c'oc' ta ora yu'un tol sic, yu'un ja'o chac' vo'.

—La' c'atinan acotolic —xiic.

³Li Pabloe ba stsob tal vach', iyac' ta c'oc'. Tey capal tal ta vach' jcot quiletel chon. C'alal iya'ibe sq'uixnal ti c'o-q'ue, iloc' ti chone, iti'bat sc'ob li Pabloe.

⁴C'alal iyil ti crixchanoetique ti ilaj ta chon li Pabloe —Li vinic li'i yu'un jmilvanej, yech'o ti iti'e ta chone. Ac'u mi iloc' to li ta mare, pero chcham onox —xut sbaic.

⁵Li Pabloe islilin ochel ta c'oc' li chone. Pero mu c'usi ispas o. ⁶Ismalaic mi ta sit sc'ob li Pabloe, mi ta xcham o ta ora. Jal ismalaic pero iyilic ti mu c'usi icha'leate.

—Riox nan li'i —xiic xa.

⁷Ti yo' bu ijtsob jbatoticotique tey nopol nacal ti preserente ta Maltae, Publio sbi. Liyic'oticotic ochel ta sna. Oxib c'ac'al lismac'linoticotic. Jun yo'on tajmec ti teoticotique. ⁸Ti stot ti Publioe ip, puch'ul ta stem. Tilem, cha'i simnac'al. Li Pabloe och sq'uel, isc'oponbe Riox, iyac' sc'ob ta sba, i'ech' o li chamele. ⁹C'alal iya'i ti much'utic tey nacal ta Maltae ti lec xa ti stot Publioe, ital scotol ti much'utic ip teyo'e, i'et'esbat xchamelic yu'un li Pabloe. ¹⁰Ep iyac' jmotonicotic. C'alal li'ochoticotic ech'el ta barco noxtoque, liyac'bototicotic ech'el ti c'usitic chtun cu'unticotic ta bee.

Ja' li' yaløj ti ic'ot ta Roma ti Pabloe

¹¹Oxib u tey lipajoticotic ta Maltae. Ts'acal to li'ochoticotic ech'el ta yan barco liquem tal ta jteclum Alejandría. Yu'un tey ta smala ta x'ech' corixmatic ta

Malta uque. Oy chib sloc'ol yajsantoic ta sni' ti barcoe. Ti june Cástor sbi. Ti june Pólucs sbi. ¹²Lic'ototicotic ta jun jteclum, Siracusa sbi. Tey lipajoticotic oxib c'ac'al. ¹³Liloc'oticotic ta Siracusae, ta ti'ti'mar libatoticotic. Tey lic'ototicotic ta jun jteclum, Regio sbi, ta estado Italia. Ta yoc'omal ital tsots ic' ta xocon vinajel ta sur, lixujoticotic ech'el. Ta chib no'ox c'ac'al lic'ototicotic o ta jun jteclum, Puteóli sbi, tey no'ox ta estado Italia. Tey liloc'oticotic ta barco. ¹⁴Tey ijttaticotic jayvo' ti much'utic xch'unøj li sc'op Rioxe.

—Pajanic vucubuc c'ac'al —xiyutoticotic.

Ts'acal to libatoticotic ta Roma. Ta coc xa libatoticotic. ¹⁵Ti much'utic xch'unøj sc'op Riox ta Romae, iya'iic ti po'ot xa xic'ototicotique. Oy tal snupoticotic ta ch'livit Apio sbi. Oy tal snupoticotic yo' bu Oxp'ej Na sbie. C'alal iyil li Pabloe ti tal nupvanicuc ti much'utic xch'unøj li sc'op Rioxe, itsatsub yo'on, xmuyubaj xa. “Coliyal Riox”, xi. ¹⁶C'alal lic'ototicotic ta Romae, ti capitán solteroe iyac'be entrucal scotol jchuqueletic ti totil soltero ta Romae. Li Pabloe i'albat ti xu' tsloc' jp'ejud na slecoje, pero chabibil onox ta jun soltero.

**Ja' li' yaløj ti iyal a'yuc sc'op
Riox ta Roma ti Pabloe**

¹⁷Yoxibal xa'ox c'ac'al sc'otel ta Roma li Pabloe, istac ta iq'uel ti much'utic más ich'bilic ta muc' yu'un ti xchi'iltac ta jurioal tey ta Romae. Ti c'alal istsob sbaique, lic c'opojuc li Pabloe:

—Jchi'iltactic, mu c'usi chopol jpa-sojbe li jchi'iltactic. Muc bu ical ti chopol scostumbreic ti vo'ne mole-tique. Pero ti jchi'iltactic ta Jerusalem liyaq'uic entrucal ta sc'ob li jromaetic ti tey ochemic ta coviernoale. Yech'o ti lichuque tal li'toe. ¹⁸C'alal lismelt-sanbeic jc'oplal ti coviernoetique, muc

bu listabeic jmul ti chimile oe, ta xa'ox xiscoltaic. ¹⁹Yu'un ti mu xicta sbaic ta stiq'uel jmul ti jchi'iltactique, solel ical ti ac'u smeltsanbon jc'oplal li preserente César li'toe. Pero mu'nuc tal jtic'beic smul ti jchi'iltactique. ²⁰Ti lajtaquic ta iq'uele, yu'un ta jc'an chajc'oponic. Ti li' chuculon ta carina chavilique, yu'un jch'ujnoj ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u jmalaojtic ta xtale, ja' ti Jesuse —xi li Pabloe.

²¹—Muc bu ists'ibaic tal ac'oplal ta vun ti jchi'iltatic ta Judeae. Mi ja'uc jun, muc much'u ay yal ti oy amul yu'unique. ²²Pero ta jc'an chca'ibeticotic smelol ti c'usi ach'unoje yu'un chalic li crixchanoetic ti chopole —xiic ti moletique.

²³Ixch'acbeic sc'ac'alil ti c'usi ora ta xtalique. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alile, ep ic'otic yo' bu isloc' na li Pabloe. Li Pabloe iyalbe ya'iic ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Jesuse ti i'ay xae. Iyal ti ja' onox sc'oplal ti Jesuse ti ists'iba comel ti Moises xchi'uc ti yan yaj'al-c'optac Riox ti ta vo'nee, yo' xch'unic oe. Sob istambe yalel, ja'to ilaj c'alal ich'ay c'ac'ale. ²⁴Oy jlom ixch'un ti c'usi iyal li Pabloe; oy jlom muc xch'un. ²⁵Yu'un ti muc xch'un scotolique, c'alal chbatic xa'oxe, i'albatic yu'un li Pabloe:

—Yu'un onox yech ti c'usi i'albatic ti vo'ne moletique c'alal ich'amunbat ye yu'un Ch'ul Espíritu ti Isaías yaj'alc'op Rioxe:

Batan, ba albo ya'i lachi'iltaque:

Ja' yech liyalbe ti Rioxe:

²⁶Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque pero mu xa'ibeic smelol.

Ep to ta ech'el chilic, pero co'ol xchi'uc mu xilic.

²⁷Yu'un stoyoj sbaic.

Yu'un mu sc'an xictaic spasel li c'usitic chopole,

yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile,

xi ti Rioxe, xavut lachi'iltaque, x'utat onox ti Isaíase. ²⁸Chacalbeic. Lavie ja' xa chich' albel ti much'utic ma'uc jchi'iltique ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Jesucristoe. Ja' ta xch'unic —xi li Pabloe.

²⁹Ti c'alal laj yal li Pabloe, ibat ti xchi'iltaque. Xalxalbe xa sbaic ech'el.

³⁰Li Pabloe chib jabil ijaliy yo' bu isloc' nae. Ti much'utic tey c'ot vula'ajuque, iyotes. ³¹Jamal iyalbe ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. Jamal iyalbe sc'oplal ti Cajvaltic Jesucristoe, muc much'u ipajesvan.

**LI'I JA' SVUN TI APOXTOL
PABLOE TI ISTS'IBABE TI
MUCH'UTIC XCH'UNOJIC
SC'OP RIOX TA ROMAE**

**Ti Pabloe isc'opon ta vun ti
much'utic xch'unojic sc'op Riox ta
Romae xchi'uc ti xchi'iltac ta
jurioale ti tey co'ol tstsob sbaique**

1 Vo'on Pabloon, ta jch'un ti c'usitic chiyalbe ti Jesucristoe. Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti yaj'apoxtolone yu'un chba cal a'yuc ti ja' chac' jcxule-jaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe.

² Ti Rioxe iyalbe onox ti yaj'alc'optac ti ta más vo'nee ti ta stac tal ti much'u tstoj jmultique. Ists'ibabeic comel sc'oplal ta vun, ja' ti ta jq'ueltique. ³ Ja' sc'oplal ti Xch'amal Rioxe, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. I'ayan chac c'u cha'al vo'otic. Ja' smom ti preserente David ti ta más vo'nee. ⁴ Pero ivinaj ti ja' Xch'amal ti Rioxe, ti ch'abal smule, yu'un icha'cuxi lo-q'uel ta smuquenal. ⁵ Ja' iyac' cabtelticotic ti Jesucristoe ti chcalcoticotic a'yuc li c'usitic yaloje. Toj lec ti listacoticotic ta yalel a'yuque yu'un oy much'utic ta xch'unic ta sjunlej balamil ti ja' istoj jmultique yo' x'ich'e o ta muq'ue. ⁶ C'alal ta vo'oxuc chacalbe ava'iic uc yu'un yic'ojojuc xa ti Cajvaltic Jesucristoe; xch'amaloxuc xa.

⁷ Chajc'oponic ta vun, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta jteclum Romae ti sc'anojoxuc ti Rioxe. Ti layiq'uique, ja' yo' xapasic o li c'usitic lec chile. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

**Ja' li' yaloj ti tsc'an chba yal
sc'op Riox ta Roma ti Pabloe**

⁸ Ba'yi “colaval, Cajval” chcut ti Rioxe ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Yu'un

vinajem ta sjunlej balamil ti ach'unojic li sc'op Rioxe. Ti quich'oj ta muc' ti Jesucristoe, chiyich'be ta muc' ti c'usitic chcalbe ti Rioxe. ⁹ Scotol c'ac'al chajc'oponbeic Riox, ja' Xch'amal ti chac' jcxulejaltic ta sbatel osile, ti sjunul co'on ta jvinajesbe sc'oplale. Ti Rioxe yiloy ti muc bu ch'ayemoxuc ta jole. ¹⁰ Scotol c'ac'al ta jc'anbe ti Rioxe ti ac'u scoltaon tal mi yech tsc'an ti chtal jvula'anoxuque, yu'un mu xixocob tajmec. ¹¹⁻¹² Ti ta ja'an chtal jvula'anoxuque, yu'un chtal jcoltaoxuc yo' xach'unic o más li sc'op Rioxe, yo' co'ol jpatbe o jba co'ontic c'alal xquil jbatic ti co'ol jch'unojtique.

¹³ Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chava'iic ti ep xa ta ech'el ta jc'an chtal jvula'anoxuque pero yech no'ox ta jnopilan yu'un mu jayicon o tajmec, mu xixocob. Ta jc'an chtal cal ava'iic más li sc'op Rioxe yo' oy o c'usi xataic cu'un ta scuenta sbatel osile chac c'u cha'al istaic xa cu'un li yane ti ma'uc jurioetic uque. ¹⁴ Ja' cabtel chcalbe ya'iic sc'op Riox scotol li crichanoetique. Ac'u mi p'ij, ac'u mi sonso, persa chcalbeic. ¹⁵ Yech'o ti ta jc'an chtal cal ava'iic uque, vo'oxuc li jromaouxuc.

**Ja' li' yaloj ti ja' chicuxiotic o
ta sbatel osil li sc'op Rioxe**

¹⁶ Mu xiq'uexav ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe yu'un ta xcuxiic o ta sbatel osil ti much'utic ta xch'unique. Ba'yi ica'itic, vo'otic li juriootique. Ts'acal to ava'iic, vo'oxuc ti ma'uc jurioouxuc. ¹⁷ Li sc'op Rioxe ja' chiyalbotic ti ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe mi jch'unojtic ti ja' listojbotique. Ja' yech ts'ibabil chac li'i: “Ti much'utic ch'abal smulic chquile, ja' ti much'utic xch'unojic ti vo'on ijtojbeique, ja' ta xcuxiic ta sbatel osil”, xi ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti oy jmultic jcotoltique

¹⁸Ti Rioxe chquiltic ti li' no'ox chlic yac'be castico ti much'utic chopol li c'usitic tspaceque ti mu xch'unic ti c'usitic yaloje. Ti naca chopol li c'usitic tspaceque, ti mu xch'unique, yu'un mu sc'an svinajesic ti sna'ojic ti oy ti Rioxe. ¹⁹Mu'nuc mu sna'ic ti oye. Ti Rioxe yac'oj iluc c'u x'elan yo' xquiltic o ti oye. ²⁰Ac'u mi mu xquiltic ti Rioxe, pero chquiltic li c'usitic spasoje. Ta spasel balamil c'al tana, chquiltic ti oy syu'el ti Rioxe. Chquiltic ti ja' ti Rioxe. Yech'o un ti much'utic mu xich'ic ta muq'ue, mu xu' chalic ti mu sna'ic mi oy ti Rioxe. ²¹Ac'u mi sna'ojic onox ti oy ti Rioxe, pero muc xich'ic ta muc'. Muc xalbeic colaval ti iq'uelatique. Yech'o ti mu c'u stu ti c'usitic lic snopique. ²²P'ijic tajmec ti yalojique pero más ich'aybat sjolic. ²³Ma'uc iyich'ic ta muc' ti Riox cuxul ta sbatel osile; lic spasic sloc'ol crixchano ti sna' xchame, ja' iyich'ic ta muc'. Iyich'ic ta muc' sloc'ol mut noxtoc, xchi'uc sloc'ol c'usitic xcotet ta sba balamil, xchi'uc sloc'ol quiletel chon.

²⁴Yech'o un ti Rioxe iyal ti ja' ac'u spasic li c'usitic chal yo'onique. Muc bu isc'uxubin li spat xoconique. Q'uexlal sba tajmec ti c'usitic lic spasiq. ²⁵Yu'un ja' lic yich'ic ta muc' li c'usitic spasoje ti Rioxe, ja' isc'oponic. Ma'uc iyich'ic ta muc' ti Rioxe ti ja' spasoje li c'usitic oye, ti chich'e onox ta muc' ta sbatel osile. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

²⁶Ti muc xich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' xa i'ac'bat spasic ti c'usi q'uexlal sba ta pasele. C'alal ta antsetic chopol tajmec c'usi lic spasic. Muc xa xchi'in sbaic xchi'uc ti smalalique, solel xa xchi'il sbaic ta antsil ixchi'in sbaic. ²⁷Ja' no'ox yech ispasic ti viniqetic uque, muc xa xchi'in sbaic xchi'uc ti yajnilique. Solel xa xchi'il sbaic ta vinal ixchi'in sbaic. Lic tsacaticuc o ta chamel ti x'elan is-

pasique. Svocol no'ox isa'be sbaic, ja' ti muc xich'ic ta muc' ti Rioxe.

²⁸Ti x'elan muc xich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' xa i'ac'bat snopic ti c'usitic naca chopole. ²⁹Ja' ibat ta yo'onice ti tsa' yantsique, ti tsa' yajmulique, ti chopol chc'opojique, ti chpich' yo'onice li c'usitic oy ta sba balamil. Naca chopol c'usi ispasic. Tol x'it'ixajic, chmilvanic, tsa'ic c'op, chlo'lovanic, chlabanvanic, chlo'iltavanic. ³⁰Chopol c'usi chalbeic ta spat xocon li xchi'ilique. Mu sc'anic ti Rioxe. Mu xch'unic mantal. Mu xa much'u xtaon cha'iic. Ta stoy o sbaic li c'usitic chalique. Ja' tsiquesic li c'usitic chopole. Mu xch'unbeic smantal stot sme'ic. ³¹Mu c'u stu ti c'usitic tsnopique. Ma'uc yech ti c'usitic chalique. Mu xc'uxubinvanic, mu xaq'uic ta pertonal xchi'ilic. Mu c'uxuc ta yo'onice li much'utic abol sbaique. ³²Ac'u mi sna'ojic ti yech onox yaloj ti Rioxe ti chich'ic castico ta sbatel osil ti much'utic ja' yech tspaceque, pero mu xicta sbaic ta spasilanel. Más xa lec cha'iic mi oy much'utic ja' yech tspaceque.

Ja' li' yaloj ti lec c'usi tspace ti Rioxe ti chac'be castico ti much'utic chopol ti c'usitic tspaceque

2 Much'uuc no'ox ti yech chale: “Taj x'elan tspaceque, chich'ic onox castico”, mi xie, yu'un ta snop ti ch'abal smul li stuque. Mu xa'i sba ti chopol c'usitic tspace uque. Co'ol xchi'uc li much'utic tso'iltac. ²Jna'ojtic ti lec c'usi tspace ti Rioxe. Ti much'utic chopol li c'usitic tspaceque chac'be castico. ³Ti much'utic chalic ti chich'ic onox castico ti much'utic chopol li c'usitic tspaceque, pero mi ja' yech tspace uque, chich'ic onox castico uc. ⁴Ti chc'uxubinvan ti Rioxe, ti lec yo'one, tsnopic ti ta sts'icbatic li c'usitic chopol tspaceque. Mu sna'ic mi naca no'ox chmalaatic mi chictaic spasel li c'usitic chopole. ⁵Ti x'e-

lan stoyoj sbaique, ti mu xictaic spasel li c'usitic chopole, scasticoic no'ox ta sa'ic ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Rioxe. Ja'o c'alal xac' iluc ti lec c'usi tspas ti Rioxe. ⁶Ti c'u x'el'elan li'ech'otic jujuntal li' ta sba balamile, ja' yech chistojatic ya'el. ⁷Ti much'utic ja' tspasulanic li c'usitic leque, ta xcuxiic ta sbatel osil. Ch-aq'ueic ta ich'el ta muc'. Tstaic li lequilale ti mu sna' x'aj ta sbatel osile. ⁸Yan ti much'utic stuc no'ox chac' sbaic ta ich'el ta muq'ue, ti mu xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti ja' tspasulanic li c'usitic chopole, chich'ic castico. ⁹Scotol ti much'utic chopol li c'usitic tspasique chich'ic castico. Más tsots chich'ic castico li jchi'iltactic ta jurioale yu'un vo'ne xa lic ca'itic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox yech chich'ic castico lachi'ilic uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. ¹⁰Yan ti much'utic lec li c'usitic tspasique, ch-aq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe, ta staic li lequilale. Jun yo'onic ta sbatel osil. Vo'otic li juriootique ta onox jtatic. Ta onox xataic uc, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque.

¹¹Ti Rioxe muc bu tst'uj crixchanoetic. ¹²Ti much'utic muc bu ya'yojic li smantaltac Riox ti iyal ti Moisece ti tsa' smulique, ch-ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Pero ma'uc ch-ochic o ta c'oc' ti muc xch'unic li smantaltac Rioxe yu'un muc xa'iic. Yan ti much'utic ya'yojic li smantaltac Rioxe ti tsa' smulique, ja' ch-ochic o ta c'oc' ta sbatel osil ja' ti muc xch'unique. ¹³Ti Rioxe ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic mi naca no'ox chca'ibetic li smantaltaque, mi mu jch'untique. Yan mi ta jch'untique, ja' ch'abal o jmultic chiyilotic. ¹⁴Ti much'utic muc bu ya'yojic li smantaltac Rioxe, oy jlom ja' tspasique chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe pero snopoj ta sjol stuquic. ¹⁵Li c'usitic tspasique ja' chvinaj o ti oy lec srazonique. Yu'un sna'ic li c'usitic leque

xchi'uc li c'usitic chopole. Mi oy c'usi chopol ispasique, mi muc xvinaje, tey ta yo'onic ti oy smulique. Pero mi inopbat smulique, tspace sc'oplalic yu'un sna'ojic ti ma'uc yeche. ¹⁶Pero ta sta yora ti ta svinajes c'usitic isnopic scotol crixchanoetic ti Jesucristoe, xchi'uc ti c'usitic mucul ispasique. Yu'un ja' yech ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe. Ja' yech chal li sc'op Riox ti chcal a'yunque.

Ja' li' yaloj ti oy smul ch-ileic yu'un Riox ti much'utic ya'yojic li smantaltac Rioxe ti mu xch'unique

¹⁷⁻¹⁸Li jlom jchi'iltactic chalic ti mu xa c'u sna'ique ti "jurioetic" xi sc'oplalique. Ja' stoyoj o sbaic ti lec ch-ileic yu'un Riox ti yalojique ti ja' yich'ojic comel li svunal smantaltac Rioxe, xchi'uc ti t'ujbilic yu'un ti Rioxe. Ti yalojique, más xa sna'ic c'usi tsc'an ti Rioxe, más xa sna'ic c'usi chal li smantaltaque. Yech'o ti sna'ic c'usi más lec ti yalojique. ¹⁹Yech'o ti tsnopic ti xu' tsp'ijubtasic ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. Co'ol xchi'uc luz tsp'is sbaic. Ti yalojique, chac'beic yil c'usitic lec li much'utic chopol li c'usitic tspasique ti teyic ta ic' osil ya'ele. ²⁰Tsnopic ti xu' ta xchanubtasic ti much'utic mu to sna'ic li c'usitic leque. Ti yalojique, sna'beic smelol li smantaltac Rioxe ti ja' chip'ijubotic oe. Jchanubtasvanejetic xa yile. ²¹Lec ti ta xchanubtasvanique, pero ¿c'u yu'un ti mu xch'unic li stuquique? Ti c'alal ta xchanubtasvanique, chalic ti mu xu' xi'elc'ajotique. ¿C'u ma yu'un ti ch-elc'ajic li stuquique? ²²Chalic ti mu xu' jsa' cantstique. ¿C'u ma yu'un ti oy yantsic li stuquique? Chalic ti mu xu' xinopojotic yo' bu li santoetique. ¿C'u ma yu'un ti chelc'anbeic ti c'usitic oy ta yeclixaile? ²³Yech no'ox ti ja' stoyoj o sbaic ti yich'ojic comel li smantaltac Rioxe. Mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, mu xch'unbeic smantal. ²⁴Ts'ibabil onox

sc'oplalic ti ta más vo'nee: "Vo'oxuc ta amulic ti chopol c'usi chiyalbeic li much'utic ma'uc achi'ilic ta jurioale, xi ti Rioxe", xi ts'ibabil.

²⁵Li circuncisión quich'o'jtic vo'otíc li juriootique, chtun mi ta jch'unbetic smantaltac ti Rioxe ti iyal ti Moises. Yan mi mu jch'untique, co'ol xchi'uc muc bu quich'o'jtíc ya'el. ²⁶Ti much'utíc muc bu yich'o'jic circuncisione, mi ja' t'pasic chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe, co'ol xchi'uc yich'o'jic ya'el. ²⁷Ti much'utíc ja' t'pasic chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe, ac'u mi muc bu yich'o'jic circuncisión, xu' chiyalbotíc ti oy jmultic vo'otíc mi mu jch'untic li smantaltac Riox ts'ibabilotique, ac'u mi quich'o'jtíc circuncisión. ²⁸Ma'uc chixch'amalinotíc o Riox ti c'usitic ta jpastique. Mu'nuc persa chquich'tic circuncisión. ²⁹Ja' chixch'amalinotíc o mi quich'o'jtíc ta muq'ue. Ac'u mi chopol chiyilotic li crixchanoetique, pero lec chiyilotic ti Rioxe.

3¹⁻²Ti x'elan icale, mu me xanopic ti mu c'usi balotic o ti juriootique, ti quich'o'jtíc circuncisione. Bal tajmec yu'un vo'otíc ba'yi ica'titic li sc'op Rioxe. ³Ac'u mi oy bu mu xch'unic li jq'uex jchi'iltactic lavie, pero oy to jlom ta xch'unic ti ts'acal jch'ieletique yu'un yech onox yaloj ti Rioxe. ⁴Ti Rioxe mu sna' snop c'op. Vo'otíc li jnopc'opotique. Ti Rioxe ts'ibabil onox sc'oplal: Ta onox xvinaj ti yech li c'usi chavale. Mu xu' tsa' amul li crixchanoetique, xi ts'ibabil.

⁵Oy jlom chalic mi ta la jsa' jmultique, yu'un la chcac'tic iluc ti más lec yo'on ti Rioxe. Mi más ivinaj ti lec yo'one, mu xa la yechuc smelol mi chac' casticoe. Yan mi chac' casticoe, yu'un onox la chopol sjol bi'a. ⁶Pero mu yechuc. Ti yechuc li c'usi chalique, ti Rioxe mu xal ti oy jmultic ti yechuque yu'un co'ol xchi'uc lec cha'i ya'el li mulil bi'a.

⁷Ti yechuc li c'usi chalique, mi ta jnoptic c'ope, más to chcac'tic iluc ti yech ti c'usi chal Riox ti yalojique. Ti ja'uc yech ta jpastique, mu xu' chal ti Rioxe ti oy jmultic mi ta jnoptic c'ope. ⁸Ti ja'uc yeche, ac'u jpastic li c'usi chopole yo' jtatic o c'usi lec ti yechuque. Oy jlom chalic ti ja' yech chichanubtasvanototique, pero naca no'ox tsa' jmulticotic. Ti much'utíc ja' yech chalique ta onox xich'ic castico.

Ja' li' yaloj ti muc much'u lec yo'one

⁹Yech'o un mu xu' xcaltic ti vo'otíc más lecotic ti juriootique. Yu'un ical xa ava'iic ti jcotoltic jmulavilotique, ac'u mi vo'otíc, ac'u mi yan crixchanoetic. ¹⁰Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Mi jun crixchano muc bu lec c'usi t'pasic.

¹¹Muc much'u p'ij,

muc much'u ti oy ta yo'on ti Rioxe.

¹²Ch'aybeijemic ya'el scotolic.

Ja' no'ox t'pasic li c'usitic chal yo'onique.

Mi jun muc much'u ti lec c'usi t'pase.

¹³Muc much'u ti lec c'usi chale.

Li yeique tu ya'el, co'ol xchi'uc muquenal mi muc bu lec macbile yu'un ja' chlo'lovanic o.

Oy ya'lel yeic ya'el, co'ol xchi'uc ya'lel ye quietel chon.

Yu'un chmilvanic o ya'el li c'usitic chalique.

¹⁴Naca chopol li c'usitic chloc' ta yeique.

Ja' chvinaj o ti tol xac' sc'ac'al yo'onique.

¹⁵Bats'i jtijic ta c'op, mu sts'ic yu'unic.

Xu' xa cha'iic ti xmilvanic ta orae.

¹⁶Buyuc no'ox baticuc ta sliquesic c'op.

Abol sba yu'unic li crixchanoetique.

¹⁷Mu sna' xc'uxubinvanic.

¹⁸Mu xi'ic o ti Rioxe,

xi ts'ibabil.

¹⁹Ti x'elan ts'ibabil ta sc'op Rioxe, jna'ojtic ti ja' jc'oplaltic uque, vo'otic li juriootique, yu'un ja' yechotic uc ac'u mi vo'otic quich'ojtic comel li smantaltac Rioxe. Yech'o ti muc much'u xu' chal ti ch'abal smule. Jcotoltic oy jmultic ta stojol ti Rioxe. ²⁰Li smantaltac Rioxe ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe yu'un jcotoltic mu xch'un cu'untic. Ti iyal smantaltac ti Rioxe, ja' yo' xquiltic o ti oy jmultique.

Ja' li' yaloj ti ch'abal smul ch-ileic yu'un Riox li much'utic xch'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse

²¹⁻²²Li smantaltac Rioxe jna'ojtic xa ti ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ists'ibaic onox comel ti Moises xchi'uc ti yan yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee ti ta xtal ti much'u ta stoj li jmultique. Scotol ti much'utic ta xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, ja' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Much'uuc no'ox, muc ta ael. ²³Yu'un jcotoltic oy jmultic. Mi jun muc much'u lec yo'on. Stuc no'ox lec yo'on ti Rioxe. ²⁴Yech'o un ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotic. Ja' ti istoj jmultic ti Jesucristoe. ²⁵Ti Rioxe snopoj onox ti ja' tsojbe smul scotol crixchanoetic ti Xch'amale. Ti much'utic ta xch'unique ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ti x'elan snopoj onox ti Rioxe, muc x'ac'bat stoj smulic ti much'utic ixch'unic ti c'alal mu to'ox chtal chamuc ta cruz ti Xch'amale. Ti c'alal istoj scotol jmultic ti Xch'amale, iyac' iluc ti Rioxe ti lec onox ti c'usi ispase ti muc x'ac'bat stoj smulique. ²⁶Ja' no'ox yech lavie chvinaj ti lec c'usi tspace ti Rioxe ti ch'abal xa jmultic chiyilotic vo'otic ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse.

²⁷Yech'o ti mu xu' jtoy jbatique yu'un mu c'usi ijpastic, ja' no'ox ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse. ²⁸Yu'un

ical xa ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe ti ja' yech jch'unojtique, muc ta ael mi lec, mi chopol ti c'usi jpasojtique.

²⁹Ti Rioxe mu jtuticuc no'ox cajvaltic vo'otic li juriootique; ja' yajval scotol crixchanoetic. ³⁰Yu'un jun no'ox Riox chisq'uelotic ta jcotoltic. Much'uuc no'ox ta xch'un ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, ch'abal smul ch-ile yu'un ti Rioxe, ac'u mi yich'oj circunciación, ac'u mi ch'abal. ³¹Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic Riox ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, mu xa c'u stu li smantaltac Rioxe che'e, mu xu' xichitic, yu'un xch'un xa cu'untic. Ja' chiscoltaotic ta xch'unel ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ch'abal smul i'ile yu'un Riox ti Abraame

4 Ti jmolmuc'tatotic Abraam ti ta más vo'nee ma'uc ch'abal o smul i'ile yu'un Riox ti c'usitic ispase. ²Ti ja'uc ch'abal o smul i'ilee che'e, xu' stoy sba ti yechuque. Pero i'i. ³Ja' no'ox ch'abal o smul i'ile ti ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Yu'un ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Riox chac li'i: "Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ch'abal smul i'ilee", xi ts'ibabil. ⁴Ja' no'ox yechotic uc, ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe. Pero ti much'u tsnop ti persa oy c'usi tspace yo' ch'abal o smul ch-ilee, mu onox bu ch'ayem ti smule, yech'o un ta onox xba stoj. ⁵Yan mi jch'unojtic ti mu c'usi xu' jpastic yo' ti ch'abal o jmultic chiyilotic vo'otic ti chopolotique, ti ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotic, yech'o un ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti ja' yech jch'unojtique. ⁶Ti David ti ta vo'nee iyal onox ti jun xa yo'onic ti much'utic ti ch'abal o smulic ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' yech iyal chac li'i:

⁷Jun xa yo'onic ti much'utic i'ac'batic xa pertonal yu'un smulic yu'un ti Rioxe

yu'un ch'abal xa smul ch-ileic.

⁸Jun xa yo'onic yu'un mu xa bu tsto
smulic,
xi ti Davide.

⁹Mu jtuticuc no'ox jc'oplaltic, vo'otic ti quich'ojtic circuncisione. Ja' ac'oplalic uc, vo'oxuc ti muc bu avich'ojjique. Calojtic xa ti ja' no'ox ch'abal o smul i'ile yu'un Riox ti Abraame ti ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Riox. ¹⁰Mu to'ox bu chich' circuncisión ti Abraame ti ch'abal xa onox smul i'ile yu'un ti Riox. ¹¹Ts'acal to i'albat yu'un Riox ti chich'be seña ti ch'abal o smul ch-ile ti ja' yech xch'unoje, yech'o ti iyich' circuncisione. Ja' no'ox yech ti much'utic muc bu yich'ojic circuncisione, mi ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame, ja' stotic ya'el. Yu'un ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Riox chac c'u cha'al ch'abal smul i'ile ti Abraame. ¹²Vo'otic li juri-ootique ti quich'ojtic circuncisione, ja' jtotic ya'el uc mi ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame ti c'alal mu to'ox chich' circuncisione.

Ja' li' yaloj ti ta scuentainic sjunlej balamil ti much'utic ta xch'unic ti yech ti c'usi chal ti Riox

¹³Ti Abraame i'albat yu'un Riox ti ta sta yora tscuentainic sjunlej balamil xchi'uc ti much'utic ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'une. Ti x'elan i'albat ti Abraame, mu'nuc oy c'usi ispas jset'uc; ja' no'ox ti ixch'un ti ta matanal ch-ac'bat scuentainic sjunlej balamil yu'un ti Riox. ¹⁴Ja' no'ox yechotic uc, mu'nuc oy c'usi ta jpastic jset'uc ti chac' jcuentaintic sjunlej balamil ti Riox. Ti ja'uc chac' o jcuentaintic sjunlej balamil li c'usi ta jpastique, mu c'usi bal o ti jch'unojtic ti ta matanal chac' jcuentaintique. ¹⁵Li smantaltac Riox ja' no'ox chba quich'tic o castico ti mu xch'un cu'untique. Li bu ta matanale, ch'abal smantalil, ch'abal mulil, ch'abal castico.

¹⁶Lavi iyil ti mu xch'un cu'untic mantal ti Riox, yech'o ti ta matanal chac' jcuentaintic sjunlej balamil mi jch'unojtic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame. Mu jtuticuc no'ox ta jcuentaintic ti ca'yojtic li smantaltac Riox. Much'uuc no'ox xu' tscuentainic mi ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame, yu'un ja' xa jtotic ya'el chil ti Riox mi ja' yech ta jch'untic uque. ¹⁷Ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Riox chac li'i: "Vo'on lajt'uj ti vo'ot stotot epal nación chac'ote", x'utat yu'un Riox ti Abraame, xi ts'ibabil. Ja' ti Riox iyich' ta muc' ti Abraame, ti ta xcha'cuxes ánimae-tique, ti tspas onox ti c'usitic mu to bu quilojtique.

¹⁸Ti Abraame snopoj xa ti muc bu ch-ayan xch'amale, pero ixch'un ti totil ta xc'ot yu'un epal nacione chac c'u cha'al i'albat yu'un ti Riox: "Ta xp'ol amom", x'utat onox. ¹⁹Ixch'un ti ch-ayan to xch'amale, ac'u mi i'ech' xa yora ti chnich'naje. Yu'un po'ot xa'ox cien sjabilal. Ac'u mi mu onox sna' x'alaj ti yajnil, ja' ti Sarae, pero ixch'un ti ch-alaj toe. ²⁰Muc bu isnop ta sjol ti yech no'ox chal ti Riox, yu'un ixch'un, iyich' ta muc'. ²¹Ispat yo'on ti oy syu'el ti Riox, ti yech ti c'usi i'albate. ²²Ti ixch'une, ch'abal smul i'ile yu'un ti Riox, xi yaloj li sc'op Riox.

²³Ti x'elan ts'ibabile, mu stucuc no'ox sc'oplal ti Abraame. ²⁴C'alal ta vo'otic uc, ch'abal jmultic chiyilotic ti Riox ti jch'unojtic ti ja' ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltic Jesucristoe. ²⁵Ja' ti i'aq'ue ta milel ta scoj li jmultique, pero icha'cuxesat yo' ch'abal o jmultic chiyilotic ti Riox.

Ja' li' yaloj ti chicuxiotic ta sbatel osil lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Riox

5 ¹⁻²Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Riox, ja' ti ijch'untic ti ja' istoj

jmultic ti Cajvaltíc Jesucristoe, yech'o ti lec xa xquil jbatíc xchi'uc ti Rioxe. Ti lec xa xquil jbatique, jun xa co'ontic ta jmalatic ti c'usi ora chba jchi'intic ta lequilale. ³ Pero ma'uc no'ox jun co'ontic ti chba jchi'intic ti Rioxe. C'usuc no'ox paltail ta jtatic li' ta sba balamile jun co'ontic yu'un jna'ojtic ti más ta stsatsub ech'el co'ontic ti mi icuch cu'un-tique. ⁴ Mi más itsatsub co'ontique, mu xa xquicta o jbatíc ta xch'unel ti ja' chiscoltaotic ti Cajvaltique. Ti mi ja' yecho-tique, jpatoj xa co'ontic ti chba jchi'intic ti Rioxe. ⁵ Mu yechuc no'ox ti jpatoj co'ontique. Ti Ch'ul Espíritu yac'ojbotíc jchi'intic ti Rioxe, ja' xa lisyulesbotíc ta joltic ti sc'anojotic ti Rioxe.

⁶ Ti Rioxe sna'oj onox ti mu xu' jpoj jba jtuctic yu'un jmultique, vo'otic ti naca chopol li c'usitic ta jpastique. Yech'o ti ista yora iyac' sba ta milel ti Cristoe, ja' lispojotic yu'un jmultic. ⁷ Li vo'otique, ac'u mi lec yo'on li jchi'iltique, mu xcac' jbatíc ta milel yo' xpoj oe. Ja' no'ox mi lixc'uxubinotic tajmeque, yic'al nan jpojtic. ⁸ Yan ti Rioxe iyac' iluc ti sc'anojotic tajmeque, vo'otic li jmulavilotique, yu'un iyac' ta milel ti Cristoe. Ja' lispojotic o yu'un jmultic. ⁹ Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe ti ijch'untic xa ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe, yech'o un mu xa bu chba quich'tic castico. ¹⁰ Ti vo'nee chopol to'ox liyilotic ti Rioxe. Lavie lec xa chiyilotic, ja' ti ijch'untic xa ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Xch'amale. Ja' ilecub o yo'on. Yech'o ti chicuxiotic ta sbatel osile yu'un cuxul ti Xch'amale. ¹¹ Pero ma'uc no'ox jun o co'ontic ti chicuxiotic ta sbatel osile, ja' jun o co'ontic noxtoc ti lec xa xquil jbatíc xchi'uc ti Rioxe lavi quich'ojtic xa ta muc' ti Cajvaltíc Jesucristoe.

Ja' li' yalobje sc'oplal ti Adane xchi'uc ti Cristoe

¹² Ti isa' smul ti primero vinique, ja' ilic o li mulile, yech'o ti tol jsa' jmultique. Ja' chichamotic o jcotoltic ti oy jmultique. ¹³ Ti vo'nee c'alal ch'abal to'ox li smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisesese, oy onox smul ti crixchanoetique. Ja' chvinaj o ti oy onox mantale. Ti ch'abluque, ch'abal smulic ti yechuque. ¹⁴ Ti icham ti Adane, ti ichamic noxtoc ti ba'yi crixchanoetique ti c'alal mu to'ox chtal ti Moisesese, ja' ivinaj o ti oy smulique ac'u mi ma'uc yech smulic chac c'u cha'al smul ti Adane. Ti Adane ja' ba'yi jtotic ta jcotoltic. Ja' no'ox yech ti Cristoe ti ts'acal to itale, ja' jtotic ta jcotoltic noxtoc.

¹⁵ Ta smul jun vinic ti chi'ochotic ox ta c'oc' ta sbatel osil jcotoltique. Ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal ti ch'abal jmultic chiyilotic ta scoj jun vinique, ja' ti Jesucristoe. Yu'un ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultic yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. ¹⁶ Ac'u mi jp'el xa no'ox mantal muc xch'un ti Adane, pero chba xa'ox quich'tic o castico ta jcotoltic. Lavie ac'u mi ep jmultic, pero jcotoltic xu' ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe, ja' ti istoj ti Jesucristoe. ¹⁷ Ti isa' smul ti Adane, yech'o ti jmulavilotic ta jcotoltique. Ja' ta smul ti chi'ochotic xa'ox ta c'oc' ta sbatel osil ta jcotoltique. Lavi jch'unojtic xa ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal ti ch'abal jmultic chiyilotic, chba jchi'intic o ta sbatel osil.

¹⁸ Ti isa' smul ti Adane, chquich'tic xa'ox castico jcotoltic yu'un jcotoltic oy jmultic. Lavi icham ta scoj jmultic ti much'u ch'abal smule, ja' ti Cristoe, mi ta jch'untic ti ja' istoj jmultique, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ta xicuxiotic ta sbatel osil. ¹⁹ Ti muc xch'un c'usi i'albat yu'un Riox ti Adane, yech'o

ti jmulavilotic jcotoltique. Ti ixch'un c'usi i'albat yu'un Riox ti Jesucristoe, xu' ti ch'abal xa jmultic chiyilotic jcotoltic ti Rioxe mi ta jch'untic ti ja' istoj jmultique.

²⁰Ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, iquiltic ti ep jmultique. Ac'u mi ep jmultic, pero ti Rioxe iyac' iluc ti sc'anojotic tajmeque. ²¹Ti c'alal ochemotic to'ox ta mulile, chi'ochotic xa'ox ta c'oc' ta sbatel osil. Lavi jch'untic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, ch'abal xa jmultic chiyilotic, ta xac' cuxlicotic ta sbatel osil.

Ja' li yaloj ti lichamotic xa ya'ele, ja' ti mu xa bu ta jpastic li c'usitic chopole

6 Yech'o un lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ¿mi lec xana'ic mi staoj yav ta jpasulantic li c'usitic chopole? ²I'i xa bi'a. Ti jayvo' lichamotic xa ya'ele, mu xa jpastic li c'usitic chopole. ³Ana'ojic ti c'alal iquich'tic vo' ta scuenta ti Jesucristoe, ja'o lichamotic ya'el jchi'uctic. ⁴Ja'o limucatotitc ya'el jchi'uctic, ja'o licha'cuxesatotitc ya'el jchi'uctic yo' jpastic o li c'usitic leque. Ja' chac c'u cha'al icha'cuxesat ta syu'el Riox ti Jesucristoe, ja' no'ox yech ta syu'el Riox ilecub li co'ontic uque.

⁵Ti iquictatic spasel li c'usitic chopole ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Cristoe, co'ol lichamotic ya'el jchi'uctic. Yech'o un co'ol licha'cuxesatotitc ya'el jchi'uctic yu'un naca xa lec li c'usitic ta jpastique. ⁶Ti lichamotic ya'ele, mu xa bu ta jpastic li c'usitic chal co'ontique yo' ti mu xa teyicoticuc o ta mulile. ⁷Ti much'utic chameme mu xa bu tsa' smulic. ⁸Lavi co'ol lichamotic ya'el xchi'uc ti Cristoe, ti mu xa bu ta jpastic ti c'usitic chal co'ontique, jpatoj co'ontic ti naca xa lec li c'usitic ta jpastique chac c'u cha'al tspas ti Cristoe. ⁹Jna'ojtic ti mu xa bu ta

xcham noxtoc ti Cristoe yu'un icha'cuxesat xa. Ilaj xa sc'oplal ti ta xchame. ¹⁰Ti ichame, vo'otic ta jmultic. J'ech'el no'ox icham. Lavie cuxul xa o, ja' tspas c'usi lec chil ti Rioxe. ¹¹Ja' no'ox yech li vo'oxuc uque, ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe, tsc'an chanopic ti j'ech'el chamemoxuc ya'ele, ti mu xa xacha'pasic li c'usitic chal avo'onique, ti ja' xa cuxuloxuc ya'el ta spasel c'usi lec chil ti Rioxe.

¹²Yech'o un mu xa me xapasic li c'usitic chopole yu'un mu jaluc cuxulotic. ¹³J'ech'el me xavictaic spasel. Vo'oxuc ti chamemoxuc to'ox layilic ti Rioxe yu'un naca chopol ti c'usitic apasique, lavie laxcha'cuxesic xa ya'el. Yech'o un sjunul me avo'onic xavac' abaic ta stojol ti Rioxe yo' xapasic o li c'usitic leque. ¹⁴Ilaj xa sc'oplal ti chapasic li c'usitic chopole. Yu'un ach'unic xa ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal amulic chayilic ti Rioxe. Mu xa bu ach'unojic ti ja'to lec chayilic o li smantaltaque.

Ja' li' yaloj ti sjunuluc me co'ontic ac'u jpastic li c'usitic leque

¹⁵Ti ica'itic xa ti ma'uc lec chiyilotic o Riox li smantaltaque, ti ta slequil no'ox yo'on ch'abal xa jmultic chiyilotic, ¿mi xu' to' jpastic xana'ic li c'usitic chopole? I'i xa bi'a. ¹⁶Ana'ojic c'u x'elan mi istic' sba ta mozoil jun vinique, persa ta xch'unbe smantal li yajvale. Ja' no'ox yechotic uc, mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole, co'ol xchi'uc smozootic ya'el. Mi ja' smozootic ya'ele, chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Rioxe, chicuxiotic o ta sbatel osil. ¹⁷Coliyalbotic Riox ti sjunul avo'on ach'unic ti c'alal la'albatic li sc'op Rioxe, ac'u mi smozooxuc to'ox ya'el li mulile. ¹⁸Lavie naca xa lec li c'usitic chapasique yu'un j'ech'el laloq'uic li ta mulile. ¹⁹Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' xava'ibeic o smelol ti c'u x'elan tsc'an chapasique. Ja' no'ox yech

chac c'u cha'al sjunul to'ox avo'onic apasic li c'usitic chopole, ja' no'ox yech lavie, sjunuluc xa me avo'onic xapasic li c'usitic leque.

²⁰Ti c'alal tiq'uioxuc to'ox ta mulile, muc xanopic mi lec, o mi chopol, li c'usitic apasique. ²¹Pero ¿c'usi ma ataic o ti c'usitic apasic ti vo'nee? Lavie quexlax xa sba chava'iic ti x'e-lan apasique. Ja' no'ox apasic ti c'usi cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile. ²²Pero lavi laloquic xa ta mulile, ja' xa chatunic yu'un ti Rioxe. Más xa lec yu'un ilecub xa avo'onic, chacuxiic ta sbatel osil. ²³Yu'un mi ja' ta jpasulantic li c'usitic chopole, chquich'tic jtojoltic ya'el, ja' ti chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile. Yan mi ja' ta jc'antic ti jmotontic ti chiyac'botic ti Rioxe mi chquich'tic ta muc' ti Jesucristoe, chicuxiic ta sbatel osil.

**Ja' li' yaloj ti co'olotic xchi'uc
jun ants ti inupun ta yan
ti c'alal icham ti smalale**

7 Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic c'usi chal li leye. Ana'ojic ti jcotoltic ta jch'un-tic ley lavi cuxulotique. ²Ti much'utic chnupunic ta civile, chal li leye ti persa yic'oj o sbaic ti c'u sjalil cuxulique. Ja'to mi icham li viniqec xocol chcom li antse. ³Ti c'alal cuxul to li smalale, mi tsa' yan viniqec, yajmul bi'a. Yan mi icham li smalale, xu' xa xnupun ta yan. Ma'uc xa yajmul.

⁴Ja' no'ox yechotic uc lavi jch'unojtic li sc'op Rioxe. Ti c'alal ijch'untic ti icham ta scoj jmultic ti Cristoe, mu xa jch'untic ti ja' lec chiyilotic o Riox li smantaltaque. Lavie ja' xa scuentainojtic ti Cristoe, ja' ti icha'cuxesate, yo' jch'untic o li c'usitic lec chil ti Rioxe. ⁵Ti vo'nee naca onox chopol c'usi ijpastic. Ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, más to lic jpastic li c'usitic chopole ti ja' no'ox chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel

osile. ⁶Lavi mu xa bu jch'unojtic ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic Riox li smantaltaque, mu xa ta sujeluc ta jpastic c'usi tsc'an ti Rioxe. Sc'an xa no'ox co'ontic ti ta jpastique ja' ti tal xchi'inotic ti Ch'ul Espiritue.

**Ja' li' yaloj ti mu spas cu'untic c'usitic
lec ta jtuctique, ja' ti chopolotique**

⁷Ti naca chopol c'usi lic jpastic ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, xcaltic no'ox ya'el ti ja' lisujotique pero ma'uc lisujotic. Ti manchuc oy li smantaltac Rioxe, mu jna'tic mi oy jmultic ti yechuque. Ti manchuc chal li mantale ti “mu me c'usi xpich' o avo'onic” xie, mu jna'tic mi mulil ti yechuque. ⁸Ti c'alal ica'itic ti “mu me c'usi xpich' o avo'onic” xie, más to ipich' o co'ontic. Ti manchuc ica'itique, mu c'usi ipich' o co'ontic ti yechuque. ⁹Ti c'alal mu to'ox bu chca'itique, toj lecotic ti calojtique. Ti c'alal ica'itique, ja'to iyul o ta joltic ti oy jmultique. ¹⁰Sc'oplal ti lec chibatic o mi ich'un cu'untique. Yan lavi mu xch'un cu'untique, chquiltic o xa ti chopol chibatique. ¹¹Yu'un más to liso'lootic li c'usi chopole ti c'alal ica'itique, yech' to ti iyul ta joltic ti oy jmultique.

¹²Li smantal Rioxe lec tajmec ti c'usi chiyalbotique ti mu xu' jpastic li c'usitic chopole. ¹³Pero ¿mi ja' ta jta o jmultic xana'ic li c'usitic leque? I'i. Ti c'usi ta jta o jmultique, ja' ti mu jch'untic ti c'usi chiyalbotic li lequil mantale. Más to chba jpastic li c'usitic chopole. Ja' chvinaj o ti vo'otic chopolotique.

¹⁴Jna'ojtic ti lec li mantaletique yu'un ja' yaloj ti Rioxe. Yan li vo'otique ja' no'ox ta co'ontic li c'usitic chopole. ¹⁵Ac'u mi ta jc'an ta jpastic li c'usitic leque, pero mu spas cu'untic. Ti calojtique, mu jc'an jpastic li c'usitic chopole pero ja' ta jpastic. Chopol ti ja' yecho-tique. ¹⁶Ti ja' ta jpastic li c'usi chopol ti mu jc'an jpastique, ja' chvinaj o ti lec li

smantaltac Rioxe. ¹⁷Ja' ti chopolotique yech'o ti ta jpastique. ¹⁸Ja' chquiltic o ti mu c'usi lec spas cu'untic ta jtuctique. Ac'u mi ta jc'an ta jpastic, pero mu spas cu'untic. ¹⁹Ja' no'ox spas cu'untic li c'usitic chopole ti mu jc'an jpastic ti calojtique. ²⁰Lavi une ti ta jpastic li c'usitic mu jc'an jpastique, ja' ti toj chopolotique.

²¹Quilojtice onox ti c'alal ta jc'an ta jpastic li c'usitic leque, ja'o chispajesotic li c'usi chopole. ²²Ta mel el ti lec chca'itic c'usi chal ti Rioxe. ²³Pero oy c'usi yan ti lec chca'itic noxtoque, ja' li c'usitic chopole. Ja' tspajesvan yo' mu jch'untic o ti c'usi chal ti Rioxe.

²⁴⁻²⁵¡Toj abol jbatice! Ac'u mi ta jc'an ta jch'untic c'usi chal ti Rioxe pero naca chopol chbat cu'untic. ¿Much'u ma xu' chiscoltaotic yo' spas o cu'untic li c'usitic leque? Coliyalbotice Riox ti ja' chiscoltaotic ti Cajvaltic Jesucristoe.

**Ja' li' yaloj ti mu xa jch'untic
c'usi chopol mi chcalbetic
scoltaotic ti Ch'ul Espiritue**

8 Lavi quich'ojtice xa ta muc' ti Jesucristoe, mu xa bu chba quich'tic castico. Yu'un ma'uc xa ta jpastic li c'usitic chal co'ontique; ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espiritue. ²Ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe, islecubtas co'ontic ti Ch'ul Espiritue. Ja' chicuxiotic o ta sbatel osil. Yech'o un mu xa jch'untic li c'usitic chopole ti ja' chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. ³Li smantaltac Rioxe mu xicuxiotic o ta sbatel osil, ja' ti mu xch'un cu'untique. Yech'o ti istac tal Xch'amal ti Rioxe. Ti Xch'amal Rioxe co'ol jpat jxocontic jchi'uctic vo'otic ti chopol li c'usi ta jpastique. Ti Rioxe ja' iyac'be stoj jmultic yo' ti mu staojuc o yav ta jsa'ulantic jmultique. ⁴Ti istoj jmultic ti Xch'amal Rioxe, ja' yo' jch'untic o ti c'usitic lec chil ti Rioxe. Yu'un ma'uc xa ta jch'untic li

c'usitic chal co'ontique; ja' xa ta jch'untic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espiritue.

⁵Mi ta jpastic li c'usitic chal co'ontique, ja' no'ox tey ta co'ontic spasel. Yan mi ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espiritue, ja' no'ox tey ta co'ontic spasel. ⁶Mi ja' no'ox tey ta co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal co'ontique, ta onox xi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espiritue, chicuxiotic ta sbatel osil. Mu xa c'usi xal co'ontic. ⁷Mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal co'ontique, muc bu lec xquil jbatice xchi'uc ti Rioxe. Yu'un mu jc'an jch'untic ti c'usitic lec chile, mi ja'uc onox xch'un cu'untic. ⁸Mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal co'ontique, mu xu' ti lec chiyilotic ti Rioxe.

⁹Li vo'oxuque mi yech ti ja' xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, ma'uc xa chapasic li c'usitic chal avo'onique. Ti much'utic ma'uc xchi'inoj ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Cristoe, ma'uc xch'amal Cristo. ¹⁰Jcoltic chichamotic ta scoj li mulile. Pero mi ja' xchi'inojotic ti Cristoe, chicuxiotic ta sbatel osil yu'un lec chiyilotic ti Rioxe. ¹¹Lavi ja' xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Jesuse, ja' no'ox yech chaxcha'cuxesic uc.

¹²Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatice ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' tsc'an ta jch'untic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espiritue; mu xa me jch'untic li c'usitic chal co'ontique. ¹³Mi ja' ta jch'untic li c'usitic chal co'ontique, chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi chcalbetic scoltaotic ti Ch'ul Espiritue yo' mu xa jch'untic o li c'usitic chal co'ontique, chicuxiotic ta sbatel osil.

¹⁴Ti much'utic tsc'anic p'ijubtasel yu'un ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, ja' xch'amaltac Riox. ¹⁵Lavi

xchi'inojoxuc xa ti Ch'ul Espíritue, mu xa bu cha'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Mu xa xaxi'ic chac c'u cha'al xi'emoxuc to'ox ti c'alal mu to'ox chach'unic li sc'op Rioxe. Lavi xchi'inojoxuc xa ti Ch'ul Espíritue, ja' laxch'amalinic o ti Rioxe, yech'o ti "Tot", xavutic xae. ¹⁶ Ti Ch'ul Espíritue ja' tsyules ta joltic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. ¹⁷ Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, yech'o un ta onox xiyac'botic ti c'usi yaloj chiyac'botique chac c'u cha'al i'ac'bat ti Cristoe, mi icuch cu'untic ilbajinel chac c'u cha'al icuch yu'un ti Cristoe.

¹⁸ Chcal vo'one, ac'u mi abol jbatc li' ta sba balamile, pero mu xcat o co'ontic yu'un toj lec ti c'usi ta jtatique. Yu'un ch-ach'ub li jpat jxocontique. ¹⁹ Scotol ti c'usitic spasoj ti Rioxe ch-ach'ubic uc ti c'alal xac' iluc ti xch'amalotic ti Rioxe. ²⁰ Yu'un soquemtic xa scotol li c'usitic spasoj ti Rioxe. Mu stucuc no'ox isoc, ja' ta smantal ti Rioxe. Pero sc'oplal chlj ach'ubuc scotol. ²¹ Ti c'alal xlj ach'ubuc scotole, mu xa bu chc'a'. Mu xa bu chc'a' ti jpat jxocontic chquich'tique, vo'otic ti xch'amalotic ti Rioxe. Lec ti x'elan mu xa bu chlj c'a'uque. ²² Jna'ojtic ti po'ot xa x'ach'ub scotol li c'usitic spasoj ti Rioxe. Co'ol xchi'uc jun ants ti jliquec xa sc'an xcole. ²³ Mu stucuc no'ox ti po'ot xa x'ach'ubic li c'usitic spasoj ti Rioxe. C'alal ta vo'otic ti xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espíritue ti sliqueb to quich'ojtic ti c'usitic chiyac'botic ti Rioxe, po'ot xa x'ach'ub li jpat jxocontique. Ti c'alal xiy-ach'ubtasotic ti Rioxe, liyic'otic o xa ta jmoj, mu xa bu abol jbatc. ²⁴ Ti c'alal lic jch'untic li sc'op Rioxe, ijpat co'ontic ti chi'ach'ubotique yech'o ti jmalaojtique. Ti quilojtuc xae, mu xa c'u stu cu'untic jmalatic ti yechuque. ²⁵ Ti jmalaojtique, yu'un mu to chquiltic, yech'o ti mu xtavan xca'itic smalaele.

²⁶ Ja' no'ox yech ti Ch'ul Espíritue chiscoltaotic uc yo' ti mu xtavan o

xca'itic smalaele. Chisc'oponbotic Riox ti c'alal mu jna'tic c'usi lec ta jc'anbe-tique, yech'o ti yech no'ox ta jic' co'on-tique. Ti Ch'ul Espíritue ja' tsc'aneb li c'usitic mu jna'tic sc'anele. ²⁷ Ti Rioxe yiloj c'u x'elan co'ontic, sna'oj c'usi chc'anbat yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ti Ch'ul Espíritue ja' chisc'anbotic tal ti c'usi tsc'an yo'on ti Rioxe yu'un xch'amalotic xa.

Ja' li' yaloj ti chcuch cu'untic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatique mi jch'unojtic ti sc'anojotic o ti Cristoe

²⁸ Vo'otic ti jc'anojtic xa ti Rioxe, jna'ojtic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatic li' ta sba balamile ta xtun cu'untic. Yu'un oy c'usi snopoj ti Rioxe ti liyic'otique. ²⁹ Yu'un sna'oj onox ti chquich'tic ta muq'ue. Snopoj onox ti chisco'oltasotic chac c'u cha'al ti Xch'amale. Ti Xch'amale ja' jbanquiltic ya'el. Li vo'otique yits'inotic ya'el. Li antsetique yixleltac ya'el. ³⁰ Ti ja' onox yech snopoj ti Rioxe, yech'o ti liyic'otique. Ti liyic'otique, ch'abal xa jmultic chiyilotic. Ti ch'abal xa jmultic chiyilotic, lixch'amalinotic.

³¹ Lavi xch'amalotic xae, mu xcat o co'ontic mi oy much'u chiscrontainotique. ³² Ti Rioxe muc bu isjalan ti Xch'amale, iyac' ta milel ta scoj jmultic jcoltic. ¿Mi ja' xa mu xiyac'botic ya'el li c'usitic yaloj onox chiyac'botique?

³³ Muc much'u xu' chal ti chba quich'tic o castico yu'un jmultic, vo'otic ti st'ujojotic ti Rioxe ti chicuxiotic ta sbatel osile. Yu'un stuc iyal ti Rioxe ti ch'abal xa jmultic chiyilotic. ³⁴ Mi ja'uc ti Cristoe, mu xa xu' chal ti chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile yu'un jch'unojtic ti ja' icham ta scoj jmultique, ti icha'cuxie, ti tey xa chotol ta sbats'ic'ob ti Rioxe, ti ja' chiyac'otic o ta pertonal ti Rioxe. ³⁵ Mu c'usi ti mu xa xisc'anotic o ti Cristoe. Ac'u mi abol jbatc, ac'u mi oy crontainel, ac'u mi oy ilbajinel, ac'u mi

oy vi'nal, ac'u mi ch'abal jc'u'tic, ac'u mi oy c'usi xi'el sba, ac'u mi nopbil xa jc'oplaltic, sc'anojotic onox ti Cristoe. ³⁶Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: Cajval, lavi quich'ojoticotic ta muq'ue, scotol c'ac'al nopbil jc'oplalticotic. Co'oloticotic xchi'uc hij ti nopbil xa sc'oplal chlaje, xi ts'ibabil. ³⁷Scotol li c'usitic abol o jbatique chchuch cu'untic yu'un jch'unojitic ti sc'anojotic o ti Cristoe. ³⁸Ja' jch'unoj ti mu c'usi ti mu xa xisc'anotic o ti Rioxe. Ac'u mi xichamotic, ac'u mi cuxulotic to, sc'anojotic o. Ac'u mi anjeletic, ac'u mi pucujetic, mu xu' spajesic ti Rioxe ti mu xa xisc'anotic oe. Ac'u mi oy bu jtatic palta lavie, ac'u mi ts'acal to, pero sc'anojotic o ti Rioxe. ³⁹Ti c'usitic spasoj ti Rioxe, ac'u mi ta vinajel, ac'u mi ta balamil, mu xu' spajesat o yo' mu xa xisc'anotic oe. Sc'anojotic o ta jmoj, ja' ti quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

**Ja' li' yaloj ti ac'u mi t'ujbilib
onox yu'un Riox scotol li
j'israeletique pero mu scotolicuc ta
xcuxiic ta sbatel osil**

9¹⁻³Vo'on ti quich'oj xa ta muc' ti Cristoe, yiloy ti Ch'ul Espiritue ti scotol c'ac'al chat co'on tajmeque, ja' ti mu xich'ic ta muc' Cristo li jchi'iltactique, vo'otic li j'israeletique. Yech li c'usi chcale, muc bu ta jnop c'op. Xu' ya'el ti vo'on xisp'aj ti Cristoe yo' ja' xcuxiic o ta sbatel osil li jchi'iltactique ti jun jts'unbaltic jchi'uctique. ⁴Yu'un co'ol smomotit ti Israel ti ta más vo'nee, co'ol st'ujojotic ti Rioxe. Ja' co'ol jtot jme'tic ti iloq'uesatic tal ta Egipto ti ta más vo'nee, ti i'ac'batic tal xojobal ti Rioxe, sacjaman xa ti c'alal iloq'uic tale, ti i'albatic ti chcoltaatic yu'un ti Rioxe, ti i'albatic mantal yu'un ti Rioxe, ti i'albatic c'u x'elan tspace ti templo nucule yo' bu iyich'ic ta muc' ti Rioxe, ti ep ta

ech'el i'albatic ti chtal ti much'u tstoij jmultique. ⁵Li jchi'iltactique ja' sts'unbatic uc ti ba'yi jtotic ti it'ujatic yu'un ti Rioxe. Ti Cristoe, ti ja' st'ujoj Riox ti tspacevan ta mantale, ja' jchi'iltic ta israeal. Pero ja' onox Riox ti scuentainoj scotol li c'usitic oye. Ch-ich'e onox ta muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

⁶Mu'nuc ja' mu xc'ot c'usi chal ti Rioxe. Ta onox xicuxiotic ta sbatel osil chac c'u cha'al yaloje. Pero mu jcotolticuc ti chicuxiotic ta sbatel osile, ja' ti mu jcotolticuc ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'un ti jmuc'tatotic Israel ti ta más vo'nee. ⁷Ta melec ja' smomotit ti Abraame, pero mu jcotolticuc ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'une. Ti Abraame i'albat yu'un ti Rioxe: "Ja' no'ox amomtac chquil ti xch'amaltac xchi'uc smomtac Isaaque", x'utat. ⁸Ja' chquiltic o ti muc ta alel bu talem jts'unbaltic ti vo'nee. Ti xch'amalotic xa ti Rioxe, ja' ti ijch'untic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame. ⁹Ti Abraame ixch'un ti c'usi i'albat yu'un ti Rioxe: "C'alal xloc' jabile, oy xa'ox yol li Sarae, crem", x'utat onox.

¹⁰Mu stucuc no'ox it'uje yu'un Riox ti Isaaque. C'alal oy xa'ox yajnil ti Isaaque, ja' ti Rebecae, vach i'ayan yol. ¹¹⁻¹³Ti c'alal mu to'ox ch-ayanique, mu xna'eic c'u x'elan chbatic, pero ti Rebecae i'albat yu'un ti Rioxe: "Li banquillale ja' ta spase ta mantal yu'un li yits'ine", x'utat onox. Ts'acal to iyal ti Rioxe: "Más lec iquil li Jacove; ja' chopol iquil li Esaue", xi ts'ibabil. Yech'o un ja' chquiltic o ti tst'uj bu junucal tsc'an ti Rioxe. Ma'uc ist'uj ti lec c'usi tspace ti june, muc ta alel c'u x'elan.

¹⁴Pero mu me jnoptic ti chopol c'usi tspace ti Rioxe. ¹⁵I'albat ti Moises: "Ti much'u ta jc'an ta jc'uxubine ta jc'uxubin", x'utat. ¹⁶Yech'o un ja' tst'uj stuc ti much'u chc'uxubine. Ma'uc tsc'an stuc ti much'u chc'uxubinate. Muc ta alel c'u

x'elán, mi lec, mi chopol ti c'usi tspase, ja' tsnop stuc ti Rioxe. ¹⁷Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ja' yech liyalbe tal ti Rioxe: Ja' la layac'be o avabtel yo' xvinaj o ta sjunlej balamil ti stuc no'ox tsots syu'ele, xut preserente ta Egipto ti Moisesse." ¹⁸Ja' chvinaj o ti tspas c'usi tsc'an yo'on ti Rioxe. Chc'uxubin ti much'u sc'an yo'on chc'uxubine. Ja' no'ox yech mu xac'be xch'un ti much'u mu sc'an ti xch'une.

¹⁹⁻²⁰Mi oy much'u yech chale, "¿c'u yu'un chisa'be jmul ti Rioxe ti yalal mu xac' jch'une?" mi xie, ¿c'usi sna' ya'el ti x'elán chalbe ti Rioxe? Ja' chac c'u cha'al li lum basoe, ti sna'uc c'opojunque, "¿c'u yu'un ti x'elán apatone?" mu stac' xut ti much'u ipaton oe. ²¹Li jpatp'ine xu' tspas ti c'usi tsc'an yo'on spas o li ach'ele. Xu' tspat junuc p'in ti chc'uxubine; xu' tspat junuc p'in noxtoc ti muc ta ael yu'une.

²²⁻²⁴Ja' no'ox yech ti Rioxe, xu' xcha'le c'usi tsc'an yo'on xcha'le ti much'u spasoje. Mi sc'an yo'on xac'be castico ta ora ti much'utic sc'oplal onox ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile yo' xvinaj o ti oy syu'ele, xu'. Lavi mu to chac'bee, ja' smalaoj to ti cha'iic scotol ti much'utic ta onox x'ich'on o ta muq'ue ti xu' chbatic ta vinajel uque. Mu jtucticuc no'ox li j'israelotique; c'alal ta vo'oxuc uc ti ma'uc j'israeloxuque. ²⁵Ti Osease ja' yech ists'iba comel chac li'i:

Ti much'utic ma'uc jch'amaltac lavie, ta to sta yora ti ja' jch'amaltac ti smomique.

Ti much'utic muc bu jc'anoj lavie, ta to sta yora ti ja' xa jc'anoj ti smomique.

²⁶Ti much'utic ma'uc jch'amaltac lavie, ta to sta yora ti "vo'oxuc xch'amaloxuc ti Riox ta vinajele", xi sc'oplalic ti smomique,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. ²⁷Ti Isaíase ja' onox yech iyal jc'oplaltic vo'otic li j'israelotique: "Ac'u mi toj epotic, vo'otic

ti smomotíc Israele, chac c'u cha'al li yi'al mare, pero mu epuc chicuxiotic ta sbatel osil. ²⁸Ti Rioxe po'ot xa xac'be castico ti much'utic mu xch'unique, mu xa bu jal tsmala", xi. ²⁹Ti Isaíase ja' onox yech iyal jc'oplaltic noxtoc vo'otic li j'israelotique:

Ti manchuc onox chixc'uxubinotic jayvo'uc ti Cajvaltique ti tsots syu'ele,

chilajotic jcotoltic ti yechuque, chac c'u cha'al ilaj scotolic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetique, xi.

Ja' li' yaloj ti mu scotoluc j'israeletic ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe

³⁰Li much'utic ma'uc jchi'iltic ta israelale ti muc bu isa'ic c'usi lec ch-ileic o yu'un ti Rioxe, lec xa ch-ileic, ja' ti ixch'unic xa ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. ³¹Yan li jchi'iltactic ta israelale ti yo'onicuc xch'unic scotol li mantaletique yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un Riox ti yalojique, chopol ch-ileic. ³²Yu'un mu xch'unic ti ja' no'ox ch'abal o jmultic chiyilotic mi jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. Persa oy c'usi tspasic ti yalojique. Co'olic ya'el xchi'uc li much'u tsp'osi yoc ta tone ch-jach'. ³³Ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Li much'u jt'ujoj chaspasic ta mantale tey chc'ot ta Jerusalén.

Ti much'utic mu xich'ic ta muq'ue chba yich'ic castico.

Co'ol xchi'uc li much'u tsp'osi yoc ta tone, chjach'.

Yan ti much'utic chich'ic ta muq'ue, mu x'aq'ueic ta q'uexlal,

yu'un mu lo'loeluc xch'unojic, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.

10 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chcuxiic ta sbatel osil li jchi'iltac ta israelale. Scotol c'ac'al ta jc'oponbeic Riox yo' ti xcuxiic o ta sbatel osil uque.

²Ti yalojique, sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti Rioxe pero ma'uc yech ta ich'el ta muc'. ³Yu'un mu sc'an xa'iic ti c'usi ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ti yalojique, persa oy c'usi tspace yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Mu xch'unic ti yaloj ti Rioxe ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic mi chquich'tic ta muc' ti Cristoe. ⁴Ti much'utic ta xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe, ch'abal xa smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' chvinaj o ti ma'uc chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe.

⁵Ti much'utic chalic ti ch'abal o smul ch-ileic yu'un Riox li mantaletique, ja'to ti mi ixch'unic scotole chac c'u cha'al sts'ibaoj comel ti Moisesse, ch'abal smul bi'a. ⁶⁻⁷Ti ch'abal xa jmultic chiyilotic Riox li vo'otique, ja' ti jch'unojtic xa ti ja' istoj jmultic ti Cristoe. Mu jnoptic chac li'i: "¿Much'u ta xyal tal ta vina-jel ti chtal stoj jmultique? ¿Much'u ta xcha'cuxi ti chtal stoj jmultique?" mu xichiotic. Yu'un i'ay xa chamuc ta scoj jmultic ti Cristoe, pero icha'cuxi. ⁸Li c'usi xa no'ox tsc'ane, ja' mi jch'unojtique, xchi'uc mi jamal chalcitic ti jch'unojtique. Ja' yech smelol li c'usi chalciticotic a'yuque. ⁹Mi jamal chalcitic ti ja' cajvaltic ti Jesuse, mi jch'unojtic ti icha'cuxesat yu'un ti Rioxe, chicuxiotic ta sbatel osil. ¹⁰Lavi jch'unojtique, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ja' no'ox yech jamal chalcitic ti ja' cajvaltic ti Jesuse, chicuxiotic o ta sbatel osil.

¹¹Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ti much'utic chich'ic ta muc' li much'u jt'ujoj, mu x'aq'ueic ta q'uexlal yu'un mu lo'loeluc xch'unojic", xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. ¹²Muc ta al el mi jurio, mi ma'uc, jun no'ox ti cajvaltique, ja' ti Rioxe. Scotol ti much'utic che'oponone ti ch-ich'on ta muq'ue, chac' cuxlicuc ta sbatel osil. ¹³Yu'un ts'ibabil onox ta sc'op Riox chac li'i: "Scotol ti much'utic tsc'oponic ti Cajvaltique ti chich'ic ta

muq'ue, chcuxiic ta sbatel osil", xi ts'ibabil. ¹⁴Pero ¿c'u ma xi tsc'oponic mi mu xch'unic ti ja' cajvaltic ti Jesuse? ¿C'u ma xi ta xch'unic mi muc bu xa'iique? ¿C'u ma xi cha'iic mi muc much'u x'al-bon ya'iique? ¹⁵Ja'to onox mi oy much'u itaque ech'el ta yalel a'yuc yu'un ti Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Toj lec ti tal yalbelotic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltique", xi ts'ibabil.

¹⁶Pero mu scotoluc jchi'iltactic ta xch'unic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. Ja' chac c'u cha'al iyal ti Isaías ti ta vo'nee: "Cajval, mu epuc ti much'u tsc'an chch'un lac'op ti chalciticotic a'yuque", xi. ¹⁷Yo' ti xch'unic oe, tsc'anic albel c'usi yaloj ti Cristoe.

¹⁸Li jchi'iltatique ya'yojic onox. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: Ta xvinaj ta sjunlej balamil li c'usi caloje.

Cha'i scotol crixchanoetic, xi ts'ibabil. ¹⁹Ba'yi i'albatic yu'un ti Moisesse ti c'usi iyal ti Rioxe:

Chlic jc'uxubin ti jaylajuntos ma'uc achi'ilique ti muc bu jt'ujoj chavalique, yech'o un chlic yac' sc'ac'al yo'onic ti amomique.

Chlic capicuc o ti ja' xa ijc'uxubinbe smomtac ti much'utic mu xiyich'ic ta muc' lavie,

xi ti Rioxe, xi onox ti Moisesse. ²⁰Ti Isaías muc bu ixi' ta yalel ti c'usi i'albat yu'un ti Rioxe:

Ti much'utic muc bu snopoj chiyich'ic ta muq'ue, ja' chiyich'ic ta muc'.

Yu'un cha'iic ti jc'anojique, xi ti Rioxe, xi ti Isaías. ²¹Yan li vo'otic j'israelotique, ja' yech i'albat jc'oplaltic yu'un Riox ti Isaías: "Lachi'iltaque scotol c'ac'al la', xcitic pero mu sc'anic. Stoyoj sbaic", x'utat.

**Ja' li' yaloj ti jlom no'ox j'israeletic
ti t'ujbilic yu'un ti Rioxe
ti chcuxiic ta sbatel osile**

11 Mu me xanopic ti xch'ayojotitic ta jmoj ti Rioxe. Yu'un j'israelon uc. Ja' jmolmuc'tatoti ti Abraame. Ja' sts'unbalon ti jun screm ti Israele, ja' ti Benjamine. ²Ti Rioxe vo'ne onox st'ujojotitic vo'otitic li j'israelotitic. Ti jayvo' ti ta xquich'titic onox ta muq'ue, muc bu xch'ayojotitic. Ana'ojic c'usi iyal ti Eliase ti c'alal isc'opon Riox ti vo'nee. Yu'un isnop ti stuc xa no'oxe, yech'o ti istic'be smul ti jchi'iltaque. ³“Cajval, li jchi'iltaque ismilic xa scotol ti avaj'alc'optaque. Islomesic xa ti scajleb amotone. Jtuc xa no'ox avaj'alc'opon li' cuxulone. Lavie yo'onicuc xa smilicon uc”, xut ti Rioxe. ⁴“Mu atucuc xa no'ox. Oy to vucmil achi'iltac ti muc bu squejletaojic li santo Baale”, x'utat yu'un ti Rioxe. ⁵Ja' no'ox yech lavie, oy jchi'iltac ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe it'ujeic yo' ti xcuxiic o ta sbatel osile. ⁶Ti x'elan ta slequil no'ox yo'on it'ujeic yu'un ti Rioxe, mu'nuc oy c'usi tspas li stuquique. Ti persauc oy c'usi tspasique, mu xvinaj ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe.

⁷Yech'o un scotol li jchi'iltaque muc bu ista stuquic ti ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic it'ujeic ta slequil yo'on ti Rioxe, istaic xa ti ch'abal smul ch-ileique. Li jlome ti chalic ti persa oy c'usi tspasic yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe, muc x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti ja' ch'abal o smul ch-ileic mi iyich'ic ta muc' ti Jesus. ⁸Ts'ibabil onox sc'oplalac ta sc'op Riox chac li'i: “Ich'aybat sjolic yu'un ti Rioxe yo' mu xch'unic oe, yo' mu xa'iic oe, yo' mu xilic oe. Yech o c'al tana”, xi ts'ibabil. ⁹Iyal onox ti David uque:

Li jchi'iltacique tsnopic ti ja' ch'abal o smul ch-ileic yu'un Riox li smantaltaque.

Pero yech no'ox, yu'un mu xch'un yu'unic.

Ta sta yora ti ja' chich'ic o casticoe.

Co'ol xchi'uc pets' ya'el yu'un mu sna'ic mi ja' chich'ic o castico.

¹⁰Mu x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osile.

Yu'un tspasatic ta ma'sat ya'el.

Ch-ac'batic castico ta sbatel osil, xi sts'ibaoj comel ti Davide.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan i'iq'ueic yu'un
Riox ti much'utic ma'uc jurioetique**

¹¹Lavi mu xch'unic li jchi'iltac ta israelale, mu me xanopic ti mu xa much'u ta xch'un ta ts'acale. Oy to much'u ta xch'un. Ti x'elan mu xch'unic li jchi'iltacique ja' yo' xach'unic o ti chacuxiic ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Ti vo'oxuc chach'unique, ja' yo' xpich' o yo'onic li jchi'iltacique yo' xch'unic o uque. ¹²Ti mu xch'unique, oy c'usi xtun o, ja' yo' sta o scuxlejalic li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Pero más to lec c'alal xch'unic ti jmomtictique ti sc'oplal onox chcuxiic ta sbatel osile.

¹³Ti Rioxe liyac'be cabtel ti chacalbeic li c'usi yaloje, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Yech'o un persa ta jpas li c'usi yalojbone. ¹⁴Yu'un ja' ta jc'an ti ta xpich' o yo'onic jayvo'uc li jchi'iltacique ti xc'uxubinojoxuc xa ti Rioxe yo' xch'unic o uque, yo' xcuxiic o ta sbatel osil uque. ¹⁵Ti x'elan ich'ayatic yu'un Riox li jchi'iltacique, ja' xa ch-iq'ueic yu'un Riox li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Pero más to lec c'alal xch'unic ti jmomtictique ti sc'oplal onox chcuxiic ta sbatel osile. ¹⁶Ti jayvo'otitic ti st'ujojotitic onox ti Rioxe ti sc'oplal chicuxiotitic ta sbatel osile, mu onox bu xch'ayojotitic o. Co'olotitic xchi'uc jpich' arina

ya'el ti tsq'uelanbeic Riox li jchi'iltaque. Ti paleetique tstuch'ic loq'uel jset', ta xchic'beic ti Rioxe, pero ac'bil scotol chil ti Rioxe. Li jset'e ja' seña ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee. Pero ti Rioxe ta onox xich' spich'lej, ja' seña ti jmomticotic ti chch'unic to ta ts'acale. Ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee, co'ol xchi'uc yisim ts'unbalal olivo ya'el yu'un ba'yi it'ujeic yu'un ti Rioxe. Vo'oticotic ti jch'unojticotic xa ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, ja' sc'oboticotic ya'el xchi'uc ti jmomticotic ti chch'unic to ta ts'acale.

¹⁷Li yan jchi'iltaque co'olic xchi'uc sc'ob ya'el li ts'unbalal olivo, pero ijecatic loq'uel ya'el yu'un mu xch'unic. Ja' xa tey lats'acatic ya'el, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque, ti co'oloxuc to'ox xchi'uc c'ob te'tical olivo ya'ele. Ja' xa quibelinotjic ya'el jcotoltic li ts'unbalal olivo. ¹⁸Pero mu me xatoy o abaic. Mi chatoy abaique, chopol. Na'ic me ti manchuc ba'yi it'ujeic ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee, muc xat'ujeic ti yechuc uque. Lavi lat'ujatique, ja' ti it'ujeic ti jtot jme'ticotique. Ja' xa avibelinojic ya'el uc.

¹⁹⁻²⁰Vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque, mi oy chavalic yech chac li'i: "Ti x'elan ijecatic loq'uel li c'ob ts'unbalal olivo ya'ele, yu'un vo'otic onox chquich'tic ts'aquel", mi xachique, yech. Ti ijecatic loq'uel ya'ele, yu'un mu xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse. Yan li vo'oxuque ach'unic xa, yech'o ti lats'acatic. Pero mu me xatoy o abaic chac c'u cha'al istoy sbaic li yan jchi'iltaque, ich'o me abaic ta cuenta. ²¹Lavi istoy sbaic li yan jchi'iltac ta israelale, muc x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech mi chatoy abaic uque, mu xayaq'ueic ta pertonal. ²²Q'uelavilic, ti Rioxe lec yo'on, pero chac' castico noxtoc. Yu'un iyac'be castico ti much'utic muc x'ich'on o ta muq'ue. Ja' scasticotic ti ich'ayatic yu'un ti Rioxe. Mi

j'ech'el chach'unic ti chac' acuxlejalic ta sbatel osil li vo'oxuque, chaxc'uxubinic. Ti mi avicta abaique, chach'ayatic uc. ²³Li jlom jchi'iltaque, mi chictaic xch'unel li c'usi chcuxiic o ti yalojique, chich'ic ts'aquel ya'el noxtoc. Ti Rioxe xu' ta sts'ac yu'un tsots syu'el. ²⁴Li vo'oxuque lats'acatic ta ts'unbalal olivo ya'el ti te'tical olivooxuc ya'ele. ¿Mi'n la ja' xa mu sts'acatic ya'el li jchi'iltaque ti ja' onox sc'ob li ts'unbalal olivo ya'ele?

Ja' li' yaloy ti chch'unic to ti j'israeletique

²⁵⁻²⁶Vo'otic ti jchi'il jbatice ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chava'ibeic smelol c'usi yaloy ti Rioxe yo' mu xanopic o ti mu xa much'u xastaic vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Lavie ep jchi'iltac ti mu xch'unique. Ja'to ta xch'unic ti jmomticotique ti jayvo' t'u-jbilitoticotic ti chicuxioticotic ta sbatel osile ti c'alal sts'aqui ti jayvo' sc'oplal cha'iq'ueic yu'un ti Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Ti much'u ta stoj amulique ja' achi'ilic ta israelal.

Ja' tslecubtas avo'onic ti smomoxuc Jacove yo' mu xa xasa' o amulique.

²⁷Ja' yech ta xc'ot ti c'alal chacac'beic pertonal yu'un lamulique, xi ti Rioxe.

²⁸Lavi mu xch'un li jchi'iltaque ti ja' xa chac' cuxlejal ta sbatel osil ti Jesuse, mu xc'anatic yu'un ti Rioxe. Ti mu xc'anatic, ja' yo' xach'unic o li vo'oxuque. Pero ti jmomticotique ta to xlic xch'unic, yu'un ja' yech albilic yu'un Riox ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee. ²⁹Ti Rioxe más yac'objboticotic bentsiyon yu'un st'ujojoticotic onox, yech'o ti ta onox x'iq'ueic ti jmomticotique. ³⁰Ti achi'ilic ti ta vo'nee muc xich'ic ta muc' ti Rioxe. Lavi mu xch'unic li jchi'iltaque, yech'o ti vo'oxuc xa laxc'uxubinique. ³¹Ja' no'ox yech lavie jchi'iltac xa mu xch'unic,

pero ta to xc'uxubinatic ti jmomticotique chac c'u cha'al chac'uxubinatic lavie. ³²Yu'un jcotoltic chopol liyilotic ti Rioxe, yech'o un co'ol lixc'uxubinotic chac c'u cha'al yaløj onoxe.

³³Ti Rioxe p'ij tajmec. Toj lec ti c'usitnope. Muc much'u sna' snopel yech. ³⁴Ja' chac c'u cha'al iyal ti jun yaj'al-c'op ti ta vo'nee: "Stuc no'ox ti lec tajmec c'usitnope ti Rioxe. Muc much'u xu' xchanubtason. ³⁵Muc much'u ba'yi iy-ac'be smoton ti ts'acal to ispac ti Rioxe", xi. ³⁶Li c'usitic oye ja' spasoje scotol. Ja' xchabioje scotol. Ja' ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaløj ti c'usi tsc'an ta jpastic yu'un ti quich'ojtice xa ta muc' ti Rioxe

12 Vo'otice ti jchi'il jbatice ta xch'unel li sc'op Rioxe, lavi sc'anojoxuc ti Rioxe, ja' tsc'an ti chavac' abaice entrucal ajunlejique. Ti c'u sjalil cuxuloxuque, ch'unic ti c'usi chayalbeique. Yu'un ja' yech ta ich'el ta muc' ti Rioxe. ²Lavi lec xa avo'onique, ja' xa me xanopic li c'usitic leque. Mu xa me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Mi ja' xa chanopic li c'usitic leque, chul ta ajolic c'usitic tsc'an ti Rioxe, ti c'usitic lec chile.

³Lavi ta xcal a'yuc c'usi yaløj ti Rioxe, yech'o un chacalbe acotolic ti mu me xanopic ti spas avu'unic ta jun vinic scotol ti c'usitic tsc'an pasbel ti Rioxe. Ta jujuntal tsc'an chanopic ti c'usi chatunic o yu'un ti Rioxe. ⁴Ja' chac c'u cha'al li vo'otique ti oy coc jc'obtique, ti ep ta tos li c'usitic oy cu'untique, pero stosoltosol c'usi chlaj tunuc o cu'untic. ⁵Ja' no'ox yechotic uc, stosoltosol c'usi chitunotic o yu'un ti Cristoe.

⁶Lavi stosoltosol c'usi chitunotic o yu'une, ja' ac'u jpastic ti c'usi yac'oj jpastic jujune. Mi ja' ac'bilotic o ti chcaltic a'yuc li sc'op Rioxe, ac'u caltic chac c'u cha'al jch'unojtique. ⁷Mi ja' ac'bilotic o

ti chimac'linvanotique, ac'u mac'linvanotic. Mi ja' ac'bilotic o ti chichanubtasvanotique, ac'u chanubtasvancotic. ⁸Mi ja' ac'bilotic o ti ta jpatbetic yo'on li yane, ac'u jpatbetic yo'onic. Mi ja' ac'bilotic o ti ta jq'uelantic li c'usuc cu'untique, sjunuluc me co'ontic ac'u jq'uelantic. Mi ja' ac'bilotic o ti chinitvanotique, sjunuluc me co'ontic ac'u nitvanotic. Mi ja' ac'bilotic o ti ta jcoltatic ti much'utic abol sbaique, sjunuluc me co'ontic ac'u jcoltatic.

⁹C'ano me abaice, mu me yechuc no'ox xloc' ta aveic ti chac'an abaique. Mu xa me xapasic li c'usitic chopole; ja' xa me xapasic li c'usitic leque. ¹⁰Co'olco'ol xac'an abaice. Co'olco'ol xavich' abaice ta muc'. ¹¹Ja' tunanic yu'un ti Cajvaltique, mu me xach'ajubic. Sjunuluc me avo'onic xapasic.

¹²Muyubajanic ti chacuxiic ta sbatel osile. Cuchuc avu'unic ilbajinel. C'oponic Riox jujun c'ac'al.

¹³C'uxubinic mi oy much'u ch'abal c'usuc yu'unique. Mi oy much'u ta xch'amun anae, oteso.

¹⁴Mi oy much'u chayilbajinique, mu me c'usi chopol xavalbeic. C'oponbeic Riox, c'anbeic bentsiyon ta stojol.

¹⁵Mi oy c'usi lec ista junuc achi'ilique, mu me chopluc xava'iic. Junuc avo'onic uc chac c'u cha'al jun yo'one. Mi oy much'u chat yo'one, co'oltaso aba achi'uquic, patbeic yo'on.

¹⁶Co'oluc me ajolic. Mu me xatoy abaice, mu me xat'ujic ti much'u chavich'ic ta muq'ue. Mu me xanopic ti mu xa much'u xastaique.

¹⁷Mi oy much'u chayilbajine chayutilane, mu me xapacbeic. Ja' pasic li c'usi leque yo' mu sa' o amulic li crixchanoe-tique. ¹⁸Mu me vo'oticoxuc xaliquesic c'op; vo'oxuc xapajesic mi oy bu chlic c'ope. ¹⁹Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xavac'beic castico ti much'u chayilbajinique, ti much'u chayutique. Mu

c'usi xavalbeic. Tey tsojbe Riox. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Jtuc no'ox chcac' castico", xi ti Cajvaltique. ²⁰Ts'ibabil noxtoc: "Mi chvi'naj lacrontae, ac'bo sve'el. Mi chtaquij sti'e, ac'bo vo' yuch'. Mi yech chapase, ja' chul o ta sjol ti ja' capeme, tey chljaj yo'on", xi ts'ibabil. ²¹Ja' pasic li c'usitic leque yo' mu xapasic o li c'usitic chopole.

13 Acotolic tsc'an chach'unbeic smantal li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe ti oy jyu'eletique, ti oy jmeltsanejc'opetique. Ja' yech isc'an Riox ti i'ochique. ²Ti much'utic mu xich'ic ta muc' li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique, ja' mu xich'ic ta muc' ya'el ti Rioxe yu'un ja' ta smantal ti oy jyu'eletique, ti oy jmeltsanejc'opetique. Ti much'utic tsoy sbaic ta stojol li jyu'ele, ch-ac'batic castico yu'un li jyu'ele. Mi tsoy sbaic ta stojol li jmeltsanejc'ope, ja' no'ox yech ch-ac'batic castico yu'un li jmeltsanejc'ope. ³Ti oy li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique, ma'uc yo' xi'ic o ti much'utic lec li c'usitic tspasique. Ja' yo' xi'ic o ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. Mi ja' chac'an ti mu xaxi' o li jyu'ele, ti mu xaxi' o li jmeltsanejc'ope, ja' paso li c'usitic leque yo' lec o ac'oplale. ⁴Ti ac'bil yabtelic yu'un ti Rioxe, ja' yo' jun o avo'onique. Mi chopol li c'usitic chapasique, xi'anic me yu'un mu yechuc no'ox ti oy yabtelique, xu' chaq'uic castico. Yu'un ja' yabtelic ac'bilic yu'un ti Rioxe ti chac'be castico ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. ⁵Yech'o un ac'u jch'unbetic li c'usi chalique. Ma'uc no'ox yo' mu xiyac'botic o casticoe; ja' yo' mu c'usi xal o co'ontique. ⁶Ja' no'ox yech tsc'an chavaq'uic tojel aq'uel yu'un ja' yabtelic ac'bilic yu'un ti Rioxe.

⁷Aq'uic me ti c'usitic stu li taq'uine. Mi chasc'anbeic sloc' avosilique xchi'uc sloc' atiendaique, ac'beic. Mi oy c'usi yan taqu'in tsc'ane, ac'beic mi oy c'usi chtun o yu'unique. Ich'ic ta muc' li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique yu'un ja' yech isc'an Riox ti i'ochique.

⁸Mi oy avilique, sutesic me. Le'e xljaj ta xtesel. Li c'usi mu sna' xlaje, ja' ti chic'uxubinvanotique. Mi chic'uxubinvanotique, yu'un jch'unobjetic xa scotol li smantaltac Rioxe. ⁹Ti Rioxe ja' yech yaloj chac li'i: "C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque", xi. Mi ta jc'uxubintique, mu jc'oponbetic yajnil, mu jmiltic, mu xquele'anbetic c'usuc yu'un, mu jt'ic'betic smul, mu xpich' o co'ontic li c'usuc yu'une, mu xquibajintic. ¹⁰Ti much'u chc'uxubinvane, mu x'ilbajinvan. Yech'o un mi chic'uxubinvanotique, jch'unobjetic xa scotol li smantaltac Rioxe.

¹¹Ana'ojic ti ma'uc xa yora vaye. Julavemotic xa ya'el yo' mu xa jpastic o li c'usitic chopole, yo' jpastic o li c'usitic leque. Ti c'alal lic jch'untic li sc'op Rioxe, jal to'ox sc'an xicuxiotic ta sbatel osil. Yan lavie po'ot xa. ¹²Co'ol xchi'uc po'ot xa sacub ya'el li osile, po'ot xa xloc' tal c'ac'al ya'el yu'un po'ot xa xcol jvocoltic. Yech'o un ictaic xa spasel li c'usitic chopole; ja' xa pasic li c'usitic leque. ¹³Ich'o amelolic yu'un ta sac osiloxuc xa ya'el. Mu xa me xayacubic. Yu'un ti c'alal chayacubique, mu xavich' amelolic, c'usuc no'ox xapasic, c'usuc no'ox xavalic. Mu me xasa' avantsic, mu me xasa' avajmulic, mu me xasa'ic c'op, mu me yechuc no'ox xti'et ajolic. ¹⁴Ja' ac'u spasoxuc ta mantal ti Cajvaltic Jesucristoe yo' spas o avu'unic li c'usitic leque. Mu xa me xanopic ti chapasic li c'usitic chal avo'onique.

**Ja' li' yaloj ti mu me xicta sba
cu'untic ti much'utic mu to ta
xch'unic lec li sc'op Rioxe**

14 Mu me xalabanic li jchi'iltactique ti mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, lec me xac'oponic. ²Oy xa jlom xch'unojic ti xu' slajesic scotol li ve'lile. Yan li much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, t'ujbil ti c'usi tslajesique. Ja' no'ox ta slajesic li c'usitic ta xch'i ta yut moque. ³Ti much'u tslajes scotol li ve'lile mu me ya'uc slaban li much'u t'ujbil c'usi tslajese. Ja' no'ox yech ti much'u t'ujbil c'usi tslajese, mu me ya'uc sa'be smul ti much'u tslajes scotol li ve'lile. Yu'un acotolic sc'anojoxuc ti Rioxe. ⁴¿C'u yu'un chasa'be smul achi'il ti ma'uc yajvalote? Ja' yiloj stuc ti Rioxe mi oy smul, o mi ch'abal, yu'un ja' yajval. Xu' tscolta yo' spas o yu'un li c'usitic leque.

⁵Oy jlom jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe tsnopic ti persa oy c'usi c'ac'alil ta jchabitique chac c'u cha'al ixchabiic ti vo'ne moletique. Pero oy jlom tsnopic ti mu persauc jchabitique, co'ol no'ox cha'lic jujun c'ac'al. Yech'o un ac'u jnoptic jujuntal ti c'u x'elan chca'itique. ⁶Ti much'utic persa ta xchabiic c'ac'ale, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yan ti much'utic mu persauc cha'iique, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Ti much'utic tslajesic scotol li ve'lile, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yan ti much'utic t'ujbil c'usi tslajesique, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yu'un co'ol "colaval" xutic ti Rioxe ti c'alal oy c'usi tslajesique.

⁷Mi jun muc much'u sna' ti c'u x'elan cuxule, mi ja'uc sna' c'usi ora ta xcham. ⁸Lavi cuxulotique, yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Mi lichamotique, yu'un ja' yech tsc'an noxtoc. Lavi cuxulotique, mi lichamotique, ja' onox cajvaltic. ⁹Ti

icham ti icha'cuxi ti Cristoe, ja' icajvalintic o, ac'u mi xichamotic, ac'u mi cuxulotic.

¹⁰Yech'o un mu c'u stu ti ta jsa'betic smul li jchi'iltique. Mu c'u stu ti ta jp'aj-tique. Yu'un jcotoltic chc'ot jva'an jbatic ta stojol ti Cristoe. Ja' chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osil jujuntale. ¹¹Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Vo'on Rioxon ti cuxulon ta sbatel osile, ta sta yora ti scotol crixchanoetic chisquejletaique.

“Vo'ot no'ox jpasvanejot ta mantal”,
chiyutic,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. ¹²Yech'o un jujuntal chc'ot calbetic ti Rioxe ti c'u x'elan li'ech'otic li' ta sba balamile.

¹³Yech'o un mu xa me jsa'be jba jmultic. Mu me vo'oticuc ta jmultic ti chicta sbaic ta xch'unel sc'op Riox li jchi'iltactique. ¹⁴Li vo'one jch'unoj c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesuse ti muc bu chopol jtosuc li ve'lile. Pero mi oy much'u tsnop ti ta sta o smul mi c'usuc no'ox slajese, más lec ti mu ya'uc slajese. Mi islajese, ta onox sta smul. ¹⁵Vo'oxuc ti ach'unojic xa ti xu' jlajestic scotol li ve'lile, mi vo'oxuc ta amulic ti chicta o sbaic ta xch'unel sc'op Riox ti much'utic t'ujbil no'ox c'usi tslajesique, más lec ti mu ya'uc alajesique. Ti mi chalajesique, yu'un muc bu c'ux ta avo'onic li jchi'iltactique. Ti Cajvaltique c'uxotic ta yo'on jcotoltic yu'un iyac' sba ta milel ta scoj jmultic. ¹⁶Yech'o un ich'o me abaic ta cuenta yo' ti mu xjoyp'ij o ta chopol li c'usi leque. ¹⁷Lavi chispasotic ta mantal ti Rioxe, stac' xquictatic li ve'liletique yu'un ma'uc tsots sc'oplal. Ja' tsots sc'oplal ti lec li c'usitic ta jpastique, ti mu xlic cu'untic c'ope, ti jun co'ontique ja' ti xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue. ¹⁸Ti much'u ja' yeche ja' yich'oj ta muc' ti Cristoe. Lec ch-ile yu'un ti Rioxe; lec ch-ile yu'un li crixchanoetique.

¹⁹Yech'o un ja' ac'u jpastic ti c'usi jun o co'ontic jcotoltique yo' co'olco'ol bal xca'i jbatique. ²⁰Mu me ta scojuc no'ox ve'lil tsoc cu'untic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Scotol li ve'lile lec, pero ja' chopol mi ta scoj no'ox ve'lil chicta sba cu'untic ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe. ²¹Mi chquiltic ti chicta o sbaique, mu ya'uc jti'tic ti'bol, mu ya'uc cuch'tic pasem ya'lel uva, mu me c'usi yan jpastic yo' ti mu xicta o sbaique. ²²Mi ach'unojic ti lec scotol li ve'lile, lec. Sna'oj ti Rioxe ti ja' yech ach'unojique. Ja' no'ox tsc'an chanopic mi yech tsc'an ti c'usuc no'ox chalajesique. Mi yech tsc'an chava'iique, lec. Ja' chopol mi c'un to chlic anopic ti ata o amulic ti alajesique. ²³Pero mi oy much'u persa no'ox chac' ti ta slajes ti c'usi xch'unoj ti tsta o smul ta stojol ti Rioxe, tsta onox smul mi tslajese. Mi ma'uc no'ox ta jpastic li c'usi jch'unoj-tique, mi persa no'ox chcac'tic ti ta jpastic ti c'usi jch'unojtic ti mu xu' jpastique, ta jta onox jmultic.

15 Vo'otic ti jna'ojtic xa c'u x'e-lan smelol li sc'op Rioxe, ac'u quictatic spasel ti c'usitic jun o co'on-tic jtuctique. Ja' ac'u jpastic ti c'usitic mu xicta o sbaic li much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe. ²Ja' ac'u jpastic jujun ti c'usitic ta xch'unic o más li sc'op Rioxe. ³Mi ja'uc ti Cristoe, muc spas ti c'usi jun o yo'on stuque, icuch yu'un ilbajinel. Ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe ti c'usi iyalbe ti Stote: "Ti much'utic mu xasc'ane, mu xisc'an uc", xut ti Stote, xi ts'ibabil. ⁴Scotol li c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe ja' chip'ijubotic o, yech'o ti mu xquicta jbatc c'alal mu xisc'anotic li crixchanoetique, yu'un jpa-toj co'ontic ti chicuxiotic onox ta sbatel osile. ⁵Ja' tspat co'ontic ti Rioxe yo' mu xquicta o jbatc c'alal mu xisc'anotic li crixchanoetique. Ac'u scoltaoxuc yo' co'ol o ajolique yu'un ja' yech tsc'an

ti Cristoe. ⁶Mi co'ol ajolique, lec sc'oplal avu'unic ti Yajval ti Cajvaltíc Jesu-cristoe, ja' ti Stote.

Ja' li' yaloj ti ep namal crixchanoetic iyalbe sc'op Riox ti Pabloe

⁷Yech'o un co'olco'ol xac'an abaic chac c'u cha'al sc'anojotic ti Cristoe yo' x'ich'e o ta muc' ti Rioxe. ⁸Lavi ay stoj jmultic ti Cristoe, vo'otic li juriootique, ja' ic'ot ti c'usi i'albatic ti ba'yi jtotique, ja' ivinaj o ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. ⁹Yech'o ti ava'iic uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Rioxe yo' "colaval" xavutic o uque. Ja' onox yech ts'ibabil chac li'i:

Vo'on chcalbe ya'iic ac'oplal li namal crixchanoetique.

Chacac' ta ich'el ta muc',

xi. ¹⁰Ts'ibabil noxtoc:

Li namal crixchanoetique ta sta yora ti jun yo'onic chac c'u cha'al jun co'ontic vo'otic ti st'ujojotic onox ti Rioxe,

xi. ¹¹Ts'ibabil noxtoc:

Li namal crixchanoetique chlic yalic ti lec c'usi tspas ti Rioxe.

Ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ja' yech chlic yalic,

xi. ¹²Ti Isafas uque ja' yech ists'iba chac li'i:

Ta to xtal jun jchi'iltic, ja' smom ti Isaie. Ja' tspas ta mantal noxtoc li namal crixchanoetique.

Ta xch'unic ti ja' ch-ac'bon scuxlejalic uque, xi.

¹³Lavi ach'unic xa ti chac' acuxlejalic ta sbatel osil ti Rioxe, ac'u spat avo'onic ti Ch'ul Espiritue yo' xamuyubajic oe, yo' mu c'usi xal o avo'onique.

¹⁴Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, jna'oj ti lec xa avo'onique. Xana'ic xa li c'usitic leque, yech'o ti xu' xa xap'ijubtas abaique. ¹⁵Ti lajts'ibabeic li vun li'i, ja' ti bu tsc'an chapasique yo' mu xch'ay o xava'iique. Yu'un ja'

sva'anojon o ti Rioxe ti chcal a'yuc ti c'usi yaloje, yech'o ti muc bu xi'em lalcalbeique. ¹⁶Ja' st'ujojon o ti chacalbeic ti chac' jcuXlejaltic ti Jesucristoe, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ja' yech chitun chac c'u cha'al ti paleetique ti ja' yabtelic chac'beic smoton ti Rioxe. Li smoton Riox chcac'be li vo'one, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Yu'un lec xa chayilic ti Rioxe lavi ach'unic xae. Ja' laslecutasbe avo'onic ti Ch'ul Espiritue.

¹⁷Lavi liscolta ti Jesucristoe ep litun yu'un ti Rioxe. ¹⁸⁻¹⁹Pero mu'nuc ipascu'un ta jtuc, ja' liscolta ti Cristoe. Ja' ti icalbe ya'i lachi'ilique ti ja' chac' jcuXlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ja' liscolta ta yalel a'yuc ti c'usi icale, ja' liscolta ta spasel ti c'usi ijpase. Icac' iluc slequilal syu'elal Riox. Ilecub yo'onic ta syu'el ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. Ti c'alal lic cale, ijtambe yalel a'yuc ta Jerusalén. Buyuc no'ox ical ech'el a'yuc, lic'ot c'alal estado Ilirico. ²⁰Ja' no'ox ta co'on chcalbe ya'iic ti much'utic mu to bu ya'yojic c'usi yaloj ti Cristoe. Ma'uc icalbe ya'iic ti much'utic ya'yojic xae yu'un mu jc'an xba jtic' jba yo' bu chalic a'yuc li yane. ²¹Ja' yech ta jpas chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe:

Li much'utic muc bu ya'yojic ta jmoj sc'oplal ti Cajvaltique,
ta x'albat ya'iic.
Ja' ta xich'ic ta muc',
xi ts'ibabil.

**Ja' li' yaloj ti tsnop
chbat ta Roma ti Pabloe**

²²Ja' mu jayicon o yech'o ti mu xu' chtal jvula'anoxuc ta orae. Ep xa ta ech'el ijnopilan ti chtal jvula'anoxuque. ²³⁻²⁴Pero lavie laj xa calbe scotolic li'toe, lixocob xa. Chibat xa c'alal España. Ti c'alal xibate, tey ch-ech jvula'anoxuc yu'un vo'ne onox jnopoju ti chtal jvula'anoxuque. Ti c'alal xlanj

jc'opon jbatique, tey xanopic mi chacoltaicon c'uuc yepal ti c'alal xibat ta Españae. ²⁵Lavie chibat ta Jerusalén, chba cac'be comel smoton li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Riox teyo'e. ²⁶Yu'un istsobic taqu'in li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ta estado Macedoniae xchi'uc li' ta estado Acayae yu'un la tscoltaic li jchi'iltactic ta Jerusalene, ja' ti much'utic me'one. ²⁷Sc'an no'ox yo'on stuquic ti istsobique. Lec ti x'ellan ispasique yu'un sna'ojic ti vo'oticoti ta jcuentaticoti ti iya'iic ti ja' chac' jcuXlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe. Ja' no'ox yech tsc'an chana'ic uc. Lec mi ja' yech chanopic uque. ²⁸Ti c'alal xlanj cac' comel li taqu'ine, tey ch-ech' jvula'anoxuc ti c'alal xibat ta Españae. ²⁹Ti c'alal xiyule, jna'oj ti chiyac'botic bentsiyon jcotolitic ti Cristoe.

³⁰Vo'otici ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, oy c'usi chacalbeic yu'un co'ol chispasotici ta mantal ti Cajvaltici Jesucristoe, yu'un jc'anoj xa jbatic ti co'ol xchi'inojotici ti Ch'ul Espiritue. Mu me xch'ay xava'iic ti chac'oponbecon Rioxe. ³¹⁻³²Ja' albeic ti Rioxe ti mu me xismilic ti jchi'iltac tey ta Judeae, ja' ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Cajvaltici Jesuse. Xchi'uc ti lec me stsac smoton taqu'inic ti chquich'beic ech'el ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Jerusalene. Mi lec lisut tale, jun co'on ti c'alal xiyul yo' bu nacaloxuque mi yech tsc'an ti Rioxe. Co'ol jun co'ontic. ³³Ac'u xchi'inoxuc ti Rioxe ti ja' tspas ta jun co'ontique.

**Ja' li' yaloj ti i'albatic
chabanicuc ti jromaetique**

16 Li jme'tic Febee ja' chtun yu'unic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta jteclum Cencreae, ja' chayich'beic tal li jvune. ²Ich'ic me ta muc' yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yu'un ja' yech tsc'an chquich' jbatic ta

muc' vo'otic ti jch'unojtic xa li sc'op Rioxe. Ac'beic ti c'usi chtun yu'une yu'un ep xa ic'uxubinvan. Lisc'uxubin xa uc.

³Chabanuc xavalbeic li Prisilae xchi'uc smalal, ja' li Aquílae, yu'un co'ol chitunoticotic yu'un ti Jesucristoe.

⁴Ti c'alal lismilic oxe, ja' lispojic. Jutuc xa muc xljajic o. Coliyal ti lispojique. Mu jtucuc no'ox yech chcal; ja' yech chalic uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti co'ol ma'uc juriooxuc xchi'uque.

⁵Chabanuc xavalbeic uc li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ti tey tstsob sbaic ta sna li Aquílae. Chabanuc xavalbeic li Epenetoe, yu'un jc'anoj jbatiticotic xchi'uc. Ja' ba'yi ixch'un sc'op Riox li' ta estado Acayae.

⁶Chabanuc xavalbeic li Maríae ti ep xa lascoltaique. ⁷Chabanuc xavalbeic li cha'vo' jchi'iltaque, ja' li Andrónicoe xchi'uc li Juniase, ti co'ol li'ochoticotic ta chuquel xchi'uquique. Vinajem sc'oplalic ti chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ja' ba'yi ixch'unic; li vo'one ts'alac to ijch'un.

⁸Chabanuc xavalbeic li Ampliase, li jchi'iltic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltique, yu'un jc'anoj jbatiticotic xchi'uc.

⁹Chabanuc xavalbeic li Urbánoe, ti co'ol chitunotic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe. Chabanuc xavalbeic li Estáquise ti jc'anoj jbatiticotic xchi'uque.

¹⁰Chabanuc xavalbeic li Apelese ti iy-ac' iluc ti sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Cristoe. Chabanuc xavalbeic li much'utic tey ta sna li Aristóbuloe. ¹¹Chabanuc xavalbeic li jun jchi'ile, ja' li Erodione. Chabanuc xavalbeic ti jayvo' tey ta sna li Narcisoe ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltique. ¹²Chabanuc xavalbeic li cha'vo' antse, ja' li Trifénae xchi'uc li Trifósae ti co'ol chtunic yu'un ti Cajvaltique. Chabanuc xavalbeic li jme'tic Pérsidae ti jc'anojtic jcotoltique, ti ep xa itun ta stojol ti Cajvaltique.

¹³Chabanuc xavalbeic li Rufoe xchi'uc li sme'e ti lec xch'unojic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc jme' ica'i yu'un lix-c'uxubin. ¹⁴Chabanuc xavalbeic li Asín-critoe, xchi'uc li Flegóntee, xchi'uc li Ermase, xchi'uc li Patróbese, xchi'uc li Ermese. Chabanuc xavalbeic scotol li much'utic tey xchi'uquique. ¹⁵Chabanuc xavalbeic li Filóloge, xchi'uc li jme'tic Juliae, xchi'uc li Néroe, xchi'uc li svixe, xchi'uc li Olímpase, xchi'uc scotol li much'utic tey co'ol tstsob sba xchi'uquique.

¹⁶Tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj abaique. Chabanicoxuc la xal scotol li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ti tstsob sbaic ta jujun temploe.

¹⁷Vo'otic ti jchi'il jbatit ta xch'unel li sc'op Rioxe, oy c'usi chacalbeic. Tsc'an chaq'uelic mi muc bu tey achi'uquic ti much'utic yo'onuc stsob svinique. Ti much'utic yech tspasique chlo'lovanic no'ox yu'un ma'uc yech xch'unojic chac c'u cha'al ach'unojique. Ti much'utic yeche mu me xachi'inic. ¹⁸Yu'un ma'uc ta xch'unic li c'usi lec chil ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' tspasic ti c'usi chal yo'onique. Tsc'anic ich'el ta muc'. Ja' tslo'loic ti much'utic ta xch'unic ta ora chilique. Toj lec xa ya'el li c'usitic chalique. ¹⁹Yan li vo'oxuque vinajem ac'oplalic ti ach'unojic li sc'op Rioxe, yech'o ti jun co'on avu'unique. Pero p'ijanic me, mu me c'usuc no'ox xach'unic. Ja' me xach'unic li c'usi leque; mu me xach'unic li c'usi chopole. ²⁰Ti Rioxe ti ja' tspas ta jun co'ontique, chascoltaic yo' mu xcuch o yu'unic ti much'utic chtunic yu'un ti pucuje, yo' vo'oxuc xcuch o avu'unique. Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe.

²¹Chabanicoxuc la xal li Timoteoe li jchi'il ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe. Chabanicoxuc la xal li oxvo' jchi'iltac ta israelale, ja' li Lucioe, xchi'uc li Jasone, xchi'uc li Sosípatere.

²²Vo'on Tercioon, vo'on ijts'ibabe li svun Pablo li'i. Chacalbeic uc ti chabanicoxuque yu'un co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltique.

²³Chabanicoxuc la xal li Gayoe ti yac'ojbon ta ch'om sna vo'on li Pabloone, xchi'uc ti yac'oj ta ch'om sna ti ta jtsob o jbaticotic xchi'uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chabanicoxuc la xal uc li Erastoe, ja' ti ochem ta tesoreroal li' ta jteclume. Chabanicoxuc la xal li Cuartoe ti xch'unoj sc'op Riox uque.

²⁴Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.

**Ja' li' yaloj ti stuc no'ox p'ij ti
Rioxe, ti tsots syu'ele**

²⁵Ti Rioxe tsots syu'el, xu' chascoltaic yo' xach'unic o más ti c'usi yaloje. Ja'

yech chal li sc'op Rioxe ti chcal a'yuque yu'un ja' yaloj ti Jesucristoe. Yu'un ja' onox yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'albal to'ox li vinajel balamile ti chacuxiic ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, pero mu to'ox bu vinajem.

²⁶Lavie ivinaj xa, yu'un ica'ibeticotic xa smelol ti ja' yech ists'ibaic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Lavie iyal xa ti Riox cuxul ta sbatel osile, ti ac'u xa vinajuc ta sjunlej bamil ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesucristoe yo' xach'unic o uque.

²⁷Lavi x'elan isnop ti Rioxe ti stuc no'ox p'ije, ti iyac'be stoj jmultic ti Jesucristoe, yech'o ti ja' ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osile.

**LI'I JA' PRIMERO SVUN
TI APOXTOL PABLOE
TI ISTS'IBABE TI
MUCH'UTIC XCH'UNOJIC
SC'OP RIOX TA CORINTOE**

1¹⁻² Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe, yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. Chajc'oponticotic tal ta vun xchi'uc li Sóstenese, vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox li' ta jteclum Corintoe. Lec xa avo'onic yu'un ach'unic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o ti xch'amaloxuc xa ti Rioxe. Co'oloxuc xa xchi'uc ti much'utic ja' yajvalinojic ti Cajvaltic Jesucristoe ti butic nacajtique. Jun no'ox cajvaltic ta jcotoltic.³ Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

**Ja' li' yaloj ti “colaval
ti avac'ojbe crasia li
jcorintoetique”, xut Riox ti Pabloe**

⁴Li vo'one scotol c'ac'al “colaval” chcut ti Rioxe ti yac'ojboxuc crasiae yu'un ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe.⁵ Lavi ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, yech'o un p'ijoxuc xa. Xana'ic xa yalel li sc'op Rioxe, xava'ibeic xa smelol.⁶ Ti c'alal lalcalbeic c'usi yaloj ti Cristoe, ach'unic, yech'o ti lap'ijubic xae.⁷ Mu xa c'usi yan chac'anic, ataojic xa scotol yo' xapasic o ti c'usitic lec chil ti Rioxe. C'ajom xa amalaojic c'usi ora ta xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe.⁸ Ti Rioxe chascoltaic scotol c'ac'al yo' ch'abal o amulic ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Cajvaltic Jesucristoe.⁹ Ti Rioxe jmoj ti c'usi chale. Yaloj onox ti che'olaj joltic xchi'uc ti Xch'amale, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe.

**Ja' li' yaloj ti ixch'aculan
sbaic ti much'utic xch'unojic
sc'op Riox ta Corintoe**

¹⁰Lavi chitun yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe, oy c'usi chacalbeic vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Co'ol me xanopic ti c'usi chavalique xchi'uc ti c'usi chapasique. Mu me xach'ac abaic.¹¹ Yu'un ca'yoj ti muc bu toj lec xavil abaique, yech'o ti x'ellan chacalbeique. Ja' liyalbe li xchi'iltac Cloee.¹² Ca'yoj ti oy ja' yech chavalic chac li'i: “Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Pabloe. Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Apolose. Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Pedroe. Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Cristoe”, xachiic.¹³ ¿Mi'n la chixch'aculanotic ti Cristoe? ¿Mi'n la vo'on licham ta cruz ta scoj amulic? ¿Mi'n la vo'on ta jcuenta avich'ic vo'?¹⁴ Coliyal ti Rioxe ti muc bu ep lacac'be avich'ic vo'e. Ja' no'ox icac'be yich'ic vo' li Crispoe xchi'uc li Gayoe.¹⁵ Yech'o un li vo'oxuque mu xu' chavalic ti vo'on ta jcuenta avich'ic vo'e.¹⁶ Ja' no'ox icac'be yich'ic vo' noxtoc sjunlejic ta na li Estéfanase. Mu jna' mi oy to van much'u yan icac'be yich' vo'.¹⁷ Ti Cristoe ma'uc listac ta ac'-ich'vo'; ja' listac ta yalel a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Mu'nuc chcac'be yil li crixchanoetique ti p'ijon tajmeque. Ti yechuc ta jpase, mu xch'unic ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti Cristoe.

**Ja' li' yaloj ti ja' ac'bil syu'el
ti Cristoe, lislecubtasbotic
co'ontic, lisp'ijubtasotic**

¹⁸Ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, mu c'usi bal o cha'iic ti much'utic ch-ochic onox ta c'oc' ta sbatel osile. Yan li vo'otique ti chicuxi-otic ta sbatel osile, bal chca'itic yu'un ja' islecubtas o co'ontic ti Rioxe.¹⁹ Ja' chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe:

Ti much'utic p'ijic ti yalojique, ti xpoj yu'un sba stuquic ta castico ti yalojique, chcacl' iluc ti yech no'ox tstoy sbaique, xi ts'ibabil.

²⁰ Q'uelavilic c'u x'elan sc'oplallic ti much'utic p'ijic ti yalojique, xchi'uc ti much'utic sna' xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic xchanel li c'usitic oy ta sba balamile. Ti Rioxe iyac' xa iluc ti mu xcuxiic o ta sbatel osil li sp'ijilique. ²¹ Ti Rioxe snopoj onox ti mu xicuxiotic o ta sbatel osil li jp'ijiltique. Yech'o un isnop ti ja'to chicuxiotic o ta sbatel osil mi ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti c'alal icham ta cruz ti Cristoe. Ac'u mi chalic ti mu c'u bal o ti x'elan chcalcoticotique, pero bal.

²² Li jchi'iltac ta jurioale ja' no'ox tsc'an tsq'uelic mi yech ti oy syu'el ti Jesus. Ja' no'ox yech lachi'ilic uque, ja' no'ox tsc'an tsq'uelic mi xp'ijubic o li sc'op Rioxe. ²³ Ti c'alal chcalbe li jchi'iltac ta jurioale ti istoj jmultic ta cruz ti Cristoe, “¿mi jch'un to ti chcoltavane ti chamem xae?” xiic. Ja' no'ox yech lachi'ilic uque, “locooxuc”, xiic. ²⁴ Yan lavi yic'ojotic xa ti Rioxe, ac'u mi jurio, ac'u mi ma'uc, iquiltic xa ti ac'bil syu'el ti Cristoe yu'un slecubtasoj xa co'ontic. Lisp'ijubtasotic xa. ²⁵ Ti much'utic p'ijic ti yalojique chalic ti mu c'u stu ti c'usi isnop ti Rioxe. “Ti icham ta cruz ti Cristoe, chvinaj ti mu c'u xu' yu'une”, xiic. Mu sna'ic ti ja' mu c'u xu' yu'un li stuquique.

²⁶ Vo'otie ti jchi'il jbatie ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'alal ach'unique, na'ic me ti muc bu ep p'ijoxuque, ti muc bu ep ich'biloxuc ta muq'ue, ti muc bu ep ich'bilic ta muc' latot ame'ique. ²⁷ Vo'oxuc ti sonso la'ilatique, pero last'ujic ti Rioxe yo' xilic o ti ja' sonsoic ti much'utic p'ijic ti yalojique. Vo'oxuc ti mu c'u ataic la'ilatique, pero last'ujic ti Rioxe

yo' xilic o ti ja' mu c'u stuic ti much'utic cuchem yu'unic ti yalojique. ²⁸ Vo'oxuc ti p'ajbiloxuc to'oxe, ti muc xa'ich'atic ta muq'ue, pero last'ujic ti Rioxe yo' xvinaj o ti mu c'u stu c'usi tspaceic ti much'utic ich'bilic ta muc' li' ta sba balamile. ²⁹ Yech'o un mu xu' xcaltic ti muc much'u xistaotique yu'un ja' no'ox lix-c'uxubinotic ti Rioxe. ³⁰ Ja' isc'an stuc ti Rioxe ti avich'ic ta muc' ti Jesucristoe. Ja' lisp'ijubtasotic ti Cristoe. Ja' ch'abal jmultic chiyilotic o ti Rioxe. Ja' icom o cu'untic li c'usitic chopole. Ja' liloc'otic o ta sc'ob ti pucuje. ³¹ Yech'o un lavie mu xu' xcaltic ti muc much'u xistaotique. “Ja' lix-c'uxubin ti Rioxe”, chioticotic yu'un ja' yech ts'ibabil li sc'ope.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox iyal a'yuc ti Pabloc ti vo'otie ta scoj jmultic ti icham ta cruz ti Cristoe

2 Vo'otie ti jchi'il jbatie ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'alal ay cal ava'iic li sc'op Rioxe, ma'uc icac' avilic ti p'ijone, ti lec jna' xic'opoj. ² Jnop ti mu c'usi yan chacalbeique, ti ja' no'ox chacalbeic ti vo'otie ta scoj jmultic ti icham ta cruz ti Jesucristoe. ³ Ti c'alal ijva'an jba ta atojolique, mu c'usi xul ta jol ica'i. Xit'elt'on xa ta xi'el mi ma'uc yech smelol xbat cu'un sc'oplal ti Cristoe. ⁴ Ti c'alal ical ava'iic li sc'op Rioxe, ma'uc ta jp'ijil jtuc ti lajchanubtasique. Ja' lisp'ijubtas ti Ch'ul Espiritue ti x'elan lalcalbeique. ⁵ Yech'o un ma'uc ta sp'ijil crichano ach'unic li sc'op Rioxe. Ta syu'el Riox ach'unic.

Ja' li' yaloj ti ja' chiyalbotic ti Ch'ul Espiritue ti c'usi tsnop ti Rioxe

⁶ Li sc'op Riox chcalcoticotique oy bu mu xvinaj smelol. Ja' no'ox cha'ibeic smelol ti much'utic xch'unojic xa leque. Yu'un mu xco'olaj xchi'uc c'usi tsnop li crichanoetic li' ta sba balamile. Mu xco'olaj xchi'uc c'usi tsnop li jyu'etique. Yu'un

sna' xchamic. ⁷Li sc'op Riox chcalcotique, ja' ti c'usi vo'ne snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile. Mu to'ox much'u sna'. Lavie liyalbotic xa ti Rioxe ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil mi chquich'tic ta muc' ti Jesucristoe. ⁸Ti jyu'eletique mi jun muc sna'ic. Ti isna'icuc ti oy slequial syu'elal ti Jesucristoe, muc bu ismilic ti yechuque. ⁹Ts'ibabil onox ta sc'op Riox:

Lec tajmec c'usi jnopoj ta jcha'leic ti much'utic chise'anique.

Muc much'u yiloy, muc much'u ya'yoj.

Mi jun crixchano mu xnop yu'un c'u x'elan,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. ¹⁰Ti c'usi vo'ne snopoj ti Rioxe, liyalbotic xa ti Ch'ul Espiritue. Yu'un ti Ch'ul Espiritue sna'oj scotol. Yiloy c'usi tsnop ti Rioxe.

¹¹Ja' yech chac c'u cha'al li vo'otique ti mu jna'be jbtatic c'u x'elan co'on-tique, jtuctic no'ox jna'ojtic c'u x'elan co'ontic. Ja' no'ox yech uc, muc much'u sna'be c'u x'elan yo'on ti Rioxe. Ja' no'ox sna'oj ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uque. ¹²Ti Ch'ul Espiritu xchi'inojotique ja' tey liquem tal yo' bu ti Rioxe, mu li'uc ijtatic ta sba balamile. Yech'o ti chiyalbotic ti c'usi snopoj Riox chiyac'botique. ¹³Yech'o un ti c'alal chichanubtasvanoticotique, ja' chisp'ijubtasoticotic ta yalél ti c'usi chcalcotic a'yuque. Mu jtucticotic ta jnopicotic li c'usi chcalcotic a'yuque. Ti much'utic chi'inbilic xa yu'un ti Ch'ul Espiritue lec xa'ibeic smelol li c'usi chcalcotique. ¹⁴Yan ti much'utic mu to ta xchi'inatic yu'un ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, mu xa'ibeic smelol. "Mu c'usi bal o", xiic, ja' ti mu xa'ibeic smelole. Ja'to mi ichi'inatic yu'un ti Ch'ul Espiritue cha'ibeic smelol. ¹⁵Ti much'utic chi'inbilic xa yu'un ti Ch'ul Espiritue mu c'usuc no'ox xch'unic. Ti much'utic mu to ta xchi'inatic yu'un ti Ch'ul Espiritue, mu sna'ic c'u yu'un ti mu c'usuc

no'ox xch'unic ti much'utic chi'inbilic xa yu'un ti Ch'ul Espiritue. ¹⁶Ja' chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe: "Muc much'u sna' ti c'usi tsnop ti Rioxe. Muc much'u xu' chchanubtas", xi ts'ibabil. Yan li vo'otique ti xchi'inojotique xa ti Ch'ul Espiritue, ti co'ol c'usi ta jnopic xchi'uc ti Cristoe, jna'ojtic c'usi tsnop ti Rioxe.

**Ja' li' yaloy ti tsobol ch-abtejjic
xchi'uc Riox ti much'utic
chalic a'yuc li sc'op Rioxe**

3 Vo'otic ti jchi'il jbtatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'alal ay cal ava'iic li sc'op Rioxe, ma'uc yech lalcalbeic chac c'u cha'al chcalbeic ti much'utic xch'unojic xa leque. Yu'un co'oloxuc xchi'uc unen iquil ta stojol ti Cristoe yu'un chapasic to li c'usitic chal avo'onique, mu to chach'unic c'usi chayalbeic ti Ch'ul Espiritue. ²Yech'o ti ja' lalcalbeic ti bu xava'ibeic smelole. Yu'un co'oloxuc xchi'uc unen iquil ti naca to chu'ul chipane, ti mu to sna' xve'e. Pero ataoj avavic. ³Yu'un ja' to chapasic li c'usitic chal avo'onique. Chavit'ixan abaic, chac'ac'al'o'onta abaic. Ti x'elan chapasique, co'oloxuc xchi'uc ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe ti ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique. ⁴Ti ja' yech chavalique: "Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Pabloe, li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Apolose", ti xachiique, ja' chvinaj o ti ja' to yech chapasic chac c'u cha'al tspasic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe.

⁵Li vo'one xchi'uc li Apolose mu tsot-suc cabtelcotic ti chavich'oticotic ta muq'ue. Chitunoticotic no'ox yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox ti jeljeltos c'uxi chitunoticotique, ja' ti c'usi chal ti Rioxe. Yech'o ti ach'unic li sc'op Rioxe. ⁶Vo'on ba'yi ay calboxuc, co'ol xchi'uc vo'on ijt-s'un ya'el. Li Apolose ja' xa layalbeic c'u x'elan smelol, co'ol xchi'uc ja' ismalta

ya'el. Ti Rioxe ja' iyac' ch'iuc ya'el yu'un ja' laslecubtasbe avo'onic. ⁷Yech'o un li vo'one mu tsotsuc cabtel yu'un naca no'ox ijts'un ya'el. Mi ja'uc li Apolose, yu'un naca no'ox ismalta ya'el. Ja' tsots yabtel ti Rioxe yu'un ja' iyac' ch'iuc ya'el. ⁸Ti much'utic chal a'yuc li sc'op Rioxe, xchi'uc ti much'utic chalbe c'u x'elan smelole, co'ol chil ti Rioxe. Ti c'u x'elan chtunique, ja' yech smoton chc'ot yich'ic ta vinajel. ⁹Tsobol chi'abtejotitic xchi'uc ti Rioxe. Li vo'oxuque co'ol xchi'uc yosiloxuc xa ya'el ti Rioxe yu'un ja' islecubtas lavo'onique.

Co'ol xchi'uc yolel tsva'an jp'ej na ya'el ti Rioxe. ¹⁰Li vo'one co'ol xchi'uc alvanilon ya'el ti tspac'be stanal yoc li nae, yu'un vo'on ba'yi lalcalbeic li sc'op Rioxe. Yan xa o much'u tsva'anbe ya'el li spaq'ue. Jujun ta jnopicotic c'uxi ta xva'i cu'unticotic li nae. ¹¹Li stanal yoc na ya'ele ti más tsots sc'oplale, ja' ti ach'unic xa ti vo'otic ta scoj jmultic icham ti Jesucristoe. Yu'un muc much'u yan chac' jcxulejaltic. ¹²Li ta sba stanal yoc na ya'ele oy chcac'titicotic ya'el chac c'u cha'al li oroe, li platae, li ton ti co'ol xchi'uc sat anilloe, li te'e, li jobele, li c'ajbene. Oy sna' xlaj, oy mu sna' xlaj li c'usi chcac'titicotic ya'ele. ¹³Li c'usi chcac'titicotic ya'ele, ja' li c'usi chcalticotic jujune. Ja'to chvinaj c'u x'elan c'alal sta yora ta xchic' ya'el ti Rioxe. Ja'to chvinaj o mi xc'ac', mi mu xc'ac' ya'el li c'usi icalticotic. ¹⁴Ti much'u isnop lec ti c'u x'elan iyalbe sc'oplal ti Rioxe, mu xc'ac' ya'el ti c'usi iyale. Ja' chich' o smoton ti lec itune. ¹⁵Yan ti much'u muc snop leque, chc'ac' ya'el ti c'usi iyale. Ja' muc bu chich' smoton yu'un mu c'usi bal o ti c'usi iyale. Pero ta onox xcuxi ta sbatel osil li stuque, co'ol xchi'uc ti much'u xc'ac' snae ti colel xa chcole.

¹⁶Na'ic me ti stemplooxuc xa ya'el ti Rioxe, ja' ti xchi'inojoxuc ti Ch'ul

Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. ¹⁷Mi oy much'u ma'uc yech chaxchanub-tasic chac c'u cha'al yaloj ti Rioxe, tey ch-ac'bat castico yu'un ti Rioxe. Yu'un xch'amaloxuc xa, slecubtasoj xa avo'onic.

¹⁸Mi oy chanopic ti p'ijoxuque, ti xana'ic snopele, atuquic no'ox chalo'lo abaic. Más lec mu xatoy abaic yo' más xap'ijubic oe. ¹⁹Li c'usitic ta jnop jtuctique mu c'usi bal o chil ti Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ti much'utic p'ijic ti yalojique, ti c'alal tsnopic ti xu' yu'un stuquique, ja'o ta xchamic, ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil", xi ts'ibabil. ²⁰Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox: "Ti Rioxe sna'oj ti mu c'usi bal o sp'ijilic ti much'utic p'ijic ti yalojique", xi ts'ibabil. ²¹Yech'o un mu xat'ujic ti much'u chach'unbeic li c'usi chale yu'un co'ol chtun avu'unic li c'usi chalique. ²²Ac'u mi vo'on, ac'u mi Apolos, ac'u mi Pedro, co'ol chitunoticotic avu'unic. Ja' no'ox yech li c'usitic yac'oj Riox li' ta sba balamile ta xtun avu'unic. Ja' no'ox yech ti c'u sjalil cuxuloxuc li' ta sba balamile, ta xtun avu'unic. Ja' no'ox yech ti c'alal xachamique, ta xtun avu'unic yu'un chabatic ta vinajel. Li c'usitic chtal ta atojolic lavie, ti c'usitic ts'acal to chtale, ta xtun avu'unic scotol ja' yo' más xach'unic oe. ²³Li vo'oxuque chatunic yu'un ti Cristoe. Ti Cristoe ja' chtun yu'un ti Rioxe, ja' tspas li c'usi tsc'ane.

Ja' li' yaloj ti icuch yu'unic ilbajinel ti yaj'apoxoltac ti Jesucristoe

4 Li vo'oxuque tsc'an chach'unic ti jcotolticotic chitunoticotic yu'un ti Cristoe, ti ja' yac'oj cabtelcticotic chcalticotic a'yuc ti c'usitic vo'ne snopoj ti Rioxe ti muc xa'iic ti vo'nee. ²Lavi chitunoticotic yu'un ti Rioxe, ja' tsc'an ti sjunul co'onticotic chitunoticotic. ³Yech'o un li vo'one muc ta alel cu'un mi lec, mi chopol jc'oplal avu'unic, ja'

no'ox ti chitun yu'un ti Cajvaltique. Ja' no'ox yech muc ta alel cu'un mi lec, mi chopol jc'oplal yu'unic scotol li crixchanoetique. Ja' no'ox yech mu xcal ti c'u x'elan jc'oplale. ⁴Mu xu' xcal ti mu c'usi chopol jpasoje, mu xu' xcal ti toj lecone. Ja' no'ox xu' chal ti Cajvaltique. ⁵Ja' no'ox yech li vo'oxuque, ma'uc avabtelic ta yalel ti c'u x'elan chitunotitic yu'un ti Cajvaltique. Ja' no'ox ac'u jmalatic ti c'usi ora chcha'sut tale. Ja' chtal yal a'yuc ti c'usitic ijnoptic jujuntal ti muc much'u sna'e. Ja'to chal a'yuc ti c'u x'elan liyilotic jujuntal ti Rioxe.

⁶Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti x'elan lalcalbeic jc'oplal xchi'uc li Apolose, vo'oxuc ac'uxubinelic yo' xach'unic o li c'usi chal li sc'op Rioxe ti mu xat'ujic ti much'u chach'unbeic ti c'usi chale. Mi chat'ujique, yu'un onox chanopic ti mu xa much'u xastaique. ⁷¿C'u yu'un ti mu xa much'u xastaic chava'iic ti p'ijoxuque? Riox lasp'ijubtasic, yech'o un mu xu' xavalic yech.

⁸Xana'ic xa tajmec ti avalojique. Mu xa c'usi palta ti avalojique. Chac'an xa chapasic mantal ti avalojique. Mu xa xitunotitic avu'unic ti avalojique. Lec ti xana'icuc spasel mantale, co'ol jpastic mantal ti yechuque. ⁹Chquil li vo'one ja' yech tsc'an ti Rioxe ti más p'ajbilotitic vo'oticotic li yaj'apoxtoloticotic. Ja' tsc'an ti ja' yechoticotic ya'el chac c'u cha'al li much'u tsots smule ti ta bail ta satil chmilee, ti tey q'uelbil yu'un scotolic li' ta sba balamile: crixchanoetic xchi'uc anjeletic. ¹⁰Vo'oticotic li yaj'apoxtoloticotic ti Cristoe sonso chaviloticotic; yan li vo'oxuque p'ijoxuc ti avalojique ti avich'ojic xa ta muc' ti Cristoe. Li vo'oticotique mu c'u jtu chaviloticotic; yan li vo'oxuque cuchem avu'unic ti avalojique. Ich'biloxuc ta muc' yu'un scotol crixchanoetic; yan li vo'oticotique chap'ajoticotic. ¹¹Abol jbaticotic ta vi'nal, ta taquiti'il. Vocol ta

jta jc'u'ticotit. Abol jbaticotic ta majel. Mu xinaqui ta jnaticotic, loq'uemoticotic ta xanvil. ¹²Tsots chi'abtejoticotic yo' jta o jve'elticotique. Chopol chic'oponaticotic, pero ta jc'anbeticotic ti Rioxe ti ac'u slecubtasbel yo'onique. Chcuch cu'unticotic li ilbajinele. ¹³Li much'utic chislo'iltaoticotique, lec ta jc'oponticotic. Mu c'usi bal o chiyiloticotic scotolic. Co'ol xchi'uc c'a'epoticotic. Yech o c'al tana.

¹⁴Ti x'elan chajts'ibabeique, ma'uc yo' xaq'uexavic oe, ja' yo' xap'ijubic oe, yu'un co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'i yu'un jc'anojoxuc. ¹⁵Ac'u mi ep tajmec ti much'utic chayalbeic sc'oplal ti Cristoe, pero mu epuc latotique. Vo'on atoticon ya'el yu'un vo'on ba'yi lalcalbeic ti chac' jcxulejaltic ti Jesucristoe, yech'o ti ach'unique. ¹⁶Yech'o ti ja' tsc'an chachanic ti c'u xi'elane.

¹⁷Yech'o ti ijtac tal li Timoteoe, ti jc'anoje, ti sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. Yu'un ixch'un li sc'op Rioxe ti c'alal icalbee, yech'o un co'ol xchi'uc jch'amal chca'i. Ja' chtal syules ta ajolic ti c'u x'elan chitun yu'un ti Cristoe chac c'u cha'al chcalbe li much'utic xch'unojic sc'op Riox ti butic chi'ech' ta jujun temploe. ¹⁸Oy jayvo'oxuc ti chatoy abaique, yu'un mu xa bu chtal jq'ueloxuc ti avalojique. ¹⁹Mi sc'an Cajvaltique po'ot xa xtal jq'ueloxuc. Ja' chtal jq'uel mi lec c'usi tspasic li much'utic tstoy sbaique, o mi yeic no'ox. ²⁰Mi meel ti jch'unojtic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, mu ta queticuc no'ox chvinaj. ²¹Yech'o un ¿c'usi chac'anic ti c'alal xitale? ¿Mi tsitsel, o mi c'uxubinel? Nopic ti c'usi chac'anique.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan icom sc'oplal ti much'u isa' smule

5 Ica'i ti oy jun achi'ilic ti yic'oj xcha'me'e. Chopol tajmec ti x'elan

tspase. Ja' muc bu spasic yech ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. ²Yech no'ox ti toj lecoxuc ti avalojique, mu xavich' amelolic. Tsc'an chavat o avo'onic li jun isa' smule. Más lec ti mu xa xavaqu'uc ochuc ta temploe. ³Ac'u mi muc bu li'on li vo'one ti c'alal xatsob abaic ta snopel c'usi ta cha'leel ti much'u yech spasoje, pero co'ol xchi'uc li'on ya'ele, yech'o ti ijnop xa ti c'usi ta cha'leele. ⁴Ti c'alal xatsob abaique, li'on ya'el ueque, li' ti Cajvaltic ueque. ⁵Yech'o un li much'u staoj smule, aq'uc ta sc'ob pucuj yo' xil o svocole, yo' xicta o sba ta spasel li c'usi chal yo'one. Mi iyicta sbae, ta onox xcuxi ta sbatel osil ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Cajvaltic Jesuse.

⁶Yech chanopic ti lecoxuque yu'un tey achi'uquic li much'u sa'oj smule. Co'ol xchi'uc svuquesobil xch'ut pan, ac'u mi jset' no'ox xcac'tic, pero chvuc o xch'ut scotol li pane. Ja' no'ox yech mi lec chquiltic li much'u staoj smule, chlic xchan li yantique. ⁷Yech'o un ja' tsc'an ti mu xa xavaqu'uc ochuc ta templo li much'u staoj smule yo' xvinaj o ti lec c'usi chapasique. Ja' yech chac c'u cha'al tspasic li jchi'iltac ta israelale ti c'alal sta yora li sq'uinal ti c'alal iloq'uc ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique. Ta xch'ubaic loq'uel li pan ti bu yich'oj xa svuquesobil xch'ute, xchi'uc vots'bil arina ti yich'oj xa svuquesobile. Ta ach' tspasic, mu xa bu chich' svuquesobil. Ti c'alal tsve'ique, ti c'alal tsti'ic chije, ja' seña ti loq'uemic xa ta mozoile. Ja' yech tsc'an chach'ubaic loq'uel li c'usitic chopole, yo' xvinaj o ti sloq'uesojoxuc xa ta mulil ti Cristoe lavi ach'unojic xa ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultique. ⁸Yech'o un ac'u jyules ta joltic ti lisloq'uesotic xa ta mulil ti Cajvaltique. Ja' ac'u jnoptic ti c'usi leque, mu xa ya'uc jnoptic li c'usi chopole.

⁹Lacalbeic xa onox ta yan jvun ti mu xachi'inic li much'utic tsa' yantse, li much'utic tsa' yajmule. ¹⁰Ti x'elan lacalbeique, mu'nuc mu xu' xachi'inic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe ti tsa' yantsique, ti tsa' yajmulique, ti scotol c'usi chpich' yo'onique, ti ch-elc'ajique, ti chich'ic ta muc' santoe'tique. Ti yechuc smelol ti c'usi lacalbeique, ja' tsc'an chavictaic li balamile. Li'toe capalotic xchi'uc jmulaviletic. ¹¹Ti smelol ti c'usi lacalbeic tal ta jvune, ja' mu xachi'inic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti ta alele ti tsa' to yantsique, ti tsa' to yajmulique, ti chpich' to yo'onic li c'usitic oye, ti chich'ic to ta muc' li santoe'tique, ti chlo'iltavanic toe, ti chyacubic toe, ti ch-elc'ajic toe. Ti much'utic yech tspasique mu me xavaqu'uc ochuc ta templo, mi ja'uc xachi'inic ta ve'el ta uch'vo'. ¹²⁻¹³Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe mu jt'ic' jba ta yac'bel castico. Tey ch-ac'bat castico yu'un ti Rioxe. Li vo'oxuque ja' no'ox xavac'beic castico mi oy bu ista smul li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Yech'o un mu xa xavaqu'uc ochuc ta templo li much'u staoj smule.

**Ja' li' yaloj ti chopol mi chba
jc'anbetic parte ti much'utic mu to
ta xch'unic li sc'op Rioxe**

6 Ti c'alal chac'anic meltsanbel ac'opique, ¿mi mu xaq'uexavic ya'el ti ja' chba avalbeic smeltsan ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe? ¿Mi ja' mu xmeltsaj yu'unic ya'el lachi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti ja'uc avalbeic smeltsanele? ²Vo'otic ti jch'unojt'ic li sc'op Rioxe, ana'ojic ti ta jpastic mantal ti c'alal po'ot xa'ox x'aj li balamile. Yech'o un xmeltsaj avu'unic li c'usi mu vo'luc ta meltsanele. ³Ana'ojic noxtoc ti vo'otic ta jnoptic c'u x'elan chcom sc'oplalic ti anjeletic ti ista smulic ti vo'nee.

Yech'o un xmeltsaj cu'untic li jset' jts'uj c'op li' ta sba balamile. ⁴Mi chac'anic meltsanele, albo junuc achi'ilic ac'u mi muc bu tsots yabtel avu'unic. ⁵Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' xaq'uexavic oe. ¿Mi'n ch'abal junuc achi'ilic ti sna' smeltsanele? ⁶¿Mi'n ja' lec ana'ojic ti ja' tey chba ajambe aba amulic ta stojol ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe?

⁷Ti x'elan chatic'be aba amulique, ja' chvinaj o ti mu to chavictaic ti c'u to'ox xa'elanique. ¿C'u yu'un ti mu xcuch avu'unic li c'usitic chacha'leatique? ⁸Ja' no'ox yech chopol c'usi chacha'levanic uc. Mu yanuc o ti much'u chopol c'usi chacha'leique, achi'il no'ox abaic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

⁹⁻¹⁰¿Mi mu xana'ic ya'el ti mu xba xchi'inic Riox ti much'utic chopol c'usitic tspasique? Mu xalo'lo aba atuquic. Ti much'utic tsa' yantse, xchi'uc ti much'utic tsa' yajmule, xchi'uc ti much'utic chich'ic ta muc' santoetique, xchi'uc ti much'utic ta xchi'in sbaic ta vinicale, xchi'uc ti much'utic ta xchi'in sbaic ta antsile, xchi'uc li j'eleq'uetique, xchi'uc ti much'utic scotol c'usi chpich' yo'onique, xchi'uc li jyacubeletique, xchi'uc li jlo'iltavanejetique, xchi'uc ti much'utic tslo'loic taqu'ine, scotol ti much'utic yeche mu xba xchi'inic ti Rioxe. ¹¹Ja' to'ox yechoxuc jlom. Lavie layaqu'ic xa ta pertonal ti Rioxe. Lec xa avo'onic. Ch'abal xa amulic chayilic, ja' ti ach'unojic ti ja' istoj amulic ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti laxchi'inic xa ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti ac'u tunicotic junlejtic yu'un ti Rioxe

¹²Ti bu yaloj Riox mu xu' jpastique, mu xu' jpastic. Melel xu' jpastic ti c'usitic muc bu yaloje, pero mu scotoluc chcolta-

van ta xch'unel c'usi tsc'an ti Rioxe. Oy bu yic'al ja' xbat ta co'ontic. ¹³Melel li jve'eltique ja' scuenta jch'utic. Li jch'utique ja' scuenta ve'elil. Pero ti Rioxe ta sta yora ti ta xch'ay xcha'tosole. Pero ti lispasotic ti Rioxe, ma'uc lispasotic o ti ta jsa' cantstique, ti ta jsa' cajmultique. Ti lispasotique, yu'un chitunotic yu'un. ¹⁴Ti mi lichamotique, chixcha'cuxesotic ti Rioxe chac c'u cha'al ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltic Jesuse yu'un stuc no'ox oy syu'el.

¹⁵Li vo'otique ana'ojic ti spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe. ¿Mi'n lec ana'ojic mi chba jchi'intic ants tol sa' yajmul lavi spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe? ¹⁶¿Mi mu xana'ic ya'el li much'u ta xchi'in li ants tol sa' yajmule jun che'ot xchi'uc? Ja' chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe: "Xcha'va'alic jun che'otic", xi ti Rioxe. ¹⁷Yan ti much'u chich' ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, co'ol c'usi tsnop xchi'uc ti Cajvaltique.

¹⁸Yech'o un ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic li sa'antse li sa'vinique yu'un chnop xava'iic. Li c'usitic yan mulile mu xnop xava'iic, ja' no'ox más chopol li sa'antse li sa'vinique yu'un chnop xava'iic. ¹⁹¿Mi mu xana'ic ya'el ti ja' xa stemplooxuc ti Ch'ul Espíritue ti yac'oj achi'inic ti Rioxe? Mu avu'unuc aba atuquic. ²⁰Yu'un toyol lastojic ti Rioxe, yech'o un tunanic yu'un ajunlejic.

Ja' li' yaloj c'u x'elan sc'oplal li nupunele

7 Li c'usi ajac'becon ta vune, li' chacalbeic c'u x'elan smelole. Li cremotique lec ti mi mu sa' yajnilique. ²Pero lavi mu xu' cha'iique, ac'u sa' yajnilic. Ja' no'ox yech li tsebetique, más lec mi i'ayan smalalic uque. ³Li vinique ac'u xchi'in li yajnile. Li antse ac'u xchi'in li smalale. ⁴Li antse mu xa yu'unuc sba stuc, ja' xa yu'un li smalale. Ja' no'ox yech li vinique, mu xa yu'unuc sba stuc,

ja' xa yu'un li yajnile. ⁵Yech'o un mu me xajalanbe abaic jujuntal. Ja' no'ox mi co'ol chanopic ti muc bu chachi'in abaic jayibuc c'ac'ale mi oy c'usi cha'ancheic ti Rioxe, xu' mu xachi'in abaic. Ts'acal to chlic achi'in abaic naca me soc ajolic ti pucuje.

⁶Ti x'elán icale, ja' no'ox ta jyules ta ajolic li c'usi leque, mu vo'onicon chcal mantal. ⁷Li vo'one más lec chca'i ti ja'uc yech scotol cremotic chac c'u cha'al li vo'one ti ch'abal cajnille. Pero mu jtositic, yu'un jeljeltos yac'ojotic ti Rioxe.

⁸Li tojol cremotique, li tojol tsebetique, li me'anal antsetique, más lec ti ja'uc yechic chac c'u cha'al li vo'one ti ch'abal cajnille. ⁹Pero mi mu xu' cha'iic ti ch'abal yajnilique, ti ch'abal smalalique, ja' más lec mi nupul ts'acalique; ja' chopol ti mi tey no'ox xmacmon yo'onique.

¹⁰Vo'oxuc ti nupul ts'acaloxuque ti co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe, chacalbeic jp'eluc mantal pero mu vo'onicon jmantal, ja' smantal ti Cajvaltique. Li vo'oxuque, antsetic, mu me xach'ac amalalic. ¹¹Mi mu xach'unic li c'usi chacalbeique, mi ach'ac abaique, mu xu' xaviq'uic yan vinic. Tey va'etanic o. Mi mu xu' chava'iic ti tey xava'etique, cha'ic'o abaic xchi'uc lamalalic onoxe. Ja' no'ox yechoxuc uc, viniquetic, mu me xach'ac lavajnilique.

¹²Li c'usi li' chacalbeique muc bu yalaj ti Cajvaltique, jtuc no'ox chcal. Mi oy junoxuc ti muc bu xch'unoj sc'op Riox lavajnilique, mi jun avo'onique, mu me xach'ac o lavajnilique. ¹³Mi oy junoxuc ti muc bu xch'unoj sc'op Riox lamalalique, mi jun avo'onique, mu me xach'ac o lamalalique. ¹⁴Mi muc bu xch'unoj sc'op Riox li vinique, mu chopluc ch-ile yu'un ti Rioxe ti yic'oj o sbaic xchi'uc li yajnile ti ja' xch'unoj li sc'op Rioxe. Ja' no'ox yech mi ja' muc bu xch'unoj sc'op Riox li antse, mu

chopluc ch-ile yu'un ti Rioxe ti yic'oj o sbaic xchi'uc li smalale ti ja' xch'unoj li sc'op Rioxe. Ti chopluc chil Riox ti yic'oj sbaique, mu x'ac'batic bentisyon yol xch'amalic ti yechuque. ¹⁵Mi ja' ta xch'acvan ti much'u muc bu xch'unoj li sc'op Rioxe, mi ants, o mi vinic, ac'u xch'ac sbaic. Ti much'u ta xch'aquee, mi ants, o mi vinic, xocol chcom. Mu me sa' c'op ti much'u ta xch'aquee. Vo'otic ti yic'ojotic xa ti Rioxe, ja' tsc'an ti mu jsa'tic c'o'pe. ¹⁶Antsetic, mu xana'ic mi ta xch'un avu'unic sc'op Riox lamalalique. Ja' no'ox yechoxuc uc, viniquetic, mu xana'ic mi ta xch'un avu'unic sc'op Riox lavajnilique.

¹⁷Ti c'u xa'elanic jujun ti c'alal ach'unic li sc'op Rioxe, ich'ic ta muc' ti Rioxe, mu c'usi yan xanopic. Ja' yech chcal ta scotol temploetic. ¹⁸Mi avich'ojic circuncisión ti c'alal ach'unique, yechanic o. Mi muc bu avich'ojique, yechanic o noxtoc. ¹⁹Ma'uc tsots sc'oplal mi quich'ojtic circuncisión, o mi ch'abal. Ja' no'ox ac'u jch'untic ti c'usitic chiyalbotic ti Rioxe. ²⁰Ti c'u xa'elanic jujun ti c'alal ach'unique, yechicoxuc o me. ²¹Mi chonbiloxuc ta mozoil ti c'alal ach'unique, mu me xavat o avo'onic, teyanic o. Yan ti mi onox c'uxi xu' chaloq'uique, loc'anic. ²²Ti much'utic tiq'uicil ta mozoil ti c'alal ixch'unique, ac'u syules ta sjolic ti illoq'uesatic xa ta mulil yu'un ti Cajvaltique. Yan ti much'utic colemic ti c'alal ixch'unique, ac'u syules ta sjolic ti ja' xa chtunic yu'un ti Cristoe. ²³Ja' lasmanic ti Rioxe. Toyol lastojic, yech'o un ja' tsc'an ti ja' chatunic yu'une. Ma'uc smelol ti ja' chavac' avocolic ta spasel c'usitic lec chil li crichanoetique yo' lec xayilic o ti avalojique. ²⁴Yech'o un vo'otic ti jchi'il jbatit ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'u xa'elanic jujun ti c'alal ach'unique, yechicoxuc o me yu'un tey xchi'inojoxuc ti Rioxe.

²⁵Li vo'oxuque, tojol cremotic, tojol tsebetic, chacalbeic ti c'usi iyul ta jol jtuque, ma'uc smantal ti Cajvaltique. Yu'un xc'uxubinojon ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o ti sjunul co'on chitun yu'une, jna'oj ti c'usi tsc'ane. ²⁶Li vo'one más lec chca'i ti c'u xa'elanic onox ju-june, yo' mu masuc xavil o avocolic ta ts'acale. ²⁷Vo'oxuc ti oy avajnilique, mu me xach'ac abaic. Vo'oxuc ti ch'abal to avajnilique, mu me xasa'ic. ²⁸Pero mi mu xu' chava'iic ti ch'abal avajnilique, ma'uc mulil mi chasa'ique. Ja' no'ox yech uc, tsebetic, ma'uc mulil mi i'ayan amalalique. Ja' no'ox ti más chavil avocolic mi i'ayan amalalique. Li vo'one mu jc'an ti chavil avocolique.

²⁹Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti x'elan chacalbeique, ja' ti mu xa bu jal li'otic ta sba balamile. Ti jayvo' oy avajnilique, mu me ja'uc no'ox ta avo'onic snopilanel ti c'uxi chavich' ame'analique. ³⁰Ti jayvo' chavat avo'onique, mu me ja'uc no'ox ta avo'onic. Ti jayvo' jun avo'onique, mu me ja'uc no'ox ta avo'onic. Ti jayvo' j'elqueloxuque co'oluc me xchi'uc ch'abal c'usuc avu'unic chava'iic. ³¹Ti jayvo' oy c'usuc avu'unique, co'oluc me xchi'uc ch'abal c'usuc avu'unic chava'iic. Yu'un li c'usitic oy li' ta sba balamile ta onox sta yora ti chlaje.

³²Li vo'one ja' ta jc'an ti jun avo'onique. Ti much'utic ch'abal yajnile más xocolic ta snopel ti c'usi jun o yo'on ti Cajvaltique. ³³Yan ti much'utic oy yajnilique persa tsnopic ti c'usitic jun o yo'on li yajnilique. ³⁴Mu jtosuc no'ox ti c'usi tsnopique. Ja' no'ox yech ti much'utic ch'abal smalalique, más xocolic ta snopel ti c'usi jun o yo'on ti Cajvaltique yo' xtunic o ta stojol ti Cajvaltique. Yan ti much'utic oy smalalique persa tsnopic ti c'usitic jun o yo'on li smalalique.

³⁵Ti x'elan chacalbeique, ja' ac'uxubinelic, mu'nuc chajpajesic. Ja' no'ox chajp'ijubtasic ta spasel li c'usi leque yo' mu c'usi xaspajesic ta spasel c'usi lec chil ti Cajvaltique.

³⁶Mi oy much'u chil ti ista xa sva'lej li stsebe, ti tsc'an xa smalal chile, tey ac'u snop ti c'usi más leque. Xu' chac', ma'uc mulil. ³⁷Yan ti much'u más lec cha'i ti mu xaq'ue, ti mu sc'an smalal chil li stsebe, lec noxtoc mi mu xaq'ue. ³⁸Ti much'u chac' stsebe lec. Ti much'u mu xaq'ue más to lec.

³⁹Ti ants oy xa smalale mu xu' xch'ac sbaic ti c'u sjalil cuxul li smalale. Pero mi icham li vinique, xocol chcom li antse, xu' xtac'av mi ital sjaq'uel ta yan o vinique, ja' no'ox mi xch'unoj sc'op Riox ti much'u chtale. ⁴⁰Li vo'one chcal ti ja' más jun yo'on c'alal stuque. Chcal ti ja' yech tsc'an ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan sc'oplal li smoton santoetique

8 Ti ajac'beic smelol li ti'bol ti smotoninoj santoetique, li' chacalbeic c'u x'elan smelole. Melel jna'ojtic ti mu cuxluc li santoetique. Pero mi oy chanopic ti mu c'u tspas mi chati'ic li ti'bol ti smotoninoj santoetique, yu'un onox chavalic ti atuc no'ox xana'ic ya'ele. Mi jc'anojtic ti Rioxe, ja' no'ox yech jc'anojtic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chul ta joltic noxtoc ti yic'al xicta o sbaic cu'untic ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe. ²Mi ta jti'tic li ti'bole, yech ta jnoptic ti jna'tic xae. ³Mi jc'anojtic ti Rioxe, jna'ojtic ti c'usi lec chile chac c'u cha'al yiloy c'u x'elan li co'ontique.

⁴Melel jna'ojtic ti jun no'ox ti Rioxe, ti mu cuxluc li santoetique. Yech'o un mu c'u tspas ya'el mi ta jti'tic li ti'bol ti smotoninojique. ⁵Ac'u mi oy much'u tsp'isic ta Riox li c'usitic oy ta vinajele

ta balamile, ti x'elan chalique, yu'un ep riox ya'el, ep cajvaltic ya'el. ⁶Li vo'otique jch'unojtice ti jun no'ox ti Rioxe, ja' ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' ti much'u ispas scotol li c'usitic oye. Ja' ti liyac'otic tale ti chquich'tic ta muqu'e. Jch'unojtice ti jun no'ox ti cajvaltique, ja' ti Jesucristoe. Ja' onox ispas li c'usitic oye. Ja' lixch'amalinotic o ti Rioxe ti iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe.

⁷Ti much'utic nopem to'ox xa'iic ti chich'ic ta muc' li santoetique, ti mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, tsnopic to ti cuxul li santoetique. Chi'ic to ta sti'el li ti'bol ti smotoninojique, yech'o ti tsta o smul cha'iic mi tsti'ique. ⁸Li vo'oxuque ana'o'jic xa ti mu ta ve'liluc lec chiyilotic o ti Rioxe. Ma'uc to lec chiyilotic o mi ta jlajestique. Mu chopluc chiyilotic o mi mu jlajestique. ⁹Nopic me lec, mu me c'usuc no'ox xalajesic. Mu me vo'oticoxuc ta amulic ti tsta smul cha'iic ta stojol Riox li much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe. ¹⁰Li vo'oxuque ana'o'jic xa ti mu cuxluc li santoetique. Pero mi layil junuc ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, ti tey chotol chave' ta mexa yo' bu li santoetique, "Xu' nan jti' uc che'e", xi liquel. ¹¹Vo'ot ti ana'o'j xa ti mu cuxluc li santoetique, vo'ot ta amul mi iyicta sbaic junuc ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe ti ja' ta scoj smulic uc ti icham ti Cristoe yo' xcuxiic o ta sbatel osile. ¹²Mi iyicta sbaic avu'un li much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, chata amul ta stojolic, chata amul ta stojol ti Cristo noxtoque. ¹³Yech'o un mi chquiltic ti chicta o sbaic li jchi'iltatic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti ta jti'tic ti'bole, más lec mu ya'uc jti'tic ta jmoj yo' mu xicta o sbaic cu'untique.

Ja' li' yaloj ti yech onox snopoj ti Pabloe ti mu c'usi tsc'anbe li much'utic chalbe li sc'op Rioxe

9 Li vo'one ta melez ti apoxtolone yu'un iquil ti Cajvaltic Jesucristoe. Muc much'u xu' c'usi chiyalbe. Vo'on ical ava'iic li sc'op Rioxe yech'o ti ach'unique. ²Ti much'utic chalic ti ma'uc apoxtolone, teyuc, ac'u yalic. Yan li vo'oxuque mu xu' chavalic ti ma'uc apoxtolone, yu'un vo'on lalcalbeic li sc'op Rioxe yech'o ti ach'unique. Ja' ivinaj o ti ja' chitun yu'un ti Cajvaltique.

³Ti much'utic chistic'beic jmule ja' yech chcalbeic chac li'i. ⁴Xu' xamac'linicon chac c'u cha'al chamac'linic li yan apoxtoletique. ⁵Xu' jsa' cajnil uc ti ta jchi'in ta yalel ta muyel chac c'u cha'al li yan apoxtoletique, chac c'u cha'al li yit-s'intac Cajvaltic Jesuse, chac c'u cha'al li Pedroe. ⁶Xu' xquicta cabtelcticotic uc xchi'uc li Bernabee chac c'u cha'al li yan apoxtoletique ti vo'oxuc chamac'linique. Ja' no'ox yech xu' chamac'linoticotic uc. ⁷Li much'u ochem ta solteroale, tey tsta sve'el, tey tsta li c'usuc yu'une. Li much'u ta sts'un uvae, tslo'be sat. Li much'u oy xchivoe, chuch'be xchu'. Ja' no'ox yech xu' chavaqu'ic jve'elticotic uc yu'un chitunoticotic avu'unic. ⁸Mu me xanopic ti jtuc ijyules ta jol ti x'elan ical, yu'un ja' yech li smantal Rioxe. ⁹Ti Moisesse ists'iba comel chac li'i: "Ti c'alal ta stec'ulan trigo li vacaxe, mu me xavac'be svosal, tey ac'u sc'ux", xi ts'ibabil. Ti Rioxe mu c'ajomuc no'ox che'uxubin li vacaxe. ¹⁰Ti x'elan ts'ibabile, ja' jc'oplalticotic uc. Co'ol xchi'uc li much'u tsvoc' yosile xchi'uc li much'u tsmaj strigoe, jun yo'on ch-abtej yu'un sna'oj ti tey tsta sve'ele. ¹¹Lavi vo'on ba'yi lalcalbeic li sc'op Rioxe, yech'o un xu' xavac'becon ya'el li c'usitic chtun cu'une. ¹²Li yan apoxtoletique ja' tsc'anic ti chamac'lin-

ique. Li vo'one más to xu' xamac'linicon ya'el ti yechuque.

Pero mu jc'an ti chamac'linicone. Ti mu jc'ane, oy bu voloc ta jta jve'el pero ta jts'ic, naca me vo'onicon ta jmul ti mu xavich'ic ta muc' ti Cristoe. ¹³Li paleetique ana'ojic ti tey tsta sve'elic ta temploe yu'un ja' yech smantal ti Rioxe ti xu' tslajesic jts'ujuc li smoton Riox ti tey tsmilique. ¹⁴Ja' no'ox yech li much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, yaloj Cajvaltalic ti tey tsta ech'el sve'elique. ¹⁵Yan li vo'one mu jc'an yech. Ti x'elan chajts'ibabeic tale, mu'nuc ta jc'an mac'linel. Yu'un yech onox jnopo'j ti mu c'usi ta jc'ane. Mi oy much'u chisuje, más lec chamicon.

¹⁶Mu xu' jtoy o jba ti vo'on chcal li sc'op Rioxe. Persa chcal yu'un ja' chitun yu'un ti Cajvaltique. Mi mu jc'an xcale, abol jba. ¹⁷Mi ta slequil co'on chcale, oy xa jtojol chca'i. Mi mu ta slequiluc co'one, ma'uc yech smelol yu'un ja' chitun yu'un ti Cajvaltique. ¹⁸Li jtojol ya'ele ja' ti mu c'usi ta jc'anbeic li much'utic chcalbeic li sc'op Rioxe. Ac'u mi ca'yoj ti xu' jc'an lavi yaj'apoxtolon ti Cajvaltique, pero mu jc'an.

¹⁹Li vo'one muc much'u xu' chispas ta mantal. Slequil no'ox co'on jtuc ti chitun yu'unique yo' ep xich'ic o ta muc' cu'un ti Cristoe. ²⁰Ti c'alal ta jchi'in li jchi'iltac ta jurioale ti xch'unojic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe ti ists'iba comel ti Moisesse, ja' no'ox yech ta jch'un ti bu stac' ch'unele. Ti x'elan ta jpase, ja' yo' xa'iic o li c'usitic chcalbeique, yo' xch'unic o cu'un ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltalic Jesuse. ²¹Ti c'alal ta jchi'in lachi'ilique, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti muc bu ya'yojic li smantaltac Rioxe, ja' no'ox yech ta jpas chac c'u cha'al tspasique. Co'ol xchi'uc muc bu ca'yoj yilel li smantaltac Riox uque pero mu'nuc mu xa xquich' ta muc' ti Cristoe. Ja' yo' xa'iic

o li c'usitic chcalbeique, yo' xch'unic o cu'un ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltalic Jesuse. ²²⁻²³Ti c'alal ta jchi'in ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, ti xch'unojic to ti oy c'usi mu stac' pasele, ja' no'ox yech mu jpas uc yo' xa'iic o li c'usitic chcalbeique, yo' xch'unic o lec li sc'op Rioxe. Ti x'elan ta jco'oltas jbae, ja' yo' xcuxiic o ta sbatel osil uque.

²⁴Li vo'oxuque ana'ojic ac'u mi ep li much'utic ch-anilajique pero jun no'ox ti much'u ta sta li trofeo. Ja' no'ox yech ja'uc no'ox me ta avo'onic uc ti cuxlejaj chayac'beic ti Cajvaltique. Mu me c'usi yan xch'ay o avo'onic. ²⁵Li j'aniletique xchabioj sbaic yo' staic o li strofeoique. Ti c'usi chac' o svocolique, sna' xlaj. Yan ti c'usi chcac' o jvocoltic li vo'otique, mu sna' xlaj. ²⁶Li vo'one ja' yechon chac c'u cha'al li much'u ja' ta yo'on li strofeoe, yu'un ja' no'ox ta co'on ti jcuxlejaj chi'ac'bate. Ja' yechon chac c'u cha'al li bocseadoretique ti tsnopic lec ti c'uxi chcuch o yu'unique. ²⁷Li vo'one mu jpas li c'usi chal co'one. Ti ja'uc ta jpase, ac'u mi ical a'yuc ti ja' chcom o c'usitic chopol mi iquich'tic ta muc' ti Cajvaltalic Jesuse, mu onox jta ti jcuxlejaj ta sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti mu xa me xbatice yo' bu li santoetique

10 Vo'otic ti jchi'il jbatice ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti mu xch'ay xava'iic c'u x'elan i'ilatic yu'un Riox ti ba'yi jtot jme'ticotique ti iloq'uesatic tal ta mozoile. Ja' ibeiltasatic tal scotolic yu'un ti toque ti bu isc'an Riox italique. I'ech'ic tal scotolic ta Tsajal Nab. ²Ti c'u yepal iloq'uic tal ta mozoile ja' totil yu'unic ti Moisesse. Ti Moisesse ja' babe ital ta yolon ti toque, ja' babe ital noxtoc ti c'alal i'ech'ic tal ta nabe. ³Ti c'alal teyic ta xocol balamile, imac'linatic scotolic yu'un ti Rioxe. ⁴Scotolic

iyuch'ic ti vo' iloc' ta ch'ene ti i'ac'batic yu'un ti Rioxe ti c'alal ismaj ch'en ti Moise. Ti x'elan iloc' ti vo'e, yu'un tey onox xchi'uquic ti Cristoe. ⁵Ac'u mi scotolic ic'uxubinatic tal pero muc bu ep iyich'ic ta muc' ti Rioxe. Chopol i'ilatic, yech'o ti tey ichamic ta xocol balamile.

⁶Ti x'elan icha'leatique, ja' chvinaj o ti mu xu' jnopic c'usitic chopol chac c'u cha'al isnopique. ⁷Yech'o un mu xa me xavich'ic ta muc' li santoetique chac c'u cha'al iyich'ic ta muc' ti jlom jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee. Yu'un ja' yech ts'ibabil sc'oplalic ta sc'op Riox chac li'i: "Li jchi'iltatique ispas yajsantoic. Ispas-beic sq'uinal. Ixchic'beic smoton. Ive'ic, iyuch'ic ti c'usi tsc'an yo'onique, i'ac'otajic", xi. ⁸Ja' no'ox yech noxtoc mu me xasa' avantsic chac c'u cha'al isa' yantsic ti jlom jtot jme'ticotic ti ta vo'nee. Ti x'elan ispasique, ta jun no'ox c'ac'al imilatic veintitres mil. ⁹Mu me xaq'uelbeic yo'on ti Rioxe chac c'u cha'al ispasic ti jlome. Ti x'elan ispasique, iti'atic ta quietel chon, ichamic o. ¹⁰Mu me c'usi chopol xavalbeic ti Rioxe chac c'u cha'al iyalic ti jlome. Ti x'elan iyalique, ora i'ac'batic castico yu'un ti anjele. I'ipajic, ora ichamic.

¹¹Ti x'elan icha'leatique, ja' yo' xi'ic o ti jlome. Ti ts'ibabil icom ti c'u x'elan icha'leatique, ja' yo' xixi'otic o uque lavi po'ot xa xlaj li balamile. ¹²Ja' no'ox yech ti much'u tsnop ti mu xa c'usi chopol chtal ta yo'one, ac'u me sq'uel sba naca me spas li c'usi chopole. ¹³Mi oy c'usi chopol chtal ta avo'onique, na'ic me ti ja' yech chtal ta co'ontic jcotoltique. Pero ti Rioxe yaloj onox ti chixchabiotique, yech'o ti mu xac' ti toj más chtale, ja' no'ox ti c'usi xcuch cu'untique. Chiscoltaotic yo' mu jch'untic oe.

¹⁴Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu xa me xabatic yo' bu li santoetique. ¹⁵Ti x'elan chacalbeique, yu'un quiloj ti xana'ic snopele. Yech'o un nopic mi ma'uc yech

smelol li c'usi chacalbeic tale. ¹⁶Ti c'alal chcuch'tic li ya'lel uvae ti "colaval" chcctic ti Rioxe, ti c'alal ta jve'tic li pane, ja' seña ti co'ol xa joltic xchi'uc ti Cristoe, ja' ti iyac' sba ta milele, ti iloc' xch'ich'el ta scoj li jmultique. ¹⁷Ti jayvo' ta jtsob jbatique jun no'ox pan ta jve'tic. Ja' seña ti co'ol xa joltic xchi'uc ti Cristoe.

¹⁸Ana'ojic ti c'u x'elan ispasic ti jchi'ilticotic ta israelal ti ta vo'nee. Ti smoton Riox iyaq'uique oy jtos ti isti'ic ti jchi'iltaque. Ja' ivinaj o ti co'ol xa sjolic xchi'uc ti Rioxe. ¹⁹Ti x'elan chcale, mu'nuc chcal ti co'ol xa sjolic xchi'uc santoetic ti much'utic chac'beic smotone yu'un jna'ojtic ti mu cuxlicuque. Yech no'ox ti chac'beic smotone. ²⁰Ti much'utic chac'beic smoton li santoetique, pucujetic chac'beic. Ma'uc chac'beic ti Rioxe yu'un mu xich'ic ta muc'. Yech'o ti mu jc'an ti co'ol ajolic xchi'uc ti pucujetique. ²¹Mi chavuch'ic li ya'lel uvae, mi chave'ic li pane chac c'u cha'al iyal comel ti Cajvaltice Jesuse, mu xu' chba ve'anic yo' bu chve'ic ti much'utic ja' yich'ojic ta muc' ti pucujetique. ²²¿O mi lec xana'ic mi chcac'betice sc'ac'al yo'on ti Cajvaltique ti oy syu'ele? ¿Mi'n la vo'otic más oy jyu'eltic?

Ja' li' yaloj ti ja' ac'u jpastic ti c'usi x'ich'e o ta muc' cu'untic ti Rioxe

²³Ti bu yaloj Riox mu xu' jpastique, mu xu' jpastic. Melel ti xu' jpastic ti c'usitic muc bu yaloje, pero mu scotoluc chcoltavan ta xch'unel c'usi lec chil ti Rioxe. ²⁴Yech'o un mu me xapasic ti c'usitic jun o avo'on atuquique. Ja' me xapasic ti c'usitic jun o yo'on li yan uque.

²⁵Scotol li ti'bol ta xchonique xu' xaman ati'ic, pero mu me xajaquic mi ac'bil ta smoton santoetic yo' mu c'usi xal o avo'onique. ²⁶Li balamile xchi'uc li c'usitic oye ja' yu'un ti Rioxe.

²⁷ Mi oy much'u chayiq'uic ech'el ta ve'el ti muc bu xch'unoj li sc'op Rioxe, mi anop chabatique, lajesic me ti c'usi cha'ac'batique, mu me c'usi xal avo'onic. Mu me xajaq'uic ti bu ay sman tale. ²⁸ Yan ti mi oy much'u co'ol la'ic'atic ta ve'el xchi'uc: "Li ti'bol li'i smotoninoj santoetic", mi xayute, mu me xati' yo' mu xicta o sba li much'u layalbe ti ja' smoton li santoetique, ti xch'unoj to ti mu xu' sti'e. Li balamile xchi'uc li c'usitic oye, ja' yu'un ti Rioxe. ²⁹ Muc bu chcal ti mu xu' xati'ique. Xu', yu'un ana'ojic ti mu chopluque. Ti x'elan lalcalbeique, ja' no'ox yo' mu xicta o sba avu'unic li yantique.

Mi oy yech chavalic: "¿C'u yu'un ti mu xu' jti' ti'bole? Mu c'u jcuenta o c'usi xch'unoj li june. ³⁰ C'alal chive'e, colaval chcut ti Rioxe, yech'o un muc much'u xu' chal ti ta jta o jmul ti ta jti' ti'bole", mi xachie, yech ava'uc. ³¹ Pero li c'usitic chapasique, mi chave'ic, mi oy c'usi chavuch'ic, scotol li c'usitic chapasique, ja'uc me yo' x'ich'e o ta muc' avu'unic ti Rioxe. ³² Mu me xapasic ti c'usi mu xch'unic o sc'op Riox li jchi'il-tac ta jurioale xchi'uc lachi'ilic, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Mu me xapasic ti c'usi chicta o sbaic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. ³³ Li vo'one ja' ta jpas li c'usitic jun o yo'on scotolique, ma'uc ta jpas li c'usitic jun o co'on jtucque, yo' xcuxiic o ta sbatel osile.

11 Ja' tsc'an chachanic ti c'u xi'e-lane; li vo'one ja' jchanoj ti c'u x'elan ti Cristoe.

Ja' li' yaloj ti islam sjolic ti antsetic ti ta vo'nee ti c'alal isc'oponic Rioxe

² Vo'otic ti jchi'il jbatique ta xch'unel li sc'op Rioxe, lec tajmec ti ach'unojic o li c'usitic lalcalbeic comele. ³ Pero oy to c'usi chabalbe ava'iic. Li vini-quetique ja' ch-albatic mantal yu'un ti Cristoe. Li antsetique ja' ch-albatic man-

tal yu'un li smalalique. Ti Cristoe ja' ch-albat mantal yu'un ti Rioxe. ⁴ Yech'o un mi slapoj spixolic ta sc'oponic Riox li vini-quetique, o mi chalic ayuc ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, yu'un mu xich'ic ta muc' ti Cristoe. ⁵ Li antsetique, mi mu slamojuc sjolic ta sc'oponic Rioxe, o mi chalic ayuc ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, yu'un mu xich'ic ta muc' ti oy smalalique. Mi mu slam sjolique, co'ol xchi'uc li ants tol sa' yajmule ti juxbil sjole. ⁶ Mi oy much'u mu sc'an slam sjole, ac'u ba yac' ta juxel. Yan mi chq'uexav o ti chac' ta juxele, ac'u slam. ⁷ Ti mu xu' slap spixolic li vini-quetique, yu'un ja' sq'uexolic ti Rioxe ti chalic mantal li' ta sba balamile. Li antsetique ja' tspaseic ta mantal yu'un li smalalique. ⁸ Yu'un mu ta antsuc iloc' ti primero vinique; ja' ta vinic iloc' ti antse. ⁹ Ti ipase ti primero vinique, mu'nuc ja' ipasbat xchi'il ti antse yu'un ch'abal to'ox ti antse. Ts'alac to ipase ti antse yo' oy o xchi'il ti vinique. ¹⁰ Yech'o un li antsetique ja' tsc'an ti tslam sjolique. Ja' seña ti tspaseic ta mantal yu'un li smalalique yo' lec x'ileic o yu'un ti anjeletique. ¹¹ Ac'u mi ants, ac'u mi vinic, oy stu chil ti Cajvaltique. Yu'un co'ol tscolta sbaic. ¹² Ac'u mi ta vinic iloc' ti primero antse, ti manchuc oy li antsetique, mu xip'olotic ti yechuque. Ja' chquiltic o ti chtun li vini-quetique, ti chtun li antsetique yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe.

¹³ Ana'ojic ti chopol mi mu slamojuc sjolic ta sc'oponic Riox li antsetique. ¹⁴ Li vo'otique stalel onox ti comic joltique. Q'uexlal sba mi natic. ¹⁵ Yan li antsetique ja' lec mi natic sjolique. Yu'un ja' slamobil sjolic ya'el. ¹⁶ Ti mi oy much'u chopol iya'i ti lalcalbeic ti ac'u slam sjolic c'alal tsc'oponic Riox li antsetique, ac'u syules ta sjol ti ja' yech tspasic scotol antsetic ta jujun temploe yu'un ja' yech chcalbeticotic.

**Ja' li' yaloj ti chopol ispasic
Santa Cena ti jcorintoetique**

¹⁷Li c'usi chacalbeic li'i, ja' chacalbeic ti chopol c'usi chapasic c'alal chatsob abaique. Li c'usi chapasique ma'uc chalcubic o, más chasoquic o. ¹⁸Li'i ja' tsots sc'oplal chacalbeic. Ca'yoj ti chach'ac abaic c'alal chapasic li Santa Cenae. Ijch'un ya'el ti yech chapasique. ¹⁹Mi mu co'oluc chach'unic c'usi tsc'an ti Cajvaltique, ta onox xach'ac abaic. Ti c'alal chach'ac abaique, tey chvinaj ti much'utic xch'unojic ta melel li sc'op Rioxe. ²⁰C'alal tsoboloxuc ta ve'ele, ma'uc Cajvaltich'ac chana'ic ti x'elán chapasique. ²¹Yu'un chalajes atuquic li c'usitic chavich'ic tal jujune. Mu co'oluc chach'acbe abaic. Oy jlom chav-i'najic, oy jlom chayacubic ta pasem ya'lel uva. ²²Ti x'elán chapasique, ¿mi'n ch'abal anaic? ¿Mi mu stac' tey xave' xavuch'ic tal vo'? Yu'un mu xach'unic ti co'ol xch'amaloxuc ti Rioxe, chavaquic no'ox ta qu'uxlal ti much'utic ch'abal sve'elique. Yech'o un mu xu' chcal ti lec c'usi chapasique yu'un chopol.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elán ta
jpastic li Santa Cenae**

*(Mt. 26.26-29; Mr.
14.22-25; Lc. 22.14-20)*

²³Ti c'u x'elán lalcalbeic onoxe, yu'un liyalbe ti Cajvaltich'ac Jesuse ti ja' la yech ispas ta yac'ubalil ti c'alal i'aq'ue entrucale. Ti Cajvaltich'ac istam la jp'ej pan. ²⁴“Colaval” xut la ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, iyac'be la ti yajchanc'optaque. “Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal jtacupal. Yu'un chcac' jba ta milel ta scoj amulic. Ja' me yech xapasulanic o yo' xana'icon oe”, xi la. ²⁵Ti c'alal laj sve'elique, istam la noxtoc jun muc'ta p'is ya'lel uva. Ja' la yech iyalbe noxtoc ti yajchanc'optaque: “Li ya'lel uva li' ch'uch'tique, ja' seña

ti ch'ot onox ti c'usi yaloj ti Jtote ti ta jch'ich'el ta xtoj lamulique. Ti c'alal chavuch'ic ju'ech'ele, ja' chul o ta ajolic ti ta scoj amulic icac' jba ta milele”, xi la. ²⁶Yech'o un c'alal ta jve'tic ju'ech'el li pane, c'alal ch'uch'tic li ya'lel uvae, ja' seña ti jch'unojic ti vo'otic ta jmultic iyac' sba ta milel ti Cajvaltich'ac Jesuse. Ja' yech jpasulantic o ti c'u cha'al xtal yic'otic oe.

**Ja' li' yaloj ti tsots
sc'oplal li Santa Cenae**

²⁷Yech'o un ti c'alal ta jve'tic li pane, ti c'alal ch'uch'tic li ya'lel uva ti ta jna'tic o ti Cajvaltich'ac Jesuse, mi muc ta alel cu'untic ti ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultique, ta jta jmultic ta stojol. ²⁸Yech'o un c'alal mu to'ox ch'ave'ic li pane, c'alal mu to'ox chavuch'ic li ya'lel uvae, tsc'an chava'i abaic c'u xa'elanic jujuntal, mi tsots sc'oplal ti ch'ave'ique o mi mu c'u stu. Mi tsots sc'oplal chava'i-ique, xu' xave'ic li pane, xu' xavuch'ic li ya'lel uvae. ²⁹Mi mu tsotsuc sc'oplal ava'ic c'alal ave'ic li pane, c'alal avuch'ic li ya'lel uvae, chayac'beic castico ti Rioxe. ³⁰Epoquic ja' yech apasic, yech'o ti ipoxuque. Oy xa lachamic jlom. ³¹Mi ca'yoj xa jbatich'ac c'u xi'elanic jujuntale, mu c'usi chiyac'botich'ac o castico ti Rioxe. ³²Ti ch'ac' castico ti Cajvaltich'ac, ja' yo' jchanbetic o smelole, yo' mu co'oluc xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osil xchi'uc ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe. ³³Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatich'ac li sc'op Rioxe, c'alal chatsob abaic ta spasel li Santa Cenae, malao me aba acotolic. ³⁴Mi oy much'u chvinajic, ac'u ve'uc tal ta sna. Mu me chopluc xbat avu'unic li Santa Cenae yo' mu xayac'beic o castico ti Rioxe. Li c'usitic yan c'opale ja'to chul calboxuc ti c'alal xitale.

**Ja' li' yaloj ti stosoltosol c'usi
chac' jpastic ti Ch'ul Espíritue**

12 Vo'otic ti jchi'il jbatice ta xch'unel li sc'op Rioxe, li' chacalbe ava'ic ti c'usitic chac' jpastic ti Ch'ul Espíritue. ²Vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque, ana'ojic ti c'alal mu to'ox chach'unic li sc'op Rioxe, ach'unojic to'ox lo'loel, avich'ic to'ox ta muc' li santoetique ti mu cuxlicuque. Ti butic santoal la'albatic sc'oplale ach'unic. ³Yech'o un ja' xa ta jc'an ti mu xach'unic lo'loele. Ti much'utic chopol c'usi chalbeic ti Jesuse, yu'un muc bu chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ti much'utic chich'ic ta muc' ti Jesuse, yu'un chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue.

⁴Stosoltosol ti c'usi ac'bilotic o ta jpas-tique, pero jun no'ox ti much'u chaq'ue, ja' ti Ch'ul Espíritue. ⁵Stosoltosol chitunotic jujuntal, pero jun no'ox ti much'u chispasotic ta mantale, ja' ti Jesuse. ⁶Stosoltosol ti c'usi chiscoltaotic ta spasel ti Rioxe, pero ja' onox tspace scotol ti stuque. ⁷Ti c'usi chac' jpastic jujuntal ti Ch'ul Espíritue, ja' yo' co'olco'ol jcolta o jbatique. ⁸Li jlome chalic c'u x'el-lan smelol li sc'op Rioxe yu'un ja' yech ac'bilic yu'un ti Ch'ul Espíritue. Li jlome chalic c'u x'el-lan xch'unojic li sc'op Rioxe yu'un ja' yech ac'bilic yu'un ti Ch'ul Espíritue. ⁹Li jlome ch-ac'bat xch'unic más yu'un ti Ch'ul Espíritue ti chcoltaatic yu'un ti Cajvaltique. Li jlome chet'esic chamel yu'un ja' yech ac'bilic yu'un ti Ch'ul Espíritue. ¹⁰Li jlome chaq'uaic iluc slequial syu'elal Riox. Li jlome chalic ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe. Li jlome chilic cha'ic mi Riox, mi pucuj p'ijub-tasbil o ti much'u tspace c'usi tspace, chal c'usi chale. Li jlome chc'opojic ta ora ta yan o c'op. Li jlome ta sjelubtasbe sc'op ti much'u chc'opoj ta ora ta yan o c'ope. ¹¹Ti c'usitic tspace cu'untic jujun-

tale yu'un ja' yech chac' jpastic ti Ch'ul Espíritue, ja' ti c'u x'el-lan lec chil stuque.

¹²Ja' chac' c'u cha'al li vo'otique ti ep ta tos li c'usitic oy cu'untique; oy coc jc'obtic, oy jsatic. Ja' no'ox yech, ac'u mi epotic, pero junotic ta stojol ti Cristoe. ¹³Ac'u mi jurio, ac'u mi ma'uc, ac'u mi mozinbil, ac'u mi ch'abal, jun chiyilotic ti Cristoe yu'un jun ti Ch'ul Espíritue xchi'inojotic ta jcotollique.

¹⁴Li vo'otique oy coctic, oy jc'obtic, oy jsatic. Mu jtosuc no'ox, yech'o ti stac' xi'abtejotique. ¹⁵Ti sna'uc c'opojuc li coctique: "Lavi ma'uc c'obilone, mu c'u jtu", ti xiuque, pero mu xu' ti ch'abale. ¹⁶Ti sna'uc c'opojuc li jchiquintique: "Lavi ma'uc satilone, mu c'u jtu", ti xiuque, pero mu xu' ti ch'abale. ¹⁷Ti c'ajomuc jsatic oye, mu c'usi xca'itic ti yechuque. Ti c'ajomuc jchiquintic oye, mu c'usi xca'ibetic yic' ti yechuque. ¹⁸Yech'o un ti Rioxe ja' tey iyac' ti bu xc'ot o chile, stosoltosol chtun. ¹⁹Ti jtosuc no'oxe, mu c'u stac' jpastic ti yechuque. ²⁰Yech'o un ep ta tos li c'usitic oy cu'untique, pero junotic no'ox.

²¹Li jsatique "mu c'u xatun o cu'un", mu xu' xut li jc'obtic. Ja' no'ox yech li joltique, "mu c'u xatun o cu'un", mu xu' xut li coctique. ²²Ac'u mi mu c'u stuyilel jtosuc, pero mu xu' ti ch'abale. ²³Ti bu mu jc'antic xvinaje, ta jlap jc'u'tic yo' mu xiq'uexavotic oe. ²⁴Ti bu mu persauc sc'u'ulale, teyuc t' Janetuc noxtoc. Yu'un ja' yech spaso-jotic ti Rioxe ti persa oy sc'u'ulal ti bu chiq'uexavotic oe. ²⁵Ti x'el-lan lispasotic ti Rioxe, ja' yo' scolta o sbaic li c'usitic oy cu'untique, mu'nuc chopol chil sbaic. ²⁶Mi oy bu c'ux jset'uque, c'ux chca'itic ta junlejtic. Yan mi oy c'usi lec ista jtosuque, lec chca'itic ta junlejtic.

²⁷Lavie spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe, yech'o un oy jtutic jujuntal. ²⁸Oy much'utic más tsots yabtel

ta stojolic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, vo'otitic li apoxtolotitocique. Li xcha'tosole, ja' ti much'utic chalic ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe. Li yoxtosole, ja' ti much'utic ta xchanubtasvanic ta sc'op Rioxe. Oy much'utic chaquic iluc slequilal syu'elal Riox. Oy much'utic chet'estic chamel. Oy much'utic chcoltavanic ta spasel li c'usi tsc'an pasele. Oy much'utic chnitvanic ta spasel c'usi tsc'an ti Rioxe. Oy much'utic chc'opojic ta ora ta yan o c'op, chalic ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe. ²⁹Mu jcotolticuc apoxtolotic. Mu jcotolticuc oy c'usi chiyalbotic ti Rioxe ti chcaltic a'yunque. Mu jcotolticuc ti jchanubtasvanejotic ta sc'op Rioxe. Mu jcotolticuc ti chcac'tic iluc slequilal syu'elal ti Rioxe. ³⁰Mu jcotolticuc chquet'estic chamel. Mu jcotolticuc chic'opojotic ta ora ta yantic o c'op. Mu jcotolticuc jna'tic sjelubtasel. ³¹Yech'o un li vo'oxuque sjunul avo'onic xavalbeic ti Ch'ul Espiritue ti ja' ac'u yac' apasic ti bu más tsots sc'oplale. Vo'on chacalbeic ti c'usi más chitunotic oe.

Ja' li' yalaj ti más tsots sc'oplal ti chic'anvanotique

13 Ac'u mi jna' xic'opojotic ta ora ta yan o c'op, ac'u mi jna' xic'opojotic ta sc'op anjeletic, pero mi mu xic'anvanotique, co'olotic xchi'uc bu chtije c'a' taqu'in ti yech no'ox sts'inlajete. Co'olotic xchi'uc splatiyo jmusi- quero ti yech no'ox stsijtsone. Yu'un mu c'u bal o chil c'usi ta jpastic ti Rioxe. ²Ac'u mi jna'tic yalel ti c'usi chiyalbotic ti Rioxe, ac'u mi xca'ibetic smelol ti c'usi muc xa'ibeic smelol ti vo'nee, ac'u mi jna'tic scotol, ac'u mi spas cu'untic li c'usi vocol ta pasele ti jch'unojtic ti oy syu'el ti Cajvaltique, pero mi mu xic'anvanotique, mu c'u xitunotic o. ³Ac'u mi jqu'uelanbetic me'onetic scotol li c'usuc

cu'untique, ac'u mi jchic' jbatichac c'u cha'al oy xchic' sbaic ta smoton yajsantoi- que, pero mi mu xic'anvanotique, mu c'usi bal o chil ti Rioxe. Yu'un ich'el no'ox ta muc' ta jc'antic.

⁴C'alal chic'anvanotique, xcuch cu'untic scotol. Lec co'ontic, mu xic'ac'al'o'ontavanotic, mu xcaltic ti jtuctic no'ox jna'tique, mu jnoptic ti mu xa much'u xistaotique. ⁵Quich'oj jmelol xic'opojotic, quich'oj jmelol c'usi jpastic. Mu jpastic ti c'usitic jun o co'ontic jtuctique. Mu xicapotic, mu jpactic ti mi oy c'usi chopol chicha'leatotique. ⁶Mu ximuyubajoticuc o xa ti mi oy bu ista smul li jchi'iltique. Ja' jun o co'ontic ti mi jun yo'onic scotolique. ⁷Mi jc'anojtic li jchi'iltique, xcuch cu'untic mi oy c'usi chixcha'leotique. Jch'unojtic ti yantic chlecube.

⁸Li c'usi chcaltic ti chiyalbotic ti Rioxe, ta sta yora chpaj. Ti chic'opojotic ta ora ta yan o c'ope, ta sta yora chpaj. Ti chcaltic c'u x'elan jch'unojtic li sc'op Rioxe, ta sta yora chpaj. Yan ti chic'anvanotique, mu xlanj ta sbatel osil. ⁹Lavi li'otic ta sba balamile mu jna'betic smelol scotol li sc'op Rioxe. Chcaltic ti jayp'el yalajbotic ti Rioxe pero mu c'ajomuc no'ox ti jayp'ele. ¹⁰Ja'to chca'itic scotol ti c'alal xba jchi'intic ti Cajvaltique.

¹¹Co'ol xchi'uc ti c'alal c'oxotic to'oxe, ja' yech lic'opojotic chac c'u cha'al li c'oxetique. Ja' yech ijnoptic, ja' yech ijpastic. Ti c'alal ijtatic vinicale, ijcomsantic xa scotol ti c'usitic ijpastic ti c'alal c'oxotic to'oxe. ¹²Lavie co'ol xchi'uc nen ti mu xquil o lec jsatique. Ti c'alal xic'ototic ta vinajele, ja'to chquiltic, yu'un chjam ya'el li jsatique. Ja' chac c'u cha'al xiyojtiquinotic ti Rioxe, ja' yech che'ot cojtiquintic uc. ¹³Oxtos ti c'usi mu sna' xlanj ta sbatel osile: ja' ti jch'unojtic ti oy syu'el ti Cajvaltique,

ti jch'unojtic ti chicuxiotic ta sbatel osile, xchi'uc ti chic'anvanotique. Ti bu más tsots sc'oplal ta yoxtosole, ja' ti chic'anvanotique.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o c'opetique

14 Yech'o un c'anvananic. Pero ja' tsc'an noxtoc ti sjunul avo'onic xavalbeic ti Ch'ul Espíritue ti oyuc c'usi yac' apasique. Ja' más tsots sc'oplal ti chavalic li sc'op Rioxe, yech'o un ja' c'anbeic. ²Ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o c'ope, ja' tsc'opon sbaic xchi'uc ti Rioxe, mu crixchanouc, yu'un muc much'u xa'i li c'usi chalique, yu'un ta xch'amunbat no'ox ye yu'un ti Ch'ul Espíritue. ³Yan ti much'utic ta sc'op stuc chalic ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, crixchano tsc'oponic. Bal cha'iic li xchi'iltac ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chpatbat yo'onic, tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe. ⁴Ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o c'ope, stuc no'ox bal cha'iic. Yan ti much'utic chalic ta sc'op stuquic ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, bal cha'iic scotol li xchi'iltac ta xch'unel li sc'op Rioxe.

⁵Lec chca'i mi chac'opojic acotolic ta yan o c'ope, pero más lec chca'i mi chavalic ta ac'op atuquic ti c'usi chayalbeic ti Rioxe. Yu'un ti much'u chal ta sc'op stuc ti c'usi ch-albat yu'un ti Rioxe, ja' más tsots sc'oplal. Yan ti much'u chc'opoj ta yan o c'ope, mu másuc tsots sc'oplal. Ja'to mi oy much'u tsjelubtase, bal cha'iic li xchi'iltac ta xch'unel li sc'op Rioxe. ⁶Ti ta yanuc o c'op chajc'oponic c'alal xtal jvula'anoxuque, mu c'usi bal o chava'iic li c'usi chacalbeique. Pero mi chacalbeic ta ac'opic ti c'usi chiyalbe ti Rioxe, o mi ja' chacalbeic smelol li sc'op Rioxe, bal chava'iic.

⁷Caltic no'ox ya'el ti choq'uesin ama li much'u mu to sna' lec yoq'uesinele, caltic no'ox ya'el ti tstij arpa li much'u mu to sna' lec stijeje, mu xca'itic c'usi

sonal ta stij. ⁸Ja' no'ox yech mi mu x'o-q'uesinat lec li cornetae, mu sna' c'usi tspasic li solteroetique. Mu xchap sbaic, mu xbatic ta ac' c'oc'. ⁹Ja' no'ox yech mi ta yan o c'op chac'opojique, muc much'u xa'ibe smelol ti c'usi chavalique, mu c'usi bal o. ¹⁰Li' ta sba balamile oy nan ep ta tos c'opetic, pero ja' no'ox chca'itic mi ja' jc'optique. ¹¹Mi oy much'u chisc'oponotic ta yan o c'ope, mu xca'itic li c'usi chiyalbotique, yech'o un mu sc'an xixchi'inotic. Ja' no'ox yech mi jc'an jchi'intic uc. ¹²Ja' no'ox yech mi chac'opojic ta yan o c'ope, muc much'u xa'i ti c'usi chavalique. Lec ti ta sjunul avo'onic chac'anic ti oy c'usi chac' apasic ti Ch'ul Espíritue, pero ja' albeic ti ac'u yac'boxuc apasic ti c'usi bal cha'iic lachi'iltac ta xch'unel li sc'op Rioxe.

¹³Ti jayvo' chac'opojic ta yan o c'ope, albeic ti Ch'ul Espíritue ti ac'u yac' ajelubtas atuquique. ¹⁴Mi ta jc'opontic Riox ta yan o c'ope, Ch'ul Espiritu tspas, mu jolticuc no'ox jtuctic. ¹⁵Li c'usi leque, jc'opontic Riox ta yan o c'op ti chac' caltic ti Ch'ul Espíritue, jc'opontic Riox ta jc'op jtuctic noxtoc. Q'uevu-jincotic ta yan o c'op ti chac' caltic ti Ch'ul Espíritue, q'uevu-jincotic ta jc'op jtuctic noxtoc. ¹⁶Mi naca ta yan o c'op "colaval", chcctic ti Rioxe, mu xa'iic c'usi chcaltic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Yech'o un "colaval, Cajval", mu xiic uc yu'un muc xa'iic ti c'usi icaltique. ¹⁷Ac'u mi lec c'usi icaltic c'alal "colaval", xcctic ti Rioxe, pero mu c'usi bal o cha'iic li yane, yu'un muc xa'iic. ¹⁸Li vo'one coliyal ti Rioxe ti c'alal jtuque más ep chic'opoj ta ora ta yan o c'op, ma'uc no'ox yech chac c'u cha'al li vo'oxuque. ¹⁹Pero ti c'alal ta jc'opon li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu jc'an xic'opoj ta yantic o c'op. Persa ta griego c'op yu'un ta jchanubtasic. Ac'u mi vo'p'el xic'opoj ta griegoe, cha'iic li c'usi chcalbeique. Ac'u mi xi-

c'opoj lajunmiluc ta p'el ta yan o c'ope, mu xa'iic li c'usi chcalbeique. Yech'o un mu c'u bal o cha'iic mi ta jc'oponic ta yan o c'ope.

²⁰Vo'otic ti jchi'il jbatice ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me xanopic chac c'u cha'al tsnopic li c'oxetique. Ti muuc xana'ic c'usi chopol chac c'u cha'al li c'oxetique, lec ti yechuque. Li c'usi chanopique ja' nopic chac c'u cha'al tsnop li viniquetique. Nopic mi oy c'usi stu li c'usitic chapasique. ²¹Ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ta jtac tal namal crixchanoetic ti yan o sc'ope ja' ac'u cuchuc yu'unic, ja' ac'u ch'ayuc lachi'iltac ta israelale. Ac'u mi xch'ayic, pero mu onox xiyich'ic o ta muc'. Mu xictaic spasel li c'usitic chopole", xi onox ti Rioxe. ²²Ja' no'ox yech lavi chic'opojotic ta yan o c'ope, ja' yo' xilic o ti muc bu chi'inbilic yu'un Riox ti much'utic mu xich'ic ta muq'ue. Yan mi ta jc'optic chcaltic li c'usi chiyalbotic ti Rioxe, ja' yo' xilic o li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti chi'inbilic yu'un ti Rioxe. ²³Yech'o un ti c'alal chatsob abaique, mi naca ta yantic o c'op chac'opojic acotolique, mi ja'o ba ya'iic sc'op Riox li much'utic mu to ta xch'unique, "chvoviic", xiic nan. ²⁴Yan mi ta ac'opic chavalic li c'usi chayalbeic ti Rioxe, mi ja'o ba ya'iic sc'op Riox ti much'utic mu to ta xch'unique, chlic ya'iic ti oy smulic uque yu'un cha'iic li c'usitic chavalique. ²⁵Ja' chul o ta sjolic ti chopol li c'usitic tspasique, chlic yich'ic ta muc' ti Rioxe. Chalic ti tey xchi'inojoxuc ti Rioxe.

²⁶Ti c'alal chatsob abaique, ti c'usi yac'oj apasic ti Ch'ul Espiritue pasic. Mi chaliques q'uevuj, o mi chaval sc'op Riox, o mi chaval c'usi la'albat ta ora yu'un ti Rioxe, o mi oy c'usi chaval ta yan o c'op ti chac' aval ti Ch'ul Espiritue, o mi chajelubtasbe sc'op ti much'u ic'opoj ta yan o c'ope, ja'uc pa-

sic. Ti c'usi chapasic jujuntale, ja'uc me ti c'usi bal chava'iic acotolique. ²⁷Mi oy much'u chc'opoj ta yan o c'ope, ac'u c'opojuc cha'vo'uc. Mi epe, oxvo'. Pero slajel lajel xc'opojic. Li c'usitic chalique ac'u sjelubtas junuc li xchi'il ta xch'unel li sc'op Rioxe. ²⁸Mi muc bu tey junuc ti much'utic sna'ic sjelubtasele, mu ya'uc c'usi yalic. Ac'u sc'oponic Riox ta yo'onic yu'un cha'i onox ti Rioxe. ²⁹Ja' no'ox yech ti much'utic chalic c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, ac'u c'opojuc cha'vo' oxvo'uc. Li yane ac'u ya'iic mi xco'olaj xchi'uc sc'op Riox ti c'usi iyalique. ³⁰Ti much'utic tey chotajtique, mi oy c'usi ch-albatic junuc yu'un ti Riox uque, ja' ac'u c'opojuc, ac'u yicta sba ti much'u yolel chc'opojic. ³¹Xu' xavalic acotolic ti c'usitic chayalbeic ti Rioxe, pero slajel lajel xac'opojic yo' bal xava'iic acotolique, yo' sjunul o avo'onic xapasic c'usi tsc'an ti Rioxe. ³²Ti much'u yolel chc'opojic mu persauc chal scotol. ³³Ti Rioxe mu sc'an mi yech no'ox xivotslajetotique. Ja' tsc'an ti slajel lajel chic'opojotic.

Li yan xch'unojic sc'op Rioxe lec yich'oj smelolic, yech'o un ja' yech tsc'an chavich' amelolic uc. ³⁴Li antsetique ch'an chiicuc c'alal cha'iic li sc'op Rioxe yu'un ma'uc yabtelic ta xchanubtasvanic chac c'u cha'al yaloj onox ti Rioxe. ³⁵Mi oy c'usi tsjaq'uique, xc'ot sjac'be smalalic ta snaic. Yu'un ma'uc yech smelol mi ja'o chc'opoj ants c'alal tsoboloxuque.

³⁶Vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox li' ta Corintoe, na'ic me ti mu vo'oticoxuc ba'yi avalique, xchi'uc ti mu atuquicuc no'ox ach'unojique. ³⁷Ti much'utic chal yalojic ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, ti much'utic chp'ijubtasat yalojic yu'un ti Ch'ul Espiritue, ac'u yalic ti ja' smantal Cajvaltic li c'usi lajts'ibabeic tale. ³⁸Mi oy much'u mu xch'une, mu xach'unbeic li c'usi chal uque.

³⁹Vo'otic ti jchi'il jbatie ta xch'unel li sc'op Rioxe, sjunul me avo'onic xavalbeic ti Ch'ul Espiritue ti ac'u yac' avalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o c'ope, mu me xapajesic. ⁴⁰Ja' no'ox ti ich'bil smelol xapasique. Slajel lajel xac'opojic.

Ja' li' yaloj ti ta onox xicha'cuxiotique

15 Vo'otic ti jchi'il jbatie ta xch'unel li sc'op Rioxe, ta jyules ta ajolic ti ja' chac' jxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltice Jesuse ti lalalbeic onoxe. Ti c'alal lalalbeique, ach'unic, muc bu avictaoy abaic. ²Mi j'ech'el ach'unojic ti ja' chac' jxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltice Jesuse chac c'u cha'al lalalbeique, chacuxiic ta sbatel osil. Yan ti mi i'ie, mu xacuxiic ta sbatel osil.

³Ja' tsots sc'oplal ti lalalbeic ti c'usi ca'yoje, ja' ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti Cristoe chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe. ⁴Ja' ti imuquee, ja' ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ta yoxibal c'ac'al chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe. ⁵Lalalbeic ti ba'yi iyac' sba iluc ta stojol li Pedroe, ti ts'acal to iyac' sba iluc ta stojol jayvo' ti yajchanc'optaque. ⁶Ts'acal to iyac' sba iluc ta stojol más ta vo'ob cien jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Ti much'utic iyilique oy to cuxulic, ichamic xa jlom. ⁷Ts'acal to iyac' sba iluc ta stojol li Jacoboe. Ts'acal to iyac' sba iluc ta stojol scotol li apoxtoletique.

⁸Slajeb xa iyac' sba iluc ta jtojol li vo'one. Co'olon xchi'uc jyalel unen ya'el. ⁹Yu'un más mu c'u jtu chca'i chac c'u cha'al li yan apoxtoletique. Ma'uc yech smelol ya'el ti "apoxtol", xi'utate yu'un iquibajin tajmec li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. ¹⁰Ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti liyic' ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje. Mu yechuc no'ox ti lec yo'one, más xa litun yu'un chac c'u cha'al li yan-

tique. Pero mu jtucuc no'ox, ja' ta syu'el ti Rioxe. ¹¹Ac'u mi vo'on, ac'u mi ja' li yane, jtos li c'usi chalcaticotique, ja' li sc'op Riox ach'unojique.

¹²La'albatic xa ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Cristoe. ¿C'u yu'un chavalic jlom ti mu xcha'cuxi loq'uel ti ánimaetique? ¹³Ti yechuc xavalique, muc xcha'cuxi ti Cristoe. ¹⁴Ti ichamuc o ta jmoj ti Cristoe, mu c'usi bal o chalcaticotic ti c'usi yaloje, mu c'usi bal o ach'unojic ti yechuque. ¹⁵Vo'otitic jnopc'opoticotic ya'el bi'a ti icalticotic a'yuc ti Riox ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenale. Ti yechuc xavalique, yu'un muc bu ispas ya'el ti Rioxe. ¹⁶Ti yechuc ti muc bu ta xcha'cuxi ti ánimaetique, muc xcha'cuxi ti Cristoe. ¹⁷Ti ichamuc o ta jmoj ti Cristoe, mu c'usi bal o ach'unojic ti ja' chac' jxulejaltic ta sbatel osile. Tiq'uiloxxoc to ta mulil ti yechuque. ¹⁸Ti yechuc xavalique, ti much'utic yich'o-jic ta muc' Cristo ti c'alal ichamique, ba yich'ic castico ti yechuque. ¹⁹Ti ja'uc no'ox jpatoj o co'ontic chisq'uelotic ti c'u sjalil cuxulotic li' ta sba balamile, vo'otic más abol jbatie ti yechuque yu'un lo'lobilotic ya'el.

²⁰Ta meler ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Cristoe. Ja' primero i'ach'ub spat xocon. Ja' no'ox yech ta xcha'cuxiic scotol ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti c'alal ichamique. ²¹Ta scoj jun vinic ti chichamotique, ja' no'ox yech ta scoj jun vinic ti chicha'cuxiotique. ²²Ti chichamotique, ja' ta scoj ti Adane. Ti chicha'cuxiotique, ja' ta scoj ti Cristoe. ²³Ja' yech xcholet ta xbat. Primero i'ach'ub spat xocon ti Cristoe ti c'alal icha'cuxie. Ti c'alal xcha'sut tale, chicha'cuxiotic uc, ja'o ch-ach'ub jpat jxocontic vo'otic li xch'amalotique. ²⁴Ts'acal to ta xch'aybe sc'oplal ti much'utic chcrontainone, mi crixchano, mi pucuj. Ja'o xa chiyac'otic entrucal

ta stojol Jtotic Riox ta vinajel vo'otic ti quich'ojtic ta muq'ue. Ja'o xa chljaj li balamile. ²⁵Ti Cristoe yu'un onox ja' tspas mantal ti c'u sjalil xch'unbat o smantal yu'un scotol li scrontae. ²⁶Ti slajeb chopol chile, ja' ti jna' xichamotique. Ja' ta xch'ay, yech'o un mu xa much'u ta xcham. ²⁷Ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti ja' ch-ac'bat spas ta mantal scotol ti Ch'amalile, pero muc bu tspas ta mantal ti Stote. Yu'un ja' ta syu'el Stot ti xu' tspas mantal ti Cristoe. ²⁸Ti c'alal xcuch yu'une, ja'o chlic yac' sba ta pasel ta mantal yu'un ti Stote, yu'un ja' ta syu'el Stot ti icuch yu'un spasel ta mantal scotole. Stuc no'ox tspas mantal ti Jtotic Rioxe, mu xa much'u yan.

²⁹Ti yechuc ti mu xcha'cuxi loq'uel ti ánimaetique, ¿c'u ma yu'un ti oy much'u tsloc'ta ta ich'vo' xchi'il ti icham xae? Ti manchuc xch'unojic ti ta xcha'cuxiic loq'uel ti ánimetique, mu spasic yech ti yechuque.

³⁰Ti yechuc ti mu xicha'cuxiotique, yech no'ox abol jba ta yalel a'yuc sc'op Riox ti yechuque. ³¹Ti x'elan chcale, yu'un avil atuquic ti jutuc xa mu lilaj ju-jun c'ac'al ti c'alal ay cal ava'iic li sc'op Rioxe. Yech o c'al tana. Ja' no'ox jpatoj o co'on ti ach'unojique. ³²Li crixchanoetic li' ta jteclum Efesoe co'ol xchi'uc jti'aval chon yu'un chiscrontainic. Ti yechuc ti mu xicha'cuxiotique, yech chcac' jvocol ti yechuque. Xu' xcal chac c'u cha'al chal jlom li crixchanoetique: "Ve'licotic, cuch'tic ti c'usi tsc'an co'ontique. Mi lichamotic oc'ob cha'eje, ch'ab xi c'op", xut sbaic.

³³Mu me xach'unic lo'loel. Mi chachi'inic ti much'utic chopol sjolique, chlic avictaic li c'usi lec ach'unojique. ³⁴Yech'o un tsc'an chanopic lec ti c'usi chach'unique. Mu me xasa' amulic. Yu'un oy to mu xach'unic ti oy syu'el ti Rioxe, mu

xach'unic ti chicha'cuxiotique. Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' xaq'uexavic oe.

³⁵Oy nan yech chavalic chac li'i: "¿C'uxi ta xcha'cuxi ti ánimaetique? ¿C'u xa van x'elan ti spat xoconique?" xachiic nan. ³⁶¿Mi'n bats'i mu xul ta ajolic ya'el? Ti c'usitic chats'unique, ba'yi chamuquic yo' xch'i oe. ³⁷Ti c'alal xch'ie, ma'uc xa yech chac c'u cha'al amuquique. Ti c'alal ats'unique, sbec' no'ox, mi trigo, o mi c'usitic yan. ³⁸Ti c'u x'elan spasoj ti Rioxe ja' yech chloc' tal yanal jutos ti c'usi ta jts'unique. ³⁹Jtostic o sbec'tal li c'usitic cuxajtic li' ta sba balamile. Jtos o sbec'tal li crixchanoé, jtos o sbec'tal li c'usitic xcotete, jtos o sbec'tal li choye, jtos o sbec'tal li mute. ⁴⁰Ja' no'ox yech li c'usitic oy ta vinajele, mu xco'olaj xchi'uc li c'usitic oy li' ta sba balamile. Li c'usitic oy ta vinajele jtos o slequil. Li c'usitic oy ta sba balamile jtos o noxtoc. ⁴¹Jtos o xojobal li c'ac'ale, jtos o xojobal li jch'ulme'tique, jtos o xojobal li c'anaetique. Li c'anaetique mu xco'olaj xojobal jup'ej. ⁴²Ja' no'ox yech ti c'alal xcha'cuxi ti ánimaetique, jtos o xa spat xoconic. C'alal imucatique, ic'a'ic. Ti c'alal xcha'cuxi-ique, mu xa sna' xc'a'. ⁴³Ti imucate, mu xa c'u stu. Ti c'alal xcha'cuxie, lec xa tajmec. C'alal imucate, ch'abal yip. Ti c'alal xcha'cuxie, oy xa yip. ⁴⁴Li jpat jxocontic chmuquee scuenta no'ox sba balamil. Ti c'alal xicha'cuxiotique, scuenta sbatel osil. Yech'o un oy jpat jxocontic scuenta sba balamil, oy jpat jxocontic scuenta sbatel osil noxtoc.

⁴⁵Ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti ivuch'tabat sni' ti primero vinique, ja' ti Adane, icuxi. Yan ti much'u ts'acal to itale, ja' ti Cristoe, ja' chac' jcuexlejaltic ta sbatel osil yu'un cuxul o ti stuque. ⁴⁶Pero mu ba'yiuc chicuxiotic ta sbatel osile. Ba'yi chicuxiotic li' ta sba balamil, ts'acal to chicuxiotic ta sbatel osil. ⁴⁷Ti primero vinique li' i'aq'ue ta

sba balamile yu'un ta lum ipase. Yan ti much'u ts'alac to itale, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe, ta vinajel ilic tal. ⁴⁸Lavi li'otic to ta sba balamile, co'ol lumotic xchi'uc ti Adane. Ti c'alal xic'ototic ta vinajele, co'ol ach' jpat jxocontic xchi'uc ti Cristoe ti ta vinajel ilic tale. ⁴⁹Yech'o un lavi co'olotic xchi'uc ti primero vinique ti ta lum ipasee, ja' no'ox yech ti c'alal xic'ototic ta vinajele, chco'olaj jpat jxocontic xchi'uc ti Cristoe ti ta vinajel ilic tale.

⁵⁰Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe ava'iic ti mu xu' chba jchi'intic o Riox li jpat jxocontic li'i yu'un sna' xc'a'. Ma'uc scuenta sbatel osil. ⁵¹Chacalbe ava'iic ti c'usi ja'to liyalbe ti Rioxe. Mu jcotolticuc chichamotic, pero chi'ach'ubotic jcotoltic. ⁵²Ti c'usi ora chi'ach'ubotique, ja'o c'alal slajeb xa ch-oq'uesinat cornetae, c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile. Jliquel chi'ach'ubotic, co'ol xchi'uc jmutsel no'ox jsatic. Ja'o ta xcha'cuxiic, ach' xa spat xoconic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti c'alal ichamique. Mi cuxulotic to'ox li vo'otique, chi'ach'ubotic uc. ⁵³Li jpat jxocontic lavi sna' xc'a'e, ja' onox ch-ach'ub, mu xa sna' xc'a'. Lavi chichamotique, chi'ach'ubotic yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. ⁵⁴Ti c'alal xi'ach'ubotique, ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe ti mu xa bu chichamotic ta jmoje. ⁵⁵Icuch xa cu'untic ti sc'oplal ox chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile, ti sc'oplal ox chba quich'tic casticoe. ⁵⁶Ti sc'oplal chba quich'tic casticoe, ja' ijmulintic ti mu xch'un cu'untic li smantaltac Rioxe. ⁵⁷Coliyalbotic ti Rioxe ti mu xa bu chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile yu'un ja' lispojotic ti Cajvaltic Jesucristoe.

⁵⁸Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuque, j'ech'el me xach'unic li sc'op Rioxe, mu

me xavieta abaic. Ja'uc no'ox tunanic yu'un ti Cajvaltique, yu'un ana'ojic ti mu yechuc no'ox chavac' avocolique.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan istsob
staq'uinique ti iscoltaic o ti xchi'ilic
ta xch'unel li sc'op Rioxe**

16 Lavi ajac'becon ta vun ti c'u x'elan chatsobic taq'uin ti chacoltaic o li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ta Jerusalene, li' chacalbeic c'u x'elane. Ja' me yech xapasic chac c'u cha'al icalbeic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta estado Galaciae. ²Ti c'u yepal chata ataq'uinic jujun xemanae, jujun rominco xaq'uejic ti c'u yepal chavaquique ti chacoltaic o li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Tey to xaq'uej ta anaic yo' ti atsobojic xa'ox ti c'alal xiyule. Mu me ja'uc to xba asa'ic ta anil ti c'alal li'on xa'oxe. ³Ti c'alal xiyule, at'ujojic xa'ox ti much'utic chba yaq'uic ta Jerusalene. Vo'on ta jts'ibabe ech'el svunic li jchi'iltactique yo' xilic o ti vo'oxuc ataquic ech'el li taq'uine. ⁴Mi persa vo'on chibate, xu' chixchi'inic ech'el.

**Ja' li' yaloj ti snopoj ti Pabloe ti
chba svula'an jcorintoetic
xchi'uc ti xchi'iltaque**

⁵Chtal jq'ueloxuc, pero ba'yi chi'ech' ta estado Macedonia. Tuc' xa chital o. ⁶Yic'al nan jal chajchi'inic, li' nan ch-ech' cu'un corixmatique. Ti c'alal xiloc' ech'ele, xu' xacoltaicon c'uuc yepal ti bu chibate. ⁷Yu'un mu jc'an ti j'ech'el no'ox be chi'ech'e, ja' ta jc'an ti jal li' chajchi'inic mi yech tsc'an ti Cajvaltique. ⁸Li'on to ta Efesoe, li' ch-ech' cu'un li q'uin Pentecostese. ⁹Yu'un ja'to iquil ti ep much'utic tsc'an chch'unic sc'op Riox li' ta Efesoe, pero ep much'utic chis-crontainic noxtoc.

¹⁰Mi iyul li Timoteoe, junuc me yo'on avu'unic yu'un chtun yu'un ti Cajvaltique chac c'u cha'al li vo'one. ¹¹Yech'o

un mu me xavalic ti mu c'u xtun oe. Ti c'alal sut tale, xavac'beic tal li c'usi chtun yu'un ta bee yo' xul o li'toe. Li' ta jmalaticotic xchi'uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

¹²Li Apolose icalbe ti ac'u taluc svula'anoxuc xchi'uc jayvo'uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, pero mu to xu' yu'un. Tey tsq'uel c'usi ora chtal.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

¹³Q'uelo me abaic, j'ech'el me xach'unic li sc'op Rioxe. Mu me xaxi'ic, mu me xavicta abaic. ¹⁴Li c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic chavalique, ja'uc me yo' xvinaj o ti ac'anoj abaique.

¹⁵Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic ti ja' ba'yi ixch'unic sjunlejic ta na li Estéfanase li' ta estado Acayae. Sjunul yo'onic ta scoltaic li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox li'toe. ¹⁶Yech'o un ja' ta jc'an ti chavich'ic ta muq'ue. Scotol ti much'utic chcoltavanique, ti sjunul yo'onic chtunic yu'un ti Cajvaltique, tsc'an chavich'ic ta muc'.

¹⁷Ti ataquic tal li Estéfanase, xchi'uc li Fortunatoe, xchi'uc li Acáicoe, jun co'on

tajmec. Ja' aq'uexolic ya'el yu'un muc xu' avu'un latal atuquic. ¹⁸Jun co'on ti iyulique. Ja' no'ox yech jun avo'onic uc ti italique yu'un ana'ojic ti ical' xa ti lecoxuque. Ti much'utic ja' yech chtuniqué, ich'ic me ta muc'.

¹⁹Li much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta estado Asiae, chabanicoxuc la xalic. Chabanicoxuc la xalic noxtoc li Aquílae xchi'uc li Prisilae, xchi'uc li much'utic ta stsob sbaic ta ya'iel sc'op Riox ta snae. Lavi co'ol ach'unojic li sc'op Rioxe, sc'anojoxuc. ²⁰Chabanicoxuc la xalic uc li much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta Efesoe. Vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox li' ta Corintoe, tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj abaique.

²¹Vo'on Pabloon ti lajts'ibabeic tal ti chabanicoxuque.

²²Ti much'utic mu sc'anic ti Cajvaltic Jesucristoe ta xich'ic castico. Li vo'otique lec chca'itic ti chac taluc ta ora ti Cajvaltique.

²³Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe. ²⁴Lavi co'ol jch'unojtic ti c'usi yaloje, mu me xch'ay ta ajolic ti jc'anojoxuc acotolique.

**LI'I JA' XCHA'LIQUIL
XA SVUN TI APOXTOL
PABLOE TI ISTS'IBABE TI
MUCH'UTIC XCH'UNOJIC
SC'OP RIOX TA CORINTOE**

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti chcal a'yuc c'usi yaloj ti Jesucristoe. Chajc'oponticotic tal ta vun xchi'uc li Timoteoe, vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox li' ta jteclum Corintoe xchi'uc ta sjunlej estado Acayae. ²Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

**Ja' li' yaloj ti mu xa x'ech' iya'i ti
Pabloe ti c'alal ista ilbajinel ta Asiae**

³Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote, ti chixc'uxubinique, ti ta spat co'ontique. ⁴Ja' ta spat co'ontic ti c'alal ta jtatic ilbajinele yo' jpatbetic o yo'onic uc ti much'utic ta staic ilbajinele yu'un iquiltic xa ti lispatbotic co'ontic ti Rioxe. ⁵Mi abol jbatic tajmec chac c'u cha'al abol sba i'ech' ti Cristoe, más ta spat co'ontic ti Rioxe ja' ti quich'ojtic ta muc' ti Cristoe. ⁶Ti chi'ilbajinatoticotic li vo'oticotique, ja' yo' xavilic o ti ta spat co'ontic ti Rioxe, yo' mu xavicta o abaic mi ataic ilbajinel uque. Ti c'u x'elan ta spat co'onticotic ti Rioxe, ja' no'ox yech ta spat avo'onic uc mi icuch avu'unic ilbajinel chac c'u cha'al chcuch cu'unticotique. ⁷Ti co'ol abol jbatic ta ilbajinele, jna'oj ti co'ol ta spat co'ontic ti Rioxe yo' mu xavicta o abaique.

⁸Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ta xcal ava'iic ti ijta tajmec ilbajinel ta estado Asiae. Mu xa x'ech' ica'i. Ti caloje, tey xa chicham. ⁹Jna'oj ti mu xu' jpoj jbae, tey xa chicham ti caloje. Lec ti ja' yech ijnope, ja' yo'

jch'un o ti ja' no'ox chiscalta ti Rioxe, ja' ti much'u ta xcha'cuxes áni-maetique. ¹⁰Ac'u mi mu xa x'ech' ica'i, pero liscalta ti Rioxe, yech'o ti muc xichame. Jch'unoj ti ja' no'ox yech chiscalta ju'ech'ele. ¹¹Coltaicon ta sc'oponel Riox. Mi epoxuc chac'oponbecon Rioxe, ja' no'ox yech epoxuc "colaval" chavutic ti Rioxe ti c'alal xava'iic ti liscalta xae.

**Ja' li' yaloj ti c'u yu'un muc x'ech'
svula'an ti much'utic xch'unojic
sc'op Riox ta Corinto ti Pabloe**

¹²Li vo'one sjunul co'on chitun yu'un ti Rioxe, jna'oj ti muc bu chilo'lovane. Li c'usitic chcale mu jtucuc no'ox ta jyules ta jol; ja' chisp'ijubtas ti Rioxe. ¹³⁻¹⁴Ti c'usitic lajts'ibabeic tal ta yantic jvune, ja' no'ox yech smelol. Yech'o un muc much'u xu' snopbe yan smelol. Pero ja' ta jc'an ti j'ech'el chach'unic ti jun avo'onic ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesuse ti ach'unic li c'usi chcale. Ja' no'ox yech jun co'on uc yu'un jna'oj ti yech li c'usi lalcalbeique.

¹⁵⁻¹⁶Yu'un jpatoj co'on ti sjunul avo'onic chach'unic li c'usi chcale, yech'o ti ta ox x'ech' jq'ueloxuc ti c'alal lital li' ta estado Macedoniae. Jnopo noxtoc ti ch-ech' jq'ueloxuc ti c'alal xisut ech'ele, ti xu' chacoltaicon c'uuc yepal ti c'alal xibat ta estado Judeae. Ti caloje, lec chava'iic ti chi'ech' cha'ech'ele. ¹⁷Pero mu acotolicuc lec ava'iic. ¿Mi'n anopic ti mu xc'ot li c'usi chcale, ti mu jnop lec ba'yi li c'usi ta jpase? ¿Mi'n anopic ti ja' yechon chac c'u cha'al li yan crixchanoetique ti yech xa ya'el li c'usi chalique, ts'acal to mu xc'ot? ¹⁸Ti Rioxe ana'ojic ti yech li c'usi chale. Ja' no'ox yechon uc, ch'unic ti yech li c'usi chacalbeique. ¹⁹Ti Xch'amal Rioxe, ja' ti Jesucristoe, ti lalcalbeticotic ava'iic c'usi yaloj xchi'uc li Silvanoe, xchi'uc li Timoteoe, yech li c'usi chale. ²⁰Ti c'usitic yaloj chiyac'botic ti

Rioxe, ja' chiyac'botic ti Xch'amale lavi quich'ojtic xa ta muq'ue. "Colaval, Cajval, ti ja' chavac'boticotic o ti quich'ojticotic ta muc' lach'amale", chcctic ti Rioxe. Ti x'elán chalcatique, ja' chcac'tic ta ich'el ta muc' ti Rioxe. ²¹ Ja' chistsatsubtasbotic co'ontic ti Rioxe yech'o ti sjunul co'ontic ta xquich'tic ta muc' ti Cristoe. Ja' list'ujotic ta yajmantal. ²² Liyac'botic seña ti st'ujotic xae. Ti seña ja' ti Ch'ul Espíritue ti tal xchi'inotique. Ja' sliquesb ti c'usi chc'ot quich'tic ta vinajele.

²³ Lavi muc bu ech' jvula'anoxuque, yu'un mu jc'an ti chavat avo'onique. Ti Rioxe yiloj ti yech li c'usi chcale. ²⁴ Ti x'elán chacalbeique, mu'nuc ta jp'is jba ta totil yo' xach'unic o ta persae. Chajcoltaic no'ox yo' más jun o avo'onique. Yu'un jna'oj ti sjunul avo'onic ach'unojic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe.

2 Yech'o ti ijnop ti mu to bu chtal jvula'anoxuque yu'un mu jc'an ti chtal cac' avat avo'onic noxtoque. ² Mi vo'on chcac' avat avo'onique, co'ol ta xcat co'ontic yu'un co'ol muc bu ijpatbe jbatic co'ontic. ³ Yech'o ti ba'yi lalcalbeic tal ta vun ti c'usi chopole ti tsc'an chavalbe abaique, yo' mu xcat o co'on ti c'alal xitale. Jpatoj co'on ti chach'un acotolique yo' co'ol jun o co'ontique. ⁴ Ti c'alal yolel ta jts'iba ti primero jvun lajtacbeic tale, icat co'on tajmec, li'oc', yu'un jna'oj ti chavat o avo'onique, ti chopol chava'iique. Pero mu'nuc capemon. Ti x'elán ijts'ibae, ja' yo' xana'ic o ti jc'anojoxuc tajmeque.

Ja' li' yaloj ti iyac' pertonal ti Pabloe

⁵ Li much'u isa' smule mu jtucuc no'ox liyac' ta at-o'on; layaq'uic ta at-o'on uc. Pero mu'nuc ta jt'ic'be smul ti x'elán chcale. ⁶ Lavi sjalil muc xavaq'uic ochuc ta temploe, ta'luc o. ⁷ Aq'uic xa ta pertonal, patbeic yo'on, naca me yicta sba ta xch'unel li sc'op Rioxe, yu'un chat o yo'on tajmec ti ista smule. ⁸ Tsc'an

chavac'beic yil ti ac'anojique. ⁹ Ti x'elán lajts'ibabeic tale, ja' ta jq'uel noxtoc mi chach'unic scotol ti c'usi chyalbeic ti Cajvaltique. ¹⁰ Mi chavaq'uic ta pertonale, chcac' ta pertonal uc yo' co'ol jun o co'ontique. Mi mu xcac' ta pertonale, yu'un onox muc bu ch'ayem xca'i ya'el ti smule. Yech'o un chcac' ta pertonal ac'u mi ch'abal smul cu'un. Ti Cristoe yiloj ti sjunul co'on chcac' ta pertonale. ¹¹ Ti chcac'tic ta pertonale, ja' yo' mu xcuch o yu'un ti Satanase. Yu'un jna'ojtic ti c'u x'elán chlo'lovane.

Ja' li' yaloj ti muc bu jun yo'on ti c'alal tey ta Troas ti Pabloe

¹² Ti c'alal lic'ot ta jteclum Troase, ti ba cal a'yuc ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, ep ti much'utic tsc'an chch'unique. ¹³ Ac'u mi ep ti much'utic tsc'an chch'unique, pero muc bu jun co'on ica'i, ja' ti muc bu tey c'ot jta li Titoe. Yech'o ti muc bu lijali-je. Ja' no'ox ijc'opon comel ti much'utic xch'unojic sc'op Riox teyo'e, lital ta ora li' ta estado Macedoniae.

Ja' li' yaloj ti i'al yu'un sc'op Riox ti Pabloe yu'un icoltaat yu'un ti Cristoe

¹⁴ Coliyal ti Rioxe ti ja' chiscalta ti Cristoe yo' más xvinaj o ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Co'ol xchi'uc chvinaj smuil nichim. ¹⁵ Lec chil ti Rioxe ti vo'on chcalbe ya'iic sc'oplal ti Cristoe ti much'utic chcuxiic ta sbatel osile xchi'uc ti much'utic ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. ¹⁶ Ti much'utic ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile, mu c'usi bal o cha'iic li sc'op Riox chcalbeique yu'un mu xch'unic. Yan ti much'utic chcuxiic ta sbatel osile, lec cha'iic, ta xch'unic. Pero muc much'u xu' yu'un ta stuque, ja' no'ox mi chcoltavan ti Cajvaltique. ¹⁷ Li vo'one ma'uc yechon chac c'u cha'al li yane ti staqu'in no'ox tsa'ique ti c'alal chalic li sc'op Rioxe. Li vo'one jun co'on ta stojol

ti Rioxe yu'un ja' yajmantalon. Sq'uelo-
jon chca'i ti Rioxe ti c'alal chcal a'yuc
ti c'usi yaloje. Ja' chiscolta ti Cristoe
yech'o ti xu' cu'une.

**Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti
Pabloe ti chal a'yuc ti c'usi
ts'acal to isnop ti Rioxe**

3 ¿Mi'n chanopic ti ta jtoy o jba ti
x'elán icalé? ¿Mi'n mu xana'ic c'u
x'elán li co'one? ¿Mi'n ja' chac'anic ti
chquich' tal jvun ti c'alal xitale yo' xav-
ilic o ti lec jc'oplal chac c'u cha'al tspace
li much'utic chalic yilel li sc'op Ri-
oxe? ¿Mi'n ja' chac'anic ti chavac'becon
avunic yo' xvinaj o ti lec jc'oplal avu'u-
nic chac c'u cha'al ta spasic noxtoc li
yane? ²Mu persauc vun, yu'un vo'oxuc
jvunoxuc ya'el. Ti ach'unojic li sc'op Ri-
oxe, ja' chvinaj o ti lec li c'usi ta jpase. Il-
biloxuc, a'ibiloxuc ti islecubtas avo'onic
ti Rioxe ti c'alal lalcalbeic ti c'usi yaloje.
³Ta avo'onic ists'iba ya'el ti Cristoe, mu
ta jpechuc ton ists'iba. Ma'uc tinta ist-
s'iba o, ja' iyac' achi'inic ti Ch'ul Es-
píritue ti jun xchi'uc ti Riox cuxul ta sba-
tel osile.

⁴Jpatoj co'on ti ja' yech tspace ti Ri-
oxe ti butic chcal a'yuc c'usi yaloj ti
Cristoe. ⁵Ta jtuque mu xu' cu'un. Ja'
chiscolta ti Rioxe. ⁶Ja' listsatsubtas ti Ri-
oxe yech'o ti chcal a'yuc li c'usi ts'acal
to iyale ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osi-
le. Ma'uc chicuxiotic o li smantaltac Ri-
oxe. Ja' chicuxiotic o ti Ch'ul Espíritue
xchi'inojotique. Li smantaltac Rioxe ja'
no'ox chquiltic o ti oy jmultique. Yu'un
ti oy jmultique, sc'oplal ox chi'ochotic ta
c'oc' ta sbatel osil. Lavi xchi'inojotic xa ti
Ch'ul Espíritue, chicuxiotic ta sbatel osil.

⁷Ti c'alal i'ac'bat smantaltac Riox ti
Moisese ti ts'ibabil ta cha'pech tone, iy-
ac' xojobal sat ti Moisese. Ti jtot jme'ti-
cotic ti ta más vo'nee mu stac' sq'uel-
beic sat ti Moisese, ja' ti oy xojobale. Ti
xojobal sate c'unc'un ich'ay. Ac'u mi oy

xojobal sat ti c'alal i'ac'bat li mantale-
tique, pero ja' no'ox chi'ochotic o ta c'oc'
ta sbatel osil, yu'un mu xch'un cu'untic.
⁸Ti iyac' jchi'intic Ch'ul Espíritue ti Ri-
oxe, más to lec yu'un ja' chicuxiotic o ta
sbatel osil. ⁹Li mantaletic ti iyal ti Moi-
sese, lec, pero ja' no'ox chi'ochotic o ta
c'oc' ta sbatel osil. Li c'usi chcale, más
to lec yu'un ta matanal ti ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe, yech'o ti chicuxiotic
ta sbatel osile. ¹⁰Ac'u mi lec li mantale-
tique, pero iquiltic xa ti mu xicuxiotic o
ta sbatel osile yu'un mu xch'un cu'untic.
Ja' toj lec ti ta slequil yo'on ch'abal
jmultic chiyilotic ti Rioxe ti istoj jmultic
ti Cristoe. ¹¹Ac'u mi lec li mantale-
tique, pero jayib no'ox c'ac'al itun cu'untic.
Pero ti ta slequil yo'on ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe, ja' chicuxiotic o ta
sbatel osil.

¹²Ja' jpatoj o co'on, yech'o ti chcal
a'yuque. ¹³Ti Moisese muc x'albat yu'un
ti Rioxe ti ac'u yalbe ti jchi'iltac ta israe-
lale ti ta xch'ay sc'oplal li mantaletique ti
c'alal xtal ti Cristoe. Ti c'alal oy xojobal
sat ti Moisese, isvol ta chajchaj poc' yo'
mu x'ile o ti ta xch'ay xojobal ti sate. Ti
muc xilic ich'aye, ja' seña ti muc x'albat
ya'iic ti ta xch'ay onox sc'oplal li man-
taletique. ¹⁴Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe
ti muc x'albatique, yu'un ilbilic onox ti
mu sc'an xch'unique. Ja' yechic li jchi'il-
tac lavie, mu xa'ibeic smelol li c'usitic
sts'ibaoj comel ti Moisese, ja' ti mu
sc'an xch'unique. Ja'to mi ixch'unic ti ja'
no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cristoe, chloc'
li c'usi chmacatic o ya'ele. ¹⁵Yu'un c'alal
chich' q'uelel li smantaltac Riox ta stem-
ploique, mu xilic ti mu xcuxiic o ta sba-
tel osile. ¹⁶Mi iyictaic xch'unel ti ja' ta
xcuxiic o ta sbatel osil li mantaletique,
mi ja' lic yich'ic ta muc' ti Cajvaltuc Je-
suse, chlic ya'ibeic smelol scotol. ¹⁷Mi
chich'ic ta muc' ti Cajvaltuc Jesuse, ta
xchi'inatic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti
jun xchi'uc ti Cajvaltuc Jesuse. Ti c'alal

xchi'inate, chul ta sjolic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil ti iyich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ti ma'uc chcuxiic o li mantaletique. ¹⁸Li vo'otique xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espiritue, mu xa c'usi smacojotic ya'el. Ja' chac c'u cha'al li nene ti co'ol xchi'uc c'ac'al c'alal xch'amojbe li xojbale. Ja' no'ox yech ta xco'olaj co'onotic xchi'uc ti Cajvaltic mi quich'ojtica ta muq'ue yu'un yantic ta xcom cu'untic li c'usitic chopole. Ja' chiscaltaotic ta scomtsanel ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltic.

4 Lavi sc'anojon ti Rioxe, ja' listac ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje, yech'o ti mu xquicta jbae. ²Ma'uc ta jpas li c'usi q'uexlal sba ta pasele. Muc bu chilo'lovan. Li vo'one ja' chcal a'yuc ti c'usi yaloj ti Rioxe. Muc bu ta jch'aybe smelol, muc bu ta jp'oles yu'un sq'uelojon chca'i ti Rioxe. Ti much'utic cha'lique tsna'ic ti naca yech li c'usi chcale. ³Ti much'utic mu xa'ibeic smelol ti c'alal chcalbe ya'iic ti ja' no'ox chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, ja'ic ti much'utic sc'oplal onox ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. ⁴Ti mu xa'ibeic smelole, ja' chpajesatic yu'un ti much'u scuentainoj li sba balamile, ja' ti pucuje, yech'o ti mu xch'unic ti ja' no'ox chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cristoe ti jun xchi'uc ti Rioxe. ⁵Ma'uc jc'oplal jtuc ti chcale; ja' sc'oplal ti Jesucristoe ti stuc no'ox tsc'an chquich'tic ta muq'ue. Vo'oxuc chitun avu'unic yu'un ja' yech tsc'an ti Cristoe. ⁶Ti Rioxe ti iyal ti oyuc sac osile, ja' lisp'ijubtasotic ta ya'ibel smelol ti ja' onox Riox ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti ta xcuch cu'untic scotol ti jch'unojtic ti ja' chiscaltaotic ti Rioxe

⁷Ti chcal a'yuc c'usi yaloj ti Jesucristoe, mu'nuc tsotson tajmec. Yu'un li jpat jxocontique co'ol xchi'uc jun p'in ti mu c'usi xcuch yu'une. Lavi cuhem cu'une, chvinaj ti ja' chiscalta ti Ri-

oxe. ⁸Ac'u mi abol jba ta ilbajinel, pero mu xquicta o jba. Ac'u mi ch'abal c'usuc cu'un, pero ta onox jta, mu xcat o co'on. ⁹Ac'u mi xicrontainat tajmec, pero sq'uelojon ti Rioxe. Ac'u mi chcuch xa yu'unic yilel pero mu xcuch yu'unic. ¹⁰Buyuc baticon ta jta jcrona chac c'u cha'al ista srona ti Jesuse. Pero cuxulon to, ja' chvinaj o ti cuxul ti Jesuse, ja' chixchabi. ¹¹Ti c'u sjalil cuxulone sc'oplal chimile, ja' jmulinoj yu'unic ti chcal a'yuc ti ja' chac' jcxulejaltic ti Jesuse. Lec ti ja' yech oy jc'oplale yo' xvinaj o ti cuxul ti Jesuse, ti sq'uelojone, yu'un cuxulon to. Li jpat jxocontique li' onox ta xlaje. ¹²Ti abol jba ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, ja' yo' xacuxiic o ta sbatel osil li vo'oxuc uque.

¹³Ja' yechon chac c'u cha'al ti much'u ists'iba li sc'op Rioxe: "Yu'un jch'unoj ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Rioxe, yech'o un persa chcal a'yuc", xi. Ja' yechon uc, persa chcal a'yuc. ¹⁴Yu'un jch'unoj ti Riox ixcha'cuxes ti Cajvaltic Jesuse, yech'o un jpatoj co'on ti ta onox xixcha'cuxes uque yu'un quich'oj ta muc' ti Jesuse. Tsobol chiyic'otic ochel ta stojol. ¹⁵Ti chi'ilbajinate, ja' yo' xacuxiic o ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Mi i'epaj li much'utic ta xch'unique, más xa ep ti much'utic "colaval" chutic ti Rioxe. Ta x'ich'e ta muc' ti Rioxe.

¹⁶Yech'o ti mu xquicta jbae. Ac'u mi chimolib xa, pero li co'one xu' to ya'el jujun c'ac'al. ¹⁷Li ilbajinele jliquel no'ox. Ti lequilal chc'ot jtatic mu xlaj ta sbatel osil. ¹⁸Yech'o ti muc bu chcat o co'on li c'usitic chtal ta jtojole yu'un chljach'uc. Ja' jpatoj o co'on ti c'usitic mu to bu quiloje, yu'un mu sna' xlaj ta sbatel osil.

5 Li jpat jxocone lum onox yech'o ti muc bu jal cuxulone. Ti c'alal xichame, jna'oj ti chba jchi'in ti Rioxe yo' bu spasoj ti jna ta sbatel osile. ²Lavi li'on

to ta sba balamile, abol to jba ta ilbajinel, yech'o un xu' xa ya'el ti teyon ta vinajele. ³Yu'un li ta vinajele cuxulon ta sbatel osil, mu xa bu chicham. ⁴Li vo'one quechel to jvocol yu'un jna'oj ti ta onox xichame. Yech'o ti ja' xa ta jc'an li jpat jxocon ti mu sna' xchame yo' ti cuxulon o xa ta sbatel osile. ⁵Ja' onox yech snopoj ti Rioxe ti chicuxiotic ta sbatel osil ti c'alal liyic'otique. Ti iyac' jchi'in-tic ti Ch'ul Espiritue, ja' seña ti ta onox xc'ot yeche.

⁶⁻⁷Yu'un jna'oj ti xchi'inojon ti Cajvaltic Jesuse ti c'u sjalil cuxulone, yech'o un ja' tsots o co'on ac'u mi mu to bu quilojbe sat. Ti c'alal xibat ta vinajele, chc'ot cojtiquin, ta jchi'in ta sbatel osil. ⁸Ja' jpatoj o co'on. Yech'o ti más lec mi lichame, yu'un ja' chcom li jpat jxocone, ja' chba jchi'in ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. ⁹Muc ta ael mi cuxulon, o mi xicham, ja' no'ox ta jc'an ti lec chiyil scotol c'ac'ale. ¹⁰Ti Cristoe ta jujuntal chiyalbotic mi ijch'untic scotol li c'usi liyalbotique, o mi muc bu ijch'untic scotol c'alal li'otic ta sba balamile. Ja' yech chistojotic ya'el ti c'u x'elan li'ech'otique.

**Ja' li' yalaj ti lec xa xquil
jbatic xchi'uc ti Rioxe ti
iquich'tic ta muc' ti Cristoe**

¹¹Yu'un jna'oj ti chistojotic ya'el ti Cajvaltic Jesuse, yech'o ti chcal ava'iic c'u x'elan li co'one yo' xana'ic o ti yech li c'usi chacalbeique, yo' ti mu xlo'ilaj o avo'onique. Ti Rioxe yilaj c'u x'elan li co'one. Ti caloje, avilojic uc. ¹²Ti chacalbeic c'u xi'elane, mu'nuc ta jtoy jba. Chcal no'ox ava'iic yo' mu c'usi xal o avo'onique, yo' xana'ic o c'u x'elan chatac'beic ti much'utic tsc'anic no'ox ich'el ta muq'ue, ti muc ta ael cha'iic ti tsc'anic lecubtasbel yo'onique. ¹³Mi chalic ti yu'un chuvajon ti c'u x'elan chic'opoje, teyuc yalic, yu'un ja' ta jch'un c'usi chiyalbe ti Rioxe. Mi

chalic ti naca no'ox chajlo'loic o ti lec chic'opoje, teyuc yalic, yu'un vo'oxuc ac'uxubinelic ti chcal ava'iic li sc'op Rioxe. ¹⁴Ti jsujoj jba ta yalel a'yuc c'usi yalaj ti Cristoe, yu'un jna'oj ti sc'anojone. Stuc no'ox icham, ja' istoj jmultic ta jcotoltic. Yech'o ti jcotoltic lichamotic ya'el chil ti Rioxe. ¹⁵Ti icham ta scoj jmultic jcotoltic ti Cristoe, ja' yo' mu xa jch'untic o li c'usitic chal co'ontique ti c'u sjalil li'otic ta sba balamile. Ja' ac'u jch'untic ti c'usi lec chile yu'un ja' icham icha'cuxi yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. ¹⁶Yech'o un li vo'one mu c'u jcuenta o c'u x'elan li much'utic ta jta ta c'oponele. Ma'uc xa yechon chac c'u cha'al li much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe ti tsc'an cha'iic c'u x'elan li crixchanoetique. Li vo'one ja' no'ox lec chca'i mi yich'ojic ta muc' ti Cristoe. Ti vo'nee caloj ti jlo'lovanej ti Cristoe, pero lavie ma'uc xa yech chcal yu'un jna'ojbe xa c'u x'elan yo'on. ¹⁷Vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe, ma'uc xa yech ta jnoptic chac c'u cha'al ijnoptic ti ta vo'nee. Yu'un naca xa lec li c'usitic ta jnoptique. Co'ol xchi'uc li'ach'ubotic ya'el.

¹⁸Ti li'ach'ubotic ya'ele, ja' ispas ti Rioxe yu'un ilecub o co'ontic ti iquich'tic ta muc' ti Cristoe, yech'o ti lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe. Ja' chcalbe ya'iic ti xu' chlecub yo'onic li yantic uque yo' lec xil o sbaic xchi'uc ti Riox uque. ¹⁹Yech'o ti itaque tal yu'un Riox li' ta sba balamil ti Cristoe. Yu'un ja' tsc'an ti ac'u lecubuc yo'on scotol li crixchanoetique. Yu'un mu sc'an xac'be castico yu'un smulic. Yech'o ti listac ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje, ja' ti xu' chlecub o yo'onique. ²⁰Vo'on sq'uexolon ya'el ti Cristoe. Li c'usi chcalbe ya'iic li crixchanoetique, ja' chal ya'el ti Cristoe yu'un ja' tsc'an ti Rioxe ti lec xil sbaic xchi'uc li crixchanoetique. ²¹Ti Rioxe ja' iyac'be stoj jmultic ti Cristoe ti ch'abal smule. Ti

istoj jmultique, ch'abal xa jmultic chiy-
ilotic ti Rioxe.

6 Lavi tsobol chi'abtejoticotic xchi'uc
ti Rioxe, chcal ava'iic uc ti mu me
yechuc no'ox ti ta slequil yo'on lay-
iq'uique. ² Yu'un ja' yech yaloj chac li'i:
Ti c'alal sta yora chcac' cuxlejal ta sbatel
osile,
ta slequil no'ox co'on chcac'be scuxle-
jalic ti much'utic tsc'anique,
xi ts'ibabil. Lavie yora xa ti chac'anique,
yora xa ti chac' acuxlejalic ta sbatel
osile.

³ Lavi co'ol chi'abtejoticotic xchi'uc ti
Rioxe, mu jc'an mi oy much'u ta jta
jmul ta stojole. Yu'un ja' mu jc'an ti
chopol chbat cu'un sc'oplal ti Rioxe.
⁴ Yu'un ja' chitun yu'un, ja' ta jc'an ti
ac'u vinajuc ti lec chbat cu'un li c'usi
yalojbon ti chcal a'yuque. Li ilbajinele
chcuch cu'un scotol. Ac'u mi abol xa jba,
ac'u mi ch'abal xa c'usuc cu'un, chcuch
cu'un. ⁵ Ac'u mi xquich' arisial, ac'u mi
chisti'quic ta chuquel, ac'u mi x'avla-
jetic xa ta jpat ta jxocon li crixchanoe-
tique, ac'u mi tsots li abtele, ac'u mi
oy mu xivay sjunul ac'ubal, ac'u mi oy
bu mu jta jve'el, chcuch cu'un scotol.
⁶ Ja' no'ox chcac' iluc ti mu jc'an jpas li
c'usi chopole, ti chul ta jol c'usi lec chil
ti Rioxe, ti cuhem cu'un scotole, ti lec
co'one, ti xchi'inojon ti Ch'ul Espiritue,
ti chic'uxubinvane. ⁷ Li c'usi chcale yech.
Ja' chcac' iluc ti chiscolta ti Rioxe.
Lec ta jtac'be c'usitic chal ti much'u-
tic sc'ac'alon yo'onique. Tuc' chcalbe ti
much'utic chopol c'usitic tspasique. ⁸ Ja'
ta jc'an ti lec chbat cu'un li c'usi yalo-
jbon chcal a'yuque, ac'u mi ich'bilon ta
muc', ac'u mi ch'abal, ac'u mi oy much'u
lec c'usi chiyalbe ta jpat ta jxocon, ac'u
mi oy chopol. "Le'e jlo'lovanej", ac'u
mi xi jc'oplal, pero ta onox xvinaj ti
yech li c'usi chcale. ⁹ Ac'u mi chalic ti
muc much'u ta xch'un li c'usi chcale,
pero ep xa much'utic ixch'unic. Ac'u mi

snopojic ti chismilique, pero cuxulon to.
Ac'u mi chalic ti chiyac'be castico ti Ri-
oxe, pero muc bu chiyac'be. Naca no'ox
chisp'ljubtas, mu'nuc chismil. ¹⁰ Ac'u mi
chalic ti chcat co'one, pero jun co'on sco-
tol c'ac'al. Ac'u mi toj me'onon chiyilic,
pero ep xa much'utic icac'be sc'ulejalic
ya'el scuenta sbatel osil. Ac'u mi ch'abal
c'usuc cu'un chiyilic li' ta sba balamile,
pero jc'ulejon chca'i yu'un ja' chiyac'be
ti Cajvaltique.

¹¹ Vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox ta
Corintoe, jamal lacalbeic scotol li c'usitic
ta jnope, ti c'u x'elan co'one. ¹² Mu c'usi
ti muc xacalbeique. Pero li vo'oxuque
muc bu más ac'anojicon. ¹³ Li vo'oxuque
co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'i, yech'o
un ja' tsc'an ti chac'anicon uque.

Ja' li' yaloj ti stemplootic Riox ya'el li vo'otique

¹⁴ Mu me c'usi co'ol xanop xchi'uc li
much'utic mu to ta xch'unic li sc'op
Rioxe. Ja' no'ox yech noxtoc, mu me
xanupun achi'uquic. Yu'un li much'utic
lec xa yo'onique ma'uc yech ta snopic
chac c'u cha'al ta snopic li much'utic
chopol sjolique. Ja' chac c'u cha'al li sac
osile ti ch'acal xchi'uc li ic' osile. ¹⁵ Ja'
no'ox yech ti Cristoe mu co'oluc sjolic
xchi'uc ti pucuje. Yech'o un mu co'oluc
joltic xchi'uc ti much'utic mu to ta xch'u-
nic li sc'op Rioxe. ¹⁶ Ja' chac c'u cha'al ti
parte yeclexail ti santoetique, parte nox-
toc stemplo ti Rioxe. Li vo'otique stem-
plootic Riox ya'el ti cuxul ta sbatel osile.
Yu'un yech onox yaloj ti Rioxe:
Li jch'amaltaque ta jchi'inic o.
Vo'on chiyich'ic ta muc'.
Ja' no'ox yechon uc, jc'anojic, xi. ¹⁷ Ja'
yech yaloj noxtoc:
Mu me xapasic li c'usitic chopole chac
c'u cha'al tspasic li much'utic mu
xiyich'ic ta muqu'ue.
Ictaic spasel li c'usitic chopole yo' ti
xaquiq'uiic oe.

¹⁸Vo'on xa chatotinicon, vo'oxuc xa jcremoxuc jtseboxuc, xi ti Cajvaltique ti ja' scuentainoj scotole.

7 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ja' jc'oplaltic yu'un xch'amalotic xa. Yech'o un ja' tsc'an ti ac'u quictatic scotol li c'usitic ta soc o joltique xchi'uc li c'usitic ta soc o jpat jxocontique. Mi icom scotole, naca lec c'usitic ta jpastic. Ja' chv-inaj o ti quich'ojtic ta muc' ti Rioxe.

Ja' li' yalaj ti ja' jun o yo'on ti Pabloe ti isnopic c'usi ta cha'leel ti much'u ista smul tey ta Corintoe

²Ta sjunuluc me avo'onic xava'iic li c'usi chcale. Mi junuc muc much'u iy-icta sba cu'un. Muc much'u ijsocbe sjol. Muc much'u iqucl'anbe staq'uin. ³Ti x'elan chcale, mu'nuc oy c'usi chopol avalojbecon. Lactalbeic xa ti jc'anojoxuc tajmeque. Mi lachamique, más lec cham- icon uc. Mi cuxuloxuc toe, lec mi cuxu- lon to uque. ⁴Jna'oj ti chach'unic li c'usi chcale, yech'o ti sjunul co'on chcalulan ac'oplalique. Ac'u mi abol jba tajmec, pero jun co'on avu'unic.

⁵Ti c'alal liyul li' ta Macedoniae, muc bu jun co'on yu'un ijta tajmec ilba- jinel. Icat co'on noxtoc. ⁶Ti Rioxe ta spatbe yo'on li xch'amaltaque ti c'alal chat yo'onique, yech'o ti lispatbe co'one yu'un isut xa tal li Titoe. ⁷Pero ma'uc no'ox jun o co'on ti isut tale; ja' jun o co'on noxtoc ti apatbeic tal yo'one. Yul yalbon ti chac'an chaq'uelicone, xchi'uc ti chopol ava'iic ti avac'becon cat co'one. Liyalbe noxtoc ti lec ava'iic li c'usi la- jts'ibabeic tale. Ti c'alal ica'ie, bats'i ximuyubaj xa.

⁸Ac'u mi avat o avo'onic ti c'usi la- jts'ibabeic tal ta jvune, pero jna'oj ti leque. Icat o co'on jayib c'ac'al. "Ati chopol la xa'iique", xichi yu'un ica'i ti

avat o avo'onique. Pero lavie ica'i ti mu jaluc avat o avo'onique. ⁹Lavie jun xa co'on avu'unic. Pero ma'uc jun o co'on ti avat avo'onique; ja' jun o co'on ti chopol ava'iic ti much'u oy smul tey- o'e, ti comón anopic ti mu xu' ch-och ta temploe. Ti avat avo'onique, yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. Muc bu isoc o ajolic ti c'usi lajts'ibabeic tale. ¹⁰Ti chcat o co'ontic li c'usi chopol ta jpas- tique, ja' tspas ti Rioxe yo' xquictatic oe. Mi iquictatique, chicuxiotic ta sba- tel osil. Jun co'ontic ta ts'acal. Yan ti much'u ja' no'ox chat o yo'on li c'usitic scuenta sba balamile, ta onox x'och ta c'oc' ta sbatel osil. ¹¹Ti x'elan laspas- beic ti Rioxe, lec xa labatic o. Yu'un ja' avat o avo'onic li much'u oy smul teyo'e, laq'uexavic o, laxi'ic o, ja' xa ac'anic ti lec chaquilique. Más lec ava'iic ti nopuc c'usi chich' cha'leele. Lec ti ja' yech apasique, yech'o un ch'abal xa amulic. ¹²Ti ja' yech lajts'ibabeic tale, yilaj ti Rioxe ti ma'uc ijts'iba o tal ti much'u isa' smule, ma'uc ijts'iba o tal ti much'u isa'bat sc'ac'al yo'one. Ti ijts'iba tale, ja' yo' xana'ic o ti ja' ta jc'an ti lec chabat acotolique.

¹³Lavie mu xa bu chcat co'on avu'u- nic. Pero mu jtucuc ti muc bu chcat co'one. Ja' yech li Tito uque, jun yo'on avu'unic. ¹⁴Ti c'alal mu to'ox chtal sq'ueloxuc li Titoe, icalbe ya'i c'u xa'e- lanic yu'un jna'oj ti chach'unic onox li c'usi lactalbeic tal ta vune. Muc xavaq'uicon ta q'uexlal. Li c'usitic lactal- beique, yech. Ti c'u x'elan icalbe ac'o- plalic li Titoe, yech noxtoc. ¹⁵Yech'o un sc'anojoxuc tajmec yu'un sna'oj ti ach'unic li c'usi layalbeique, xchi'uc ti avich'ic ta muc' ti c'alal ay svula'anox- uque. ¹⁶Mu yechuc no'ox ti jpatoj co'on avu'unique. Yu'un chach'unic scotol li c'usi chacalbeique, yech'o ti jun co'one.

Ja' li' yaloj ti istsob staq'uinic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti iscoltaic ti much'utic iya'iic vi'nale

8 Vo'otíc ti jchi'il jbatíc ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe ava'iic c'u x'elan icoltaatic yu'un Riox ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jujun jteclum li' ta estado Macedoniae. ²Ac'u mi abol sbaic ta ilbajinel, pero jun yo'oníc iyac' staq'uinic ti tscoltaic o ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe yo' bu cha'iic vi'nale, ac'u mi ch'abal c'usuc yu'unic uc. ³Iquil jtuc ti ta slequil yo'oníc iyaq'uic ti c'u yepal iloc' ta yo'oníc jujune. Ma'uc no'ox ti c'u yepal xu' iya'iique, más to ep iyaq'uic. ⁴Pero mu vo'onicon icalbeic. Stuquic liyalbeic ti tsc'an tscoltaic ti jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ti cha'iic vi'nale. ⁵Ti iyac' ep staq'uinique, yu'un ba'yi iyalbeic ti Cajvaltique ti tspasic li c'usi lec chile. Ts'acal to liyalbeic ti ta xch'unic li c'usi icalbeique. Ti iyalbeic ti Cajvaltique, xchi'uc ti liyalbeic uque, yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. Pero muc bu jnopoj ti ja' yech ta spasiq. ⁶Yech'o ti icalbe li Titoe ti ac'u slajesbe stsobel li taq'uín chavaq'uic uque yo' xilic o ti lec avo'oníc uc ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti cha'iic vi'nale. ⁷Scotol li c'usitic yane ach'unic xa. Ach'unojic xa ti oy syu'el ti Rioxe. Xana'ic xa xachanubtasvanic ta sc'op Riox. P'ijoxuc xa, sjunul xa avo'oníc chapasic li c'usitic lec chil ti Rioxe. Xchi'uc ti ac'anojicone. Yech'o un lajesbeic me yaq'uel li taq'uine ti chacoltaic o ti much'utic cha'iic vi'nale.

⁸Muc bu chacaq'uic ta persa; ta xcal no'ox ava'iic yu'un ja' yech ta spasic li yan jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Mi chapasic uque, ja' chvinaj o mi yech ti chac'uxubinvanique. ⁹Ana'ojic ti toj lec yo'on ti Cajvaltíc Jesucristoe. Ac'u mi ja' scuentainoj scotol, pero ta scoj ti sc'anojotic tajmeque, co'ol xchi'uc

me'on yilel ti c'alal i'ay li' ta sba balamile. Ti x'elan ispase, ja' yo' jcuentainitic o scotol uque.

¹⁰Chacalbe ava'iic li c'usi jnopoje. Li vo'oxuque loq'uebal xa jabil lic atsob ataq'uinic ti chacoltaic o li much'utic cha'iic vi'nale, yech'o un chopol mi chaquechanic yaq'uele. Yu'un vo'oxuc ba'yi avalic ti chatsobique, ba'yi lic atsobic. ¹¹Lavi sjunul avo'oníc anopic ti chatsobique, ja' no'ox yech sjunuluc me avo'oníc xalajesbeic yaq'uel. Sjunuluc me avo'oníc xavaq'uic ti c'u yepal xu' avu'unic jujune. ¹²Yu'un mi ta slequil co'ontic chcac'tic ti c'u yepal xu' cu'untique, lec chil ti Rioxe. Muc bu más chisc'anbotíc.

¹³Ti chacalbeic ti sc'an no'ox avo'oníc chacoltaic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu'nuc ja' ta jc'an ti vo'oxuc xa ch'abal c'usuc avu'unic chcome, ti más xa mu c'usi sna'ique. Ja' tsc'an ti co'ol oy c'usuc avu'unic ta acotolique. ¹⁴Li vo'oxuque oy c'usuc avu'unic, yech'o un ac'beic li much'utic ch'abal c'usuc yu'unique yo' co'ol mu c'u xana'ic oe. Ti c'alal ch'abal c'usuc avu'unic uque, ja' xa chaya'beic uc. Más lec ti co'olco'ol xacolta abaique yo' co'ol mu c'u xana'ic oe. ¹⁵Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ti much'utic ep istaic ta tsobele, co'ol yepal iyich'ic xchi'uc ti much'utic jutuc istaic ta tsobele", xi ts'ibabil.

¹⁶Coliyal ti Rioxe ti lec yo'on ac'bil li Titoe ti co'ol teyoxuc ta co'onticottique. ¹⁷Li Titoe ixch'un li c'usi icalbee. Xchi'uc c'usuc, teyoxuc ta yo'on yech'o ti sjunul yo'on chtal svula'anoxuque.

¹⁸Cha'vo' ta xtalic. Li june ja' li much'u ya'yojbeic sc'oplal scotol li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti lec sna' yalbel smelol li sc'op Rioxe. ¹⁹Ja' it'uje yu'un scotol li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti ta jchi'in ech'el ta yaq'uel li taq'uine mi laj atsobique. Ti

vo'on chba cac' li taqu'ine, mu'nuc ta jc'an o ich'el ta muc'. Ja' chcac' ta ich'el ta muc' ti Cajvaltique yo' xvinaj o ti jc'anojic ti jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ti cha'iic vi'nale. Lec ti chiyac'beic ech'el jchi'ile. ²⁰Yu'un mu jc'an mi oy much'u chisa'be jmule yu'un ti chquich' ech'el li epal taqu'ine. ²¹Li c'usi ta jpase ja' ta jc'an ti lec chil ti Rioxe xchi'uc li crixchanoetique.

²²Li Titoe ja' ta xcac'be tal xchi'in noxtoc li jun jchi'iltic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti quiloj xa jay'ech'el ti oy ta yo'on chiscoltae. Lavie sjunul yo'on chtal, yu'un spatoy yo'on ti chavaqu'ic onox li taqu'ine. ²³Mi oy much'u ta sjac' c'usi yabtel li Titoe ti c'alal xule, albeic ti ja' jchi'il jbatotic ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, ti co'ol chitunoticotic avu'unique. Ja' no'ox yech mi oy much'u ta sjac' c'usi yabtel li cha'vo' xchi'il li Titoe, albeic ti ja' it'uje yu'un li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti ilbilic ti sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti Cristoe. ²⁴Aqu'ic iluc ti ac'anojic li much'utic tey chule yu'un chc'ot yalbeic ac'oplalic ti jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox yo' bu iliquic tale. Yu'un me calojbeic ti lec avo'onic li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ti butic ta stsob sbaique.

9 Mu xa persauc chacalbeic tal ta vun ti chacoltaic ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti cha'iic vi'nale. ²Yu'un jna'oj xa ti lec avo'unique. Icalbe xa ya'iic li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox li' ta Macedoniae ti iloc' xa jabil lic atsob ataqu'unique, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta estado Acayae. Ti c'alal iya'iic chac taje, ep xa much'utic lic stsob staqu'unic uc. ³Ta jtac jelavel tal yoxva'alic, ja' chtal scoltaoxuc ta stsobel lataqu'unique. Ti c'alal xiyul li vo'one, ja' ta jc'an ti chapal xa'ox avu'unic li taqu'ine chac c'u cha'al calojbeic li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox li' ta Macedoniae. Mu me yechuc no'ox

ti icalbe ac'oplalique. ⁴Ti c'alal xitale, yic'al jchi'in tal jayvo'uc li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox li' ta Macedoniae. Mi mu to'ox bu chapal avu'unic chul jtae, chavaqu'icon ta qu'uelxal, chaqu'uxavic uc, yu'un calojbeic ac'oplalic. ⁵Yech'o ti icalbe ya'iic li oxvo'e ti ac'u jelav'icuc tal scoltaoxuc ta stsobel li taqu'ine ti avalojic onox chavaqu'ique. Mi chapal xa'ox avu'unique, ja' chvinaj o ti anop atuquic ti chavaqu'ique, ti mu vo'onicon lajsujique.

⁶Co'ol xchi'uc li much'u jutuc no'ox ta sts'un li c'usi ta sts'une, jutuc no'ox chloc'. Yan mi ep ists'une, ep ta xloc'.

⁷Yech'o un jujuntal xanopic ti c'u yepal chavaqu'ique. Sjunul me avo'on xavaqu'ic, mu me ta sujeluc, yu'un li much'u sjunul yo'on chac' li c'usuc yu'une, ja' c'ambil yu'un ti Rioxe. ⁸Ti Rioxe oy syu'el, xu' chayac'beic li c'usitic ta xtun avu'unique, yo' mu c'usi palta chava'iic oe, yo' xacoltavanic oe. ⁹Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Ti much'u ta xch'ac ta o'lol li c'usuc yu'une,

ti chac'be li much'utic ch'abal c'usuc yu'une,

más to ta x'ac'bat yo' xcoltavan o scotol c'ac'ale,

xi ts'ibabil. ¹⁰Q'uelavilic, li c'usitic ta jts'untique ta sts'ites ti Rioxe yo' oy o jve'eltique, yo' oy o jts'unubtic noxtoque. Ja' no'ox yech noxtoc chayac'beic li c'usitic ta xtun avu'unique, ta sp'oles yo' xacoltavanic oe, mu'nuc ja' yo' oy o ave'elic atuquique. ¹¹Más to ep chayac'beic c'usuc avu'unic ti Rioxe yo' ep xacoltavanic oe. Ti c'alal xc'ot jbechbeic li taqu'in ti atsobique, "colaval", xutic ti Rioxe ti ep acoltaique. ¹²Lavi chacoltaic ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ta staic li c'usitic ta xtun yu'unique. Ja' no'ox yech "colaval", xutic tajmec ti Rioxe. ¹³Lavi chacoltaique, "colaval", xutic ti Rioxe yu'un chilic ti chach'u-

nic c'usi yaløj ti Cristoe. Ja' no'ox yech jun yo'onic avu'unic uc scotol ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti butic jteclumal nacajtique. ¹⁴Lavi ep chacoltaique, chlic sc'anoxuc. "Colaval ti ayulesbe ta sjolic ti chiscoltaoticotic ti much'utic ma'uc jchi'ilticotic ta jurioale ti yich'ojot xa ta muq'ue", xutic ti Rioxe. ¹⁵Coliyal ti Rioxe ti ta slequil yo'on slecubtasoj co'ontic jcotoltique. Mu xlanj ta alet c'u slequil yo'on ti Rioxe.

Ja' li' yaløj ti iyal ti Pabloe ti ja' ac'bil scuentain jcorintoetic yu'un ti Rioxe

10 Vo'on Pabloon, oy c'usi chacalbeic. C'un no'ox chajc'oponic tal chac c'u cha'al c'un chisc'oponotic ti Cristoe. Yu'un ca'yoj ti chavalic ti ja' no'ox lec chic'opoj ti c'alal li' jchi'ucoxuque. Ti c'alal nomon xae, chavalic ti tsots chacalbeic tal mantal ta jvune. ²Abulajanic mu xa me xavalic yech, yu'un mu jc'an ti tsotsic xa chul jc'oponoxuque. Ti much'u chal ti ja' yech ta jpas chac c'u cha'al tspasic li much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe, jna'oj xa c'usi ta jnopbe. ³Ta melel crixchanoon, pero mu ta jp'ijiluc jtuc ti chcuch cu'une chac c'u cha'al ti much'utic p'ijic ti yaløjique. ⁴Ac'u mi p'ijic tajmec, pero mu xcuch yu'unic. Vo'on chcuch cu'un yu'un sc'op Riox ti chcalbeique. ⁵Ti c'alal chcalbeic sc'op Riox ti much'utic p'ijic ti yaløjique, ti tstoy no'ox sbaic ta stojol ti Rioxe, mu xa sna' c'uxi chtac'avic. Ta jch'aybe ya'el scotol li c'usitic ta snopique yo' xich'ic o ta muc' ti Cristoe. ⁶Mi iquil ti chach'unic c'usi chacalbeic li vo'oxuque, xu' chcac'be castico ti jayvo' mu xch'unique. ⁷Li much'u chaxchanubtasic ti ta alele spat xocon no'ox chaq'uelbeic c'u x'elan. Mu xana'ic mi yech li c'usi chale. Mi sna'oj ti ja' tspas li c'usi lec chil ti Cristoe, sna'oj ti ja' ta jpas uque. ⁸Ac'u mi ep xa ta ech'el lalcalbeic ti yajtabal-

alon ti Cajvaltique, mu xiq'uexav yu'un ja' tacbilon o ti chajp'ijubtasiq. Ma'uc tacbilon ti ta jsoc ajolique. ⁹Mu me xanopic ti yu'un chajsbasic o ti c'usi lajts'ibabeic tale. ¹⁰Oy much'utic ja' yech chal. Chalic ti ja' no'ox tsots c'usi chajts'ibabeic tale, ti tsc'an chach'unique. Ti c'alal teyone, chalic ti muc bu tsotsic li c'usi chcale, ti mu persauc xach'unique. ¹¹Ti much'utic ja' yech chalique, tey tsq'uelic mi ma'uc yech chul jpas chac c'u cha'al jts'ibaøj tale.

¹²Ti x'elan chcale, mu'nuc ta jco'oltas jba xchi'uc ti much'utic chalic sc'op Riox ti yaløjique, ti stuc no'ox chac' sbaic ta ich'el ta muq'ue, ti sc'oplal no'ox stuquic chalique. Tsnopic ti lec ti yech tspasique, pero ma'uc yech ta alet a'yuc li sc'op Rioxe. ¹³Li vo'one ma'uc chcal ti vo'on caloj a'yuc ti bu muc bu caloj a'yuque, yu'un ja' ta syules ta jol ti Rioxe ti bu chba cal a'yuque. Ti c'alal li'ay li'toe, ja' isyules ta jol ti Rioxe, yech'o ti vo'on jcuentainojoxuque. ¹⁴Ti manchuc vo'on lalcalbeique, muc bu jcuentainojoxuc ti yechuque. Lavi vo'on ba'yi ay calboxuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, yech'o ti vo'on jcuentainojoxuque. ¹⁵Mu yechuc no'ox chcal ti jcuentainojoxuque. Mi iquil ti itsatsub xa avo'onic ta stojol ti Cajvaltique, xu' xa mu xajcuentainic. ¹⁶Ja' xa chba calbeic ti much'utic mu to bu ya'yojic ta sjelavel yo' bu nacaloxuque. Ja' tey chibat yo' bu muc much'u chale, ma'uc tey chibat yo' bu ya'yojic xae. Mu xcal ti vo'on xa caloj ti yan o much'u yaløj a'yuque.

¹⁷Ti much'u lic chanubtasvanuc li'toe, mu me xac' sba ta ich'el ta muc' li stuque. Ja' ac'u yac' ta ich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. ¹⁸Yu'un ti much'utic chac' sbaic ta ich'el ta muq'ue, chopol chil ti Cajvaltique. Ja' lec chil mi ja' chaq'ue ta ich'el ta muq'ue.

11 Abulajanic a'ibecon li c'usi chacalbeique yu'un chacalbeic chac

c'u cha'al chalic ti much'utic p'ijic ti yalojique ti ta stoy sbaique, yu'un chcal ava'iic c'u xi'elán uc. ²Yu'un vo'on yac'oj jcuentainoxuc ti Rioxe, yech'o un mu jc'an mi oy much'u ti yan o c'usilic yalboxuque. Co'olon xchi'uc stot sme'tojol tseb, ti xchabioj xa ti c'alal jac'abil xa li stsebe, yo' ch'abal o smul ti c'alal xnupune. Ja' no'ox yechon uc, jch-abiojoxuc yo' ch'abal o amulic chayilic ti Cristoe. ³Ja' chopol chca'i mi ach'u-nic lo'loel chac c'u cha'al ixch'un lo'loel yu'un chon ti Evae. Mi ach'unique, chav-icta abaic ta yich'el ta muc' ti Cristoe. ⁴Yu'un ca'yoj ti lec chava'iic ti c'usitic cha'albatique. Mi oy much'u chayalbeic sc'oplal ti Jesuse ti ma'uc yech chal chac c'u cha'al lalcalbeique, lec chava'iic. Mi chayalbeic sc'oplal ti Ch'ul Espíritue ti ma'uc yech chal chac c'u cha'al lalcalbeique, lec chava'iic noxtoc. Mi chayalbeic ti oy to c'usi yan tsc'an chach'u-nic yo' xacuxiic o ta sbatel osile, lec chava'iic noxtoc. ⁵Ti much'utic chalic sc'op Riox ti más sna'ic ti yalojique, ach'unic xa ti más sna'ique. Li vo'one mu xa c'u jtu ti avalojique. ⁶Ac'u mi mu jna' lec xic'opoj pero mu'nuc mu jna'be smelol. Jamal lalcalbe acotolic li c'usitic leque.

⁷¿Mi ja' chopol ava'iic ti muc bu ijtoy jbae, ti mu c'usi lajc'anbeic ti c'alal ical ava'iic li sc'op Rioxe? Ti muc bu lajc'anbeique, yu'un ja' ta jc'an ti chacuxiic ta sbatel osile. ⁸Ja' ijpojbe staqu'inic ya'el li yan jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti c'alal ay cal ava'iique, yu'un ja' liyac'beic taqu'in yo' ijman o ti c'usitic itun cu'une. ⁹Ti c'alal li' to'ox jchi'ucoxuque, ilaj jtaqu'in pero muc bu lajc'anbeic. Ti c'usitic itun cu'une ja' ay yac'beco li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox li' ta Macedoniae. Li vo'oxuque muc bu icac' avocolic. Ja' yechon c'al tana, muc bu chcac' avocolic. ¹⁰Yech chcal ti muc much'u chcac'be svocolic li' ta estado

Acayae. Yiloj ti Cristoe ti ja' yech co'one. ¹¹Lavi muc bu lajc'anbeic ti c'usitic itun cu'une, mu'nuc mu xajc'anic. Yiloj ti Rioxe ti jc'anojoxuque.

¹²Ti c'u xi'elane, ja' no'ox yechon o. Yu'un ja' ta jc'an ti muc bu chcac'be svocolic li much'utic chcalbe ya'iic li sc'op Rioxe, yo' mu xalic o ti much'utic chalic sc'op Riox ti yalojique ti ja' yech ta jpas uc chac c'u cha'al tpsasique. ¹³Yu'un ta sco'oltas sbaic chac c'u cha'al li vo'oticotique ti yaj'apoxtolotocitic ti Cristoe. Chalic xa mantal yilel uc, pero ta xlo'lovanic no'ox. ¹⁴Mu me xch'ay o avo'onic ti x'elán tpsasique yu'un ja' yech ta spas ti Satanás uque. Ta sp'is sba ta anjel ta vinajel ti c'alal chislo'lootique, yu'un lec xa ya'el ti c'usi tsyules ta joltique. ¹⁵Ja' smañaic ti chlo'lovanic li yajmantal Satanase. Toj lec xa ya'el ti c'usi chalique. Ti chopol c'usi tpsasique, ta onox xich'ic castico.

Ja' li' yaloj ti ep iyil svocol ti Pabloe ti c'alal iyal a'yuc li sc'op Rioxe

¹⁶Chacalbe ava'iic noxtoc. Mu me xanopic ti chujajone ti ja' yech chacalbeic chac c'u cha'al chal ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstay no'ox sbaique. Ac'u mi yech chanopic, pero abulajanic a'yic li c'usi chacalbeique. ¹⁷Ti c'usi chacalbeique, ma'uc yech chal ti Cajvaltic Jesuse. Ja' yech chcal chac c'u cha'al chal ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstay no'ox sbaique. ¹⁸Yu'un ep ti much'utic ta stoy o sbaic li c'usitic tpsasique. Ja' no'ox yechon uc, xu' jtoy jba. ¹⁹Chcuch avu'unic mi ta jtoy jba uque yu'un chquil ti chcuch avu'unic c'usi chalic ti much'utic p'ijic ti yalojique, vo'oxuc ti p'ijoxuc ti avalojique. ²⁰Yu'un tey no'ox ats'icojbeic ti much'utic chasmozoinic ya'ele, ti chelc'an ataq'uinique, ti tsc'an li c'usuc avu'unique, ti stoyoj sbaique, ti ta xt'ax ta majel asatique. ²¹Ti ja'uc yech sc'o-

plal tspasic ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, yu'un vo'on mu c'u jtu ya'el ti yechuque yu'un ma'uc yech ta jpas.

Ti c'usi chalic ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy no'ox sbaique, xu' chcal yech uc. ²²Ja' tstoy o sbaic ti j'e-breotique, pero j'ebreoon uc. Chalic ti j'israelitique, pero j'israelon uc. Chalic ti ja' smolmuc'tatotic ti Abraame, pero ja' jmolmuc'tatot uc. ²³Ti yalojique, ja' chalic a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe pero yech no'ox ta snopic. Li vo'one yech chcal ti ja' chcal a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe. Ti ja' yech chacalbeique, ja' yo' xana'ic o ti xu' chcal chac c'u cha'al chalic ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy no'ox sbaique. Li vo'one más xa ep ical a'yuc sc'oplal ti Cristoe. Ep ta ech'el li'och o ta chuquel. Mu jna' jaylajun'ech'el iquich' arisial. Ep ta ech'el colel xa licol. ²⁴Vo'ech'el liy-ac'beic arisial li jchi'iltac ta israelale, treinta y nueve ta moj iquich' ju'ech'el. ²⁵Ox'ech'el iquich' te'. J'ech'el iquich' ton. Ox'ech'el ivoc' jbarcoal. Jun c'ac'al xchi'uc jun ac'ubal tey xicajet ta ba mar. ²⁶Ep ta ech'el ti jutuc xa muc xibat ta uc'um ti bu chixanave, yu'un oy bu noj ijta li uc'umetique. Abol jba tajmec ica'i yu'un jutuc xa muc xismil j'elequetic. Ep ta ech'el liyilbajinic noxtoc li jchi'iltac ta israelale xchi'uc lachi'ilic vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Jutuc xa muc xilaj ta yutil jteclumetic. Jutuc xa muc xicham ta xocol balamil. Jutuc xa muc xijic'av ta mar. Oy liscrontainic li much'utic xch'unojic sc'op Riox ti ta alele. ²⁷Oy bu lilub ta abtel. Oy jayib ac'ubal ti muc xivaye. Oy bu livi'naj, itaquij jti'. Ep ta ech'el muc xive' yu'un ch'abal c'usi jla-jes. Ep ta ech'el ti abol jba ta sique yu'un ch'abal lec jc'u'.

²⁸Oy to c'usitic muc xacalbeic. Scotol c'ac'al ta jnop c'uxi xu' ta jcolta li much'utic xch'unojic sc'op Riox ti butic jteclumal nacajtique. ²⁹Chcat co'on

yu'unic li much'utic mu to sna'ic c'usi chal li sc'op Rioxe. Ja' chopol chca'i mi ixch'unic lo'loele. ³⁰Mi ja' chac'anic ti chacalbeic ti c'usi ta jtoy o jbae, más lec ja' chacalbeic ti bu muc xu' cu'un ta jtuque. ³¹Ti Rioxe, ja' ti Yajval ti Cajvaltlic Jesucristoe, ja' ti Stote, ja' ti much'u ta x'ich'e ta muc' ta sbatel osile, sna'oj ti yech li c'usitic chcale, ti muc bu ta jnop c'ope. ³²Ti c'alal teyon ta jteclum Damascoe, ti covierno teyo'e ti ja' tic'bil yu'un ti preserente Are-tase, isloq'ues mantal ti ac'u xchabiic lec li jteclume yu'un chistsaquic. ³³Pero liyalesat ta muc'ta moch ta sventanail li scorraltional jteclume, yech'o ti muc bu listaique.

Ja' li' yaloj ti i'ipaj ti Pablœ yo' mu stoy o sbæ

12 Ac'u mi xu' ya'el ti mu xacalbeic jc'oplale, pero persa chacalbeic yu'un quiloj ti mu xavich'icon ta muq'ue. Chacalbe ava'iic ti oy c'usi li'ac'bat quile, ti oy c'usi lisyulesbe ta jol ti Cajvaltlic Jesuse. ²Oy xa xchanlajunebal jabil ti liyic' muyel ta yoxcojol vinajel ti Rioxe. Mu jna' mi xchi'uc jpat jxocon, o mi i'i; ja' sna'oj stuc ti Rioxe. ³⁻⁴Jna'oj ti li'ique muyel yo' bu ti Rioxe, pero mu jna' mi xchi'uc jpat jxocon, o mi i'i. Ja' sna'oj stuc ti Rioxe. Oy c'usi lec ica'i teyo'e, pero mu xu' chcal a'yuc. ⁵Ti yechuc co'one, xu' jtoy o jba ti yechuque. Pero mu xu' jtoy o jba yu'un mu c'usi xu' cu'un ta jtuque. ⁶Ti yechuc co'one, xu' jtoy o jba li c'usi ica'ie chac c'u cha'al tspasic ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy sbaique. Yu'un yech ti oy c'usi lec ica'ie. Pero mu xu' chcal yu'un yic'al xanopic ti más xa jna'e chac c'u cha'al avilojicone. Naca me anopic ti más xa jna' c'usi chcal chac c'u cha'al ava'yojique. Yic'al más xavich'icon o ta muc'.

⁷Ti c'usitic li'ac'bat quile, xu' jtoy o jba ti yechuque. Pero mu sc'an ti Rioxe, yech'o ti li'ipaje yo' mu jtoy o jbae. Satanás ti liyac'be li chamele yu'un ja' tsc'an ti chquicta jba ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe. ⁸Ox'ech'el xivocolet ta sc'oponel ti Cajvaltique ti ac'u yet'es-bon li chamele. ⁹Ti Cajvaltique ja' yech liyalbe: "Ta xcuch avu'un yu'un vo'on chajcolta. Lavi muc bu tsotsote, más ta xvinaj o ti vo'on ta jyu'el chaval a'yuc li c'usi calojbote", xiyut. Yech'o un ac'u mi muc bu tsotsón, pero jun co'on yo' xvinaj o ti ja' chiscalta ti Cristoe. ¹⁰Yech'o ti mu xcat o co'on mi chilabanate, mi ch'abal c'usuc cu'une, mi chicrontainate, mi abol o jba ti quich'oj ta muq'ue. Ac'u mi mu xa xcuch cu'un ya'el, pero ta xcuch cu'un yu'un ja' chiscalta ti Cristoe.

¹¹Ja' xa yechon ya'el chac c'u cha'al ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy o sbaic li c'usitic chalique. Pero vo'oxuc ta amulic yu'un muc bu chavalic jc'oplal. Yech'o ti jtuc chcal jc'oplale yo' xvinaj o ti chopol c'usi tspasic ti much'utic chalic sc'op Riox ti yalojique, ti ja' avich'ojic ta muq'ue. Yu'un ach'unic xa ti más sna'ique. Li vo'one mu jna' ti avalojique. Ta melel ti mu jna'e, yu'un li c'usi chcale muc bu jyulesoj ta jol jtuc. ¹²Ti much'utic ja' chalic li sc'op Rioxe xu' chaq'uic iluc slequílal syu'elal ti Rioxe, ja' chvinaj o ti ja' yajmantal ti Rioxe. Avilic ti ja' yech ijpas ti c'alal teyon ta ateclumalique. Ac'u mi iquil jvocol pero icac' iluc slequílal syu'elal ti Rioxe. ¹³¿Mi'n la oy to c'usi muc bu icac' avilic, muc bu ical ava'iic chac c'u cha'al icalbe ya'iic icac'be yilic li yan jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe? Ja' no'ox ti muc bu laje'anbeic li c'usitic itun cu'une chac c'u cha'al ije'anbeic li yane. Mi ja' ijta o jmul avu'unique, aq'uicon ta pertonal.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti chba svula'an ta yox'ech'elal ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Corintoe

¹⁴Jnopoç xa ti chtal jvula'anoxuque. Yox'ech'elal xa o ti c'alal xitale. Pero muc bu chul jc'anboxuc c'usuc avu'unic. Ja' no'ox ta jc'an ti chacuxiic ta sbatel osil li vo'oxuque. Li vo'one ja' yechon chac c'u cha'al li tofile li me'ile ti ta stsob staq'uinique ti ta xtun yu'un li xch'amalique. Ma'uc ta stsob staq'uín li ch'amalile ti ta xtun yu'un li stot sme'e. ¹⁵Li vo'one sjunul co'on chcal ava'iic li sc'op Rioxe, muc ta alel mi abol jba, muc ta alel mi ja' lilaj oe, yu'un ja' ta jc'an ti chacuxiic ta sbatel osile. Yu'un jc'anojoxuc. Pero ¿mi ja' yech smelol xana'ic ti mu xac'anicone?

¹⁶Lavi muc bu laje'anbeic li c'usitic itun cu'une, ti yalojique istaic xa jmul ti much'utic chalic sc'op Riox ti yalojique. Yu'un chalic ti chajlo'loic ti bu chtun lataq'uinique. ¹⁷¿Mi'n chanopic ti ja'o lajlo'loic ti c'alal iyich'ic tal ataq'uinic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti ijtac tale? ¿Mi'n vo'on liyac'beic ti avalojique? ¹⁸Ti c'alal ijtac tal scoltaoxuc ta stsobel ataq'uinic li Titoe, avilic ti cac'ojbe tal xchi'ile. ¿Mi'n chanopic ti ja' laslo'loic li Titoe? ¿Mi'n mu xana'ic ti co'ol lec li c'usi ta jnopticotique xchi'uc li c'usi ta jpasticotique?

¹⁹Mu me xanopic ti naca no'ox ta jpoj o jba ti x'elan lalcalbeique. Ti Rioxe yiloj ti muc bu ta jpoj jbae, ti melel ti quich'oj ta muc' ti Cristoe. Scotol li c'usitic lalcalbeique vo'oxuc ac'uxubinelic yu'un jc'anojoxuc. ²⁰Ja' chopol chca'i mi muc bu jun avo'onic chul jtaoxuc chac c'u cha'al ta jc'ane. Ja' no'ox yech chopol chava'iic uc mi muc bu jun co'on chavilic chac c'u cha'al chac'anique. Ja' chopol chca'i mi chacrontain abaique, mi xti'et ajolique, mi chavutilan abaique, mi chach'aculan

abaique, mi chasa'be aba amulique, mi chalo'ilta abaique, mi chatoy abaique, mi mu xavich' amelolique. ²¹Ti c'alal chtal jvula'anoxuque, chopol chca'i mi staoj yav chopol c'usi tspasic ti much'utic staoj smulique, ja' ti isa' yantsique, ti ispasic li c'usitic iyal yo'onique. Chi'oc' yu'un co'ol xchi'uc mu c'u jtu yu'un ti Rioxe.

13 Yox'ech'elal xa chtal jvula'anoxuc. Mi oy c'usi tsc'an meltsanbel sc'oplale, ja'to xu' jnoptic c'uxi chcom o mi oy cha'vo' oxvo' rexticoe. ²Lacalbeic onox comel ti c'alal li'ay ta xcha'ech'elale: "Ti much'utic ta sa'ulan to smulique, ti c'alal xital noxtoque, mu xa bu ta jc'uxubin, mu xa bu chcac' ochicuc ta templo", xacutic onox comel. ³Ja'to tey chavilic mi ta jnop ti yajmantalon ti Cristoe ti c'alal xul cale. ¿Mi'n ch'abal syu'el avalojic ti Cristoe ti tey xchi'inojoxuque? ⁴Ch'abal syu'el ya'el ti c'alal icham ta cruze, pero ti c'alal icha'cuxesat yu'un ti Rioxe, ivinaj ti oy syu'ele. Ja' no'ox yechon uc, lavi nomone, ch'abal jyu'el ya'el. Pero ti c'alal xiyule, chvinaj ti ja' ta syu'el ti Rioxe ti chul cal ti mu xa xu' ch-ochic ta templo ti much'utic chalic ti ch'abal jyu'ele.

⁵Yech'o un ja' tsc'an chanopic jujun mi j'ech'el ach'unojic o. A'yo abaic c'u xa'elanic. ¿Mi yech ti xchi'inojoxuc ti Cristoe, o mi yech no'ox chanopic? ⁶Mi

avich'ojic ta muc' ti Cristoe, ana'ojic ti muc bu ta jnop li c'usi chcale chac c'u cha'al li much'utic chlo'lovane. ⁷Chajc'oponbeic Riox yo' mu xa xapasic o li c'usitic chopole. Mu'nuc ja' ta jc'an ti chcac' avilic ti xu' cu'une. Ja' ta jc'an ti chapasic li c'usitic leque, ac'u mi oy much'u chal ti ch'abal jyu'ele. ⁸Mi mu xa c'usi paltaoxuque, mu xa c'usi ta jpas. Ja' no'ox mi oy to c'usi paltae, persa chajcoltaic. ⁹Ac'u mi ch'abal jyu'el chavilic, pero jun co'on. Ja' no'ox cuenta mi mu xa bu chach'unic li c'usi chopole. Chajc'oponbeic Riox yo' más xavich'ic o ta muc' ti Cajvaltique. ¹⁰Ti ba'yi lajts'ibabeic tale, ja' yo' mu tsotsicuc xa o chul jc'oponoxuc ti c'alal xitale. Ti Cajvaltique ja' yalojbon ti chajp'ijub-tasique, ma'uc ta jsoc ajolic.

¹¹Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic tal li'i. Junuc me avo'onic, lecuc me avo'onic chac c'u cha'al lacalbeique. Co'oluc me ajolic, mu me xavut abaic yo' xvinaj o ti tey xchi'inojoxuc ti Rioxe ti tspas ta jun co'ontique, ti sc'anojotique. ¹²Tsacbo aba ac'obic yo' xvinaj o ti ac'anoj abaique. ¹³Chabanicoxuc la xalic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Riox li'toe.

¹⁴Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe. Na'ic me ti sc'anojoxuc ti Rioxe. Co'oluc me ajolic xchi'uc ti Ch'ul Espiritue ti tey xchi'inojoxuque.

**LI'I JA' SVUN TI APOXTOL
PABLOE TI ISTS'IBABE TI
MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP
RIOX TA ESTADO GALACIAE**

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Cajvaltic Jesuse. Ma'uc crixchano ti listac ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe. Ja' listac ta yalel a'yuc ti Jesucristoe xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele ti ixcha'cuxes lo-q'uel ta smuquenal ti Jesucristoe. ²Chajc'oponticotic tal ta vun ti jayvo'otiticotic li'i, vo'oxuc ti ach'unojic xa li sc'op Rioxe ti butic jteclumal nacaloxuc ta estado Galaciae. ³Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic. ⁴Ti Cajvaltic Jesucristoe iyac' sba ta milel ta scoj jmultic yo' xcom o cu'untic li c'usitic chopol li' ta sba balamile. Yu'un ja' yech isc'an ti Jtotic Riox ta vinajele. ⁵Yech'o ti ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osile. Toj lec ti ja' yech ch'ote.

**Ja' li' yaloj ti mu c'usi yan ti
xu' chicuxiotic o ta sbatel
osile, ja' no'ox ti Jesucristoe**

⁶Toj ch'ayel o co'on avu'unic ti oy jayvo'oxuc ti ora avicta abaic ta yich'el ta muc' ti Rioxe. Ti istoj amulic ti Cristoe, ja' yo' xacuxiic o ta sbatel osile, yech'o ti layiq'uec ti Rioxe. Lavie yan xa o c'usi chach'unic ti chacuxiic o ta sbatel osil ti avalojique. ⁷Mu c'usi yan ti chicuxiotic o ta sbatel osile, ja' no'ox li c'usi lalcalbeique. Li c'usi no'oxe, yu'un oy much'utic chayalbeic ti ma'uc yech ta ch'unele, yech'o ti oy chavicta abaique. Yu'un mu jamluc chalic ti ja' no'ox chac' cuxlicotic ta sbatel osil ti Cristoe. ⁸Pero mi oy much'u chtal yalboxuc sc'op Riox ti mu xco'olaj chac c'u cha'al lalcalbeique, ac'u ac'batuc castico yu'un ti Rioxe, muc ta alel much'uuc,

ac'u mi vo'otiticoticuc, ac'u mi anjel ta vinajel. ⁹Li c'usi lalcalbeique, chacalbeic to otro j'ech'el. Mi oy much'u chayalbeic sc'op Riox ti mu xco'olaj chac c'u cha'al ach'unojique, ac'u ac'batuc castico yu'un ti Rioxe.

¹⁰Ti ja'uc ta jc'an ti lec chiyil li crixchanoetique, ma'uc yech lalcalbeic ti yechuque. Ti ja'uc ta jc'ane che'e, yu'un mu jch'un c'usi chiyalbe ti Jesucristoe. Lavie ja' ta jc'an ti lec chiyil ti Rioxe, yech'o ti ja' yech lalcalbeique.

**Ja' li' yaloj ti t'ujbil ti Pabloe ti
chalbe sc'op Riox ti much'utic
ma'uc xchi'il ta jurioale**

¹¹Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti ay cal ava'iic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe, ma'uc crixchano isnop. ¹²Ma'uc crixchano liyalbe lixchanubtas. Ja' liyalbe ti Jesucristoe.

¹³Ava'yojic xa ti c'usi ijpas ti c'alal ja' to'ox yech jch'unoj chac c'u cha'al xch'unojic li jchi'iltac ta jurioale ti c'alal mu to'ox ta jch'un ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe. Iquibajin tajmec li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Yu'un ta jch'aybe sc'oplal ti caloje. ¹⁴Li c'usitic jch'unoj to'ox xchi'uc li jchi'iltaque, vo'on más jna'be smelol. Ja' mu masuc sna'beic smelol li jchi'iltac ta ch'iele. Ti caloje, mu jc'an ti ta xch'ay ti c'usitic ixch'unic ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee yu'un sjunul to'ox co'on jch'unoj uc. ¹⁵Pero ti Rioxe list'uj ti c'alal mu to'ox chi'ayane. Yu'un lec yo'on, yech'o ti liyiq'ue. ¹⁶Ti c'alal liyiq'ue, iyac' cojtiquinbe ti Xch'amale yo' xacalbe o ava'iic vo'oxuc ti ma'uc juriouxuque, ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Xch'amale. Ti c'alal liyiq'ue, muc much'u ijac'be ti c'usi ta jpase. ¹⁷Muc bu ay jac'be ta Jerusalén ti much'utic ba'yi i'ochic ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe. Ora

libat ta Arabia. Ts'acal to lisut ta jteclum Damasco.

¹⁸ Ja'to libat ta Jerusalén ti c'alal iloc' oxib jabile. Ja' ba jvula'an li Pedroe. Tey ijchi'in vo'lajuneb c'ac'al. ¹⁹ Muc bu iquil li yan xchi'iltac ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, stuc no'ox iquil li Jacoboe, li yits'in Cajvaltuc Jesuse. ²⁰ Ti Rioxe yiloy ti yech li c'usi chajts'ibabeique, muc bu ta jnop.

²¹ Ts'acal to libat ta estado Siria xchi'uc ta estado Cilicia. ²² Li much'utic yich'ojic ta muc' Cristo ta estado Judeae, mu to'ox xiyojtiquinic. ²³ Ja' no'ox ya'y- ojjic jc'oplal: "Ti much'u liyilbajinotic to'oxe, ti ta'ox xch'aybe sc'oplal li sc'op Rioxe, lavie chal xa ti ja' chac' jcxule- jaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe", xi ti lo'il iya'iiique. ²⁴ "Colaval", xutic ti Rioxe ti iquich' xa ta muc' ti Jesucristoe.

2 Ti c'alal iloc' chanlajuneb jabile, li bat ta Jerusalén noxtoc xchi'uc li Bernabee. Iquic' ech'el li Tito uque. ² Ti libat ta Jerusaleme, yu'un ja' yech isyules ta jol ti Rioxe. Ja' ay jc'opon ti much'u- tic ti stuquic no'ox sna'beic smelol avalo- jic c'usi yaloy ti Cajvaltuc. Ja' ay calbe ya'iiic ti c'u x'elan chacalbeic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti ja' chac' jcxule- jaltic ta sbatel osil ti Cajvaltuc Jesu- cristoe. Ti ay calbeique, yu'un ja' mu jc'an mi mu co'oluc li c'usi chcalcotique. Yu'un mi mu co'oluque, yic'al mu c'usi bal o li c'usi ta jpase. ³ Pero lec iya'iiic ti c'u x'elan chcal li sc'op Rioxe. Li Tito jchi'uc ech'ele ma'uc jchi'ilti- cotic ta jurioal, pero muc xalic ti persa chich' circuncisione. ⁴ Pero oy jayvo' ti much'utic xch'unojjic sc'op Riox ti ta alele, mucul i'ochic uc ti c'alal li'ochoti- cotique. Ja' och ya'iiic mi oy tey jchi'uc ti much'u muc bu yich'oj circuncisione. Yu'un chalic ti persa chich'ic circun- cision li much'utic ma'uc jchi'ilticotic ta jurioale mi ta xch'unic li sc'op Ri- oxe. Yan li vo'otique jch'unojjic xa ti ja'

chac' o jcxulejaltic ta sbatel osil ti Ri- oxe ti iquich'tic xa ta muc' ti Jesucristoe. ⁵ Ti iyalic ti persa chich' circuncision li Titoe, muc bu ijch'unticotic. Yu'un ja' mu jc'anticotic ti chavicta abaic ta xch'unel ti ja' no'ox chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltuc Jesuse chac c'u cha'al lalcalbeic onoxe. Li c'usi lalcal- beique, yu'un yech.

⁶ Ti ay jc'opon li much'utic ti stuquic no'ox sna'beic smelol avalojic ti c'usi yaloy ti Cajvaltuc, lec iya'iiic li c'usitic ta jpase. Li vo'one mu c'u jcuenta o mi más ep c'usi yiloyic c'usi spasojjic. Ti Ri- oxe co'ol chiyiloticotic. ⁷ Iyilic ti vo'on t'ujbilon ti chacalbeic ti c'usi yaloje, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, chac c'u cha'al li Pedroe ti ja' t'ujbil ti chalbe li jchi'iltac ta jurioale. ⁸ Ti Rioxe ti i'albon li Pedroe ti chalbe sc'op Riox li jchi'il- tac ta jurioale, ja' liyalbe uc ti chacalbeic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque.

⁹ Li Jacoboe, xchi'uc li Pedroe, xchi'uc li Juane, ti stuc no'ox sna'beic smelol avalojic li sc'op Rioxe, iyilic ti ja' st'u- jojon ti Rioxe, istsac jc'obticotic xchi'uc li Bernabee. Ja' seña ti co'ol chcalcotic a'yuc li sc'op Rioxe. Lec iya'iiic ti chcalti- cotic ava'iiic sc'op Riox vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ja' no'ox yech tey chalbeic sc'op Riox li jchi'iltac ta jurioale. ¹⁰ Ja' no'ox liyalboticotic ti ac'lu jc'uxubinti- cotic li me'onetic. Lec ica'i ti ja' yech liyalbeique yu'un ja' onox yech ta jpas.

Ja' li' yaloy ti i'albat yu'un Pablo ti chopol c'usi t'pas ti Pedroe

¹¹ Ts'acal to ital ta Antioquia li Pe- droe, tey c'ot staon. Li Pedroe icalbe ta sat ti ma'uc yech li c'usi ispase. ¹² Yu'un li ta ba'yie ixch'un ti chba xchi'in ta ve'el lachi'ilique, vo'oxuc ti ma'uc juri- ooxuque. Pero itaqueic tal jayvo' jchi'il- tac yu'un li Jacoboe ti xch'unojjic sc'op Rioxe. Ja'ic ti much'utic chalic ti persa chich'ic circuncision li much'utic ma'uc

jchi'ilticotic ta jurioal mi ta xch'unic li sc'op Rioxe. Ti c'alal mu to'ox chulique, jun to'ox yo'on ta xchi'in ta ve'el ach'ilic li Pedroe. Ti c'alal iyulique, mu xa sc'an xchi'in ta ve'el yu'un xixi' mi chopol chbat sc'oplal. ¹³Li yan jchi'iltaque ti xch'unojic li sc'op Rioxe, ja' ixchanic c'usi ipas li Pedroe. Ja' no'ox yech li Bernabee ixchan uc. Co'ol xa sjolic, mu xa sc'an xchi'inic ta ve'el lachi'ilique. ¹⁴Yech'o un ti c'alal iquil ti ma'uc yech tspasic chac c'u cha'al yaloj ti Cajvaltic Jesuse, ja' yech lic calbe ta bail ta satil li Pedroe: "Li vo'otique jch'unojtic to'ox ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe. Pero lavie mu xa jch'untic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osile. Yech'o un ma'uc onox yech smelol ti mu xa jchi'intic ta ve'el li much'utic ma'uc jchi'iltic ta jurioale chac c'u cha'al ijpastic to'oxe. Lavi mu xa xachi'ine, co'ol xchi'uc ja' chac'an ti ac'u xch'unic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li mantaletique ti mu xa bu jch'unojtic ti ja' chicuxiotic o li vo'otique.

¹⁵Li vo'otique juriootic onox li'ayanotic yech'o ti ca'yojtic li smantaltac Riox ti iyal ti Moisesse. Ma'uc yechotic chac c'u cha'al li much'utic ma'uc jchi'iltic ti muc bu xa'iic li smantaltac Rioxe, yech'o ti c'usuc no'ox spasiique. ¹⁶Li vo'otique jna'ojtic ti ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic Riox li smantaltaque, ti ja' no'ox ch'abal o jmultic chiyilotic mi ta jch'untic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. Yech'o ti ijch'untic xa li vo'otique, yech'o ti ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe. Li smantaltaque muc much'u ti ch'abal o smul ch-ile yu'un ti Rioxe yu'un mu xch'un cu'untic.

¹⁷Vo'otic ti jch'unojtic xa ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic Riox ti istoj jmultic ti Cristoe, mi ta jnoptic ti ta jta o jmultic ti c'alal ta jpastic c'usi lec chil ti Cristoe, co'ol xchi'uc ja' xa chisujotic ta mulil ti Cristoe. Pero mu yechuc.

¹⁸Ja' mulil mi chlic to jch'untic noxtoc ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe. ¹⁹Lavie mu xa jch'untic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe yu'un mu xch'un cu'untic. Jch'unojtic xa ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse, yech'o ti spas xa cu'untic li c'usitic lec chil ti Rioxe. ²⁰Ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Cristoe, co'ol lichamotic ya'el jchi'uctic yu'un ijch'untic ti mu c'usi xu' jpastic yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. Ja' xa scuentainojotic ti Cristoe. Mu xa jtucticuc, xchi'inojotic xa, yech'o ti spas xa cu'untic li c'usitic leque. Yu'un jch'unojtic ti ja' chiscoltaotique yu'un ja' Xch'amal ti Rioxe. Yu'un sc'anojotic, yech'o ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultique. ²¹Mu me xquictatic xch'unel ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ti ja'uc ch'abal o jmultic chiyilotic li smantaltaque, mu c'u stu ti ay chamuc ta cruz ti Cristoe", xcut li Pedroe.

**Ja' li' yaloj ti ja' no'ox ta
xchi'inatic yu'un Ch'ul Espiritu ti
much'utic ta xch'unic ti ja'
istoj jmultic ti Jesucristoe**

3 Li vo'oxuque, jgalaciaetic, toj sonsooxuc yu'un ach'unic xa lo'loel. Yu'un mu xa xach'unic ti ja' no'ox chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe. Ti c'alal icalticotic ava'iique, ach'unic. Co'ol xchi'uc avilic ya'el ti jipil ta cruz ti Cristoe, yu'un jamal lalalbeic. ²Oy c'usi chajac'beic. Ti tal xchi'inoux ti Ch'ul Espiritue, ¿mi ja' ti ach'unbeic smantaltac ti Rioxe, o mi ja' ti ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe? ³¿Mi'n toj sonsooxuc ya'el? ¿Mi'n chanopic ya'el ti mu xa persauc chascoltaic ta spasel c'usi lec chil Riox ti Ch'ul Espiritue ti ja' islecuttas avo'onic ti c'alal lic ach'unique? ¿Mi'n spas xa avu'unic atuquic ti avalojique? ⁴¿Mi'n la yech no'ox ti avac' avolic ti c'alal lic ach'unique? Chcal

vo'one, mu yechuc no'ox. ⁵Ti layac'be achi'inic Ch'ul Espiritu ti Rioxe, ti chac' avilic ti oy slequilal syu'elale, ¿mi ja' ti ach'unbeic smantaltac ti Rioxe o mi ja' ti ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe?

**Ja' li' yaloj ti i'albat yu'un Riox ti
Abraame ti jun smom chac'
jeuxlejaltic ta sbatel osile**

⁶Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ch'abal smul i'ilee. ⁷Mi ja' yech jch'unojtic uque, ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe chac c'u cha'al ch'abal smul i'ile ti Abraame. ⁸Ti Rioxe snopoj onox ti chach'unic uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti ch'abal amul chayilic uque, yech'o ti ja' yech ts'ibabile: “Ti amome ja' ta sta o bentisyon ti jaylajuntos crixchanoetic ta sba balamile”, x'utat onox yu'un Riox ti Abraame. ⁹Yech'o un ti much'utic ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame, ch'abal smul ch-ileic chac c'u cha'al ch'abal smul i'ile ti Abraame.

¹⁰Ti much'utic tsnopic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe, sc'oplal xa ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe. Ja' onox yech ts'ibabil chac li'i: “Ti much'utic mu xch'unic scotol li smantaltac Rioxe ti ts'ibabil comele, ta x'ac'batic castico yu'un ti Rioxe”, xi ts'ibabil. ¹¹Muc much'u ti ch'abal o smul ch-ile yu'un Riox li smantaltaque yu'un yaloj onox ti Rioxe: “Ti much'utic ch'abal smulic chquile ja' ti much'utic xch'unojic ti vo'on ijtojbeique, ja' ta xcuxiic ta sbatel osil”, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. ¹²Ti much'utic ta xch'unic ti ch-ac'bat scuxlejalic ta sbatel osil yu'un ti Rioxe, mu xa c'usi tspasic yo' xcuxiic oe. Yan ti much'utic ta snopic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe, persa ta xch'unic scotol li mantaletique. Yu'un yech onox ts'ibabil ta sc'op Riox: “Ti much'utic ta xch'unic scotol li jman-

taltaque, ta xcuxiic o ta sbatel osil”, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.

¹³Ti mu xch'un cu'untic li smantaltac Rioxe, sc'oplal ox chba quich'tic castico. Pero ti castico sc'oplal ox chquich'tique, ja' iyich' ti Cristoe ti c'alal ijipanant ta cruze. Yu'un yech onox ts'ibabil ta sc'op Riox: “Ti much'u chjipanant ta te'e ja' chvinaj o ti iyich' castico yu'un ti Rioxe”, xi ts'ibabil. ¹⁴Ti ja' iyich' castico ti Cristoe ti sc'oplal ox chquich'tique, ja' yo' ch'abal o amulic chayilic ti Riox uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, chac c'u cha'al ch'abal smul i'ile yu'un Riox ti Abraame. Ti much'utic ja' yech ta xch'unique ta xchi'inatic yu'un ti Ch'ul Espiritue ti yaloj onox Riox chaq'ue.

¹⁵Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ta xcal ava'ic c'u x'elan ta jpastic trate xchi'uc li jchi'iltique. Ta jpasbetic svunal, ta xcac' jpirmatic yo' xvinaj o ti ta xc'ot ti c'usi ijpastic tratee. Muc much'u xu' tstup', muc much'u xu' tsp'oles. ¹⁶Ja' no'ox yech ti c'alal i'albat yu'un Riox ti Abraame ti ja' ta staic o bentisyon crixchanoetic ti smome, sc'oplal no'ox jun smom, ja' ti Cristoe. Ma'uc jc'oplal jcotolticotic ti smomoticotic ti Abraame. ¹⁷Ti c'alal yech i'albat yu'un Riox ti Abraame, sc'an to'ox cuatrocientos treinta jabil xal smantaltac ti Rioxe. Ti c'alal iyal li smantaltaque, muc xch'ay o ti c'usi i'albat ti Abraame. ¹⁸Ti ja'uc chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe, mu c'usi bal o ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame. Pero ti Abraame icuxi ta sbatel osil ti ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Yech'o un ma'uc chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti ja' no'ox chquiltic o ti
oy jmultic li smantaltac Rioxe**

¹⁹Yech'o un ¿c'usi stu li smantaltac Rioxe? mi xachiique, chcal ava'ic c'usi stu.

Li smantaltac Rioxe ja' yo' iyilic o ti oy smulique. Ja' no'ox itun ti c'u sjalil mu to'ox ta xtal ti jun smom Abraame ti i'albat yu'un ti Rioxe, ja' ti Cristoe. Ti i'ay ti Cristoe, ich'ay sc'oplal li smantaltac Rioxe. Chvinaj ti mu masuc tsots sc'oplal cha'i smantaltac ti Rioxe, yu'un anjeletic no'ox i'albat yu'un ti Moise. Ti Moise ja' xa iyalbe ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee. ²⁰ Pero ti c'alal iyal ti Rioxe ti c'uxi xu' chicuxiotic ta sbatel osile, ma'uc mantal istac ech'el, iyalbe stuc ti Abraame.

²¹ Mi ta jnoptic ti ja' ich'ay o sc'oplal ti c'usi ba'yi yaloj ti Rioxe ti c'alal iyal li smantaltaque, mu yechuc. Ti ja'uc ilecub o co'ontic li smantaltac Rioxe che'e, ch'abal jmultic ti yechuque. ²² Pero ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti jcotoltic oy jmultique, ja' yo' jch'untic o ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe chac' c'u cha'al i'albat yu'un Riox ti Abraame.

²³ Ti c'alal mu to'ox ta xtal ti much'u istoj li jmultique, ta jch'untic smantaltac Riox ti calojtique, pero mu xch'un cu'untic. Jmultic no'ox ijatit, yech'o un ja' ijch'antic ti ac'u taluc ti much'u ta stoj li jmultique. ²⁴ Ti muc xch'un cu'untic li smantaltac Rioxe, ja' iquiltic o ti mu xicuxiotic ta sbatel osil ta jtuctique, ti persa ta jch'antic coltaele. Lavi ijch'untic xa ti ja' istoj jmultic ti Cristoe, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe. ²⁵ Lavi ijch'untic xa ti ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe, mu xa bu jch'unojtic ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic li smantaltaque.

²⁶ Lavi ach'unic xa uc ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, vo'oxuc ti ma'uc juri-ooxuc, xch'amalotic xa Riox jcotoltic. ²⁷ Yu'un avalic ti ja' chavich'ic ta muc' ti Cristoe ti jayvo' avich'ic vo'e. ²⁸ Lavi une muc ta al el mi jurio o mi ma'uc, mi mozinbil o mi ch'abal, mi ants o mi vinic, jun chayilic ti Jesucristoe. ²⁹ Lavi avich'ojic xa ta muc' ti Cristoe, smo-

moxuc xa Abraam chil ti Rioxe. Yech'o un ta onox xacuxiic ta sbatel osil uc chac' c'u cha'al i'albat yu'un Riox ti Abraame.

4 ¹⁻² Chacalbe ava'iic smelol ti c'usi lalcalbeique. Caltic no'ox ya'el ti oy jun creme ti c'ox to'ox icom ti c'alal icham ti stote. Yu'un ti c'ox toe, mu to xu' chich'be entrucal li c'usuc yu'un ti stote, pero ta sts'itesat yu'un ti much'utic sa'oj comel ti stote. Albilic onox comel ti c'usi ora chac'beic entrucal. Ti c'alal c'ox to'oxe, co'ol xchi'uc mozoil ti creme yu'un pasbil to'ox ta mantal ac'u mi ja' onox chich' scotol ti c'usuc yu'un ti stote. ³ Ja' no'ox yechotic ya'el uc. Co'olotic to'ox xchi'uc mozoil ya'el yu'un naca to'ox mantal ta jch'untic. Calojtic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osile. Pero yaloj onox ti Rioxe ti ta sta yora ti chiyac'botic ti c'usuc yu'une. ⁴ Ti c'alal ista yorae, istac tal ti Xch'amale. Ti c'alal itale, ja' yech' i'ayan chac' c'u cha'al vo'otoc yu'un i'ayan ta jun ants. Ixch'un mantal uc chac' c'u cha'al li vo'otique ti naca to'ox mantal ta jch'untique. ⁵ Ti itale, tal stoj jmultic vo'otoc ti jnopojtic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li c'usitic ta jpastique. Lavi istoje, xu' xa chixch'amalinotic o ti Rioxe.

⁶ Ti c'alal lixch'amalinotic ti Rioxe, istac tal xchi'inotic ti Ch'ul Espiritue chac' c'u cha'al ichi'inat ti Xch'amale, yech'o ti "Tot", xcutic xa ti Rioxe. ⁷ Yech'o un ma'uc xa mozoiloxuc, xch'amaloxuc xa ti Rioxe. Lavi xch'amaloxuc xae, ta onox xaxch'acbeic ti c'usitic ac'bil yu'un Jtotic Riox ta vinajel ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti mu xa me jch'untic ti c'usi chismozoinic ya'ele

⁸ Ti c'alal mu to'ox chavich'ic ta muc' ti Riox ta vinajele, santoetic to'ox avich'ojic ta muc'. ⁹ Pero lavi avich'ic xa ta muc' ti Rioxe, más lec xaltic ti ja' laxch'amalinic ti Rioxe, ¿c'u yu'un ya'el ti ja' lic achabiic noxtoc li c'ac'ale

ti mu xicuxiotic o ta sbatel osile? ¿Mi ja' chac'anic ti co'ol xchi'uc mozoiloxuc noxtoque? ¹⁰ Yu'un chachabiic xa c'ac'al chac c'u cha'al ta xchabiic c'ac'al li jchi'iltac ta jurioale. Ja' li sliqueb jujun ue, li sliqueb jujun jabile, li sc'ac'alil q'uinetique. ¹¹ Chcat co'on avu'unic yu'un yic'al yech no'ox ti lalcalbeic li sc'op Rioxe.

¹² Vo'otic ti jchi'il jbatit ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta j'can ti ja' yechoxuc chac c'u cha'al li vo'one, ti muc ta alal chca'i li smantaltac Rioxe. Co'ol xchi'uc muc bu ca'yoj ya'el chac c'u cha'al muc bu ava'yojic ti c'alal mu to'ox chach'unic li sc'op Rioxe. Ti x'elan chalcabeique, mu'nuc oy amulic cu'un. Ja' no'ox chalcabeic o yu'un ach'unic xa lo'loel. ¹³ Ana'ojic ti ja' ta scoj li chamele ti tey lijaliy ta alumalique, yech'o ti ical ava'iic li sc'op Rioxe, yech'o ti ach'unique. ¹⁴ Ti c'alal ipone, muc xalabanicon, muc xap'ajicon. Avich'icon ta muc'. Yu'un co'ol xchi'uc anjel avilicon. Yu'un co'ol xchi'uc Jesucristo avilicon. ¹⁵ ¿C'u yu'un ti mu xa bu jun avo'onic ta jtojole chac c'u cha'al jun to'ox avo'onique? Xu' chcal ti jun to'ox avo'onique yu'un mu vocluc aq'uelicon ti c'alal ipone. Xu' xa ya'el ava'iic ti chapits sbec'asatic chavac'becone. ¹⁶ Lavi une, ¿mi ja' acrontaicon o ya'el ti lalcalbeic c'u xa'elanique?

¹⁷ Ti much'utic chaxchanubtasic ta alele, sc'anojoxuc yilel pero mu ta slequiluc yo'onic. Yu'un ja' tsc'anic ti mu xa xach'unic li c'usi chcale yo' ja' xa xavich'ic o ta muq'ue. ¹⁸ Ti x'elan chcale, mu'nuc chopol chca'i ti oy much'u chaxchanubtasiique. Ti ja'uc chlecub o avo'onic ti c'usi chaxchanubtasic oe, lec ti yechuque yu'un muc bu li' jchi'ucoxuc scotol c'ac'ale. ¹⁹ Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, chcat co'on avu'unic tajmec. Co'ol xchi'uc jun ants ti yatoj yo'on ti c'alal mu to'ox chcole. Ti c'alal

xcole, jun xa yo'on. Ja' no'ox yech jun co'on uc mi iquil ti j'ech'el ach'unic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe. ²⁰ Ti li'uc jchi'ucoxuque, ma'uc yech tsots chacalbeic ti yechuque, yu'un chquil mi jun avo'onic ta stojol ti Cajvaltique. Ti x'elan tsots chacalbeic tale, ja' ti chcat co'on avu'unique.

**Ja' li' yaloj c'usi seña ti Agare
ti quiaraille xchi'uc
ti Sarae ti ma'uc quiaraille**

²¹ Vo'oxuc ti chac'an chach'unic li smantaltac Rioxe, albecon ca'i mi muc bu xava'iic ti co'ol xchi'uc smozootic ya'el li mantaletic mi ja' ta jch'untique. ²² Ts'ibabil ta sc'op Riox ti iyil cha'vo' screm ti Abraame. Ti june yol squiara; ti june yol yajnil. ²³ Ti i'ayan yol ti quiaraille, ma'uc ta smantal ti Rioxe; smantal no'ox stuquic. Ti i'ayan yol ti yajnil onoxe, ja' ta smantal ti Rioxe. ²⁴ Ti cha'vo' antsetique ja' seña ya'el ti cha'tos c'usi iyal ti Rioxe. Ti jtose ja' ti iyal smantaltac ta vits Sinaie. Ti Agare ti quiaraille ja' seña ya'el ti iyal smantaltac ti Rioxe. Yu'un ti much'utic ta xch'unic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li mantaletique, co'ol xchi'uc mozoiletic ya'el. ²⁵ Li smomtac Agare Agar isbiin yu'unic li vits Sinaí ta Arabiae. Li jchi'iltac ta jurioale ti chc'otilanic ta muc'ta templo ta Jerusalem, ja' yoltac ya'el ti Agare, yu'un co'ol xchi'uc mozoimbilic yu'un li mantaletique, yu'un xch'unojic to ti ja' chcuxiic o ta sbatel osile. ²⁶ Li vo'otique ja' jme'tic ya'el ti Sarae ti ma'uc quiaraille, yu'un mu xa jch'untic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe. Yu'un ja' xa jlumaltic li vinajele, co'ol xchi'uc ja' xa ya'el ti ach' Jerusalem, yu'un tey ti much'u chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. ²⁷ Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Li vo'oxuque, j'israeletic, co'oloxuc xchi'uc jun ants ti mu sna' x'alaje,

pero ts'acal to ep ta xp'olesbat yol yu'un ti Rioxe.

Ja' jutuc no'ox yol ti much'u sna' x'alaje. Yu'un ta jch'ay lachi'iltac ta Jerusalene, ja' ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue. Ts'acal to ta xquic' tal ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue.

Más xa epic, más jun yo'onic, xi ts'ibabil.

²⁸Vo'otíc ti jchi'il jbatíc ta xch'unel li sc'op Rioxe, co'olotic xchi'uc ti Isaaque ti ja' ta smantal Riox i'ayane. Yu'un yaloj onox ti chixch'amalinotic uque.

²⁹Ti otro jun screm ti Abraame iyilbajin ti Isaaque ti i'ayan ta syu'el ti Ch'ul Epíritue. Ja' no'ox yech lavie, chilbajinvanic ti much'utic ta snopic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li c'usitic tспas stuquique. ³⁰Pero ja' yech chal li sc'op Rioxe: “Taco loq'uel xchi'uc yol li quiaraille. Li yole mu xu' chich'be comel li c'usuc yu'un stote. Ja' chich' comel li yol li much'u ma'uc quiaraille”, xi.

³¹Yech'o un vo'otíc ti jchi'il jbatíc ta xch'unel li sc'op Rioxe, ma'uc yolotic ya'el ti quiaraille. Ja' yolotic ya'el ti much'u ma'uc quiaraille. Yu'un yalobotic onox ti Rioxe ti chiyac'botic li c'usuc yu'one.

Ja' li' yaloj ti j'ech'el ac'u jch'untic ti mu xicuxiotic o ta sbatel osil li c'usitic mantalile

5Vo'otíc ti co'olotic to'ox xchi'uc mozoile yu'un icac'tic to'ox persa xch'unel li mantaletique yu'un ijnoptic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil ti calojtique, lavi ijch'untic xa ti ja' chac' jcu'xlejal'tic ta sbatel osil ti Cristoe, liloc'otic xa ta mozoil ya'el. Yech'o un mu xa me xach'unic noxtoc ti chacuxiic o ta sbatel osil ti c'usi lec chapasic ti avalojique.

²A'yic me li c'usi chacalbeique, vo'on Pabloon. Mi chanopic ti ja' ch'abal o amulic chayilic Riox mi chavich'ic circuncisione, ja' mu c'u stu chc'ot ti istoj

jmultic ti Cristoe. ³Chacalbeic noxtoc. Mi chanopic ti ja' ch'abal o amulic chayilic Riox mi chavich'ic circuncisione, persa chach'unic scotol li smantaltaque yo' ch'abal o amulic chayilique. ⁴Ti mi yech chanopique, ma'uc xch'amaloxuc ti Cristoe, yu'un chanopic ti ja' ch'abal o amulic chayilic ti chach'unbeic li smantaltaque. Yu'un ja' xa mu xach'unic ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ch'abal amulic chayilique. ⁵Vo'otíc ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe, ja' chiyalbotic ti Ch'ul Espíritue ti ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe ti c'alal xi-c'ototic ta stojole. ⁶Lavi quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, muc ta alel mi quich'ojtic circuncisión, mi ch'abal. Li c'usi tsots sc'oplale, ja' ti chic'uxubinvanotique, ti chic'anvanotique, yo' xvinaoj ti ja' quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

⁷Ti ta ba'yie lec ach'unic. Lavie chavat xa avo'onic yu'unic ti much'utic ma'uc yech li c'usi chalique. ⁸Ti c'usi chayalbeique, ma'uc yech yaloj ti Rioxe. Ti Rioxe layiq'uc yo' xacuxiic o yu'un ta sbatel osile. ⁹Na'ic me ti co'ol xchi'uc svuquesobil xch'ut li pane. Ac'u mi jset' xcac'tic pero chvuc o xch'ut scotol li pane. Ja' no'ox yech, ac'u mi jun ti much'u ta xch'un ti oy c'usi yan tsc'an ch'unele yo' xacuxiic o ta sbatel osile, c'unc'un chlic socbe sjol li yane. ¹⁰Li vo'one jpatoj co'on ti co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ti mu xch'ay xava'iic li c'usi co'ol jch'unojtique. Yan ti much'u chayaq'uc ta at-o'one, chich' onox castico, muc ta alel mi ich'bil ta muc', o mi ch'abal.

¹¹Vo'otíc ti jchi'il jbatíc ta xch'unel li sc'op Rioxe, oy much'utic chalic ti chcal to ti persa chavich'ic circuncisione. Ti yechuc cheale, muc much'u chiscrontain ti yechuque, yu'un ja' tsc'anic. Pero lavi chcal ti ja' no'ox chicuxiotic o ta sbatel osil ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti Cristoe, ja' chicrontainat o. ¹²Ti

oyuc no'ox c'uxi xch'ac sbaic loq'uel li much'utic chayaq'uic ta at-o'one, lec bi'a.

¹³Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti layiq'uic ti Rioxe, jna'o-jtic ti loqu'emoxuc xa ta mozoil ya'ele. Ti loqu'emoxuc xa ta mozoil ya'ele, mu'nuc ja' yo' xapasic o noxtoc li c'usitic chopole. Lavi ac'anoj abaique, co'ol-co'ol me xacolta abaic. ¹⁴Mi chac'uxubin achi'ilic chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuquique, yu'un ach'unic xa scotol li smantaltac Rioxe. ¹⁵Yan mi chasa'be aba amulique, mi chavutilan abaique, q'uelo me abaic yu'un yic'al me xatani o abaic.

Ja' li' yaloj ti chopol li c'usitic chal co'ontique, ti lec li c'usitic chal ti Ch'ul Espiritue

¹⁶Chacalbe ava'iic ti ja' ch'unic c'usi chayalbeic ti Ch'ul Espiritue yo' mu xapasic o li c'usitic chal avo'onique. ¹⁷Yu'un li c'usitic chal co'ontique mu xco'olaj xchi'uc ti c'usi chal ti Ch'ul Espiritue, yech'o ti mu spas cu'untic li c'usitic leque ti ta jc'an ta jpastique. ¹⁸Mi ja' chasp'ijubtasic ti Ch'ul Espiritue, ach'unic xa scotol li smantaltac Rioxe.

¹⁹Ti much'utic ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique, lec xvinaj. Tsa' yantsic, tsa' yajmulic, ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic chopole, mu xqu'ex-avic. ²⁰Chich'ic ta muc' santoetic, ch-ilonajic, chc'ac'al-o'ontavanic, ch-ilinic, ch-it'ixajic, chcapanvanic, ja' tsc'anic ti stuquic no'ox jun yo'onique, ta stsob xchi'ilic ta xch'ac sbaic, c'usuc no'ox xch'unic. ²¹Chac' o sc'ac'al yo'onic mi oy c'usuc cu'untique, chmilvanic, chyacubic, c'usuc no'ox spasic c'alal chyacubique. Chacalbeic noxtoc chac c'u cha'al lacalbeic xae, ti much'utic ja' yech tspasique, mu x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe.

²²Yan mi xchi'inojotic ti Ch'ul Espiritue, jc'anoj jbatic, jun co'ontic, mu c'usi xal co'ontic, chcuch cu'untic scotol, lec co'ontic, chic'uxubinvanotic, naca yech li c'usi chcaltique. ²³Mu jtoy jbatic, mu jpastic li c'usitic chal co'ontique. Scotol li c'usitic chac taje, muc much'u xu' chal ti mu xu' jpastique. ²⁴Vo'otic ti quich'o-jtic ta muc' ti Cristoe, co'ol xchi'uc icac'tic xa ta milel ta cruz ya'el li c'usitic chal co'ontique xchi'uc li pich'o'one, yu'un mu xa jch'untic.

²⁵Ti xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espiritue, ja' ac'u jch'untic li c'usi lec chile. ²⁶Mu me xcaltic ti mu xa much'u xistaotique, mu me xcac'be jbatic sc'ac'al co'ontic, mu me xquit'ixan jbatic.

6 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy much'u ista smul avilique, vo'oxuc ti sp'ijubtasojoxuc xa ti Ch'ul Espiritue, c'uxubinic. Ti much'u yech yo'on chba sc'opone, tuc' me xalbe. Pero ac'u me sq'uel sba uc yo' mu xlo'loat oe yu'un jcotoltic lec chca'itic li c'usi chopole. ²Mi yech ta jc'uxubin jbatique, yu'un ijch'unbetic xa smantal ti Cristoe.

³Mi oy much'u tsnop ti p'ije, ti sna' snopele, stuc no'ox ta slo'lo sba. ⁴Jujuntal tsc'an chava'i abaic mi lec li c'usitic chapasique. Mi ja' chaqu'elic c'usitic tspasic li yane, mu xava'i abaic, lec c'usi chapasic ti avalojique. Pero mi lic ava'i abaic atuquique, jun avo'onic mi ava'iic ti lec c'usi apasique. ⁵Ti c'usitic ta jpastic jujuntale, ta xcom ta jbatic.

⁶Ti much'utic ta xchanubtasatic ta sc'op Rioxe, ac'u yac'beic c'usitic ta xtun yu'un li yajchanubtasvanejique.

⁷Mu me xalo'lo aba atuquic, yu'un mu stac' jlo'lotic ti Rioxe. Ti c'usitic ta jpastique ja' yech chc'ot jtatic ti c'usi orae. ⁸Mi ja' ta jpastic li c'usitic lec chca'itique, chopol c'usi chc'ot jtatic, chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi ja' ta jpastic li c'usitic lec chil ti

Ch'ul Espíritue, lec ti c'usi chiyac'botique, chicuxiotic yu'un ta sbatel osil. ⁹Yech'o un mu me xtavan xca'itic spasel li c'usitic leque. Mi mu xtavan xca'itique, ta onox jtatic li c'usi leque. ¹⁰Mi chquiltic ti oy abol sba li crixchanoe-tique, ac'u jc'uxubintic. Pero ja' más tsots sc'oplal ti ta jc'uxubintic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

**Ja' li' yalaj ti más tsots sc'oplal
iya'i ti Pablöe ti chac' ta
ich'el ta muc' ti Cristoe**

¹¹Q'uelavilic, muc'tic li letra li'i, ja' chavilic o ti vo'on lajts'ibabeic li jaychol li'i. ¹²Ti much'utic chayalbeic ti persa chavich'ic circuncisione, ja' ti much'utic tsc'anic ti lec ch-ileic yu'un li yan jchi'iltac ta israelale ti mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Yu'un mu sc'anic crontainel, yech'o ti mu jamluc chalic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil ti icham ta cruz ti Cristoe. ¹³Ti much'utic chalic ti persa chavich'ic circuncisione, muc

bu xch'unojic scotol li mantaletique. Ja' no'ox lec cha'iic ti chayac'beic circuncisione yo' xalic o ti svinicoxuc xae. ¹⁴Li vo'one muc ta alel mi mu xi'ich'e ta muc'. Ja' no'ox chcac' ta ich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe ti icham ta cruz ta scoj jmultique. Ti ja' no'ox chcac' ta ich'el ta muq'ue, co'ol xchi'uc chamemon xa ya'el yu'un mu xa tsot-suc sc'oplal chca'i li c'usitic oy li' ta sba balamile. ¹⁵Muc ta alel mi quich'o-jtic circuncisión, mi ch'abal. Ja' tsots sc'oplal mi lec li co'ontique. ¹⁶Acotolic ti jayvo'oxuc ach'unojic chac c'u cha'al icale, junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic. Yu'un chaxc'uxubinic ti Rioxe yu'un xch'amaloxuc xa.

¹⁷Lavie mu xa much'u xu' chal ti ma'uc yajtacbalalon ti Cajvaltique yu'un chvinaj ti icac' jvocale, ti limajee. Oy slut'umaltac li jpat jxocone.

¹⁸Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.

**LI'I JA' SVUN TI APOXTOL
PABLOE TI ISTS'IBABE TI
MUCH'UTIC XCH'UNOJIC
SC'OP RIOX TA EFESOE**

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti chcal a'yuc c'usi yaloj ti Jesucristoe. Chajc'oponic tal ta vun, vo'oxuc ti slecubtasoj xa avo'onic ti Rioxe ti li' nacaloxuc ta jteclum Efesoe, ti sjunul avo'onic avich'oijc ta muc' ti Jesucristoe. ²Ac'ua yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti iquiltic c'u slequil yo'on ti Rioxe ti iquich'tic ta muc' ti Cristoe

³Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote, ti iquilbetic xa c'u slequil li yo'one. Ja' iquiltic o ti iquich'tic ta muc' ti Cristoe. ⁴Yu'un st'ujojotic onox c'alal ch'abal to'ox li balamile ti chquich'tic ta muc' ti Cristoe yo' ch'abal o jmultic chiyilotique. ⁵⁻⁶Yu'un snopoj onox ti chixch'amalinotique, yu'un sc'anojotic onox ti Rioxe. Sc'an no'ox yo'on stuc ti lixch'amalinotique yo' xcaltic o a'yuc ti toj lec yo'one, ti ta slequil no'ox yo'on lixc'uxubinotic ti iquich'tic ta muc' ti Xch'amale ti sc'anoj tajmeque. ⁷Ja' iyac' ta milel ta scoj jmultic, iloc' xch'ich'el, yo' mu xa xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. Ja' liyac'otic o ta pertonal, ja' ti sc'anojotic tajmeque. ⁸⁻⁹Ti Rioxe iyac' xa quiltic ti sc'anojotique, yu'un lisp'ijubtasotic xa, ica'ibetic xa smelol ti c'usi mu to'ox bu vinajeme. ¹⁰Ja' ti snopoj onox ti ta sta yora ti chac'be scuentain vinajel balamil ti Xch'amale.

¹¹⁻¹²Vo'oticotic li j'israeloticotique, jmalaojtotic onox ta xtal ti Cristoe.

Lavi i'ay xae, iquich'ticotic xa ta muc', xch'amaloticotic xa ti Rioxe. Yu'un onox ja' yech snopoj ti Rioxe ti vo'oticotic chcac'ticotic ta ich'el ta muq'ue. ¹³Ti c'alal ava'iic li vo'oxuque ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, avich'ic ta muc' uc, yech'o ti avich'beic xa seña uque ti xch'amaloxuc xa ti Rioxe, ja' ti Ch'ul Espiritue ti yaloj onox Riox chac' jchi'intique. ¹⁴Ja' sliqueb ti c'usi chc'ot quich'tique yo' xquich'tic o ta muc' ta sbatel osil ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ti Pabloe ti más ac'u yilic c'u x'elan yo'on ti Rioxe

¹⁵⁻¹⁶Yu'un ca'yoj ti ach'unojic o ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, ti ac'anojic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, yech'o ti "colaval", chcutilan ti Rioxe. Scotol c'ac'al chul ta jol ti chajc'oaponbeic Rioxe. ¹⁷⁻¹⁹Ti yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote, ti lec yo'one, ja' ta jc'anbe ti ac'u sp'i-jubtasoxuque yo' más xavilic o c'u x'elalan li yo'one, yo' xach'unic o ti chba achi'inique, yu'un ja' layiq'uic o; yo' xach'unic o ti lec tajmec ti c'usi chc'ot jtatique, vo'otic ti slecubtasoj xa co'on-tique; yo' xach'unic o ti tsots syu'el ti Riox xchi'inojotique, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue. ²⁰Ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cristoe, ti iyac' chotluc ta sbats'ic'ob ta vinajele, ja' ivinaj o ti tsots syu'ele. ²¹Lavie ja' ac'bil scuentain scotol ti Cristoe: anjeletic, xchi'uc pucujetic, xchi'uc crixchanoetic. Pero ma'uc no'ox lavie, xchi'uc ta sbatel osil. ²²Ja' xa i'ac'bat scuentain scotol c'alal ta vo'otic ti jch'unojtic li sc'op Rioxe. Ja' xa joltic ya'el ti Cristoe yu'un ja' xa chispasotic ta mantal. ²³Spat xocotic xa ya'el ti Cristoe ti ja' scuentainoj scotole. Ja' xa chitunotic yu'un.

**Ja' li' yaloj ti ta slequil no'ox yo'on
lispojotic ti Rioxe yo' mu
xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile**

2 Ti Rioxe laxcha'cuxesic xa ya'el vo'oxuc ti chamemoxuc to'ox ya'el ta scoj li mulile. ²Ti vo'nee ja' yech apasic chac c'u cha'al tspace ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Ja' apasic c'usitic tsc'an ti much'u tspace mantal li' ta sba balamile, ja' ti pucuje, ti ja' ta smul ti mu xch'unic sc'op Riox li crixchanoetique. ³Ti vo'nee ja' yech ij-pastic jcotoltic. Ja' no'ox ij-pastic ti c'usi iyal co'ontique, ti c'usi ijnoptic jtuctique. Yech'o ti sc'oplal ox chiyac'botic castico ti Rioxe chac c'u cha'al chich'ic ti much'utic mu xch'unic ti c'usi yaloje. ⁴⁻⁵Pero toj c'uxotic ta yo'on ti Rioxe. Sc'anojotic tajmec, yech'o un ac'u mi chamemotic to'ox liyilotic ta scoj li jmultique, pero lixcha'cuxesotic xa ya'el ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Cristoe. Ta slequil no'ox yo'on ti mu xa bu chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile. ⁶Ti c'alal lixcha'cuxesotic ya'ele, lixchotanotic ya'el ta vinajel chac c'u cha'al ichoti ta vina-jel ti Cristoe ti c'alal icha'cuxesate. ⁷Ti x'elan ispase, yu'un chac' quillic ta sbatel osil ti sc'anojotic lavi quich'ojtic ta muc' ti Jesucristoe. ⁸Ta slequil no'ox yo'on lispojotic ti Rioxe yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile, ja' ti ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe. Mu jtucticuc no'ox ijpoj jbatic. Ja' jmotontic yu'un ti Rioxe. ⁹Mu'nuc oy c'usi ij-pastic ti lispojotic oe. Ti oyuque, yic'al jtoy o jbatic. ¹⁰Ja' islecubtas co'ontic ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe yo' j-pastic o li c'usitic leque. Vo'ne onox snopoj ti Rioxe ti ja' ta j-pastic li c'usitic leque.

**Ja' li' yaloj ti lec xa xquil jbatic lavi
co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cristoe**

¹¹Vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, mu me xch'ay xava'ic ti ch'acalotic to'oxe.

Mu to'ox bu lec xaquilticotic vo'oticotic li juriooticotique, ja' ti muc bu avich'o-jic circuncisione. Ti calojticotique, más lecoticotic ti quich'ojticotic circuncisione. ¹²Mu to'ox bu ava'yojbeic sc'oplal ti Cristoe, ja' ti ma'uc juriooxuque. Mu to'ox bu ava'ic ti yaloj onox ti Rioxe ti chtal ti much'u tsoj jmultique. Yech'o ti mu to'ox xana'ic ti sc'oplal onox chacuxiic ta sbatel osil uque, ja' ti muc bu xava'ibeic sc'oplal ti Riox ta vinajele. ¹³Lavi avich'ic xa ta muc' ti Jesucristoe, avich'ic xa ta muc' noxtoc ti Rioxe, yu'un ach'unic xa ti ja' iy-ac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Jesucristoe. ¹⁴Ti co'ol quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe, lec xa xquil jbatic, jun xa chiyilotic. Yu'un co'ol xchi'uc islomes ya'el ti pac'na c'alalotic oe. ¹⁵Ti c'alal icham ta cruz ta scoj jmultic jcotoltic ti Cristoe, ja' ich'ay o sc'oplal li sman-taltac Rioxe ti calojticotic ti ja' chicuxi-oticotic o ta sbatel osile. Listsobotic xa, mu xa bu ch'acalotic. Jun no'ox jte-clumaltic ya'el. Co'ol xa lec co'ontic, co'ol xa joltic. ¹⁶Pero ma'uc no'ox ico'olaj o joltic vo'otic ti ijch'untic ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti Jesucristoe. Co'ol xa joltic noxtoc xchi'uc ti Rioxe, lec xa xquil jbatic jchi'uctic.

¹⁷Vo'oxuc ti mu to'ox chavich'ic ta muc' ti Rioxe, la'albat ava'ic ti ja' ch'al-bal o jmultic chiyilotic Riox mi iquich'tic ta muc' ti Cristoe. Ja' no'ox yech li'albatoticotic uc vo'oticotic ti quich'ojticotic onox ta muc' Riox ti ta alele. ¹⁸Lavi co'ol xa quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, yech'o un co'ol xa xu' j'opontic ti Jtotic Riox ta vinajele, yu'un jun no'ox ti Ch'ul Espíritu yac'ojbotic jchi'intique. ¹⁹Yech'o un mu xa yanicoxuc, jchi'il xa jbatic xchi'uc scotol li yan xch'amaltac Rioxe. ²⁰Jcotoltic snaotic xa ya'el ti Rioxe. Li stanal yoc ya'ele, vo'oticotic li yaj'apox-toloticotic ti Cajvaltic Jesuse xchi'uc ti yaj'alcoptac Riox ti ta más vo'nee. Li

ton i'och ta chiquina ya'ele, ja' ti Jesucristoe. ²¹Ti Rioxe ja' tey ta snap'an tal ya'el li yan tone, c'unc'un chtoy muyel ya'el, chc'ataj ta jp'ej slequil templo ya'el. ²²Tey xa nap'aloxuc ya'el uc yu'un avich'ic xa ta muc' ti Cristoe. Co'ol xchi'uc stemplootic xa ya'el ti Rioxe yu'un tal xchi'inotic ti Ch'ul Espiritue.

**Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti
Pabloe ti chalbe sc'op Riox ti
much'utic ma'uc j'israeletique**

3 Lavi li' ochemon ta chuquel vo'on li Pabloone, ja' ti chcal ava'iic ti chac' acuxlejalic ta sbatel osil uc ti Jesucristoe, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Yu'un ja' yech isc'an ti Jesucristoe ti li'och ta chuquele. ²Ava'yojic nan ti ta slequil no'ox yo'on list'uj ti Rioxe ti chacalbeic ti c'usi yaloje. ³Ti c'usi snopoj onox ti Rioxe ti mu to'ox bu svinajesoje, liyalbe xa, yech'o ti ijts'iba tal li jayp'el li'i. ⁴Ti c'alal xaq'uelic li jvun li'i, chavilic ti liyalbe xa ti Rioxe ti c'usi mu to'ox bu svinajesoje. ⁵Ti jaylajunq'uex crixchanoetic laj ech'uque, muc sna'ic. Lavie isyules xa ta jolticotic ti Ch'ul Espiritue, vo'otiticotic li yaj'apoxtoloticotic ti Cajvaltic Jesucristoe xchi'uc ti yaj'alc'optaque. ⁶Ja' ti co'ol chic'uxubinatotique, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Co'ol chispasotic ta mantal, co'ol chac' cuxlicotic ta sbatel osil.

⁷Vo'on list'uj ta yalel a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. Ta slequil no'ox yo'on list'uj ti Rioxe. Ta slequil no'ox yo'on listsatsubtasbe co'on ta spasel li c'usitic tsc'ane. ⁸Li vo'one más mu c'u jtu chca'i, mu xico'olaj xchi'uc li yan xch'amaltac Rioxe. Ta slequil no'ox yo'on list'uj ti Rioxe ti chcal ava'iic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti mu no'ox albajuc chiyac'botic bentisyon ti Cristoe mi chquich'tic ta muq'ue. ⁹Chcal a'yuc ti ja' onox yech

snopoj ti Rioxe, ja' ti much'u ispas scotol li c'usitic oye. Pero mu to'ox bu vinajem. ¹⁰Lavie ic'ot xa, yu'un co'ol xa xchi'inojotic ti Cristoe, vo'otitic ti quich'ojtic xa ta muq'ue. Junotic xa ta jcotoltic. Ti anjeletic ta vinajele chilic ti yu'un onox lec snopoj ti Rioxe ti c'u x'elan chc'ot o ti c'usitic ispase. ¹¹Ti Rioxe vo'ne onox snopoj ti ja' yech chtal spas ti Cristo Jesuse, ja' ti Cajvaltique. ¹²Lavi ijch'unctic xa ti ja' istoj jmultique, yech'o un mu xa xixi'otitic ta sc'oponel ti Rioxe. ¹³Yech'o un chacalbeic ti mu me xavicta o abaic ti ja' abol o jba ti lalcalbeic ti c'uxi chacuxiic ta sbatel osile, yo' xabatic o ta lequilal ta sbatel osile.

**Ja' li' yaloj ti mu no'ox albajuc c'u
x'elan sc'anojotic ti Cristoe**

¹⁴Yech'o un chajc'oponbeic Riox, ja' ti Stot ti Cajvaltic Jesucristoe. ¹⁵Yu'un ja' Jtotic ta jcotoltic xchi'uc ti much'utic teyic xa ta vinajele. ¹⁶Ti toj lec yo'one, ta jc'anbe ti ac'u stsatsubtas avo'onic ta syu'el ti Ch'ul Espiritu yac'oj achi'inique. ¹⁷⁻¹⁸Ja' ta jc'anbe ti chach'unic ti c'usi chyalbeic ti Cristoe lavi ach'unojic ti sc'anojoxuque. Mi sjunul co'ontic ta jch'unctic ti sc'anojotique, chquiltic ti sc'anojotic tajmeque, vo'otitic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. ¹⁹Pero mu xlaj quiltic scotol yu'un mu no'ox albajuc c'u x'elan sc'anojotic ti Cristoe. Mi ach'unojic ti sc'anojoxuc tajmeque, chco'olaj avo'onic xchi'uc ti Rioxe.

²⁰Ti Riox xchi'inojotique tsots syu'el. Ma'uc no'ox yech yepal chiscoltaotic chac c'u cha'al ta jc'anbetique. Más ta chiscoltaotic chac c'u cha'al jnopojtique. ²¹Yech'o ti stuc no'ox "colaval" chc'utic ta sbatel osile, vo'otitic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Jesucristoe. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

**Ja' li' yaløj ti junotic xa lavi
xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue**

4 Lavi li' tiq'uilon o ta chuquel ti chitun yu'un ti Cajvaltíc Jesuse, oy c'usi chacalbeic. Ti layiq'uic ti Rioxe, ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic chapasique. ²Mu me xatoy abaic. Lec xac'opojic, co'olco'ol xats'icbe abaic mi oy c'usi chopol ibat avu'unique yo' xvinaj o ti ac'anoj abaique. ³Yu'un sco'oltasoj xa ajolic ti Ch'ul Espíritue, yech'o un yechicoxuc me ti co'ol ajolique. ⁴Yu'un junotic xa ta jcotoltic. Jun no'ox ti Ch'ul Espíritu tal xchi'inotique. Co'ol jpatoj co'ontic ti chicuxiotic ta sbatel osile. Yu'un onox ja' yech snopoj ti Rioxe, yech'o ti liyic'otique. ⁵Jun no'ox cajvaltíc ta jcotoltic. Co'ol jch'unojotic ti icham ta scoj jmultique, co'ol quich'o-jtic vo'. ⁶Jun no'ox ti Rioxe, ja' Jtotic ta jcotoltic. Ja' xchabiojotic ta jcotoltic. Ja' chitunotic yu'un ta jcotoltic. Li' xchi'inojotic ta jcotoltique.

⁷Pero stosoltosol c'usi yac'oj jpastic jujuntal ti Cristoe yo' co'olco'ol jcolta o jbatique. ⁸Ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Chtal xch'aybe syu'el ti totil pucuje yo' xcolic o loq'uel ti much'utic chich'on o ta muq'ue.

Ts'acal to ta sut ech'el ta vinajel.

Stosoltosol c'usi chac'be spasic,

xi ts'ibabil.

⁹Ti x'elan ts'ibabil ti tsut ech'el ta vinajele, yu'un tey onox liquem tal ti c'alal i'ay li' ta sba balamile. Mu c'ajomuc no'ox li' i'aye, i'ay noxtoc ta c'otebal yo' bu ti much'utic tsmalaic albel bu chbatic ta sbatel osile. ¹⁰Ti much'u i'aye ja' onox ti isut ech'el ta vinajele. Ja' iscuentain vinajel balamil, xchi'uc c'otebal. ¹¹Ja' yac'ojbotic ti c'usitic ta jpastic jujuntale yo' ti co'olco'ol jcolta o jbatique. Oy apoxtoloticotic. Li jlome j'alc'opetic. Li jlome chalic ech'el a'yuc

c'usi yaløj ti Cajvaltíc Jesuse. Li jlome ta xchanubtasic li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. ¹²Scotol le'e, ja' yo' xachanic o acotolic uc c'u x'elan chatunic yu'un ti Cristoe, vo'otíc ti co'ol spat xoconotic ya'ele. ¹³Yu'un ja' tsc'an ti co'ol jch'unojotic o ti ja' chiscaltaotic ti Xch'amal Rioxe, ti co'ol ta jna'betic c'u x'elan yo'one, yo' co'ol spas o cu'untic c'usitic lec chil ti Rioxe chac c'u cha'al tspas ti Cristoe. ¹⁴Mi ja' yecho-tique, mu xa jnoptic chac c'u cha'al tsnop li c'oxetique. Li c'oxetique mu jmojuc li c'usi tsnopique. Mi jmoj ti c'usi ta jnoptique, mu c'usuc no'ox jch'untic. Yu'un mi c'usuc no'ox jch'untique, co'olotic xchi'uc li c'usi xbat ta jot ta jot ta iq'ue. Mu voeluc ta jch'untic c'usi chalic li much'utic chlo'lovanique. ¹⁵Li vo'otique ja' ta jch'untic li c'usi yeche, chic'uxubinvanotic. C'unc'un chico'olajotic xchi'uc ti Cristoe yu'un ja' joltic ya'el. ¹⁶Lavi spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe, chiscaltaotic ta spasel ti c'usi snopoj ta jpastique. Mi ja' ta jpastic jujuntale, co'ol bal chca'itic, más ta jc'an jbatic. Ja' chac c'u cha'al li vo'otique, ti ep ta tos li c'usitic oy cu'untique. Oy coc-tic, oy jc'obtic, pero chljaj tunuc cu'untic scotol.

**Ja' li' yaløj ti naca xa lec
c'usitic ta jpastic vo'otíc ti
quich'o-jtic xa ta muc' ti Cristoe**

¹⁷Lavi chitun yu'un ti Cajvaltique, chacalbe ava'iic. Mu xa me xapasic chac c'u cha'al tspasic lachi'ilique ti mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Yu'un mu c'usi bal o li c'usitic ta snopique xchi'uc li c'usitic ta spasique. ¹⁸Yech no'ox li c'usitic xch'unojique. Muc bu ac'bilic scuxlejalic ta sbatel osil yu'un ti Rioxe yu'un mu xch'unic ti ja' chac' jcuexlejaltic ta sbatel osile, ja' ti mu sc'an xich'ic ta muc' ti Rioxe. ¹⁹Ch'abal xa xi'elal cha'iic ti Rioxe. Tsa' yantsic, tsa' yajmulic,

ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic chopole. ²⁰⁻²¹ Yan li vo'oxuque ja' xa achanojic c'u x'elan ti Cristoe. Mi ach'unojic li c'usi chale, mi xchanubtasojoxuque, ma'uc xa yech chapasic, yu'un naca lec c'usitic tspas ti Jesuse. ²² Ava'yojic ti tsc'an chavictaic spasel li c'usitic chopole ti nopem to'ox xava'iic spasele, yu'un ja' chislo'lootic, ja' chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osil. ²³ Ja' tsc'an ti naca xa lec li c'usitic chanopique. ²⁴ Ja' tsc'an ti naca xa lec li c'usitic chapasique chac c'u cha'al naca lec c'usi tspas ti Rioxe, ti mu sc'an c'usi chopole.

²⁵ Yech'o un mu xa me xanopbe abaic c'op. Ja' tsc'an ti naca yech li c'usitic chavalbe abaique yu'un junoxuc xa, ac'u mi epoxuc.

²⁶ Mi oy bu iyac' sc'ac'al avo'onique, mu me xba asa' amulic. Mu me sjunuluc c'ac'al capemoxuc. ²⁷ Yu'un yic'al xasu-jic ta mulil ti pucuje.

²⁸ Mi oy to'ox la'elc'ajique, mu xa me xa'elc'ajic. Más lec abtejanic. Lac'obique ja' tunuc o li c'usitic leque yo' xacoltaic o ti much'utic ch'abal c'usuc yu'unique.

²⁹ Mu xa me c'usi chopol xloc' ta aveic. Ja' xavalic li c'usitic leque, ti c'usitic bal xa'iic ti much'utic chac'oponique. Lec smelol xatac'beic mi oy c'usi tsjaq'uique.

³⁰ Mu me xavac'beic yat yo'on ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, yu'un ja' seña quich'ojtic ti chicuxiotic ta sbatel osil ti c'alal sta yorae.

³¹ Mu me teyuc no'ox ta avo'onic mi oy c'usi chopol la'albatique, mi oy c'usi chopol lacha'leatique. Mu xa me xac'apic, mu xa me xac'ac'alc'opojic, mu xa me xavut abaic, mu xa me xasa'be aba amulic, mu xa me c'usitic yan chopol xapasic. ³² Lec me xavil abaic, co'olco'ol xac'uxubin abaic. Co'olco'ol xavac' abaic ta pertonal chac c'u cha'al layaq'uc ta pertonal ti Rioxe lavi avich'ic ta muc' ti Cristoe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chcac'tic iluc ti xch'amalotic xa ti Rioxe

5 Lavi xch'amaloxuc xa ti Rioxe, yech'o un sc'anojoxuc. Ja' tsc'an chachanic ti c'u x'elan ti yo'one. ² Tsc'an chac'uxubin abaic chac c'u cha'al lix-c'uxubinotic ti Cristoe yu'un iyac' sba ta milal ta scoj jmultic. Ti x'elan ispase, ja' smoton iya'i ti Rioxe, lec iyil.

³ Yech'o un mu xa me xasa' avajmulic. Scotol li c'usitic chopole mu xa me xapasic. Mu xa me c'usi xpich' avo'onic. J'ech'el xach'ay ta ajolic yu'un xch'amaloxuc xa ti Rioxe. ⁴ Mu xa me c'usi chopol xavalic, mu xa me xa'ixtolo'ilajic. Ja' xa no'ox "colaval", utic ti Rioxe ti chascoltaique. ⁵ Na'ic me ti mu x'ochic yo' bu tspas mantal ti Cristoe, ja' ti Rioxe, ti much'utic tsa' yantse, ti much'utic tsa' yajmule, xchi'uc ti much'utic chopol c'usi tspasique, xchi'uc ti much'utic scotol c'usi chpich' yo'onique. Ti mi scotol c'usi chpich' o avo'onique, co'ol xchi'uc avich'ojic to ta muc' santoetic chil ti Rioxe yu'un mu sjunuluc avo'onic avich'ojic ta muc' ti Rioxe. ⁶ Mu me xaslo'loic ti much'utic lec xa ya'el ti c'usi chayalbeique. Ti much'utic chopol c'usi tspasique ti mu xch'unic c'usitic yaloj ti Rioxe, ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe. ⁷ Yech'o un mu me xachi'inic ta spasel c'usitic chopol ti much'utic ja' yech tspasique.

⁸ Ja' to'ox yech apasic ti vo'nee, teyoxuc to'ox ta ic' osil ya'el yu'un muc xana'ic mi oy ti Rioxe. Yan lavie, ta sac osiloxuc xa ya'el yu'un avich'ojic xa ta muc'. Yech'o un aq'uc iluc ti avich'ojic xa ta muq'ue, ti xch'amaloxuc xae. ⁹ Mi xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue, lec co'on-tic, lec c'usi ta jpastic, yech li c'usi chcal-tique. ¹⁰ Ja' chanic spasel c'usitic lec chil ti Cajvaltique. ¹¹ Mu me xachi'inic ta spasel c'usitic chopol ti much'utic teyic

ta ic' osil ya'ele. Más lec albeic sc'op Riox yo' xul o ta sjolic ti chopol li c'usitic tspasique. ¹²Yu'un q'uexlal sba tajmec li c'usitic mucul tspasique. ¹³Yan mi chcalbetic li sc'op Riox, chlic ti oy smulique. Mi ta xch'unique, chictaic. Ja' chlic spasic li c'usitic leque. ¹⁴Yech'o ti ja' yech chal li sc'op Riox:

Ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chopole,
co'ol xchi'uc chamemic ch-ileic yu'un ti Riox.

Pero ta xcha'cuxesatic ya'el yu'un ta xle-cubtasbat yo'onic yu'un ti Cristoe, xi.

¹⁵Yech'o un ich'o me abaic ta cuenta, p'ijanic me, mu me xapasic sonsoal.

¹⁶Mu me yechuc no'ox xach'ayic c'ac'al, albeic sc'op Riox li crixchanoetique yu'un yantic xa tsoquic. ¹⁷Mu xa me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Riox. Ja' pasic c'usitic tsc'an ti Cajvaltique.

¹⁸Mu xa me xayacubic yu'un ja' tsoc o ajolic. Más lec ja' ch'unic c'usi chayalbeic ti Ch'ul Espíritue. ¹⁹Albo abaic li sc'op Riox, q'uevujintaic ti Cajvaltic Jesucristoe. Sjunul avo'onic xaq'uevujintaic. ²⁰“Colaval, Cajval”, utic ti Jtotic Riox ta vinajele ti c'usi chtal ta atojolique, ac'u mi lec, ac'u mi chopol. Ja' yech tsc'an chavalic lavi avich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an co'olco'ol chquich' jbatic ta muc' ta jnatique

²¹Co'olco'ol xavich' abaic ta muc' lavi avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe.

²²Antsetic, ich'ic ta muc' amalalic yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique.

²³Li vini que ja' chalbe mantal li yajnile ja' chac c'u cha'al chiyalbotic mantal ti Cristoe, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue, ti spat xoconotic xa ya'ele. Ja' istoj jmultic. ²⁴Ja' chac c'u cha'al quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, ja' no'ox

yech ac'u yich'ic ta muc' smalalic li antsetique.

²⁵⁻²⁶Viniquetic, c'ano me lavajnilique chac c'u cha'al sc'anojotic ti Cristoe. Ivinaj ti sc'anojotique yu'un iyac' svocol cu'untic. Ti ijch'untic ti c'usi yaloje, ja' ilecub o co'ontic. Ti iquich'tic vo'e, ja' seña ti lec xa li co'ontique. ²⁷Yech'o un c'alal xc'ot jva'an jbatic ta stojole, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue, lec chiyilotic, ch'abal jmultic, lec co'ontic. ²⁸Ja' no'ox yech noxtoc, vini quetic, c'uxubino me avajnilic chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque. Ti much'u xc'uxubinoj li yajnile, co'ol xchi'uc stuc no'ox ta xc'uxubin sba. ²⁹Mi jun muc' much'u ti mu sc'an li spat xocone; tsmac'lin sba, chc'uxubin sba chac c'u cha'al xc'uxubinojotic ti Cristoe, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue. ³⁰Yu'un spat xoconotic sbaquelotic ya'el. ³¹Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: “Li cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc stot sme'ic ti c'alal sta yajnilitique. Xcha'va'alic jun xa chc'otic”, xi. ³²Mi ica'ibetic smelol le'e, toj lec. Chcal vo'one ja' no'ox yechotic uc, junotic xa xchi'uc ti Cristoe, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue. ³³Yech'o un, vini quetic, c'uxubino me lavajnilique chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque. Ja' no'ox yech uc, antsetic, ich'o me ta muc' lamalalique.

6 Cremotic, tsebetic, ch'unbo me smantal atos ame'ic yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. ²⁻³Li mantal li'i ja' li primero chiyalbotic ti c'usi bentsiyonal ta jtatic ti mi ijch'untique. Yu'un ja' yech iyal ti Riox: “Ich'o me ta muc' atos ame' yo' lec xabatic oe, yo' xnatic o acuxlejalic li' ta sba balamile”, xi.

⁴Vo'oxuc ti totiloxuque, ti me'iloxuque, mu me xasa'be sc'ac'al yo'on lach'amalique. Tuc' me xavalbeic mantal chac c'u cha'al tuc' chiyalbotic mantal ti Cajvaltique. Mi mu xch'un aman-

talique, tsitsic chac c'u cha'al chistsit-sotic ya'el ti Cajvaltique.

⁵ Mozoiletic, ch'unbo me smantal avajalic li' ta sba balamile. Ich'ic me ta muc' chac c'u cha'al avich'ojic ta muc' ti Cristoe. Sjunul me avo'on xa'abtejic. ⁶ Mu me ja'uc no'ox lec xa cha'abtejic yilel c'alal tey q'uelbiloxuque chac c'u cha'al li much'utic ja'to lec xa ch-abtejic yilel c'alal q'uelbilique yo' lec o sc'oplalic ti yalojique. Yan li vo'oxuque ja'uc me yechicoxuc chac c'u cha'al li much'utic sjunul yo'onic chtunic yu'un ti Cristoe ti sjunul yo'onic tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe. ⁷ Ta slequiluc me avo'onic xapasic ti c'usi cha'ac'bat apasique, mu me ta sujeluc. Yu'un ja' cha'abtejic ya'el yu'un ti Cajvaltique, ma'uc no'ox cha'abtejic yu'un li crixchanoetique. ⁸ Ana'ojic ti chistojotic ya'el ti Cajvaltique mi lec ti c'usi ta jpastique, ac'u mi mozoinbilotic, ac'u mi ch'abal.

⁹ Vo'oxuc ti ajvaliloxuque, lec me xavil lamozoiique. Mu me xavutic, tuc' me xavalbeic mantal. Na'ic me ti jun no'ox ti cajvaltic ta vinajele. Ti Cajvaltique muc bu ta st'uj crixchanoetic.

**Ja' li' yaloj ti ja' jmactic
ya'el mi jch'unojtic ti ja'
chiscoltaotic ti Cajvaltique**

¹⁰ Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic. Ch'unic me ti chascoltaic ti Cajvaltic Jesuse yu'un tsots syu'el. ¹¹ J'ech'el me xach'unic ti chascoltaique yu'un ja' amaquic ya'el ti yac'ojboxuc ti Rioxe yo' mu xach'unic o c'usi chal ti pucuje. ¹² Yu'un ma'uc jchi'iltic ta crixchanoal ti ta jtsac jbatic jchi'uctique. Ja' ta jtsac jbatic ya'el xchi'uc ti pucujetique, ti li' tspasic mantal ta sba balamile, ti ja' chislo'lootic ta spasel li c'usitic chopole. ¹³ Yech'o un j'ech'el me xach'unic ti chascoltaic ti Rioxe yo' mu xach'unic o ti c'alal chaslo'loic ti pucuje. Mi muc xach'u-

nique, vo'oxuc icuch avu'unic. ¹⁴ Ja' no'ox xach'unic li c'usitic yeche. Ja' no'ox xavalic li c'usitic yeche. Ja' xchuc ach'utic ya'el. Ja' no'ox xapasic li c'usileque. Ja' ataqu'inc'u'ic ya'el. ¹⁵ Sjunul me avo'on xatunic yu'un ti Rioxe ti ach'unic xa ti ch'abal xa amulic chayilique. Ja' axonobic ya'el. ¹⁶ Ti c'usi más tsots sc'oplal ta scotole, ja' ti ach'unojic ti istoj amulic ti Jesucristoe, ti ach'unojic noxtoc ti chascoltaique. Ja' xa mu xcuch o yu'un ti pucuje yu'un ja' chamaquic o ta jot ta jot ya'el ti c'usi chal ti pucuje ti ja' yech ach'unojique. ¹⁷ J'ech'el me xach'unic ti chacuxiic ta sbatel osile. Ja' acascoic ya'el. Ja' avespadaic ya'el li sc'op Rioxe ti ta syules ta ajolic ti Ch'ul Espíritue. ¹⁸ Tsc'an chac'oponic Riox scotol c'ac'al. Albeic sp'ijubtasoxuc ta sc'oponel Riox ti Ch'ul Espíritue. Mu me xch'ay xava'iic sc'oponel. C'oponbeic Riox scotol c'ac'al li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. ¹⁹ C'oponbecon Riox uc yo' xul o ta jol ti c'usi chcale, yo' mu xixi' oe, yo' jamal xcalbeic o li yan crixchanoetique ti xu' chcuxiic ta sbatel osil uque, ja' ti mu to'ox bu vinajeme. ²⁰ Ja' chuculon o ta carina ti ja' chcal a'yuque. Yech'o un c'oponbecon Riox yo' jamal xcal o a'yuque yu'un ja' yech tsc'an ti jamal chcal a'yuque.

²¹ Ja' ta jc'an ti chava'iic ti c'u xi'elane, ti c'usi ta jpase. Ja' tal yal ava'iic li Tíquicoe, ti jc'anojtique, ti sjunul yo'on chal a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesuse. ²² Ja' ijtac o tal ti chal ava'iic ti c'u xi'elane. Ja' tal spat avo'onic yo' mu xavat o avo'onique.

²³ Ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe ac'u spas ta jun avo'onic yo' mu c'usi xal o avo'onique. Ac'u scoltaoxuc ta xch'unel ti chascoltaique yo' más xac'an o abaique. ²⁴ Ac'u ac'baticuc crasia scotol ti much'utic j'ech'el sc'anojic o ti Cajvaltic Jesucristoe.

**LI'I JA' SVUN TI APOXTOL
PABLOE TI ISTS'IBABE TI
MUCH'UTIC XCH'UNOJIC
SC'OP RIOX TA FILIPOSE**

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li Timoteoe, ti yajtuneloticotic ti Jesucristoe, chajc'oponticotic tal ta vun ta acotolic, vo'oxuc ti slecubtasoj xa avo'onic ti Jesucristoe ti li' nacaloxuc ta jteclum Filipose, xchi'uc vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta sc'op Rioxe, xchi'uc vo'oxuc ti chacuentainic ti c'usitic chaq'uic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. ²Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

**Ja' li' yaloj ti isc'oponbe
Riox ti much'utic xch'unojic
sc'op Riox ta Filipos ti Pabloe**

³C'alal chayulic ta jol ju'ech'ele, "colaval, Cajval", chcut ti Rioxe ti ach'unic xa ti c'usi yaloje. ⁴⁻⁵C'alal chajc'oponbeic Rioxe, jun co'on tajmec yu'un co'ol ta jcolta jbatique ta yalel a'yuc ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja'o lic atambeic yalel a'yuc ti c'alal ach'unique. Yechoxuc o c'al tana. ⁶Lavi islecubtas xa avo'onic ti Rioxe, jpatoj co'on ti cha'ic'atic onox ech'el ta vinajel ti c'alal xcha'sut tal ti Jesucristoe. ⁷Lec ti x'elan jch'unioje yu'un jc'anojoxuc tajmec. Yu'un chquil ti co'ol ta jcolta jbatique ac'u mi tiq'uilon ta chuquel li vo'one, ac'u mi teyon ta stojol jmeltsanejc'opetic yo' xcalbe o ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe, jna'oj ti co'ol ta jcolta jbatique. ⁸Ti Rioxe yiloy ti jc'anojoxuc acotolique chac c'u cha'al sc'anojotic ti Jesucristoe. ⁹⁻¹⁰Chajc'oponbeic Riox yo' más xac'anvanic oe, yo' xanopic o lec ti c'u x'elan chacolta abaic jujuntale.

Mi yech chapasique, mu c'usi amulic chul staoxuc ti c'alal xcha'sut tal ti Jesucristoe. ¹¹Ja' chascaltaic ti Jesucristoe yo' spas o avu'unic li c'usitic leque, yo' xavaq'uic o ta ich'el ta muc' ti Rioxe, yo' lec o sc'oplal avu'unique.

**Ja' li' yaloj ti ja' no'ox ta yo'on chac'
ta ich'el ta muc' Jesucristo ti Pabloe**

¹²Vo'otic ti jchi'il jbatique ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe ava'ic ti oy stu ti li' tiq'uilon ta chuquele. Yu'un ep xa much'utic icalbe ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. ¹³Scotol li yajsoltero preserentee xchi'uc li yan crixchanoetique ya'yojic xa ti ja' li'och o ta chuquel ti quich'oj ta muc' ti Cristoe. ¹⁴Lavi ochemon ta chuquele, jutuc xa mu scotolicuc i'ochic ta yalel a'yuc sc'op Riox li much'utic xch'unojic xae. Muc ta alel yu'unic mi x'ochic o ta chuquel uc. Yu'un ixch'unic uc ti chcoltaatic ta yalel a'yuc yu'un ti Cajvaltique.

¹⁵Ta meles oy jlom ti mu ta slequiloc yo'on chalbeic sc'oplal ti Cristoe yu'un sc'ac'alicon yo'onic. Ja' no'ox tsquelic mi ep tsta sviniquic. Li jlome ta slequil yo'on chalic. ¹⁶Li jlome ja' no'ox chalbeic sc'oplal Cristo yo' x'ich'eic o ta muc' li stuquique, ma'uc ta slequil yo'onic chalic. Ti yalojique, ja' no'ox chiyac'beic cat co'on lavi li' tiq'uilon ta chuquele. ¹⁷Li jlome sc'anojicon yech'o ti chalic a'yuque, yu'un chilic ti mu c'u xcut li vo'one. Yu'un sna'ojic ti Riox isc'an ti li' tiq'uilon ta chuquele yo' xcalbe o ya'ic li jmeltsanejc'opetique ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. ¹⁸¿Pero c'usi jcuenta o sna'ojic un? Mi ta slequil yo'on chalic, o mi i'i, ja' no'ox lec chca'i ti ac'u svinajesbeic sc'oplal ti Cristoe. Ti x'elan tspasique, mu xcat o co'on. Más to jun o co'on ti chvinaj sc'oplal ti Cristoe.

¹⁹Lavi chac'oponbeicon Riox li vo'oxuc, ta onox xiscalta ti Ch'ul Espiritue

ti jun xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe, yo' ti mu xquicta o jba ta yich'el ta muc' ti Cajvaltique. ²⁰Yech'o un jun co'on jmalaoj chiyiq'uic ech'el ta stojol li preserentee. Yu'un jch'unoj ti chiscolta ti Cristoe, yech'o un mu xixi' mu xiq'uexav ti c'alal xic'ote. Jamal chcalbeic sc'oplal ti Cristoe chac c'u cha'al ta jpas onoxe yo' xcac' o ta ich'el ta muq'ue ac'u mi ja' xilaj o. ²¹Lavi cuxulon toe, ja' no'ox chcac' ta ich'el ta muc' ti Cristoe. Ti mi lichame, más lec yu'un chba jchi'in. ²²Mi cuxulon toe, lec, yu'un oy to much'utic chich' ta muc' cu'un ti Cajvaltique. Yech'o un mu jna' bu jotucal ti leque. ²³Yu'un co'ol no'ox lec. Li vo'one lec chca'i ti mi lichame yu'un chba jchi'in ti Cristoe, yu'un más lec teyo'e. ²⁴Lavi chac'anic to chanubtasel chquil xchi'uc ti much'utic yan xch'unojique, más lec ti cuxulon toe. ²⁵Ti chac'anic to chanubtasel acotolique, yech'o un jna'oj ti mu to bu chichame yo' más xach'unic o li sc'op Rioxe. Mi más ach'unique, más to jun avo'onic. ²⁶C'alal xiyul yo' bu tsoboloxuque, más to "colaval", chavutic ti Jesucristoe ti liloc' xa ta chuquele.

²⁷⁻²⁸Ja' me xavalic, ja' me xapasic li c'usi xco'olaj xchi'uc ti c'usi iyal ti Jesucristoe yu'un ja' yech smelol. Ja' tsc'an ti yech chapasic oe. Ac'u mi xtal jq'ueloxuc, ac'u mi i'i, ta jc'an chca'i ac'oplalac mi co'ol ajolic ta stojol ti Rioxe, mi co'ol chavalic a'yuc ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse, mi mu xaxi'ic o ti much'utic chascrontainique. Ti mi mu xaxi'ique, ja' ta xyulesbat ta sjolic yu'un Riox ti chacuxiic o ta sbatel osile, ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil li stuquique. ²⁹Ti last'ujic ti Rioxe, mu c'ajomuc no'ox ti chavich'ic ta muc' ti Cristoe; last'ujic ti chavac' avocolic yu'un ti Cristoe. ³⁰Co'ol abol jbatic. Avilic c'u x'elan abol

jba ti c'alal li'one. Lavie lo'il xa no'ox chava'iic ti staoj yav abol jbae.

**Ja' li' yaløj ti jch'unejmantal
ti Cristoe yech'o ti i'aq'ue
ta ich'el ta muq'ue**

2¹⁻²Jun co'on avu'unic ti ja' chapasic c'usi lec chil ti Cristoe yu'un laspatbe xa avo'onic. Laxchi'inic xa ti Ch'ul Espiritue yech'o ti chac'uxubinvanique. Pero ja' ta jc'an ti mu xavac'becon cat co'one. Ja' ta jc'an ti co'ol chapasic c'usi lec chil ti Cristoe, ti co'ol chac'an abaique, ti co'ol ajolique. ³Mu me xac'anic o ich'el ta muc', mu me xavalic ti mu xa much'u xastaique. Co'ol-co'ol xach'unbe abaic, co'olco'ol xavich' abaic ta muc'. ⁴Mu me xapasic ti c'usitic jun o avo'on atuquique. Ja' tsc'an chapasic ti c'usi jun o yo'onic li yan uque.

⁵Ja'uc me yechoxuc chac c'u cha'al ti Jesucristoe. ⁶Ti stuque ac'u mi jun xchi'uc ti Rioxe, pero muc stoy o sba ti jun xchi'uque. ⁷Iyicta comel li yabtel ta vinajele, jch'unejmantal iyul li' ta balamile. I'ayan chac c'u cha'al vo'otic. ⁸Ti x'elan jch'unejmantale, ixch'un milel. Q'uexlal sba tajmec ti c'u x'elan ichame yu'un ta cruz ismilic. ⁹Yech'o un stuc no'ox i'aq'ue ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe. Muc much'u yech ich'bil ta muc'. ¹⁰Ta sta yora ti ta jquejletatic jcotoltic ti Jesuse, ac'u mi cuxulotic to'ox, ac'u mi chamemotic xa'ox, c'alal ta anjeletic, c'alal ta pucujetic. ¹¹"Vo'ot no'ox jpasvanejot ta mantal", chcctic jcotoltic ti Jesucristoe. Ti x'elan chcaltique, ja' chich'e ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele yu'un ja' iyac'be yabtel ti Xch'amale.

**Ja' li' yaløj ti co'ol xchi'uc luzotic
ya'ele yu'un chcac'tic iluc
ti lec li sc'op Rioxe**

¹²Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, lec ti ach'unic spasel ti c'usi tsc'an ti Rioxe ti c'alal li' to'ox jchi'ucoxuque. Pero

mu me c'ajomuc no'ox ti c'alal li' to'ox jchi'ucoxuque. Ac'u mi nomon, ja' me yech xapasulanic o. Jujuntal xanopic ti c'usi tsc'an Riox chapasique. Albeic scoltaoxuc ti Rioxe yo' xavaq'uic o ta ich'el ta muq'ue. ¹³Ti Rioxe chascoltaic yo' ti chac xa apasic o ti c'usi tsc'ane, yo' ti spas o avu'unic li c'usi snopoj chapasique.

¹⁴⁻¹⁶Mu me ta epalc'opuc xapasic, mu me ta sa'salc'opuc xapasic yo' muc much'u sa' o amulique, yo' xilic o ti xch'amaloxuc Riox ti much'utic chopol sjolique. Co'ol xchi'uc luzoxuc ya'el yu'un chavaq'uic iluc ti lec li sc'op Rioxe. Mi yech chapasique, jun co'on avu'unic ti c'alal xcha'sut tal ti Cristoe, yu'un mu yechuc no'ox ti ical ava'iic li sc'op Rioxe. ¹⁷Lavi atacbecon tal jmotone, yu'un ach'unojic ti chascoltaic ta sa'el ti Rioxe. Ac'u mi vocol ataic, pero xamuyubajic xa ti itsob avu'unique. Yech'o un ximuyubaj xa uc. Mi yech tsc'an ti Rioxe ti oy c'usi chcac'be uque, muc ta alel mi lichame, jun co'on. ¹⁸Mi lichame, junuc no'ox avo'onic uc.

Ja' li' yalaj ti muc much'u yech chac c'u cha'al ti Timoteoe xchi'uc ti Epafroditeo

¹⁹Mi yech tsc'an ti Cajvaltuc Jesuse, ta jtac tal ta ora li Timoteoe yo' xca'i o c'u xa'elanique, yo' jun o co'one. ²⁰Muc much'u yech chac c'u cha'al li Timoteoe ti sjunul yo'on chascoltaique. ²¹Li yane ja' no'ox tspasic ti c'usi tsc'an yo'on stuquique, ja' muc bu tspasic ti c'usi tsc'an ti Jesucristoe. ²²Li vo'oxuque avilojic xa c'u x'elan li Timoteoe. Co'ol xchi'uc jch'amal chca'i yu'un chiscolta ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc ch'amalil ti tscolta li stote. ²³Mi chquil ti mu xismeltsanbeic jc'oplal ta orae, ta jtac jelavel tal li Timoteoe. ²⁴Ja' jpatoj o co'on ti Cajvaltique ti chiloc' ta

ora ta chuquele, chtal no'ox jq'ueloxuc uc.

²⁵Ijnop noxtoc ti ijtac sutel tal li Epafroditeo, ti ataquic tal scoltaone, ti liyich'be tal li jmoton atsobique. Co'ol chitunoticotic yu'un ti Cajvaltique. Co'ol its'ic cu'unticotic crontainel. ²⁶Li stuque tsc'an chtal sq'ueloxuc acotolic, yu'un chat yo'on ti ava'iic ti i'ipaj to'oxe. ²⁷Ta melal ta xcham xa'ox yilel, pero ic'uxubinat yu'un ti Rioxe. Mu stucuc no'ox ic'uxubinat; lixc'uxubin ti Riox uque ti muc xchame. Ti ichamuque, icat co'on tajmec ti yechuque. ²⁸Yech'o ti persa ijtac tal ta orae yo' ti xamuyubajic xa lavi avilic xa noxtoque. Ja' no'ox yech mu xa masuc chcat co'on uc. ²⁹Lavi iyule, muyubajanic, ich'ic ta muc'. “Colaval”, utic ti Cajvaltique. Ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al li Epafroditeo, ich'ic ta muc'. ³⁰Lavi ja' ox ta xcham o ti chtun yu'un ti Cristoe. “Muc ta alel mi ja' lilaj oe”, xi xa. Lec itun cu'un yu'un sna'oj ti avo'onicuc acoltaicone, pero mu c'u xavutic, ja' li nomoxuque.

Ja' li' yalaj ti “ja' no'ox ta jnop ti chba jchi'in ti Rioxe”, xi ti Pabloe

3 Vo'otic ti jchi'il jbatuc ta xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic ti junuc me avo'onic yu'un ti Cajvaltique. Li vo'one mu c'usi vocol chca'i mi chajcha'ts'ibabeic tal li c'usi lajts'ibabeic onoxe yo' mu xach'unic o lo'loele. ²Q'uelo me abaic, mu me xach'unic ti c'usi chayalbeic ti much'utic chopol sjole ti yo'onicuc yac'boxuc circuncisione. Yech xa no'ox tsyayijes abec'talic, mu xa c'u stu. ³Vo'otic ti sjunul co'ontic quich'ohtic ta muc' ti Rioxe, ti jch'unohtic ti listojbotic jmultic ti Jesucristoe, quich'ohtic xa circuncision chiyilotic ti Rioxe. Mu'nuc oy c'usi ijpastic ti ch'abal jmultic chiyilotic, ta slequil no'ox yo'on stuc. ⁴Ti chicuxioticuc o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe, li vo'one

mu xa c'u jna' ti yechuque yu'un más ijch'un. Más muc bu xch'unoj li yan jchi'iltaque. ⁵Xvaxaquibal to'ox c'ac'al cayanel iquich' circuncisión. Li vo'one j'israelon. Ja' jmucl'tatot ti Benjamín ti ta más vo'nee. J'israel li jtot jme'e. Ja' to'ox yech jch'unoj chac c'u cha'al xch'unojic li jfariseoetique, yech'o un jch'unobje smantaltac Riox ti caloje. ⁶Ti x'elan jch'unobje smantaltac ti Rioxe, iquilbajin ti much'utic xch'unojic ti c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti caloje, ja' ta jpas c'usi tsc'an ti Rioxe. Ch'abal jmul ti caloje. ⁷Ti c'usitic ijch'une, ja' chicuxi o ta sbatel osil ti caloje. Lavi ijch'un xa ti c'usi yaloj ti Cristoe, iquil ti mu c'u bal o li c'usitic jch'unoj to'oxe. ⁸Lavi iquich' xa ta muc' ti Cristoe, ti ja' xa cajvalinoje, iquil ti mu xa c'usi yan lec chiyilotic o ti Rioxe. Li c'usitic ijpas to'oxe, iquil xa ti mu c'u bal oe. Co'ol xchi'uc c'a'ep ya'el, yech'o ti iquictae. Stuc xa no'ox chquich' ta muc' ti Cristoe yo' xba jchi'in oe. ⁹Lavi ijch'un xa ti ja' chiyac'be jcxulejal ta sbatel osile, mu xa jch'un ti ja' chicuxi o li smantaltac Rioxe. Jna'oj xa ti ch'abal jmul chiyil ti Rioxe lavi jch'unoj xa ti ja' listojbe jmul ti Cristoe. ¹⁰⁻¹¹Ja' xa no'ox ta jc'an ti más chquich' ta muc' ti Cristoe, ti tsots syu'ele, ti icha'cuxie, yo' xcuch o cu'un scotol ti c'usitic chtal ta jtojole chac c'u cha'al icuch yu'un ti c'alal istoj jmultique, yo' xicuxi o ta sbatel osile.

¹²Mu xu' xcal ti pasem xa cu'un scole. Mu xu' xcal ti toj lecone. Pero mu xquicta o jba. Jpatoj co'on ti tspas onox cu'une yu'un ja' liyic' o ti Jesucristoe. ¹³Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu xu' xcal ti pasem xa cu'une. Li c'usi ta jpas li vo'one, ta jch'ay ta jol ti c'usi ech'em xae. Ja' ta jnop li c'usi mu to ch-ech'e. ¹⁴Ja' ti chiyic' ech'el ti Rioxe yu'un quich'oj xa ta muc' ti Jesucristoe. Ja' jtojol ti chba jchi'ine.

¹⁵Li vo'otique jna'tic xa lec c'usi tsc'an ti Rioxe, ja'uc me yech ac'u jnoptic jco-

toptic. Mi yan o c'usi chanopique, tey tsyules ta ajolic ti Rioxe. ¹⁶Ja' ac'u jpatc ti c'usi ca'yojtic xa onox jujuntale.

¹⁷Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' chanic ti c'u xi'elane. Q'uelic me noxtoc c'u x'elan li much'utic ja' xchanojic ti c'u xi'elanicotique. ¹⁸Ep xa ta ech'el lalcalbeic, pero chacalbeic to lavié, chi'oc' chacalbeic tal, yu'un ep to ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti yalojique ti ja'to yech tspace chac c'u cha'al ti much'utic mu xch'unic ti ja' icham ta scoj jmultic ti Cristoe. ¹⁹Ti x'elan tspace, ch-ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil yu'un ja' no'ox tsnopic li c'usitic tsc'an yo'onique. Mu xqu'uxavic, mu xa much'u xtaon cha'iic. Ja' no'ox tsnopic li c'usitic scuenta sba balamile. ²⁰Yan li vo'otique ja' xajlmalc li vinajele. Ja' xa no'ox ta jmalc ti chtal yic'otic ti Cajvaltic Jesucristoe. ²¹Ti c'alal xtale, chiyach'ubtasotic, chico'olajotic chac c'u cha'al ti stuque. Xu' chiyach'ubtasotic yu'un oy syu'el. Stuc no'ox tspace mantal.

Ja' li' yaloj ti muyubajcotic ti xch'amalotic xa ti Cajvaltic Jesuse

4 Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuque, co'onuc tal jq'ueloxuc. Ja' jun o co'on avu'unic. Xvinaj ti litun yu'un ti Cajvaltique yu'un ach'unojic, yech'o un mu me xavicta abaic.

²Chacalbeic uc, Evodia xchi'uc Síntique, co'oluc me ajolic, mu me xavut abaic. Co'oluc me tunanic yu'un ti Cajvaltique. ³Vo'ot ti co'ol chitunotic yu'un ti Cajvaltique, abulajan coltao li cha'vo' antsetic chcale. Yu'un co'ol icuch cu'uncticotic ilbajinel ta yalel a'yuc sc'op Riox xchi'uc li Clementee, xchi'uc li yan ti lixchi'ine. Tey xa ts'ibabil sbiic ta vinajel ti chcuixic ta sbatel osile.

⁴Ti xch'amaloxuc xa ti Cajvaltic Jesuse, muyubajanic scotol c'ac'al. Chacal-

beic otro j'ech'el, muyubajanic. ⁵ Ac'beic yil scotol crixchanoetic ti lec avo'onique, ti scotol chcuch avu'unique. Yu'un po'ot xa xcha'sut tal ti Cajvaltlic Jesucristoe.

⁶ Mu me c'usi xlo'ilaj o avo'onic. Mi oy c'usi chac'anique, c'anbeic ti Rioxe. "Colaval ti chac'uxubinone", xavutic noxtoc. ⁷ Ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe, ti Rioxe ta onox spas ta jun avo'onic. Mi jun avo'onique, mu xa c'u xlo'ilaj o avo'onic yu'un chana'ic ti chay-ac'beic li c'usitic chac'anbeique.

**Ja' li' yaloj ti ja'uc no'ox
ac'u jnoptic li c'usitic leque**

⁸ Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic tal ti ja' no'ox me xanopic li c'usitic yeche, li c'usitic leque, li c'usitic chalecubic oe, li c'usitic jun o avo'onic acotolique.

⁹ Li c'usitic x'elan lajchanubtasique, li c'usitic ical ava'lique, li c'usitic ijpas avilique, ja' me yech xapasic uc. Ja' tspas o ta jun avo'onic ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti iscoltaic Pablo ti
much'utic xch'unojic
sc'op Riox ta Filipose**

¹⁰ Coliyal Cajvaltlic ti ataquic tal jmoton noxtoque. Mu xu' xcal ti ach'ayicon xa ta ajolique, ja' no'ox ti mu to'ox c'u xavutique. ¹¹ Ti x'elan chacalbeique, muc bu abol jba chca'i. Ac'u mi oy c'usuc cu'un, ac'u mi ch'abal, jun co'on yu'un ijchanbe xa smelol. ¹² Mi mu c'usi jljajese, xu' mu xive'. Mi oy tajmeque, ch'acbil no'ox ta jlajes. Yech'o un jchanoj c'u x'elan c'alal oy tajmeque, c'alal ch'abale.

¹³ Xech cu'un scotol yu'un ja' chiscalta ti Cristoe. ¹⁴ Pero lec ti acoltaicone, ti ana'ojic ti abol jbae.

¹⁵ Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Filipose, ana'ojic ti muc much'u yan liscalta ti c'alal liloc' ta estado Macedoniae c'alal primero to'ox ay cal ava'iic li sc'op Rioxe. Atuquic no'ox acoltaicon.

¹⁶ Atuquic no'ox acoltaicon noxtoc c'alal teyon to'ox ta Tesalónica. Xcha'ech'elal atacbecon tal jmoton taq'uin. ¹⁷ Mu'nuc ta jc'an jmoton ti x'elan chcale. Ja' ta jc'an ti ac'u yac'boxuc bentisyon ti Rioxe. ¹⁸ Lec ti c'u yepal avac'beic tal li Epafroditoe, mu xa c'usi yan ta jc'an. Lec chil Riox ti x'elan apasique. Ja' chac c'u cha'al lec iyil c'alal ichic'bat smoton ti ta vo'nee. ¹⁹ Yech'o un ti Riox quich'oj ta muq'ue chayac'beic scotol ti c'usitic chtun avu'unique ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Mu xa c'usi yan chac'anic. ²⁰ Yech'o ti chquich'tic ta muc' ta sbatel osil ti Cajvaltique, ja' ti Jtotic Riox ta vinajele. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

**Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanuc ti
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe**

²¹ Chabanuc xavalbe li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chabanicoxuc la xalic li much'utic xch'unojic sc'op Riox ti li' jchi'unique. ²² Chabanicoxuc la xalic li much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta jteclume. Chabanicoxuc la xalic li much'utic tsobol ch-abtejic xchi'uc li preserente Césaré ti xch'unojic xa li sc'op Riox uque.

²³ Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltlic Jesucristoe.

**LI'I JA' SVUN TI APOXTOL
PABLOE TI ISTS'IBABE TI
MUCH'UTIC XCH'UNOJIC
SC'OP RIOX TA COLOSASE**

1¹⁻² Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. Chajc'oponticotic tal ta vun xchi'uc li Timoteoe, vo'oxuc ti slecbutasoj xa avo'onic ti Rioxe ti li' nacaloxuc ta jteclum Colosase, ti sjunul avo'onic avich'o'jic ta muc' ti Cristoe. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

**Ja' li' yalaj ti tsc'oponbe
Riox much'utic xch'unojic
sc'op Riox ti Pabloe**

³ Scotol c'ac'al "colaval, Cajval", chcuticotic ti Rioxe, ja' ti Stot ti Cajvaltic Jesucristoe, ti c'alal chajc'oponbeticotic Riox acotolique. ⁴⁻⁵ Yu'un ca'yojticotic ti ach'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, ti ac'anojic lachi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti apatoj avo'onic ti chba achi'inic ta vinajel ti Rioxe. Yu'un ach'unic ti c'alal la'albat ava'iic ti chac' jcu'xlejalitic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. Ti c'usi yalaj ti Rioxe, yech. ⁶ Ja' chac c'u cha'al avich'ic albele, ja' yech chich' alel ta sjunlej balamil. Lavie chp'ol xa ti much'utic ta xch'unique chac c'u cha'al chap'olic xae. Ti much'utic ixch'unic xae ilecub xa yo'onic chac c'u cha'al ilecub avo'onic ti c'alal lic ach'unic ti ta slequil no'ox yo'on chac' jcu'xlejalitic ti Rioxe. ⁷ Ti ava'iic li sc'op Rioxe, ja' layalbe ava'iic li Epafraze ti co'ol chcalticotic a'yuc li sc'op Rioxe, ti jc'anojticotic. Ja' no'ox chayalbeic c'usi yalaj ti Cristoe. ⁸ Ja' liyalboticotic ti ac'anoj abaique ja' ti xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espiritue.

⁹⁻¹⁰ Ti c'alal ica'ititicotic ti ach'unique, scotol c'ac'al chajc'oponbeticotic Riox. Ja' ta jc'anbeticotic ti Rioxe ti ac'u syules ta ajolic ti c'usitic lec chile, yo' xana'ic o ti c'usi tsc'an chapasique, ti c'usi tsc'an chavalique, xchi'uc ti c'usi mu sc'ane, yo' lec xbat o avu'unic sc'oplal ti Cajvaltique, yo' ti jun o yo'on avu'unique. Mi ja' ye'choxuc, más chul ta ajolic li c'usitic leque, más chavilic c'u x'ellan chascoltaic ti Rioxe. ¹¹ Ta stsatsubtas avo'onic ta syu'el yo' jun o avo'onic ta xcuch avu'unic ti c'usitic chtal ta atojolique. ¹² Yech'o ti "colaval" chavutic ti Jtotic Riox ta vinajele ti ta sac osiloxuc xa ya'el uque, yu'un co'ol xa ti muc bu ta jpastic li c'usitic chopole. ¹³ Yu'un lilloq'uesotic xa ta ic' osil ya'el ta scoj li mulile. Lavie ja' xa iyac' spasotic ta mantal ti Xch'amale ti sc'anoje. ¹⁴ Ja' ti istoj jmultique. Ja' liyac'otic o ta pertonal ti Rioxe ti iloc' xch'ich'ele.

**Ja' li' yalaj ti lec xa xquil jbatie
xchi'uc ti Rioxe ti ijch'untic xa ti iyac'
sba ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe**

¹⁵ Ti Rioxe mu xquiltic. Pero ti c'alal i'ay ta sba balamil ti Xch'amale, co'ol xchi'uc iquiltic ya'el ti Rioxe yu'un junic. Ti Xch'amale tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li c'usitic oye. ¹⁶ Ja' ispascotol li c'usitic oy ta vinajele xchi'uc li c'usitic oy li' ta sba balamil. Oy mu xquiltic ti c'usi spasoje, ja' ti anjeletique. Ti scotol c'usi spasoje ja' yo' x'ich'e o ta muq'ue. ¹⁷ Tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li c'usitic oye. Ja' ta syu'el ti oy to scotole. ¹⁸ Vo'otic ti jch'unojtic xa li sc'op Rioxe, ja' xa joltic ya'el. Vo'otic spat xoconotic ya'el yu'un ja' xa chispasotic ta mantal. Chixcha'cuxesotic yu'un ja' primero i'ach'ub spat xocon ti c'alal icha'cuxie. Yech'o un stuc no'ox chich'ich'el ta muc'. ¹⁹ Ti Jtotic Riox ta vinajele ja' yech isc'an ti co'ol slequilal syu'elal xchi'uc ti Xch'amale. ²⁰ Yu'un isoc ta

scoj mulil scotol li c'usitic oy ta vinajele ta balamile, yech'o un isc'an ti Rioxe ti ta x'ach'ub scotole yo' j'ech'el xa mu soc oe. Ti ta x'ach'ube, ja' ta x'ach'ub o ti icham ta cruz ti Xch'amale, yu'un ja' isto-
 jmjmultic jcotoltic.

²¹⁻²² Ti vo'nee acrontaic to'ox ti Rioxe yu'un naca chopol ti c'usitic anopique xchi'uc ti c'usitic apasique. Lavi une lec xa xavil abaic xchi'uc ti Rioxe, ja' ti ach'unic ti iyac' sba ta milé ta cruz ta scoj jmultic ti Xch'amale. Yech'o un ch'abal xa amulic ti c'alal xac'otic ta stojole. ²³ Mi sjunul avo'onic avich'ojic ta muc' ti Cristoe, mi j'ech'el ach'uno-
 jic ti ja' istoj amulique, mi mu xavicta abaique, ta onox xac' acuxlejalic ti Caj-
 valtique chac c'u cha'al la'albatique. Ja' yech chich' albel scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil. Vo'on li Pabloone, ja' cabtel ti chcal a'yunque.

**Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti
 Pabloe ti chalbe sc'op Riox ti
 much'utic ma'uc j'israele**

²⁴ Lavie jun co'on ti chcac' jvocol avu'unic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ti chcac' jvocolé, co'ol xchi'uc li' to chac' svocol ya'el ti Cristoe yo' xcuxiic o ta sbatel osil li xch'amaltaque. ²⁵ Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti chacalbeic li c'usi yaloje, vo'oxuc ti ma'uc juri-
 ooxuque. ²⁶ Pero mu to'ox bu vinajem ti chacuxiic uque. Lavie iquiltic xa ta comón vo'otic ti xch'amalotic xae. ²⁷ Ti Rioxe iyac' xa iluc ti chaxchi'inic ti Cristo uque, vo'oxuc ti ma'uc jurioox-
 uque, yu'un epoxuc xa ti avich'ic ta muq'ue. Yech'o ti apatoj xa avo'onic ti chba achi'inic ta slequilal ti Rioxe.

²⁸ Yech'o un chcalbe ya'i scotol crix-
 chanoetic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe. Chcalbeic noxtoc ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ti mu me xch'unic lo'loele. Ta jchanub-
 tasic ti bu c'alal xu' cu'une yo' xa'ibeic

o lec smelole, yo' j'ech'el xich'ic o ta muc' ti Cristoe. ²⁹ Yech'o ti mu xinaquie yu'un ja' loquemon o ta yalel a'yuc. Ti xu' cu'une, yu'un ja' chiscolta ti Cristoe.

2 Ja' ta jc'an ti chava'iic ti chajc'opon-
 beic Riox acotolique xchi'uc ti jayvo' jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ta jte-
 clum Laodiceae, xchi'uc ti jayvo' mu to xiyojtiquinique. ² Ti ta jc'opon Rioxe, ja' ta jc'an ti más ta stsatsubtas avo'onique, ti co'olco'ol chac'an abaique yo' xavilic o ti c'u x'elan chascoltaic ti Cristoe, ja' ti c'usi mu to'ox bu svinajesoj ti Jtotic Riox ta vinajele. ³ Ti Cristoe ja' chiyalbotic c'u x'elan ti Rioxe. Mu c'usi ti mu sna'e. Ja' chisp'ijubtasotic ta xch'unel li c'usitic lec chil ti Rioxe. ⁴ Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' mu xaslo'loic o ti much'utic lec xa ya'el li c'usitic chalique. ⁵ Ac'u mi nomon, pero co'ol xchi'uc li' jchi'ucocux ya'ele yu'un jun co'on avu'unic ti co'ol ajolique, ti j'ech'el ach'unojic ti ja' istoj amulic ti Cristoe.

⁶ Lavi avich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Je-
 sucristoe, alulanbeic ti ac'u scoltaoxuc ta spasel li c'usi lec chile. ⁷ Mi chavalu-
 lanbeic ti ac'u scoltaoxuc ti Cajvaltique, más chasp'ijubtasic ta ya'ibel smelol li sc'op Rioxe. Más chlic avalbeic colaval ti Rioxe yu'un chavilic ti más chascoltaique. Yan mi mu xavalbeic ti ac'u scoltaoxuque, c'unc'un ta xch'ay xava'iic ti c'u x'elan lachanubtasatique. Co'ol xch'iuc jtec' te' ti ja' teq'uel o li yisime. Ti manchuc li yisime, c'unc'un chtaquij ti yechuque.

**Ja' li' yaloj ti co'ol xa lec
 co'ontic xchi'uc ti Cristoe ja' ti
 quich'ojtic xa ta muq'ue.**

⁸ Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic ti much'utic yech xa ya'el li c'usitic chalique. Li c'usitic chalique syulesoj ta sjol stuquic. Smantal no'ox crixchanoetic; ma'uc yaloj ti Cristoe.

⁹Ti Cristoe co'ol slequial syu'elal xchi'uc ti Rioxe. ¹⁰Lavi avich'ic xa ta muc' ti Cristoe, co'ol xa lec avo'onic xchi'uc, mu xa c'usi palta chava'iic. Ti Cristoe ja' tspas ta mantal scotol li c'usitic oy syu'ele, anjeletic xchi'uc pucujetic. ¹¹Ti avich'ic xa ta muc' ti Cristoe, layac'beic xa ya'el circuncisión pero mu'nuc latuch'batic loq'uel jset'uc abec'talic. Ja' ti avictaic xa spasel li c'usitic chopole, ja' circuncisión ya'el. ¹²Ti c'alal avich'ic vo' ta scuenta ti Cristoe, co'ol lamucatic ya'el, co'ol lacha'cuxesatic ya'el, yu'un mu xa bu chapasic li c'usitic chal avo'onique, ja' xa chapasic li c'usitic lec chil ti Rioxe. Yu'un ach'unic xa ti chascoitaque, ti oy syu'ele yu'un ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cristoe. ¹³Ti c'alal mu to'ox chach'unique, chamemoxuc to'ox ya'el ta mulil layilic ti Rioxe, yu'un ja' no'ox apasic li c'usitic iyal avo'onique. Yan lavi avich'ic xa ta muc' ti Cristoe, laxcha'cuxesic xa ya'el ti Rioxe yu'un ja' xa chapasic li c'usitic lec chile. Yu'un layac'beic xa pertonal yu'un lamulique. ¹⁴Ti icham ta cruz ti Cristoe, ja' ixch'aybe sc'oplal ti chi'ochotic ox ta c'oc' ta sbatel osile. ¹⁵Ti c'alal ichame, ja'o icuch yu'un ti Rioxe, ja' ich'ay ti totil pucuje xchi'uc ti bic'tal pucujetic.

¹⁶Yech'o un muc much'u xu' sa' amulic yu'un ti c'usuc no'ox chalajesique, ti c'usuc no'ox chavuch'ique, ti mu xachabiic li q'uineticque, ti mu xachabiic ti c'alal unen li jch'ulme'tique, ti mu xachabiic li sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta jurioale. ¹⁷Ti c'usitic ijpasti-cotic to'oxe, ja' seña ti ijmalaticotic chtal ti Cristoe. Lavi quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe, mu xa persauc. ¹⁸Mu me xach'unic mi oy much'utic chalic ti mu xacuxiic ta sbatel osil mi mu xapasic chac c'u cha'al tspasique. Tsnopic ti mu xu' tsc'o-ponic Riox stuquique, yo' la xvinaj o ti sbic'tajesoj sbaic ti ta alele. Ta sc'oponic

anjeletic, ja' la chjelubtasbat sc'opic ti ta alele. Ti x'elan tspasique, anjeletic no'ox yich'o'ojic ta muc'. Yu'un la ja' yech i'ac'-bat yilic ti ta alele. Pero mu me xach'unic yu'un tstoy no'ox sbaic. ¹⁹Mu xich'ic ta muc' ti Cristoe. Li vo'otique ja' joltic ya'el ti Cristoe; vo'otic spat xoconotic ya'el yu'un ja' xa quich'o'ojic ta muc' ta jcotoltic. Co'ol chiscoaltaotic ta xch'unel ti c'usi lec chile, yo' co'ol jun o co'ontic chac c'u cha'al tsc'an ti Rioxe.

²⁰⁻²¹Yu'un co'ol lachamic ya'el xchi'uc ti Cristoe ti c'alal ach'unique, ¿c'u ma yu'un ti chach'unic to c'usi chal li crixchanoeticque ti c'alal chayalbeic ti “mu me xatsaquic le'e”, ti “mu me xalajesic le'e”, ti “mu me xapiquic le'e”, ti xayutique? ²²Ja' sc'oplal li ve'lile ti chljaj no'ox sc'oplal ti c'alal xljajljajesticque. Ti x'elan chalique, smantal no'ox stuquic. Ja' no'ox ta xch'unic c'usi chal li crixchanoeticque. Ma'uc yech chal li sc'op Rioxe. Scotol li ve'lile xu'ljajestic. ²³Li c'usitic chalique, yech xa ya'el. Ja' xa chicuxiotic o ta sbatel osil ya'el. Chalic ti tsots sc'oplal chquich'tic ta muc' ti anjeleticque xchi'uc ti chcac'tic iluc ti jbic'tajesoj jbatique. Chalic ti persa ta jts'ic jbatique. Pero mu c'usi bal o, yu'un ma'uc chcom o cu'untic li c'usitic chopole.

3 Ti co'ol lacha'cuxesatic ya'el xchi'uc ti Cristoe, ja' ti chapasic xa li c'usitic leque, ja' tsc'an ti chanopilanic c'u slequil li vinajele yo' bu chotol tspas mantal ta sbats'ic'ob Riox ti Cristoe. ²Ja'uc no'ox me ta avo'onic snopel; mu xa me ja'uc ta avo'onic li c'usitic scuenta sba balamile. ³Yu'un chamemoxuc xa ya'el, ja' ti mu xa bu chapasic li c'usitic chal avo'onique. Ja' xa cuxuloxuc ya'el ta spasel li c'usitic leque lavi avich'o'ojic ta muc' ti Cristoe ti jun xchi'uc ti Rioxe. Yech'o un chacuxiic onox ta sbatel osil. Pero mu to chvinaj. ⁴Ti c'alal xtal spas mantal ti Cristoe ti ja' xa chiscoaltaotic

ta spasel li c'usitic leque, ta jchi'intic tal. Co'ol chi'aq'ueotic ta ich'el ta muc' xchi'uc.

Ja' li' yaløj ti ja' xa ac'u jnoptic li c'usitic leque, mu xa ya'uc jnoptic li c'usitic chopole

⁵Ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole: ti chasa' avantsique, ti chasa' avajmulique, ti chopol c'usi chanopique, ti chopol c'usi chac'an chapasique, ti scotol c'usi chpich' avo'onique. Ti mi scotol c'usi chpich' o avo'onique, co'ol xchi'uc avich'ojic to ta muc' santoetic chil ti Rioxe, yu'un mu sjunuluc avo'onic avich'ojic ta muc' ti Rioxe. ⁶Scotol ti much'utic ja' yech tspasique, ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe. ⁷Ja' to'ox yech apasic uc. Ja' to'ox ta avo'onic uc. ⁸Yan lavie j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole: li capele, ti chopol chavil achi'ilique, ti chasa'be aba amulique, ti mu xavich' amelol xac'opojique. ⁹Mu xa me xanopbe abaic c'op yu'un avictaojic xa spasel li c'usitic chopole ti nopem to'ox xava'iique. ¹⁰Ach' xa li c'usitic chapasique, ja' ti lec xa avo'onique, yech'o ti yantic xa chco'olaj avo'onic xchi'uc ti Rioxe ti ja' islecubtas avo'onique. ¹¹Muc ta ael mi jurio o mi ma'uc, mi quich'ojtic circuncisión o mi ch'abal, mi p'ijotic o mi sonsootic, mi mozoinbil o mi ch'abal. Ja' no'ox tsots sc'oplal ti co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, ti co'ol xchi'inojotique.

¹²Yech'o un lavi last'ujic xa ti Rioxe, ti xch'amaloxuque, ti sc'anojoxuque, c'uxubinvananic, lec xac'opojic. Mu me xatoy abaic. Cuchuc avu'unic ti c'usi chopol cha'albatique xchi'uc ti c'usi chacha'leatique. ¹³Mi oy c'usi chopol ibat avu'unique, co'olco'ol xat-s'icbe abaic, co'olco'ol xavac' abaic ta pertonal. Ja' chac c'u cha'al layaq'ua ta pertonal ti Cristoe, ja' no'ox yech xavac'

abaic ta pertonal uc. ¹⁴Ti c'usi más tsots sc'oplale, ja' ti chac'an abaique. Yu'un mi ac'anoj abaique, jun avo'onic, co'ol ajolic. ¹⁵Ja' tsc'an ti lec xavil abaique, ti mu xavut abaique, yu'un co'ol yic'ojoxuc ti Rioxe. Yu'un jun xa chayilic ta acotolic. Ja' tsc'an ti "colaval" chavutic ti Rioxe.

¹⁶Ch'unic c'usi yaløj ti Cristoe, chanubtasō abaic, albo abaic smelol. Q'uevujintaic ti Cristoe. "Colaval", utic ta avo'onic ti c'alal chaq'uevujintaique. ¹⁷Scotol li c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic chavaliq, ja'uc me yo' x'ich'e o ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. "Colaval, Cajval", utic ti Jtotic Riox ta vinajele ti chascoltaic ta spasel ta yalel ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaløj ti c'usitic tsc'an ta jpastic lavi quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltique

¹⁸Antsetic, ich'ic ta muc' amalalic yo' ti xvinaj o ti avich'ojic ta muc' ti Cajvaltique. ¹⁹Viniquetic, c'uxubino me avajnilic, mu me ta c'ac'alc'opuc xac'oponic.

²⁰Crebotic, tsebotic, ch'unbo me scotol smantal atos ame'ic yu'un ja' lec chil ti Cajvaltique. ²¹Vo'oxuc ti totiloxuque, ti me'iloxuque, mu me yechuc no'ox xavutilanic ach'amalic, yo' mu vocluc xch'un o amantaliq.

²²Vo'oxuc ti mozoiloxuque, ich'ic me ta muc' avajvalic li' ta sba balamile. Mu me ja'uc no'ox lec xa cha'abtejic yilel ti c'alal tey sq'uelojuque. Lec me xa'abtejic scotol c'ac'al ac'u mi muc bu tey, yu'un avich'ojic ta muc' ti Rioxe. ²³Scotol li c'usitic chac' apasic lavajvalique, sjunul me avo'on xapasic. Mi yech chapasique, ja' cha'abtejic ya'el yu'un ti Cajvaltique; ma'uc crixchano ya'el ti cha'abtejic yu'une. ²⁴Mi ta sjunul avo'on cha'abtejique, chastoic ya'el ti Cajvaltique, ja' ti cha'ochic ta vinajel ta sbatel osile. Yu'un ja' chach'unic ti c'usi

lec chil ti Cajvaltique. ²⁵ Yan ti much'utic chopol c'usitic tspasique, ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe. Ti Rioxe muc bu chc'uxubin ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, much'uuc no'ox.

4 Vo'oxuc ti ajvaliloxuque, tuc' me xavalbeic c'usi tspas lamozoiuque. Na'ic me ti tey ta vinajel ti cajvaltic ta jcotoltique.

² Mu me xavicta abaic ta sc'oponel ti Rioxe. Sjunul me avo'on xac'oponic. "Colaval ti chacoltaone", utic. ³ C'oponboticotic Riox uc yo' xu' xcalbeticotic o ep lachi'ilique ti ja' chac' jcxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. Ti crixchanoetic ti ta más vo'nee muc bu iya'iic. Lavie ivinaj xa. Ti chcal ava'iic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ja' li'och o ta chuquel. ⁴ C'oponbecon Riox yo' jamal xcal o a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' yech tsc'an ti jamal chcal a'yuque.

⁵ Lec me xavich' abaic ta cuenta, mu me c'usi chopol xapasic, mu me c'usi chopol xavalic ti c'alal chalo'ilaj achi'uquic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Mu me nacauc yan lo'il xbat avu'unic, albeic sc'op Riox. ⁶ Ti c'alal chalo'ilajique, lec me xac'opojic, stse'et me xac'opojic. Ja' tsc'an ti ta smelol chatac'avic mi oy c'usi chajac'batique.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanuc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Colosase

⁷ Li Tíquicoe ti jc'anojtique, ti ja' no'ox chal a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesuse, ja' tal yalboxuc ti c'u xi'elane, yu'un ja' jchi'il ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe. ⁸ Yu'un ja' ijtac o tal yo' xava'iic o ti jun co'one, yo' mu xavat o avo'onic ti li' tiq'uilon ta chuquele. ⁹ Ja' ixchi'in tal li Onésimoe, lachi'ilique ti jc'anojtique, yu'un sjunul yo'on xch'unoj li sc'op

Rioxe. Xcha'va'alic ja' tal yal ava'iic c'u x'elan li'toe ti oy xa much'utic ta xch'unique.

¹⁰ Chabanicoxuc la xal li Aristarcoe ti li' tal xchi'inon ta chuclebale. Chabanicoxuc la xal uc li Marcose, li yol svix Bernabee. Lacialbeic xa onox ti chavich'ic ta muc' ti c'usi ora chtal svula'anoxuque. ¹¹ Chabanicoxuc la xal uc li Jesuse li Justo sbi noxtoque. Stuc no'ox cha'vo' jchi'il ta israelal ti li' chiscoltaique, ja' li Marcose xchi'uc li Jesuse. Bal to xispatbeic co'on yu'un colemic ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltique yo' xa'iic o li crixchanoetique. ¹² Chabanicoxuc la xal li Epafrase, lachi'ilique ti ja' ta xch'un ti c'usi ch-albat yu'un ti Cristo uque. Scotol c'ac'al chasc'oponbeic Riox yo' xana'ic o c'u x'elan smelol li sc'op Rioxe, yo' xapasic o ti c'usitic tsc'an Riox chapasique. ¹³ Quiloj ti sjunul yo'on chasc'oponbeic Rioxe. Ta sc'oponbe Riox noxtoc li much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Laodiceae xchi'uc ta jteclum Ierápolise. ¹⁴ Chabanicoxuc la xal li jpoxtavanej Lucase ti jc'anojtique. Chabanicoxuc la xal li Demase.

¹⁵ Chabanuc xavalbeic li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ta Laodiceae. Chabanuc xavalbeic li jme'tic Ninfase xchi'uc li much'utic li' ta stsob sbaic ta snae. ¹⁶ Ti c'alal xlaj avaptaic li jvun li'i, tacbeic ech'el li much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Laodiceae, ac'u aptabatuc ya'iic uc. Li jvun ta jtacbeic ech'el ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Laodiceae, xavaptaic uc. ¹⁷ Abulajaníc albeic li Arquipoé ti ac'u xch'un ti c'usi albil yu'un ti Cajvaltique.

¹⁸ Vo'on Pabloon, ijts'iba jtuc ti jayp'el li'i. Na'ic me ti li' tiq'uilon ta chuquele. Ac'u yac'boxuc crasia ti Rioxe.

**LI'I JA' PRIMERO SVUN TI
APOXTOL PABLOE TI
ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC
XCH'UNOJIC SC'OP RIOX
TA TESALONICAE**

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li Silvanoe, xchi'uc li Timoteoe, chajc'oponticotic tal ta vun, vo'oxuc ti co'ol quich'o-jtic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe ti li' nacaloxuc ta jteclum Tesalónicae. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

**Ja' li' yaloj ti ivinaj ti xch'unojic
sc'op Riox ti much'utic tey
nacajtic ta Tesalónicae**

²⁻³Li vo'oticotique scotol c'ac'al "colaval" chccticotic ti Rioxe ti ach'unojbeic li sc'ope, ti chapasic li c'usitic lec chile. Ja' ti chac'uxubinvanique, ti chacoltavanique, ti jun avo'on amalaojic ta xtal ti Cajvaltic Jesucristoe ac'u mi abol abaic ta ilbajinel. Ja' yech chul ta jolticotic c'alal ta jc'oponticotic Rioxe, ja' ti Riox ti quich'o-jtic ta muq'ue, ja' ti Jtotic ta jcotoltique. ⁴Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, sc'anojoxuc ti Rioxe. Jna'o-jticotic ti st'ujojoxuc ti chacuxiic ta sbatel osile. ⁵Yu'un ti c'alal icalticotic ava'iic c'usi yaloj ti Rioxe, muc xavalic ti lo'il no'oxe. Ja' lascoltaic ta xch'unel ti Ch'ul Espíritue yech'o ti ach'unic ti ja' sc'op Riox ti lacalbe ava'iique. Avilic noxtoc ti c'u xi'elanoticotic ti c'alal li'oticotique, ti ja' no'ox ijc'anticotic ti chavich'ic ta muc' ti Rioxe.

⁶Yech'o ti ach'unic li sc'op Riox ti icalticotique. Ac'u mi ataic o ilbajinel, pero jun no'ox avo'onic, muc xavat o avo'onic. Ja' lascoltaic ti Ch'ul Espíritue.

Ja' achanic ti mu jna' xcat o co'on-ticotic li ilbajinele. Achanic noxtoc ti muc xat o yo'on ilbajinel ti Cajvaltic Jesucristoe. ⁷Yu'un ti icuch avu'unique, vo'oxuc avaq'uic iluc ti ja' no'ox yech xu' xcuch yu'unic uc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta estado Macedoniae xchi'uc ta estado Acayae. ⁸Yech'o ti ivinaj ta sjunlej estado li'toe xchi'uc ta estado Acaya ti c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. Pero mu c'ajomuc no'ox li'toe xchi'uc ta Acayae ti sna'o-jic ti avich'o-jic o ta muc' ti Riox ta vinajele, buyuc xa no'ox vinajem ac'oplalic. Yu'un ya'yojic xa scotol crixchanoetic, mu xa persauc xcalticotic ti ach'unojic xae. ⁹Li crixchanoetique chal stuquic ti lec ava'iic ti c'alal ay cal ava'iic c'usi yaloj ti Rioxe, ti ja' avictaic yich'el ta muc' li santoetique, ti ja' xa lic avich'ic ta muc' ti Riox ta vinajele, ti ta melej ja' Rioxe, ti cuxul ta sbatel osile. ¹⁰Chalic noxtoc ti amalaojic ta xcha'sut tal li' ta sba balamil ti Xch'amale, ja' ti Jesuse, ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenale. Ja' ti lispojojic, yech'o ti mu xa bu chiyac'botic castico ti Rioxe ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique.

**Ja' li' yaloj c'u x'elan yo'on ti Pabloe
xchi'uc ti xchi'iltac ta yalel sc'op
Rioxe ti c'alal teyic ta Tesalónicae**

2 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'o-jic ti mu yechuc no'ox ay calticotic ava'iic li c'usi yaloje. ²Ac'u mi li'ilbajinatoticotic, ac'u mi muc bu lec limeltsanbat jc'oplalticotic ta Filipose, pero itsatsubtas co'onticotic ti Cajvaltique, yech'o ti muc xixi'oticotique. Ay calticotic ava'iic ti c'usi yaloje ac'u mi licrontainatoticotic tajmec noxtoc li' ta ateclumalique. Jamal icalticotic ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Rioxe. ³Mu'nuc oyuc c'usi lo'lobiloticotic o ti chcalticotic a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe. Muc bu ta jc'an jtojolticotic.

Muc bu chilo'lovanoticotic. ⁴Ti Rioxe ja' list'ujoticotic ti hcalticotic ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osile. Yech'o un ja' ta jc'anticotic ti lec chil Riox li c'usi ta jpasticotique. Ma'uc ta jpasticotic ti c'usi lec chil li crixchanoetique. Ti Rioxe yiløj c'u x'elan co'onticotic. ⁵Ana'o-jic ti ma'uc yechoticotic chac c'u cha'al li much'u naca no'ox ta tsob svinique ti lec xa ye ya'el c'alal tslo'loe. Sna'oj ti Rioxe ti ma'uc yech ijasticotic ti c'alal li'oticotic ta ateculmalique. ⁶Muc jc'anticotic ich'el ta muc' yu'un crixchanoetic, mi ja'uc vo'oxuc, mi ja'uc yan crixchano. Muc bu icac'titicotic avocolic ti chavac'boticotic ti c'usi chtun cu'unticotique. Ti ijc'anticoticuque, xu', yu'un ja' yaj'apoxtoloticotic ti Cristoe. Pero mu jc'anticotic yech. ⁷Ti c'alal li'oticotic ta ateculmalique, lajc'uxubinticotic chac c'u cha'al jun ants ti c'ux xa'i yole. ⁸Yu'un ti jc'anojoticotic acotolique, ma'uc no'ox jc'anojoxuc o ti lalcalbeic ti chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Rioxe. Jnopojticotic noxtoc ti xu' xilajoticotic ta acuentaique, yu'un ja' ijc'anticotic ti chacuxiic ta sbatel osile. ⁹Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic c'u x'elan ijasticotic ti c'alal li'oticotic ta ateculmalique. Avilic ti c'ac'al ac'ubal ch'abal xocobel cu'unticotique. Icalticotic sc'op Riox, li'abtejoticotic yo' ti ijta o jve'elticotic. Yu'un mu jc'an xcac'titicotic avocolic junuc ti chamae'linoticotic ti c'alal lalcalbeic c'usi yaløj ti Rioxe.

¹⁰Ti c'alal li'oticotic ta ateculmalique, avilic ti sjunul co'onticotic quich'ojticotic ta muc' ti Rioxe, ti lec c'usitic ijasticotique. Yiløj ti Riox uque. ¹¹Ana'o-jic ti más ijasticotic avo'onic ta spasel li c'usitic leque chac c'u cha'al ti much'u tspatbe yo'on xch'amale. ¹²Lalcalbeic onox ti ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic ta jpastique yu'un yic'ojotic xa ti Rioxe

yo' xquiltic o c'u slequil yo' bu tspas mantale.

¹³Yu'un ti ach'unic ti ja' sc'op Riox icalticotic avaliique, yech'o ti scotol c'ac'al "colaval" hccticotic ti Rioxe. Yu'un muc xavalic ti sc'op crixchano. Ach'unic ti ja' sc'op Rioxe yech'o ti ilecub o avo'onic vo'oxuc ti avich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. ¹⁴Yech'o ti icuch avu'unic ti layilbajinic lachi'ilique chac c'u cha'al icuch yu'un li jchi'ilticotic ta jurioal ta estado Judeae ti yich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Jchi'ilticotic no'ox ta jurioal i'libajinvanic. ¹⁵Jchi'ilticotic ta jurioal noxtoc ti ismilic ti Cajvaltic Jesuse, ti ismilic ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Lisnutoticotic loq'uel uc. Scrontainojic ti Rioxe yech'o ti chascrontainic uc vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. ¹⁶Yo'onic spajesoticotic yo' mu xcalticotic o avaliic c'usi yaløj ti Rioxe. Mu sc'anic ti chacuxiic ta sbatel osile. Scotol c'ac'al ta xp'ol smulic li jchi'ilticotic. Ti x'elan tspasique, ta x'ac'batic tsots castico yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaløj ti tsc'an chba svula'an noxtoc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Tesalónica ti Pabloe

¹⁷Ti c'alal liloc'oticotic li'toe yu'un ti muc xc'anvanic lachi'ilique, mu onox bu ch'ayemoxuc ta jolticotic ac'u mi mu xquil jbatic. Ti jayib c'ac'al muc jc'opon jbatic, teyoxuc onox ta co'onticotic. Sjunul co'onticotic ta jc'an chtal jq'ueloticotic noxtoc c'u xa'elanic. ¹⁸Ta jc'an chtal jvula'anoxuc coxva'alticotic. Vo'on li Pabloone tey onox ta jnopilan ti ta jc'an chtal jvula'anoxuque. Ti manchuc lispajesoticotic ti Satanase, ijc'opon xa jbatic ti yechuque. ¹⁹Yu'un jun co'onticotic avu'unic ta stojol ti Cajvaltic Jesucristoe ti c'alal xcha'sut tale, yu'un lec chayilic. Yu'un ach'unic xa, ja' chvinaj o ti icalticotic c'usi yaløj ti Cajvaltic Jesucristoe. ²⁰Lavie vo'oxuc ta

acuentaic ti lec chbat jc'oplalticotique, ti jun co'onticotic.

3 Yu'un mu xa x'ech' ica'i ti jal muc xca'i c'u xa'elanique, yech'o un ijnop ti xu' jtuc tey chicom ta jteclum Atenase. ²⁻³ Yech'o ti ijtac tal li Timoteoe yu'un xch'unoj sc'op Riox uc. Ja' jchi'il ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. Ijtac tal li'toe yu'un tal spat avo'onic yo' mu xavicta o abaic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti cha'ilbajinatique. Ana'ojic ti ta onox xi'ilbajinatotic oe. ⁴ Ti c'alal li'otitic to'ox ta ateculumalique, icalticotic onox ava'iic ti oy ilbajinele. Ana'ojic xa ti ta melez chi'ilbajinatotic yu'un la'ilbajinatic xa uc. ⁵ Yu'un jal xa muc xca'i ti c'u xa'elanique, yech'o ti ijtac tal li Timoteoe, yu'un ta jc'an chca'i mi ach'unojic to li sc'op Rioxe. “Ati iyicta la sbaique”, xichi, yu'un stalel ti tsq'uel co'ontic ti pucuje. Yu'un ti mi laslo'loic ti pucuje, yech no'ox icac' jvocolticotic avu'unic.

⁶ Lavie ica'iticotic xa c'u xa'elanic, iyul xa yalbon li Timoteoe. Jun co'onticotic ti ica'iticotic ti ach'unojic to li sc'op Rioxe, ti chac'uxubinvanique. Iyal noxtoc li Timoteoe ti scotol c'ac'al chayulesoticotic ta ajolique, ti avo'onicuc q'uelvananic chac c'u cha'al co'onuc jq'ueloticotic li vo'otiticotic uque. ⁷ Jun co'onticotic tajmec ti ica'iticotic ti ach'unojic to li sc'op Rioxe. Ac'u mi o mu jta c'usi xtun cu'unticotic, ac'u mi abol jbatiticotic ta ilbajinel, ja' xa ijpat o co'onticotic ti ach'unojic toe. ⁸ Ti c'alal ica'iticotic ti sjunul avo'onic avich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, ximuyubajoticotic xa. ⁹ Jun co'onticotic avu'unic, yech'o ti mu x'aj calbeticotic colaval ti Rioxe ti avich'ojic ta muq'ue. ¹⁰ Ta c'ac'al ac'ubal ta jc'anbeticotic ti Rioxe ti ac'u yu'uc cu'unticotic chtal jq'ueloticotic noxtoque, yu'un chtal calticotic ava'iic ti c'usitic mu to xana'ique.

¹¹ Ta jc'anbeticotic ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe ti ac'u yac'otiticotic tale. ¹²⁻¹³ Ta jc'anbeticotic noxtoc ti ac'u scoltaoxuque yo' más xac'an o abaique, yo' más xac'anic o noxtoc li yan crixchanoetique chac c'u cha'al chajc'anticotic acotolique, yo' ch'abal o amulic chayilic ti Riox quich'o-jtic ta muq'ue, ja' ti Jtotic ta jcotoltique, ti c'alal xtal yic'otit ti Cajvaltic Jesucristoe. Ta xchi'in tal scotol ti much'utic yich'ojic ta muc' ti c'alal ichamique.

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an Riox ti naca lec li c'usitic ta jpastique

4 Vo'otitic ti jchi'il jbatitic ta xch'unel li sc'op Rioxe, xu' chacalbeic jp'eluc mantal yu'un chitunoticotic yu'un ti Cajvaltique. Ti c'alal li'otiticotic ta ateculumalique, icalticotic onox ava'iic ti c'usi tsc'an ta jpastique, ja' ti c'usi lec chil ti Rioxe. Ja' yech ach'unojica'a, pero ja' tsc'an ti yech chapasic oe.

² Ava'iic xa li mantaletic ti yalojbotiticotic ti Cajvaltic Jesucristoe. ³ Ti Rioxe ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic ta jpastique. Ja' tsc'an ti mu jsa' cantstique, ti mu sa' yants li cremotic uque. ⁴ Li cremotique ja' tsc'an ti ta lequil c'op ta sc'uban yajnilique yu'un yich'ojic ta muc' ti Rioxe. ⁵ Mu me spasic yech chac c'u cha'al cremotic ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. ⁶ Mu me xac'oponbe aba avajnilic. Li antsetique mu me socbe sjol smalal xchi'il. Yu'un ti much'utic yech tspasique ta x'ac'batic castico yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe chac c'u cha'al lascalbeic onoxe. ⁷ Ti liyic'otit ti Rioxe, ja' yo' jpastic o li c'usitic leque; mu'nuc ja' liyic'otit ta spasel li c'usitic chopole. ⁸ Mi oy much'u ta slaban li mantal li'i, ma'uc smantal crixchano ta slabanbe; ja' ta slabanbe smantal ti Rioxe. Yu'un Riox onox iyac' jchi'intic ti Ch'ul Espiritue ti chopol chil mulile.

⁹Mu xa persauc chajts'ibabeic tal ta vun ti chac'an abaique. Yu'un isyules ta ajolic ti Rioxe ti chac'an abaique. ¹⁰Yu'un mu atuquicuc no'ox chac'an abaic ti c'u avepalic li' ta Tesalónicae. Yu'un ac'anojic noxtoc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti li' nacajtic ta sjunlej estado Macedoniae. Lec ti x'elan chapasique. Vo'otoc ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbeic. Mu me xtavan xava'iic ti chac'an abaique. ¹¹Mu me xalo'ilta abaic yu'un mu acuentauc abaic. Ja'uc no'ox me teyuc ta avo'onic lavabtelique ti c'uxi chata ave'elique chac c'u cha'al lalcalbeticotic onoxe. ¹²Ja' yech ch-ayan o c'usuc avu'unic. Ja' chopol mi oy much'u chavac'beic svocol chac'anbe ave'elique. Mi jun avo'onic cha'abtejqique, lec chayilic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti c'alal xtal yie'otoc ti Cajvaltic Jesucristoe

¹³Vo'otoc ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe ava'iic ti lec c'usi ta xcha'leatic ta ts'acal ti much'utic xch'unojic sc'op Riox c'alal ichamique, yo' mu masuc xana' o abaic chac c'u cha'al ta sna' sbaic tajmec li yan crixchanoetic ti c'alal xchamique, yu'un mu c'usi spatoc o yo'onic. ¹⁴Vo'otoc ti jch'unojtic ti icham ti Jesuse, jch'unojtic noxtoc ti icha'cuxesat yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech ti much'utic yich'ojic ta muc' Jesucristo c'alal ichamique, ta xcha'cuxesatic yu'un ti Rioxe ti c'alal xcha'sut tal ti Jesucristoe.

¹⁵Chacalbe ava'iic noxtoc ti c'usi yaloc comel ti Cajvaltic Jesucristoe. Mi cuxulotic to'ox chul staotic ti c'alal xcha'sut tale, tsobol chimuyotic jchi'uctic ti much'utic xch'unojic c'alal ichamique. ¹⁶Ta xyal tal jutuc ti Cajvaltic Jesucristoe, ta x'aptavan. Ta x'aptavan ti totil anjel ta vinajel uque. Tsots

ch-oq'uesinbat scorneta ti Rioxe. Ti much'utic yich'ojic ta muc' Cristo c'alal ichamique, ja' ba'yi ta xcha'cuxiic. ¹⁷Mi cuxulotic to'ox chul staotic li vo'otique, tsobol chimuyotic jchi'uctic ti much'utic icha'cuxiic xae. Toc chiscuchotic ech'el. Ja' xa tey che'ot jtatic yo' bu chmalavan ti Cajvaltic Jesucristoe, chba jchi'intic o ta sbatel osil. ¹⁸Yech'o un patbo o me aba avo'onic li c'op li'i.

5 Ava'yojic xa ti mu jna'tic c'usi ora ta xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o un mu persauc chajts'ibabeic. ²Ti c'alal xca'itique, ital xa'ox chac c'u cha'al j'elec' ti vayem chul staotique. ³Ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe: "Lec, junuc co'ontic, mu c'usi chixi'otic o", ti c'alal xique, mu sna'ic mi ja'o chlic li casticoe. Co'ol xchi'uc jun ants ti oy xa xch'ute, ti mu sna' c'usi ora chlic sc'uxule, pero persa onox ta xlic. Ja' no'ox yech persa chich'ic castico scotol ti much'utic mu xch'unic c'usi yaloc ti Rioxe; mi jun mu xcol. ⁴Yan li vo'otique ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu xa bu ch'ayem avo'onic chul staouxuc ti Cajvaltic Jesucristoe. Yu'un mu xa teyicoxuc ta ic' osil ya'el; ta sac osiloxuc xa ya'el yu'un mu xa bu chapasic li c'usitic chopole. Co'ol xchi'uc viq'uem asatic ya'el. Ma'uc xa yechoxuc chac c'u cha'al li much'u vayem ta xtaon yu'un ti j'eleq'ue. ⁵Yu'un jcotoltic ja' xa ta jpastic li c'usitic leque yu'un mu xa teyicotic ta ic' osil ya'el. ⁶Yech'o un mu xa me ch'ayemuc co'ontic ta sa'el mulil chac c'u cha'al ch'ayem yo'onic ta sa' smulic ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ja'uc ac'u jpastic li c'usitic leque. ⁷Ti much'utic chopol c'usi tspasique, ja' ch'ayem yo'onic ta spasel chac c'u cha'al ochem jvayeltic ta ac'ubaltique. Mu sna'ic mi chopol c'usitic tspasic chac c'u cha'al jyacubel. ⁸Li vo'otique ta sac osilotic xa ya'el yu'un quich'ojtic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Yech'o

un ac'u jnoptic lec ti c'usitic ta jpas-tique. J'ech'el ac'u jch'untic ti c'usi yaloj comel ti Jesucristoe. Ac'u c'anvancotic. Junuc co'ontic jmalatic ti chtal yic'otique. Ja' jtaqu'inc'u'tic ya'el, ja' jcas-cotic ya'el, yo' mu jch'untic o li c'usitic chopole. Ja' chac c'u cha'al solteroetic ti slapoj staqu'inc'u'lique, ti slapoj scascoique, yo' mu xljajic o ta espada ti c'alal chbatic ta ac' c'oq'ue. ⁹Ti liyic'otic ti Rioxe, mu'nuc chiyac'botic castico ta sbatel osil. Ti liyic'otique, ja' yo' xicuxiotic o ta sbatel osil ti quich'ojtice ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. ¹⁰Ti vo'otic ta jmultic ti icham ti Jesucristoe, yu'un ja' tsc'an ti co'ol chicuxiotic ta sbatel osil jchi'uctique. Mi cuxulotic to'ox, o mi chamem-otic xa'ox ti c'alal xtale, chiyic'otic onox ech'el ta vinajel yu'un chba jchi'intic ta sbatel osil. ¹¹Yech'o un patbo me aba avo'onic chac c'u cha'al chapasic onoxe.

Ja' li' yaloj ti iyal c'usitic lec ta pasel ti Pabloe

¹²Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbeic. Ich'ic me ta muc' ti much'u chaxchanubtasic ta sc'op Rioxe ti ja' chayalbeic ti c'usitic lec chapasique. ¹³C'uxubinic. Mu me xacrontainic, co'oluc me ajolic.

¹⁴Chacalbeic noxtoc, albeic ti much'u-tic ch'ajic ta abtele ac'u abtejicuc. Pat-beic yo'on ti much'utic yo'onicuc yicta sbaique. P'ijubtasic ti much'utic tsc'an to tspasic li c'usitic chopole yo' ti xcom o yu'unique. Mu me xtavan xava'ic scoltael lachi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

¹⁵Ti mi oy c'usi chopol chayalbeic lachi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi

oy chayilbajinique, mu me xapacbeic. C'uxubino me abaic, lec me xac'opon abaic scotol c'ac'al. Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe, c'uxubinic me, lec me xac'oponic noxtoc.

¹⁶Junuc me avo'onic scotol c'ac'al. ¹⁷C'oponic Riox scotol c'ac'al. ¹⁸“Colaval, Cajval”, utic ti Rioxe ti c'usi chtal ta atojolique, ac'u mi lec, ac'u mi chopol. Ja' tsc'an ti Rioxe ti ja' yech ta jpastique, vo'otic ti quich'ojtice ta muc' ti Jesucristoe.

¹⁹Mu me xatoy abaic ta stojol ti Ch'ul Espiritue, ch'unic me ti c'usi chayalbeique. ²⁰Mu me xap'ajic ti much'utic chalic c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe. ²¹⁻²²A'yic mi xco'olaj xchi'uc ti c'usi yaloj ti Rioxe. Ch'unic me mi xco'olaje. Ti mi mu xco'olaje, mu ya'uc ach'unic.

²³Ti Rioxe tspas ta jun co'ontic. Ac'u scoltaoxuc ta yictael li c'usitic chopole. Ac'u scuentain apat axoconic ach'ulelic yo' ch'abal o amulic chul staoxuc ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe. ²⁴Ti Riox ti layiq'uique ta onox spas ti c'usi yaloje. Chaxchabiic, chasq'uelic, mu xaxch'ayic.

²⁵Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, c'oponboticotic Riox.

²⁶Tsacbo me aba ac'obic yo' xvinaj o ti jc'anojoticotic acotolique.

²⁷Ti Cajvaltic Jesucristoe ya'yoj li c'usi chacalbeique. Q'uelbo ya'ic jvunticotic scotol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

²⁸Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe.

**LI'I JA' XCHA'LIQUIL
XA SVUN TI APOXTOL
PABLOE TI ISTS'IBABE TI
MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP
RIOX TA TESALONICAE**

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li Silvanoe, xchi'uc li Timoteoe, chajc'oponticotic tal ta vun vo'oxuc ti co'ol quich'o-jtic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe, ti li' nacaloxuc ta jteclum Tesalónicae. ²Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

**Ja' li' yaloj ti chich'ic castico
ti much'utic mu xich'ic ta
muc' Riox ti c'alal xcha'sut
tal ti Cajvaltic Jesucristoe**

³Ja' tsc'an ti "colaval" hcutilanticotic ti Rioxe yu'un más xa chach'unic ti chascoltaic ti Cajvaltic Jesucristoe, más xa chac'an abaic noxtoc. Ja' tsc'an ti yech hcalbeticotic scotol c'ac'ale yu'un ti Rioxe ta spas scotol. ⁴Yu'un ti yech avo'onique, jun co'onticotic hcalbeticotic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti butic ta stsob sbaique. Hcalbeticotic ti sjunul avo'onic ach'unojique, ti chchuch avu'unic ilbajinele. ⁵Ti Rioxe xv-inaj ti lec c'usi tspase. Vo'oxuc ti chchuch avu'unic ilbajinele, yu'un ti chac'an chabatic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, ta onox xabatic. ⁶Yan ti much'utic chayilbajinique ta onox x'ac'batic castico. ⁷Li vo'oxuque abol abaic lavie, pero ja'o ta xlay sc'oplal ti abol jbatic jcotoltic ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe. Ta xchi'in tal yaj'anjeltac ti oy syu'elique. ⁸Xchi'uc xojobal ta xyal tal chac c'u cha'al bu lec xtil c'oq'ue. Ja' chtal yac'be castico ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' ti much'utic mu xch'unic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel

osil ti Cajvaltic Jesucristoe. ⁹⁻¹⁰Ti castico chich'ique ja' ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. Mu xilbeic o sat ti Cajvaltic Jesucristoe xchi'uc ti slequilale. Vo'otioc ti slecubtasoj co'ontique, ta xquich'tic ta muc' ti c'alal xtale. Mu xa c'u yech o li co'ontique yu'un lec tajmec ta xquiltic. Ja' yech chavilic uc yu'un ach'unic ti c'alal lalalbeic ti c'usi yaloje.

¹¹Yech'o ti scotol c'ac'al ta jc'oponticotic ti Jtotic Riox ta vinajele yo' lec xayilic o vo'oxuc ti yic'ojoxuque, yo' más xascoltaic o ta spasel li c'usitic lec chac'an chapasique xchi'uc ti ach'unojic xa ti ja' yech tsc'an chapasique. ¹²Ja' yo' lec xbat o sc'oplal avu'unic ti Cajvaltic Jesucristoe, yo' lec xbat o ac'oplalique, ja' ti ta slequil no'ox yo'on chascoltaic ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe.

**Ja' li' yaloj ti ta sta yora ti
chtal jun vinic ti stuc no'ox
tsc'an ich'el ta muq'ue**

2 ¹⁻²Vo'otioc ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, jna'o-jtic ti tsta yora chtal stsobotic ti Cajvaltic Jesucristoe, ti chba jchi'intic sbatel osil ta vinajele. Yech'o un chacalbeic, mu me xach'unic lo'loel mi oy much'utic chayalbeic ti icalticotic ti chtal xa ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u mi oy much'u chayalbeic ti vo'otiocotic icalticotic yeche, ti ja' yech liyalboticotic Riox ti yalojique, mu me xach'unic. Ac'u mi chalic ti vo'otiocotic jtacojticotic tal ti ta alele, ac'u mi chalic ti jts'ibaojticotic tal ta vune, mu me xach'unic. Mu me xaxi'ic o yu'un ma'uc yech. ³P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. Yu'un ta to sta yora ti ep chicta sbaic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Ts'acal to ta xtal jun vinic ti stuc no'ox tsc'an ich'el ta muq'ue, ja' ti sc'oplal onox ta x'och ta c'oc' ta sbatel osile. Mi ic'ot scotol chac taje, ja'o ta xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesuse. ⁴Ti vinic

chcale chopol chil mi quich'ojtíc ta muc' ti Rioxe, mi santoetic, mi c'usitic yan, yu'un stuc no'ox tsc'an ich'el ta muc'. Ch-och chotluc ta yut muc'ta templo ta Jerusalén yo' bu sc'oplal ch-ich'e ta muc' ti Cajvaltique. Ja' tsp'is sba ta Riox stuc ti vinique.

⁵Na'ic me ti yech onox lalcalbeic ti c'alal li'oticotic ta ateculumalique. ⁶Li vo'oxuque ana'ojic much'u spajesoj ti mu to bu chtal taj vinic chcale. Ti c'alal sta yorae, ta xtal. ⁷⁻⁸Lavie mu xquiltic c'u x'elan ta soebe sjol crixchanoetic ti pucuje. Ja'to ti c'alal xbat ti much'u spajesoj ti vinic ti stuc tsc'an ich'el ta muq'ue, ja'to ta xtal spas mantal jayibuc c'ac'al. Ti c'alal xtal xchi'uc xojobal ti Cajvaltíc Jesucristoe, ta jvuch'tael no'ox ta smil. ⁹Ti chtal taj vinic chcale, ja' ta smantal ti Satanase. Ta syu'el pucuj ta spas c'u spas. Xu' tспas scotol ti c'alal xtale. Chac' iluc ti oy slequillal syu'e-lale pero jlo'lovanej no'ox. ¹⁰Yu'un ep ti c'usitic chac' iluque, ja' chlo'loatic o ti much'utic ta x'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osile. Ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile, yu'un mu xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti ja' chba xchi'inic o sbatel osil ta vinajel ti xch'unicuque. ¹¹Ta x'ac'bat xa xch'unic lo'loel yu'un ti Rioxe, ja' ti mu sc'an xich'ic ta muq'ue. Yech'o ti ja' ac'u xch'unic li lo'loele. ¹²Yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil scotol ti much'utic muc xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe. Yu'un ja' lec iya'iic spasel li c'usitic chopole.

Ja' li' yaloj ti "st'ujoxuc onox Riox ti chba achi'inic ta sbatel osile", xi ti Pabloe

¹³Vo'otic ti jchi'il jbatíc ta xch'unel li sc'op Rioxe, sc'anojoxuc ti Cajvaltique. Ja' tsc'an ti "colaval" chcuticotic scotol c'ac'al ti Rioxe yu'un st'ujoxuc onox ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile ti chba achi'inic ta sbatel osile. Ti islecub-

tas avo'onic ti Ch'ul Espiritue, ti ach'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, yech'o un chba achi'inic ta sbatel osil. ¹⁴Yech'o ti layiq'uaic ti Rioxe ti c'alal lalcalbeic ti ja' chac' jcujejalitic ta sbatel osil ti Cajvaltíc Jesucristoe, ja' yo' xaco'olajic o xchi'uque.

¹⁵Yech'o un vo'otic ti jchi'il jbatíc ta xch'unel li sc'op Rioxe, sjunul me avo'onic ich'ic ta muc'. Mu me xch'ay xava'iic ti c'u x'elan lajchanubtasticotic, xchi'uc ti c'usi lalcalbeticotic tal ta vune. ¹⁶Ti Cajvaltíc Jesucristoe xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele sc'anojotic tajmec. Spatoj co'ontic yu'un yaloj ti ta slequil no'ox yo'on chac' jcujejalitic ta sbatel osile. ¹⁷Yech'o ti ta jc'anbeticotic ti ac'u stsatsubtas avo'onic ta yalel ta spasel scotol li c'usitic leque.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti tsc'an c'oponbel Rioxe yo' xp'olic o ti much'utic ta xch'unic li sc'op Rioxe

3 Ja' xa no'ox chacalbeic ti c'oponboticotic Rioxe yo' xp'olic o ta ora ti much'utic ta xch'unic li sc'op Rioxe, yo' xich'ic o ta muc' ti Rioxe chac c'u cha'al avich'ojic ta muc' li vo'oxuque. ²C'oponic Riox noxtoc yo' mu xispajesticotic o ti much'utic chopol sjolique ti mu sc'anic xvinaj sc'oplal ti Cajvaltíc Jesuse. Yu'un mu scotoluc crixchano ta xch'unic li sc'op Rioxe. ³Ti Cajvaltique ta onox stsatsubtas avo'onic, ta onox xaxchabiic yo' mu xcuch o yu'un ti pucuje yu'un yech yaloj. ⁴Jpatoj co'onticotic ti yolel chapasic ti c'usitic icalticotic comele yu'un ja' chascoltaic ti Cajvaltique. Jpatoj co'onticotic noxtoc ti chach'unic ti c'usitic yan chacalbeticotic. ⁵Ta jc'anbeticotic ti Cajvaltíc Jesuse ti mu me xch'ay ta ajolic ti sc'anojoxuc ti Rioxe, yo' xcuch o avu'unic scotol li ilbajinele chac c'u cha'al icuch yu'un ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti persa chi'abtejotique

⁶Vo'otic ti jchi'il jbatit ta xch'unel li sc'op Rioxe, xu' chacalbeic jp'eluc mantal yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Ti much'u xch'unoj li sc'op Rioxe, mi ch'aj ta abtele, mu me xachi'inic, mu me xac'uxubinic. Yu'un mu xch'un ti lalcalbeic ti tsc'an cha'abtejique. ⁷Ana'ojic c'u x'elan ijpasticotit ti c'alal li'oticotic ta atelclumalique. Avilic ti li'abtejoticotic, ti muc bu ch'ajoticotic. Tsc'an ti ja' yechoxuque. ⁸Mu ta matanaluc lajcanbeic jve'elticotic; ijmanticotic. Ta c'ac'al ac'ubal ch'abal xocobel cu'unticotic. Icalticotic sc'op Riox, li'abtejoticotic yu'un mu jc'an xcac'ticotic avocolic yu'un ti jve'elticotic. ⁹Ac'u mi yech sc'oplal ti chamac'linoticotic pero mu jc'anticotic yech. Li'abtejoticotic yo' xachanic o ti persa cha'abtejic uque. ¹⁰Ti c'alal li'oticotic ta atelclumalique, ja' onox yech icalticotic: "Ti much'u ch'aj ta abtele, mu ya'uc ve'uc", xichioticotic. ¹¹Yu'un ca'yojticotic ti oy jayvo' li' achi'uquic ti ch'ajic ta abtele.

Ja' no'ox ta yo'onic slo'iltael xchi'ilic. ¹²Ti much'utic yech tspasique xu' xcalbeticotic jp'eluc mantal yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltice Jesucristoe. Ta xcalbeticotic ti ac'u abtejicuque yo' x'ayan o c'usuc yu'unique.

¹³Vo'otic ti jchi'il jbatit ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me xtavan xava'iic spasel li c'usitic leque. ¹⁴Mi oy much'u mu xch'un li c'usi lalcalbeic tal ta vune, mu me xavaq'uic ochuc ta templo yo' xq'uexav oe. ¹⁵Pero mu me xacrontainic o. "Mu xapas yech chac le'e", utic yu'un achi'il abaic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

¹⁶Ti Cajvaltice Jesucristoe tspas ta jun co'ontic. Yech'o un ac'u spas ta jun avo'onic scotol c'ac'al yo' xcuch o ayu'unic ti c'usuc no'ox paltail chataique. Ac'u xchi'inoxuc o ti Cajvaltique.

¹⁷Vo'on Pabloon chacalbeic ti chabanicoxuque. Lajts'ibabeic ta jc'ob jtuc li jayp'el li'i. Ja' yech ta jts'iba ta scotol jvun yo' xvinaj o ti ja' jvune. ¹⁸Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltice Jesucristoe.

**LI'I JA' PRIMERO SVUN TI
APOXTOL PABLOE TI
ISTS'IBABE TI TIMOTEOE**

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe. Ja' ta smantal Riox ti li'oche, ja' ti lispojotic xa yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. Ja' ta smantal noxtoc ti Cajvaltic Jesucristoe ti li'oche, ja' ti jpatoj o co'ontic ti chiyic'otic ochel ta vinajele. ²Timoteo, chajc'opon ta vun. Yu'un ach'un li sc'op Rioxe ti c'alal lalabee, yech'o un co'ol xchi'uc jch'amalot chca'i. Ac'u yac'bot crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u xc'uxubinot. Junuc me avo'on, mu me c'usi xal avo'on.

**Ja' li' yaloj ti i'albat ti Timoteo ti
ac'u spajes ti much'utic yan o
c'usi ta xchanubtasvanic oe**

³⁻⁴Ti c'alal libat ta Macedoniae, lalcalbe ti li' chacom ta Efesoe, ja' ti oy jayvo' chalic li sc'op Rioxe ti ma'uc yech chalic chac c'u cha'al chalcaltique. Lalcalbe comel noxtoc ti chavalbe ti mu me scapic ta yan lo'il li sc'op Rioxe, ti mu me snopilan ta sjol stuquic ti c'u x'elalan i'ech'ic ti vo'ne moletique, ti jchi'ilticotic ta israelal ti tsacal sbiic ta sc'op Rioxe. Le'e mu xlaj ta alel. Yech no'ox ti x'elal chalulanique; ma'uc chich'ic o ta muc' Cajvaltic Jesucristo ti much'utic cha'itique. Yech'o un pajesos, mu ya'uc yalic yech.

⁵Li chalcaltic vo'otique, ja' yo' xc'anvanic oe, yo' mu sliquesic o c'ope. Mi chich'anvanotique, ja' chvinaj o ti lec co'ontique, ti lec c'usi ta jpastique. Ja' chvinaj o ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe yo' xba jchi'intic o ta sbatel osile. ⁶Yu'un oy much'utic iyicta sbaic ta xch'unel ti tsc'an chich'anvanotique, ti tsc'an ta jpastic li c'usitic

leque, ti tsc'an jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe yo' xba jchi'intic o ta sbatel osile. Mu xa c'u stu cha'ic. ⁷Ti yalojique, ta xchanubtasvanic ta smantal Riox ti sts'ibaoj comel ti Moiseso pero yech no'ox, yu'un mu xich'beic smelol ti c'usi chaliq. Mu xa'ibeic smelol noxtoc li smantaltac Rioxe ti ta xchanubtasvanic oe.

⁸Li vo'otique jna'ojtic ti chtun li smantaltac Rioxe ja' yo' xilic o ti oy smulic ti much'utic chopol c'usi tpsasique. ⁹Li smantaltac Rioxe ma'uc scuenta ti much'utic lec c'usitic tpsasique. Yu'un ti oy li smantaltac Rioxe, ja' scuenta ti much'utic ja' no'ox tpsasic ti c'usitic chal yo'onique, xchi'uc ti much'utic mu xch'unic mantale yu'un chalic ti sna'ique, xchi'uc ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe ti stoyoj sbaic ta stojole, xchi'uc ti much'utic ta smil stote, ta smil sme'e, ac'u mi yan xchi'iltac. ¹⁰Xchi'uc ti much'utic tsa' yantsique, xchi'uc ti much'utic tsa' yajmulique, xchi'uc ti much'utic ta xchi'in sbaic ta vinicale, xchi'uc ti much'utic ta xchi'in sbaic ta antsile, xchi'uc ti much'utic chelc'anic crixchanoe, xchi'uc li jnopc'opetique, xchi'uc ti much'utic ma'uc yech ta spasic chac c'u cha'al chal li sc'op Rioxe. ¹¹Li sc'op Rioxe ja' liyac'be jcuentain ti Rioxe ti toj lec yo'one. Yu'un ja' chiyalbotic ti ta slequil no'ox yo'on chixcixotic ta sbatel osile.

**Ja' li' yaloj ti it'uje yu'un Riox ti
Pabloe ti chal a'yuc ti c'usi yaloje**

¹²Coliyal ti Cajvaltic Jesucristoe ti chiscolta ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje. Yiloy ti sjunul co'on quich'oj ta muq'ue, yech'o ti list'uje yu'un ta xcal a'yuc ti c'usi yaloje. ¹³Ti vo'nee muc xquich' ta muc', ijtoy jba. Chopol c'usi ijppis o. Iquibajin ti much'utic yich'ojic ta muq'ue. Ti Cajvaltic Jesucristoe lixc'uxubin yu'un mu to'ox jna'be smelol, yu'un

mu to'ox bu jch'unoj ti ja' istoj jmultique. ¹⁴Ac'u mi chopol ti c'usi ijase, ti Cajvaltic Jesucristoe lixc'uxubin. Liyac'be jch'un ti ja' listojbe jmule. Liscolta yech'o ti chic'avane.

¹⁵Ti i'ay li' ta sba balamil ti Jesucristoe, ay spojotic jcotoltic, vo'otic ti jmulavilotique, yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. Ac'u xch'un scotol crixchanoetic ti ay spojotique yu'un melel, mu nopbil c'opuc. Vo'on ti más jmulavilon chca'ie; ja' mu sta yech li yane. ¹⁶Yu'un ti lixc'uxubin ti Jesucristoe, vo'on ba'yi icac' iluc ti chists'icbotic jboliltique, ti mu ta orauc chiyac'botic casticoe. Xvinaj ti sc'anojotique. Vo'on seña lic'ot ti much'uuc no'ox xu' chcuxi ta sbatel osil mi chich' ta muc' ti Jesucristoe. ¹⁷Yech'o ti ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osil ti Rioxe. Yu'un ja' tspas mantal ta sbatel osil. Cuxul o ta sbatel osil. Lavie mu xquiltic. Stuc no'ox Riox, stuc no'ox p'ij. Ja' ch'unbil smantal ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech ch'ote.

¹⁸Timoteo, ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie, lalcalbe xa ti c'usi chapase. Ti c'alal mu to'ox chatun yu'un ti Rioxe, ti much'utic iyulesbat ta sjolic yu'un ti Rioxe iyalic onox c'u x'elan chatun ta ts'acal, ti vo'ot chapajes ti much'utic ma'uc yech ti c'usitic chalique. Yech'o un pajeso. ¹⁹J'ech'el xavich' ta muc' ti Cajvaltique, alo me ti c'usi yaloje yo' xana' o ti lec chayile. Yu'un oy jlom iya'i sbaic ti chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe, pero muc xicta o sbaic ti x'elan chalique, ja' iyicta sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe. ²⁰Ja' yech ispas ti Imeneoe xchi'uc ti Alejandro. Le'e "ba pasic c'usi tsc'an ti Satanase", xcutic yo' x'ilbajinatic oe, yo' xul o ta sjolic ti chopol ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an ta jc'oponbetic Rioxe

2 Ba'yi chacalbe ti tsc'an chac'oponbeic Riox scotol li crixchanoetic c'alal chatsob abaique yo' xch'unic o li sc'op Rioxe. "Colaval, Cajval, ti ja' chac'an ti chcuxiic ta sbatel osil scotol li crixchanoetic", xavutic. ²Tsc'an chac'oponbeic Riox noxtoc li preserenteetic xchi'uc li jmeltsanejc'ope-tique yo' lec xbat o yu'unic li yabtelique, yo' mu xlic o c'ope, yo' jun o co'ontic ta jpastic ti c'usitic tsc'an ti Rioxe, yo' lec xbat o jc'oplaltic yu'un ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. ³Yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe. Mi yech ta jpastique, jun yo'on cu'untic. Yu'un ja' lispojotic yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. ⁴Yu'un ja' tsc'an ti chcuxiic ta sbatel osil scotol li crixchanoetic, ti ac'u xch'unic ti c'usi yaloje yu'un yech. ⁵Yu'un jun no'ox ti Cajvaltique. Jun no'ox cajc'opojeltic ti lec chiyilotic o ti Rioxe, ja' ti Jesucristoe, ti co'ol crixchanoetic jchi'uctique. ⁶Yu'un ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultic jcotoltic yo' xu' xicuxiotic o ta sbatel osil li vo'otique. Iyac' xa iluc ti ic'ot xa yora ti sc'oplal onox ta stoj jmultic ti Rioxe. ⁷Yech'o ti yaj'apoxtolon ti Cajvaltic Jesucristoe yu'un chcal a'yuc ti ja' istoj jmultique. Yech ti ja' yaj'apoxtolone, muc bu ta jnop c'op. Ja' cabtel ta jchanubtas li much'utic ma'uc j'israele. Ta xcalbeic ti ac'u xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe yu'un yech. Mu nopbil c'opuc.

⁸Ja' ta jc'an ti viniquetic ta sc'oponic Riox ta temploetic. C'alal ta sc'oponic Rioxe, junuc me yo'onic, lecuc me yo'onic, mu me ja'uc o capem, mu me ja'uc o c'usi chopol ta snopic. ⁹Ja' no'ox yech li antsetic uque, lelec no'ox me sts'acubtas sbaic yo' mu stoy o sbaique. Lecuc me yo'onic. Ja' no'ox yech lelec no'ox me xac' spech' sjolic. Mu me ya'uc

smanic nats'il, mi c'u'ul, ti toyolic stojole naca me stoy o sbaic. Yu'un ma'uc to yech chvinaj o ti lec yo'onique. ¹⁰Ja' tsc'an ti lec c'usi tspasique yo' xvinaj o ti lec yo'onique. Yechicuc me li antsetique ti xch'unojic li sc'op Rioxe. ¹¹Mu me xc'opoj antsetic, ac'u no'ox ya'lic sc'op Riox. ¹²Li antsetique mu jc'an ti ja' ta xchanubtasic li viniquetique. Mu jc'an ti ja' tspace ta mantal li viniquetique. Ch'aniicuc me, mu me xc'opojic. ¹³Yu'un ja' ba'yi ipase yu'un Riox ti Adane; ja' ts'acal to ipase ti Evae. ¹⁴Ma'uc ba'yi ixch'un lo'loel ti Adane, ja' ba'yi ixch'un lo'loel ti antse. Ja' ista o smul ti muc xch'unbe smantal ti Rioxe. ¹⁵Ac'u mi abol sbaic c'alal chcolic ta alajele, pero chcolic onox mi ta xch'unic ti chcoltaatic yu'un ti Cajvaltique, mi chc'uxubinvanique, mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltique, mi lec tsnopic ti c'usitic tspace.

**Ja' li' yalaj c'u x'elan ti
much'u ta x'och ta
jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe**

3 Ti much'u tsc'an ch-och ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe, lec ti c'usi tsc'an tspace. ²Ti much'u ch-och persalec sc'oplal yu'un scotolic. Tsc'an ti jun no'ox yajnil yich'oj ta muq'ue, lec tsnop ti c'usi ta spase, lec srazón, lec xc'opoj. Chic' ochel crixchanoetic ta sna. Lec ta xchanubtasvan. ³Mu xyacub, mu xmajvan, mu xpich' yo'on taq'uin. Chc'uxubinvan, mu sliques c'op. ⁴Ja' ti much'u lec sna' spasel mantal ta snae, ti lec sna' spas ta mantal li xch'amalpaque, ti ch'unbil smantal yu'un li xch'amalpaque. ⁵Yu'un ti much'u mu sna' spas mantal ta snae, ti mu sna' spas ta mantal li xch'amalpaque, ja' no'ox yech mu spas yu'un ta mantal xch'amaltac ti Rioxe. ⁶Mu me x'och ti much'u ach' to ixch'un li sc'op Rioxe naca me stoy o sba. Mi istoy sbae, co'ol chba yich' castico xchi'uc ti pucuje.

⁷Ti much'u ch-och ja' tsc'an ti lec x'ile yu'un ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Yan mi chopol ch-ilee, yic'al xlo'loat yu'un ti pucuje.

**Ja' li' yalaj c'u x'elan ti much'utic
tscuentainic ti c'usitic chich' aq'uele**

⁸Ja' no'ox yech noxtoc ti much'utic ta scuentainic ti c'usitic chaquic li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, ja' tsc'an ti lec li c'usitic tspace, ti yech li c'usitic chalique. Mu xyacubic, mu xpich' yo'on taq'uin. ⁹Tsc'an ti sjunul yo'on xch'unojic ti c'usi liyalbotic xa ti Rioxe. Cha'i sbaic noxtoc ti ch'abal smulique. ¹⁰Ja' tsc'an ti ba'yi chvinaj mi lec li c'usitic tspace chac c'u cha'al li jchanubtasvanejetique. Mi leque, xu' x'ochic ta scuentainic ti c'usitic chaquic li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. ¹¹Ja' no'ox yech li antsetique ti ta xt'ujeique ti chtunic yu'un ti Rioxe, ja' tsc'an ti lec li c'usitic tspace, mu slo'ilta xchi'ilic, tsnopic lec ti c'usitic tspace, sjunul yo'on tspace ti c'usi ta xtunic oe. ¹²Ti much'utic ta scuentainic ti c'usitic chich' aq'uele, tsc'an ti jun no'ox yajnilic yich'ojic ta muq'ue, ti lec sna'ic spasel ta mantal xch'amalique xchi'uc ti jayvo' crixchanoetic tey ta snaique. ¹³Mi lec tsquelic ti c'usitic chac' ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, ja' ch-ich'eic o ta muc'. Más to ta stsatsub yo'on yu'un chilic c'u x'elan ta xcoltaatic yu'un ti Jesucristoe.

**Ja' li' yalaj ti c'usi no'ox
tsc'an ta jch'untique**

¹⁴⁻¹⁵Co'onuc tal jq'uelot, pero mi mucxital ta orae, chajts'ibabe c'u x'elan tsc'an chatun yu'un Riox yo' bu ta stobsbaic li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Yu'un co'ol yic'ojotic ti Rioxe ti cuxul ta sbatel osile. Ja' chac c'u cha'al li nae ti ja' va'al o li yoyale, ja' yechotic ya'el uc. Yu'un jch'unojic li sc'op Rioxe,

yech'o ti mu xch'ay ti c'usi yaloje. Ti c'usi yaloje, yech. ¹⁶Toj lec ti c'usi yalojbotic ti Rioxe ti jch'unojtique xae ti i'ay li' ta sba balamil ti Rioxe, ti i'ayan chac c'u cha'al li vo'otique. Ivinaj ti lec tajmec yo'one yu'un icha'cuxesat. I'ile yu'un anjeletic ti icha'cuxie. I'albat xa li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Quich'ojtique xa ta muc' vo'otic ti jch'unojtique. Isut ech'el ta vinajel, tey xa tspas mantal.

**Ja' li' yaloj ti ta sta yora ti
oy much'utic chicta sbaic
ta xch'unel li sc'op Rioxe**

4 Ti Ch'ul Espiritue isyules xa ta joltic ti oy much'utic chicta sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti c'alal mu to'ox ta xcha'sut tal ti Jesucristoe. Ja' chlic xch'unic ti c'usitic chalic ti jlo'lovanejettique ti ta xchanubtasatic yu'un ti pucujettique. ²Ti much'utic ta xchanubtasatic yu'un ti pucujettique, ta xlo'lovanic, ta snopic c'op. Nopem xa'iic spasel li c'usitic chopole. Mu xa xa'i sbaic mi chopol li c'usitic tspasique chac c'u cha'al mu xa'i mi chpicbat sc'aq'uemal ti much'u c'aq'ueme. ³Chalic ti mu xu' xinpunotique. Chalic ti oy ve'lil mu xu' jlajestique. Pero yaloj onox Riox ti xu' xinpunotique. Scotol li ve'lile Riox yac'oj, xu' jlajestic. Ja' no'ox tsc'an "colaval" chcctic ti Rioxe ti c'alal chive'otique, vo'otic ti quich'ojtique ta muq'ue, yu'un jna'ojtique ti yech yaloje. ⁴Li c'usitic yac'oj ti Rioxe lec scotol, yech'o ti chopol mi ta jp'ajttique. Ja' no'ox tsc'an "colaval" chcctic ti Rioxe ti c'alal chive'otique. ⁵Yaloj Riox ti lec scotole, yech'o ti xu' jlajestic scotole yu'un "colaval" chcctic ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj c'u x'elan ti much'utic
lec chtunic yu'un ti Jesucristoe**

⁶Mi yech chachanubtas li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, lec chatun yu'un ti Jesucristoe. Ja' chvinaj o ti ach'unoj ti c'usitic yaloj Riox ti ja' ta jch'untic jcotoltique, ti muc bu ch'ayem ta ajol ti c'u x'elan lachanubtasate. ⁷Mu me xach'un ti vo'ne lo'ile ti scuenta no'ox sba balamile, ti ch'abal smelole. Ja' tsc'an chach'un ti c'usi chayalbe ti Rioxe yo' xnop o xava'i xch'unele. Ja' chac c'u cha'al ti much'u ta snopes yoc ta anile yu'un ja' tsc'an ti mu klub c'alal ch-anilaje, yo' xcuch o yu'une. ⁸Ti much'u ta snopes yoc ta anile ja' no'ox chtun ti c'u sjalil cuxule. Yan mi ja' ta jch'untic c'usi chiyalbotic ti Rioxe, chtun ti c'u sjalil cuxulotique, chtun ta sbatel osil noxtoc. ⁹Li c'op li'i yech. Ac'u jch'untic jcotoltic. ¹⁰Vo'otic ti quich'ojtique ta muc' ti Riox cuxul ta sbatel osile, jna'ojtique ti chba jchi'intic ta sbatel osile, yech'o ti chcac' jvocoltic ta yalel a'yuc li sc'ope. Yu'un istojbe smul scotol crixchanoetic. Pero ja' no'ox ti much'utic ta xch'unic ti itojbat xa smulique chba xchi'inic ta sbatel osil.

¹¹Ti x'elan lalabee, ja' me yech xachanubtas li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. ¹²Ac'u mi oy much'u chaslapan ti cremot toe, mu me xaxi' o. Vo'ot chavac'be yil ti lec ac'u c'opojcique, ti ac'u spasic li c'usi leque, ti ac'u c'anvanicuque, ti j'ech'el ac'u xch'unic ti choltaatic yu'un ti Cajvaltique, ti ja' ac'u snopic li c'usitic naca leque. ¹³Vo'ot chaval a'yuc sc'op Riox, chaloq'uesbe smelol. Ja' me yech xapasulan ti c'u cha'al xiyul o li'toe. ¹⁴Mu me xavicta aba ta xchanubtasel li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Yu'un ja' sc'oplal chatun o ti c'alal icac' j'oboticotic ta ajol xchi'uc li jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe.

¹⁵ Sjunul me avo'on xapas li c'usi lalcalbee, mu me xavicta aba. Ja' chil o scotolic ti yantic xa lec c'usi chapase. ¹⁶ P'ijan me, mu me soc avu'un smelol c'usi yalaj ti Rioxe. Nopo me lec ti c'usi chavale. Mi yech chapase, chacuxi ta sbatel osil. Ja' no'ox yech ta xcuxiic uc ti much'utic ta xch'unic li c'usi chavale.

**Ja' li' yalaj ti tsc'an ti co'olco'ol
ta jc'uxubin jbatique**

5 Mi oy bu ista smul junuc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me xavut. Tuc' me xavalbe mantal. Mi mol xae, c'opono chac c'u cha'al xac'opon atos. Mi crem toe, c'opono chac c'u cha'al xac'opon avits'in. ² Mi me'el xae, c'opono chac c'u cha'al xac'opon ame!. Mi tseb toe, c'opono chac c'u cha'al xac'opon atsebal. Mu me c'usi chopol xanop ti c'alal chavalbe mantal li tsebetique.

³ Li me'anal antsetique, mi mu xa much'u oy yu'une, ac'u xc'uxubinel yu'un li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. ⁴ Ti bu oy voltaque, ac'u xc'uxubinel yu'un voltac. Mi smom xa no'ox oye, ac'u xc'uxubinel yu'un smom. Ac'u spaquic ti c'u x'elan its'itesatic yu'un ti stot sme'e. Yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe. Mi yech ta spasiq, lec chil ti Rioxe. ⁵ Li me'anal antsetique ti mu xa much'u oy yu'une, ja' spatoy o yo'onic ti chba xchi'inic ti Rioxe. Ta sc'oponic Riox ta c'ac'al ac'ubal. Ti much'utic yeche ac'u xc'uxubinel yu'un li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. ⁶ Pero li me'anal antsetique ti ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique, mu xac'uxubinic yu'un mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. ⁷ Ti c'usi lalcalbee, albo me li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe yo' mu sta o smulique, yo' lec o sc'oplalique. ⁸ Tsc'an ta jc'uxubin jtot jme'tic xchi'uc ti much'utic jchi'iltic. Ja' persa ta jc'uxubintic ti much'utic jun jnatic xchi'uc. Mi mu jc'uxu-

bintique, yech no'ox chloc' ta quetic ti quich'ojtic ta muc' ti Rioxe. Vo'otic más chopolotic; ja' más to yo jts'uj ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe.

⁹ Li me'anal antsetique ti ja' tspasic c'usi lec chil ti Rioxe, tsacbo ta vun sbiic ti chmac'linatic yu'un ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic oy xa oxvinic (60) sjabilale, ti iyich'ic ta muc' ti ánima smalalique. ¹⁰ Xchi'uc mi ilbilic ti lec c'usi spasiojique. Mi lec ists'ites yolique, mi i'otesvan ta snaique, mi iscoltaic ti much'utic iyotes ta snaique, lec. Mi ixc'uxubinic ti much'utic abol sbaique, mi ixc'uxubinic ti much'utic istaic ilbajinele, mi ja' ispasic li c'usitic leque, xu' xatsacbe ta vun sbiic.

¹¹ Yan li me'anal antsetique ti mu to sta oxvinic (60) sjabilale, mu xatsacbe ta vun sbiic. Ac'u mi chalic ti chtunic yu'un ti Rioxe, ts'acal to chalic ti mu xu' yu'unique yu'un tsc'an to chnupunic. ¹² Ti much'utic yeche oy smul ch-ileic yu'un ti Rioxe, yu'un mu yechuc xalic ti chtuniqu. ¹³ Mi naca no'ox vula'al tspasic ta jup'ej nae, ta xch'ajubic o. Ma'uc no'ox ta xch'ajubic o, ch-ochic ta slo'iltael xchi'ilic ti bu chc'otic ta vula'ale. C'usuc no'ox lo'lilal ta stic' sbaic, chtac'avic ta anil ac'u mi ma'uc ch-albatic. ¹⁴ Más lec nupunicuc li me'anal antsetique ti mu to sta oxvinic (60) sjabilalique. Ac'u sts'ites yolic, ac'u stuc'ulan snaic. Mu me ja'uc no'ox ta smulic ti chislabanotic ti much'utic chiscrontainotique. ¹⁵ Yu'un oy xa jlom me'anal antsetic iyicta xa sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' xa xch'unbeic smantal ti Satanase.

¹⁶ Li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, mi ants o mi vinic, mi oy me'anal ants ti ja' xchi'ile, ac'u xc'uxubin. Mu me ja'uc xac'be smac'linic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe yo' ti xu' xa scoltaic o ti me'anal antsetic ti mu xa much'u oy yu'unique.

¹⁷Ti much'utic ta xchanubtasvanic ta sc'op Rioxe ti lec tspasic mantal ta temploe, ac'u ich'aticuc ta muc'. Más to ac'u ich'aticuc ta muc' mi lec xchanubtasvanic ta sc'op Rioxe. ¹⁸Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Mu me xavac'be svosal sni' avacax ti c'alal tstecc'ulan trigoe, ac'u sc'ux", xi ts'ibabil. Ja' yech ts'ibabil noxtoc: "Li much'utic ch-abtejqique chich' onox stojolic", xi ts'ibabil. Yech'o un ac'u ac'batiticuc ti c'usitic chtun yu'unic ti much'utic chtuniqué.

¹⁹Mi oy much'u chal ti oy smul junuc jchanubtasvaneje, mu me xach'un ta ora. Ja'to xach'un mi oy cha'vo' oxvo' rexticoe. ²⁰Mi yech ti oy smule, albo mantal ta bail ta satil yo' xi'ic o li yane, yo' mu sa' o smulic uque. ²¹Ti Rioxe, xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe, xchi'uc ti anjeletic ti st'ujoje, ya'yojic ti x'elan chajp'ijubtase. Mu me xat'uj ti much'u chavalbe mantal ta bail ta satile, co'ol xavalbe. ²²Ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe, ja' tsc'an chaq'uel ba'yi mi lec ti c'usi tspase, mu me ta orauc xatic'. Yu'un vo'ot chcom ta aba mi ista smule. Yech'o un p'ijan me.

²³Jna'oj ti tol chc'uxub ach'ute. Chopol mi naca vo' chavuch'e. Más lec uch'an jset'uc ya'lel uva noxtoc yo' mu másuc xc'uxub o lach'ute.

²⁴Ti lalcalbe ti tsc'an chaq'uel ba'yi mi lec ti c'usi tspace ti much'u chati' ta jchanubtasvaneje, yu'un oy crixchano xvinaj ta ora ti chopol c'usi tspace, pero oy mu xvinaj ta ora, ts'acal to chvinaj. ²⁵Ja' no'ox yech noxtoc, oy xvinaj ta ora ti much'utic lec c'usi tspace, pero oy mu xvinaj ta ora. Pero ta onox xvinaj ta ts'acal.

6 Ti much'utic ochemic ta mozoile ti xch'unojic li sc'op Rioxe, ac'u me xch'unbeic smantal li yajvalique yo' mu soc o sc'oplal yu'unic ti Rioxe, yo' mu xalic o li yajvalique ti chopol li sc'op

Rioxe. ²Mi co'ol xch'unojic sc'op Riox xchi'uc yajvalic li mozoiletique, mu me snopic ti ja' xa xu' mu xch'unbeic smantal yu'un ti co'ol xch'unojic li sc'op Rioxe. Más to ac'u suj sbaic ta abtel. Co'ol-co'ol ac'u xc'uxubin sbaic xchi'uc li yajvalique. Ja' me yech xachanubtas.

Ja' li' yaloj ti ja' jc'ulejaltic ya'el ti lec xa li co'ontique

³Mi oy much'u ma'uc yech ta xchanubtasvan chac c'u cha'al lalcalbe, yu'un muc bu xch'unoj c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe ti ja' spas o cu'untic li c'usitic leque. ⁴⁻⁵Ti much'utic ma'uc yech ta xchanubtasvanique yu'un tstoy no'ox sbaic. Yu'un ta snopic ti stuc no'ox sna' ti yalojique. Ja' no'ox lec cha'iic ti xalxalbe sbaic ti c'usi sc'opique, chit'ixan sbaic. Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe ja' yech ta spasic, ja' ti mu sna'ique. Ti x'elan tspace, ta xlic o c'op yu'unic, ta scrontain o sbaic. Chlic slaban sbaic, chlic snopbe sba smulic. Ja' no'ox tsc'an ch-ochic ta jchanubtasvanej yu'un tsnopic ti tstaic o taqu'ine. Tsnopic ti ja' chc'ulejajic oe. Ti much'utic yech yo'onique mu me xavac' chanubtasvanicuc. ⁶Li vo'otique ja' jc'ulejaltic ya'el ti lec xa li co'ontique, ti jun o co'ontic ti c'u yepal c'usi oy cu'untique. ⁷Ti c'alal li'ayanotique, me'onotic onox. Ja' no'ox yech ti c'alal xichamotique, mu c'usi ta xquich'tic ech'el. ⁸Ja' no'ox mi oy c'usi ta jlajestique, mi oy jc'u' jpcotique, jun o co'ontic. ⁹Yan ti much'u tsc'an chc'ulejaje, ja' xa tsnop c'uxi tspace canal. Ja' xa no'ox ta yo'on. Ep ti c'usitic chpich' yo'one. Mu xa c'usi lec tsnop, chbolib xa o. Ti x'elan tspace, ch-och ta c'oc' ta sbatel osil. ¹⁰Mi ta jc'antic tajmec ti oy jtaqu'untique, ep c'usi chopol chlic jpastic. Oy jayvo' ti

isnopic xa yeche, ja' xa iyictaic xch'unel li sc'op Rioxe. Abol xa sbaic tajmec.

Ja' li' yaloj ti “ja' paso li c'usitic leque yo' mu xapas o li c'usitic chopole” xut Timoteo ti Pabloe

¹¹ Scotol li c'usitic lalabee mu me xapas yu'un avich'oj xa ta muc' ti Rioxe. Ja' ac'o ta avo'on spasel li c'usitic leque, ich'o ta muc' ti Rioxe. Ch'uno ti chascoltae. C'anvanan, oyuc slequil avo'on, mu xatoy aba. ¹² Ach'unoj xa ti chascolta ti Cajvaltique, yech'o un paso li c'usitic leque yo' mu xapas o li c'usitic chopole. Ja' ch'uno ti chacuxi ta sbatel osile. Ti liyic'otic ti Rioxe, ja' yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. Ti c'alal aval ti ja' yech ach'unoje, ep much'utic iya'iic. ¹³ Ti Rioxe ti yac'oj scotol li c'usitic cuxajtic li' ta sba balamile xchi'uc li vo'otique, ya'yoj ti x'elan chacalbe lavie. Ja' no'ox yech ya'yoj ti Jesucristoe ti lec smelol itac'av ti c'alal imeltsanbat sc'oplal yu'un ti Poncio Pilatoe. ¹⁴ Ta sjunul me avo'on xapas li c'usi iyac' apas ti Rioxe. Mu me xapas li c'usitic chopole. Mu me soc sc'oplal avu'un ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' me yech xapas ti c'u cha'al sut o tal ti Cajvaltic Jesucristoe. ¹⁵ Ti c'usi ora snopoj ti Rioxe ta stac sutel tal ti Jesucristoe. Ti Rioxe stuc no'ox oy syu'el. Ja' totil yu'un scotol preserenteetic xchi'uc scotol jyu'eletic. Ti Ri-

oxe muc much'u xco'olaj o. ¹⁶ Mu sna' xcham. Stuc no'ox oy xjobal yech'o ti muc much'u xu' xnopeje. Muc much'u yiloj. Yu'un mu xquiltic. Ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Stuc tspas mantal ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

¹⁷ Li jc'ulejetique ti xch'unojic xa li sc'op Rioxe, albo ti mu me stoy sbaique. Mu me spat o yo'onic li sc'ulejalique. Li jc'ulejaltic li' ta sba balamile ta onox xlaj. Ja' ac'u spat o yo'onic ti Rioxe ti cuxul ta sbatel osile, yu'un ta slequil no'ox yo'on chiyac'botic li c'usitic ta xtun cu'untique yo' jun o co'ontique. ¹⁸ Albo ya'iic ti ja' ac'u spasic li c'usitic leque. Ja' sc'ulejalic ya'el li c'usitic lec tspasique. Ac'u xc'uxubinic ti much'utic ch'abal c'usuc yu'unique. Ac'u sq'uelanbeic ti c'usi chtun yu'unique. ¹⁹ Mi yech tspasique, ja' chvinaj o ti chba xchi'inic ti Riox ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti slajeb xa c'usi iyalbe Timoteo ti Pabloe

²⁰ Timoteo, mu me xacap ta yan o lo'il c'usi yaloj ti Rioxe ti la'ac'bat avale. Mu me xavich' ta muc' c'usi chal ti much'utic p'ijic ti yalojique yu'un scuenta no'ox sba bamil, mu c'u stu. Mu c'usi lec tsnopic, tey no'ox xalxalbe sbaic. ²¹ Oy jayvo' yech ispasic, iyicta xa sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

Ac'u yac'bot crasia ti Rioxe.

**LI'I JA' XCHA'LIQUIL SVUN TI
APOXTOL PABLOE TI
ISTS'IBABE TI TIMOTEOE**

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. Yu'un yaloj ti Rioxe ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. ²Timoteo, chajc'opon ta vun, vo'ot ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie yu'un ach'un li sc'op Rioxe ti c'alal lalacalbee, yech'o ti jc'anojot tajmeque. Ac'u yac'bot crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u xc'uxubinot. Junuc me avo'on, mu me c'usi xal avo'on.

**Ja' li' yaloj ti “mu me xaq'uexav ta
yalel a'yuc c'usi yaloj comel
ti Cajvaltic Jesucristoe”,
xut Timoteo ti Pabloe**

³Ta c'ac'al ac'ubal “colaval” chcut ti Rioxe ti sjunul avo'on chatun yu'une. Ja' ti Rioxe ti sjunul co'on chitun yu'une, ja' chac' c'u cha'al sjunul yo'on itunic ti vo'ne moletique. ⁴Yu'un la'oc' tajmec ti c'alal lacom atuque, yech'o ti co'onuc jq'uelote. Mi laquile, jun co'on. ⁵Yu'un sjunul yo'on ixch'unic sc'op Riox lamuc'tame' Loidae xchi'uc lame' Eunisee, jna'oj ti ja' yech ach'unuoj uque.

⁶Chacalbe noxtoc. Mu me xavictaOaba ta xchanubtasel li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Yu'un ja' chatun o yu'un Riox ti icac' jc'obticotic ta ajol xchi'uc li jchanubtasvanejetique. Sjunul me avo'on xatun yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe. ⁷Mi chixi'otique, chopol, yu'un mu Rioxuc chac' li xi'ele. Ti iyac' jchi'intic Ch'ul Espiritu ti Rioxe, ja' yo' spas o cu'untic li c'usitic leque, chic'anvanotic, oy jrazontic. ⁸Yech'o un mu me xaq'uexav ta yalel a'yuc ti c'usi yaloj comel ti Cajvaltic Jesucristoe. Mu me xaq'uexav ta yalel jc'oplal uc yu'un ja'

yech isc'an ti Cajvaltique ti li'och ta chuquele. Cuchuc avu'un uc ti ja' ta jtatic o crontainel ti chcaltic a'yuc ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe. Ti Rioxe chiscoltaotic yo' xcuch o cu'untic li crontainele. ⁹Ja' lispojotic yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. Ti liyic'otique, ja' yo' xitunotic o yu'une. Mu'nuc oy c'usi lec ijpastic ti liyic'otique. Slequil no'ox yo'on ti lixc'uxubinotique. Ch'abal to'ox balamil isnop ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe. ¹⁰Lavie isvinajes xa ti Rioxe ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe yu'un istac tal li' ta sba balamile. Ja' istoj jmultic. Ti istoje, mu xa xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osil. Ay yal ti xu' chba xchi'inic Riox ta sbatel osil ti much'utic ta xch'unique.

¹¹Ti Rioxe liyalbe ti chcalbe li much'utic ma'uc jurioe ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe. Tacbilon ech'el ti chba jchanubtase. ¹²Ja' ijmulin ti ay cal a'yunque, yech'o ti abol jba lavie. Pero mu xiq'uexav o, yu'un jna'oj c'u x'elan ti Much'u quich'oj ta muq'ue. Oy syu'el. Jpatoj co'on ti chac' jcxulejale ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique.

¹³Ja' me yech xachanubtasvan chac' c'u cha'al ijchanubtas ava'i li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Ja' tsc'an ti j'ech'el ach'unuoj li vo'ote ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe, xchi'uc ti chac'anvane. ¹⁴Mu me xasocbe smelol c'usi yaloj ti Rioxe yu'un yech, yu'un ja' layac'be aval a'yuc. Ja' chascalta ti Ch'ul Espiritu xchi'inojote yo' jamal xaval o a'yuc ti c'usi yaloje.

¹⁵Ana'oj xa ti mu xa sc'an xisq'uelicon scotol ti much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta estado Asiae, xchi'uc li Figeloe, xchi'uc li Ermójenese. ¹⁶Ti jayvo' li' ta sna ti Onesiforo, ac'u c'uxubinaticuc yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe yu'un ep ta

ech'el lispatbe co'on ti Onesiforo. Muc xq'uexav o ti chuculon ta carinae. ¹⁷Ti c'alal iyul li' ta Romae, lisa' tajmec yo' to c'u cha'al lista. ¹⁸Yu'un ti lixc'uxubine, ac'u c'uxubinatic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Cajvaltique. Li vo'ot uque ana'oj ti liscoltaotic tajmec ti c'alal li' to'ox jchi'ucot ta Efesoe.

Ja' li' yaloj ti yajsolterootic ya'el ti Jesucristoe

2 Vo'ot ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie, mu me xaxi'. Na'o me ti ta slequil yo'on chiscoltaotic ti Jesucristoe. ²Ti c'u x'elan ijchanubtas ava'i li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' me yech xachanubtas uc ti much'utic sjunul yo'on tsc'an chtunic yu'un ti Rioxe. Ja' ti much'utic xtojob chavil ta xchanubtasel ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe.

³Li vo'ote cuchuc me avu'un li crontainele chac c'u cha'al li solteroe ti chcuch yu'un ac' c'oq'ue yu'un ta xch'un c'usi chal li yajcapitane. Ja' no'ox yech li vo'otic uque, yajsolterootic xa ya'el ti Jesucristoe. Ja' cajcapitantic yu'un ta jch'untic li c'usi chale. ⁴Li soltero batem ta ac' c'oq'ue ta xch'unbe smantal ti much'u itic'on o ta solteroale yu'un ja' tsc'an ti lec sc'oplale. Mu xu' sa' yan yabtel. Ja' no'ox yech li vo'otic uque, yic'ojotic ti Jesucristoe, yech'o un ja' tsc'an ta jpastic ti c'usi chiyalbotique mi ta jc'antic ti lec jc'oplaltic yu'une. ⁵Ja' chac c'u cha'al ti much'u tsc'an chcuch yu'un tajimole, ti tsc'an chich' strofeoe, persa chch'un c'u x'elan ch-albat smelol li tajimole. Mi mu xch'une, mu xich' strofeo. Ja' no'ox yechotic uc, mi mu jch'untic c'usi chiyalbotic ti Cajvaltique, mu xquich'tic jmotontic. ⁶Li jch-abajome, mi tsc'an ti oy c'usuc yu'une, tsc'an ti ba'yi ch-abteje. Ja' yechotic uc, mi sjunul co'ontic ta jpastic c'usi lec chil

ti Cajvaltic Jesucristoe, oy c'usi chiyac'botic. ⁷Nopbo smelol ti c'usi lalabee. Ja' chasyulesbe ta ajol c'usi smelol ti Cajvaltic Jesucristoe.

⁸Na'o me ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesucristoe xchi'uc ti chtal ochuc ta pasmantale yu'un ja' smom ti preserente David ti ta vo'nee. Ja' yech chal li sc'op Rioxe ti chcal a'yuuque. ⁹Ti ja' yech chcale, ja' abol o jba. Co'ol xchi'uc li much'u tsots tajmec smule yu'un chuculon ta carina. Ac'u mi chuculon li vo'one, pero li sc'op Rioxe mu xchuc yu'unic. ¹⁰Yech'o un chcuch cu'un ti abol jbae. Yu'un ja' ta jc'an ti ch-ac'bat scuxlejalic ta sbatel osil yu'un ti Jesucristoe ti much'utic st'ujoj onox ti Rioxe ti co'ol chibatic ta slequilal ta sbatel osile.

¹¹Li c'op li'i, yech:

Mi mu xa bu ta jpastic li c'usitic chal co'ontique,
mi ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Jesucristoe,
chicuxiotic jchi'uctic ta sbatel osil.

¹²Mi icuch cu'untic ti abol jbatic ta scuenteae,
co'ol ta jpastic mantal jchi'uctic.
Yan mi mu jamluc chcaltic ti quich'ojtic ta muq'ue,
ja' no'ox yech uc: "Le'e mu xiyich' ta muc'", xi.

¹³Ac'u mi oy bu ta xch'ay ta joltic baquintic yich'el ta muc' li vo'otique,
pero ti stuque sq'uelojotic o.

Yu'un ja' yech yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe.

Mu sna' xlo'lovan, xi.

Ja' li' yaloj "ja' me xac'an ti lec ac'oplal yu'un ti Rioxe", xut Timoteo ti Pabloe

¹⁴Ti c'usi lalabee, yulesbo ta sjol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Albo ya'lic ti ya'yoj ti Cajvaltic Jesu-

crístoe ti chavalbe ti ac'u yicta sbaic ta yalél a'yuc li c'usi ta snop stuquique. Yu'un mu c'u stu, yech no'ox ta scrontain o sbaic. Yu'un yic'al xicta sba yu'unic ti much'utic cha'iique. ¹⁵Li vo'ote ja' me xac'an ti lec ac'oplal yu'un ti Rioxé. Lec xavalbe smelot ti c'usi yaloje yu'un mu nobbil c'opuc. Mi yech chapse, mu c'usi chaqu'exav o. ¹⁶Mu me xachan chac c'u cha'al chal ti much'utic p'ijic ti yalojique. Le'e scuenta no'ox sba balamil, yu'un mu c'u stu. Ti much'utic yech tspace más to tsoc o sjolic. ¹⁷Li c'usi chaliqé tsocvan, co'ol xchi'uc bu xiyayijotic ti yantic ch-ipaje. Yu'un ja' yech ispasic li Imeneoe xchi'uc li Filetoe. ¹⁸Iyictaic xa xch'unel li sc'op Rioxe, yan xa o c'usi ta snopic. Yu'un chalic ti cha'cuxiemotic xae. Mu xa c'usi ta jmalatic ti yalojique. Oy jayvo' jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti yo'on-icuc xa xch'unic uque. ¹⁹Ac'u mi tse'anic ti ac'u yicta sbaic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, pero jmoj sc'oplal ti c'usi yaloj ti Rioxe. Ti much'utic j'ech'el yich'ojic ta muq'ue, mu xicta sbaic. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ti Cajvaltique xojtiquin ti much'utic chich'on o ta muq'ue", xi onox ts'ibabil. Ja' yech ts'ibabil noxtoc: "Ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Cajvaltique chictaic spasel li c'usitic chopole", xi onox ts'ibabil.

²⁰Li ta jp'ej muc'ta nae mu c'ajomuc no'ox oy plato ti pasbil ta oroe, ti pasbil ta platae. Oy pasbil ta te', oy pasbil ta lum. Li plato pasbil ta oroe xchi'uc ti pasbil ta platae, ja' más tsots sc'oplal chil li yajval nae. Ti pasbil ta te'e xchi'uc ti pasbil ta lume, mu masuc tsots sc'oplal chil. ²¹Li vo'otique ja' yech chiyilotic ti Cajvaltíc Jesucristoe. Ti much'utic tse'an chtunic yu'un ti Cajvaltíc Jesucristoe, ac'u sq'uel sbaic, mu me spasic li c'usitic chopole. Mi ja' yechotique, lec jc'oplaltic yu'un ti Cajvaltique, chi-

tunotic yu'un. Spas cu'untic li c'usitic leque.

²²Mu me xanop chac c'u cha'al ta snopic li yan cremotique. Ja' chano chac c'u cha'al li much'utic sjunul yo'on yich'ojic ta muc' ti Cajvaltíc Jesucristoe. Ja' ac'o ta avo'on spasel li c'usitic leque. Ch'uno ti ja' chascolta ti Cajvaltíc Jesucristoe. C'anvanan. Mu me xaliques c'op. ²³Mi oy much'utic chasjac'be ti c'usitic mu c'u stue, mu me xatac'be yu'un ana'oj ti yic'al xlic o c'ope. ²⁴⁻²⁵Ti much'utic ta xtunic yu'un ti Cajvaltíc Jesucristoe ma'uc yabtelic ta sliquesic c'op. Ja' yabtelic ti lec ta sc'oponic scotol li crixchanoetique, ti lec ta xchanubtasvanique, ti tue' chalbeic c'usi lec ta ch'unel ti much'utic ta xcrontainvanique. Tey chvinaj mi tsyulesbat ta sjolic yu'un Riox mi chictaic li c'usi snopoj stuquique. Mi iyul ta sjolique, chlic xch'unic li sc'op Rioxe. ²⁶Mi ixch'unique, chul ta sjolic ti teyic to'ox ta sc'ob ti pucuje, ti lo'lobilic to'oxe, ti xch'unojbeic to'ox smantale.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chlic spasic li crixchanoetique ti c'alal po'ot xa'ox xljaj li balamile

3 Tse'an chana' noxtoc ti c'alal po'ot xa'ox xljaj li balamile, ti c'alal po'ot xcha'sut tal ti Jesucristoe, ta xlic jvocoltic vo'otic ti jch'unojtic li sc'op Rioxe. ²Yu'un stuc xa no'ox ta xc'uxubin sbaic ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox ta yo'onic li staqu'unique. Ta stoy sbaic. Chlabanvanic yu'un mu xa much'u xtaon cha'iic. Mu xch'unbe smantal stot sme'ic. Mu sna' xalic colaval c'alal oy c'usi chac'batique. Mu xch'unic ti oy ti Rioxé, mu c'usi oy xi'elal cha'iic. ³Muc much'u chc'uxubin. Mi icapique, mu xljaj yo'onic. Tsa'be smul xchi'iltac, tslo'iltac. Mu xictaic spasel li c'usitic chopole. Pucujic tajmec. Chopol chilic li c'usitic

leque. ⁴Ta slo'lo xchi'ilic. Mu snopic lec ti c'usi ta spasiq. Jtoybailetic tajmec. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique; ma'uc tspasic c'usi lec chil ti Rioxe. ⁵Chalic ti xch'unojic li sc'op Rioxe pero mu spasic li c'usi chale.

Ti much'utic ja' yech tspasiq, mu me xachi'in. ⁶Yu'un chanavic ta naetic li jlome, chalic li c'usi tsnop stuquique, chotesatic. Ta slo'loic ansetic ti mu xich' smelolique, ti c'usuc no'ox xch'unique. Ti ansetic le'e ac'u mi sna'ojic ti ep smulique, pero mu xicta sbaic. ⁷Ja' lec cha'iic xchanel li c'usitic ach' to cha'iique. Lec cha'iic ti c'usiticuc no'ox lo'lale. Yech'o ti mu xch'unic li sc'op Rioxe. ⁸Li much'utic tslo'lo li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu sc'anic ti chich'unbatotic li sc'op Riox chalcitc li vo'otique. Ja' chac c'u cha'al ti Janese xchi'uc ti Jambrese ti muc sc'anic ti chch'unbat ti c'usi iyalbe preserente ta Egipto ti Moises. Chalic ti xch'unojique, pero ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chopole. ⁹Ta sta yora ti mu xa bu ch-ich'eic ta mu'ue, yu'un chilic onox li crixchanoetique ti ma'uc yech li c'usitic chalique. Ja' chac c'u cha'al muc x'ich'eic ta muc' ti Janese xchi'uc ti Jambrese, yu'un iyil ti crixchanoetique ti ma'uc yech ti c'usi iyalique.

¹⁰Yan li vo'ote ja' achanoj c'u x'elan li co'one. Achanoj li c'usi licanubtasvan oe. Aviloj ti ja' no'ox quich'oj ta muc' ti Cajvaltique. Ja' xa yech ach'unoj chac c'u cha'al jch'unoje. Ana'oj xa ti muc xquicta jba ti c'alal licanubtasvane. Ana'oj ti c'u x'elan lic'anvane, ti icuch cu'un scotol ti c'usitic licha'leate. ¹¹Ana'oj ti icuch cu'un labanele, ti icuch cu'un ilbajinele. Ana'oj ti c'usi licha'leat ta Antioquíae, xchi'uc ta Iconioe, xchi'uc ta Listrae. Ja' liscolta ti Cajvaltice Jesuse ti jay'ech'el li'ilbajinate. ¹²Ti much'utic ta xtunic yu'un ti Cajvaltice Jesucristoe ta onox staic ilbajinel. ¹³Yan ti much'utic

chopol c'usi tspasiq xchi'uc li jlo'lo-vanejetique, más to chlic spasic li c'usitic chopole. Ta xlo'lovanic pero lo'lobilic uc.

¹⁴Pero li vo'ote ja' me xapasulan o li c'usi achanoje, yu'un ana'oj ti yech. Ana'oj ti yech c'usi iyalic li much'utic laxchanubtase. ¹⁵Yu'un ta abic'tal onox ava'i li sc'op Rioxe ti ja' chiyalbotic ti mu xa bu chba quich'tic castico mi iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe. ¹⁶Li sc'op Riox ts'ibabil comele ja' yaloj stuc ti Rioxe. Ja' chtun o ti chisyulesbotic ta joltic li c'usi tsc'an ta jch'untique. Ja' tsyules ta joltic mi oy jmultique yo' xquictatic oe. Ja' ta stsatsubtas co'ontic. Ja' chquiltic o ti c'usi lec ta pasele. ¹⁷Ja' yo' spas o cu'untic scotol li c'usitic leque, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti “alo me a'yuc
c'usi yaloj ti Rioxe”, x'utat
comel yu'un Pablo ti Timoteoe**

4 Ti c'usi chacalbe li'i, ya'yoy ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltice Jesucristo ti chtal pasvanuc ta mantale, ti chalbe bu chbatic ta sbatel osil ti much'utic cuxajtic toe xchi'uc ti much'utic chamemixae. ²Alo me a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe. Mu me xanop ti oy sc'ac'alile, ti oy yorail c'usi ora chavale. Ac'u mi mu sc'an xa'iic pero alo a'yuc. Ta slequil avo'on xaval li sc'op Rioxe yo' xch'unic o ti much'utic mu to ta xch'unique, yo' xicta o sa'el smul ti much'u staoj smule, yo' más spasic o scotolic li c'usitic lec chil ti Rioxe. ³Yu'un ta sta yora ti mu xa sc'an xa'iic c'usi yaloj ti Rioxe. Ja' no'ox ta sa'ic li c'usitic lec cha'i stuquique. Ta sa'ic yan jchanubtasvanejetic yo' xchanubtasatic o ti c'usitic lec cha'i stuquique. ⁴Ja' chictaic xch'unel li sc'op Rioxe. Naca lo'il tsc'an cha'iic. ⁵Li vo'ote nopo me lec scotol c'ac'al li c'usi chapase. Ac'u mi abol aba, ts'ico me. Alo a'yuc c'usi yaloj

ti Rioxe. Tunan yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al snopoj onox ti chatune.

⁶Li vo'one po'ot xa xismilic. Lec mi ja' chilaj o ta milel li sc'op Rioxe. ⁷Icuch xa cu'un spasel li c'usitic leque. Ilaj xa ti c'usi liyac'be jpas ti Rioxe. Muc xquicta jba ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. ⁸Ti jtrofeo ta xquich'e tey chabibil, ja' ti lec co'on ta sbatel osile. Ja' jtojol ya'el ti litun yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech ti muc'utic chtunic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe, ti smalaojic ta xtale, ta xich' stojolic ya'el uc, mu jtucuc no'ox ta xquich'. Co'ol chiyac'botic ti Cajvaltique.

**Ja' li' yaloj ti c'usi ta xich'be
tal Pablo ti Timoteoe**

⁹Ta jc'an chtal aq'uelon ta ora mi xu' avu'une. ¹⁰Yu'un iyicta sba ta yalel a'yuc sc'op Riox ti Demase, ja' ba sa' li c'usi scuenta sba balamile, ibat ta Tesalónica. Li Crescentee ba yal a'yuc sc'op Riox ta estado Galacia. Li Titoe ba yal a'yuc sc'op Riox ta estado Dalmacia. ¹¹Stuc xa li' jchi'uc li Lucase. Ti c'alal xatale, ic'o me tal li Marcose, bal xiscolta. ¹²Li Tíquicoe ijtac tal li' ta Efesoe. ¹³Ti c'alal xatale, ich'bon me tal ti jpimilc'u'e ti tey ijcomtsan ta sna Carpo ta Troase. Oy tey libroetic noxtoc, ich'bon me tal. Tey balbil vunetic noxtoc ti más chtun cu'une. Ich'bon me tal ta persa.

¹⁴Li Alejandro jtentaqu'ine liscontrain tajmec. Tey tstojbe Riox ti c'usi chale.

¹⁵P'ijan me uc yu'un ta scrontain tajmec li sc'op Riox hcaltic ech'ele.

¹⁶Ti ta primero to'ox iyal mantal ti preserentee ti chismeltsanbe ox jc'oplale, jtuc tey icalbe li c'usi ta jpase. Muc much'u liscalta yu'un ixi' scotolic. Tey ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe ti muc xiscoltaique. ¹⁷Ja' no'ox liscalta ti Cajvaltic Jesuse. Istsatsubtas co'on yech'o ti jamal ical ti c'usi yaloje. Ep ma'uc j'israel iya'iic. Ja' lixchabi ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o ti muc xismilique. ¹⁸Ja' chiscalta yo' xcuch o cu'un scotol ti c'usitic chixcha'le li crixchanoetique. Ja' chixchabi ti c'u cha'al xi'och o ta vinajel yo' bu ta spas mantale. Ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

**Ja' li' yaloj ti i'albat
chabanuc ti Timoteoe**

¹⁹Chabanuc xavalbe li Priscæ xchi'uc li smalale, ja' li Aquilæ. Chabanuc xavalbe li yajnil ánima Onesíforoe xchi'uc li xch'amaltauque. ²⁰Li Erastoe tey icom ta Corinto. Li Trófimoe tey ijcomtsan ta Mileto yu'un ip. ²¹Ja' ta jc'an ti chtal aq'uelon ta ora mi xu' avu'une yo'to mu ch-och corixmatic. Chabanicot la xal li Eubuloe, xchi'uc li Pudentee, xchi'uc li Linoe, xchi'uc li Claudiae, xchi'uc scotol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

²²Ac'u xchi'inot ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u yac'boxuc crasia acotolic.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI TITOE

1 Vo'on Pabloon, ta jch'un ti c'usi chiyalbe ti Rioxe. Ja' yaj'apoxtolon ti Jesucristoe. Vo'on list'uj ti chcal a'yuc li c'usi yaloje. Ja' chcalbe ya'lic li much'utic vo'ne onox st'ujoj ti Rioxe ti chba xchi'inic ta sbatel osile, yo' xich'ic o ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, yo' spasic o li c'usitic leque. ²Ja' onox yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile ti chicuxiotic ta sbatel osile. Ti Rioxe mu sna' snop c'op. ³Sna'oj c'usi ora ta xvinaj ti c'usi snopoj. Ti c'alal ista yorae, liyalbe ti chcal a'yuc ti c'usi snopoj. Ja' ta smantal stuc ti Rioxe, ja' ti istoj jmultique yo' xba jchi'intic o ta sbatel osile. ⁴Tito, chajc'opon ta vun, vo'ot ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie yu'un ach'un li sc'op Riox ti c'alal lalabee. Ac'u yac'bot crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u xc'uxubinot. Junuc me avo'on, mu me c'usi xal avo'on.

Ja' li' yaloj ti tsc'an t'ujbil lec ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe

⁵Ti li' laquicta ta Creta balamile, yu'un ja' chavalbe li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti bu mu to xa'ibeic smelole. Vo'ot chat'uj noxtoc ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op Riox ta jujun jteclume chac c'u cha'al lalabee comele. ⁶Ja' me xat'uj ti much'utic lec c'usitic tspace, ti lec sc'oplalique, ti jun no'ox yajnilic yich'ojic ta muq'ue, ti yich'ojic ta muc' Cajvaltic Jesús xchi'uc xch'amalique, ti lec sc'oplalique ti xch'amalique, ti ta xch'unbeic smantal stot sme'ique. ⁷Ja' yech tsc'an ti much'utic ta x'ochic ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe yu'un ja' chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ti tsc'an ti lec c'usitic tspace, ja' yo'

mu sa'bat o smulique. Ja' tsc'an ti mu jtoybaillique, ti mu xcapique, ti mu xyacubique, ti mu sliquesic c'ope, ti mu xpich' yo'onic taquine. ⁸Ja' tsc'an ti chotesvan ta snaique, ti chmac'linvanique. Ja' tsc'an ti lec c'usitic ta snopique. Más lec mi ja' chat'uj ti much'utic ba'yi ta snopic lec li c'usi tspace, ti yech li c'usi chaliq. Ja' tsc'an ti ja' no'ox ta yo'onic ta spasic li c'usitic lec chil ti Rioxe, ti yictaajic xa spasel li c'usitic chopole. ⁹Ja' tsc'an ti j'ech'el xch'unojic o li sc'op Rioxe ti c'u x'elan ichanubtasatique, yo' j'ech'el xch'unic o ti much'utic ta xchanubtasatique. Mi oy much'u chal ti ma'uc yeche, sna'oj xa c'uxi t'ac'be.

¹⁰Ja' yech tsc'an ti chat'uje yu'un oy jayvo' ti mu xch'unic c'usi chal li sc'op Rioxe. Sna'ic xa yilel, pero chlo'lovanic no'ox. Ja' chac c'u cha'al li jayvo' jchi'iltac ta jurioale ti tsots sc'oplal cha'ic ti chavich'ic circuncisión ti yalojique, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque ti chach'unic li sc'op Rioxe. ¹¹Tsc'an pajesel ti much'utic ja' yech chaliq, yu'un chicta sba yu'unic sjunlejic ta na li jchi'iltac ta xch'unel li sc'op Rioxe. Yu'un mu xa c'u stu li c'usi chaquic ta chanele, ja' no'ox tsc'an stojic.

¹²Oy to'ox jun vinic li' ta Creta ti ta más vo'nee, p'ij tajmec. Ja' yech iyal: "Vo'otic ti li' nacalotic ta Cretae, naca jnopl'opotic, ja' no'ox ta co'ontic li jpu-cujiltique. Ch'ajotic tajmec ta abtel, ja' ta jc'antic ti yech no'ox chive'otique", xi. ¹³Yech ti c'usi iyale. Yech'o un albo ya'ic ti mu me xch'unic c'usi chal li crichanoetique, ti j'ech'el ac'u xch'unic li sc'op Rioxe. ¹⁴Albo ya'ic ti mu me ya'uc xch'unic lo'iletic ti chalic li jchi'iltac ta jurioale. Mu me ya'uc xch'unic noxtoc ti c'usi chalic ti much'utic mu xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe.

¹⁵Vo'otic ti lec xa co'ontique, lec chquiltic scotol li c'usitic ve'lilal chiyac'botic ti Rioxe. Ch'abal jtosuc ve'lil

ti chisocotic oe. Ti much'utic chopol sjolique, ti mu xch'unic li sc'op Rioxe, mu c'usi lec chilik. Yu'un chopol onox sjolic, yech'o ti mu sna'ic mi lec, mi chopol li c'usitic chalique xchi'uc li c'usitic tspace. ¹⁶“Quich'oj ta muc' ti Rioxe”, xiic pero tsnopic. Ja' chvinaj o ti c'usi tspace ti muc bu yich'ojic ta muq'ue. Oy smul ch-ilatic yu'un ti Rioxe yu'un mu xch'unic ti c'usi yaloje. Mi jset' mu spasic li c'usitic leque.

**Ja' li' yaloj ti i'albat ti Titoe ti ja'
ac'u yal li c'usitic leque ti
xco'olaj xchi'uc li sc'op Rioxe**

2 Li vo'ote ja' xaval a'yuc li c'usitic leque ti xco'olaj xchi'uc li sc'op Rioxe. ²Albo ya'i li moletique ti mu xa me ya'uc yacubicuque. Ac'u yaq'uic iluc li c'usi leque, ac'u xch'unic c'usi yaloj ti Rioxe, ac'u c'anvanicuc, ac'u cuchuc yu'unic li c'usitic chtal ta stojolique. ³Albo ya'i noxtoc li me'elletique ti ac'u spasic li c'usitic leque. Oyuc me smelol li c'usitic chalique. Mu me sa'be smul xchi'ilic, mu xa me ya'uc yacubicuc. Ac'u yaq'uic iluc li c'usitic leque. ⁴Li me'elletique ac'u xchanubtasic li antsetique ti ac'u sc'an sbaic xchi'uc li smalalique, ti ac'u xc'uxubin yolique. ⁵Ac'u yalbe ti ac'u snopic lec li c'usitic ta spasiq, mu me snopic li c'usitic chopole. Ac'u xchanubtasic ti ac'u stuc'ulan snaique, ti lecuc yo'onique, ti ac'u xch'unbeic smantal li smalalique. Mi yech tspace, muc much'u xu' chal ti chopol li sc'op Rioxe.

⁶Albo noxtoc li viniqetique ti ac'u snopic lec li c'usitic ta spasiq. ⁷Ac'bo yil ti lec c'usitic chapas li vo'ote yo' xchanic o uque. Lec me xchanubtasvan, lecuc me smelol li c'usi chavale. ⁸Mi naca lec li c'usi chavale xchi'uc li c'usi chachanubtasvan oe, muc much'u xu' tsa' amul. Mi yech ta jpastique, ja' chq'uexav li much'utic chisrontainotique.

⁹Albo c'usi lec ta pasel noxtoc li mozoiletique ti ac'u xch'unbeic smantal li yajvalique, ti mu me stac'ulanbeic ti c'usi ch-albatique. ¹⁰Mu me xelc'anbeic c'usuc yu'un li yajvalique. Ac'u yac'beic yil ti yich'ojic ta muq'ue, yo' xvinaj o ti yich'ojic ta muc' ti Rioxe, ja' ti much'u istoj jmultique yo' xba jchi'intic o ta sbatel osile.

¹¹Ja' yech tsc'an ti Rioxe yu'un iyac' xa quiltic ti sc'anojotic tajmeque. Iyac' ta milel ti Xch'amale, ja' itoj o li jmultic ta jcotoltique. ¹²Ti sc'anojotic tajmec ti Rioxe, ja' chul o ta joltic ti tsc'an ta xquictatic spasel li c'usitic chopole xchi'uc li c'usitic chal co'ontique ti scuenta no'ox sba balamile. Ja' tsc'an ti ac'u jnoptic lec li c'usitic ta jpastique. Ja' tsc'an ti naca yech li c'usi chalcaltique. Sjunuluc me co'ontic ac'u jpastic c'usi lec chil ti Rioxe ti c'u sjalil li' cuxulotic ta sba balamile. ¹³Yu'un jun co'ontic jmalaojtic c'usi ora chtal ti Cajvaltique, ja' ti Jesucristoe ti istoj jmultique. Ti c'alal xtale, mu c'u yech o slequil. Ximuyubajotic xa yu'un ta jq'uelbetic xa sat. ¹⁴Yu'un ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultic yo' ti liloc'otic o ta mulile. Ja' xa ta jpastic ta sjunul co'ontic li c'usitic leque yu'un xch'amalotic xa.

¹⁵Ja' tsc'an ti yech chavalbee, ti yech chatpatbe yo'onique. Mi oy much'u mu xch'une, albo smelol yu'un ja' sva'anojot o ti Rioxe, yech'o ti xu' xavalbee. Ac'u xchan scotolic ti yech tsc'an ti Rioxe chac c'u cha'al chavale.

**Ja' li' yaloj ti ta slequil no'ox yo'on ti
Rioxe ti ch'abal jmultic chiyilotique**

3 Albo li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti ac'u yich'ic ta muc' li jyu'elletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique, ac'u xch'unbeic smantal. Ta sjunul me yo'onic xch'unic mi oy c'usi tsc'an pasele. ²Albo noxtoc ti mu me xlo'iltavanique, ti mu me sliquesic c'ope. Ja'

tsc'an ti lec yo'onique. Mu me st'ujic ti much'u chich'ic ta muq'ue, ac'u yich'ic ta muc' scotol crixchanoetic.

³Yu'un yech to'ox ijpastic ti c'alal mu to'ox ta jch'untic li sc'op Rioxe. Mu jna'tic c'usi lec ta nopel, mu jch'untic mantal, lo'lobilotic to'ox. Ja' ijpastic ti c'usitic chal co'ontique. Ja' no'ox ta co'ontic spasel li c'usitic chopole. Chopol iquiltic li jchi'iltactic, lic'ac'al-o'ontavanotic. Chopol liyilotic uc, co'olco'ol ijapan jbatic. ⁴⁻⁵Ac'u mi chopolotic, pero ti Rioxe iyac' quiltic ti lec yo'one, ti sc'anojotique; istoj jmultic. Mu'nuc oy c'usi lec ijpastic ti istoj jmultique; ta slequil no'ox yo'on lixc'uxubinotic. Lislecubtasbotic co'ontic ti Ch'ul Espíritue, li'ach'ubotic xa ya'el yu'un naca xa lec li c'usitic ta jnoptique. ⁶Ti Rioxe j'ech'el iyac' jchi'intic ti Ch'ul Espíritue yu'un ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. ⁷Ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ch'abal jmultic chiyilotique. Lavie ja' xa no'ox ta jmalatic ti c'usi ora chba jchi'intic ta sbatel osile.

⁸Ja' yech smelol ti c'usi lalabee. Ja' ta jc'an ti chavalbe li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe yo' spasic o li c'usitic leque. Mi ja' ta spasic li c'usitic leque, ta xtunic li' ta sba balamile. ⁹Li vo'ote mi oy much'u chasjac'be ti c'usitic mu c'u stue, mu me xatac'be. Mu me xachiquinta li c'usitic chal li jchi'iltac ta jurioale ti ja' no'ox tsnopilanic ti

c'u x'elan i'ech'ic ti vo'ne moletique, ti tsc'ac'al'o'onta o sbaic ta yalbel smelol li smantal Riox ti yaloj comel ti Moises. Le'e mu c'u stu.

¹⁰Li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy much'u ti yan o c'usi lic yac' ta chanele, albo j'ech'el cha'ech'eluc ti chopol ti x'elan tspase. Mi mu xch'une, mu me xavac' ochuc ta templo. ¹¹Ti much'u yech tspase, ja' no'ox ta yo'on spasel li c'usitic chopole. Li stuque sna'oj ti chopol li c'usi tspase.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Titoe ti chba xchi'in sbaic xchi'uc ti Pabloe

¹²Oy much'u ta jtac tal. Tey ta jnop mi ja' ta jtac tal li Artémase, o mi ja' li Tíquicoe. Ti c'alal xul yo' bu nacalote, ja' chcom ta aq'uexol. Li vo'ote cha'abulaj chba jchi'in jbatic ta jteclum Nicópolis. Yu'un ijnop ti tey chba ech'uc cu'un li corixmatique. ¹³Ti c'alal xloq'uiic ech'el li Apolose xchi'uc li Zenas jc'opojele, ac'bo ech'el c'usi chtun yu'unic ta be. ¹⁴Ja' no'ox yech li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Riox li'toe, albo ti ac'u spasic li c'usitic leque. Ac'u scoltaic li much'utic ch'abal c'usuc yu'unique yo' xvinaj o ti xch'unojique.

¹⁵Chabanicot la xal li much'utic li' jchi'uque. Chabanuc xavalbe uc li much'utic sc'anojoticotique ti co'ol jch'unojtic sc'op Riox jchi'uctique. Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Rioxe.

**LI'I JA' SVUN TI
APOXTOL PABLOE TI
ISTS'IBABE TI FILEMONE**

1 Filemón, vo'ot ti jc'anojoticotique, ti co'ol chitunotic yu'un ti Rioxe, chajc'oponticotic tal ta vun xchi'uc li Timoteoe, vo'on Pabloon. Li' tiq'uilon ta chuquele yu'un ja' yech isc'an ti Jesucristoe. ²Chajc'oponic xchi'uc lavajnil Apiae, xchi'uc lacrem Arquipoie ti mu xi' o contrainele, ti yac'oj to persa chal a'yuc c'usi yalaj ti Cajvaltic Jesucristoe. Ta jc'oponic uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti li' tstsob sbaic ta anae. ³Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

**Ja' li' yalaj ti sc'anoj Cajvaltic
Jesucristo ti Filemone,
ti yich'oj ta muq'ue**

⁴⁻⁵Ti ju'ech'el chajc'oponbe Rioxe, "colaval" chcut ti avich'oj xa ta muq'ue. Yu'un ica'i ac'oplal ti ac'anoj ti Cajvaltic Jesuse, ti ac'anoj noxtoc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. ⁶Ti chapas li c'usitic leque, ja' chilic o ti spas yu'unic uc, lavi co'ol slecubtasoj avo'onic ti Jesucristoe. ⁷Ja' jpatoj o co'on, ja' jun o co'on tajmec ti ac'anoj li jchi'iltactique. Lavi ja' yechot li vo'ote, más sjunul yo'on tspasic c'usi lec chil ti Cajvaltique.

**Ja' li' yalaj ti i'albat ti Filemone
ti ac'u xcha'ic' ti smozoe**

⁸Lavi ac'anoj li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, abulajan a'ibon li c'usi chacalbee. Lavi chitun yu'un ti Cristoe, xu' chacalbe jp'eluc ti paso li c'usi chacalbee yu'un ja' yech tse'an ti Rioxe. ⁹Pero mu'nuc chajpas ta mantal, chacalbe no'ox ti c'uxubajicon ta avo'one, vo'on Pabloon, molon xa, tiq'uilon ta

chuquel yu'un ja' yech isc'an ti Jesucristoe. ¹⁰Abulajan c'uxubinbon lamozo Onésimoe, yu'un co'ol xchi'uc jch'amal chca'i yu'un vo'on icalbe sc'op Riox li' ta chuclebale, ixch'un.

¹¹Ja' onox amozo, vo'ot amanoj, pero muc bu lec itun avu'un. Lavie co'ol xa chtun cu'untic. ¹²Chajtace sutel tal. Abulajan ic'bon. Ti c'alal xaviq'ue, co'ol xchi'uc vo'on avic'on ya'el. ¹³Ti manchuc amanoje, lec ti li' chixchi'in o ti yechuque. Yu'un co'ol xchi'uc vo'ot li' chacoltaon ya'el ti li' tiq'uilon o ta chuquel ti chcal a'yuc ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe. ¹⁴Pero mu jc'an jnop jtuc ti li' chixchi'in oe. Mu jc'an ti ta sujel chavac' scoltaone. Más lec mi anop atuc ti chavac' jchi'ine. ¹⁵Ac'u mi vo'ne xa sjatavel loq'uel ta ana, yu'un nan yech isc'an ti Rioxe yo' xba achi'in o abaic ta sbatel osile. ¹⁶Ma'uc xa no'ox amozo ya'el ti chaviq'ue, yu'un jchi'iltic xa ta xch'unel li sc'op Rioxe chac c'u cha'al li yane ti jc'anojtique. Yu'un jc'anoj tajmec li Onésimoe. Li vo'ote más to ac'anoj yu'un ja' amozo. Lavie co'ol xa avich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

¹⁷Lavi jchi'il xa jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ic'o lamozo Onésimoe. Ti c'alal xaviq'ue, co'ol xchi'uc vo'on avic'on ya'el. ¹⁸Ti x'elan ijatave, mi oy xa yil avu'une, vo'on ta jtojbe. ¹⁹Vo'on Pabloon ijts'iba jtuc ti chajtojbe li yile. Na'o me ti vo'on ba'yi ical ava'i li sc'op Rioxe yo' xacuxi o ta sbatel osile, pero ch'abal avil cu'un. ²⁰Filemón, patbon co'on lavi co'ol xa quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ic'o lamozo Onésimoe.

²¹Ti c'usi lajts'ibabee jna'oj ti chach'une. Jna'oj ti más to chapas ti c'usi lacalbee. ²²Lavi chac'oponbecon Rioxe, jna'oj onox ti chiloc' ta chuquele, ti chtal jq'uexuque, yech'o un ch'ubabon jc'oluc ana noxtoc.

**Ja' li' yaloj ti i'albat
chabanuc ti Filemone**

²³ Chabanicot la xal li Epáfrase, ti li' tal xchi'inon ta chuclebale yu'un ja' yech iyulesbat ta sjol yu'un ti Jesu-

crístoe. ²⁴ Chabanicot la xal uc li Marcose, xchi'uc li Aristárcoe, xchi'uc li Demase, xchi'uc li Lucase, yu'un co'ol chitunoticotic yu'un ti Cajvaltique.

²⁵ Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltíc Jesucristoe.

HEBREOS

JA' SVUN J'ISRAELETIC TI YICH'OJIC TA MUC' TI CAJVALTIC JESUSE

Ja' li' yaloj ti lisc'oponotic xa ya'el ti Rioxe yu'un i'ay li' ta sba balamil ti Xch'amale

1 Ti Rioxe ep ta ech'el isc'opon ya'el ti vo'ne moletique yu'un ja' isp'ijub-tas ti yaj'alc'optaque ti c'usitic iyalique. Stosoltosol ti c'usitic i'albatique xchi'uc ti c'usitic i'ac'bat spasic jujune. ²Lavi po'ot xa xljaj li balamile lisc'oponotic xa ya'el uc ti Rioxe yu'un i'ay li' ta sba balamil ti Xch'amale. Ti Xch'amale ja' iyac'be spas balamil xchi'uc scotol li c'usitic oye, ja' iyac'be scuentain scotol. ³Ti i'ay ti Xch'amale, ja' ivinaj o ti toj lec yo'on ti Rioxe. Ti c'usitic ispas ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, ja' ivinaj o ti jun xchi'uc ti Rioxe. Oy syu'el. Ja' ta syu'el ti lec scotol li c'usitic oye. Ja' ay stoj jmultic. Ts'acal to ibat ta vinajel, tey ba chotluc ta sbats'ic'ob ti Rioxe. Tey tspas mantal.

⁴Ti Xch'amal Rioxe ja' más tsots yabtel; ja' jutuc no'ox yabtelic ti anjeletic ta vinajele. Yu'un “ja' Jch'amal”, xi ti Rioxe, ja' ivinaj o ti ja' tsots yabtele.

Ja' li' yaloj ti ja' tsots yabtel ti Xch'amal Rioxe; ja' jutuc no'ox yabtelic ti anjeletique

⁵Vo'ot Jch'amalot, chcac' iluc ti vo'ot Jch'amalote, x'tutat onox. Mi jun anjel muc bu yech i'albat.

Vo'on Stoton, ja' Jch'amal, xi onox ts'ibabil. Mi jun anjel muc bu yech i'albat. ⁶Ti Rioxe iyal ti c'alal istac tal ta sba balamil ti junjun Xch'amale:

Scotol li caj'anjeltaque ta xich'ic ta muc' li Jch'amale, xi onox. ⁷Yan ti anjeletique ja' yech ts'ibabil sc'oplalic ta sc'op Riox: Ti anjeletique co'olic xchi'uc ic', co'olic xchi'uc leb c'oc', mantal no'ox ta xch'unic, xi ts'ibabil. ⁸Yan ti Xch'amal Rioxe ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Riox: Vo'ot Rioxot, vo'ot chapas mantal ta sbatel osil.

Naca lec li c'usitic chavale.

⁹Ja' ac'anoj li c'usitic leque.

Mu xac'an li c'usitic chopole.

Yech'o ti vo'ot más chayac'be bentisyon ti Rioxe, ja' lavajvale, yech'o un jun avo'on.

Muc much'u yech ti jun yo'one,

xi ts'ibabil. ¹⁰Ja' yech ts'ibabil sc'oplal noxtoc:

Cajval, vo'ot apasoj vinajel balamil.

¹¹Li vinajele sna' xljaj.

Yan li vo'ote cuxulot ta sbatel osil.

Li vinajele sna' xmolib ya'el, co'ol xchi'uc c'u'uletic.

¹²Ta sta yora chabal, co'ol xchi'uc jbal jc'u'ticotic.

Chaquuxta chac c'u cha'al jq'uexta jbtaticotic.

Yan li vo'ote mu xana' xacham,

xi ts'ibabil. ¹³Ti Rioxe ja' onox yech iyalbe ti Xch'amale:

Chachoti ta jbats'ic'ob,

chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae,

xut onox. Mi jun anjel muc bu yech i'albat. ¹⁴Scotol ti anjeletique chtunic

no'ox. Chtaqueic tal yu'un ti Rioxe, chtal xchabiotic vo'otic ti chicuxiotic ta sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti chicuxiotic ta sbatel osil mi ta jch'untic ti ja' chac' jcxulejaltic ti Cajvaltic Jesuse

2 Yech'o un ac'u jch'untic ti c'usitic ca'yojtique yo' mu xquicta o jba-

tique. ²Ti vo'ne moletique i'albatic li smantaltac Rioxe. Ac'u mi anjeletic no'ox iyal, pero persa ixch'unic. Ti much'utic muc xch'unique iyich'ic castico. Ja' yech iyich'ic ti c'u x'elan smulique. ³Li vo'otique ¿c'u ma xi mu xquich'tic castico ana'ojic ti mi mu jch'untic ti ja' chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse? Ti Cajvaltic Jesuse ja' iyal ti chac' jcxulejaltic ta sbatel osile. Ts'acal to liyalbotic ti much'utic iya'ique. ⁴Ti Rioxe iyac' iluc ti ja' yaloj ti c'usitic iyalique, yu'un stosoltosol iyaq'uic iluc ti oy slequilal syu'elale. Ispasic noxtoc ti c'usi i'ac'bat spasic jujuntal yu'un ti Ch'ul Espiritue, ja' ti c'u x'elan tsc'an yo'on stuc ti Ch'ul Espiritue.

Ja' li' yaloj ti isco'oltas sba chac c'u cha'al vo'otic ti Jesuse, yech'o ti icham ta scoj jmultique

⁵Ti Rioxe ma'uc anjeletic chac'be scuentain ti ach' balamil ti yolel chcalbe sc'oplale. ⁶Vo'otic chac' jcuentaintic. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti oy much'u ja' yech iyalbe ti Rioxe:

Ac'u mi mu c'u jtuticotic vo'oticotic li crixchanooticotic, pero teyoticotic ta avo'on.

⁷Jliquel no'ox ti muc bu tsots cabtelitique; ja' tsots yabtel ti anjeletique. Ts'acal to vo'oticotic xa tsots cabteliticotic.

Yu'un ta sta yora ti chavac'oticotic ta ich'el ta muq'ue.

Yu'un chavac' jcuentainticotic li c'usitic apasoje.

⁸Chavac' jpasticotic ta mantal scotol, xi ts'ibabil. Ti x'elan ts'ibabile, ja' chul o ta joltic ti chac' jcuentaintic scotol ti Rioxe. Pero sc'an to xquiltic ti chac' jpastic ta mantal scotole. ⁹Ja' no'ox chquiltic ti ich'bil xa ta muc' ti Jesuse. Ti c'alal li' to'ox ta sba balamile, jutuc to'ox yabtel; ja' tsots to'ox yabtelic ti anjeletique.

Pero lavie ich'bil xa ta muc' yu'un ay chamuc ta scoj jmultic jcotoltic. Ja' ivinaj o ti sc'anojotic ti Rioxe.

¹⁰Ti ispas c'usitic oy ti Rioxe, xchi'uc ti lispasotique, ja' yo' x'ich'e o ta muc' ta sbatel osile. Ja' tsc'an ti ep xch'amaltac chbatic ta vinajele, yech'o ti isnop ti persa ay yac' svocol li' ta sba balamil ti Xch'amale yo' itoj o li smulique.

¹¹Vo'otic ti slecubtasoj xa co'ontique, jun xa jtotic jchi'uctic, yech'o ti mu xq'uexav ta yalel ti "quits'in, quixlel" xiyutotique. ¹²Ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox:

Chcalbe ac'oplal li quits'intaque li quixleltaque.

Chaquich'ticotic ta muc' jcotolticotic, xut Stot ti Cajvaltic Jesucristoe.

¹³Jpatoj co'on ti chiscolta ti Rioxe, xi noxtoc.

Li' jchi'inojbe li xch'amaltac Rioxe ti iyac' yich'icon ta muq'ue, xi noxtoc.

¹⁴Li vo'otique oy jpat jxocontic, oy jch'ich'eltic. Ja' no'ox yech ti c'alal i'ay ti Xch'amal Rioxe, oy spat xocon, oy xch'ich'el, yech'o ti ichame. Ti ichame, ja' ich'ay o syu'el ti much'u chiyic'otic ech'el ta c'oq'ue, ja' ti pucuje. ¹⁵Ja' yo' xch'ay o cu'untic xi'el ti xi'em chichamotique. Yu'un jna'ojtic ti chi'ochotic ta c'oq'ue, ja' xi'emotic o. ¹⁶Ma'uc ixc'uxubin ti anjeletique; vo'otic lixc'uxubinotic ti smomotic ti Abraame. ¹⁷Yech'o ti persa isco'oltas sba chac c'u cha'al vo'otic ti Jesuse. Ja' jchi'iltic. Lixc'uxubinotic, listojbotic jmultic yech'o ti ja' i'och ta totil pale yo' bu ti Rioxe. Ti iyac' svocole, ja' ijttatic o pertonal. ¹⁸Abol xa sba iya'i li' ta sba balamile ti c'alal iq'uele mi ta xch'un spasel li c'usitic chopole, pero muc bu ixch'un. Yech'o ti xu' chiscoltaotic ti c'alal xiq'uelatotic mi ta jch'untic spasel li c'usitic chopole.

Ja' li' yaløj ti ich'bil xa ta muc' ti Jesuse; ja' xa muc bu ich'bil ta muc' ti Moisesse

3 Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatia ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti co'ol slecubtasoj co'ontic ti Rioxe, ti co'ol chiyic'otic ech'el ta vinajele, nopic c'u x'el-an yo'on ti Jesucristoe ti jch'unojtic ti ja' ay yalbotic c'u x'el-an chixuxiotic ta sbatel osile, ti ja' i'och ta totil palee. ²Ti Jesuse sjunul yo'on iyich' ta muc' ti much'u i'ac'bon yabtele, ja' ti Rioxe. Ja' chac c'u cha'al sjunul yo'on iyich' ta muc' Riox ti Moisesse ti i'ac'bat scuentain scotol ti much'utic st'ujøj ti Rioxe, ja' ti vo'ne moletique. ³Pero ti Jesuse ja' yech smelol ti más ch-ich'e ta muq'ue, ti xu' xa mu x'ich'e ta muc' ti Moisesse. Yu'un co'ol xchi'uc alvanil ti Jesuse ti ja' ich'bil ta muq'ue; ma'uc ch-ich'e ta muc' li na spasoje. ⁴Li naetique oy much'u tsmelt-san. Pero scotol li c'usitic oye, ja' spasoj ti Rioxe. ⁵⁻⁶Ti Moisesse yajtunel no'ox Riox. Sjunul yo'on iscuentain ti much'utic st'ujøj ti Rioxe, ja' ti vo'ne moletique. Ti x'el-an ispase, ja' ivinaj o ti chtal to ti much'u chiscuentalnotic jcotoltique, ja' ti Jesucristoe. Ti chiscuentalnotic jcotoltique, yu'un ja' ch'amalil, ma'uc no'ox jtunel. Vo'otic xa chiscuentalnotic ti mi jpatøj co'ontic ti chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osile.

Ja' li' yaløj ti chba xcuxic ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Rioxe

⁷Ti Ch'ul Espiritue ja' tsyules ta joltic ti ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: Mi oy c'usi chayalbeic Riox lavie, ⁸pasic me ti c'usi chayalbeique. Mu me ja'uc ti mu xach'unic chac c'u cha'al ispasic ta xocol bamil ti vo'ne moletique. ⁹Ja' tey istoy sbaic ti amuc'tatotique. Ac'u mi iyilic cha'vinic jabil ti c'u x'el-an ijcoltaique,

pero muc xch'unic ti c'usitic icalbeique. ¹⁰Ti jq'uex achi'ilic chcale chopol ica'i ti c'usitic ispasique, yu'un ja' no'ox ispasic ti c'usitic iyal yo'on stuquique. Muc xiyich'beic ta muc' ti c'usitic icalbeique.

¹¹Ti chopol ica'i ti c'usitic ispasique, mu xa x'ochic yo' bu caløj ta xcuxique, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.

¹²Vo'otic ti jchi'il jbatia ta xch'unel li sc'op Rioxe, q'uelo me abaic. Mu me ja'uc ti chopol ajolique, ti mu xach'unique, ti chavicta abaic ta yich'el ta muc' ti Riox cuxul ta sbatel osile. ¹³Ja' tsc'an ti co'olco'ol chatsatsubtasbe aba avo'onic jujun c'ac'ale lavi oy to c'uxubinele, yo' mu xach'unic o lo'loel yu'un li c'usitic chopole. Mi mu xatsatsubtasbe aba avo'onique, yic'al mu xa xac'an xava'iic li sc'op Rioxe. ¹⁴Yo' ti xicuxiotic o ta sbatel osil xchi'uc ti Cristoe, ja' tsc'an ti j'ech'el jch'unojtic chac c'u cha'al lic jch'untique.

¹⁵Yech'o un “mi oy c'usi chayalbeic Riox lavie, pasic me ti c'usi chayalbeique. Mu me ja'uc ti mu xach'unic chac c'u cha'al ti vo'ne moletique”, xi onox ts'ibabil. ¹⁶Ti much'utic muc xch'unic ti c'usitic i'albatic yu'un ti Rioxe, ja' ti vo'ne moletique ti iloq'uesatic tal ta mozoil ta Egipto yu'un ti Moisesse. ¹⁷Ti much'utic chopol i'ileic cha'vinic jabil yu'un ti Rioxe, ja' ti much'utic isa' smulic ta xocol bamil ti tey ichamique. ¹⁸Ti much'utic i'albatic yu'un ti Rioxe ti jmoj mu x'ochic yo' bu ta xcuxique, ja' ti much'utic muc xch'unic c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe. ¹⁹Yech'o un ja' chquiltic o c'u yu'un ti muc x'ochique. Ja' ti muc xch'unic ti c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe.

4 Lavie liyalbotic xa ti Rioxe ti xu' chba jcuxtic yo' bu chcuxe. Ma'uc to me ti mu xa'ochic junuque. ²Yu'un ica'itic xa uc ti xu' chba jcuxtique chac c'u cha'al iya'iic ti vo'ne moletique. Pero

muc x'ochic ti vo'ne moletique, ja' ti muc xch'unique. ³Lavi jch'unojtic xa li vo'otique, chi'ochotic yo' bu yaloj Riox ta jcuxtique. Ti vo'ne moletique muc x'aq'ue ochicuc. Ja' yech i'albat sc'oplalic yu'un ti Rioxe:

Ti chopol ica'i ti c'usitic ispasique, mu xa x'ochic yo' bu caloj ta xcuxique, xi ti Rioxe. Pero ti Rioxe snopoj onox ti oy much'utic ta xcuxic xchi'unique. Ja'o isnop ti c'alal lic spas li vinajel balamile. ⁴Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: "Ti c'alal laj spas scotol li c'usitic oye, ix-cux ta svucubal c'ac'al ti Rioxe", xi. ⁵Ja' yech ts'ibabil noxtoc:

Mu xa x'ochic yo' bu caloj ta xcuxique, xi ti Rioxe. ⁶Ti muc x'ochique, yech'o un sc'an to ti much'utic ta x'och xcuxique. Ti much'utic ba'yi iya'iique muc x'ochic, ja' ti muc xch'unic ti c'usitic i'albatic yu'un ti Rioxe. ⁷Yech'o un ti Rioxe iyal onox ti yan o much'utic ch-ochique, vo'otic xa chi'ochotic un. Ixch'amunbe onox ye ti Davide ti c'alal vo'ne xa'ox xchamelic ti moletic muc xch'unique. Ja' iyal chac c'u cha'al lalcalbeic xae.

Mi oy c'usi chayalbeic Riox lavie, pasic me ti c'usi chayalbeique.

Mu me ja'uc ti mu xach'unique, xi. ⁸Ti ja'uc xa xcuxobil yo'onic ta jmoj li Canaán ti ich'acbatic yu'un Josué ti vo'ne moletique, ti Rioxe muc xa xal ti oy to bu chba jcuxtique. ⁹Oy to bu chba xcuxic ta jmoj ti much'utic yich'o-jic ta muc' Riox lavie. ¹⁰Ti much'utic ochemic xa yo' bu chac' jcuxtic ti Rioxe, mu xa bu ta x'abtejic chac c'u cha'al mu xa bu i'abtej ti c'alal ilaj yabtel ti Rioxe. ¹¹Yech'o un ja' ac'u jc'antic ti chi'ochotic yo' bu chac' jcuxtic ti Rioxe. Mu me jchantic chac c'u cha'al ti vo'ne moletique ti muc xch'unique.

¹²Li sc'op Rioxe cuxul. Mi ta jch'un-tique, chquiltic ti chc'ot li c'usitic chale. Ja' chca'itic o mi lec, o mi chopol, li c'usitic ta jnoptique. Más oy ye ya'el;

ja' jutuc no'ox ye li espadae ti juxbil xcha'jotol yee, xu' to xmac ta bac. Yan li sc'op Rioxe mu c'usi chmac o. ¹³Mu c'usi ti muc bu yiloj ti Rioxe, yiloj scotol. Ta sta yora ti chiyalbotic ti c'u x'elan li'ech'otic jujuntal li' ta sba balamile.

Ja' li' yaloj ti ja' xa totil pale ta vinajel ti Jesuse, tey chtun cu'untic

¹⁴Lavi oy xa totil pale ta vinajele ti chtun cu'untique, ja' ti Jesuse, ti Xch'amal Rioxe, yech'o un j'ech'el ac'u quich'tic ta muc' chac c'u cha'al iloc' ta quetic jujuntale. ¹⁵Ti totil pale ta xtun cu'untique iya'i li voloc uque ti c'alal iq'uelbat yo'one, ja' no'ox ti muc bu isa' smule. Yech'o un chisc'oponbotic Riox ti c'alal chiq'uelbatotic co'ontique yo' mu jsa' o jmultic uque. ¹⁶Yech'o un mu me xixi'otic ta sc'oponel ti Rioxe. Yu'un sc'anojotic tajmec. Chiyac'otic ta pertonal, chiscoltaotic ti c'alal oy c'usi palta chca'itique.

5 Ti totil paleetic laj ech'unique jchi'il-tactic no'ox. Ja' yabtelic ti iyaq'uic ch'ich'e yo' ti xiyac'otic o ta pertonal ti Rioxe. ²Sna' sa' smulic uc, yech'o ti lic'uxubajotic ta yo'onic ti muc jna'tic li c'usitic leque xchi'uc ti c'alal lislolootic li mulile. ³Ti sna' sa' smulic uque, ba'yi iyaq'uic ch'ich' yo' x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti Riox uque.

⁴Ti much'utic i'ochic ta totil paleale muc bu istic' sba stuquic. Ja' it'ujeic yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al it'uje ti Aarone. ⁵Ja' no'ox yech ti Cristoe, mu stucuc no'ox istic' sba ta totil paleal; ja' it'uje yu'un ti Rioxe.

Vo'ot Jch'amalot, ta xcae' iluc ti vo'ot Jch'amalote, x'utat onox yu'un ti Rioxe.

⁶Vo'ot cha'och ta totil paleal ta sbatel osil.

Cha'tos avabtel chavich' chac c'u cha'al cha'tos yabtel ti Melquisedeque,

x'utat onox yu'un ti Rioxe. ⁷Ti c'alal li' to'ox ta sba balamil ti Cristoe, oy spat xocon chac c'u cha'al vo'otic. Ti c'alal po'ot xa'ox xchame, i'oc' i'avan ti c'alal isc'opon Rioxe. Sna'oj ti oy syu'ele, ti xu' choltaone. Ti ixch'un c'usi i'albat yu'un ti Rioxe, i'ich'bat ta muc' ti c'usi iyale, yech'o ti icha'cuxesate. ⁸Ac'u mi ja' Xch'amal Riox, iyac' svocol uc. Ti x'e-lan iyac' svocole, ja' iya'i o c'u x'elan ta ch'unel c'usi tsc'an ti Rioxe. ⁹Ti c'usitic i'albat yu'un ti Rioxe ispas scotol, yech'o ti ch-aq'ueic ta pertonal scotol ti much'utic ch-ich'on o ta muq'ue, hcuxiic ta sbatel osil. ¹⁰Yu'un ja' iyal ti Rioxe ti i'och ta totil paleal cu'untique, ti cha'tos yabtel iyich' chac c'u cha'al cha'tos yabtel ti Melquisedeque.

Ja' li' yaloj ti mu xa xu' jcha'ich'tic ta muc' ti Rioxe mi ijnoptic ti j'ech'el chquicta jbatique

¹¹Ti totil pale chacalbeique ep to sc'oplal. Pero mu xa jc'an lec xacalbeic yu'un mu xac'an xach'unic. ¹²Vo'ne xa lic ava'iic, jchanubtasvanejoxuc xa ti yechuque. Pero lavie chac'anic albel ta ach' yu'un mu xa xana'ic ti c'usitic ba'yi ava'iique. Co'oloxuc xchi'uc unen ya'el ti naca to chu'ul chipane, ti mu to sna' xve'e. ¹³Neneoxuc to ya'el chac c'u cha'al li jchu'nometique. Yu'un mu to xana'ic li c'usitic leque. ¹⁴Li ve'lile ja' tslajes li much'utic yulem xa xch'ulelique. Yu'un sna'ic xa c'usi lec, sna'ic xa c'usi chopol.

6 Yech'o un ac'u ca'titic más li sc'op Rioxe yo' j'ech'el jch'untic o ti chiscoltaotique. Mu me ja'uc no'ox tey xi'al'onotic o ti c'u x'elan li'albatotic ti c'alal lic jch'untic ti c'usi yaloj ti Cristoe. Tsc'an ti más ta jch'untique. Mu me ja'uc no'ox xcalulanbe jbatic ti ac'u quictatic li c'usitic chopole, ti ac'u jch'untic ti chiscoltaotique ti Rioxe. ²Mu me ja'uc no'ox xcalulanbe jbatic sc'o-

plal li ich'vo'e, xchi'uc ti iyac' sc'obic ta joltique, xchi'uc ti chicha'cuxiotique, xchi'uc ti oy castico ta sbatel osile. Yu'un ma'uc ta jch'untic o ti chiscoltaotique ti Rioxe mi ja' no'ox chcalulanbe jbatique. ³Mi sc'an Rioxe, ja' xa chacalbeic ti c'usi j'ech'el chach'unic oe.

⁴⁻⁶Li much'u ixch'un xa ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti iya'i c'u slequil li smoton ti i'ac'bat yu'un ti Rioxe, ti i'ac'bat xchi'in ti Ch'ul Espiritue, ti iya'i xa c'u slequil c'usi yaloj ti Rioxe, ti iya'i xa c'u x'elan tslecubtas co'ontic yo' lec o co'ontic c'alal xic'ototic ta ach' balamile, mi isnop ti j'ech'el chicta sba ta yich'el ta muc' ti Cajvaltique, mu xa xu' xcha'ich' ta muc' noxtoc. Yu'un mu xa sc'anbe ti Xch'amal Rioxe, yech'o un co'ol sjolic xchi'uc ti much'utic ijipanvanic ta cruze, ti i'ac'vanic ta q'uexlale. ⁷Ja' tsc'an ti ja' yechotic chac c'u cha'al li voc'bil osile ti tey no'ox chuch' yalel vo' ti c'alal chac' vo'e. Lec ta xch'i li c'usitic ta jts'untique yu'un chac' bentsiyon ti Rioxe. ⁸Mu me ja'uc yechicotic chac c'u cha'al ti bu naca ch'ix ta xch'ie, ti mu c'u stue, ti ta onox xich' chiq'uele.

⁹Ti x'elan chacalbeique, mu jch'un ti vo'oxuc ac'oplalique ti jc'anojoxuque. Jna'oj ti chacuxiic onox ta sbatel osile. ¹⁰Ti Rioxe lec c'usitic tspas. Mu xch'ay xa'i ti lac'uxubinvanique, ti acoltaic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Jna'oj ti yech chapasulanic lavie. ¹¹Pero ja' ta jc'anticotic ti ja' no'ox yech vina-juc avu'unic jujuntal ti j'ech'el ach'unojic ti chba achi'inic ti Rioxe. ¹²Mi j'ech'el ach'unojique, muc bu chavicta o abaic. Ja' chachanic o chac c'u cha'al li much'utic j'ech'el xch'unojic ti ta onox xc'ot yich'ic ti c'usi albilic yu'un ti Rioxe, ti mu xicta sbaic ta smalaele.

¹³Ti c'alal iyal ti Rioxe ti chac'be bentsiyon ti Abraame, stuc isva'an sba ta rexticoal yu'un muc much'u yan oy syu'el. ¹⁴“Ta onox xacac'be bentsiyon.

Ja' bentsiyon ti ta xp'ol amome", x'u-tat yu'un ti Rioxe. ¹⁵Ti Abraame muc xicta sba ta smael, yech'o ti ista ti c'usi i'albate. ¹⁶Li crixchanoetic li' ta sba balamile, ti c'alal tsc'anic ch'unbel li c'usi chalique, ja' tsva'anic ta rextico ti much'u oy syu'ele yo' xch'unbatic oe. ¹⁷Ja' no'ox yech ti Rioxe, tsc'an ti ac'u jch'untic, vo'otic ti smotic ti Abraame, ti chc'ot onox ti c'usi yaloje chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame, yech'o ti stuc isva'an sba ta rexticoale. ¹⁸Xcha'tosol li c'usi iyale, persa chc'ot yu'un mu sna' snop c'op. Lavi iyal ti chc'ot onoxe, xchi'uc ti ja' rextico ti stuque, yech'o ti jpatoj co'ontic ti chac' cuxlicotic ta sbatel osile, vo'otic ti jch'unojtic ti c'usi yaloje. ¹⁹Ti jpatoj co'ontique, mu xa xquicta jbatic. Co'ol xchi'uc ancla-taq'uin c'alal ts'apal ta chac mare, ti ja' mu xnet'e o ech'el ta ic' li barcoe. Ja' no'ox yech ti Jesuse ja' jpatoj o co'ontic ti chiyic'otic ochel ta bats'i lequil cuarto, ja' li vinajele. ²⁰Yu'un ja' xa totil pale ti chtun cu'untic ta sbatel osil yo' bu ti Rioxe, lisjambotic xa be ya'el. Ja' yech yabtel iyich' chac c'u cha'al iyich' ti Melquisedec ti ta más vo'nee.

Ja' li' yaloj ti cha'tos yabtel ti Jesuse chac c'u cha'al cha'tos to'ox yabtel ti Melquisedeque

7 Ti Melquisedeque ochem to'ox ta preserenteal ta jun jteclum Salem sba. Tic'bil to'ox ta totil pale noxtoc yu'un ti Riox ta vinajele. Ay snup tal ta be ti Abraame ti c'alal isut tal ta spojel ti c'usitic iyele'anic ech'el ti j'ele-q'uetique ti c'alal ijatavic ti preserentee-tique. "Ac'u yac'bot bentsiyon ti Rioxe", x'utat yu'un Melquisedec ti Abraame. ²Ti Abraame lic snit ta lajlajunebe ti c'usitic ispoj sutel tale. Ta lajlajunebe jujun isloq'ues. Ti bu isloq'uese, ja' iy-ac'be ti Melquisedeque. Ti Melquisedec

sbie, "lequil preserente", xi smelol. Ti "preserente ta Salem" xi sc'oplale, ja' smelol ti mu c'usi xal yo'onic ti much'utic scuentainoje. ³Ti Melquisedeque mu jna'tic much'u stot sme', mu jna'tic bu talem. Mu jna'tic c'usi ora i'ayan, c'usi ora icham. Co'ol xchi'uc ja' totil pale ta sbatel osil ya'el. Ja' seña ti cuxul ta sbatel osil ti totil pale chtun cu'untique, ja' ti Xch'amal Rioxe.

⁴Ava'iic ti ja' más tsots yabtel ti Melquisedeque. Ti Abraame ja' iy-ac'be jujun ta lajlajunebe ti c'usitic ipoj tal yu'une, yu'un iyich' ta muc' ti Melquisedeque. ⁵Ts'acal to c'alal ja' xa'ox ochemic ta paleal ti smontac ti Leví ti ta vo'nee, iyal mantal ti Moisesse ti ac'u yich'ic jujun ta lajlajunebe ti c'usitic istabeic Riox ti jchi'iltactique ac'u mi jun ti jmolmuc'tatotique, ja' ti Abraame. ⁶Ti Melquisedeque ma'uc jchi'iltic, pero iyich' jujun ta lajlajunebe ti c'usitic ista ti Abraame. "Ac'u yac'bot bentsiyon ti Rioxe", xut noxtoc ti Abraame, ja' ti albil onox yu'un ti Rioxe ti chich' bentsiyone. ⁷Jna'ojtic jcotoltic ti ja' no'ox chac' bentsiyon ti much'u más tsots yabtele. Ja' chich' ti much'u jutuc no'ox yabtele. ⁸Li paleetic ch-ac'batic jujun ta lajlajunebe ti c'usitic tstabeic Riox li jchi'iltactique, ta xchamic. Yan ti Melquisedeque mu jna'tic mi icham. Ja' no'ox chvinaj ta sc'op Riox ti cuxul ya'ele. ⁹⁻¹⁰Ti smontac Levie ti i'ochic ta paleale, ti iyich'ic jujun ta lajlajunebe ti c'usitic istabeic Riox ti jchi'iltactique, yac'ojbeic ya'el ti Melquisedec uque yu'un ja' smolmuc'tatotic ti iyaq'ue.

¹¹Ti ch'unuc onox cu'untic li smantaltac Rioxe ti liyalbotic comel ti smontac Levie ti i'ochic ta paleale, mu persauc it'uje yan totil pale ti yechuque. Ti muc xch'un cu'untique, yech'o ti it'uje yane. Pero ma'uc xa yech yabtel chac c'u cha'al yabtel ti Aarone xchi'uc ti yan xchi'iltaque. Ja' xa yech yabtel chac c'u

cha'al yabtel ti Melquisedeque. ¹²Lavi isjel totil pale ti Rioxe, ja' no'ox yech isjel ti c'usi yaloj ti vo'nee. ¹³⁻¹⁴Ti Cajvaltice Jesuse ti ja' xa ochem ta totil palee, ma'uc smom ti Levie. Yu'un jna'ojtic jcotoltic ti ja' smom Judá ti ta vo'nee. Ti smomtac Judae muc bu xca'itic ta sc'op Riox ti i'ochic ta paleal junuque. Ti Moiseuse mu onox bu iyal ti ch-ochic ta paleal smomtac ti Judae.

¹⁵Lavi i'och ach' totil pale ti ja' yech yabtel chac c'u cha'al yabtel ti Melquisedeque, más ivinaj o ti isjel xa c'usi yaloj ti Rioxe. ¹⁶Ti i'och ta totil paleal ti Jesuse, ja' ti cuxul ta sbatel osile. Muc ta ael ti much'u smuc'tatot ti ta vo'nee. ¹⁷Yu'un ja' onox yech i'albat yu'un ti Rioxe:

Vo'ot cha'och ta totil paleal ta sbatel osil. Cha'tos avabtel chac c'u cha'al cha'tos yabtel ti Melquisedeque, x'utat onox ti Jesuse. ¹⁸Yech'o un j'ech'el ich'ay sc'oplal ti oy paleetic li' ta sba balamile yu'un mu xu' ch-ic'vanic ochel ta vinajel yo' bu ti Rioxe. ¹⁹Ti x'el lan mu xu' ch-ic'vanic ochele, ja' ti co'ol mu xch'un cu'untic li smantaltac Rioxe. Ja' xu' ch-ic'van ochel ti Jesuse yu'un ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe.

²⁰⁻²¹Ti Rioxe c'alal iyal ti ja' ch-och ta totil paleal ta sbatel osil ti Xch'amale, stuc isva'an sba ta rexticoal. Ti c'alal i'och ti yan paleetique, muc bu isva'an sba ta rexticoal. Yu'un ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox:

Ti Rioxe stuc isva'an sba ta rexticoal ti ja' ch-och ta totil paleal ti Xch'amale. "Vo'ot cha'och ta totil pale ta sbatel osil. Cha'tos avabtel chac c'u cha'al cha'tos yabtel ti Melquisedeque", xut ti Xch'amale, xi ts'ibabil. ²²Ti ja' xa i'och ta totil paleal ti Jesuse, j'ech'el i'och o. Más xa lec, yu'un tey xa chtun cu'untic ta sbatel osil yo' bu ti Rioxe. ²³Ti ba'yi totil paleetique ep laj ech'icuc, ja' ti sna' xchamique. Yech'o ti mu junuc

no'ox i'och oe. ²⁴Lavi ja' xa i'och ta totil pale ti Jesuse, mu sna' xcham ta sbatel osil. Mu xa bu chq'uex o. ²⁵Yech'o ti xu' chac' cuxlicotic ta sbatel osil ti jay-lajunvo' ta jc'anbetic pertonal ti Rioxe ti jch'unojtic ti stojoj xa jmultic ti Jesuse. Yu'un cuxul o ta sbatel osil ti Jesuse, tey chisc'oponbotic Riox.

²⁶Lec tajmec ti ja' i'och ta totil paleal ti Jesuse. Lec yo'on, mu c'usi chopol tspace, mu c'usi chopol tsnop, mu sna' sa' smul, ma'uc yech chac c'u cha'al li vo'otique. Tey xa ich'bil ta muc' ta sbat-s'ic'ob ti Rioxe. ²⁷Mu persauc chac'ulan ch'ich' jujun c'ac'al yo' bu ti Rioxe chac c'u cha'al ispasic ti totil paleetic laj ech'uque. Ti paleetique iyaquic ch'ich' ta scoj smul stuquic, ts'acal to iyaquic ch'ich' ta scoj jmultic ta jcotoltic. Yan ti Jesuse, ti ja' xa quich'ojtic ta muq'ue, j'ech'el no'ox iyac' ch'ich' ta scoj jmultic, ja' iyac' sba ta milel ti stuque. ²⁸Ti totil paleetic ti itiq'ueic chac c'u cha'al chal li smantal Rioxe ti iyal ti Moiseuse, sna' sa' smulic, sna' xchamic. Yan ti Jesuse ti itiq'ue ta totil paleal c'alal isva'an sba ta rexticoal ti Stote, mu sna' sa'el smul, mu sna' xcham.

Ja' li' yaloj ti ja' scuentainoj ti Jesucristoe ti c'usi ts'acal to iyal ti chiyac'botic ti Rioxe

8 Ja' yech x'elan ti totil pale ti tey chtun cu'untic ta vinajele. Tey xa chotol ta sbats'ic'ob ti Rioxe. Tey xa ich'bil ta muc'. ²Ti templo yo' bu chtun ti paleetique spasoje crixchanoetic, seña no'ox. Yo' bu chtun ti Jesuse mu crixchanouc spasoje. Ja' spasoje ti Rioxe, ja' li vinajele.

³Scotol li totil paleetique ja' yabtelic chac'ulanic ch'ich', ja' smoton ti Rioxe. Ja' no'ox yech ti totil pale ti chtun cu'untic ta vinajele iyac' ch'ich' uc. ⁴Ti li'uc ta sba bamil ti Cristoe, muc xtiq'ue ta totil paleal ti yechuque. Yu'un oy

much'utic ch-ochic ta totil paleal yu'un li jchi'iltactique ti chac'ulanic ch'ich'e chac c'u cha'al chal li smantal Rioxe ti iyal ti Moisesse. ⁵Li templo li' ta sba balamile yo' bu chtunic li paleetique, seña no'ox yu'un ja' yech li vinajele. Jna'ojtic ti seña no'oxe yu'un ja' yech i'albat yu'un Riox ti Moisesse: “Ja' yech xamelt-san chac c'u cha'al icac' avil ta jol vitse”, x'utat. ⁶Ti Cristoe más lec yabtel; mu xco'olaj xchi'uc li totil paleetic li' ta sba balamile. Yu'un ja' scuentainoj ti c'usi ts'acal to iyal ti chiyac'botic ti Rioxe.

⁷Ti ch'unuc onox cu'untic ti c'usi ba'yi iyal ti Rioxe, mu xa persauc c'usi iyal ta ts'acal ti yechuque. ⁸Ti Rioxe iyil ti mu xch'un yu'unic mantaletic ti vo'ne moletique, yech'o ti ja' yech iyal chac li'i:

Ta to la sta yora oy c'usi ach' ta x'albatic ti amomique,
vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judae xchi'uc ta Israele.

⁹Ti c'usi ch-albatique, mu xa la xco'olaj chac c'u cha'al i'albatic ti vo'ne moletique ti c'alal illoq'uesatic tal ta mozoil ta Egipto.

Ac'u la mi iyilic c'u x'elan icoltaatic loq'uel tal,
pero muc la xch'unic ti c'usitic i'albatique,

yech'o la ti “tey ac'u sq'uel sbaic”, xi ti Rioxe.

¹⁰Ti c'alal sta yorae, ja' la yech ch-albatic ti amomique:

“Ta avo'on xa no'ox atuquic chach'unic li jmantale.

Vo'on Avajjalicon, vo'oxuc jch'amaloxuc.

¹¹Quich'tic ta muc' ti Rioxe, mu xa xachiic

yu'un acotolic avich'ojicon ta muc', ta biq'uit ta muc'.

¹²Chacaq'uc ta pertonal.

J'ech'el ta jch'ay ta jol lamulique”, xi ch-albatic yu'un ti Rioxe,

xi ts'ibabil. ¹³Ti c'alal iyal ti oy c'usi ach' chale, yu'un mu xa xtun ti c'usi ba'yi yaloje. Ti c'usi mu xa xtune, ta onox xch'ay.

9 Ti c'usi ba'yi iyal ti Rioxe, ja' i'albatic ti tsmeltsanic ti templo nucule xchi'uc ti c'u x'elan chtunic ta temploe.

²Ti temploe cha'c'ol ispasic. Ti jc'ol ta ts'el ti'nae lequil cuarto isbiin. Ja' tey ac'bil ti candeleroe xchi'uc jcot mexa yo' bu cajanbil ti panetique.

³Ti ti' temploe macbil ta poc'. Ti yute c'albil ta poc' noxtoc. Ti jc'ol ta mas yute bats'i lequil cuarto isbiin.

⁴Ja' tey ac'bil smexail yav ac'al, nap'bil oro. Ja' tey ac'bil scaxail ti cha'pech ton yo' bu ts'ibabil li smantal Rioxe.

Nap'bil oro sjunlej spat xchi'uc yut ti caxae. Tey tiq'uul ta yut caxa noxtoc jun p'in naca oro, noj ta maná.

Tey tiq'uul noxtoc ti sbaston Aarone ti iq'uelomaje, ti inichine. ⁵Ta sba smac ti caxae tey slo'ol totil anjeletic, ja' tey slich'oj xiq'uc ta sba xojobal ti Rioxe, ja' yo' bu ch-ac'batic pertonal yu'un ti smulique.

Ja' no'ox yech yepal chacalbeic.

⁶Ti c'alal laj smeltsanic ti c'usitic itun ta temploe, ti paleetique jujun c'ac'al lic ochicuc ta lequil cuarto yo' ts'el ti'nae.

Ja' ispasic ti c'usitic i'albatic yu'un ti Rioxe, tey iyich'ic ta muc'. ⁷Ti jc'ol ta más yute, j'ech'el no'ox ta jabil i'och stuc ti totil palee.

Ti c'alal i'och, persa iyich' ochel ch'ich', ba yac'be smotonin ti Rioxe, yo' x'aq'ue o ta pertonal ti stuque, yo' x'aq'ueic o ta pertonal uc ti jchi'iltactique ti bu muc sna'ic mi mulil ti c'usi ispasic.

⁸Ti x'elan ispas ti totil palee, ja' tsyules ta joltic ti Ch'ul Espíritue ti mu to'ox xu' jc'opontic Riox jtuctique, yu'un mu to'ox chjam ya'el li bee.

⁹⁻¹⁰Ti c'alal icac'ulanbetic smoton ti Rioxe, ti c'alal t'ujbil c'usi ijlajestique c'usi icuch'tique, ti bu persa li'atino-

tique, mu onox bu itoj o li jmultique. Ja' no'ox lec liyilotic o Riox li' ta sba

balamile. Ja'to ich'ay sc'oplal ti c'alal i'ach'ub c'usi yaloj ti Rioxe.

¹¹Lavi ja' xa totil pale ti Cristoe, más xa lec c'usi ijatic yu'un más lec yo' bu ochem ta paleale. Mu crixchanouc spaso, mu li'uc ta sba balamile. ¹²Ta vina-jel i'och. C'alal i'och, ma'uc ch'ich'el tot chivo, ma'uc ch'ich'el becerro och yac' chac c'u cha'al iyac' ti totil paleetic li' ta sba balamile. Xch'ich'el stuc och yac'be smotonin ti Rioxe. J'ech'el no'ox iyac', ja' itoj o jmultic. ¹³Ti ch'ich'el becerroe, xchi'uc ti chich'el chivo, xchi'uc ti tanil c'ox baca ti livijbatotic ti c'alal ijptic ti c'usitic chopole, lec liyilotic o Riox li' ta sba balamile. ¹⁴Buuc xa onox ti xch'ich'el Cristoe, lec chiyilotic o Riox ta sbatel osil. Ch'abal smul ti Cristoe, ja' ti chi'inbil yu'un ti Ch'ul Espiritue, yech'o ti iyu' yu'un iyac' sba ta milel ta scoj li jmultique. Ti x'elan ja' xa lec chiyilotic o ti Riox cuxul ta sbatel osile, xu' xa xitunotic yu'un.

¹⁵Yech'o un ti c'usi ts'acal to iyal ti chiyac'botic ti Rioxe, ja' xa scuentainoj ti Jesucristoe. Ti icham ta scoj jmultic ti Cristoe, j'ech'el listojbotic ti c'u yepal jmultic c'alal jch'unojtic to'ox ti c'usi ba'yi yaloj ti Rioxe. Lavi yic'ojotic xa ti Rioxe, ta onox xquich'tic li jcuxlejaltic ta sbatel osile ti yaloj onox chiyac'botique. ¹⁶Co'ol xchi'uc jun vinic ti ta sts'iba ta vun ti much'u ch-ich'bon comel c'usuc yu'un ti c'alal xchame. Ti much'u chich'e ja'to xu' xich' entrucal ti c'alal xcham li yajvale. ¹⁷Li vune mu to c'u stu ti c'alal cuxul to ti much'u ispase. Mu to xu' xich' entrucal ti much'u sc'oplal chich'e. ¹⁸Yech'o un ti jchi'iltatique persa itun yu'unic ch'ich' yo' iyich'ic o ti c'usi ba'yi yaloj Riox ti ch-ac'batique. ¹⁹Ti c'alal laj q'uelbaticuc scotol smantal Riox yu'un Moisés ti vo'ne moletique, ti Moíse islech ch'ich'el becerroetic xchi'uc ch'ich'el tot chivoetic, iscap ta vo'. Istam c'ob isopo te' xchi'uc jset' tsa-

jal tsots, ixoj ta c'ob isopo te'. Ists'aj ta ch'ich', isvijbe li svunal smantal Rioxe. Ivijbatic noxtoc ti vo'ne moletique. ²⁰“Li ch'ich' li'i ja' seña ti j'ech'el chixch'ama-linotic ti Rioxe mi ta jch'untic ti c'usitic liyalbotique”, x'utatic. ²¹Ti c'alal laj sva'anic noxtoc ti templo nucule, ja' no'ox yech isvijbe ch'ich' xchi'uc ti c'usitic itun yu'unic ta temploe. ²²Chal li smantaltac Rioxe ti jutuc xa mu scotoluc persa chich' lecubtasel ta ch'ich'e. Ja' no'ox yech persa oy ch'ich' yo' jatic o pertonale.

Ja' li' yaloj ti j'ech'el itoj o jmultic ti iyac' sba ta milel ti Cristoe

²³Ti c'usitic itun ta temploe, seña no'ox ti c'usitic oy ta vinajele, pero naca ta ch'ich' ilecub. Yan ti c'usitic tey ta vinajele, más lec ch'ich' isc'an. ²⁴Ti Cristoe muc x'och ta bats'i lequil cuarto li' ta sba balamile, ti seña no'oxe, ti pasbil ta crixchanoetique. Ta vina-jel i'och, ja' tey chtun cu'untic. ²⁵Mu epuc ta ech'el iyac' ch'ich' yu'un j'ech'el no'ox icham. Mu xco'olaj xchi'uc ti totil paleetique ti jujun jabil och yaquic yan ch'ich' ta bats'i lequil cuarto. ²⁶Ti ja'uc yech tspas ti Cristo uque, na'tic xa jay-lajun'ech'el icham c'u cha'al ipas o balamil ti yechuque. Pero lavi po'ot xa xlj li balamile, j'ech'el no'ox ay yac' sba ta milel ta scoj jmultic, yech'o ti itoj o li jmultique. ²⁷⁻²⁸Ja' yech c'u cha'al j'ech'el no'ox chichamotique, ts'acal to chca'itic bu chibatic ta sbatel osil, ja' no'ox yech ti Cristo uque, j'ech'el iyac' sba ta milel, istoj jmultic, ts'acal to ta xcha'sut tal. Ma'uc xa tojmulil chtal spas. Chtal yic'otic vo'otic ti jmalaojtic ta xcha'sut tale.

10 Ti jay'ech'el ismilbe smoton Riox yu'un jmultic ti totil palee chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe, ja' lec liyilotic o ti Rioxe. Pero ja' seña ti chtal stoj jmultic ti Cristoe, ti j'ech'el ch'abal

o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Yu'un muc xtoj o jmultic ti lismilulanbotic smoton Riox jujun jabil ti totil palee. ²Ti itojuc oe, muc xa jnopilantic ti oy to jmultique. Iyictaic yac'ulanbel smoton Riox ti yechuque. ³Ti lismilbotic smoton Riox jujun jabil ti totil palee, ja' iyul o ta joltic ti oy onox jmultique. ⁴Li ch'ich'el toroe xchi'uc li ch'ich'el tot chivoe mu xtoj o jmultic.

⁵⁻⁶Yech'o un c'alal po'ot xa'ox xtal li' ta sba bamil ti Cristoe, ja' yech lic yalbe ti Rioxe:

Muc bu anopoj ti ta xtoj o smulic li ch'ich'el toroe xchi'uc li ch'ich'el tot chivo chaquique.

Yech'o ti vo'on chavac'bon jpat jxocone yo' xba jtojbe o li smulique.

⁷Lavi li'one, xu' chba jpas li c'usi chac'ane, Cajval.

Xu' chba cac' jba ta milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox jc'oplal ta balbil vune, xut Riox ti Cristoe, xi ts'ibabil. ⁸Ac'u mi ja' yech yaloj ti Rioxe ti chcac'betic smotone, pero ial ti Cristoe ti mu onox bu snopoj ti Rioxe ti ta xtoj o jmultic li ch'ich'el toroe xchi'uc li ch'ich'el tot chivoe. ⁹Yech'o ti ial noxtoc ti Cristoe: "Lavi li'one, xu' chba jpas li c'usi chac'ane", xut ti Rioxe. Ti x'elan iyale, ja' ixch'aybe sc'oplal ti chich' milulanbel smoton ti Rioxe. Ja' i'ach'ub o ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe.

¹⁰J'ech'el itoj o jmultic ti iyac' sba ta milel ti Jesucristoe yu'un ja' onox yech snopoj ti Rioxe.

¹¹Li paleetique jujun c'ac'al tsmilulanbeic smoton ti Rioxe. Ac'u mi tey chac'ulanic pero mu xtoj o li mulile. ¹²Yan ti Jesucristoe j'ech'el iyac'be smoton ti Rioxe, ja' itoj o li jmultique. Tey xa ichoti o ta sbats'ic'ob ti Rioxe. ¹³Tey tspas mantal ti c'u sjalil xch'unbat o smantal yu'un scotal li scrontae. ¹⁴Ti j'ech'el no'ox iy-

ac'be smoton ti Rioxe, ch'abal xa smul ta x'ileic ta jmoj yu'un ti Rioxe ti much'utic lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Cristoe. ¹⁵Ti Ch'ul Espiritue ja' tsyules ta joltic ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe:

¹⁶Ti c'alal sta yorae, ja' la yech chlic al-baticuc ti amomique:

Ta avo'on xa no'ox atuquic chach'unic li jmantale.

¹⁷J'ech'el ta jch'ay ta jol lamulique, xi ti Rioxe. ¹⁸Ti j'ech'el ixch'ay ta sjol jmultic ti Rioxe, yech'o un mu xa c'usi yan matanal chcac'tic.

¹⁹Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu xa c'usi xixi'otic o ta sc'oponel ti Rioxe, ja' ti iyac' xch'ich'el ti Jesucristoe. ²⁰Ja' ijam o be ti c'alal icham ta cruze, yech'o ti xu' xa jc'opontic jtuctic ti Rioxe. Lavi quich'o-jtic ta muc' ti Cristoe, yech'o un ti Rioxe chiyich'botic ta muc' ti c'usi chcalbetique. ²¹Ja' xa totil pale noxtoc ti chtun cu'untic ta vinajele, vo'otic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. ²²Yech'o un sjunuluc me co'ontic jc'opontic ti Rioxe. J'ech'el ac'u jch'untic ti ch'abal xa jmultic chiyilotic, ja' ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe, ti lipoqueotic ya'el c'alal iquich'tic vo'e, yu'un ja' ivinaj o ti iquictatic xa spasel li c'usitic chopole. ²³J'ech'el ac'u jch'untic, jamal ac'u caltic chac c'u cha'al icaltic ti c'alal iquich'tic vo'e, ti jpatoj co'ontic ti chac' jcxulejaltic ta sbatel osil ti Rioxe. Yu'un chc'ot onox ti c'usi yaloje. ²⁴Ja' ac'u jnoptic ti c'u x'elan ta jcolta jbatique, yo' ti co'olco'ol jc'uxubin o jbatique, yo' ti co'ol jpastic o li c'usitic leque. ²⁵Mu me xquicta jbatc ti ta jtsobilan jbatc ta ya'iel li sc'op Rioxe. Mu me jchan-tic chac c'u cha'al li much'utic mu sc'an xba ya'lic li sc'op Rioxe. Ac'u jpatbe jba co'ontic yu'un po'ot xa xcha'sut tal ti Ca-

jvaltuc Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xi'el sba mi sc'an xa no'ox co'ontic chquicta jbatique

²⁶Mi sc'an xa no'ox co'ontic chquicta jbatique lavi jch'unojtic xa li sc'op Rioxe, mu xa c'usi yan matanal chcac'tic yo' ti xtoj o li jmultique. ²⁷Ja' xa no'ox ta jmalatic ti casticoe. Yu'un ja' tey chitic'atotic yo' bu xlomomet c'oq'ue, yo' bu chich'ic tsots castico ti much'utic tsrontainic ti Rioxe. ²⁸Q'uelavilic, ti much'utic mu xch'unic junuc li sman-taltac Rioxe ti iyal ti Moise, mu xc'ux-ubinatic. Chich'ic milel mi oy cha'vo' oxvo' rexticoe. ²⁹¿Mi ja' xa mu masuc chich' castico xana'ic ti much'u ochem xa ta slabanel ti Xch'amal Rioxe, ti mu xa c'u xtun o cha'i ti xch'ich'ele ti ja' itoj o li smule, ti chopol xa chil ti Ch'ul Espíritue ti ja' to'ox ilecub o yo'one? ³⁰Jna'ojtic ti yaloj ti Rioxe: “Vo'on chcac' castico”, xi. Yaloj noxtoc: “Vo'on Rioxon, jna'oj c'usi ta jcha'le li much'utic jt'ujoje”, xi. ³¹Ti much'u chicta sbae, xi'el sba tajmec ti castico ch-ac'bat yu'un ti Riox cuxul ta sbatel osile!

³²Yuleso me ta ajolic ti icuch avu'unic ilbajinel ti c'alal lic ach'unic li sc'op Rioxe. ³³Oy ta bail ta satil lalabanatic, la'ilbajinatic. Oy ac'uxubinic ti much'utic istaic ilbajinel uque. ³⁴Ac'uxubinic ti much'utic ochemic ta chuquele. Muc xavat o avo'onic ti lapojbatic ti c'usuc avu'unique yu'un ana'ojic ti toj lec ti c'usi chc'ot avich'ic ta vinajele. Teyo'e muc much'u xu' tskoj, mu xljaj ta sbatel osil. ³⁵Yech'o un mu me xavicta abaic yo' xata o ti amotonique. ³⁶Ja' tsc'an ti chcuch avu'unique yo' spas o avu'unic ti c'usi tsc'an ti Rioxe, yo' xavich'ic o ti c'usi yalojbotic ti Rioxe. ³⁷Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Po'ot xa xcha'sut tal ti much'u sc'oplal onox ta xcha'sut tale.

³⁸Ti much'utic ch'abal smulic chquile, ja' ti much'utic xch'unojic ti vo'on

ijtojbeique, ja' ta xcuxiic ta sbatel osil.

Ja' chopol chquil mi chicta sbaique, xi ts'ibabil. ³⁹Li vo'otique ma'uc yechotic chac c'u cha'al ti much'utic chicta sbaique, ti ch-ochic ta c'oq'ue. Ja' yechotic chac c'u cha'al ti much'utic j'ech'el xch'unojic ti chcuxiic ta sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti ep ti much'utic ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe

11 Mi jch'unojtic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, jna'ojtic ti ta onox xquich'tic ti c'usi jmalaojtique, jch'unojtic ti oy ti c'usitic mu xquiltique. ²Ti vo'ne moletique lec i'albat sc'oplallic yu'un ti Rioxe yu'un ixch'unic.

³Yu'un jch'unojtic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, yech'o ti jna'ojtic ti ta sc'op no'ox ipas li c'usitic oye.

⁴Ti Abele ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti más lec matanal iyac'bee. Ma'uc yech iyac' ti Caine. Yech'o ti más lec i'ile yu'un Riox ti Abele, ich'ambat ti c'usi iyac'bee. Ti Caine muc xch'ambat ti c'usi iyaq'ue. Ac'u mi vo'ne xa xchamel ti Abele, pero chca'ibetic to sc'oplal ti c'u x'elan ixch'une.

⁵Ti Enoque ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti cuxul i'iq'ue muyel ta vinajele, muc xcham. I'ech' yo'onic isa'ic pero muc bu istaic yu'un i'iq'ue xa muyel yu'un ti Rioxe. Ti c'alal mu to'ox chiq'ue muyele, lec i'ile yu'un ti Rioxe. ⁶Ti much'utic mu xch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ti much'utic tsc'anic coltaele ja' tsc'an ti ac'u xch'unic ti oy ti Rioxe. Ac'u xch'unic noxtoc ti tstaic ti coltaele.

⁷Ti Noe ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'alal i'albat yu'un Riox ti chtal casticoe, ixch'un. Ixi' o ac'u mi mu to'ox bu chil. Ismeltsan sbarco yo' icolic o sjunlejic ta na c'alal ital ti casticoe. Ja' ivinaj o ti stuc no'ox ixch'un c'usi iyal

Riox ti Noee, ti ja' muc xch'unic ti yantique yech'o ti ichamique. Ti ixch'un ti Noee, ch'abal smul i'ile yu'un ti Rioxe.

⁸Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'alal i'albat ti ch-ac'bat yosil ta yan balamil yu'un ti Rioxe, ibat. Ti c'alal iloq'ue, mu sna' bu jotucal chbat. ⁹Ti ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, ti c'alal ic'ot yo' bu i'ac'bat yu'un ti Rioxe, yunen carpa na no'ox ismeltsan yu'un sna'oj ti j'ech'elbe no'oxe. Mu stucuc no'ox ti yunen carpa na ismeltsane. C'alal iyich' comel osil ti screme, ja' ti Isaaque, yunen carpa na no'ox ismeltsan uc. Ja' no'ox yech ti screm Isaaque, ja' ti Jacove, yunen carpa na no'ox ismeltsan uc. ¹⁰Ti x'elan ispas ti Abraame, yu'un spatoy yo'on ti chbat ta muc'ta jteclume ti mu sna' xlaje, ti ja' spasoj stuc ti Rioxe.

¹¹Ja' no'ox yech ti Sara uque, ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ac'u mi mu sna' x'alaj, ac'u mi me'el xa, pero ixch'un ti ch-alaj toe chac c'u cha'al i'albat yu'un ti Rioxe. ¹²Yech'o ti iyil to xch'amal ti Abraame ac'u mi i'ech' xa yora ti chnich'naje. Ip'ol ep smom, co'ol xchi'uc li c'analetique, co'ol xchi'uc li yi'al mare ti mu xljaj ta atele.

¹³Scotol ti much'utic li' lalalbeic sc'oplale, xch'unoj ichamic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'usi sc'oplal ch-ac'batic yu'un ti Rioxe, mu to'ox ch-ac'batic ti c'alal ichamique. Ti ixch'unique, co'ol xchi'uc sq'uelojic ta nom ya'el ti c'usi ch-ac'batique, yech'o ti jun yo'onique. Iyalic ti j'ech'elbeetic no'ox li' ta sba balamile, ti ma'uc slumalique. ¹⁴Ti much'utic ja' yech chalique, ja' chca'itic o ti oy to bu chbatique. ¹⁵Ti ja'uc isna'ulanic ti bu iloq'uiic tale, xu' isutic ech'el ti yechuque. ¹⁶Pero ja' isc'anic yo' bu xq'uexav ta yalel ti Rioxe ti “vo'on Yajvalicon”, xie yu'un spasojbe steclumalic.

¹⁷⁻¹⁸Ti ixch'un ti yech ti c'usi chal Riox ti Abraame, yech'o un ti c'alal

iq'uelbat yo'on yu'un Riox mi xch'unoje, chac'be ox smotonin ti junjun screme, ja' ti Isaaque. Ac'u mi ja' yech i'albat yu'un ti Rioxe: “Ja' no'ox amomtac chquil ti xch'amaltac xchi'uc smomtac li Isaaque”, ti x'utate, pero chac' ox ta matanal. ¹⁹Ti Abraame xch'unoj ti oy syu'el ti Rioxe, ti c'alal ta animaetic xu' ta xcha'cuxese. Yech'o un co'ol xchi'uc icha'cuxesbat ya'el ti screme yu'un ja' muc x'aq'ue ta milel yu'un ti Rioxe.

²⁰Ti Isaaque ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti isc'anbe bentisyon ta stojolic ti cha'vo' screme, ja' ti Jacove xchi'uc ti Esaue. Iyalbe c'u x'elan chbatic jujun.

²¹Ti Jacove ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o un c'alal po'ot xa'ox xchame, isc'anbe comel bentisyon ta stojolic ti cha'vo' smome, ja' ti scremoti Josee. Ta namte'al xa va'al isnijan sba ti c'alal isc'opon ti Rioxe.

²²Ti Josee ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o un c'alal po'ot xa'ox xchame, isyulesbe ta sjol ti xchi'iltaque ti yalaj onox Riox ti chloq'uiic ta Egiptoe. Yech'o ti iyal comel ti ac'u cuchbatuc loq'uel ta cajón ti sbaquele ti c'alal xloq'uique.

²³Ti stot sme' Moisesse ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o un c'alal i'ayan ti Moisesse, muc xi'ic o ti sloq'uesoj mantal ti preserentee ti chich'ic milel scotol ti nene' cremotique. Oxib u isnaq'uiic yu'un lelec sba iyilic.

²⁴Ti Moisesse ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. C'alal ista sva'leje, mu sc'an sme'in ti stseb preserentee. ²⁵Más lec iya'i ti ba yac' svocol xchi'uc ti vo'ne moletique ti co'ol st'ujojotic ti Rioxe. Ma'uc isc'an li mulile ti jliquel no'ox lec chca'itique. ²⁶Sna'oj ti más lec mi icuch yu'un ilbajinel chac c'u cha'al ti Cristoe ti sc'oplal onox chtale, yech'o ti ma'uc ipich' yo'on sc'ulejal ti j'egiptoetique.

Yu'un ja' no'ox ta yo'on ti ch-ac'bat smoton yu'un ti Rioxe.

²⁷ Ti xch'unoj ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti iloc' ta Egiptoe. Muc xi' o ti icap ti preserentee. Tsots yo'on, co'ol xchi'uc yilobje sat ya'el ti Rioxe ti mu xquiltique. ²⁸ Ti xch'unoje, iyalbe ti vo'ne moletique ti ac'u smil xchijic sti'ique, ti ac'u sbonic ta ch'ich' ti sti' snaique, yo' mu xmilbatic o sba scremic yu'un ti anjel ta vinajele.

²⁹ Ti vo'ne moletique ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ech' stuch'ic ti Tsajal Nabe. Co'ol xa xchi'uc taqui balamil yo' bu i'ech'ique. C'alal chjelavic ox ti j'egiptoetic uque, tey ijic'av scotolic.

³⁰ Ti vo'ne moletique ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. C'alal laj sjoyintaic vucub c'ac'al ti jteclum Jericoe, ilom ti scorraltionale. ³¹ Ti Raav tol sa' yajmule ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ixc'uxubin ti cha'vo' jchi'iltic ti ay spa'iic c'u x'elan ti jteclum Jericoe, iyotes ta sna. Yech'o ti mu capluc ilaj xchi'uc ti xchi'iltaque ti muc xch'unique.

³² Ja' no'ox yech chacalbeic. Mu xlj calboxuc sc'oplal ti Gedeone, xchi'uc ti Baraque, xchi'uc ti Sansone, xchi'uc ti Jeftee, xchi'uc ti Davide, xchi'uc ti Samuele, xchi'uc ti yan yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. ³³ Yu'un ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti oy jlom icuch yu'unic spojbel slumal ti yan preserenteetique, oy jlom i'ochic ta pasmantal, lec i'ech'ic. Iyilic ti icoltaatic yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al i'albatique. Oy jlom ismacbe ye leonetic, muc xti'atic.

³⁴ Oy jlom itiq'ueic ta c'oc' ti xlomomete, pero muc xc'aq'uic. Oy jlom chmilatic ox ta espada pero muc xtaatic. Ti much'utic ch'abal yipe itsatsubic, icuch yu'unic ac' c'oc', ja' ilaj yu'unic ti yajsolterotac scrontaique. ³⁵ Oy antsetic ixch'unic uc, icha'cuxesbat yolic.

Oy jlom abol sbaic tajmec ilajic pero muc xicta o sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Muc xch'unic ti c'usi i'albatic yu'un ti crixchanoetique yo' mu xmileic oe. "Más lec lajicon", xiic yu'un spatoy yo'onic ti más xa lec ti c'alal xcha'cuxique. ³⁶ Oy jlom ilabanatic, itsitsatic, ichucatic ta carina, i'ochic ta chuquel. ³⁷ Oy jlom imilatic ta ton. Oy jlom ituch'atic ta sierra, ta o'lol ituch'atic. Oy jlom i'ilbajinatic yo' xicta o sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Ti c'alal iyalic ti mu xicta sbaique, imilatic ta espada. Oy jlom muc x'aq'ue naclucuc, xtal xbat xcha'leatic. Ilaj ti sc'u'ique, solel xa nuculal chij, mi nuculal chivo, islapic. Ch'abal xa c'usuc yu'unic, toj ilbaj xcha'leatic. ³⁸ Ac'u mi lec yo'onic, pero muc xc'anatic yu'un ti crixchanoetique, muc x'aq'ue naclucuc. Tey yalel muyelic ta xocol balamil xchi'uc ta vitstic. I'ochic ta nail ch'en.

³⁹ Scotol ti crixchanoetic taje, ac'u mi lec sc'oplallic yu'un ti Rioxe ti ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, pero mu to bu yich'ojic ti c'usi sc'oplal chich'ique. ⁴⁰ Yu'un vo'ne onox snopoj ti Rioxe ti oy c'usi chiyac'botic jcotoltique. Mu stuquicuc no'ox ti sc'oplal chich'ique. Ta jtatic ta comón ti c'usi orae.

Ja' li' yaloj ti ja' ac'u jchantic ti c'u x'elan i'ech' ta sba balamil ti Jesuse

12 Yu'un ca'yojbetic sc'oplal ti ep ti much'utic ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o un ac'u quictatic li c'usitic chismacotique xchi'uc li c'usitic chopole ti ja' chispajesotique. Ja'uc no'ox me ta co'ontic xch'unel jujuntal ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe. Mu me xquicta jbatic ta xch'unel. Ja'uc me yechicotic chac c'u cha'al ti much'u ch-anilaje ti mu xicta sbae yu'un tsc'an tsta ti smotone. ² Ja' ac'u jchantic ti c'u x'elan i'ech' ta sba balamil ti Jesuse. Yu'un j'ech'el ixch'un

ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'alal iyac' svocol ta cruze, muc xich' ta muc' ti q'uexlal sba tajmec ti x'elan ichame yu'un ixch'un ti jun yo'on ta ts'acale. Lavie tey xa chotal tspas mantal ta sbats'ic'ob ti Rioxe.

³Na'ic me ti icuch yu'un ti c'alal i'il-bajinat tajmec yu'un jmulaviletic ti Je-suse. Mi ja' yech chanopique, mu xavicta o abaic ti c'alal cha'ilbajinatic uque. ⁴Li vo'oxuque mu to bu chalajic o ti mu xa xac'an xapasic li c'usitic chopole. ⁵Yu'un ich'ay xa xava'ic ti chistsitsotic ya'el ti Rioxe chac c'u cha'al ta jtsitstic li jch'a-maltique. Ts'ibabil onox ta sc'op Riox: Jch'amal, nopo c'usi stu ti c'alal chastsits ti Rioxe.

Mu me xavicta o aba.

⁶Vo'otic ti xch'amalotic xae, chistsitsotic yu'un sc'anojotic.

Ja' tsc'an ti lec chibatique, xi ts'ibabil. ⁷Ti chastsitsic ti Rioxe, ja' yo' lec xabatic oe yu'un xch'amaloxuc xa. Yech'o un tsc'an chcuch avu'unic. Ja' chac c'u cha'al li c'oxe, mi mu stsitse yu'un li stote, chopol chbat. ⁸Mi mu xastsitsic ti Rioxe chac c'u cha'al ta stsits li xch'amalpaque, yu'un ma'uc xch'amaloxuc. Yan ch'amaliloxuc ya'el. ⁹Li jtot jme'ttic li' ta sba balamile, ti c'alal muc jch'unbetic smantale, listsitsotic yo' lec xibatic oe, pero quich'ojtic o ta muc'. Buuc xa onox ti Jtotic Riox ta vinajele, más to ac'u quich'tic ta muc' yu'un ja' chac' cuxlicotic ta sbatel osil. Ja' iy-ac' jch'uleltic. ¹⁰Li jtot jme'ttic li' ta sba balamile jayib no'ox c'ac'al listsitsotic, ja' no'ox ti c'u x'elan isc'an iyilique. Ti chistsitsotic ti Jtotic Riox ta vina-jele, ja' yo' xquictatic o spasel li c'usitic chopole, yo' jpastic o li c'usitic leque chac c'u cha'al tspas ti stuque. ¹¹Melel mu jc'antic tsitsel yu'un c'ux ti c'alal yolel chquich'tique. Ja' no'ox yech c'alal chistsitsotic ti Rioxe, mu xcuch ya'el. Pero mi quilojtic ti ja'to icom o cu'untic

c'usi chopol ti listsitsotic ti Rioxe, c'un to chcalcic ti leque yu'un iquiltic ti jun xa co'ontique.

Ja' li' yaloj ti mu me jp'ajtic ti c'usitic chiyalbotic ti Rioxe

¹²Yech'o un ch'unic me, mu me xav-icta o abaic. ¹³Ja' pasic li c'usitic leque yo' j'ech'el xch'unic o ti much'utic mu to ta xch'unic leque, yo' mu xicta o sbaique, yo' co'ol lec xabatic oe.

¹⁴Más lec mi co'ol ajolique, mi naca lec li c'usitic chapasique. Yu'un mi ma'uc yechoxuque, mu xu' chba aq'uel-beic sat ti Cajvaltique. ¹⁵Q'uelic me lec ti mu me much'u xicta sba ta xch'unel ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe. Mi oy much'u chicta sbae, coltaic me. Mi mu xacoltaique, chlic sa' smul, chlic xchan yu'un li yan-tique. ¹⁶Mu me much'u ja' xbat ta yo'on ti c'usitic tsc'an yo'one. Mu me much'u sp'aj li c'usitic leque chac c'u cha'al is-pas ti Esaue, ti ta jset' no'ox ve'lil iyac' o ta yan ti bentsiyone ti sc'oplal ox chich'e yu'un ja' banquial. ¹⁷Ava'yojic ti isc'an to ta ts'acale pero muc xa x'ac'bat. Ac'u mi iyoq'uita sba tajmec, pero mu xa bu i'ac'bat yu'un ibat xa'ox ta yan.

¹⁸⁻¹⁹Li vo'oxuque mu ta vitsuc lanopojic ech'el ya'el yo' bu oy xi'ele chac c'u cha'al inopoj ti vo'ne moletique yo' bu itil c'oq'ue, yo' bu ic' osile, yo' bu i'avan chavunque, yo' bu i'oc' cornetae, yo' bu ic'oponatic yu'un ti Rioxe. Ti c'alal iya'iique, “mu xa ya'uc sc'oponoticotic ti Rioxe”, xiic xa. ²⁰Yu'un toj tsots iya'ic ti mantal i'albatique: “Ac'u mi aca'ic, mi avacaxic, mi achijic, mi oy chmuy tal jset'uc li' ta vitse, xamilic ta ton”, x'utatic yu'un ti Rioxe. ²¹C'alal iyilic ti xi'el sba tajmeque, c'alal ta Moisés “toj xi'el sba”, xi uc.

²²Yan li vo'oxuque ta vinajel lanopojic ech'el ya'el yo' bu slumal ti Riox cuxul

ta sbatel osile, ja' ti ach' Jerusalene, yo' bu ep ta mil anjeletique ti jun yo'onic chich'ic ta muc' ti Rioxe. ²³ Ja' yo' bu ta jtsob jbatice vo'otic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. Tey xa ts'ibabil jbitic ta vinajel. Tey ti Riox uque, ja' ti Jmeltsanejc'ope. Tey xch'ulelic ti much'utic ilecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe. ²⁴ Tey ti Jesuse ti ja' xa scuentainoj ti c'usi ts'acal to iyal ti chiyac'botic ti Rioxe, yu'un ja' iloc' xch'ich'el, ja' itoj o li jmultique. Ti iloc' ti xch'ich'ele, ja' ijtatic o pertonal. Ma'uc yech ista ti much'u ismil ti Abele.

²⁵ Yech'o un q'uelo me abaic, ch'unic me ti c'usi chayalbeic ti Rioxe. Quelavilic, ti vo'ne moletique i'ac'batice o castico ti muc xch'unic ti c'alal ip'ijubtasatic yu'un Riox li' ta sba balamile. ĆMi ja' xa mu masuc chquich'tic castico xana'ic mi mu jch'untic ti ta vinajel xa chisp'ijubtasotic tal ti Rioxe? ²⁶ Ti vo'nee inic o balamil ti c'alal ic'opoj ti Rioxe. Lavie yaloj ti j'ech'el xa no'ox ta sniques scotole: vinajel xchi'uc balamil. ²⁷ Ti iyal ti j'ech'el xa no'ox ta sniquese, ja'o chlaj scotol li c'usitic sna' xlaje. Ja' xa no'ox chcom li c'usitic mu sna' xlaje. ²⁸ Ti bu mu sna' xlaje, vo'otic tey chac' jpastic mantal. Yech'o un "colaval" cutic ti Rioxe. Ta slequiluc co'ontic tunicotic yu'un, ac'u quich'tic ta muc'. Ja' ac'u jpastic ti c'usitic lec chile. ²⁹ Ti much'utic mu x'ich'on ta muc' chil ti Cajvaltique, ta onox stic' ta c'oc'.

Ja' li' yaloj ti c'usitic tsc'an ta jpastic lavi jch'unojtic xa li sc'op Rioxe

13 C'ano o me abaic vo'oxuc ti achi'il abaic ta xch'unel li sc'op Rioxe. ² Mu me xch'ay xava'iic ti chavotes ta anaic ti much'utic mu xavojtiquinique. Ti vo'nee oy muc xojtiquinic mi anjel ti iyotes ta snaique.

³ Mu me xch'ay xava'iic li much'utic ja' ochemic o ta chuquel li sc'op Rioxe. Ti ja' yech xa'ochic ta chuquel uque,

chac'anic q'uelel. Ja' no'ox yech patbeic yo'onic ti much'utic ch-ilbajinatique. Ti ja' yech xa'ilbajinatic uque, chac'anic patbel avo'onic.

⁴ Vo'oxuc ti nupul ts'acaloxuque, ich'o me abaic ta muc'. Ti chic' sbaic jun vinic xchi'uc jun antse, ma'uc mulil ti ta xchi'in sbaique. Yan ti much'utic tsa' yantse xchi'uc ti much'utic tsa' yajmule, ja' mulil. Ta onox x'ac'batice castico yu'un ti Rioxe.

⁵ Ma'uc me xbat ta avo'onic li taq'uine. Junuc o me avo'onic ti c'u yepal chataique. Yu'un yaloj ti Rioxe: "Mu xajcomtsanic, chajchi'inic o", xi. ⁶ Yech'o un tsots co'ontic xcaltic ti xchi'inojotic ti Cajvaltique. Mu xixi'otic o mi oy c'usi chal li crixchanoetique.

⁷ Na'ic me c'u x'elan ti much'utic ba'yi layalbe ava'iic li sc'op Rioxe. Avilic ti lec ibatique yu'un ixch'unic ti chcoltaatic yu'un ti Cajvaltique. Ja' chanic chac c'u cha'al ixch'unique.

⁸ Ti Jesucristoe, ti c'u x'elan ti vo'nee, staoj yav c'al tana xchi'uc ta sbatel osil. ⁹ Mu me xach'unic c'usitic yan c'opal ti cha'albatique. Ti Rioxe ta slequil no'ox yo'on chiscoltaotic ta xch'unel li c'usitic lec chile. Ma'uc chiscoltaotic li ve'lile. Ti much'utic ta xch'unic ti ja' chcoltaon ta xch'unel c'usitic lec chil Riox li ve'liletique, yech no'ox ta snopic.

¹⁰ Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ja' ti jch'unojtic ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Jesuse, ch'abal xa sc'oplal ve'lil. Ja' chac c'u cha'al ti muc much'u tsti' ti c'usi tsmilic yu'un smulic li jchi'iltactic ta israelale. ¹¹ Li xch'ich'el ti c'usitic tsmilique, chich' ochel ta bats'i lequil cuarto li totil palee. Yan li sbec'tale chba xchiq'ueic ta sti'il yo' bu nacajtique. ¹² Ja' no'ox yech uc ti c'alal listo-jbotic jmultic ta xch'ich'el ti Jesuse, ta ti' jteclum icham. ¹³ Yech'o un j'ech'el ac'u quictatic ti c'usitic jch'unojtic to'oxe ti chicuxiotic o ta sbatel osil ti calojtique.

J'ech'el ac'u quich'tic ta muc' ti Jesuse. Cuchuc cu'untic ilbajinel uc chac c'u cha'al icuch yu'un ti Jesuse. ¹⁴Li' ta sba balamile muc bu jtatic junuc jteclum ti mu sna' xlaje. Ja' ba jtatic ti muc'ta jteclum ti mu sna' xlanj ta sbatel osile. ¹⁵Yech'o un "colaval" cutic jujun c'ac'al ti Rioxe ti ja' ch'abal o jmultic chiy-ilotic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Jesuse. Ja' smoton cha'i ti Rioxe ti "colaval" chcutique, ti jamal chcaltic ti quich'ojtic ta muq'ue. ¹⁶Mu me xch'ay xava'iic ti chac'uxubinvanique, ti chacoltavanic o li c'usuc avu'unique. Mi chac'uxubinvanique, ja' lec chil ti Rioxe, ja' smoton cha'i.

¹⁷Ch'unic me ti c'usi chyalbeic lava-jchanubtasvanejique, ich'ic me ta muc'. Yu'un ja' chaxchanubtasic yo' xacuxiic o ta sbatel osile. Chc'ot yalbeic ti Rioxe ti c'u x'elan itunique. Mi chach'unic ti c'usitic chyalbeique, jun yo'onic chaxchanubtasic. Yan mi mu xach'unique, chat yo'on avu'unic. Li vo'oxuque chopol chabatic.

¹⁸C'oponbon Riox yu'un jna'oj ti mu c'usi chopol jpasoje. Ja' no'ox ta co'on spasel li c'usitic leque. ¹⁹Abulajanic c'oponbecon Riox yo' xtal no'ox jq'ueloxuc oe.

**Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanuc
scotol ti much'utic
xch'unojic sc'op Rioxe**

²⁰Ti Rioxe ta spas ta jun co'ontic. Ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti cajchabivanej-tique. Yaloj ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil lavi jch'unojtic ti iloc' xch'ich'el ta scoj jmultic ti Jesuse. ²¹Ac'u scoltaoxuc ta spasel li c'usi leque, ja' ti c'usi tsc'ane, ja' ti c'usi lec chile lavi avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Ti Rioxe ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

²²Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti mu me xta-van xava'iic ya'iel ti jayp'el lajts'ibabeic li'i. ²³Chacalbeic ti iloc' xa ta chuquel li Timoteoe. Mi iyul no'oxe, ta jchi'in tal ti c'alal xtal jvula'anoxuque.

²⁴Chabanuc xavalbeic scotol lava-jchanubtasvanejique xchi'uc li jchi'iltac-tic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chabanicoxuc la xalic uc li much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta estado Italiae.

²⁵Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Rioxe.

LI'I JA' SVUN SANTIAGO

1 Vo'on Santiagoon, ta jch'un c'usi chiyalbe ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Chajc'oponic tal ta vun, vo'oxuc ti st'ujoxuc ti Rioxe ti butic jte-clumal nacaloxuque. Chabanicoxuc me acotolic.

Ja' li' yaloj ti ta slequil yo'on chisp'ijubtasotic ti Rioxe

²Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, junuc no'ox me avo'onic c'usuc no'ox paltail chataic. ³Yu'un jna'ojtic ti más ta stsatsub ech'el co'ontic ti c'alal chchuch cu'untique. ⁴Mi itsat-sub co'ontique, mu xa xquicta o jbatic ta xch'unel ti ja' chiscoltaotic ti Cajval-tique. Mi ja' yechotique, scotol ta xcuch cu'untic, jun co'ontic, mu xa c'usi palta.

⁵Mi oy much'u mu sna' c'usi tspase, ja' ac'u sc'anbe ti Rioxe, yu'un ta sle-quil yo'on chisp'ijubtasotic ti c'usi lec ta pasele. Mu xcap o mi ta jc'anbetique yu'un muc bu tst'uj ti much'u ta xc'ux-ubine. ⁶Sjunuluc me avo'onic xac'an-beic ti Rioxe, mu me xchibetuc avo'onic. Mi xchibet co'ontic ta jc'anbetique, ja' jchi'iltic ya'el li mare ti chyuq'uilanat ta iq'ue. ⁷Mi ja' yechotique, mu c'usi ta jtatic. ⁸Yu'un mu jmojuc ta jch'untic ti chiscoltaotic ti Cajvaltique. Lavie jtos o c'usi ta jnoptic; ti oc'obe jtos xa o c'usi ta jnoptic noxtoc.

⁹Mi me'onoxuque, junuc no'ox avo'onic yu'un xch'amaloxuc xa ti Rioxe. ¹⁰Mi jc'ulejoxuque, junuc no'ox avo'onic yu'un avich'ojic xa ta muc' ti Rioxe, mu xa bu chatoy o abaic xchi'uc lac'ulejalique. Ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic sa'el li sc'ulejalique, co'olic xchi'uc nich ts'i'lel ti jliquel no'ox leque. ¹¹Ta xtaquij ta ora ti c'alal xc'uxub li c'ac'ale. Li sniche ta xlilij, mu xa bu lelec sba. Ja' no'ox yech ti

much'utic ja' no'ox ta yo'onic sa'el li sc'ulejalique. Ti c'alal yolel tsa' más li sc'ulejalique, ja'o ta xchamic.

Ja' li' yaloj ti mu me xquicta o jbatic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatic

¹²Mi mu xquicta o jbatic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatic, jun co'ontic. Yu'un tey onox che'ot jtatic ti lequilal ta sbatel osile. Yu'un yaloj onox ti Ri-oxe: "Ta xcac'be scuxlejalic ta sbatel osil ti much'utic sc'anojicone", xi. ¹³Pero mi iquicta o jbatic, mi ba jpastic c'usi chopole, mu xu' xcaltic ti ja' lisujotic ti Rioxe. Ti Rioxe mu sna' spas c'usi chopol, yech'o ti mu xisujotic ta spasel li c'usitic chopole. ¹⁴Ti ta jpastic li c'usitic chopole, ja' ti ta jpastic li c'usitic chal co'ontique. Ja' xa chislo'lootic. ¹⁵Mi ij-pastic li c'usitic chal co'ontique, ta onox jta jmultic. Chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil.

¹⁶Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc tajmeque, mu me xalo'lo aba atuquic. ¹⁷Scotol li c'usitic leque ja' chiyac'botic tal ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' ti much'u is-pas li c'usitic oy xojobal ta vinajele. Li c'usitic oy xojobale mu staojuc o yav, oy baquintic chmac. Yan ti Rioxe staoj yav ti lec c'usi chiyac'botique. ¹⁸Ja' yech is-c'an stuc ti Rioxe ti lixch'amalinotic xae ti c'alal ijch'unbetic li sc'ope. Yu'un onox yech ti c'usi yaloje. Ja' chac c'u cha'al sba sat li c'usuc cu'untique ja' yu'un Riox, ja' no'ox yech yu'unotic uc.

Ja' li' yaloj ti lec c'usitic ta jpastic mi yech ti jch'unojtic li sc'op Rioxe

¹⁹Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc tajmeque, yu'un ti xch'amalotic xa ti Rioxe, a'ibeic me lec smelol ti c'alal cha'albatic li sc'ope. Mu me orauc xatac'avic, mu me orauc xacapic. ²⁰Ti mi chacapique, mu spas o avu'unic ti c'usi lec chil ti Ri-

oxe. ²¹Ja' tsc'an ti chavictaic scotol ti c'u to'ox xa'elanique. Tsc'an ti mu xatoy abaique. Tsc'an chach'unic li sc'op Riox ti ava'yojique yu'un ja' chicuxiotic o ta sbatel osil.

²²Pasic me c'usitic yaloj ti Rioxe, mu me yechuc no'ox chava'iic. Ti mi yech no'ox chava'iique, atuquic no'ox chalo'lo abaic. ²³Mi ja' no'ox chca'i-tique, mi mu jch'untique, ja' jchi'iltic li much'u tsq'uel sat ta nene. ²⁴Ac'u mi xil ti ic' li sate, pero mu sc'an spoc. Ora ta xch'ay xa'i, lec no'ox cha'i sba. ²⁵Ti Rioxe naca lec li c'usitic chiyalbotique. Mi mu xch'ay xca'itique, mi ja' ta jpastique, liloc'otic xa ta mozoil ya'el yu'un mu xa bu ta jpastic li c'usitic chopole. Jun xa co'ontic.

²⁶Mi chcaltic ti quich'octic ta muc' ti Rioxe, pero mi mu xquich' jmeloltic xic'opojotique, jtuctic no'ox ta jlo'lo jbatic. Yu'un yech no'ox ta jnoptic ti quich'octic ta muq'ue. ²⁷Mi yech ti quich'octic ta muq'ue, ta jc'uxubintic ti much'utic abol sbaique: ja' ti much'utic ch'abal stot sme'ique xchi'uc li me'anal antsetique. Ma'uc xa ta co'on-tic li c'usitic chopol li' ta sba balamile. Mi ja' yech ta jpastique, lec chiyilotic ti Jtotic Riox ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti mu me jt'ujtic ti much'u chquich'tic ta muq'ue

2Vo'otic ti ijch'untic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe ti toj lec yo'one, mu me xat'ujic ti much'u chavich'ic ta muq'ue. ²Nopic c'usi chapasic ti c'alal x'ochic tal cha'vo' vini-quetic ta atemploique. Li june caltic no'ox ya'el ti jc'uleje. Lec sc'u' spoc', naca oro yanillo. Li june caltic no'ox ya'el ti me'one, ch'abal lec sc'u' spoc'. ³Mi ja' no'ox chavich'ic ta muc' li much'u lec sc'u' spoq'ue, "la' chotlan li' ta lequil chotlebale", chavutic. Mi ja' mu xavich'ic ta muc' li me'one, "li vo'ote ba

va'lan le'toe. Mi chac'an chachotie, chotlan ta lum li' ta coque", chavutic. ⁴Mi ta jt'ujtic ti much'u chquich'tic ta muq'ue, chopol.

⁵Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc tajmeque, a'yic me. Ep me'onetic ti ja' t'ujbilic yu'un Riox yo' xch'unic o ti ja' istoj jmultique. Ja' xa jc'ulejetic ch-ileic yu'un ti Rioxe ti xch'unojic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' ta x'ochic yo' bu ta spas mantale. Yu'un yaloj onox ti Rioxe: "Ti much'utic sc'anojicone ta x'ochic yo' bu ta jpas mantale", xi. ⁶Li vo'oxuque muc bu avich'o'jic ta muc' li me'onetic. Ja' no'ox chavich'ic ta muc' li jc'ulejetique ti ilbaj xayilique, ti oy yech no'ox chasnopbe amulic ta stojol li jmeltsanejc'opetique. ⁷¿Mi'n la mu ja'icuc ti chopol c'usi chalbeic ti Jesuse ti ja' quich'octic ta muq'ue?

⁸Mi ach'unic xa li sc'op Rioxe, c'uxubinic scotolic, ac'u mi jc'ulej, ac'u mi me'on. Yu'un ja' yech chal li sc'op Rioxe: "C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque", xi. ⁹Yan mi chat'ujic ti much'u chavich'ic ta muq'ue, oy amul chayilic ti Rioxe yu'un mu xach'unic ti c'usi yaloje. ¹⁰Ac'u mi ach'unojic scotol li yan smantale, pero mi oy to jtosuc ti mu xach'unique, oy amul chayilic yu'un co'ol xchi'uc muc bu ach'unojic scotol. ¹¹Ti Rioxe yaloj ti mu xu' jsa' cantstique, ti mu xu' chimilvanotique. Caltic no'ox ya'el ti mu xa xasa' avantsique, caltic ti ja' no'ox lamilvanique. Pero mi lamilvanique, yu'un onox muc bu ach'unojic li smantal Rioxe. ¹²Yech'o un ja' tsc'an ti lec li c'usi chavalique xchi'uc li c'usi chapasique yo' mu ja'uc yech xayalbeic o ti Rioxe: "Yalal xa chapasic li c'usitic chopole. Li vo'one lajloq'uesic xa", yo' mu xayutic oe. ¹³Ti mi mu xic'uxubinvanotic lavie, ja' no'ox yech mu xisc'uxubinotic ti Ri-

oxe. Ti mi chic'uxubinvanotic lavie, ja' no'ox yech chisc'uxubinotic ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti yech ta jnoptic ti
jch'unojtic sc'op Riox mi
mu c'usi lec ta jpastique**

¹⁴Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi mu c'usi lec ta jpastique, yech ta jnoptic ti jch'unojtique. Mi ja' yechotique, mu onox xicuxiotic ta sbatel osil. ¹⁵⁻¹⁶Caltic no'ox ya'el ti oy jun ti much'u xch'unoj sc'op Riox uque, mi vinic o mi ants, mi ch'abal sc'u' spoc' chavilique, mi mu c'usi ts-lajes jujun c'ac'ale, "batan, q'uelo bu xata ech'el ave'el ac'u' apoc'", mi xavutique, mu c'usi bal o, yu'un mu c'usi avac'beic ech'el. Yech chanopic ti ach'unojique. ¹⁷Li c'usitic ta jpastique, ja' chvinaj o mi jch'unojtic, o mi muc bu jch'unojtic li sc'op Rioxe.

¹⁸Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yech chiyalbee: "Li vo'ote chaval ti persa lec li c'usi ta jpastique. Li vo'one chcal ti xu' ja' no'ox jch'unojtic li sc'op Rioxe. Mu xa c'usi yan ta jpastic", xi. Ac'bon- quic quil c'u x'elán ach'unoj ti muc bu chapas li c'usitic leque. Li vo'one ti ja' ta jpas chavil li c'usitic leque, ja' chavil o ti jch'unoje. ¹⁹Lec ti ach'unoj ti jun no'ox Rioxe pero ja' yech xch'unoj ti pu- cujetic uque. Sna'ojic ti jun no'ox ti Ri- oxe, xi'emíc o. ²⁰Mu xava'i aba ti yech chanop ti ach'unoj li sc'op Rioxe yu'un muc bu chapas li c'usitic leque. ²¹Ti jmuc'tatotic Abraam ti ta más vo'nee ja' ch'abal o smul i'ile yu'un ti Rioxe ti ta ox xchic'be ti screme, ja' ti Isaaque. ²²Ti x'elán ispase, ja' chul o ta joltic ti xch'unoj onoxe. ²³Ja' ic'ot ti c'usi ts'iba- bil comele: "Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ch'abal smul i'ilee", xi ts'ibabil. Ts'ibabil noxtoc ti lec xil sbaic xchi'uc ti Rioxe, chcut ti much'u chal ti xu' ja' no'ox xch'unoj li sc'op Rioxe.

²⁴Ja' chvinaj o ti ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe mi ja' no'ox chcaltic ti jch'unojbetic li sc'ope. Ja' tsc'an ti lec li c'usitic ta jpastic uque. ²⁵Ja' no'ox yech ti Raav tol sa' yaj- mule, ja' ch'abal o smul i'ile yu'un ti Ri- oxe ti ixc'uxubin ti cha'vo' viniquetic ti itaqueic tal yu'un ti Josuee, ti tal sq'uelic c'u x'elán li osile. Ts'acal to istac sutel ta yan o be, yech'o ti muc stsacatique. ²⁶Ja' chac c'u cha'al cuxulotic li' ta sba bal- amile, oy jpat jxocontic, oy jch'uleltic. Ti manchuc oy xcha'tosole, muc bu cux- ulotic ti yechuque. Ja' no'ox yech nox- toc yo' xicuxiotic o ta sbatel osile, ja' tsc'an ti ta jch'untic ti c'usitic yaloj ti Ri- oxe, xchi'uc tsc'an ti ta jpastic li c'usitic leque. Mi mu jch'untic xcha'tosole, mu onox xicuxiotic ta sbatel osil.

**Ja' li' yaloj ti quetic no'ox
más ta jta o jmultique**

3 Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me much'uuc no'ox stic' sba ta jchanubtasvanej. Ac'u snop lec mi yech tsc'an Riox ti ch-oche yu'un más chq'uelbat c'usi tspas yu'un ti Ri- oxe chac c'u cha'al más tsq'uel c'usi ta jpasticotic vo'oticotic li jchanubtasvane- joticotique. Yu'un más jna'ticotic. ²Jco- toltic mu onox nacauc lec c'usi ta jpas- tic, mu onox nacauc lec c'usi ta xcaltic. Ti nacauc lec c'usi chcaltique, yu'un jna' jpajes jbatc junlejtíc. ³Co'ol xchi'uc xcac'betic sprenoal ye ca' yo' stam o bee. Ac'u mi c'ox li prenóe pero tstam o be. ⁴Ja' no'ox yech li barcoetique, ac'u mi c'ox li yac'ob bueltae, pero tstam o be. Ac'u mi muc' li barcoe, ac'u mi xnet'e ech'el ta ic', pero tey chbat ti bu sc'an yo'on li yajvale yu'un oy yac'ob buelta. ⁵Ja' no'ox yech li quetique, c'ox, pero ep c'usi xtun o. Xu' jp'ijubtastic o crix- chano. Xu' jsocbetic o sjol crixchano. Co'ol xchi'uc li c'oa'que. Ac'u mi jset' ti bu xlique, pero ta xp'ol. Ti c'alal xtup'e, ep

xa'ox ic'ac' te'tic. Ja' no'ox yech li quetic uque. ⁶Co'ol xchi'uc c'oc' ya'el yu'un ja' ta jta o jmultic. Yu'un ja' jmañatic ti c'usuc no'ox xcaltique. Mu c'usi yan ti más ta jta o jmultique, ja' no'ox li quetic. Ja' ta jsa' o jmultic ti c'u sjalil li' cuxulotique. Ja' chisujotic ti pucuje. ⁷Li c'usitic chanul oy ta sba balamile, li mutetique, li quiletel chone, li choyetique, spas cu'untic ta manxo. ⁸Yan li queticque mu xpaj cu'untic. Ja' chopol ti mu xa'i pajesele yu'un ep c'usi chopol chcaltic. Co'ol xchi'uc ya'lel ye quiletel chon. Mi listi'otique, chichamotic o ta ora. Ja' no'ox yech ti c'alal chcac'betic sc'ac'al yo'on li jchi'iltique, co'ol xchi'uc ta jmiltic ya'el. ⁹“Toj lec avo'on”, chcutic ti Jtotic Riox ta vinajele. Pero chopol c'usi chcalbetic li jchi'iltic ti co'ol pasbilotic chac c'u cha'al ti Rioxe. ¹⁰Jun no'ox li queticque pero cha'tos li c'usi chcaltique. Chcaltic c'usi lec, chcaltic c'usi chopol. Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chopol mi ja' yech ta jpastique. ¹¹Nopic mi xu' xloc' cha'tos vo' ta jun no'ox ninabvo'. ¿Mi oy baq'uintic xloc' lec, mi oy baq'uintic xloc' chi'pic'an? ¹²Nopic noxtoc mi oy bu xavilic oliva ta te'el ic'ux, o mi oy bu xavilic ic'ux ta yaq'uil uva. Ja' no'ox yech li ninabvo'e, ti bu chi'pic'ane mu xloc' tal lec.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chisp'ijubtasotic ti Rioxe

¹³Mi p'ijotique, mi jna'tic snopele, mu jttoy jbatic, chcac'tic iluc li c'usi leque. ¹⁴Yan mi ja' no'ox chac' o sc'ac'al co'on-tic ti mu xitic'atotic ta jchanubtasvaneje, ta jnoptic ti p'ijotique. ¹⁵Ma'uc yech chisp'ijubtasotic ti Rioxe. Ta joltic no'ox jtuctic ti x'elan ta jpastique. Co'olotic xchi'uc li much'utic mu to chich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' no'ox ta jch'untic c'usi chal ti pucuje. ¹⁶Mi ja' no'ox chac' o sc'ac'al avo'onic ti mu xatic'atic ta

jchanubtasvaneje, chlic c'op avu'unic. Ep c'usi chopol chlic apasic o. ¹⁷Yo' xvinaj o ti sp'ijubtasojotic ti Rioxe, lec ti c'usitic ta jpastique. Mu jliquestic c'op, mu jttoy jbatic, ta jch'untic mantal, chic'uxubinvanotic, chicoltavanotic. Mu jliqueluc lec, mu jliqueluc chopol ti c'usi ta jpastique. Ti c'usi chcaltique yu'un onox yech jch'unojtic. ¹⁸Mi mu jliquestic c'ope, ja' ta xchan li yan jchi'iltactique.

Ja' li' yaloj ti mu me jpastic li c'usitic scuenta no'ox sba balamile

4 Ti chlic c'op avu'unique, ti chavut abaique, ja' ti chac'an ti c'usi chal avo'on atuquique. ²Ja' chac'anic ti c'usitic lec tajmec chavilique, pero mu xataic. Yech'o un chac'ac'al-o'onta abaic. Xti'et o ajolic ti much'utic oy c'usuc yu'une, ja' mu xataic o li c'usitic chac'anique. Yech'o ti chlic avut abaique. Ti mu xataic li c'usitic chac'anique, yu'un muc bu chac'anbeic ti Rioxe. ³Ac'u mi chac'anbeic, pero mu xayac'beic yu'un chopol ajolic. Yiloj ti chba apasic o li c'usi chal avo'onique. ⁴Co'oloxuc xchi'uc jun ants ti oy yajmule ti mu xich' ta muc' li smalale. Ja' no'ox yechoxuc, yu'un mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Mi ja' chapasic li c'usitic scuenta no'ox sba balamile, ¿mi mu xana'ic ti ja' xa chopol chavilic ti Rioxe? Yech'o un mi oy much'u tsnop tspas li c'usitic scuenta no'ox sba balamile, ja' xa chopol chil ti Rioxe. ⁵Mu me xanopic ti mu c'u stu ti yech ts'ibabile: “Mu me c'usi yan xanopilanic, jtuc no'ox me xavich'icon ta muc'”, xi ti Rioxe. ⁶Ti Rioxe ja' tsc'an ti stuc no'ox chquich'tic ta muqu'e. Yu'un slequil no'ox yo'on ti chiscoltaotique yo' ti stuc no'ox xquich'tic o ta muqu'e. Yu'un ja' onox yech ts'ibabil chac li'i: “Ti Rioxe chopol chil ti much'utic stoyoj sbaique. Yan ti much'utic mu sna' stoy sbaique

tscolta”, xi ts'ibabil. ⁷Yech'o un ja' pasic ti c'usi lec chil ti Rioxe. Ja' mu ya'uc apasic ti c'usi lec chil ti pucuje yo' ti mu xayilbajinic oe. ⁸Tsc'an más chac'oponic Riox yo' xavilic o ti más chascoltaique. Ictaic xa spasel li c'usitic chopole. C'anbeic ti Rioxe ti ac'u xch'ay ta ajolic li c'usitic chopole yo' sjunul o avo'onic chavich'ic ta muq'ue. ⁹Mi oy to chapasic li c'usitic chopole, at avo'onic, oq'uitao abaic. Yech no'ox ti chatse'inique, ti xamuyubajique. ¹⁰Más lec bic'tajeso abaic ta stojol ti Cajvaltique yo' ti xayaq'uaic o ta ich'el ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jnopbe jba jmultique

¹¹Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me c'usi chopol xavalbe abaic ta apat axoconic. Mi oy c'usi chopol chcalbetic ta spat xocon jchi'il-tique, mi ta jnopbetic smulique, yu'un mu jch'untic ti yaloj ti Rioxe ti tsc'an ta jc'uxubin jbatique. Mi mu jch'untic c'usi yaloj ti Rioxe, co'ol xchi'uc más jna'tic ya'el. ¹²Jun no'ox ti much'u iyal li mantaletique, ti chal bu chibatic jujuntale, ja' ti Rioxe. Xu' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osil, xu' chistic'otic ta c'oc' ta sbatel osil noxtoc. Li vo'ote mu Rioxicot ti chaval ti oy smul lachi'ile.

Ja' li' yaloj ti mu jna'tic mi cuxulotic ti oc'obe

¹³A'yic me, vo'oxuc ti ja' yech chavalique: “Tana, o mi oc'ob, chibatoticotic ta equelajel. Chijalijoticotic jabiluc yo' jpasticotic o canale”, xachiic. ¹⁴Pero mu xana'ic mi cuxul chasacubic. Li vo'otique co'olotic xchi'uc lumal toc ti j'ech'elbe no'ox ch-ech'e, yu'un mu jna'tic c'usi ora chichamotic. ¹⁵Ja' tsc'an ti yech chavalic chac li'i: “Mi sc'an Riox cuxuloticotique, chibatoticotic”, chianic. ¹⁶Ti x'elan chaval ta atuquic

no'ox ti bu chabatique, yu'un mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Chopol ti x'elan mu xavich'ic ta muq'ue. ¹⁷Mi jna'ojtic xa c'usi leque, mi mu jpastique, ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti chba yich'ic castico li jc'ulejetique mi chopol li c'usitic tspasique

5 Ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic sa'el li c'usitic chtun yu'unic li' ta sba balamile, mu c'u stu ti x'elan tsnopique. Ta onox xba yich'ic castico. ²Scotol li c'usi oy xa yu'unique mu c'usi bal o chil ti Rioxe. Ja' yech chil chac c'u cha'al li c'usi c'o' chquiltique. Scotol li sc'u' spoq'uique ja' yech chil ti Rioxe chac c'u cha'al ti lajem ta vach chon chquiltique. ³Mu c'usi bal o ti ep staq'uinique. Scoj no'ox sc'ulejalic ti chba yich'ic o castico ti c'alal x'aj li balamile. ⁴Ti Cajvalt'ic sq'uelojotic jcotoltique, yiloj ti mu ts'acluc istoj yaj'abtelic li jc'ulejetique. Ya'yoj ti muc x'ac'batic ti c'alal ay xcha'c'anbeique. ⁵Yu'un ja' no'ox tsc'an chc'ulejajic li stuquique. Ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique. Co'olic chac c'u cha'al li vacaxe ti ve'el no'ox tspase. Ti c'alal xjup'e, chich' milel. Ja' no'ox yech li jc'ulejetique ti ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique, ti c'alal xchamique, ch-ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. ⁶Yech no'ox tsnopbeic smul ti much'utic ch'abal smulique, chaq'uaic ta milel. Ti much'utic chmilatique mu spoj sbaic, mu c'usi chalic.

Ja' li' yaloj ti junuc co'ontic jmalatic c'usi ora chtal ti Cajvalt'ic Jesuse

⁷Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, cuchuc avu'unic li c'usitic chaxcha'leic li jc'ulejetique yu'un chtal onox yic'otic ti Cajvalt'ic Jesuse. Co'ol xchi'uc ti much'u ch-abteje, spatoy yo'on chloc' li c'usitic sts'unoje. Ti c'alal xloc' li vo'tique, chlic stsob. ⁸Ja' no'ox yech

pato me avo'onic ti chtal ti Cajvaltic Jesucristoe. Mu me xavicta abaic ta smael yu'un po'ot xa xtal.

⁹Mu me xasa'be aba amulic yo' ch'abal o amulic xul staoxuc ti Jmeltsane-jc'ope, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. Yu'un po'ot xa xtal. ¹⁰Mu me xch'ay xava'ic ti icuch yu'unic ilbajinel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Yechicoxuc me uc. ¹¹Li vo'otique jna'ohtic ti jun xa yo'onic ti much'utic icuch yu'unic ti ilbajinele. Ava'yojbeic sc'oplal ti Jove ti icuch yu'une, i'ac'bat más bentisyon ta ts'acal. Ja' chquiltic o ti jc'uxubinvanej ti Rioxe, yu'un ix'uxubin ti Jove.

¹²Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' tsots sc'oplal ti yechuc me li c'usi chcaltique. Mu me c'usi xava'anic ta rextico, mi ja'uc vinajel, mi ja'uc bamil. "Lojriox", mu me xachiic. Mu me xanopbe abaic c'op yo' mu xata o amulic ta stojol ti Rioxe.

¹³Mi chavat avo'onique, c'oponic Riox. Mi jun avo'onique, q'uevujintaic ti Rioxe. ¹⁴Mi oy much'u ipe, ac'u stac ta iq'uel li jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe. Li jchanubtasvanejetique ac'u sjaxbeic jset'uc aceite ta scuenta

ti Cajvaltic Jesuse, ac'u sc'oponbeic Riox. ¹⁵Ti much'u tsc'opon Rioxe, mi xch'unoj ti chet'es chamel ti Cajvaltic Jesuse, ta x'ech' li chamele. Mi staoj to'ox smul ti much'u i'ech' xchamele, ta x'ac'bat pertonal noxtoc. ¹⁶Albo abaic, c'anbo abaic pertonal mi oy c'usi chopol avalojbe abaique, mi oy c'usi chopol apasojbe abaique, yo' x'ech' o lachamelique. Mi ch'abal xa jmultique, chich' ta muc' c'usi chcalbetic ti Rioxe, yech'o un spas cu'untic li c'usi volcol ta pasele. ¹⁷Ti Elias yaj'alc'op Rioxe ti co'ol crixchanootic jchi'uctique, sjunul yo'on isc'opon Riox ti ac'u pajuc li vo'e, yech'o ti ipaj oxib jabil xchi'uc o'lole. ¹⁸Ts'acal to isc'opon Riox noxtoc, isc'an tal li vo'e, ital. Lic ch'iuc scotol ti c'usitic ists'unique.

¹⁹⁻²⁰Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy much'u iyicta sba ta xch'unele, mi vo'ot chba avalbe noxtoc li sc'op Rioxe ti ta xch'un noxtoque, na'o me ti vo'ot ta acuenta ti chicta spasel li c'usitic chopole, yech'o un mu xa bu choch ta c'oc' ta sbatel osil. Yu'un ch-aq'ue ta pertonal yu'un ti Rioxe ac'u mi oy ep smul.

LI'I JA' PRIMERO SVUN PEDRO TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1¹⁻² Vo'on Pedron, yaj'apoxolon ti Jesucristoe yu'un c'hal a'yuc ti c'usitic yaloje. Chajc'oponic tal ta vun, vo'oxuc ti butic estadoal nacaloxuque, ti nacaloxuc ta Pontoe, ta Galaciae, ta Capadociae, ta Asiae, ta Bitinia. Yu'un co'ol xchi'uc j'ech'elbeoxuc ya'el, ja' ti st'ujoxuc onox ti Jtotic Riox ta vinajele ti chba achi'inique. Vo'ne onox snopoj, yech'o ti islecubtas xa avo'onic ti Ch'ul Espíritue yo' xapasic o c'usi lec chil ti Rioxe. Ch'abal xa amulic yu'un ach'unic xa ti ja' istoj o amulic ti iloc' xch'ich'el ta cruz ti Jesucristoe. Ac'u yac'boxuc crasia ti Rioxe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti chtal onox yic'otic ti Cajvaltíc Jesuse

³ Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Yajval ti Cajvaltíc Jesucristoe, ja' ti Stote, ti sc'anojotic tajmeque, yech'o ti lislecubtasbotic co'ontique. Yech'o un jpatoj xa co'ontic ti chac' j'cuxlejaltic ta sbatel osile, ja' ti icha'cuxesat loq'uel ta smuque-nal ti Jesucristoe. ⁴ Lavi xch'amalotic xae, yalojbotic onox ti chicuxiotic ta sbatel osil jchi'uctic ta vinajele. Ti cuxlejale mu sna' xlaj, mu sna' soc, lec o. ⁵ Vo'otic ti jch'unojtic li sc'op Rioxe, chixchabitic ti c'u cha'al xtal yic'otic oe. Xch-abiojotic ta syu'el ti Rioxe, yech'o un jmoj sc'oplal ti chtal yic'otique. Ja'to chtal yic'otic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile.

⁶ Yu'un ana'ojic ti chtal yic'otique, yech'o ti jun avo'onique ac'u mi oy bu xataic palta mi yech tsc'an ti Rioxe. Pero mu jaluc ti abol jbatique yu'un mu jaluc cuxulotic li' ta sba balamile. ⁷ Ti mi ijtatic paltae, chtun. Ja' chvinaj o mi sjunul co'ontic jch'unojtic li sc'op Rioxe.

Co'ol xchi'uc oro c'alal xich' tiq'uel ta c'oq'ue, ja' chvinaj o mi ja' oro. Li oroe leclec sba tajmec pero sna' xlaj. Li sc'op Riox jch'unojtique mu sna' xlaj ta sbatel osil. Mi icuch cu'untic c'alal jtatic paltae, jun yo'on c'alal xtal yic'otic ti Jesucristoe. Lec chiyilotic, chiyac'otic ta ich'el ta muc'.

⁸ Ac'u mi mu to chavilic ti Jesucristoe, pero ac'anojic xa. Ac'u mi mu xavilic lavie, pero ach'unojic xa ti ja' istoj amulique. Yech'o ti jun avo'onic tajmeque, mu xa c'u yech o avo'onic. ⁹ Yu'un ana'ojic xa ti ja' chacuxiic o ta sbatel osile.

¹⁰⁻¹¹ Ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee iyalic onox ti ta sta yora ti ta stac tal Jtojmutil ti Rioxe, yu'un ja' yech i'albatic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cristoe. Ti c'alal i'albatique, sjunul yo'onic isjac'beic ti Rioxe ti c'usi ora chtale, ti c'uxi chojtiquinique. Ti c'alal iyalic ti c'u x'elan chul yac' svocol ta scoj jmultic ti Cristoe, ti chich' ich'el ta muc' ta ts'acale, na'tic to'ox jaylajuneb jabil sc'an xtal li' ta sba balamil ti Cristoe. ¹² Ti c'alal isjaq'uique, i'albatic yu'un ti Rioxe ti mu xa bu chilique, ti vo'otic xa chquiltique. Ti much'utic layalbe ava'iic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe yo' xu' xba jchi'intic o ti Rioxe, yu'un p'i-jubtasbilibic yu'un ti Ch'ul Espíritu que ti tacbil tal ta vinajele. Ti anjeletic ta vinajele tsc'an cha'ibeic smelol c'u yu'un ti ay yac' svocol li' ta sba balamil ti Cristoe pero mu xa'iic, ja' ti ch'abal smulique.

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an Riox ti ch'abal jmultic chac c'u cha'al ti stuque

¹³ Lavi laxc'luxubinic xa ti Rioxe, ja' tsc'an chanopic lec li c'usitic chapasique. J'ech'el xach'unic ti ta slequil no'ox yo'on chac' cuxlanic ta sbatel osil ti c'alal xcha'sut tal ti Jesucristoe. ¹⁴ Lavi xch'amaloxuc xa ti Rioxe, ch'unic ti c'usitic chayalbeique. Mu me ja'uc xa-

pasic li c'usitic chal avo'onique chac c'u cha'al apasulanic ti vo'nee ti c'alal mu to'ox chava'iic li sc'op Rioxe. ¹⁵ Ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic chavalique, yu'un ch'abal smul ti Rioxe ti layiq'uique. Naca lec li c'usitic tspase xchi'uc li c'usitic chale. Mu c'usi chopol tsnop. ¹⁶ Ti Rioxe ja' yech yalaj chac li'i: "Mu me xasa' amulic chac c'u cha'al mu jna' sa'el jmul li vo'one", xi ts'ibabil.

¹⁷ Lavi "Tot" xavutic xa ti Rioxe ti muc bu ts'tuj crixchanoetique, ti c'u x'elan chi'ech'otic li' ta sba balamile ja' no'ox yech chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osile, ich'ic ta muc' ti c'u sjalil cuxuloxuque. Yu'un co'ol xchi'uc j'ech'el-beotic ya'el. ¹⁸ Ti Rioxe lasloq'uesic xa ti c'u to'ox x'elan xch'unojic ti vo'ne moletique yu'un mu c'u stu ti x'elan laxchanubtasic comele. Li vo'oxuque ana'o-jic ti c'usi lastojic o ti Rioxe. Ma'uc lastojic o ti c'usi sna' xlaje chac c'u cha'al li oroe li platae. ¹⁹ Ja' lastojic o ti xch'ich'el ti Cristoe. Yu'un ja' iyac' sba ta milel chac c'u cha'al imile ta smoton Riox ti ch'iom tot chijetic ti vo'nee. Ti ch'iom tot chijetic imileic ti vo'nee naca lequic, muc bu ipic. Ja' seña ti Cristoe ti ch'abal smule, ti lec yo'one. ²⁰ Yu'un ti ay yac' sba ta milel ta scoj jmultic jcotoltic ti Cristoe, yu'un onox yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vina-jel balamile. Pero muc xtal ta ora. Ja'to ital lavi po'ot xa xlaj li balamile. Vo'otic ta jmultic ti i'aye yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. ²¹ Ti Rioxe ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Xch'amale, ts'acal to iyic' muyel ta vinajel. Ti ixcha'cuxes Xch'amal ti Rioxe, ti iyic' muyel ta vina-jele, ja' jpatoj o co'ontic ti chixcha'cuxesotic uque, ti chiyic'otic muyel ta vinajel uque.

²² Lavi ach'unojic xa li sc'op Rioxe ti yu'un onox yech ti c'usi yaloje, islecubtas xa avo'onic ti Ch'ul Espiritue yo'

sjunul o avo'onic xac'anic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Ja' yech tsc'an chac'an abaic, ti mu yechuc no'ox chanopic ti ac'anoj abaique. ²³ Ma'uc ilecub o avo'onic ti c'usi chal li crixchanoetique. Ja' ilecub o avo'onic li sc'op Rioxe ti mu sna' xlaj ta sbatel osile. ²⁴ Li sc'op Rioxe ja' yech chal chac li'i:

Li vo'otique co'olotic xchi'uc ts'i'lel ti ora chtaquije.

Yech no'ox ti ta j'e'antic ich'el ta muq'ue. Jliquel no'ox ti lec chi'ilatotique.

Co'ol xchi'uc nich ts'i'lel ti leclec sba chquiltique pero ora chlilij.

²⁵ Yan li sc'op Rioxe mu sna' xlaj ta sbatel osil,

xi ts'ibabil. Ja' ti c'usi ava'iic xae ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Xch'amal Rioxe.

2 Lavi xch'amaloxuc xa ti Rioxe, ictaic spasel li c'usitic chopole. Mu xa me xalo'lovanic, mu xa me xanopic c'op, mu xa me xac'ac'al-o'onta abaic, mu xa me c'usi chopol xavalbe abaic ta apat axoconic. ²⁻³ Yu'un ana'o-jic xa ti xc'uxubinojoxuc ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o un c'anic me sjil c'ac'al li sc'ope chac c'u cha'al tsc'an xchu' li unene. Yu'un yech c'usi chal li sc'op Rioxe. Mi yech chac'anulanique, chapasic c'usi lec, mu xa xapasic c'usi chopol. Chacuxiic ta sbatel osil.

**Ja' li' yalaj ti liyic'otic ti
Cajvaltic Jesuse yo' jch'untic o
c'usi chiyalbotic ti Rioxe**

⁴ Ti layiq'uique xa ti Cajvaltic Jesucristoe, yu'un ja' tsc'an ti chach'unic li c'usi chyalbeic ti Rioxe. Co'ol xchi'uc ti much'u chean tal ton ti chtun yu'un li alvanile. Li alvanile ja' ba'yi ta xchotan ta chiquin na li ton bu leque. Ts'acal to tspac' ech'el li yane yo' xva'i o li nae. Ja' yech yolel tspac'be stanal sna ya'el ti Rioxe. Ti ton ba'yi ixchotan ta chiquin na ya'ele, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u

mi p'ajbil ti c'alal i'ay ta sba balamile, pero ja' onox st'ujoj ti Rioxe. Ja' más tsots yabtel iyich', ja' chac' j'cuxlejaltic ta sbatel osil. ⁵Li yan tone ti ts'acal xa i'oche, ja' vo'otic ya'el ti iquich'tic ta muc' ti Cajvalt'ic Jesucristoe. Ti liyic'otic ti Rioxe, ja' tsc'an ti ta jch'untic ti c'usi chiyalbotique chac c'u cha'al ti paleetic ti ta más vo'nee ti ja' no'ox ixch'unic c'usi iyal ti Rioxe. Ja'uc me yech jch'untic ti c'usi chiyalbotic ti Rioxe yo' lec xiyilotic oe, yu'un ja' chiscoltaotic ti Cajvalt'ic Jesucristoe. ⁶Li sc'op Rioxe ja' yech chal chac li'i:

Li much'u jt'ujoje li' chul ta Jerusalene. Más tsots yabtel cac'ojbe.

Ti much'utic chich'ic ta muc' li much'u jt'ujoje

mu x'aq'ueic ta q'uexlal yu'un mu lo'loeluc xch'unojic,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. ⁷Vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Cajvalt'ic Jesucristoe, jna'ojtic xa ti tsots yabtele. Yan ti much'utic mu to chich'ic ta muq'ue, mu sna'ic mi tsots yabtel. Yu'un onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox:

Co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae.

Li yaj'alvaniltaque isp'ajic.

Pero ja' onox i'och ta chiquin na.

Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje,

pero chich' onox tsots yabtel,

xi ts'ibabil. ⁸Ts'ibabil noxtoc:

Ti much'utic mu xich' ta muc' li much'u jt'ujoje,

co'ol xchi'uc li much'u tsp'osi yoque, patal chc'ot ta ba ton,

xi ts'ibabil. Ja' tsp'osi o yoquic ya'el ti mu xch'unic ti c'usi yaloj ti Rioxe. Ti much'utic mu xch'unique chba onox yich'ic castico ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti xch'amalotic xa ti Rioxe

⁹Yan li vo'otique ti list'ujotic ti Rioxe, co'ol slecubtasoj co'ontic. Ti much'u

scuentainoj scotol li crixchanoetique ja' chitunotic yu'un chac c'u cha'al itunic ti paleetique. Ja' chispasotic ta mantal yu'un xch'amalotic xa. Lavi list'ujotique, ja' yo' xcaltic o a'yuc ti toj lec c'usi ispase, ja' ti lisloq'uesotic ta ic' osil ya'el ta scoj li mulile. Ta sac osilotic xa ya'el yu'un iquictatic xa spasel li c'usitic chopole. ¹⁰Ti ta más vo'nee jtucticotic to'ox scuentainojoticotic ti Rioxe, vo'oticotic li j'israeloticotic; lavie scuentainojotic xa jcotoltic. Ti ta más vo'nee jtucticotic to'ox xc'uxubinojoticotic ti Rioxe; lavie xc'uxubinojotic xa jcotoltic.

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an chcac'tic iluc ti ta jch'untic c'usi lec chil ti Rioxe

¹¹Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, oy c'usi chacalbeic. Li vo'otique ma'uc xa jlumaltic li'toe. Ja' xa jlumaltic li vinajele. Co'ol xchi'uc j'ech'elbeotic ya'el, yech'o un mu xa me ya'uc jpastic li c'usitic chal co'ontique. Ti mi ja' to yech ta jpasulantique, mu spas cu'untic li c'usitic leque. ¹²Lec me xavilic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Mi oy much'u chal ti chopol c'usi chapasique, pero mi lec onox c'usi chapasique, chlic yilic. Ti c'alal x'iq'ueic yu'un ti Rioxe, chlic yich'ic ta muc' uc.

¹³Ch'unbeic me smantal ti much'utic tsots yabtelique yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvalt'ic Jesuse. Ch'unbeic me smantal ti much'u más tsots yabtele. ¹⁴Ch'unbeic me smantal li coviernoetic uque yu'un ja' itiq'ueic ta abtel yu'un ti much'u más tsots yabtele. Ja' yabtel i'ac'batic ti chac'beic castico ti much'utic chopol c'usi tspasique, ti tsvinajesbeic sc'oplal ti much'utic lec c'usi tspasique. ¹⁵Ti Rioxe ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic chapasique yo' mu c'u xalic o ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe, ti chopol c'usi chalique.

¹⁶Li vo'oxuque ja' tsc'an ti ja' yechoxuc chac c'u cha'al li xocol crixchanoë. Pero mu'nuc ja' chavalic ti xocoloxuque yo' xapasic o li c'usitic chopole. Ti xocoloxuque, ja' yo' xapasic o c'usi lec chil ti Rioxe. ¹⁷Ich'ic ta muc' scotol crixchanoëtic, c'anic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ich'ic ta muc' ti Rioxe, ich'ic ta muc' noxtoc li much'u más tsots yabtele.

¹⁸Ti much'utic mozoiloxuque ch'unbeic me smantal lavajvalique. Ich'ic ta muc'. Mu me ja'uc no'ox xavich'ic o ta muc' mi lec yo'one, mi chaxc'uxubinique. Ac'u mi toj pucuj, ich'ic ta muc'.

¹⁹Mi yech no'ox chavich'ic utel majele, lec ac'oplalic yu'un ti Rioxe ti mi icuch avu'unic yu'un ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. ²⁰Mi ta scoj amulic ti chavich'ic o utel majele, ac'u mi sts'ic avu'unic, pero mu c'usi bal o chil ti Rioxe. Yan mi lec c'usi chapasique, mi yech no'ox chavich'ic utel majele, mi icuch avu'unique, lec ac'oplalic yu'un ti Rioxe. ²¹Ti layiq'uaic xa ti Rioxe, ja' tsc'an ti chcuch avu'unic ilbajinel chac c'u cha'al icuch yu'un ilbajinel ta scoj jmultic ti Cristoe.

²²Ti Cristoe mu c'usi chopol ispas. Muc bu isnop c'op. ²³Ti c'alal ilabanate, muc spac. Ti c'alal i'lbajinat tajmec yu'un ti crixchanoëtic, muc bu iyal ti ta spaque. Ja' no'ox iyalbe ya'i ti Rioxe yu'un stuc no'ox lec c'usi tspas ti Rioxe.

²⁴Ti castico sc'oplal ox chquich'tique, ja' iyich' ti c'alal imile ta cruze yo' j'ech'el xcom o cu'untic li c'usitic chopole, yo' jpastic o c'usitic lec chil ti Rioxe. Vo'otic ta jmultic ti iyich' arsiale, ti i'lbajinate, ti imilate, yo' ti liloc'otic o ta mulile. ²⁵Ti vo'nee co'oloxuc to'ox c'u cha'al jch'ayel chij ya'el. Lavie tal xa ataic ya'el li Cajchabivanejtique, ja' ti Jesucristoe. Ja' xa chaxchabiic yo' xacuxiic o ta sbatel osil uque.

**Ja' li' yaloj c'u x'elan tsc'an
chc'uxubin sbaic ti
much'utic nupul ts'acalique**

3 Ja' no'ox yechoxuc uc, antsetic, ch'unbeic me smantal lamalalique. Mi oy mu to ta xch'unic sc'op Riox lamalalique, ti c'alal chilic ti lec li c'usitic chapasique, chlic xch'unic uc. Mu persauc xavalbeic ti ac'u xch'unique. ²Yu'un chilic ti naca lec li c'usitic chapasique, ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. ³Mu me ja'uc no'ox ti chat-s'acubtas abaique yo' lec xayilic o lamalalique. Mu me ja'uc no'ox ti lec chapech' ajolique, ti naca oro anats'ique xchi'uc yixtalal ac'obique, ti lec tajmec ac'u'ique amochebique. ⁴Ja' tsc'an ti lec avo'onique yu'un ja' scuenta sbatel osil. Mi lec avo'onique, mi mu xatoy abaique, ja' lec chil ti Rioxe. Co'ol xchi'uc bu xavilic nats'il ti leclec sbae, ja' yech chayilic ti Rioxe mi lec avo'onique, mi mu xana' xacapique. ⁵Ti antsetic ti ta más vo'nee ti ja' yich'ojic ta muc' ti Rioxe, mu sna' xcapiic, ixch'unbeic smantal ti smalalique. Lec i'ileic yu'un ti Rioxe. ⁶Ja' chac c'u cha'al ti Sarae ti ixch'unbe smantal ti Abraame. Ti Sarae sna'oj ti ja' tspas mantal ta yut sna ti smalale. Ja' no'ox yechoxuc uc, mi chapasic li c'usitic leque, mi mu xavicta o abaic ti chasib-tasatic yu'un lamalalique, lec chayilic ti Rioxe chac c'u cha'al lec i'ile yu'un Riox ti Sarae.

⁷Ja' no'ox yech uc, viniquetic, c'uxubinic me lavajnilique yu'un mu xco'olaj yipic chac c'u cha'al li vo'otique. Pero mu me ja'uc no'ox xac'uxubinic o ti ch'abal yipe. Tsc'an ti chac'uxubinique yu'un co'ol xc'uxubinojoxuc ti Rioxe, co'ol chacuxiic ta sbatel osil. Mi yech chapasique, chataic ti c'usitic chac'anbeic ti Rioxe.

**Ja' li' yaløj ti lec mi oy bu
ta jtatic o ilbajinel ti naca
lec li c'usitic ta jpastique**

⁸Slajeb xa me chacalbeic ti co'oluc me ajolic acotolique. Co'olco'ol me xacolta abaic. Co'olco'ol me xac'an abaic yu'un jun no'ox latotique, ja' ti Rioxe. C'uxubino me abaic, mu me xatoy abaic. ⁹Mi oy c'usi chopol chaspasbe lachi'il ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me xapaquic. Mi oy c'usi chopol choyalbeique, mu me c'usi xavalbeic. Ja' no'ox c'oponbeic Riox, c'anbeic bentsiyon ta stojol yu'un ana'ojic ti yic'ojoxuc xa ti Rioxe ti chavich'ic o bentsiyon ti naca lec li c'usitic chapasique. ¹⁰Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Ti much'utic tsc'an ti jun yo'onic ch-ech'ic li' ta sba balamile,
mu me chopoluc xc'opojic, mu me snopic c'op.

¹¹Ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ja' ac'u spasic li c'usitic leque. Ja' ac'u sc'anic ti lec xil sbaic xchi'uc li xchi'ilique.

Mu me sliquesic c'op.

¹²Ti Cajvaltique ta xchabi ta xac'be bentsiyon ti much'utic lec yo'onique. Chich'be ta muc' c'usi chalic ti c'alal chc'oponone.

Yan ti much'utic chopol c'usitic tspasique, chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe,
xi ts'ibabil.

¹³Muc much'u xu' chaxch'ayboxuc ta avo'onic spasel li c'usitic leque mi ja' ta avo'onic spasele. ¹⁴Pero mi oy bu ataic o ilbajinel ti naca xa lec li c'usitic chapasique, junuc no'ox avo'onic yu'un chataic o bentsiyon. Mu me xaxi'ic o, mu me xavicta o abaic. ¹⁵Ja' no'ox ich'ic ta muc' ti Cajvaltique, albeic ya'i. P'i-janic no'ox me scotol c'ac'al, lec me xat-ac'beic ti much'utic lec xa chasjac'beic yilel ti c'usi ach'unojique, ti yo'onicuc

sa' amulique. Ich'ic ta muc', mu me ta c'ac'alc'opuc xatac'avic. ¹⁶Mi ana'ojic ti naca lec li c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic chavalique, mu xaxi'ic ti c'alal chasa'be amulique. Ja' chq'uexav stuquic, ja' ti avich'ojic xa ta muc' ti Cristoe.

¹⁷Mi yech tsc'an Riox ti cha'ilbajinatic o ti naca xa lec li c'usitic chapasique, lec. Yan mi cha'ilbajinatic ta scoj ti chopol c'usi chapasique, yech no'ox chavac' avocolic, mu c'u stu. ¹⁸Ti Cristo uque iy-ac' svocol pero ch'abal smul. Vo'otic ta jmultic ti imilee. J'ech'el no'ox ti icham ta scoj jmultic ta jcotoltique. Lavie lec xa chiyilotic ti Rioxe ti x'elan ispase. Icham yu'un oy spat xocon. Ti c'alal isut tal ti xch'uulele, icha'cuxi. ¹⁹⁻²⁰Ti c'alal ichame, ti xch'uulele ay sc'oponbe xch'ulel ta c'otebal ti much'utic muc xch'unic ti ta más vo'nee. Ja' ti much'utic muc xictaic spasel c'usitic chopol ti c'alal yolel tspas barco ti Noee. Vax-acvo' no'ox ti muc xlajic ta nojele. Yu'un c'ajom no'ox yech yepal ixch'unic ti chcoltaatic yu'un ti Rioxe, yech'o ti i'ochic ta barcoe. Mu co'oluc ilajic xchi'uc ti yan crixchanoetique. ²¹Ja' no'ox yech ti chquich'tic vo' lavie, ja' seña ti jch'unojtic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil ti icham icha'cuxi ti Jesucristoe. Ma'uc yo' xloc' o quic'ubaltique. Yu'un chcalbetic ti Rioxe ti quictaajtic xa spasel li c'usitic chopole. ²²Ti Cristoe tey xa ta vinajel ta sbats'ic'ob ti Rioxe. Ja' xa scuentainoj anjeletic xchi'uc pucujetic.

**Ja' li' yaløj ti ja' ac'u jpastic ti c'usi
yac'oj jpastic jujuntal ti Rioxe**

4 Ti Cristoe iyich' tajmec ilbajinel pero icuch yu'un. Ja' no'ox yech tsc'an chcuch cu'untic ilbajinel uc lavi quich'ojtic ta muc' ti Cristoe. Mi icuch cu'untic ilbajinel lavi quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, mu xa jsa' jmultic. ²Ja' xa no'ox ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Rioxe ti

c'u sjalil li' cuxulotic ta sba balamile. Mu xa jpastic ti c'usitic chal co'on-tique. ³Ti vo'nee ja' to'ox yech apasic chac c'u cha'al tspasic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox apasic li c'usitic chopole, ti c'usitic iyal avo'onique. Layacubic, c'usuc no'ox apasic ti c'alal layacubique. Avich'ic ta muc' santoetic ti yalaj Riox ti mu xu' xquich'tic ta muq'ue. ⁴Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe mu sna'ic c'u yu'un ti mu xa xac'an xachi'inic ta spasel ti c'usitic chal yo'onique, yech'o ti chaslabanique. ⁵Pero na'ic me ti ja' ch-ac'batic castico yu'un ti Cajvaltic Jesus ti much'utic chaslabanique. Ti Cajvaltique ta onox xalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique, ac'u mi cuxajtic to, ac'u mi chamemic xa. ⁶Yech'o ti i'albatic onox ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti chamemic xae ti ja' no'ox chac' cuxlicotic ta sbatel osil ti Cajvaltique. Ac'u mi ichamic, pero ti xch'ulelique cuxul ta sbatel osil chac c'u cha'al cuxul ti Rioxe.

⁷Scotol li c'usitic li' ta sba balamile po'ot xa xlaj. Yech'o ti tsc'an chanopic lec li c'usitic chapasique. Mu me xch'ay xava'iic ti po'ot xa xlaje, c'oponic me ti Rioxe. ⁸Ja' me tsots sc'oplal ti co'ol-co'ol chac'an abaique. Mi jc'anojtic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu xac' o sc'ac'al co'ontic mi oy c'usi chopol ispasique. ⁹Mi oy chc'ot svula'anote, xavotes me, xavac'be me sve'el. Mu me c'usi chopol xavalbe ta spat xocon. ¹⁰Ti c'usi yac'oj jpastic jujuntal ti Rioxe, ja' yo' co'olco'ol jcolta o jbatique. Yech'o un ja' ac'u jpastic yo' lec xitunotic o yu'une. ¹¹Mi ja' ac'bilotic o ti ta jchanubtastic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ac'u jchanubtastic. Mi ja' ac'bilotic o ti ta jcoltatic li jchi'iltactique, ac'u jcoltatic. Ac'u jch'untic ti chiscoltaotic ti Rioxe yo' xicoltavanotic o uque. Ti c'usitic ta jpas-

tique ja'uc me yo' x'ich'e o ta muc' ti Rioxe. Ja' chiscoltaotic ti Jesucristoe yo' spas o cu'untique. Ti Rioxe chquich'tic onox ta muc' ta sbatel osil. Ja' tspas mantal ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

**Ja' li' yalaj ti junuc me co'ontic
mi ja' ijtatic o ilbajinel ti
quich'ojtic ta muc' ti Cristoe**

¹²Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xaxi'ic o ti xyaquet chavich'ic ilbajinel tajmeque. Mu me xanopic ti mu c'u stu li ilbajinele. Li ilbajinele ja' chvinaj o mi yech ti ach'unojic li sc'op Rioxe. ¹³Junuc me avo'onic yu'un ja' yech iyich' ilbajinel ti Cristo uque. Mi icuch avu'unic lavie, jun avo'onic tajmec ti c'alal xcha'sut tal xchi'uc slequilal syu'elal ti Cristoe. ¹⁴Mi chopol c'usi cha'albatic o ti avich'ojic ta muc' ti Cristoe, lec. Ja' chvinaj o ti xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. Ti much'utic chopol c'usi chyalbeique, ja' chopol c'usi chalbeic ti Ch'ul Espiritue. Yan li vo'oxuque avich'ojic ta muc'. ¹⁵Ti cha'ilbajinatique, mu me ta scojuc amilvanejic avelec'alic. Mu me ta scojuc ti atic' abaic ta c'op ti bu ma'uc acuentaique. ¹⁶Mi ja' chataic o ilbajinel ti avich'ojic ta muc' ti Cristoe, mu me xaq'uexavic. Jamal xavalic ti avich'ojic ta muq'ue yo' x'ich'e o ta muc' avu'unic ti Rioxe.

¹⁷Yu'un ista xa yora chistsitsotic ya'el ti Rioxe yo' jch'untic o ti c'usi chiyalbotique. Li vo'otique xch'amalotic xa pero chistsitsotic to. Buuc xa onox ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe, jmás to tsots chich'ic castico ta sbatel osil!

¹⁸Vo'otic ti lec xa li co'ontique, ta tsitsel to onox chicuxiotic ta sbatel osil.

¿Mi'n la ja' xa chcuxiic ya'el ta sbatel osil ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe ti naca chopol li c'usitic tspasique?

¹⁹Yech'o un mi yech tsc'an Riox ti chi'ilbajinatotique, mu me xquicta o jbatit. Ja' ac'u jpastic li c'usitic leque. Ac'u jpat co'ontic ti xch-abiojotic ti Rioxe ti ja' lispasotique, yu'un yech onox yaloj.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan tsc'an tspas li jchanubtasvanejetique

5 Vo'oxuc ti yajchanubtasvanejoxuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, chajp'ijubtasic yu'un co'ol chitunotic yu'un ti Rioxe. Li vo'one iquil ti c'u x'elan abol sba ti Cristoe, pero co'ol chba jchi'intic ta vinajel ti c'alal xcha'sut tale. ²Ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, chabiic me chac c'u cha'al ta xchabibe xchij yajval li jchabichije. Mu me ta sujeluc xachabiic. Ta slequiloc me avo'onic xachanubtasic. Mu me xanopic ti ja' chac'ulejajic oe. ³Mu me mantaluc no'ox chapasic. Vo'oxuc ba'yi chavac'beic yil c'usi tsc'an Riox li much'utic chachanubtasique yo' xchanic o uque. ⁴Mi yech chapasique, chavich' amotonic ti mu sna' x'aj ta sbatel osile ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltique, ja' ti much'u sq'uelojotic jcotoltique.

⁵Ja' no'ox yechoxuc uc, cremotic, ch'unic me c'usi chayalbeic lavajchanubtasvanejique. Acotolic ti ach'unojic li sc'op Rioxe, ja' tsc'an ti co'olco'ol xach'unbe abaic ti c'usi chavalique. Mu me xatoy abaic. Yu'un ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: Ti much'utic ta stoy sbaique chopol chileic yu'un ti Rioxe.

Yan ti much'utic mu sna' stoy sbaique, lec ch-ileic yu'un ti Rioxe, ta xcoltaatic, xi ts'ibabil. ⁶Yech'o un ja' tsc'an ti mu xatoy abaic ta stojol ti Rioxe ti tsots

syu'ele. Mi mu xatoy abaique, ta sta yora ti chayaq'uic ta ich'el ta muq'ue. ⁷Mi oy c'usi chlo'ilaj o avo'onique, albeic ti Rioxe yu'un ja' sq'uelojoxuc.

⁸P'ijanic me yo' mu xcuch o yu'un lacrontaique, ja' ti pucuje, yu'un co'ol xchi'uc león ti x'avet tsa' sve'ele. ⁹Yo' ti mu xcuch o yu'une, j'ech'el me xach'unic ti ja' chascoltaic ti Rioxe. Ti mi avicta abaique, ja' onox icuch yu'un ti pucuje. Na'ic me ti mu atuquicuc no'ox ti abol abaique. Ja' yech abol sbaic scotol ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti buticuc jteclumal nacajtique. ¹⁰Jliquel no'ox li ilbajinele. Mi icuch avu'unique, más ta stsatsubtas avo'onic ti Rioxe yo' ti mu xavicta o abaique. Ti Riox ti ta slequil yo'on chiscoltaotique, layiq'uic yo' xavich'ic o ta muc' ti Jesucristoe, yo' xba achi'inic o ta sbatel osil ta slequillale. ¹¹Stuc no'ox ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Ja' tspas mantal ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

¹²Li Silvanoe quiloj ti sjunul yo'on tspas ti c'usitic lec chil ti Rioxe. Ja' ist-s'iba tal li jvun li'i. Lacialbeic xa ti ta slequil yo'on chiscoltaotic ti Rioxe. Jna'oj ti chascoltaique ja' ti ach'unic xa li c'usi yaloje. Mu me xavicta abaic.

¹³Chabanicoxuc la xal li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Riox ta Babiloniae ti co'ol st'ujojotic ti Rioxe. Chabanicoxuc la xal uc li Marcose, ja' ti co'ol xchi'uc jch'amal chca'ie. ¹⁴Tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj abaique.

Vo'oxuc ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe, junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN PEDRO TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on Simon Pedron, ta jch'un ti c'usi chiyalbe ti Jesucristoe. Yaj'apoxolon yu'un chcal a'yuc ti c'usi yaloje. Chajc'oponic tal ta vun yu'un co'ol jch'unojtic ti ja' cajvaltic ti Jesucristoe, ti ja' istoj jmultique. Yu'un co'ol xc'uxubinojotic. ²Ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse, ac'u yac'boxuc ep crasia. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti lec xa co'ontic chac c'u cha'al lec yo'on ti Rioxe

³Lavi ijch'untic xa ti lixc'uxubinotic ti Rioxe, ja' ta syu'el ti lec xa li co'on-tique yo' spas o cu'untic li c'usitic leque. Yu'un toj lec yo'on, yech'o ti liyic'otique. ⁴Ja' ic'ot ti c'usi onox yaloje ti toj leque. Ja' ti lec xa co'ontic chac c'u cha'al lec yo'one, yech'o ti mu xa jc'an jpastic li c'usitic chopole. ⁵Yech'o un ja' xa me xapasic li c'usitic leque lavi ach'unojic ti slecubtasoj avo'onique. Ja' me chanic ech'el li c'usi lec chil ti Rioxe. ⁶Ja' me xapajes abaic ta spasel li c'usitic chal avo'on atuquique. Ac'u cuchuc avu'unic ti c'usuc no'ox paltail chataique. Sjunuluc me avo'onic xavich'ic ta muc' ti Rioxe. ⁷Xac'anic me li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Pero mu me stuquicuc no'ox ac'anojic, xac'anic me scotol li crixchanoetique.

⁸Mi ja' yech chapasique, más chana'ic c'u x'elan yo'on ti Cajvaltic Jesucristoe. Lec chatunic yu'un. ⁹Yan ti much'utic ma'uc yech tspasique, co'olic xchi'uc ma'sat, mu xilic osil, o mi co'olic xchi'uc ti much'u mu nomuc xc'ot sate. Yu'un ich'ay xa xa'iic ti i'ac'batric xa per-tonal ti c'usitic chopol ispasic ti vo'nee. ¹⁰Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatric ta

xch'unel li sc'op Rioxe, ja' me xapasic ti c'usi lacalbeique yo' más xana'ic o ti st'ujojoxuc ti Rioxe, ti yic'ojoxuc yo' xacuxiic o ta sbatel osile. Ti mi chach'u-nique, mu xa xasa' amulic. ¹¹Ja' no'ox yech ti Cajvaltic Jesucristoe ti ja' istoj jmultique, sjunul yo'on chayiq'uic ochel yo' bu tspas mantal ta sbatel osile.

¹²Ti c'usi lacalbeique tey chacalulan-beic. Ac'u mi xana'ic xa, ac'u mi chapasic xa ti c'usi yaloj ti Rioxe, pero chacalbeic onox scotol c'ac'al. ¹³Chcal li vo'one más lec ti chacalulanbeic o ti c'u sjalil cuxulone. ¹⁴Ti Cajvaltic Jesucristoe liyalbe xa ti po'ot xa xichame. ¹⁵Yech'o un ta jsuj jba ta sts'ibael ti jayp'el xljaj jts'ibae yo' xaq'uelic o ti c'alal chamemon xae.

Ja' li' yaloj ti "iquilticotic ti oy syu'el ti Cristoe", xi ti Pedroe

¹⁶Ti c'alal ical ava'iic ti oy syu'el ti Cajvaltic Jesucristoe, ti chtal xchi'uc syu'ele, yu'un iquilticotic ti oy syu'ele. Mu lo'loeluc. Mu lo'iluc no'ox ca'yojti-cotic. ¹⁷Yu'un ica'iticotic ti c'alal i'aq'ue ta ich'el ta muc' yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. "Li'i ja' Jch'amal ti jc'anoje. Jun co'on yu'un", xi ti Rioxe. ¹⁸Ica'iti-cotic ti ja' yech ic'opoj tal ta vinajel ti Rioxe, yu'un tey jchi'ucticotic ta jp'ej vits ti Jesuse.

¹⁹Yech'o ti más jna'ticotic ti yech c'usitic ists'ibaic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Más lec q'uelu-lanic, ch'unic, yu'un co'ol xchi'uc lám-para ti tsanal o tsacube. Ja'to c'alal xloc' tal li muc'ta c'anale, ja'to chich' tup'el. Ja' yech ya'el ti c'usi ists'ibaic comel ti yaj'alc'optac Rioxe. Ja'to chljaj stu ti c'alal xtal yic'otic ti Cajvaltic Jesuse. ²⁰Ja' tsots sc'oplal ti mu ya'uc jyules ta joltic jtuetic ti c'u x'elan smelol li sc'op Rioxe. ²¹Yu'un ti much'utic ist-s'ibaic li sc'op Rioxe, muc bu isyules ta

sjol stuquic ti c'usitic ists'ibaique; ip'i-jubtasatic yu'un ti Ch'ul Espiritue.

Ja' li' yaløj ti c'u x'elan tspace ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe

(*Judas 3-13*)

2 Ti jchi'iltactic ta israeal ti ta más vo'nee oy jayvo' lic yalic yilel li sc'op Rioxe. Ja' no'ox yech lavie, oy bu tey achi'uquic ti chlic yalic yilel li sc'op Rioxe. Mucul chalic ti c'usi ta syules ta sjol stuquique. Mu xa xich'ic ta muc' ti Cajvatic Jesuse ti ja' itojbat smulique. Ti much'utic yech tspace ch'ayem yo'onic chul taaticuc yu'un ti casticoe. ²Ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ep chba xchi'inic ta spasel c'usitic chopol ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, ja' tspace li c'usitic chal yo'onique. Ja' ta smulic ti chopol chbat sc'oplal li sc'op Rioxe. ³Ti much'utic islo'loic xae chlic snopic c'u x'elan tslo'lobeic staqu'uinic noxtoc. Vo'ne onox yaløj ti Rioxe ti chba yich'ic castico ti much'utic ja' yech tspace.

⁴Ti anjeletic ti ista smulic ti vo'nee i'aqueic ech'el ta c'otetal yu'un ti Rioxe. Tey chucajtíc o ta ic'al osil ja'to c'alal sta yora ti ch-albatic bu chbatic ta sbatel osil yu'un ti Rioxe. ⁵Ja' no'ox yech ti much'utic naca chopol c'usitic ispace ti ta más vo'nee, i'ac'batic castico yu'un ti Rioxe, yech'o ti ilajic scotolic ta nojele. C'ajom icoltaatic yu'un Riox ti Noee xchi'uc ti vucvo' tey xchi'uc ta barcoe. Stuc no'ox ti Noee ti iyalbe crixchanoetic ti ja' tse'an Riox ti lec c'usitic tspace. ⁶Ja' no'ox yech ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetique ti naca chopol ti c'usitic ispace, i'ac'batic castico yu'un ti Rioxe. Ja' ichic'atic o, ipasic ta tan. Ja' seña icom ti chich'ic onox castico ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. ⁷C'ajom icoltaat yu'un Riox ti Lote yu'un lec ti c'usitic ispace. Ti Lote chopol iya'i tajmec ti

chopol c'usi tspace ti crixchanoetic teyo'e, yu'un qu'uelal sba ti c'usi ispace. ⁸Yu'un stuc no'ox lec c'usitic ispace, yech'o ti chopol iya'i ti c'usi chopol tspace xchi'uc ti c'usi chopol chalic jujun c'ac'al ti crixchanoetique. ⁹Yech'o un ja' chquiltic o ti tscolta xch'amaltac ti Rioxe yo' mu spasic o li c'usitic chopole. Yan ti much'utic chopol c'usitic tspace ta onox x'ac'batic castico ta sbatel osil ti c'alal x'albatic yu'un ti Rioxe.

¹⁰Ti much'utic ja' no'ox tspace li c'usitic chal yo'onique, ti mu xch'unic mantale, más to tsots chich'ic castico. Yu'un stoyoj sbaic, mu xi'ic ti chopol c'usi chalbeic ti anjeletic. ¹¹Yan ti anjeletic ti más oy yipique, ti oy syu'elique, mu chopluc c'usi chalbeic ta stojol ti Rioxe.

¹²Ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe co'ol xchi'uc c'usuc no'ox chanul ya'el li' ta balamile ti mu c'usi sna' snopele, ti ja' no'ox tspace li c'usitic lec cha'i stuquique, ti c'ajom tsmalaic milele. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, mu sna'ic snopel li c'usi leque, c'usuc no'ox yalic. Chopol chalbeic sc'oplal ti c'usi mu sna'ique. ¹³Ja' chich'ic o castico ti ep iyilbajin xchi'ilique. Mu xqu'exavic, ac'u mi ta c'ac'altic tspace li c'usitic chopole. Ti c'alal chapasic qu'ine, tey capal chve'ic uc. Pero chopol ti c'usi tsnopique. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique, ja' ta soc ac'oplalic.

¹⁴Naca no'ox ants ta yo'onic. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chopole. Ja' ta xchan yu'unic ti much'utic mu to sna'ic lec c'usi chal li sc'op Rioxe. Yu'un nopem xa'ic li mulile, yech'o un chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe. ¹⁵Yu'un ch'aybeijemic ya'el, yu'un ja' iyictaic ya'el li lequil bee. Ja' yech tspace chac c'u cha'al ispace ti Balaame, ti screm Beore, ipich' yo'on taqu'in ti ch-ac'bat ti c'alal spase ti

c'usi chopole. ¹⁶Pero muc spas. Ja' ipajesat yu'un ti sme' sburroe. Ac'u mi mu xc'opoj li burroetique, pero ti sburro Balaame ic'opoj chac c'u cha'al crixchano. Ja' ipaj o ti Balaame ti yaj'alc'op Riox ti ta alele.

¹⁷Ti much'utic chalic yilel li sc'op Riox co'ol xchi'uc pozo ti ch'abal ya'lele. Co'ol xchi'uc toc ti buyuc no'ox chbeq'ue ech'el ta iq'ue. Mu c'u bal o ti jpatoj xa co'ontic ti chtal vo'e. Ja' no'ox yech mu c'u bal o ti jpatoj xa co'ontic ti ta jtatic o c'usi lec ti c'usi chaliq. Nopbil xa ti bu chba yich'ic castico ta sbatel osile, ja' yo' bu toj ic' li osile. ¹⁸Lec ya'el li c'usitic chaliq pero mu c'u stu. Chalic ti xu' c'usuc no'ox jpastique. Ja' tse'anic ti ta xcha'pasic c'usi chopol li much'utic ja'to lic yictaic li c'usitic chopol ispasic xchi'uc li xchi'iltaque. ¹⁹Li xchi'ilic ta xch'unel li sc'op Riox ja' yech chalbeic: "Mi chach'unic li c'usi hcalticotique, mu xa much'u chaspasic ta mantal", xutic. Pero li stuquique mu xa'i sbaic ti pasbilito ta mantal yu'un li c'usitic chopole. Ti much'u mu xcom cha'i li c'usi chopole, tiq'uul to ta mulil. ²⁰Ti much'u yictaaj li c'usitic chopole ti iyich' ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti istoj jmultique, mi c'un to ipich' yo'on li c'usitic chopole, mi ispase, más to chopol chlic spas chac c'u cha'al ti vo'nee. ²¹Más lec ti manchuc onox ixch'unic li sc'op Riox; ja' chopol ti ixch'unic xa'oxe, ti ts'acal to lic xcha'pasic li c'usitic chopole, ti iyictaic ti c'usi lec i'albatic yu'un ti Cajvaltic Jesuse. ²²Ja' yech tspasic ya'el chac c'u cha'al oy xcaltique: "Li ts'i'e ta xcha'lo' li xee. Li me'chitome, ac'u mi ja'to laj yich' atintasel, pero ba xcha'bal sba ta ach'el noxtoc", xichiotic.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xla'j li vinajel balamile

3¹⁻²Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, xcha'ech'elal xa jc'oponoxuc ta vun. Ti ba'yi jvune xchi'uc li xcha'liquil ti li' chajts'ibabeique, vo'oxuc ti lec xa avo'onique, chajyulesbe ta ajolic ti c'usitic icalticotic onox ava'lique, vo'ototic li yaj'apoxtoloticotic ti Jesuse. Ja' ti c'usitic yalojic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee xchi'uc ti c'usi iyal comel ti Cajvaltic Jesuse, ti ja' istoj li jmultique.

³Ja' tsots sc'oplal ti chava'ic ti chp'ol jlabanvanejetic ti c'alal po'ot xa'ox xla'j li balamile. Mu xich'ic ta muc' ti Riox. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique. ⁴Ja' yech chlic yalic chac li'i: "Yech no'ox chanopic ti chtal ti Jesuse. Vo'ne xa xchamelic ti much'utic i'albatic. Li balamile staoj yav c'al tana", chayutic. ⁵Ti x'elan chaliq, yu'un mu xalic ti c'usitic laj xa c'otuque. Ti c'alal ispas vinajel balamil ti Riox, ta sc'op no'ox ispas. Li vo'e itsob sba, ibat ta jujot, ivinaj taqui balamil. Pero oy jutuc ya'lel icom li balamile yo' xch'i o li c'usitic ta jts'untique. ⁶Más to ts'acal ti c'alal ip'ol xa'ox li crixchanoetique, iyal ti ta xnoj noxtoc ta vo' li balamile. Inoj onox, ilaj scotol ti crixchanoetique. ⁷Ti Riox yaloj noxtoc ti c'oc' xa no'ox tsmala li vinajel balamil li'i, ja'o ti c'alal chalbe bu chbatic ta sbatel osil ti much'utic mu xch'unbeic li sc'ope. Ja'o xa ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil.

⁸Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xch'ay xava'ic ti co'ol xchi'uc jun c'ac'al cha'i jmil jabil ti Cajvaltique. ⁹Oy much'utic chalic ti mu xc'ot ti c'usi chal ti Cajvaltique, pero i'i, ta onox xc'ot. Ti mu to chtale, yu'un ja' mu sc'an ti ch-och ta c'oc' junuc li crixchanoetique. Ja' smalaoj mi chictaic spasel li c'usitic chopole.

¹⁰Ta onox xtal ti Cajvaltic Jesuse, ja' no'ox ti mu jna'tic c'usi orae. Co'ol xchi'uc j'elec' ti mu jna'tic jayib ora ac'ubal chtale. Ti c'alal xtal ti Jesuse, ja'o ta xlaj li vinajel balamile. Xjumumet tajmec ti c'alal xc'aq'ue. Tey capal chlaj scotol li c'usitic oy xojobal ta vinajele. Ja' no'ox yech li balamile xchi'uc scotol li c'usitic oye, ta xc'ac'.

¹¹Yech'o un ja' tsc'an ti lec li c'usitic chapasique. Ta sjunuluc me avo'onic ich'ic ta muc' ti Rioxe yu'un ta onox xc'ac' scotol li c'usitic oye. ¹²Junuc no'ox avo'onic malaic c'usi ora ta slajes scotol ti Rioxe. Alic me a'yuc li c'usi yaloje yo' xlaj o ta ora li vinajel balamile xchi'uc li c'usitic oye. ¹³Li vo'otique liyalbotic xa ti Rioxe ti chibatic ta ach' vinajel balamile, ja' yo' bu ch'abal c'usi chopole.

¹⁴Yech'o un, vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ti chamalaic c'usi ora chc'ote, ta sjunuluc me avo'on xapasic li c'usitic leque yo' ch'abal o amulique, yo' jun o

avo'onic ti c'alal xac'otic yo' bu ti Rioxe.

¹⁵Ti mu to chtal ti Cajvaltic Jesucristoe, yu'un ja' mu sc'an ti chba yich'ic castico li crixchanoetique. Ja' onox yech last-s'ibabeic li Pabloe ti jc'anojtique, yu'un ja' yech ip'ijubtasat yu'un ti Rioxe. ¹⁶Ja' yech chal scotol svun li Pabloe. Pero oy bu vocol ta a'ibel smelol. Ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, yan o smelol chbat yu'unic chac c'u cha'al yan o smelol chbat yu'unic li sc'op Riox ti vo'ne ts'ibabile. Ti x'elan tspasique, stuc no'ox ta stic' sbaic ta c'oc' ta sbatel osil.

¹⁷Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, lalcalbeic xa c'usi tspasic ti much'utic ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique. Yech'o un p'ijanic me, mu me xach'unic li c'usi chalique. Mi ach'unique, chavicta abaic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

¹⁸Pero ja' tsc'an ti más chana'ic c'u x'elan yo'on ti Cajvaltic Jesucristoe, ti ja' istoj li jmultique. Ac'u me co'olajuc avo'onic xchi'uc. Ac'u quich'tic ta muc' lavie xchi'uc ta sbatel osil.

LI'I JA' PRIMERO SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

**Ja' li' yaloj ti i'ay li' ta sba
balamil ti Much'u chac'
jouxlejaltic ta sbatel osile**

1 Chajts'ibabeic c'u x'elan ti much'u tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile ti ja' chac' jouxlejaltic ta sbatel osile. Yu'un ica'titicotic ti c'usi iyale, iquilticotic. Jal ijchi'inticotic. Ijpicbeticotic spat xocon. ²Yu'un oy spat xocon ti c'alal i'aye, yech'o ti iquilticotique. Yech'o un chcalticotic ava'iic ti ja' chac' jouxlejaltic ta sbatel osile. Tey onox xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele, pero ay yac' sba iluc li' ta sba balamile. ³Yech'o un chcalticotic ava'iic ti c'usi iquilticotique xchi'uc ti c'usi liyalboticotique yo' co'ol jch'untic oe, yo' co'ol xa o joltic ta jcotoltique. Li vo'oticotique co'ol xa jolticotic xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Xch'amale, ja' ti Jesucristoe. ⁴Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' co'ol jun o co'ontique.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc luz ti Rioxe

⁵Li'i ja' li c'usi liyalbotic ti Jesucristoe: "Ti Rioxe co'ol xchi'uc luz, sacjaman ya'el yu'un ch'abal smul", xi. ⁶Mi chcaltic ti co'ol joltic xchi'uc ti Rioxe, mi ta to jpastic li c'usitic chopole, jnopc'opotic, yu'un ma'uc ta jpastic li c'usitic lec chile. ⁷Yan mi co'ol ta jpastic li c'usitic lec chil ti Rioxe, co'ol xa joltic ta jcotoltic. C'usuc no'ox mulilal oy ta co'ontic chixch'aybotic scotol, ja' ti jch'unojtic ti icham ta scoj jmultic ti Xch'amale, ja' ti Jesucristoe.

⁸Mi chcaltic ti ch'abal jmultique, jtutic no'ox ta jlo'lo jbatic. Jnopc'opotic. ⁹Yan mi jamal chcalbetic jmultic ti Rioxe, chiyac'otic ta pertonal. C'usuc no'ox mulilal oy ta co'ontic chixch'ay-

botic scotol. Yu'un onox yech yaloj ti ja' chiyac'botic o pertonal yu'un jmultic ti ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. ¹⁰"Mu jna' jsa' jmul", mi xichiotique, ja' jnopc'op ya'el ti Rioxe ti yaloj onox ti jmulavilotique.

Ja' li' yaloj ti ja' cajc'opojeltic ta stojol Riox ti Jesucristoe

2 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, ja' ti ach'unojic xa li sc'op Rioxe, ti x'elan lajts'ibabeic tale, ja' yo' mu xa xasa' o amulique. Mi oy bu ata amulique, na'ic me ti oy cajc'opojeltic ta stojol ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' ti Jesucristoe, ti ch'abal smule. ²Yu'un ja' istoj jmultic, yech'o ti ja' chi'ac'batotic o pertonale. Pero mu jtuticuc no'ox istoj jmultic, istojbe smul scotol crixchanoetic.

³Ti mi ta jch'unbetic c'usi chiyalbotic ti Rioxe, jna'ojtic ti quich'ojtic xa ta muq'ue. ⁴"Quich'oj xa ta muc' ti Rioxe", mi xichiotique, mi mu jch'unbetic ti c'usi chale, yu'un jnopc'opotic. ⁵⁻⁶Yan mi ta jch'unbetique, melel ti jc'anojtic. Mi chcaltic ti quich'ojtic ta muq'ue, ac'u jpastic chac c'u cha'al ispas ti Jesucristoe. Mi ja' yech ta jpastique, ja' ta jna'tic o ti quich'ojtic ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti ac'u jc'an jbatique

⁷Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ma'uc ach' mantal ti chajts'ibabeic tale. Ja' onox ti ava'yojic ti c'alal lic ach'unic li sc'op Rioxe, ja' ti ac'u jc'an jbatique. ⁸Co'ol xchi'uc ach' mantal ya'el yu'un tsots sc'oplal. Ti Jesucristoe iyac' iluc ti chc'anvane. Ja' no'ox yech avac'ojic xa iluc ti c'anvanemoxuque yu'un chcom xa avu'unic li c'usitic chopole, ja' xa chapasic li c'usitic leque.

⁹Mi chcaltic ti ja' ta jpastic c'usi lec chil ti Rioxe, pero mi sc'ac'al co'ontic li jchi'iltique, yu'un mu to chcom cu'untic li c'usitic chopole. ¹⁰Yan mi ta jc'an

jbatique, chvinaj ti ja' ta jpastic c'usi lec chil ti Rioxe. Mu xa c'usi chopol ta jnopitic, mu xa c'usi chistic'otic ta mulil. ¹¹ Mi se'ac'al co'ontic li jchi'iltique, yu'un mu to chcom cu'untic li c'usitic chopole. Mu xca'i jbatic mi mulil li c'usi ta jpastique. Más xa lec chca'itic li c'usitic chopole.

¹² Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, chajts'ibabeic li'i yu'un layac'beic xa pertonal yu'un amulic ti Rioxe ti avich'ic xa ta muc' ti Jesucristoe. ¹³ Vo'oxuc ti totiloxuque, ti me'iloxuque, chajts'ibabeic li'i yu'un avich'ic xa ta muc' ti Rioxe ti tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile. Viniquetic, antsetic, chajts'ibabeic li'i yu'un mu xa bu chach'unic ti c'usi chlo'lovan o ti pucuje. Cremotic, tsebetic, chajts'ibabeic li'i yu'un avich'ic xa ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele.

¹⁴ Vo'oxuc ti totiloxuque, ti me'iloxuque, chajts'ibabeic li'i yu'un avich'ic xa ta muc' ti Rioxe ti tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile. Viniquetic, antsetic, chajts'ibabeic li'i yu'un mu xa bu chapasic li c'usitic chopole. Ja' xa ach'unic ti c'usi yalaj ti Rioxe, yech'o ti mu xa bu chach'unic ti c'usi chlo'lovan o ti pucuje.

¹⁵ Mu me ja'uc batem ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Mi ja' batem ta co'ontique, ja' xa mu jc'antic ti Jtotic Riox ta vinajele. ¹⁶ Li c'usitic chal co'ontic jtuctique, xchi'uc ti chpich' o co'ontic li c'usitic oye, xchi'uc ti mu xa much'u xistaotic chca'itique, scuenta no'ox sba balamil, ma'uc yech tsc'an yo'on ti Jtotic Riox ta vinajele. ¹⁷ Li balamile ta xlaj. Yech no'ox ti chpich' o co'ontique. Yan mi ja' ta jpastic c'usitic lec chil ti Jtotic Riox ta vinajele, chicuxiotic o ta sbatel osil.

Ja' li' yalaj ti chlic ep scronta ti Cristoe

¹⁸ Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, po'ot xa xlaj li balamile. Ava'yojic ti chtal to jun scronta ti Cajvaltic Jesucristoe ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile. Ti c'alal xtal ti scrontae, ja' tsc'an ich'el ta muc' stuc ti yaloje. Ja' mu sc'an ti ja' chquich'tic ta muc' ti Jesucristoe. Lavie oy xa ep ti co'ol sjolic xchi'uc ti scrontae. Ja' chul o ta joltic ti po'ot xa xlaj li balamile. ¹⁹ Yu'un oy iyicta sbaic li much'utic xch'unojic to'ox yilel uque. Yu'un onox mu j'ech'eluc ixch'unic. Ti j'ech'eluque che'e, co'ol jch'unojtic jchi'uctic ti yechuque. Lavi iyicta xa sbaique, ja' chquiltic o ti mu onox co'oluc jch'unojtic jchi'uctique.

²⁰ Li vo'oxuque iyac' xa achi'inic Ch'ul Espíritu ti Jesucristoe, yech'o ti lap'ijubic xae. ²¹ Ti chajts'ibabeic li'i, yu'un ana'ojic xa ti yech c'usi yalaj ti Rioxe. Mu'nuc mu to xana'ic. Ana'ojic ti tsnop c'op ti much'u ma'uc yech chal chac c'u cha'al chal li sc'op Rioxe.

²² Ti much'u chal ti ma'uc st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesucristoe, tsnop c'op. Ti much'u yech chale, yu'un mu xich' ta muc' ti Riox Totile xchi'uc ti Xch'amale. ²³ Ti much'utic chal ti ma'uc Xch'amal Riox ti Jesucristoe, yu'un mu xich' ta muc'. Ja' no'ox yech muc bu yich'oj ta muc' ti Riox Totile. Ti much'utic jamal chal ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe, yu'un yich'oj ta muc'. Ja' no'ox yech yich'oj ta muc' ti Riox Totile.

²⁴ Li vo'oxuque j'ech'el me xach'unic ti jayp'el ava'iic ti c'alal lic ach'unic li sc'op Rioxe. Mi j'ech'el ach'unojique, ja' avich'ojic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Xch'amale. ²⁵ Ti Jesucristoe yalaj ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.

²⁶Lajts'ibabeic xa c'u x'elan ti much'utic tsc'an chaslo'loique. ²⁷Li vo'oxuque j'ech'el iyac' achi'inic Ch'ul Espiritu ti Jesucristoe. Mu xa persauc oy much'u chaxchanubtasic. Ja' xa chaxchanubtasic ti Ch'ul Espiritue. Yech li c'usitic chale, mu sna' snop c'op. Layalbeic xa ti ja' chavich'ic ta muc' ti Jesucristoe, yech'o un mu me xavicta abaic.

²⁸Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, j'ech'el me xavich'ic ta muc' ti Jesucristoe yo' jun o avo'onic ti c'alal xtale, yo' mu xaxi'ic oe, yo' mu xaq'uexavic oe. ²⁹Ana'ojic xa ti lec yo'one. Ja' no'ox yech ti much'utic lec ti c'usitic tspase, yu'un ja' xch'amaltac.

Ja' li' yaloj ti xch'amalotic xa ti Rioxe

3Q'uelavilic, ti Jtotic Rioux ta vina-jele sc'anojotic tajmec, yu'un xch'amalotic xa. Ti much'utic mu to chich'ic ta muc' ti Rioxe mu sna'ic c'u yu'un ti ma'uc xa yech ta jnoptic chac c'u cha'al tsnopique. Yu'un mu sna'ic c'u slequil yo'on ti Rioxe. ²Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, lavie xch'amalotic xa ti Rioxe. Jna'ojtic ti chico'olajotic xchi'uc ti Cristoe ti c'alal xtale yu'un chquiltic c'u x'elan ti stuque. Ja' no'ox ti mu to jna'tic c'u slequile. ³Ti much'utic smalaojic ta xtal ti Cristoe, mu xa bu tspasic li c'usitic chopole. Lec xa yo'onic chac c'u cha'al lec yo'on ti Cristoe.

⁴Mi ta to jsa' jmultique, yu'un mu jch'unbetic c'usi chiyalbotic ti Rioxe. Ja' mulil mi mu jch'untique. ⁵Li vo'oxuque ana'ojic ti vo'otic ay stojbotic jmultic ti i'ay ta sba balamil ti Jesucristoe. Ti stuque mu sna' sa'el smul. ⁶Ti much'utic yich'ojic ta muq'ue, mu xa bu tsa' smulic. Ti much'utic tsa' smulique, yu'un mu to chich'ic ta muc' ti Cristoe, mu to sna'ic ti mu sc'an mulile. ⁷Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, mu me xach'unic lo'loel. Ti much'u lec c'usi

tspase, yu'un lec yo'on chac c'u cha'al lec yo'on ti Cristoe. ⁸Ti much'u tsa' smule yu'un ja' stotinoj ti pucuje. Yu'un ti c'usitic chopole ja' isliques ti pucuje. Naca mulil isnop ta spasel balamil, yech o c'al tana. Ti i'ay ta sba balamil Xch'amal ti Rioxe, yu'un ja' ay xch'aybe syu'el ti pucuje yo' ti mu xa xilo'loojotic o yu'une.

⁹Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, mu xa jsa' jmultic. Yu'un lec xa co'ontic chac c'u cha'al lec yo'on ti stuque, yech'o ti mu xa jc'an jsa' jmultique. ¹⁰Chvinaj ti much'utic xch'amaltac ti Rioxe xchi'uc ti much'utic xch'amaltac ti pucuje. Mi chopol li c'usitic ta jpastique, mi muc bu jc'anojtic li jchi'iltique, yu'un ma'uc to xch'amalotic ti Rioxe.

¹¹Ti c'alal lic ach'unic li sc'op Rioxe, ava'iic ti tsc'an ti co'olco'ol ta jc'an jbatic ta jcotoltique. ¹²Mu me xapasic chac c'u cha'al ispas ti Caine. Ti Caine xch'amal pucuj, yech'o ti ismil ti yits'ine. Ti ismile, yu'un ja' chopol c'usitic tspas ti stuque; ti yits'ine ja' lec ti c'usitic tspase.

¹³Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me chopluc xava'iic mi sc'ac'aloxuc yo'on ti much'utic mu to ta xch'unique. ¹⁴Mi jc'anojtic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jna'tic o ti mu xa bu chi'ochotic ta c'oq'ue. Tey chibatic yo' bu chicuxiotic ta sbatel osile. Yan mi muc bu jc'anojtic li jchi'iltactic, chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil. ¹⁵Ti much'utic tsc'ac'al'o'onta li xchi'ile co'ol xchi'uc jmilvanej. Li jmilvanejetique jna'ojtic ti mu xcuxiic ta sbatel osil mi mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. ¹⁶Ti Jesucristoe iyac' quiltic c'u x'elan ta jc'an jbatic yu'un iyac' sba ta milel yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. Ja' no'ox yech tsc'an ta jc'an jbatic uc. Muc ta alél mi ja' lilajotic oe. ¹⁷Mi oy c'usuc cu'untic li' ta sba balamile, mi chquiltic ti oy much'u ch'abal c'usuc yu'une, mi mu jq'uelanbetic jset'uque, yech no'ox ta

jnoptic ti jc'anojtic ti Rioxe. ¹⁸Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, mu me yechuc no'ox xloc' ta quetic ti jc'anoj jbatique, ac'u cac'tic iluc.

¹⁹⁻²⁰Mi jc'anoj jbatique, jna'ojtic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. Yech xa no'ox ti oy chtal ta co'ontic baquintic ti chcalcic ti ma'uc xch'amalotique. Ti Rioxe yiløj ti jc'anoj jbatique. ²¹Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mi j'ech'el jch'unojtic ti xch'amalotique, mu xa xixi'otic ti c'alal ta jc'opontic ti Rioxe. ²²Chiyac'botic scotol ti c'usi ta jc'anbetique ja' ti ta jch'unbetic ti c'usi chiyalbotique, ja' ti ta jpastic xa li c'usitic lec chile. ²³Ja' smantal Riox ti ac'u jch'untic ti ja' Xch'amal ti Jesucristoe, xchi'uc ti co'olco'ol ac'u jc'anjbatic ta jcotoltique. ²⁴Mi ta jch'unbetic, yu'un quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, li' xchi'inojotique. Ti iyac' jchi'intic ti Ch'ul Espiritue, ja' chul o ta joltic ti li' xchi'inojotique ti Rioxe.

**Ja' li' yaløj c'u x'elan chal ti
much'utic chi'inbilic yu'un ti
Ch'ul Espiritue xchi'uc ti
much'utic muc bu chi'inbilique**

4 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xach'unic ta ora ti c'usitic cha'albatique; a'yic mi xco'olaj xchi'uc sc'op Riox ti c'usi chaliq. Yu'un ep xa ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. ²Ti c'u x'elan chc'opojique, ja' chca'itic o mi chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. Mi jamal chalic ti i'ay ta sba balamil ti Jesucristoe, ti i'ayan chac c'u cha'al li vo'otique, ja' chvinaj o ti chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espiritue. ³Yan ti much'utic mu jamluc chalic ti i'ay ta sba balamil ti Jesucristoe, ti i'ayan chac c'u cha'al li vo'otique, muc bu chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espiritue. Ja' co'ol sjolic xchi'uc ti scronta ti Cristoe. Ava'yojic onox ti chtal to jun scronta ti Cristoe. Lavie oy xa ti much'utic co'ol sjolic xchi'uc ti scrontae.

⁴Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, mu xa xach'unic c'usi chal ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe yu'un más tsots syu'el ti Rioxe ti xchi'inojoxuque. Ti pucuje ti ja' scuentainoj li sba balamile mu masuc tsots syu'el. ⁵Ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe snopoj stuquic. Sc'op crixchano ti chaliq. Li crixchanoe-tique lec cha'ic li c'usitic ch-albatique yu'un scuenta no'ox sba balamil. ⁶Yan li vo'oticotique ja' chcalcicotic ti c'usi yaløj ti Rioxe. Ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Rioxe ta xch'unic li c'usi chalcicotic. Yan ti much'utic ma'uc yich'ojic ta muc' ti Rioxe mu xch'unic li c'usi chalcicotic. Yech'o un ja' chca'itic o ti much'utic yech li c'usi chaliq xchi'uc ti much'utic chlo'lovanique.

**Ja' li' yaløj ti co'olco'ol ac'u
jc'anjbatic chac c'u cha'al
sc'anojotique ti Rioxe**

⁷Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ja' tsc'an ti co'olco'ol ta jc'an jbatique yu'un yech yo'on ti Rioxe. Mi jc'anoj jbatique, yu'un ja' xch'amalotic, yu'un ja' quich'ojtic ta muc'. ⁸Yan mi muc bu jc'anoj jbatique, yu'un mu xquich'tic ta muc' ti Rioxe. Ti Rioxe yech yo'on ti sc'anojotique. ⁹Iyac' iluc ti sc'anojotique yu'un istac tal ta sba balamil ti junjun Xch'amale, ja' yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. ¹⁰Ja' iyac' iluc ti tsc'an ba'yi chic'anvanotique yu'un mu vo'otitic ba'yi ijc'antic ti Rioxe, ja' ba'yi lisc'anotic. Yech'o ti istac tal ti Xch'amale, ja' ay stoj jmultic.

¹¹Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ti c'u x'elan lisc'anotic ti Rioxe, ja' no'ox yech tsc'an ta jc'anjbatic uc. ¹²Ti Rioxe muc much'u yiløj, pero mi jc'anoj jbatique, li' xchi'inojotique. Ja' no'ox yech más to ta jc'antic ti Riox noxtoque. ¹³Ti yac'oj xa jchi'intic ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uque, jna'ojtic xa ti ja' quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, xchi'uc ti li' xchi'i-

nojotique. ¹⁴Li vo'oticotique iquilticotic ti istac tal ta sba balamil Xch'amal ti Rioxe. Ja' istojbe smul scotol crixchanoetic. ¹⁵Mi jamal chcalcic ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, yu'un quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, li' xchi'inojotique.

¹⁶Jna'ojtic xa, jch'unojtic xa ti sc'anojotic ti Rioxe. Yu'un yech yo'on ti sc'anojotique. Mi chic'anvanotique, yu'un quich'ojtic ta muc', li' xchi'inojotique. ¹⁷Lavi li'otic ta sba balamile, mi co'olco'ol jc'anoj jbatique, chvinaj ti ja' yech co'ontic chac c'u cha'al yo'on ti Rioxe. Yech'o un jpatoj xa co'ontic ti lec bu chiyic'otic ech'el ti Rioxe ti c'alal sta yora chiyalbotic bu chibatic ta sbatel osile. ¹⁸Mi jch'unojtic ti sc'anojotic ti Rioxe, mu xa xixi'otic yu'un jna'ojtic ti mu xa bu chba quich'tic casticoe. Yan ti mi chixi'otic toe, yu'un ta jnoptic ti chiyac'botic to castico ti Rioxe yu'un mu jch'untic ti sc'anojotique.

¹⁹Lavi jc'anojtic xa ti Rioxe, yu'un ba'yi lisc'anotic. ²⁰“Li vo'one jc'anoj ti Rioxe”, mi xichiotique, pero mi sc'ac'al co'ontic jchi'iltique, jnopc'opotic. Mi muc bu jc'anojtic jchi'iltic ti li' quiloj-tique, ja' no'ox yech muc bu jc'anojtic ti Rioxe ti mu xquiltique. ²¹Li smantal Riox ti ca'yojtique ja' yech chal: “Ti much'u sc'anojone ja' no'ox yech ac'u sc'an li xchi'ile”, xi.

**Ja' li' yaloj ti mu xa c'usi xu'
chispajesotic ta xch'unel
c'usi lec chil ti Rioxe**

5 Mi jch'unojtic ti ja' st'ujoj Riox chispasotic ta mantal ti Jesucristoe, xch'amalotic xa Riox. Mi jc'anojtic ti Jtotic Riox ta vinajele, jc'anojtic noxtoc ti much'utic co'ol xch'amalotic xchi'uque. ²Lavi jc'anojtic ti Rioxe, ta jpastic ti c'usi lec chile, yech'o ti jc'anojtic ti much'utic co'ol xch'amalotic xchi'uque. ³Mi jc'anojtic ti Ri-

oxe, ta jch'unbetic smantal. Mu voeluc ta jch'untic. ⁴⁻⁵Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, mu xa c'usi xu' chispajesotic ta xch'unel ti c'usi lec chile yu'un jch'unojtic ti ja' chiscoltaotic ti Xch'amale, ja' ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti ja' Ch'ul
Espíritu chiyalbotic ti ja'
Xch'amal Riox ti Jesucristoe**

⁶Yu'un ja' onox ti Jesuse ti Xch'amal Rioxe ti iyich' vo'e, ti iloc' xch'ich'el ta cruze; ma'uc no'ox ti c'alal iyich' vo'e. Ti Ch'ul Espíritue ja' chiyalbotic ti ja' Xch'amal ti Rioxe. Li c'usi chale yu'un yech. ⁷Oxvo'ic ya'el ti teyic ta vinajele ti chiyalbotic ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe. Ja' ti Riox Totile, xchi'uc ti Jesucristoe ti ay yalbotic c'u x'elan yo'on ti Stote, xchi'uc ti Ch'ul Espíritue. ⁸Li' ta sba balamile oxtos ti c'usi chvinaj o ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe. Ja' ti c'alal iyich' vo'e, xchi'uc ti c'alal iloc' xch'ich'el ta cruze. Xchi'uc ti Ch'ul Espíritue ti ja' chiyalbotic ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse. ⁹Ti c'alal chalic c'usi yiloj li crixchanoetic, ta jch'untic. Pero más tsots sc'oplal ti ta jch'untic c'usi yaloj ti Rioxe. Ti Rioxe yalojbotic ti ja' Xch'amal ti Jesuse. ¹⁰Mi jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse, jna'ojtic ti ja' Xch'amal ti Rioxe. Mi mu jch'untique, ja' co'ol xchi'uc jnopc'op ya'el ti Rioxe yu'un mu jch'untic c'u x'elan yalojbe sc'oplal ti Xch'amale. ¹¹Ti Rioxe yac'ojbotic xa jcuxlejalitic ta sbatel osil. Ti cuxlejale ja' scuentainoj ti Xch'amale. ¹²Mi quich'ojtic ta muc' ti Xch'amal Rioxe, chicuxiotic ta sbatel osil. Yan mi mu xquich'tic ta muq'ue, mu xicuxiotic ta sbatel osil.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ta jna'tic ti
chicuxiotic ta sbatel osile**

¹³Vo'oxuc ti ach'unojic xa ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, ti lajts'ibabeic li'i, ja' yo' xana'ic o ti chacuxiic ta sbatel

osile, yo' j'ech'el xach'unic oe. ¹⁴Jpa-toj xa co'ontic ti chich' ta muc' c'usi chcalbetic ti Rioxe mi ja' ta jc'anbetic li c'usi lec chile. ¹⁵Mi jna'ojtic ti chich' ta muc' li c'usi chcalbetique, jna'ojtic ti chiyac'botic li c'usitic ta jc'anbetique.

¹⁶Mi oy bu iquiltic chopol c'usi tspas junuc jchi'iltic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi ma'uc to tspas li mulil ti ch'abal pertonale, jc'oPONbetic Riox. Ti Rioxe chac' cuxluc ta sbatel osil. Yan mi ja' tspas li mulil ti ch'abal pertonale, mu xcal ti ta jc'oPONbetic Rioxe. ¹⁷Scotol li c'usitic chopole naca onox mulil, pero oy mulil ti oy to pertonale.

¹⁸Jna'ojtic lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, mu xa jc'an jsa' jmultic. Ja' chixch-

abiotic ti Xch'amal Rioxe, mu xa xiyilba-jinotic ti pucuje.

¹⁹Jna'ojtic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. Ti much'utic ma'uc xch'amaltac ti Rioxe, jna'ojtic ti ja' chch'unbeic c'usi chal ti pucuje.

²⁰Jna'ojtic noxtoc ti i'ay ta sba balamil ti Xch'amal Rioxe. Ja' liyalbotic sc'oplal ti Riox ta vinajele. Ja' xa quich'ojtic ta muc' yu'un iquich'betic xa ta muc' ti Xch'amale, ja' ti Jesucristoe. Ja' onox Riox, muc much'u yan. Ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil. ²¹Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, mu me c'usi yan xach'unic.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on yajchanubtasvanejicon ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, chajc'oponic tal ta vun xchi'uc avoltac, vo'ot ti st'ujojot ti Rioxe. Jc'anojoxuc xchi'uc lavoltaque, ja' ti co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe. Mu jtucuc no'ox ti jc'anojoxuque; sc'anojoxuc scotol ti much'utic ja' yech xch'unojic uque. ²Ja' jc'anojoticotic o ti co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe yu'un jch'unojtic o. ³Ti ach'unojic li sc'op Rioxe, ti ac'anoj abaique, ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Xch'amale. Ac'u xc'uxubinoxuc. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti j'ech'el ac'u jch'untic ti c'usi yaloj ti Cristoe

⁴Jun co'on tajmec ti oy jlom avoltac ti ja' tspasic li c'usitic leque yu'un ja' yech tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele. ⁵Lavi co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe, chacalbe ti c'ano o me abaique. Ma'uc ach' mantal ti chajts'ibabee. Ja' onox ti ca'yojtic ti c'alal lic jch'untique. ⁶Mi jc'anojtic ti Rioxe, ta jch'unbetic smantal. Ja' smantal ti ac'u jc'an jbatique chac c'u cha'al ava'iic ti c'alal lic ach'unique.

⁷Yu'un oy xa ep jlo'lovanejetic li' ta sba balamile. Mu xch'unic ti i'ayan

chac c'u cha'al vo'otic ti Jesucristoe. Ti much'utic yech chalique ja' jlo'lovanejetic. Ja' scronta ti Jesucristoe. ⁸Yech'o un q'uelo me abaic, mu me xach'unic lo'loel. Mi ach'unic lo'loele, mu xavich'ic scotol amotonic ti c'u yepal yaloj onox ti Rioxe ti chac'be li much'utic j'ech'el ta xch'unique.

⁹Ti much'utic tstoy sbaique, ti ma'uc xa yech ta xchanubtasvanic chac c'u cha'al ichanubtasvan ti Jesucristoe, yu'un ma'uc yich'oijic ta muc' ti Rioxe. Yan ti much'utic ja' yech ta xchanubtasvanic chac c'u cha'al ichanubtasvan ti Jesucristoe, chvinaj ti ja' yich'oijic ta muc' ti Rioxe xchi'uc ti Xch'amale, ja' ti Jesucristoe. ¹⁰Mi oy much'u chtal xchanubtasoxuque, mi ma'uc yech chal chac c'u cha'al ichanubtasvan ti Jesucristoe, mu me xavotes ta anaic. "Lec ti latala" mu me xavutic. ¹¹Ac'u mi ja' no'ox ti "lec ti latala" mi xavutique, yu'un co'ol ajolic ya'el.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chba vula'anvanuc ti Juane

¹²Ep to c'usi chacalbeic pero mu jc'an xajts'ibabe tal ta vun yu'un chtal jvula'anot mi iyu' cu'une. Tey jc'opon jbatice mi litale yo' jun o co'ontique.

¹³Chabanicot la xalic li voltac avixe ti t'ujbilibic yu'un ti Riox uque.

LI'I JA' YOXLILQUIL XA SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on yajchanubtasvanejicon ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, chajc'opon tal ta vun, Gayo. Jc'anojot yu'un co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe.

²Vo'ot ti jc'anojote, chajc'oponbe Riox yo' xapas o li c'usitic leque, yo' lec o apat axocone chac c'u cha'al lec avo'one. ³Ti jayvo' jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti i'ech'ic tal ta anae, yul yalbecon ti ja' chapas c'usi yaloj ti Rioxe. Ximuyubaj xa tajmec ti c'alal ica'ie. ⁴Mu c'usi ti más ximuyubaj oe, ja' no'ox ti c'alal chca'ibe sc'oplalic ti ja' tspasic ti c'usitic yaloj Riox ti much'utic xch'unojique, yu'un co'ol xchi'uc jch'amaltac chca'i.

Ja' li' yaloj ti lec c'usitic ispas ti Gayoe

⁵Vo'ot ti jc'anojote, lec ti ja' chach'un ti c'usi chayalbe ti Rioxe. Yu'un chavotes ta ana li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti nom liquemic tale ti mu xavojtiquine. ⁶Ti jayvo' i'ech'ic tal ta anae, yul yalbotictic ti c'u x'elan ac'uxubine. Lec ti chavac'be c'usi chtun yu'unic ta bee yu'un ja' chalic a'yuc li sc'op Rioxe. ⁷Ti chanavique, ja' yo' xvinaj o li sc'op Rioxe. Ma'uc tsc'anbeic c'usi chtun yu'unic ti much'utic mu to ta xch'unique. ⁸Más lec vo'otic ac'u jcoltatic ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, yo' co'ol-co'ol ta jcolta o jbatc ta yalal a'yunque.

Ja' li' yaloj ti mu x'ich'van ta muc' ti Diótfese

⁹Ijts'ibabe xa svun scotol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti li'

achi'uque. Pero li Diótfese mu xixch'unbe yu'un ja' tsc'an chaspasic ta mantal. ¹⁰Yech'o un mi liyule, ta jac'be c'u yu'un ti mu xiyich'oticotic ta muq'ue, c'u yu'un ti chislo'iltaoticotic. Pero ma'uc no'ox ti mu xiyich'oticotic ta muq'ue, mu xotes ta sna noxtoc ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe ti li' ch-ech'ique. Ti much'utic lec yo'onique ti ta x'otesvanic ta snaique, ta spajes. Mi mu xch'unique, ta snuts o loq'uel ta templo.

Ja' li' yaloj ti lec yo'on ti Demétrioe

¹¹Vo'ot ti jc'anojote, ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, mu me xachanbe. Ja' xachanbe li much'utic lec li c'usitic tspasique. Ti much'utic lec li c'usitic tspasique, ja' xch'amaltac Riox. Yan ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, yu'un mu to chich'ic ta muc' ti Rioxe.

¹²Li Demétrioe chal scotolic ti lec yo'one yu'un lec li c'usitic tspase. Li vo'oticotic uque quilojtictic ti lec yo'one. Ana'ojic ti yech li c'usi chcaltictic.

Ja' li' yaloj ti i'albat chabanuc ti Gayoe

¹³Ep to c'usi chacalbe pero mu jc'an xajts'ibabe tal ta vun. ¹⁴Yu'un chtal jvula'not ta ora mi iyu' cu'une. Mi liyule, tey xilo'ilajotic.

¹⁵Junuc me avo'on, mu me c'usi xal avo'on. Chabanicot la xalic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti xayojtiquinique. Xavalbe chabanuc scotol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti xcojtiquinique.

LI'I JA' SVUN JUDAS TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on Judason, ta jch'un c'usi chiyalbe ti Jesucristoe. Vo'on yits'inon li Jacoboe. Chajc'oponic tal ta vun, vo'oxuc ti ach'unic ti c'alal layiq'uic ti Jtotic Riox ta vinajele, ti sc'anojoxuque, ti ja' xchabiojoxuc ti Jesucristoe. ²Ac'u xc'uxubinoxuc ti Rioxe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic. Na'ic me ti sc'anojoxuc tajmeque.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan tspasic ti
much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe**

(2 Pedro 2.1-17)

³Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, tey onox ta jnopilan ti chajts'ibabeic tal ti c'u x'elan li cuxlejal ta sbatel osile ti chiyac'botic ti Rioxe, pero ica'i ti oy much'utic mucul chaxchanubtasic yilel ta sc'op Rioxe. Ja' más tsots sc'oplal ica'i ti chajts'ibabeic tal ta ora ti mu me xach'unic li c'usi chalique. Ja' me ch'unic o ti c'usi jch'unojtic onoxe yu'un yech. Li vo'otique xch'amalotic xa ti Rioxe, ca'y-objetic xa li sc'ope, yech'o un mu me xch'ay cu'untic smelol. ⁴Oy much'utic tey achi'uquic ti ja' yech tspasique. Ixch'un xa yu'unic jayvo' li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chalbeic ti mu c'u tspas mi ta to jpastic li c'usitic chopole. Yu'un la chac' pertonal yalojic ti Rioxe. Ja' tspoj o sbaic li sc'op Rioxe. Mu xich'ic ta muc' ti Rioxe ti ja' quich'ojtic ta muq'ue, ti stuc no'ox tspas mantale. Mu xich'ic ta muc' noxtoc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti much'utic yech chalique, ti Rioxe vo'ne onox yaloj ti chba yich'ic castico ta sbatel osile.

⁵Li vo'oxuque, ac'u mi ava'yojic onox ti c'usi icha'leatic yu'un Riox ti jlom jchi'iltactic ta israelal ti ta más vo'nee, pero ta jyules ta ajolic. Ac'u mi tsobol

to'ox iloq'uesatic tal ta mozoil ta Egipto yu'un ti Cajvaltique, ta scoj ti muc xch'unic c'usi iyal ti c'alal loq'uemic xa'ox tale, imilatic ti jlome. ⁶Ja' no'ox yech ti jlom anjeletic istoy sbaic ta stojol ti Rioxe, ti iscomtsan yabtelic ti ac'bilic yu'un ti Rioxe, ijipatic ochel ta ic' osil. Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Rioxe, ja' no'ox yech ch-albatic uc ti chba yich'ic castico ta sbatel osile. ⁷Ja' no'ox yech ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta más vo'nee, xchi'uc ti c'ox jteclumetic ti tey nopolique, i'ac'batic castico yu'un ti Rioxe. Yu'un ja' ispasic ti c'usi q'uexlal sba ta pasele, ixchi'in sbaic ta vinical, yech'o ti iyac' tal c'oc' ta vinajel ti Rioxe, ic'ac' scotolic. Ja' no'ox yech ta x'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe.

⁸Ja' yechic chac c'u cha'al ti much'utic chopol c'usi ispasic ti ta más vo'nee. Yu'un chalic ti ch-albat ta svayichic ti xu' la jchi'in jbatic ta vinicale, ti xu' la jsa' cantstique, ti xu' la sa' yajmulic li antsetique, ti xu' la mu jch'untic mantale, ti xu' la chopol c'usi chcalbetic ti anjeletique. ⁹Ti Miguele ja' totil anjel tey ta vinajel, pero mu c'usi chopol iyalbe ti pucuje ti c'alal iyalulanbe sbaic sc'oplal spat xocon ti ánima Moisesese. Ti pucuje "ja' cu'un", xi. Ti Miguele "ja' sna'oj stuc ti Rioxe", xi. ¹⁰Yan ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe chopol c'usi chalbeic ti c'usi mu xilique. Ja' no'ox tspasic li c'usitic lec cha'iique, co'ol xchi'uc c'usuc no'ox chanul ta balamil ti mu c'usi sna' snopele. Ti x'elan tspasic ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, scasticoic no'ox tsa'ic.

¹¹Ta onox xich'ic castico yu'un ja' yech tspasic chac c'u cha'al ispas ti Caín ti ta más vo'nee ti ja' no'ox ixch'un ti c'usi iyal yo'one. Ja' no'ox tsc'anic ti oyuc staquunique, co'ol xchi'uc ti Balam ti ta más vo'nee ti ipich' yo'on

taq'uine. Ja' yech tspasic noxtoc chac c'u cha'al ti Coré ti ta más vo'nee ti istoy sba ta stojol ti Moisesse, ti t'ujbil yu'un Riox tspasatic o ta mantale. ¹² Ja' no'ox yech ti c'alal chatsob ave'elique, ti c'alal comón chave'ique, vo'oxuc ti ac'anoj abaique, tey capal chve'ic uc. Ja' no'ox chtal snojes xch'utic, mu x'ich'vanic ta muc'. Chayaq'uic no'ox ta q'uexlal. Co'ol xchi'uc toc ti buyuc no'ox chbeq'ue ech'el ta iq'ue. Mu c'u bal o ti jpatoj xa co'ontic ti chtal vo'e. Co'ol xchi'uc te'etic ti mu satin ti c'alal sta yora tsatine, pitsbil xa loq'uel yu'un mu c'u stu. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, mu c'u stu ti c'usi chaliq. ¹³ Co'ol xchi'uc mar ti chac' svoc ti c'alal tsots chyqu'uilanat ta iq'ue. Yu'un suj sbaic ta yalel ta spasel li c'usitic chal yo'onique, mu xq'uexavic. Co'ol xchi'uc tso'c'anal ti ora ta sacch'aye, yu'un albil onox ti chbatic ta ic' osil ta sbatel osile.

¹⁴ Ti Enoque svucq'uexel crixchano ti ilic tal ta Adane. Ti Enoque iyalbe onox sc'oplal ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. "Ti Cajvaltique chtal xchi'uc ep ta mil anjeletic. ¹⁵ Ja' chtal yalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoe-tique. Chac'be castico ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, ti naca chopol li c'usitic tspasique, ti chopol c'usi chal-beic ti Rioxe", xi onox. ¹⁶ Ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe chopol chilic ti Rioxe, chopol chilic noxtoc li jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique. Lec chc'opojic yilel yo' ti sta o staq'uinique.

Ja' li' yaloj ti mu me xch'unic lo'loel ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

¹⁷ Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, yuleso me ta ajolic ti c'usi layalbeic li yaj'apox-

toltaic ti Cajvaltice Jesucristoe. ¹⁸ Ja' onox yech layalbeic: "Ti c'alal po'ot xa'ox x'laj li balamile, ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe ti ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique, ta xlic slabanoxuc", xiic onox. ¹⁹ Ja' li much'utic ta stsob svinique yu'un ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique. Yu'un muc bu chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espiritue.

²⁰ Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, co'olco'ol xatsatsubtasbe aba avo'onic yu'un co'ol ach'unojic li sc'op Rioxe ti ja' ilecub o co'ontique. C'oponic Riox, ja' ac'u sp'ijubtasoxuc ta sc'oponel Riox ti Ch'ul Espiritue. ²¹ Ja' me xapasic c'usitic lec chil ti Rioxe yo' xana'ic o ti sc'anojoxuque. Malaic c'usi ora chtal ti Cajvaltice Jesucristoe yu'un chba jchi'intic ta sbatel osil, chixc'uxubinotic.

²² Ti much'utic xchibet yo'on chavilique, ti mu sna'ic c'usi jtosucal ta xch'unique, mi ja' li sc'op Rioxe, o mi ja' c'usi chal ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, yulesbeic ta sjolic ti ja' no'ox lec li sc'op Rioxe. ²³ Ti much'utic ixch'unic xae, coltaic ta ora, co'ol xchi'uc chaquilic loq'uel ta c'oc' ya'el. Ti much'utic tsa' xa smulique, c'uxubinic, c'oponic, pero q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic uc.

Ja' li' yaloj ti ta xchabivan ti Rioxe

²⁴⁻²⁵ Jun no'ox ti Rioxe, stuc no'ox p'ij, ja' ti ay stoj jmultique. Tsots syu'el. Xu' chaxchabiic yo' mu xach'unic o lo'loele, yo' ch'abal o amulic ti c'alal xac'otic ta vinajele, yo' jun o avo'onique. Yech'o ti ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osile. Ja' tspas mantal ta sbatel osil. Ja' scuentainoj scotol ta spasel balamil c'al tana, xchi'uc sbatel osil.

APOCALIPSIS

JA' LI' TS'IBABIL TI C'USITIC CHLAJ TALUC TA TS'ACALE TI I'AC'BAT YIL YU'UN JESUCRISTO TI JUANE

1 Li vun li'i ja' li' ts'ibabil ti c'usitic chlj taluc ta ts'acale ti i'albat yu'un Riox ti Jesucristoe. Ti i'albate, vo'otic xa chiyalbotic ti chitunotic yu'une. Yech'o ti istac tal ti yaj'anjele, tal yalbon vo'on li Juanone, ti chitun yu'une. ²Yech'o un chacalbe ava'iic ti ta meel ti li'ac'bat quil scotole, ti ja' iyal ti Rioxe, ti ja' liyalbe ti Jesucristoe.

³Chich'ic bentsiyon li much'u ta xap-tae xchi'uc li much'utic ta xa'iic li c'usitic yalaj Riox li'i mi ta xch'unic li c'usitic li' ts'ibabile. Po'ot xa me xlj taluc.

Ja' li' yalaj ti lic sts'ibabe svun ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta vucub jteclum ti Juane

⁴Vo'on Juanon, chajc'oponic tal ta vun vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox tey ta vucub jteclum ta estado Asiae. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vina-jele ti tey onox ti c'alal ipas li vina-jel balamile, cuxul lavie, cuxul ta sbatel osil. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic. Ac'u yac'boxuc crasia, ac'u spas ta jun avo'onic ti Ch'ul Espiritu uque ti co'ol xchi'uc vucub c'oc' iquil yo' bu chotol ti Rioxe. ⁵Ac'u yac'boxuc crasia, ac'u spas ta jun avo'onic ti Jesucristo uque ti yech scotol ti c'usi liyalbotique, ti ja' primero i'ach'ub spat xocon ti c'alal icha'cuxie, ti ja' tspas ta mantal scotol preserenteetic xchi'uc scotol jyu'eletic li' ta sba balamile. Ja' ti sc'anojotic tajmeque, ja' ti iyac' sba ta milel yo' itoj o li jmultique. ⁶Ja' ta smantal ti ta jpastic mantal jchi'uctique. Ja' ta smantal noxtoc ti chitunotic yu'un ti Rioxe, ja'

ti Stote, chac c'u cha'al itunic ti paleetique. Yech'o ti stuc no'ox ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' tspas mantal ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

⁷Ti Cajvaltic Jesucristoe ta toc ta xyal tal. Chil scotol crixchanoetic. Chilic uc ti much'utic ja' yechic chac c'u cha'al ti much'utic ismilic ti Cajvaltic Jesuse. Ti jaylajuntos crixchanoetic li' ta sba balamile ta x'oq'uaic ta xi'el ti c'alal xilic ta xyal tal ti Cajvaltic Jesuse yu'un sna'ojic ti ta x'ac'batic casticoe. Melel ti ja' yech ta xc'ote.

⁸Ti Rioxe stuc no'ox oy syu'el, ja' scuentainoj scotol. Tey onox ti c'alal ipas li vinajel balamile, cuxul lavie, cuxul ta sbatel osil. "Vo'on ijliques scotol, vo'on chquilbe slajeb noxtoc", xi.

Ja' li' yalaj ti co'ol xchi'uc crixchano iyil Cajvaltic Jesús ti Juane

⁹Vo'on Juanon, ti jchi'il jbatice xa ch'unel li sc'op Rioxe, ti co'ol abol jbatice ta ilbajinele, ti co'ol chispasotic ta mantal ti Jesucristoe, ti co'ol chistsat-subtasbotice co'ontique yo' ti mu xquicta o jbatice ta smalael ti c'usi ora chicuxiotic ta sbatel osile, tey ay yaq'uicon ta jun c'ox balamil ta o'lol mar, Patmos sbi. Yu'un ti tey ay yaq'uicone, ja' ijmulin ti ical a'yuc c'usi yalaj ti Rioxe, ja' ti chac' jcuxlejaltic ti Jesucristoe. ¹⁰Ja'o ta sc'ac'alil ti ta jtsob jbatice ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, ta syu'el ti Ch'ul Espiritue ica'i ti oy much'u lisc'opon ta jpate. Tsots ic'opoj, co'ol xchi'uc bu tsots ch-oq'uesinat corneta. ¹¹Ja' yech liyalbe chac li'i:

—Vo'on ijliques scotol, vo'on chquilbe slajeb noxtoc. Li c'usitic chcac' avile, ts'ibao ta vun. Tacbo ech'el li much'utic yich'ojicon ta muc' ta vucub jteclum tey ta estado Asiae. Ja' li jteclum Efesoe, xchi'uc li Esmirnae, xchi'uc li Pérgamoe, xchi'uc li Tiatfrae, xchi'uc li Sárdise,

xchi'uc li Filadélfiae, xchi'uc li Laodicéae —xiyut.

¹²Lijoyij, ijq'uel ti much'u chisc'opone. Iquil vucub candelero naca oro yilel. ¹³Ta o'lol yo' bu vuchajtíc li vucub candeleroe iquil ti oy much'u tey va'ale, co'ol xchi'uc crixchano yilel. Nat sc'u' xtolet c'alal yoc. Oy c'usi chucul ta sti' yo'on naca oro yilel. ¹⁴Li stsatsal sjole sac tajmec, co'ol xchi'uc saquil tsots yilel. Li sbec' sate xleblajet tajmec, co'ol xchi'uc lebc'oc' yilel. ¹⁵Li yoque sts'ayts'on tajmec, co'ol xchi'uc covre yilel c'alal c'aq'uem xa scotol li yic'ubale. Tsots tajmec chc'opoj, co'ol xchi'uc bu xpomomet muc'ta uc'um. ¹⁶Stomoj ta sbats'ic'ob vucp'ej c'anal yilel. Chloc' tal espada ta ye yilel. Lec juxbil xcha'jotol ye li espadae. Sjunlej li sate oy xjobal, co'ol xchi'uc xjobal c'ac'al yilel.

¹⁷Ti c'alal iquile, liyal ta lum tey ta yoc, co'ol xchi'uc chamem licom. Listij ta sbats'ic'ob, ja' yech liyalbe chac li'i:

—Mu xaxi'. Vo'on ijliques scotol, vo'on chquilbe slajeb noxtoc. ¹⁸Vo'on ti cuxulon ta sbatel osile. Licham pero licha'cuxi. Lavie cuxulon ta sbatel osil. Vo'on jcuentainoj scotol. Vo'on chcal ti much'u ta xchame. Vo'on chcal ti bu ta xbat li xch'ulelique. ¹⁹Ts'ibao ta vun li c'usitic chavile xchi'uc li c'usitic chava'ie, xchi'uc li c'usitic ta to xava'i, ta to xavil ta ts'acale. ²⁰Li vucp'ej c'anal li' jtomoj ta jbats'ic'ob chavile xchi'uc li vucub candelero ti naca oroe, chacalbe c'usi seña yu'un mu xana'. Li vucp'ej c'anale ja' seña li vucvo' ti ta xchanubtasíc li much'utic yich'ojicon ta muc' ta vucub jteclum ta estado Asiae. Li vucub candeleroe ja' seña li much'utic ta xchanubtasíc ta vucub jteclume —xiyut ti Cajvaltíc Jesucristoe.

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Efesoe

2 Ti Cajvaltíc Jesuse liyalbe noxtoc: —Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Efesoe ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: “Ti Cajvaltíc Jesuse ti stomoj ta sbats'ic'ob vucp'ej c'anal iquile, ti tey xva'et ta o'lol yo' bu vuchajtíc li vucub candeleroe, ja' yech chayalbeic chac li'i: ²Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti lec chatunic cu'une xchi'uc ti icuch avu'unic scotol li ilbajinele. Xchi'uc ti mu xa xac'an xachi'inic li much'utic chopol sjolique. Yu'un avilic xa c'u x'elan li much'utic chalic jc'op ti yalojique, ja' avilic o ti yech no'ox tsnopic ti c'usitic chalique. ³Avac' avocolic cu'un pero icuch avu'unic, muc xapaquic. Lec latunic cu'un, muc xavicta abaic yu'un sjunul to'ox avo'onic ac'anojicon. ⁴Lavie mu xa sjunuluc avo'onic ac'anojicon. Ja' chopol chquil. ⁵Yuleso ta ajolic ti c'u to'ox x'elan ac'anojicon ti c'alal lic ach'unique. Ictaic spasel li c'usitic chopole; ja' pasic chac c'u cha'al apasic to'oxe. Mi mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, ta me xital ta ora, chtal jloq'ues li candeleroe yo' xch'ay o ta jmoj li jc'op tey ta alumalique. ⁶Pero oy to c'usi lec chapasic chquil. Yu'un chopol chavilic c'usi tspasic li jnicolaítaetique ti chayalbeic ti xu' to xapasic li c'usitic chopole. Ja' yechon uc chopol chquil. ⁷Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue. Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, ta xcac'be slo'ic li sat te' li' ta vinajele ti ta xcuxiic o ta sbatel osile, xayutic ti Cajvaltíc Jesucristoe”, xi xats'iba ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti
much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta jteclum Esmirnae**

⁸Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Esmirnae ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: “Ti Cajvaltic Jesuse ti ja' isliques scotole, ti ja' chilbe slajeb noxtoque, ja' ti ichame, ti icha'cuxie, ja' yech chayalbeic chac li'i: ⁹Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti abol abaic ta ilbajinele, ti ch'abal xa c'usuc avu'unique. Pero jc'uulejoxuc chquil. Jna'oj noxtoc ti chopol c'usi chayalbeic li jayvo' juri-oetic ti jt'ujojic ti yalojique. Pero muc bu jt'ujojic, yu'un mu xch'unic ti vo'on ijtojbe smulique. Ja' xch'amaltac li Satanase. ¹⁰Mu me xaxi'ic o li ilbajinel ti chtal ta ts'acale. Ja' yabtel li pucuje ti chasti'quic ta chuquel jlomuque yu'un tsq'uelic mi j'ech'el ach'unojic ti vo'on Avajvalicone. Pero jayib no'ox c'ac'al ti abol abaique. Ich'icon o me ta muc' c'u cha'al xachamic oe, yu'un chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ja' atrofeic ya'el. ¹¹Ti much'utic cha'ic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espiritue. Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, mu xa bu ta xchamic ta xcha'ech'elal, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe”, xi xats'iba ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti
much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta jteclum Pérgamoe**

¹²Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Pérgamoe ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: “Ti Cajvaltic Jesuse ti iquil iloc' espada ta yee ti lec juxbil xcha'jotol yee, ja' yech chayalbeic chac li'i: ¹³Li vo'one

jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti tey nacaloxuc yo' bu ta xch'unbat tajmec smantal li Satanase. Ac'u mi abol abaic ta ilbajinel pero avich'ojicon onox ta muc'. Muc xavicta abaic ti c'alal imile ti Antípase ti sjunul yo'on iyal a'yuc c'usi caloj yo' bu nacaloxuque, yo' bu ta xch'unbat tajmec smantal li Satanase. ¹⁴Pero oy to c'usi chopol chapasic chquil. Yu'un lec chava'ic ti tey achi'uquic ti much'utic ta xchanubtasvanic ta spasel c'usi chopol chac c'u cha'al ispas ti Balaam ti ta vo'nee. Ti Balaame ja' ixchanubtas ti preserente Balaque ti c'uxi xu' slo'lo li j'israeletique yo' ti xlic sti'ic o ti ti'bol smotoninoj yajsantoic ti yan crixchanoetique, yo' ti xlic sa' o yantsique. ¹⁵Ja' no'ox yech tey to achi'uquic noxtoc li much'utic ja' yech ta xch'unic chac c'u cha'al xch'unojic li jnicolaítaetique ti chopol chquillique. Yu'un chayalbeic ti xu' to xapasic li c'usitic chopole. ¹⁶Nutsic loq'uel. Mi mu xanut-sique, ta me xital ta ora. Chtal jmilic ta espada ti chloc' ta quee. ¹⁷Ti much'utic cha'ic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espiritue. Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, ja' chcac'be sve'ic li mana tey nac'bile, mu xa c'usi yan tsc'anic o ta sbatel osil. Ta xcac'beic noxtoc jp'ej saquil ton. Li ton ta xcac'beique ja' tey ts'ibabil yach'biic ti muc much'u yan xojtiquine. Stuc no'ox xojtiquinic ti much'utic chcac'bee yo' sna'ic o ti ja' jch'amaltac ta sbatel osile, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe”, xi xats'iba ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti
much'utic xch'unojic sc'op Riox
ta jteclum Tiatirae**

¹⁸Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Tiatirae

rae ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Xch'amal Rioxe ti iquil xleblajet tajmec li sbec' sate chac c'u cha'al li lebc'oq'ue, ti sts'ayts'on tajmec yoc chac c'u cha'al li covre c'alal c'aqu'em xa scotol li yic'ubale, ja' yech chayalbeic chac li'i: ¹⁹Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti chac'uxubinvanique, ti ach'unojic ti vo'on ijtoj amulique, ti chacoltavanique, ti chcuch avu'unic li ilbajinele, ti lec chatunic cu'un lavie. Ti ta ba'yie ma'uc to'ox yech latunic. ²⁰Pero oy to c'usi chopol chapasic. Yu'un chavaq'uic chanubtasvanuc li antse ti chal jc'op ti yaloje. Pero ma'uc yech li c'usi chale. Ja' yech ta spas chac c'u cha'al ispas ti Jezabel ti ta vo'nee, yu'un ja' ta slo'lo li much'utic ja' tspasic li c'usitic ta jc'ane. Yu'un ja' tsc'an ti chlic sa' yantsique, ti chlic sti'ic li ti'bol smotoninoj santoetique. ²¹Ijmala xa mi chicta li c'usitic chopol tspase, pero mu xicta, yu'un ja' no'ox ta yo'on spasel li c'usitic chopole. ²²Chacalbeic, li ants chcale ac'u ipajuc yo' xpuch'i oe. Ja' tsto'j ti chopol c'usi tspase. Ja' no'ox yech ti much'utic ixch'unic c'usi iyal li antse, mi mu xicta'ique, ta xcac'beic castico uc. ²³Yan ti much'utic quiloj onox ti mu xicta'ic c'usi chal li antse, ta xchamic yo' xilic o li much'utic yich'ojicon ta muq'ue ti ca'voj scotol li c'usitic chanopique, ti quiloj c'u x'elan lavo'onique. Ti c'u x'elan chapasic jujune ja' yech atojol chacac'beic. Mi lec li c'usitic chapasique, ja' no'ox yech lec atojolic. Mi chopol li c'usitic chapasique, ja' no'ox yech chopol atojolic. ²⁴Vo'oxuc ti tey nacaloxuc ta Tiatirae ti muc bu ach'unojic c'usi chal li antse, ti muc bu ach'unojic noxtoc ti chalic ti tsc'an chava'iic c'u x'elan yo'on li Satanase, lec ti mu xach'unique. Yech'o un mu c'usi yan chacalbeic. ²⁵Yechicoxuc o me ti c'u cha'al xital oe. ²⁶Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, ti naca

lec c'usitic tspasic ti c'u cha'al xchamic oe, ja' chcac'be tsots yabtelic. Ja' ta scuentainic scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil. ²⁷Ja' chac c'u cha'al yac'ojbon tsots cabtel li Jtote, ja' no'ox yech chcac'be tsots yabtelic uc. Ja' ta spasic ta mantal scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil. Ta xch'unbat smantalic. Li crixchanoetique mu xa xu' stoy sbaic. Ja' chac c'u cha'al xich' voq'uel p'in ti toj lilijel chc'ote, yu'un ta xch'unic ti c'usitic ch-albatique. ²⁸Ti much'utic chcac'be tsots yabtele chcaq'uic ta ich'el ta muc' chac c'u cha'al ich'bilon ta muq'ue. ²⁹Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espiritue, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti
much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta jteclum Sardise**

3 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc: —Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Sardise ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse ti istac ech'el ta vucub jteclum ti Ch'ul Espiritue, ti stomoj vucp'ej c'anale, ja' yech chayalbeic chac li'i: Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Ti avalojique, lec ach'unojic pero ma'uc yech. Co'ol xchi'uc chamemoxuc chaquillac. ²Nopic c'u xa'elanic. Yu'un muc bu chapasic chquil ti c'usi lec chil ti Rioxe. Pasic xa me, yu'un me po'ot xa xch'ay xava'iic. ³Yuleso me ta ajolic c'u x'elan la'albatic ti c'alal lic ach'unique. Ja' me yech xach'unic o. Ictaic xa ti xa'elanique. Mi mu xavietaique, chacac'beic castico. Mu xana'ic c'usi ora chtal cac' castico chac c'u cha'al mu xana'ic c'usi ora chtal j'elec'. ⁴Pero oy jayvo' ti tey achi'uquic ta Sardise ti ch'abal yic'ubal

sc'u'ic ya'el chquile yu'un mu sna' sa' smulic. Yech'o un chixchi'inic ta sbatel osil. Ta xcac'be slapic saquil c'u'ul, ja' seña ti lec yo'onic ta sbatel osile. ⁵Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele chcac'be slapic saquil c'u'ul, ja' seña ti lec yo'onic ta sbatel osile. Muc bu ta jtup'be sbiic ta vun yo' bu ts'ibabil sbiic scotol ti much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile. Jamal chcal ta stojol li Jtote xchi'uc ta stojol li yaj'anjeltaque ti ja' jch'amaltaque. ⁶Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espiritue, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti
much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta jteclum Filadélfaie**

⁷Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Filadélfaie ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse mu sna' sa'el smul. Scotol li c'usitic chale yech. Ja' chac c'u cha'al iscuentain Jerusalén ti David ti ta vo'nee, ja' yech scuentainoj vinajel ti Cajvaltic Jesuse. Stuc no'ox xu' tsjam, muc much'u xu' tsmac. Stuc no'ox xu' tsmac, muc much'u xu' tsjam. Ja' yech chayalbeic chac li'i: ⁸Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Ac'u mi muc bu epoxuc, pero j'ech'el avich'ojicon ta muc'. Yu'un jamal chavalic ti vo'on ijtoj amulique. Yech'o un más chajcoltaic ta yalel a'yuc. Muc much'u xu' chaspajesic. ⁹Oy jlom jurioetic chalic chac li'i: Quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, xiic pero tsnopic yu'un ja' stotinojic li Satanase. Chascrontainic. Pero chcac' ti ac'u yich'oxuc ta muq'ue yo' xilic o ti ta melel ti jch'amaloxuque, ti jc'anojoxuc tajmeque. ¹⁰Yu'un muc xavicta abaic ti c'alal ataic ilbajinel ta jcuentae, yech'o

un mu xa bu chacac'beic castico ti c'alal sta yora chcac'be castico scotol crixchanoetic li' ta sba balamile ti c'alal ta jq'uelbe c'u x'elan yo'onique. Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale. ¹¹Po'ot xa xisutal. Yechicoxuc o me yo' ti mu xbat o ta yan latrofeoic ti chacac'beique. ¹²Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele ja' chba xchi'inic ta sbatel osil li Cajvale. Mi ja'uc xa xloq'utic ta jmoje. Li sbi li Cajvale ta jts'ibabe ta sti'baic xchi'uc sbi li slumale, ja' ti ach' Jerusaleme, ti chlic tal ta vinajel yo' bu li Cajvale. Ta jts'ibabe ta sti'baic noxtoc li cach'bie. ¹³Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espiritue, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti
much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta jteclum Laodicéae**

¹⁴Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Laodicéae ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse ti yech scotol li c'usi chale, ti ja' ispas scotol li c'usitic oye, ja' yech chayalbeic chac li'i: ¹⁵Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Quiloj ti mu sjunuluc avo'onic avich'ojicon ta muq'ue. Ja' no'ox ti mu xa xaco'olaj achi'uquic li much'utic muc bu yich'ojicon ta muc' ta jmoje. Mi chavich'icon ta muq'ue, ja' tse'an ti sjunul avo'onic chavich'icon ta muq'ue. Yan mi xchibet avo'onique, más lec mu xavich'icon ta muc'. ¹⁶Lavi mu sjunuluc avo'onic avich'ojicon ta muq'ue, lavi mu xavictaicon ta jmoje, mu xajc'anic ti ja' yechoxuque. ¹⁷Yu'un chavalic chac li'i: Li vo'one quich'oj ta muc' ti Cajvaltique. Mu c'usi ti mu jna'e, jna'oj scotol, xachiic, pero mu xana'ic ti abol abaic chaquilique. Ma'satoxuc chaquilic

yu'un mu xavilic ti chopol li c'usitic chapasique. T'analoxuc chaquilic yu'un muc bu lec avo'onic. ¹⁸Yech'o ti chacalbeic ti ich'l'ic me ta muq'ue yo' ti jpas o ta jun avo'onique, yo' ti jc'ulejoxuc o chaquilique. Ta jlecubtas avo'onic, co'ol xchi'uc chalapic saquil c'u'ul ya'el, yo' mu xaqu'exavic oe yu'un mu xa bu t'analoxuc ya'el. Ta jpoxta ya'el lasatique yo' xavilic o li c'usitic lec ta pasele. ¹⁹Li much'utic jc'anoje ta xcalbe mantal. Mi mu xixch'unbee, ta jtsits. Yech'o un ti c'alal chacalbeic mantale, sjunuluc me avo'onic xach'unic. Ictaic spasel li c'usitic chopole. ²⁰Li vo'one tey chajc'oponic ta avo'onic, co'ol xchi'uc li much'utic ta xc'opoj ta ti'nae. Li much'u cha'i ti vo'on ta jc'opone, ochan tal, mi xie, chi'och. Tey ta jchi'in o. Jun co'on jchi'uc. ²¹Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele ja' chixchi'inic ta pasmantal chac c'u cha'al li' xa jchi'uc ta pasmantal li Jtote yu'un icuch xa cu'un scotol. ²²Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espiritue, xayutic ti Cajvalt'ic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

Ja' li' yaloj ti ich'bil o ta muc' tey ta vinajel ti Rioxe

4 Ts'acal to iquil noxtoc ti jamal jun ti'na ta vinajele. Ti Cajvalt'ic Jesuse ti ba'yi lisc'opone, ti co'ol xchi'uc corneta c'alal ic'opoje, ja' yech liyalbe chac li'i: —Muyan tal. Chcac' avil ti c'usitic chlaj taluc ta ts'acale —xiyut.

²Ta syu'el ti Ch'ul Espiritue tey va'alon ta vinajel c'alal ica'ie. Iquil jcot muc'ta chotlebal, lelec sba meltsanbil. Ja' tey chotol ta spas mantal ti Rioxe. ³Ti Rioxe oy xjobal co'ol xchi'uc xjobal jasp-ton xchi'uc cornalina-ton, tsojtsojt'ic li xjobale. Yo' bu li muc'ta chotlebale oy me'q'u'inubal, pero naca yox li xjobale. Co'ol xchi'uc xjobal

esmeralda-ton. ⁴Ta sjoyob li muc'ta chotlebale iquil ti oy tey veinticuatro chotlebale. Tey chotajtic veinticuatro moletic. Naca sac sc'u'ic. Slapoj scoronaic co'ol xchi'uc oro yilel. ⁵Yo' bu chotol ti Rioxe xleblajet chloc' chavuc. Oy c'usi yan xal tajmec ica'i noxtoc. Ta yichon ti Rioxe oy tey vucub c'oc'. Li vucub c'o-q'ue ja' seña ti Ch'ul Espiritu ta vucub jteclume. ⁶Ta yichon ti Rioxe iquil noxtoc ti oy c'usi teye, co'ol xchi'uc mar yilel, xlebebet tajmec, co'ol xchi'uc li nene.

Ta spat xocon li muc'ta chotlebale oy tey chanvo' ti ep ta p'ej sate. Oy sat ta spat sjolic noxtoc. ⁷Li june co'ol xchi'uc león. Li june co'ol xchi'uc becerro. Li june co'ol xchi'uc sat crixchano li sate. Li june co'ol xchi'uc xic, chvil xa yilel. ⁸Oy vaquib xic' jujun. Oy satic noxtoc ta sjunlej li spat xoconique, xchi'uc ta xiq'uiic. Oy sat ta yolon li xiq'uique xchi'uc ta sba. Ta c'ac'al ac'ubal ja' yech chalic chac li'i:

Stuc no'ox lec li Cajvalt'ique, mu sna' sa'el smul.

Stuc no'ox oy syu'el.

Tey onox ti c'alal ipas li vinajel balamile, cuxul lavie, cuxul ta sbatel osil, xiic yo' bu ti Rioxe.

⁹⁻¹⁰Ti c'alal chich'ic ta muc' ti Rioxe ti cuxul oe, ti ja' t'apas mantal ta sbatel osile, ti c'alal "colaval" xutique ja'o tsquejan sbaic, tsnijan sbaic ta yichon Riox li veinticuatro moletique yu'un chich'ic ta muc' uc. Ta slo'c' li scoronaique, tey chaq'uiic ta yichon ti Rioxe ti cuxul ta sbatel osile. Ja' yech chalic chac li'i:

¹¹Vo'ot Cajvaloticotic, vo'ot Rioxot ti quich'ojoticotic ta muq'ue.

Ja' yech smelol ti chaquich'ticotic ta muq'ue,

ti chcalcoticotic ti atuc no'ox oy ayu'ele, yu'un vo'ot apasoj scotol li c'usitic oye yu'un ja' ac'an ti oyuque, xutic ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj c'u x'elan ti balbil vune
xchi'uc ti co'ol xchi'uc ch'iom
tot chij ti Cajvaltíc Jesuse**

5 Ti Riox tey chotol ta muc'ta chotle-
bale, iquil ti stomoj ta sbats'ic'ob
jlic balbil vune, ts'ibabil xcha'jotol. Oy
vucub spac' yo' mu xjilch'uj o slicheje.
²Iquil noxtoc jun anjel ti oy tajmec yipe.
I'avan:

—¿Much'u ti naca lec c'usi spasoje ti
ja' xu' stotsbe spac' li vune yo' xjilch'uj
oe? —xi.

³Pero muc much'u xu' sjilch'un li
vune, mi ja'uc li much'utic tey ta vina-
jele, mi ja'uc li much'utic li' ta sba bal-
amile, mi ja'uc ti much'utic chamemic
xae. Yech'o ti muc much'u xu' sq'uel
c'usi yaloj li vune. ⁴Ja'o lic oq'uicon
yu'un muc much'u lec c'usi spasoje ti
xu' sjilch'un li vune, ti xu' sq'uel c'usi
yaloje. ⁵Oy jun li veinticuatro moletique
ja' yech liyalbe chac li'i:

—Mu xa'oc'. Oy much'u ti oy tajmec
yip chac c'u cha'al li leone. Ja' jun
achi'ilic ta israelal, ja' smom ti Judá ti
ta más vo'nee. Ja' smom ti David ti ta
vo'nee. Ja' icuch yu'un scotol, yech'o ti
ja' xu' stotsbe svucubal spaq'ue, ja' xu'
sjilch'un li vune —xiyut.

⁶Oy tey cocol iquil jcot ch'iom tot chij
ta o'lol yo' bu ti Rioxe, yo' bu li chan-
vo'e, yo' bu li veinticuatro moletique. Li
ch'iom tot chije tey seña ta spat xocón
ti imilee pero icha'cuxi. Ja' seña ti ja'
ti Cajvaltíc Jesuse. Oy vucub xulub, oy
vucp'ej sat, ja' seña ti Ch'ul Espiritue ti
itaque tal ta sjunlej balamile. ⁷Li ch'iom
tot chije ja' ba stsac li vune ti tey stomoj
ta sbats'ic'ob ti Rioxe. ⁸Ti c'alal istsaque,
li chanvo'e xchi'uc li veinticuatro mole-
tique isquejan sbaic ta yoc li ch'iom tot
chije, ja'o isnijan sbaic noxtoc. Li vein-
ticuatro moletique oy yarpaic xchi'uc ju-
jun sp'isic, naca oro yilel. Li sp'isique noj

ta bec'tal pom. Li bec'tal pome ja' seña ti
ta sc'oponic Riox li much'utic xch'amal-
tac Riox li' ta sba balamile. ⁹Isq'uevujin-
taic jcoj ach' q'uevuj. Ja' yech chal chac
li'i:

Ja' yech smelol ti vo'ot chavich' li vune,
ti chatotsbe li spaq'ue,
yu'un vo'ot avac' aba ta milel.

Ta ach'ich'el amanoticotic, vo'ototic ti
chitunoticotic xa yu'un ti Rioxe,
jcotolticotic ti jaylajuntos jts'unbalti-
cotic ta sba balamile,
ti jaylajuntos jc'opticotique,
ti butic nacional nacaloticotic.

¹⁰Vo'ot ta amantal ti chajchi'inticotic ta
pasmantale,
ti chitunoticotic yu'un Riox chac c'u
cha'al ti paleetique.

Ja' tey ta jpastic mantal ta balamil,
xi li sq'uevujique.

¹¹Iquil, ica'i ti ep chc'opoj anjeletic ta
sjoyob yo' bu ti Rioxe, yo' bu li chanvo'e,
yo' bu li veinticuatro moletique. Li an-
jeletic ep tajmec, mu jna'tic jayib mil-
lón. ¹²I'avan scotolic:

Ti iyac' sba ta milel li ch'iom tot chije,
ja' yech smelol ti chich' tsots yabtele.

Stuc no'ox tspas mantal.

Ja' yu'un scotol li c'usitic oye.

P'ij tajmec, stuc no'ox oy syu'el.

Ich'bil ta muc'.

Stuc no'ox “colaval”, x'utat, xiic.

¹³Ica'i noxtoc ti ic'opoj scotol li
much'utic tey ta vinajele xchi'uc li
much'utic li' ta sba balamile, xchi'uc ti
much'utic mucajtic ta balamile xchi'uc
ti much'utic ichamic ta mare. Iyalic
scotolic:

Oy slequilal li Rioxe ti tey chotol ta
muc'ta chotlebale, xchi'uc li ch'iom
tot chije.

Ch-ich'e ta muc' ta sbatel osil.

Stuc ta spas mantal ta sbatel osil, xiic.

¹⁴—Toj lec ti ja' yech chc'ote —xiic li
chanvo'e.

Li veinticuatro moletique isquejan sbaic, isnijan sbaic ta yichon ti Rioxe ti cuxul ta sbatel osile, iyich'ic ta muc'.

**Ja' li' yaløj ti iyil ti Juane ti
c'usitic ic'ot ti c'alal itots
jusun spac'obil ti vune**

6 Li ch'iom tot chije iquil ti istotsbe jun spac' li balbil vune. C'alal istotse, li chanvo'e ica'i ti ic'opojic june. C'alal ic'opojic, co'ol xchi'uc x'avan chavuc ica'i.

—¡La' q'uelavil! —xiyut.

²Iquil ti oy much'u scajlebinøj tal jcot saquil ca'e, stomoj sp'ilomte'. Iquil i'ac'bat scorona noxtoc, ja' seña ti ta scuentain li crixchanoetic ta sba balamile. Ja'o lic slo'llo li crixchanoetic ta sba balamile. Ta xch'unbat ti c'usi chale.

³Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li xchibal xa spaq'ue. C'alal istotse, ica'i ti ic'opojic otro jun li chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc becerroe.

—¡La' q'uelavil! —xiyut.

⁴Iquil ti oy much'u scajlebinøj tal jcot tsajal ca'e. Ja' yabtel ti ta socbe sjol li crixchanoetic li' ta sba balamile yo' xlic scrontain o sbaique, yo' xlic smil o sbaique. I'ac'bat ech'el jun muc'ta espada.

⁵Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li yoxibal xa spaq'ue. C'alal istotse, ica'i ti ic'opojic otro jun li chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc sat crixchano sate.

—¡La' q'uelavil! —xiyut.

Iquil ti oy much'u scajlebinøj tal jcot ic'al ca'e. Slicoj tal slibra. ⁶Ica'i ti oy much'u ic'opojic tey ta o'lol li chanvo'e, iyalbe li much'u cajal ta ca'e:

—Ba soco li trigoe xchi'uc li cebadae yo' mu xbeq'uin o leque, yo' xtoy o stojole. Li jun kilo trigoe ja' yech stojol chc'ot chac c'u cha'al li tojolil ta jun c'ac'al abtele. Yan li cebadae oxib kilo xtoj o li jun c'ac'al abtele. Li te'el olivae xchi'uc li te'el uvae, mu me xasoc yo' ti

mu xtoy o stojol li aceitee xchi'uc li ya'lel uvae —x'utat.

⁷Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li xchanibal xa spaq'ue. C'alal istotse, ica'i ti ic'opojic otro jun li chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc xic ti chvil xa yilele.

—¡La' q'uelavil! —xiyut.

⁸Iquil ti oy much'u scajlebinøj tal jcot c'anal ca'e. Jmilvanej, xi sbi. Oy much'u yan tey tijil tal ta spat, c'otetal xi sbi. Ja' seña ti ta c'otetal chbatic ti much'utic ta xmilatique. Li crixchanoetic li' ta sba balamile, mi oy chanmil ta jun jteclume, ta xlaj jmil, oxmil ta xcom. Ja' yech chc'ot ta sjunlej balamil. Jlom chljic ta ac' c'oc', jlom ta xchamic ta vi'nal, jlom ta xchamic ta chamel, jlom ta xlajic ta bolom.

⁹Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li yo'obal xa spaq'ue. C'alal istotse, iquil ti tey xch'ulelic ta yolon xchic'obil smoton Riox ta vinajel ti much'utic ja' imilatic o li sc'op Rioxe, ja' ti jamal iyalic ti xch'unojique. ¹⁰I'avanic:

—Cajval, vo'ot ti mu xana' xasa' amule, ti chc'ot c'usi avaloje, ¿c'u to ora chavac'be castico li much'utic lismilotic ti teyic to ta balamile? —xiic.

¹¹Iquil ti i'ac'batic sac sc'u'ique, ja' seña ti lec yo'onic ta sbatel osile. I'albatic noxtoc ti ac'u to smalaic jliqueluque.

—Ja'to mi its'aqui ti jayvo' achi'il-taque ti caloj chmilatic chac c'u cha'al lamilatique, ja' li much'utic ta to xtunic cu'un uque, ja'to ta xcac'beic castico li much'utic lasmilique —x'utatic.

¹²Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li svaquibal xa spaq'ue. C'alal istotse, ja'o i'ech' tsots niqel li' ta balamile. Imac sat li c'ac'ale, co'ol xchi'uc ic'al poc' yilel. Li jch'ulme'tique itsajub, co'ol xchi'uc ch'ich' yilel. ¹³Li c'anale-tique laj p'ajuc yalel tal ta balamil, co'ol xchi'uc xlilij ta ic' li sat ic'uxe. ¹⁴Li vina-jele isbal sba co'ol xchi'uc jbaltic vun,

isacch'ay. Scotol li vitsetique xchi'uc li c'ox balamiletic ta o'lol mare, ijel yav. ¹⁵Li preserenteetic li' ta sba balamile, xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, xchi'uc li jc'ulejetique, xchi'uc li capitán solteroetique, xchi'uc li tsatsal vini-quetique, xchi'uc li mozoiletique, scotol li crixchanoetique iquil ti isnac' sbaic ta yut nail ch'enetique xchi'uc ta yolon tonic ta vitsetique. ¹⁶Ja' yech iyalic chac li'i:

—Capem xa cu'untic ti Rioxe xchi'uc ti ch'iom tot chije. Más lec chac jinuc tal ta jbatc li vitsetique li tonetique yo' mu xa xca'itic o li castico ti chiy-ac'botique. ¹⁷Yu'un ista xa yora ti chiy-ac'botic tsots casticoe, mu xa much'u xcuch yu'un —xiic.

Ja' li' yaloj ti chich' seyo ta sti'baic ciento cuarenta y cuatro mil ti j'israeletique

7 Ts'acal to iquil chanvo' anjel ta vina-jel tey va'ajtic ta xchanjechel li balamile. Ja' spajesojic li iq'ue yo' mu xtal o ic' li' ta sba balamile xchi'uc ta mare. Mi ja'uc jtec' te' muc bu chbac'. ²Iquil ti iloc' tal otro jun anjel ta loq'ueb c'ac'ale, ja' yich'ojbe seyo ti Riox cuxul ta sbatel osile. Tsots iyapta li chanvo' xchi'iltac tey va'ajtic ta xchanjechel li balamile, ti yich'oj tsots yabtelique. Ja' xu' soquic li balamile xchi'uc li mare.

³—Mu to me xasoquic li balamile, xchi'uc li mare, xchi'uc li te'etique. Ja'to c'alal xljac cac'be seyo ta sti'baic li much'utic ta spasic li c'usitic ta sc'an li Cajvaltique, ja'to xu' xasoquic —x'utatic li chanvo'e.

⁴Ica'i ti jayvo' iyich' seyo ta sti'baique, ciento cuarenta y cuatro mil ti naca jchi'iltac ta israelale. ⁵Li smomtac ti Judá ti ta vo'nee lajchamil iyich' seyo ta sti'baic. Li smomtac ti Rubén ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Gad ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. ⁶Li

smomtac ti Aser ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Neftalí ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Manasés ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. ⁷Li smomtac ti Simeón ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Leví ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Isacar ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. ⁸Li smomtac ti Zabulón ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti José ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Benjamín ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc.

Ja' li' yaloj ti jaylajuntos crixchanoetic lec xa yo'onic iyil ti Juane

⁹Ts'acal to iquil epal crixchanoetic. Tey jayjayvo' ti jaylajuntos jts'unbaltic li' ta balamile, ti jaylajuntos jc'optique, ti butic nacional nacalotique. Muc much'u xu' snit c'u yepal. Ja' tey va'ajtic yo' bu ti Rioxe, yo' bu ti ch'iom tot chije. Naca sac sc'u' scotolic, ja' seña ti lec yo'onic ta sbatel osile. Stomanojic xan. ¹⁰I'avan scotolic:

Ti licolotic xae, ja' lixc'uxubinotic li Jtotic Rioxe ti li' chotol ta muc'ta chotlebale,

xchi'uc li ch'iom tot chije, xiic. ¹¹Li anjeletic ti tey joyol yo' bu ti Rioxe, yo' bu li veinticuatro moletique, yo' bu li chanvo'e, isquejan sbaic, isnijan sbaic ta yichon ti Rioxe ti tey chotole, iyich'ic ta muc'. ¹²Ja' yech iyalic chac li'i:

Toj lec ti ja' yech ic'ote.

Ja' jc'uxubinvaney li Cajvaltique.

Oy slequilal, p'ij tajmec.

Stuc no'ox “colaval”, x'utat.

Ich'bil o ta muc'.

Stuc no'ox oy syu'el.

Ja' tspas mantal ta sbatel osil.

Toj lec ti ja' yech ch'ote, xiic.

¹³Lisjac'beic jun li moletique:

—¿Mi xana' much'utic li li'ique ti sac sc'u' slapojique? ¿Mi xana' bu liquemic tal? —xiyut.

¹⁴—Li vo'one, totic, mu jna'. Atuc no'ox ana'oj —xcut.

—Ja' li much'utic imilatic ta scoj li castico ta balamile, ti ixch'unic ti ja' itojbat smulic yu'un li ch'iom tot chije, yech'o ti ch'abal xa smulique. Ja' seña li saquil c'u'ul slapojique. ¹⁵Yech'o ti li'ic o ta yichon li Rioxe. Ta c'ac'al ac'ubal li' ta xtunic ta stojol li Rioxe. Ja' chi'in-bilic o yu'un li Rioxe. ¹⁶Mu xa xvi'najic, mu xa xtaquij sti'ic, mu xa bu c'ux c'ac'al cha'iic, mu xa xchiqu'inajic. ¹⁷Yu'un ja' ta xchabiatic yu'un li ch'iom tot chije ti tey ta o'lol yo' bu chotol li Rioxe, yech'o un jun yo'onic ta sbatel osil. Ta scusbat ya'lel satic yu'un li Rioxe, yech'o un mu xa x'oq'uic o —xiyut li jun mole.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ic'ot iyil ti Juane ti c'alal itots ti svucubal spac' vune

8 Li ch'iom tot chije istotsbe li svucubal xa spaq'ue. C'alal istotse, o'lol nan ora xch'ijyan tey ta vinajele. ²Iquil i'ac'bat scornetaic vucvo' anjeletic, ja' ti tey va'ajtic ta yichon ti Rioxe. ³Ts'acal to tal sva'an sba otro jun anjel tey ta stuq'uil xchic'obil smoton ti Rioxe, stomoj yav ac'al naca oro yilel. Li xchic'obil smoton ti Rioxe naca oro yilel uc, tey ta yichon ti Rioxe. Li anjele i'ac'bat ep bec'tal pom, ja' tscap o xchi'uc sc'opic li much'utic xch'amaltac Riox ti sjunul yo'onic ta sc'oionic Riox li' ta sba balamile. Tey ba svuchan ta sba xchic'obil smoton Riox. ⁴Li xch'aial pom iyac' anjele tuc' imuy yo' bu ti Rioxe. Capal imuy xchi'uc sc'opic li xch'amaltac Riox ti sjunul yo'onic ta sc'oionic Riox li' ta sba balamile. ⁵Li anjele isnojes ta ac'al li yav ac'ale. Li ac'ale tey no'ox ista ta sba xchic'obil smoton Riox. Li yav ac'ale isjip yalel tal ta balamil. C'alal ip'aje, ja'o i'avan tajmec chavuc,

oy c'usi yan xal tajmec noxtoc, xleblajet xa tajmec sactsevil, i'ech' tsots niquel li' ta balamile.

Ja' li' yaloj ti c'usitic casticoal ital ta sba balamil iyil ti Juane c'alal iyoq'uesin scornetaic ti vucvo' anjele

⁶Li vucvo' anjel stomoj scornetaique ixchap sbaic yu'un ta xlic yoq'uesinic.

⁷C'alal iyoq'uesin scorneta li jun anjele, ja'o iyac' tsots bot li' ta sba balamile xchi'uc c'oc' capal ta ch'ich'. Ti bu c'alal ic'ote ic'ac' li te'etique xchi'uc li ts'i'lele. Jutuc xa mu o'loluc ic'ac' li te'etique xchi'uc li ts'i'lele.

⁸Li xcha'va'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. Ja'o ip'aj ta mar co'ol xchi'uc jp'ej vits yilel, oy sc'ac'al. Jutuc xa mu o'loluc ic'ataj ta ch'ich' li mare. ⁹Ti bu c'alal ic'ataj ta ch'ich'e, icham scotol li c'usitic cuxajtic ta mare. Ja' no'ox yech noxtoc li barcoetique jutuc xa mu o'loluc ivoc'.

¹⁰Li yoxva'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. Ja'o ip'aj tal jp'ej muc'ta c'anal, oy sc'ac'al co'ol xchi'uc toj. Ta uc'umetic xchi'uc ta ninabvo'etic ic'ot. Ti bu c'alal ic'ote jutuc xa mu o'loluc li uc'umetic xchi'uc li ninabvo'etique. ¹¹Ch'ail ts'i'lel sbi li c'anale. Ti bu c'alal ic'ote ich'aub li uc'umetic xchi'uc li ninabvo'etique. Ep crixchanoetic ichamic o li ch'ailvo'e.

¹²Li xchanva'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, jutuc xa mu o'loluc imac sat li c'ac'ale, xchi'uc li jch'ulme'tique, xchi'uc li c'analetique; ic' laj comuc. Li c'ac'ale muc xac' lec xojobal. Ja' no'ox yech li jch'ulme'tic uque xchi'uc li c'analetic uque, muc xac' lec xojobal ta ac'ubaltique.

¹³Ts'acal to iquil tey xvilet ta vinajel jun anjel. I'avan:

—Li much'utic tey nacajtic ta balamile abol sbaic tajmec c'alal xoq'uesin scornetaic li otro oxvo' jchi'iltaque, yu'un más to tsots li castico ta xtale —xi.

9 Li yo'va'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. Ja'o ip'aj tal ta balamil co'ol xchi'uc jp'ej c'anal, pero anjel. Ja' i'ac'bat syaveal jun natil ch'en. ²C'alal isjam li ch'ene, iloc' tajmec xch'ailal, co'ol xchi'uc ch'ailal te'elal. Imac sat li c'ac'ale. ³Yo' bu iloc' tal ch'aile tey iloc' tal ep c'ulub. Istani sbaic ta sjunlej balamil. Li c'ulubetique i'ac'bat yabtelic ti chti'vanic chac c'u cha'al li tseque. ⁴Pero i'albatic mantal ti mu me ya'uc slo'ic ts'i'lele, xchi'uc li c'usitic yoxe, xchi'uc li te'etique. Ja' no'ox chac'beic castico li crixchanoetique ti much'utic muc bu yich'ojbeic seyo Riox ta sti'baique. ⁵I'albatic noxtoc ti mu ya'uc smilic ta jmoj li crixchanoetique, ja' no'ox ac'u yac'beic castico vo'obuc u. C'alal chti'vanique, ja' yech sc'uxul chac c'u cha'al xti'van li tseque. ⁶Ti c'alal xc'ot yeche, li crixchanoetique ta sc'an xchamelic pero mu xchamic.

⁷Li c'ulubetique co'ol xchi'uc ca'. Oy smaquic chac c'u cha'al oy smac li ca'e c'alal chbatic ta ac' c'oc' xchi'uc li ya'vale. Oy scronaic yilel co'ol xchi'uc oro. Li satique co'ol xchi'uc sat crixchano yilel. ⁸Oy stsatsal sjolic, co'ol xchi'uc stsatsal sjol antsetic. Li stanal yeique co'ol xchi'uc stanal ye león. ⁹Li spat xoconique oy c'usi macal o co'ol xchi'uc taq'uin yilel. Li xiq'uique tsots tajmec chbac' co'ol xchi'uc epal carretaca' c'alal xc'ululetic ta anil ta ac' c'o-q'ue. ¹⁰Li sneique co'ol xchi'uc ne tsec ja' chti'vanic o. Vo'ob u chac'be svocol li crixchanoetique. ¹¹Li c'ulubetique oy jun stotic, anjel to'ox, pero ja' xa scuentainoj li natilch'ene. Ti sbi li stotique Abadón sbi ta ebreo c'ope. Apolión ta griego c'ope. Ti ja' yech sbie, Jmilvanej, xi smelol.

¹²Ja' yech li primero castico ta xich'ique. Pero sc'an to cha'ech'el.

¹³Li svacva'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, ica'i ti oy

much'u ic'opoj tey ta o'lol li chanib xulub xchic'obil smoton ti Rioxe ti naca oro yilele ti tey ta yichon ti Rioxe. ¹⁴Li svacva'al anjele ti stomoj scornetae ja' yech i'albat chac li'i:

—Ba coltao li chanvo' achi'iltac ti tey chucajtic ta ti' muc'ta uc'um Eufrátese —x'utat.

¹⁵Icol li chanvo' anjel ti tey chucajtique, yu'un ja' yich'ojic mantal ti ta smilic ep crixchanoetic ta sjunlej balamile. Yu'un ista xa yora ti chba milvanicuque. Jutuc xa mu o'loluc tsmilic li crixchanoetic ta sjunlej balamile. ¹⁶Li chanvo' anjele oy yajsolteroic cajajtic ta ca'. Ica'i c'u yepal li yajsolteroique, do-scientos millón ta scotole.

¹⁷Li ca'etique xchi'uc li much'utic scajlebinoj iquile, chacalbe ava'iic c'u x'elanquil. Li much'utic cajajtique oy staqu'inc'u'ic. Oy sbonol: tsoj co'ol xchi'uc c'oc', azul co'ol xchi'uc zafiroton, c'on co'ol xchi'uc asuvre. Li sjol sca'ique co'ol xchi'uc sjol león. Chloc' tal c'oc' ta yeic, chloc' ch'ail, chloc' asuvre. ¹⁸Li crixchanoetic ta sjunlej balamile jutuc xa mu o'loluc ilaj ta c'oc', ta ch'ail, ta asuvre ti iloc' ta ye ti ca'etique. ¹⁹Yu'un ta xmilvan ta yeic xchi'uc ta sneic. Li sneique co'ol xchi'uc ajachon ta xti'vanic.

²⁰Ti c'u yepal cuxul icom li crixchanoetique, muc xictaic spasel li c'usitic chopole. Muc xictaic yich'el ta muc' li pucujetique. Muc xictaic yich'el ta muc' li santoetic ti naca oroe, ti naca platae, ti naca tone, ti naca te'e, ti mu cuxluque, ti mu xilic osile, ti mu xa'iic c'oponele, ti mu xanavique. ²¹Muc xictaic noxtoc li milvaneje, li ac'chamele, li sa'antse, li sa'vinique, li eleq'ue.

**Ja' li' yalaj ti stomoj jlic
c'ox balbil vun jun anjele**

10 Iquil iyal tal ta balamil otro jun anjel ti oy tajmec yipe. Volbil

ta toc iyal tal, xchi'uc me'q'uinubal ta sjol. Oy xojobal sjunlej sat co'ol xchi'uc xojobal c'ac'al. Li yoque chtil co'ol xchi'uc c'oc'. ²Stomoj jlic c'ox balbil vun, sjilch'unoj jts'uj. Isjet li yoque. Li sbats'ioque istec'an ta mar, li surto'oque istec'an ta balamil. ³I'avan co'ol xchi'uc x'avan león. C'alal laj avanuque, oy much'utic i'avan co'ol xchi'uc tsobol x'avan vucmoj chavuc. ⁴Ti c'alal laj avanicuque, ta ox jts'iba ta vun li c'usitic iyaliq. Li Cajvaltique lisc'opon tal ta vinajel.

—Mu me xats'iba ta vun li c'usitic iyalic ti co'ol xchi'uc vucmoj chavuque. Avo'on no'ox sna' —xiyut.

⁵Li anjel stec'anoj yoc ta mare, ti stec'anoj yoc ta balamile, istoy li sbats'ic'obe. ⁶Ja' yech iyal chac li'i:

—Li Riox cuxul ta sbatel osile, ja' ti ispas vinajele xchi'uc li c'usitic oy teyo'e, ja' ti ispas balamile xchi'uc li c'usitic oy li'toe, ja' ti ispas mare xchi'uc li c'usitic oy li'toe, iyal ti mu xa jaluc li' li balamile. ⁷Ti c'alal xlic yoq'uesin scorneta li svucva'al jchi'ile, ja' xa o chc'ot li c'usi vo'ne snopoj li Rioxe ti muc xa'ibeic smelol li crixchanoetique, ja' ti i'albatic onox ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xi.

⁸Li Cajvaltique lisc'opon tal ta vinajele.

—Ba tsaco li c'ox balbil vune ti sjilch'unoj jts'uj li anjele ti stec'anoj yoc ta mare, ti stec'anoj yoc ta balamile —xiyut.

⁹Ba jc'opon li anjele, ijc'anbe li c'ox balbil vune. C'alal liyac'bee —Ilo, lo'an. C'alal xalo'e, chi' chava'i co'ol xchi'uc ajapom. Ts'acal to ta xch'aub ta ach'ut —xiyut.

¹⁰Ijtsac li c'ox balbil vune ti stomoj anjele, ijlo'. Chi' ica'i co'ol xchi'uc ajapom. C'alal liquebane, ch'a ica'i. ¹¹Li'albat noxtoc:

—Li vun alo'e ja' seña ti chavalbe to ti ta xich'ic tsots castico li crixchanoetic

ta sjunlej balamile, ti jaylajuntos sts'un-balique, ti jaylajuntos sc'opique, xchi'uc li preserenteetique —xiyut.

**Ja' li' yaloj ti chba yalic ta
Jerusalén ti c'usi ch-albatic
yu'un Riox ti cha'vo'e**

11 Li'ac'bat jun metro co'ol xchi'uc aj. Ti Rioxe ja' yech liyalbe chac li'i:

—Ba p'iso c'u smuc'ul li templo ta Jerusalene xchi'uc li xchic'obil jmonton teyo'e. Nito jayvo' noxtoc ti tey chiyich'ic ta muq'ue. ²Li ti' temploe mu me xap'is, ja' scuenta li much'utic ma'uc j'israele. Oxib jabil xchi'uc o'lol tey chtal yixtalanic sjunlej li jteclum Jerusalene. ³Ja'o ta jtac ech'el cha'vo' ti chba yalic li c'usi ta xcalbeique. Oxib jabil xchi'uc o'lol tey ch-albat lachi'iltac ta israelale. Li cha'vo' ta jtac ech'ele jabil tsatsal chivo sc'u'ic ti ch'ixaltic ta lapele. Ja' seña ti chat o yo'onic li c'usitic chopol ta spas lachi'iltac ta israelale —xiyut.

⁴Li cha'tec' olivae xchi'uc li chib candeleroe ti tey ta yichon Riox ti scuentainoj sjunlej balamile, ja' seña li cha'vo' ti chalic c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe. ⁵Mi oy bu tstaic ilbajinel li cha'vo'e, ta xloc' tal c'oc' ta yeic. Ja' ta xchic' o li much'utic ta x'ilbajinvane, tey ta xchamic ta ora. ⁶Li cha'vo'e ac'bil syu'elic, xu' yu'unic ta spajesic vo' ti c'u sjalil chalic a'yuc li c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe. Ac'bil syu'elic noxtoc, xu' yu'unic ta sc'atajesic ta ch'ich' li uc'umetique. Xu' x'ipaj yu'unic li crixchanoetique, c'usuc no'ox chamelal xu' chaq'uic. Ti jay'ech'el tsc'an ti ac'u ipajic li crixchanoetique, xu' yu'unic.

⁷Ti c'alal x'aj yabtelic li cha'vo'e, ja'o ta xloc' tal ta natilch'en jc'ot bolom. Ja'o chlic yu'unic ac' c'oc' xchi'uc li cha'vo'e. Ja' chljic li cha'vo'e, ja' chcuch yu'un li bolome. ⁸Tey telajtic chcomic ta muc'ta caya ta Jerusalén ti cha'vo'e, ja' li jte-

clum yo' bu imile li yajvalique, ja' ti Jesuse. Li crixchanoetic tey nacaj-tique, chopol ch-ileic yu'un Riox chac c'u cha'al chopol i'ileic ti crixchanoetic ta Sodomae xchi'uc ta Egipto ti vo'nee yu'un co'ol chopol c'usi tspasic. ⁹Li cha'vo'e oxib c'ac'al xchi'uc o'lol tey telajtic chq'uelatic yu'un li crixchanoetic ta sjunlej balamile, ti jaylajuntos sts'un-balique, ti jaylajuntos sc'opique, ti butic nacional nacajtique. Mu xaq'uiuc ta muquel. ¹⁰Li crixchanoetic ta sjunlej balamile xmuyubajic xa tajmec ti c'alal icham iyilic li cha'vo'e, ispasic o q'uin. Iyac'be sba smotonic scotolic. Yu'un chopol iya'iic c'usi iyalic c'alal cuxulic to'ox li cha'vo'e. Chopol iya'iic c'alal i'ipajique.

¹¹Ti c'alal ilaj oxib c'ac'al xchi'uc o'lole, iquil ti icha'cuxesatic yu'un ti Rioxe, iva'iic. Scotol ti much'utic iyilic ti icha'cuxiique xix'ic tajmec. ¹²Li cha'vo'e iya'iic ti oy much'u ic'opoj ta vinajele.

—Muyanic tal li'toe —x'utatic.

Volbil ta toc imuyic ta vinajel. C'alal imuyique, ilbil yu'un scotol scrontaic. ¹³Ja'o i'ech' tsots niquel, ep ilom naetic ta Jerusalene. Mi oy lajunmil naetique, ilom jmil, balunmil icom. Icham vucmil crixchanoetic. Ti much'utic muc xchame xix'ic tajmec. “Tsots syu'el ti Riox ta vinajele”, xiic.

¹⁴Ja' yech iquil li xcha'ech'elal casticoe. Iquil ti ital ta ora li yox'ech'elale.

**Ja' li' yaloj ti c'usi i'ech' iyil ti
Juane ti c'alal iyoq'uesin
scorneta ti slajeb anjele**

¹⁵Li svucva'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, oy much'utic i'avanic ta vinajel.

Ista xa yora chloc' ta yabtelic li preserenteetic ta balamile.

Ja' xa tspas mantal li Rioxe xchi'uc li much'u st'ujoje ti sc'oplal onox ta spas mantale.

Ja' ta spas mantal ta sbatel osil, xiic. ¹⁶Li veinticuatro moletic ti tey chotajtic ta xchotlebic yo' bu ti Rioxe, isquejan sbaic, isnijan sbaic ta yichon ti Rioxe, iyich'ic ta muc'. ¹⁷Ja' yech iyalic chac li'i:

Cajval, atuc no'ox Rioxot, atuc no'ox oy ayu'el,

vo'ot ti vo'ne onox teyote, ti cuxulot lavie, ti cuxulot o ta sbatel osile.

Colavalboticotit ti atuc xa no'ox chapas mantale.

Atuc xa no'ox acuentainoj scotol.

¹⁸Scotol li much'utic chopol layile, ista xa yora ti chavac'be casticoe.

Ista xa yora chavalbe bu chbatic ta sbatel osil li much'utic chamemique ti muc xayich' ta muq'ue.

Ista xa yora ti chavac'be smotonic li much'utic itun avu'une,

ja' li much'utic iyalic a'yuc li c'usi avaloje.

Ista xa yora ti chavac'beic smotonic scotol ti much'utic yich'ojot ta muq'ue, ta biq'uit ta muc'.

Ista xa yora ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil li much'utic isocbe sjol li xchi'il-tac ta sba balamile,

xutic ti Rioxe.

¹⁹Ja'o ijam iquil li stemplo Riox ta vinajele. Iquil li scaxail smantal Riox ta yut temploe. Iquil sactsevul. Oy c'usi tsots xjumumet. I'avan tajmec chavuc. I'ech' tsots niquel. Tsots iyac' muc'tic bot.

**Ja' li' yaloj ti iyil jcot tsajal chon
ti Juane tscrontain sbaic
xchi'uc jun ants xchi'uc yol**

12 Iquil jun muc'ta seña ta vina-jel, tsots tajmec sc'oplal. Iquil jun ants oy xojobal, co'ol xchi'uc xojobal c'ac'al. Ja' slapoj yilel li c'ac'ale. Ja' stec'obinoj li jch'ulme'tique. Slapoj scorona. Li scoronae oy lajchap'ej c'anal.

²Li antse oy xa xch'ut, liquem xa sc'uxul.

X'avet xa, ja' ti po'ot xa xcole. ³Ora ivinaj otro jun seña ta vinajel. Tey cotol jcot muc'ta tsajal chon, vucp'ej sjol, lajuneb xulub. Oy scoronail jup'ej sjol. ⁴Li tsajal chone jutuc xa mu o'loluc isp'ajes ta sne li c'analetique, isp'ajes tal ta balamil. Li tsajal chone tey cotol ta yichon li antse ti po'ot xa xcole. Ja' smalaoj ta x'ayan li unene yu'un tsc'an tsti' ta ora. ⁵I'ayan yol li antse, crem. Ja' ta x'ac'bat spas ta mantal scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil, ch'unbil smantal. Li unene ora i'iq'ue muyel ta vinajel yo' bu chotol ta smuc'ta chotleb ti Rioxe. ⁶Yan li antse ijatav, ibat c'alal xocol balamil yo' bu smeltsanoj Riox ti xu' ta xnaquie. Tey chmac'linat oxib jabil xchi'uc o'lol.

⁷Iquil noxtoc ti i'och ac' c'oc' ta vinajele. Li Miguele xchi'uc li yaj'anjeltaque isliquesic ac' c'oc' xchi'uc li tsajal chone xchi'uc yaj'anjeltac li tsajal chone. ⁸Li tsajal chone xchi'uc li yaj'anjeltaque ja' ilajic, yech'o ti muc bu tey icomic o ta vinajele. ⁹Ijipatic yalel tal ta jmoj li' ta sba balamile. Vo'ne onox tey li chone, ja' ti totil pucuje, ti Satanás sbie. Ja' ti tso'lo crixchanoetic ta sba balamile.

¹⁰Ica'i ti oy much'u i'avan ta vinajele:

—Licolotic xa, mu xa xu' xislo'lootic li pucuje. Yu'un tsots syu'el li Cajvaltique, ja' xa tspas mantal li much'u st'ujoje. Yu'un ijipe yalel li Satanase ti c'ac'al ac'ubal ta stic'ulanbe smulic ta stojol Riox li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti teyic ta balamile. ¹¹Li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe chcuch yu'unic, ja' ti xch'unojic ti itojbat smulic yu'un li Cajvaltlic Jesuse, xchi'uc ti jamal chalic ti ja' yech xch'unojique. “Chajmil”, ac'u mi x'utatic, pero mu xi'ic o. Muc ta ael yu'unic mi ja' ilajic oe. ¹²Yech'o un junuc co'ontic ti c'u quepaltic li'otic ta vinajele. Ja' abol sbaic li much'utic teyic to ta sjunlej balamil yu'un j'ech'el iyal ech'el ta balamil li pucuje. Capem tajmec sjol yu'un

sna'oj ti mu xa jaluc tspas c'u tspase —xi li much'u ic'opoje.

¹³Ti c'alal iyil ti ijipe yalel ta balamil li tsajal chone, ba sa' li antse ti i'ayan screme. ¹⁴Li antse i'ac'bat chib xic' yu'un ti Rioxe co'ol xchi'uc li xique, ja' ivil o yech'o ti muc xtae yu'un li chone. Ibat c'alal xocol balamil yo' bu chmac'linat oxib jabil xchi'uc o'lol yu'un ti Rioxe. ¹⁵Li tsajal chone, c'alal iyil ti chjatav li antse, lic sloq'ues ep vo' ta ye, ja' tsc'an ti chbat ta uc'um li antse. Li vo' iloc' ta yee co'ol xchi'uc muc'ta uc'um. ¹⁶Li antse mu xtae yu'un li uc'ume yu'un ijav li balamile, ja' tey i'och li vo'e ti iloc' ta ye li tsajal chone. ¹⁷Li tsajal chone iscapan li antse, ilic yu'unic ac' c'oc' xchi'uc yoltac li antse. Ja' li much'utic mu xicta sbaic ta spasel c'usi tsc'an ti Rioxe xchi'uc ti sjunul yo'onic xch'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti c'usitic ispasic li cha'cot chone

13 Tey va'alon ta yi'tic ta ti'mar iquil iloc' tal ta mar jcot chon. Oy vucp'ej sjol, oy lajuneb xulub. Li jun xulube oy scorona. Ts'ibabil sbi ta jup'ej sjol. Ti sbi ts'ibabile ja' ti tsp'is sba ta Rioxe. ²Li chone co'oltic xchi'uc bolom yilel. Li yoc sc'obe co'ol xchi'uc yoc sc'ob oso. Li yee co'ol xchi'uc ye león. Li tsajal chone iyac'be syu'el chac c'u cha'al syu'el li stuque. Istic' ta pasmantal chac c'u cha'al tspas mantal li stuque. Tsots yabtel iyac'be. ³Li bolome lajem ta espada jp'ej sjol, chamem to'ox ti jp'ej sjole pero icha'cuxi. Colem xa li syayijemale. Li crixchanoetic xch'ayet xa yo'onic ti icha'cuxi li jp'ej sjole, ja' isnap'letaic li bolome. ⁴Li crixchanoetic iyich'ic ta muc' li tsajal chone, ja' ti i'ac'bat tsots yabtel li bolome. Iyich'ic ta muc' li bolom uque. Ja' yech iyalic chac li'i:

—Muc much'u yech tsots yabtel chac c'u cha'al li bolom li'i. Muc much'u xtaon o —xiic.

⁵Ti Rioxe iyac' c'opojuc li bolome ti ac'u stoy sbae, ti ac'u sp'is sba ta Rioxe. I'ac'bat spas mantal oxib jabil xchi'uc o'lol yu'un ti Rioxe. ⁶Ja'o lic c'opojuc li bolome. Islaban ti Rioxe xchi'uc li stemploe, xchi'uc li much'utic teyic xa ta vinajele. ⁷I'ac'bat permiso ti ch-och yu'unic ac' c'oc' xchi'uc li much'utic xch'unojic sc'op Riox ti li'ic to ta sba balamile. Ti Rioxe iyac' cuchuc yu'un li bolome. I'ac'bat scuentain scotol crixchanoetic li' ta sba balamile, ti jaylajuntos sts'unbalique, ti jaylajuntos sc'opique, ti butic nacional nacajtique.

⁸Li bolome i'ich'e ta muc' yu'un crixchanoetic ta sjunlej balamil, ja' li much'utic mu onox bu ts'ibabil sbiic ta vun ti chcuxiic ta sbatel osil ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile. Li vune ja' yich'oj ti Cajvaltic Jesuse ti ichame, ti icha'cuxie.

⁹A'ibeic me smelol acotolic li c'usi chacalbeique. ¹⁰Ti c'alal xlaj c'otuc yeche, mi oy much'u chtiq'ue ta chuquele, ac'u ochuc. Mi oy much'u ta xmile ta espadae, ac'u milatuc. Ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti li'ic to ta sba balamile ja' tsc'an ti chcuch yu'unic scotole. Ja' tsc'an ti ja' no'ox ta xch'unic ti chcuxiic ta sbatel osile.

¹¹Ts'acal to iquíl iloc' tal ta yut balamil otro jcot chon. Chib xulub co'ol xchi'uc xulub chij. Ja' yech ic'opoj chac c'u cha'al li tsajal chone. ¹²Co'ol syu'el xchi'uc li bolome. Ja' lic spas ta mantal scotol li much'utic li' nacajtic ta sba balamile ti ac'u yich'ic ta muc' li bolome, ja' ti iyayij to'ox jp'ej sjole, ti colem xae. ¹³Iyac' iluc syu'el. Ta syu'el iyal tal yu'un c'oc' ta vinajel iyil li crixchanoetique. ¹⁴Yu'un ti i'ac'bat yac' iluc syu'el yo' bu li bolome, ja' islo'lo o

li crixchanoetic li' ta sba balamile ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Yech'o un c'alal iyalbe ti ac'u smeltsanbeic slo'ol li bolome, ti oy yav espada ta jp'ej sjol ti ichame, ti icha'cuxie, ixch'unic smeltsanel. ¹⁵Li chon ts'acal to itale, i'ac'bat syu'el yu'un ti Rioxe yo' ti scuxesbe o slo'ol li bolome, yo' ti xc'opoj oe. Ti c'alal ic'opoj, iyal ti ac'u milatuc scotol li much'utic mu xich'on o ta muq'ue. ¹⁶Iyal noxtoc ti ac'u yich' seña scotol li crixchanoetique. Ta biq'uit ta muc', ac'u mi jc'ulej, ac'u mi me'on, ac'u mi mozoinbil, ac'u mi ch'abal, persa ta xich' seña scotolic ta sbats'ic'obic, o mi ta sti'baic. ¹⁷Ja' no'ox xu' xmanolajic, ja' no'ox xu' xchonolajic li much'utic yich'oj señaique. Yan li much'utic mu sc'an xich'ique, mu xa xu' xchonolajic, mu xa xu' xmanolajic. Li seña ta xich'ique ja' sbi li bolome, o mi ja' li snu-meroale. ¹⁸Li much'utic p'ijubtasbilic xa yu'un ti Rioxe ja' no'ox sna'ic c'usi smelol li snu-meroal li bolome. Yu'un snu-mero no'ox crixchano. Li numeroe seiscientos sesenta y seis ts'ibabil.

**Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti
iq'uevujinic ciento cuarenta y cuatro
mil crixchanoetic tey ta vinajele**

14 Ts'acal to iquíl tey va'al ta jol vits ti Cajvaltic Jesuse ti co'ol xchi'uc ch'iom tot chije. Sión sbi li vitse. Tey xchi'uc ciento cuarenta y cuatro mil crixchanoetic, ja' ti ts'ibabil ta sti'baic sbi ti Cajvaltic Jesuse xchi'uc sbi ti Stote. ²Ta vinajele ica'i ti co'ol xchi'uc xpomomet nojel uc'ume, ti co'ol xchi'uc ch-avan chavunque, ti co'ol xchi'uc ep jvabajometique. ³Ja' ta xq'uevujinic li ciento cuarenta y cuatro mil ti icolic xa lo-q'uel li' ta balamile. Isq'uevujintaic jcoj ach' q'uevuj yo' bu ti Rioxe, yo' bu li chanvo'e, yo' bu li veinticuatro mole-tique. Muc much'u sna' li q'uevuje, stuc no'ox sna'ic. ⁴Ja' li much'utic muc sa'

yantsique ti sjunul yo'onic iyich'ic ta muc' ti Rioxe, ti muc xicta sbaic ta spasel c'usi lec chil ti Cajvaltic Jesuse. Yech'o ti it'ujatic loq'uel yo' bu li crixchanoetique, xch'amaltac xa Riox, xch'amaltac xa Cajvaltic Jesús ic'otic o. Co'olic xchi'uc sba sat li c'usuc cu'untique ti ja' yu'un ti Rioxe. ⁵Muc bu isnopic c'op, naca yech ti c'usi iyalique. Muc bu isa' smulic.

Ja' li' yaloj ti cusi iyalic ti oxvo' anjele

⁶Iquil tey xvilet jun anjel ta o'lol vinajel. Ja' chal a'yuc ti ja' chac' jcxlejalitic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. Chalbe scotol crixchanoetic ta balamil, ti jaylajuntos sts'unbalique, ti jaylajuntos sc'opique, ti butic nacional nacajtique. ⁷I'avan:

—Xi'ic me li Rioxe. “Coliyal”, chianic yu'un ista xa yora chayalbeic bu chabatic ta sbatel osil acotolic. Ich'ic ta muc' yu'un ja' ispas li vinajel balamile, xchi'uc li mare, xchi'uc li ninabvo'etique —xi.

⁸Ital otro jun anjel, ja' yech iyal chac li'i:

—P'ijic tajmec yalojic li jbabeloniaetique pero ista xa yora ta xlaj scotolic. Yu'un ja' ta smulic ti isoc li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Yu'un ep c'usitic iyich'ic ta muc'; ja' muc xich'ic ta muc' li Rioxe. Co'ol xchi'uc jyacubel ta x'ileic yu'un li Rioxe —xi.

⁹⁻¹⁰Ital otro jun anjel, yoxva'al o. I'avan uc:

—Li much'utic chich'ic ta muc' li bolome xchi'uc li sloc'ole, mi chich'beic seña ta sti'baic, o mi ta sc'obique, persa ta x'ac'batic tsots castico yu'un li Rioxe. Vo'oticotic li yaj'anjeloticotic li Rioxe, ta xquilticotic xchi'uc li Cajvaltic Jesuse ti ta xich'ic tsots castico ta c'oc' ti chtil xchi'uc asuvree. ¹¹Sbatel osil ta xloc' xch'aial yo' bu chich'ic casticoe. Ta c'ac'al ac'ubal muc bu chcuxic, ja'

ti iyich'ic ta muc' li bolome xchi'uc li sloc'ole, xchi'uc ti iyich'beic li seña —xi li anjele.

¹²Ti much'utic yich'o'jic ta muc' Riox ti li'ic to ta sba balamile, ja' tsc'an ti mu me xicta sbaic ta spasel c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' tsc'an ti sjunul yo'onic xch'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse.

¹³Ica'i ti oy much'u ic'opoj ta vinajele:

—Ts'ibao ta vun ti jun yo'onic ta sbatel osil li much'utic yich'o'jic ta muc' Riox ti c'alal xchamique. “Melel ti jun yo'onique yu'un mu xa bu abol sbaic ta vinajele. Chich' smotonic yu'un laj xa spasic li c'usi i'ac'bat spasic yu'un li Rioxe”, xi li Ch'ul Espiritu uque —xiyut li much'u lisc'opone.

Ja' li' yaloj ti tstsob xch'amaltac ti Rioxe xchi'uc ti ja'o chlic smil sbaic ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe

¹⁴Iquil saquil toc. Oy much'u tey chotol ta sba li toque, co'ol xchi'uc crixchano yilel. Slapoj scorona naca oro yilel. Stomoj sjos, oy lec ye. ¹⁵Iquil iloc' tal jun anjel ta templo ta vinajele. Iyapta li much'u tey chotol ta ba toque:

—Loc'o li trigo ta balamile yu'un yora xa ta loq'uel, yu'un taquin xa —xi.

¹⁶Li much'u tey chotol ta ba toque isloc' li trigo ta balamile, yu'un taquin xa scotol.

¹⁷Iquil iloc' tal otro jun anjel ta templo ta vinajele, stomoj tal sjos uc, oy lec ye. ¹⁸Ts'acal to iloc' tal otro jun anjel yo' bu xchic'obil smoton Riox ta vinajele. Ja' scuertainoj li c'oc' ta xchic'obil smoton Rioxe. Iyapta li much'u stomoj sjos ti lec yee, ja' yech iyalbe chac li'i:

—Bojo li uva ta balamile yu'un yora xa ta xich' bojel. Toc'on xa scotol li sate —x'utat.

¹⁹⁻²⁰Li anjele isboj scotol li uva li' ta balamile. Istsob scotol, istic' ta spits'obil. Li spits'obile tey ta spat scoraltional Jerusalén. Lic spits'ic li uvae.

C'alal ispits'ique, ma'uc ya'lel uva iloc', naca ch'ich' iloc'. Ja' seña ti chlic smil sbaic li crixchanoetique. Ja' scasticoic. Li ch'ich'e ista c'alal sprenoal ye sca'ic. Oxib cien kilómetro i'oquin li ch'ich'e.

Ja' li' yaloj ti chaq'uic slajeb vuctos castico ti vucvo' anjeletique

15 Iquil otro jun seña ta vinajel, ta xch'ay o co'ontic yilel yu'un tsots sc'oplal. Tey vucvo' anjeletic, ja' ch-ac'bat yaq'uic li slajeb vuctos castico ti chac' ti Rioxe.

²Iquil mar noxtoc, co'ol xchi'uc nen capal ta c'oc'. Li much'utic muc xich'ic ta muc' li bolome, ti muc xich'beic ta muc' li sloc'ole, ti muc xich'beic li seña, ti muc xich'beic li snumeroale, o mi ja' li sbie, tey va'ajtic scotolic ta ba mar. Stomoj yarpaic ti i'ac'batic yu'un ti Rioxe. ³Isloq'uesic ta q'uevuj ti oy tajmec slequial syu'elal ti Cajvaltic Jesus. Ja' chac' c'u cha'al iq'uevujinic xchi'uc xchi'iltac ti Moises, ja' ti yaj-tunel Riox ti ta más vo'nee ti c'alal isloq'uesic ta q'uevuj ti oy slequial syu'elal ti Rioxe. Li much'utic tey ta mare ja' yech iq'uevujinic chac' li'i:

Cajval, lec tajmec li c'usitic chapase.

Atuc no'ox oy ayu'el.

Li c'usitic chapase naca yech smelol.

Vo'ot no'ox acuentainoj ti jaylajun-q'uex crixchanoetic i'ech'ic ta sba balamile.

⁴Cajval, scotol crixchanoetic xi'emic avu'un.

Chlic yalic ti atuc no'ox ich'bilot ta muq'ue.

Yu'un atuc no'ox mu xana' xasa' amul.

Ta to xlic yal scotolic ti vo'ot Rioxote, yu'un chilic ti ja' yech chavac'be castico ti c'u x'elan ispasiq, xiic.

⁵C'alal iquil chac taje, ts'acal to iquil ti isjamic li templo ta vinajele, ja' li bats'i lequil cuarto yo' bu tiq'uil li smantaltac Rioxe. ⁶Li vucvo' anjeletique ti ta x'ac'

bat yaq'uic li vuctos casticoe, tey iloq'uic tal ta yut templo. Naca lequic sc'u', sac tajmec, oy xojobal. Oy c'usi chucul ta sti' yo'onic, naca oro yilel. ⁷Iquil jun li chanvo'e ti stosoltosol satique, iyac'be jujun smuc'ta p'isic li vucvo' anjeletique. Naca oro yilel li p'isetique. Noj ta castico ti ch-ac'batic yu'un Riox li crixchanoetique, ja' ti Riox cuxul ta sbatel osile. ⁸Li yut temploe inoj ta ch'ail. Ja' seña ti oy tajmec slequial syu'elal ti Rioxe. Yech'o ti muc much'u xu' x'och ta temploe. Ja'to c'alal xlay yaq'uic li vuctos castico ti i'ac'batic li vucvo' anjeletique, ja'to xu' x'ochic.

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti c'alal lic yaq'uic ti vuctos casticoe

16 Ica'i ti oy much'u ch-avan tey ta templo ta vinajele. Li vucvo' anjeletique ja' yech i'albatic chac' li'i:

—Ba malic ta sba balamil li vuctos castico tey ta ap'isique. Ja' li vuctos castico ti chac'be crixchanoetic li Rioxe —x'utatic.

²Li primero anjele ismal ta balamil li casticoe, ja'o ich'i chin ta spat xocon li much'utic yich'ojbeic seña li bolome, ti yich'ojbeic ta muc' li sloc'ole. Ituib li spat xoconique, c'ux tajmec iya'iic.

³Li xcha'va'al anjele ismal ta mar li casticoe, ja'o ic'ataj ta ch'ich' li mare. Co'ol xchi'uc ch'ich'el ánima. Icham scotol li c'usitic cuxajtic ta mare.

⁴Li yoxva'al anjele ismal ta uc'umetic xchi'uc ta ninabvo'etic li casticoe, ja'o laj c'atajuc ta ch'ich' scotol. ⁵Ica'i ic'opoj li anjel ti scuentainoj li vo'e.

—Cajval, vo'ot ti mu xana' xasa' amule, vo'ot ti vo'ne onox teyote, ti cuxulot lavie, lec tajmec li c'usi chapase. ⁶Ja' yech smelol ti chavac'be yuch'ic ch'ich' ti much'utic ismilic isloq'uesbeic xch'ich'el ti ach'amaltaque xchi'uc ti avaj'alc'optaque —xi.

⁷Ica'i noxtoc oy much'u ic'opoj yo' bu xhic'obil smoton Rioxe.

—Cajval, lec tajmec li c'usi chapase. Vo'ot Rioxot, atuc no'ox oy ayu'el. Ta xc'ot li c'usi chavale —xi.

⁸Li xchanva'al anjele ismal ta ba c'ac'al li casticoe, ja'o ic'uxub tajmec li c'ac'ale, chc'ac' xa tajmec cha'ic li crixchanoetique. ⁹C'alal chc'ac' xa cha'ic li crixchanoetique, chopol c'usi iyalbeic ti Rioxe ti ja' chac' scotol li casticoe. Muc xicta sbaic ta spasel li c'usitic chopole, muc xich'ic o ta muc' ti Rioxe.

¹⁰⁻¹¹Li yo'va'al anjele ismal li casticoe yo' bu li bolome, ja'o i'ic'ub osil ta sjunlej balamil yu'un ja' li' tspas mantal li bolome. Li crixchanoetique isti'ulan yoq'uic ta sc'uxul li chine ti ich'i ta spat xoconique. Chopol c'usi iyalbeic ti Riox ta vinajele. Muc xictaic spasel li c'usitic chopole.

¹²Li svacva'al anjele ismal ta muc'ta uc'um Eufra'tes li casticoe, ja'o i'ul li uc'ume yo' xjelavic o tal li preserenteetic ti chliquic tal ta loq'ueb c'ac'ale, chtalic ta ac' c'oc'.

¹³Ts'acal to iqu'il iloc' jujun pucuj ta yeic li tsajal chone, xchi'uc li bolome, xchi'uc li otro jcot chone ti co'ol xchi'uc xulub hij li xulube, ti tsp'is sba ta ya-j'alc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc rana ti pucujetic iloc' ta yeique. ¹⁴Li pucujetic ti iloc' ta yeique xu' chaq'uic iluc syu'elic. Ja' ta tsobic tal scotol li preserenteetic ta sjunlej balamile, ja'o ch-och yu'unic ac' c'oc' yu'un ista xa yora ti yech onox yaloj ti Rioxe ti stuc no'ox oy syu'ele.

¹⁵Ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti li'ic to ta sba balamile ja' yech chalbatic chac li'i:

—Mu xana'ic c'usi ora chisut tal chac c'u cha'al mu xana'ic c'usi ora chtal j'elec'. Jun yo'onic chul jta ti much'utic j'ech'el yich'ojicon ta muq'ue. Co'ol xchi'uc slapoj sc'u'ic ya'el, mu c'usi xqu'exavic o —xi ti Cajvalt'ic Jesucristoe.

¹⁶Li pucujetic istobic tal scotol preserenteetic yo' bu li balamil Armagedón sbi ta ebreo c'ope.

¹⁷Li svucva'al anjele ta ic' ismal li casticoe. Ti Riox tey chotol ta smuc'ta chotleb ta yut templo ta vinajele, i'avan: —Ja' xa slajeb castico li'i —xi.

¹⁸Xleblajet xa liquel sactsevul, oy c'usi tsots xjumumet, i'avan chavuc. Li' ta balamile i'ech' tsots niqel. Tsots tajmec, ma'uc no'ox yech chac c'u cha'al ech'emic ti c'u xa sjalil oy li balamile.

¹⁹Li muc'ta jteclum Jerusaleme ipas ta oxjov. Li naetic ta muc'tic jteclumetic ta sjunlej balamile laj lomuc. Ti Rioxe mu xch'ay xa'i li c'usitic chopol ispasic ti crixchanoetic ta muc'ta jteclum Babiloniae, yech'o ti más castico iyich'ique.

²⁰Li c'ox balamiletic ta o'lol mare muc xvinaj bu laj batuc, laj sacch'ayuc scotol. Li vitsetic li' ta balamile laj lomuc, pach'altic xa icom li balamile. ²¹Ja'o iyac' muc'tic bot li' ta balamile. Li bote cha'vinic kilo yalal jup'ej. Li crixchanoetique chopol c'usi iyalbeic ti Rioxe, ja' ti iyac' tal bote. Yu'un toj tsots li castico i'ac'batique.

**Ja' li' yaloj ti abol sbaic li
j'babeloniaetique yu'un ja' yech
ch-ileic chac c'u cha'al ants ti tol sa'
yajmule ti mu xich' ta muc' smalale**

17 Ital jun li vucvo' anjeletique ti i'ac'bat jujun sp'isique, tal sc'oponon. Ja' yech liyalbe chac li'i:

—Batic, chba cac' avil c'u x'elan ta x'ac'bat castico li ants tol sa' yajmule, ti tey chotol ta ba mare, ti vinajem sc'oplale. ²Li preserenteetic ta balamile co'ol xchi'uc ixchi'in ya'el li ants tol sa' yajmule yu'un ja' iyich'ic ta muc', ja' muc xich'ic ta muc' li Rioxe. Ja' ta smul li antse ti mu xa xich'ic ta muc' Riox li crixchanoetique. Co'ol xchi'uc jyacubeletic ta x'ileic yu'un li Rioxe —xiyut.

³Ta syu'el Ch'ul Espíritu noxtoc ical'i ti liyic' ech'el ta xocol balamil li anjele. Tey iquil jun ants, tey chotol ta sba jcot tsajal chon. Ts'ibabil sjunul spat xocon li chone. Chal ti tsp'is sba ta Rioxe. Oy vucp'ej sjol, lajuneb xulub. ⁴Li antse lec ts'aquiem, morado xchi'uc tsoj li sc'u'e. Oy lec snats'. Ti snats'e oy oro, oy co'ol xchi'uc sat anillo, oy perlaetic. Stomoj jun p'is naca oro. Ja' chac'be yil li crixchanoetique yo' xpich' o yo'onique. Li sbel sp'ise chopol chil ti Rioxe yu'un ja' tey scotol li c'usitic lec cha'i stuc li antse. ⁵Ts'ibabil sbi ta sti'ba. Li c'usi ts'ibabile mu a'ibaj smelol. Ja' yech chal chac li'i: "Vo'on Babiloniaon ya'el ti ich'bil ta muc' yu'un scotol li crixchanoetique. Vo'on sme'icon scotol li much'utic ep c'usitic chich'ic ta muq'ue xchi'uc ti naca chopol li c'usitic tspace", xi ts'ibabil. ⁶Li antse xmuyubaj tajmec yu'un ep ismil li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Ja' ti much'utic jamal iyalic ti xch'unojic c'usi yaloj ti Jesuse.

Ti c'alal iquile, ich'ay o co'on tajmec.

⁷Li anjele lisjac'be:

—¿C'u yu'un ti ta xch'ay o avo'one? Chacalbe ava'i c'usi smelol li antse xchi'uc li chone ti chotol oe, ti vucp'ej sjole, ti lajuneb xulube. ⁸Li chone cuchem to'ox yu'un ti chcuentainvane. Lavie mu xa xcuch yu'un. Pero ta to xcuch yu'un noxtoc. Lavie naca xa mu chloc' tal ta natil ch'en, ts'acal to chba yich' castico ta sbatel osil. Li crixchanoetic li' ta sba balamile ti mu onox bu ts'ibabil sbiic ta vun ti chcuixic ta sbatel osile ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile, ta xch'ay o yo'onic ti c'alal chcuentainvan noxtoc li chone ti cuchem to'ox yu'un chcuentainvane, yu'un sna'ojic ti mu xa'ox xcuch yu'une.

⁹Li'i ja' no'ox cha'ibeic smelol li much'utic p'ijubtasbilic yu'un li Rioxe. Li vucp'ej jol chone ja' seña li vucp'ej vitse yo' bu tspace mantal li antse.

¹⁰Ja' seña vucvo' preserenteetic noxtoc. Vo'vo' ech'emic xa. Li june ja'to tiq'uul lavie. Li june mu to ta x'och. Ti c'alal x'oche, mu xa jaluc tspace mantal.

¹¹Li chon cuchem to'ox yu'un ti chcuentainvane, ti mu xa xcuch yu'un lavie, ja' seña svaxacva'al preserente. Ja' ti much'u sc'oplal onox ta x'och ta c'oc' ta sbatel osile. Ja' co'ol sjol xchi'uc li vucvo'e.

¹²Li lajuneb xulub avile ja' seña lajunvo' preserenteetic ti mu to chochique. Pero ta to x'ochic jun chibuc c'ac'al. Ja' ta xchi'inic ta pasmantal li bolome. ¹³Li lajunvo' preserenteetique co'ol sjolic xchi'uc li bolome. Ja' chich'ic ta muc', ja' ta xch'unbeic smantal. ¹⁴Ta sa'ic c'op xchi'uc li Cajvaltic Jesuse, pero ja' chcuuch yu'un li Cajvaltique yu'un ja' scuentainoj scotol preserenteetic ta sjunlej balamil. Ja' tspace ta mantal scotol. Li Cajvaltic Jesuse co'ol chcuuch yu'unic xchi'uc li much'utic yic'anoje ti st'ujoj onoxe, ti sjunul yo'onic yich'ojic ta muq'ue —xiyut li anjele.

¹⁵Liyalbe noxtoc:

—Li mar yo' bu chotol avil li ants tol sa' yajmule, ja' seña scotol crixchanoetic ta balamil, ti jaylajuntos sts'unbalique, ti jaylajuntos sc'opique, ti butic nacional nacajtique. Yu'un ja' ta xch'unbeic smantal li antse. ¹⁶Li lajunvo' preserenteetique chlic scrontainic li ants tol sa' yajmule. Ilbaj xilic, ta st'ananic ya'el. Co'ol xchi'uc ta sti'ic ya'el, co'ol xchi'uc ta xchiq'uic ya'el yu'un j'ech'el ta xch'ay o. ¹⁷Ti co'ol sjolic xchi'uc bolom li preserenteetique, ti ta xch'unbeic smantale, ja' ti yech onox yaloj li Rioxe. Ja' yech ta spasic yo'to c'u cha'al xc'ot scotol ti c'usitic yaloj li Rioxe. ¹⁸Li ants avile ja' seña li crixchanoetic ta jun muc'ta jteclum ti ich'bil ta muc' yu'un scotol li preserenteetic ta sjunlej balamile —xiyut li anjele.

**Ja' li' yaloj ti chljaj xchi'uc
steclumalic li jbabeloniaetique**

18 Ts'acal to iquil iyal tal ta balamil jun anjel, tsots syu'el. Oy xjobal, isacub yu'un sjunlej li balamile. ²I'avan:

—Ta xa xljaj li muc'ta jteclum Babiloniae. Ta xa xljajic li crixchanoetic ti ich'bilic ta muq'ue. Li yav steclumalique sna xa pucujetic chcom. Tey chba stsob sbaic li jlabtavanej mut chalique. ³Yu'un ja' ixchanubtasic ta spasel c'usitic chopol scotol li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Ja' ta smulic ti ep c'usitic iyich'ic ta muq'ue. Li preserenteetique ja' ixchanic li c'usitic ispasic li jbabeloniaetique. Li jbabeloniaetique scotol c'usi chpich' o yo'onic, smanic no'ox ti c'usi chc'ot xchonele, yech'o ti ic'ulejajic yu'unic li j'equetic ta sjunlej balamile —xi li anjele.

⁴Ica'i ic'opoj tal ta vinajel ti Cajvaltic Jesuse.

—Vo'oxuc ti jt'ujoxuc onoxe, ch'aco me abaic yo' bu li jbabeloniaetique yu'un ja' yechic chquil chac c'u cha'al li ants tol sa' yajmule. Mu me xapasic chac c'u cha'al tspasique, yo' mu teyuc capal xavich'ic o castico achi'uquique. ⁵Yu'un toj ep smulic. Li Rioxe mu xch'ay xa'i li c'usitic chopol tspasique. ⁶Ti ep i'ilibajinvanique, yech'o ti ep chich'ic castico uque. ⁷Ti jay'ech'el istoy sbaique, ti jay'ech'el ja' no'ox ispasic c'usi chal yo'onique, ja' yech chich'ic castico, ja' yech ch-oq'uic. Yu'un ja' yech tsnopic chac li'i: “Li vo'otique ich'bilotic ta muc' yu'un scotol crixchanoetic chac c'u cha'al ich'bil ta muc' jun ants preserente. Ma'uc yechotic chac c'u cha'al jun me'anal ants, muc bu abol jbatic”, xiic. ⁸Mu sna'ic mi más chich'ic castico. Ta xchamic o jlom. Jlom chat yo'onic ta x'oq'uic yu'un ti icham xchi'ililique. Chtal vi'nal noxtoc. Li steclumalique chc'ac'

sjunlej. Yu'un tsots tajmec syu'el li Rioxe ti chac' casticoe.

⁹Li preserenteetic ta sjunlej balamile ti mu xich'ic ta muc' li Rioxe, ti ja' no'ox ispasic c'usi chal yo'onic chac c'u cha'al li jbabeloniaetique, ta x'oq'uic ta xat yo'onic ti c'alal chilbeic xch'ailal li steclumal jbabeloniaetique. ¹⁰Nom ta sva'an sbaic yu'un xi'el sba chilic ti tsots castico chich'ic li jbabeloniaetique. “iPovre jbabeloniaetic, lalajic ta ora! Xi'biloxuc to'ox, pero jlique lalajic”, xiic.

¹¹Li j'equetic ta balamile ta xat yo'onic, ta x'oq'uic uc ti ilaj li jbabeloniaetique, yu'un mu xa much'u sman li c'usitic ta xchonique. ¹²Li c'usitic ta xchonique oy naca oro, oy naca plata, oy co'ol xchi'uc sat anillo. Xchi'uc perlaetic, xchi'uc lequiquil poc', xchi'uc morado poc', xchi'uc sat xela poc', xchi'uc tsajal poc'. Ta xchonic noxtoc muil te'etic, xchi'uc c'usitic pasbil ta sts'uts'up elefante, xchi'uc c'usitic pasbil ta te' ti lequic sbae, oy naca covre, oy naca taq'uin, oy pasbil ta marmol-ton. ¹³Ta xchonic noxtoc canela, pimienta, bec'tal pom, mirra, vino, aceite, arina, trigo. Ta xchonic noxtoc vacax, chij, ca', carretaca'. Ta xchonic noxtoc crixchano yu'un chbatic ta mozoil. ¹⁴Li j'equetic ja' yech chalic chac li'i: “Ti cuxlicuc to ti jbabeloniaetique, ta to smanic scotol li c'usitic leclec sba chilique. Pero mu xa much'u sman yu'un ilaj xchi'uc sc'ulejalic”, xiic.

¹⁵Ti much'utic ep ispasic canal ta Babiloniae, nom isva'an sbaic yu'un xi'el sba chilic ti tsots castico chich'ic ti jbabeloniaetique. Ta x'oq'uic, ta xat yo'onic yu'un scotol li c'usitic ta xchonique ja' to'ox ta smanic. ¹⁶“iPovre jbabeloniaetic! Ti steclumalique co'ol to'ox xchi'uc jun ants ti sts'acubtasoj sbae, ti lequic sba sc'u'e, oy morado xchi'uc tsoj. Oy snats'. Ti snats'e oy oro, oy

co'ol xchi'uc sat anillo, oy perla. ¹⁷ Pero jliquel ilaj xchi'uc sc'ulejalic”, xiic.

¹⁸ Scotol li jts'otbarcoetique, xchi'uc li jxanubtasejbarcoetique, xchi'uc li pasajeroetic ta barcoe, xchi'uc scotol ti much'utic ta x'abtejic ta mar xchi'uc li sbarcoique, nom isva'an sbaic uc. ¹⁸ C'alal iyilbeic xch'ailal li muc'ta jteclum Babiloniae, i'avanic: “Ch'abal yan jteclum chac c'u cha'al li jteclum ic'aq'ue”, xiic.

¹⁹ Ch'lic yac' lum ta sjolic yu'un chat yo'onic, ta x'oc' ta x'avanic: “j'Povre jbabiloniaetic! Ja' ta ataq'uinic ti lic'ule-jajoticotic, vo'oticotic ti oy jbarcotico-tique. Pero jliquel lalaj acotolic”, xiic.

²⁰ Vo'oxuc ti li'oxuc xa ta vinajele, ti avich'o'ojic ta muc' li Rioxe, ti yaj'apox-toloxuque, ti yaj'alc'opoxuque, muyubajanic ti ilaj li jteclume. Li Rioxe iyac'be stoj ti layilbajinique —xi ti Cajvaltic Jesuse.

²¹ Oy jun anjel oy tajmec yip, ispet jp'ej setset ton, co'ol xchi'uc ye molino. Isjip ta mar. Ja' yech iyal chac li'i:

—Ti ton ijip ta mare ibat o ta jmoj. Ja' yech ta xch'ayic ta jmoj xchi'uc steclumalic li jbabeloniaetic. ²² Yech'o un ch'abal xa jvabajom, ch'abal xa j'amarero, ch'abal xa jmusiquero, mu xa c'usi xbac' teyo'e. Mu xa much'u ta x'abtej ta c'usuc no'ox abtelal, mu xa much'u ta xjuch'un. ²³ Mu xa c'usi chac' xojobal chac c'u cha'al li lamparae, mu xa much'u chnupun. Ac'u mi ich'bilic to'ox ta muc' tajmec li jmanolajeletique li jchonolajeletic teyo'e, pero ilaj xa scotolic, yu'un ja' islo'loic scotol li crixchanoetic ta sjunlej balamile.

²⁴ Ti i'ac'batic tsots castico ti jbabeloniaetic, yu'un ja' ismilic ti yaj'alc'optac Rioxe xchi'uc ti much'utic yich'o'ojic ta muc' Riox ti butic nacajtique —xi li anjele.

**Ja' li' yaloj ti ep crixchanoetic
tey ta vinajel chich'ic
ta muc' Riox iyil ti Juane**

19¹⁻² Ts'acal to ica'i ch-avan ep crixchanoetic ta vinajel:

Coliyalbotic li Cajvaltique ti lisperjotic xae, ti muc xquich'tic casticoe.

Stuc no'ox oy syu'el.

Stuc no'ox chquich'tic ta muc' yu'un lec tajmec li c'usi tspace.

Iyac'be xa castico yu'un smulic li jbabeloniaetic ti ich'bilic to'ox ta muq'ue.

Yu'un ja' ta smulic ti isoc li crixchanoetic chac c'u cha'al tsocvan jun ants ti tol sa' yajmule.

Yu'un ja' ta smulic ti muc xich'ic ta muc' Riox li crixchanoetic.

Ja' isto'ojic noxtoc ti lismilotic ti chitunotic yu'un li Rioxe, xiic.

³ Iyalic noxtoc:

—Coliyalbotic Riox ti i'ochic ta c'oc' ta sbatel osile —xiic.

⁴ Li veinticuatro moletique xchi'uc li chanvo' ti stosoltosol satique, isquejan sbaic, isnijan sbaic, iyich'ic ta muc' ti Rioxe ti tey chotal ta smuc'ta chotlebe.

—Toj lec ti ja' yech ic'ote. Colavalbotic, Cajval —xiic.

⁵ Ica'i ti oy much'u ic'opoj tal yo' muc'ta chotlebale. Ja' yech iyal chac li'i: “Colaval”, utic li Rioxe, vo'oxuc ti chatunic yu'une, ti avich'o'ojic ta muq'ue. Ta biq'uit ta muc' “colaval”, utic, xi.

⁶ Ica'i ti oy much'utic ep che'opojique, co'ol xchi'uc bu xpomomet muc'ta uc'um, co'ol xchi'uc bu nopol x'avan chavuc. Ja' yech iyalic chac li'i:

Coliyalbotic li Cajvaltique ti stuc xa tspace mantale.

Stuc no'ox oy syu'el.

⁷ Junuc no'ox co'ontic ac'u quich'tic ta muc' yu'un chnupun xa li Cajvaltic Jesuse.

Ts'aquiem xa li yajnile.

⁸Li sc'u' ac'bile lec tajmec, sac tajmec xojobal, xiic. Li lequil c'u'ule ja' seña li c'usitic lec ispasic li much'utic yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti chnupun
ya'el ti Cajvaltic Jesuse**

⁹Li anjele liyalbe ti ac'u jts'iba ta vun ti jun yo'onic ti much'utic tacbilic ta iq'uel ti c'alal xnupun ti Cajvaltic Jesuse.

—Melel ti jun yo'onique yu'un ja' yech yaloj li Rioxe —xiyut.

¹⁰Ijquejan jba, ijnijan jba ta yichon li anjele, chquich' ox ta muc' ti caloje.

—Mu me xaquejan aba, yu'un chitun no'ox yu'un li Rioxe chac c'u cha'al li vo'ote xchi'uc li yan achi'iltaque ti sjunul yo'onic chalic a'yuc sc'oplal li Jesuse. Ja' ich'o ta muc' li Rioxe. Yu'un co'ol chalcatic a'yuc sc'oplal li Jesuse, co'ol chitunotic yu'un li Rioxe chac c'u cha'al ti yaj'alcoptac Rioxe —xiyut.

**Ja' li' yaloj ti chcuch yu'un smile
scotol scronta ti Cajvaltic Jesuse**

¹¹Iquil ti jamal li vinajele. Iquil jcot saquil ca'. Li much'u scajlebinoje ja' ti albil onox sc'oplal ti yech scotol li c'usitic chale. Ja' yech chal ti c'u x'elan ijpastique, mu yechuc no'ox chac' castico.

¹²Li sbec' sate xleblajet tajmec, co'ol xchi'uc lebc'oc' yilel. Slapoj ep scorona. Ts'ibabil sbi pero muc much'u xojtiquin, stuc no'ox xojtiquin. ¹³Li sc'u'e balem ch'ich'. Ja' ti much'u ay yalbotic c'u x'elan yo'on ti Rioxe. ¹⁴Isnap'letaic li yaj-tuneltac ti teyic ta vinajele. Li sc'u'ique naca lequic tajmec; sac, ch'abal yic'ubal. Naca saquil ca' scajlebinoj scotolic. ¹⁵Li yajcapitanique chloc' espada ta ye, lec juxbil yilel, pero ja' li c'usi chale. Persa ta xch'unbat smantal yu'un li scrontatac ta sjunlej balamile. Ts'acal to ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe ti stuc no'ox oy syu'ele. ¹⁶Ts'ibabil ta sc'u' xchi'uc ta

yo' ti “ja' stot scotol li preserenteetique xchi'uc scotol li jyu'eletique.”

¹⁷Iquil jun anjel tey va'al ta xojobal c'ac'al. I'avan:

—Ac'u tsob sbaic scotol li xuleme yu'un ch-ac'bat ep sve'elic yu'un li Rioxe. ¹⁸Yu'un ja' chti'eic li preserenteetic chljaj chamuque, xchi'uc li capitán solteroetique, xchi'uc li much'utic mu xi'ic ta sa'c'ope. Ta xljajic ta xulem xchi'uc sca'ic. Ta xljajic ta xulem noxtoc scotol li much'utic ta scrontainic li Rioxe, ta biq'uit ta muc', ac'u mi mozoinbil, ac'u mi ch'abal —xi.

¹⁹Li bolome iquil ti stsoboj sbaic xchi'uc li preserenteetic ta sjunlej balamile, xchi'uc yajsolterotac. Yu'un ta x'och yu'unic ac' c'oc' xchi'uc li much'u cajal ta saquil ca'e xchi'uc li xchi'iltaque.

²⁰Li bolome co'ol itsacatic xchi'uc li otro jcot chon ti tsp'is sba ta yaj'alco'p Rioxe. Ja' ti iyac' iluc syu'el yo' bu li bolome, ja' islo'lo o scotol li much'utic yich'ojbeic seña li bolome, xchi'uc ti iyich'beic ta muc' li slo'ole. Li bolome xchi'uc li jcot chone ti tsp'is sba ta yaj'alco'p Rioxe, cuxul ijipatic ochel ta muc'ta c'oc' yo' bu chtil xchi'uc asuvree. ²¹Yan li crixchanoetic ti ixchi'inic li bolome xchi'uc li jcot chone ti tsp'is sba ta yaj'alco'p Rioxe, imilatic ta espada ti chloc' ta ye li much'u scajlebinoj li saquil ca'e. Ilaj scotolic ta xulem, lec inoj scotol li xuleme.

**Ja' li' yaloj ti jmil jabil li' tspas
mantal ta balamil ti Cajvaltic
Jesuse, ja'o chucul ti pucuje**

20 Ts'acal to iquil jun anjel ta vinajel iyal tal. Stomoj tal syaveal li natilch'ene. Slicoj tal jlic muc'ta carina noxtoc. ²Ja' istsac li tsajal chone, ja' li antivo chone, ja' ti totil pucuje, ja' ti Satanase. Ixchuc ta carina jmil jabil. ³Isjip yalel ta natilch'en, ismacbe sti'il, iyac'be seyoal yo' mu xa slo'lo o li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Ja'to c'alal sts'aqui

li jmil jabile ta xloq'uesat, pero mu xa jaluc ta xcol.

⁴Ts'acal to iquil ep chotlebaletic. Tey chotajtic li much'utic itic'atic ta pas-mantale. Iquil ti tey xch'ulelic noxtoc ti much'utic ilajic o ta mil el li sc'op Rioxe xchi'uc ti jamal iyalic ti ja' isto- toj jmultic ti Jesuse. Ja' ti much'utic muc xich'ic ta muc' li bolome, ti muc xich'beic ta muc' li sloc'ole, xchi'uc ti muc xich'beic li sbie xchi'uc li snu- meroal ta sti'baique, o mi ta sc'obic. Iquil ti icha'cuxi scotolique. Jmil jabil is- pasic mantal xchi'uc ti Cristoe. ⁵Ja' ba'yi icha'cuxiic. Ti much'utic muc xich'ic ta muc' Cajvaltic Jesús ti c'alal ichamique, ja'to icha'cuxiic ti c'alal its'aqui li jmil jabile. ⁶Ti much'utic ba'yi icha'cuxiique jun xa yo'onic, tey xa xchi'uquic ti Ri- oxe. Mu xa bu ta xchamic ta xcha'ech'e- lal. Ja' xa ta xtunic yu'un ti Rioxe xchi'uc ti Cristoe chac c'u cha'al ti paleetique. Jmil jabil tspace mantal xchi'uc ti Caj- valtic Jesuse.

⁷Ti c'alal sts'aqui ti jmil jabile, ta xlo- q'uesat ta chuquel ti Satanase. ⁸Chba slo'lo noxtoc scotol li crixchanoetic ta sjunlej balamile yo' stsob o sbaic ta ac' c'oq'ue. Gog xchi'uc Magog sbi scotol li crixchanoetique. Ep tajmec ta stsob sbaic, mu xlaj ta nitel yu'un co'ol xchi'uc li yi'al mare. ⁹Ta sjunlej balamil chliquic tal, ja' chtal scomonjoyinic li muc'ta jte- clum Jerusaleme ti st'ujoj Rioxe yo' bu nacajtic li xch'amaltac Rioxe. Ja' yo'on- icuc xch'aybeic sts'unbal. Ti Rioxe chac' tal c'oc' li' ta balamile ja' ta xcham o sco- tol li much'utic ta xcrontainat oe. ¹⁰Ti pucuje ti tslo'lo crixchanoetic ta sjunlej balamile, chjipe ochel ta muc'ta c'oc' yo' bu chtil xchi'uc asuvree, ja' yo' bu tiq'uul ti bolome xchi'uc ti jcot chone ti tsp'is sba ta yaj'alc'op Rioxe. Ta c'ac'al ac'ubal tey chich'ic castico ta sbatel osil.

**Ja' li' yaloj ti ja'o chal c'u x'elan
castico chich'ic li crixchanoetique
c'alal tey chotol ta saquil
chotlebal ti Cajvaltic Jesuse**

¹¹Iquil jcot muc'ta saquil chotlebal, ja' tey chotol ti Cajvaltic Jesuse. Li vina- jel balamile iquil isacch'ay. ¹²⁻¹⁵Iquil ti tey va'ajtic ta stojol Cajvaltic Jesús sco- tol li much'utic muc xch'unic ti ja' isto- toj jmultic ti c'alal ichamique. Tey sco- tolic, ta biq'uit ta muc'. Ac'u mi ta mar ichamic, ac'u mi ta balamil mucajtic li spat xoconique, pero li xch'ulelique iloc' tal ta c'otobal, icha'cuxi scotolic. Ja'o is- jam libroetic ti Cajvaltic Jesuse ja' yo' bu ts'ibabil ti c'u x'elan i'ech'ic li' ta sba bal- amile. Iquil isjam otro jlic libro noxtoc, ja' yo' bu ts'ibabil sbiic ti much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile. Scotol ti much'u- tic tey va'ajtique muc bu tey ts'ibabil sbiic yo' bu li libro scuenta cuxlejal sba- tel osile, yech'o ti chba yich'ic castico xchi'uc spat xoconique. I'albatic ti ch- ochic ta c'oc' ta sbatel osile. Ti c'u x'e- lan i'ech'ic jujuntal li' ta sba balamile, ja' yech chba stojic. Mi ep c'usi chopol ispasique, tsots castico chich'ic. Mi jutuc no'oxe, ja' no'ox yech mu masuc tsots castico chich'ic. Sbatel osil ibatic o, ja' xa xcha'ech'elal o ta xchamic.

**Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti
ach' vinajel balamile**

21 Ts'acal to iquil ach' vinajel bal- amil. Li ba'yi vinajel balamile isacch'ay. Ch'abal xa mar. ²Vo'on li Juanone, iquil iyal tal jun muc'ta jte- clum, Ach' Jerusalén sbi, ja' yo' bu ch'a- bal c'usi chopole. Tey ilic tal ta vinajel yo' bu ti Rioxe. Lec ts'acubtasbil iyal tal, co'ol xchi'uc jun tseb ti chnupune. ³Ica'i ti oy much'u i'avan ta vinajele:

—Ta xchi'in xa ta naclej crixcha- noetic li Rioxe. Li crixchanoetique ja' xa tspace mantal yu'un li Rioxe. Ja'

chajvalinic o ta sbatel osil. ⁴Ta scusbat ya'lel satic yu'un li Rioxe, mu xa much'u ta x'oc', mu xa much'u ta xcham, mu xa much'u chat yo'on, mu xa much'u c'usi c'ux cha'i. Yu'un ilaj xa sc'oplal ti oy to'ox yeche —xi ti much'u i'avane.

⁵Ti Rioxe ti tey chotol ta smuc'ta chotlebe, ja' yech iyal chac li'i:

—Li c'usitic oye ta xcach'ubtas scotol. Ts'ibao ta vun scotol yu'un yech li c'usitic ava'ie, ta xc'ot scotol —xiyut.

⁶Liyalbe noxtoc:

—Icac' xa avil scotol. Vo'on ti ijliques scotole, vo'on chquilbe slajeb noxtoc. Li much'u chtaquij sti' ya'ele yu'un ti tsc'an chleceb yo'one, vo'on ta jlecub-tasbe li yo'one. Ta matanal ta jlecub-tasbe. Li slequil yo'one mu xlanj ta sbatel osil, co'ol xchi'uc ninabvo' ti mu sna' x'ule. ⁷Li much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele ta xcac'be scuentainic li ach' vinajel balamile. Vo'on xa yajvalicon. Ja' xa jch'amaltac uc. ⁸Yan ti much'utic chi'ic o li ilbajinele, xchi'uc ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, xchi'uc ti much'utic chopol sjolique, xchi'uc li jmilvanejetique, xchi'uc ti much'utic tsa' yantsique, xchi'uc ti much'utic tsa' yajmulique, xchi'uc li j'iloletique, xchi'uc ti much'utic chich'ic ta muc' santoe-tique, xchi'uc scotol li jnopc'opetique, ja' ch-ochic ta muc'ta c'oc' yo' bu chtil xchi'uc asuvree. Ja' xa xcha'ech'elal o ta xchamic —xiyut ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti ach' Jerusalene

⁹Li vucvo' anjeletique ti i'ac'batic jujun sp'isic ti noj ta slajeb casticoe, tal sc'oponon jun.

—Batic, chba cac' avil ti bu chnaqui xchi'uc yajnil li Cajvaltic Jesuse —xiyut.

¹⁰Ta syu'el ti Ch'ul Espiritue ica'i ti liyic' ech'el ta jp'ej muc'ta vits li anjele. Ja' tey liyac'be quil li muc'ta jteclum ta xyal tale, ja' li ach' Jerusalene, ti ch'abal

c'usi chopol teyo'e, ja' ti ilic tal ta vinajel yo' bu ti Rioxe. ¹¹Li jteclume xojobyen tal ta xojobal ti Rioxe. Li xojobale co'ol xchi'uc ton ti lelec sbae. Co'ol xchi'uc jaspe-ton ti sts'ayayet chac c'u cha'al li nene. ¹²Li jteclume joyol ta corralton, toyol. Oy lajchach'oj sti'il. Li jujun sti'ile tey jujun anjel. Tey ts'ibabil jbitic juchop vo'otic ti lajchachop j'israelotique. ¹³Oy oxib sti'il ta loq'ueb c'ac'al. Oy oxib sti'il noxtoc ta jujot xocon vinajel. Oy oxib sti'il ta maleb c'ac'al. ¹⁴Li scorraltional jteclume lajchacoj stanal yoc. Li jucoje tey ts'ibabil jbiticotic jujun li lajchavo' yaj'apoxtoloticotic ti Cajvaltic Jesuse.

¹⁵Li anjel lisc'opone stomoj smetro naca oro yilel, ja' tsp'is o li jteclume, ja' tsp'is o li jujun sti'ile, ja' tsp'is o li scorraltionale. ¹⁶Lic sp'is li jteclume. Dos mil doscientos kilómetro li sjamleje. Ja' no'ox yech li snatile xchi'uc li stayleje. ¹⁷Isp'is noxtoc c'u spimil li scorraltionale, sesenta y cuatro metro iloc' ta p'isel. Li anjele mu jtosuc o metro ispic, co'ol xchi'uc jmetrotic.

¹⁸Li scorraltional li jteclume naca tsojtojtjic ton, jaspe sbi. Li jteclume naca oro yilel, pero co'ol xchi'uc nen ti xv-inaj saquil osile. ¹⁹Ta yoc li corraltone lelec sba ton ochem. Li jcoje ja' li jaspe tone. Li xcha'cojole naca yaxxax'ulan ton, zafiro sbi. Li yoxcojole spololpolol sbonol li tone, ágata sbi. Li xchancojole naca yaxal ton, esmeralda sbi. ²⁰Li yo'cojole sac xchi'uc quilantic tsoj li tone, oníce sbi. Li svaccojole tsojtsojtjic li tone, cornalina sbi. Li svuaccojole c'onc'ontic syaxal li tone, crisólito sbi. Li svaxaccojole yox xchi'uc azul li tone, berflo sbi. Li sbaluncojole c'onc'ontic li tone, topácio sbi. Li slajuncojole c'onc'ontic xyaxal li tone, crisoprásio sbi. Li sbuluchcojole ic'ic'tic li tone, jacinto sbi. Li slajchacojole morado li tone, amatísta sbi. ²¹Li smac li lajchach'oj ti'corraltone

naca perla. Li cayae naca oro yilel, co'ol xchi'uc nen ti xvinaj saquil osile.

²² Yo' bu li jteclume ch'abal xa templo iquil, yu'un tey stuc ti Rioxe ti stuc no'ox oy syu'ele, xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse ti icham ta scoj jmultique. ²³ Ta jteclume mu xa persauc c'ac'al, mu xa persauc jch'ulme'tic yu'un ja' tsacubtas ta xojobal ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse, yech'o ti sac li osile. ²⁴ Li crixchanoetic ta sjunlej balamile ti ipojatic yu'un ti Cajvaltic Jesuse ti muc x'ochic ta c'oq'ue, ta xojobal xa no'ox Riox chanavic. Oy tey capal preserenteetic noxtoc. "Colaval", xutic ti Rioxe yu'un ti c'usitic i'ac'bat spasic c'alal li'ic to'ox ta sba balamile. ²⁵ Li sti'iltac jteclume mu xa persauc xich' maquel yu'un ch'abal c'usi tsibtasvan, muc bu ch-ic'ub. ²⁶ Ti jaylajuntos crixchanoetique chvinaj scotol ti c'u x'e-lan ip'ijubtasatic yu'un ti Cajvaltique, ja' ti c'usitic lec ispasique. ²⁷ Mu x'och c'usi chopol. Mu x'och li much'utic chopol c'usitic tspasique xchi'uc li jnopc'ope-tique. Ja' no'ox ta x'ochic ti much'utic tey ts'ibabil sbiic ta libro scuenta cuxlejal ta sbatel osile ti tey stomoj ti Cajvaltic Jesuse ti icham ta scoj jmultique.

22 Li anjele liyac'be quil jun uc'um scuenta cuxlejal ta sbatel osil, sts'ayayet co'ol xchi'uc li nene. Tey chloc' tal ta xchotleb ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse. ² Li uc'ume tey ch-ech' ta o'lol scayail li jteclume. Ta jujot li ti' uc'ume ja' tey ch'iemic li te' scuenta cuxlejal ta sbatel osile. Lajchatos tsatin ta jabil, jutos jujun u. Li yanale ja' mu x'ipaj o scotol li crixchanoetic teyo'e. ³ Teyo'e ch'abal c'usi chopol yu'un ja' tey ta spas mantal stuc ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse. Scotolic ta xtunic yu'un ti Rioxe. ⁴ Sq'uelojbeic xa sat ti Rioxe. Ts'ibabil sbi Riox ta sti'baic. ⁵ Ta jteclume mu sna' x'ic'ub. Muc bu chtun lampara, muc bu chtun xojobal c'ac'al, yu'un ta xojobal no'ox stuc ti Cajvaltique

ti sac o li osile. Jun yo'onic xchi'uc Riox ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti po'ot xa xtal ti Cajvaltic Jesucristoe

⁶ Ta jliquel o ja' yech liyalbe li anjel chac li'i:

—Li c'usitic lalabee ta onox xc'ot. Li Cajvaltique ti ixch'amunbe ye ti yaj'al-c'optaque, ja' listac tal vo'on li yaj'an-jelone. Ja' ical ava'ic scotol li c'usitic po'ot xa xljaj taluque, vo'oxuc ti chatu-nic uque.

⁷ Li Cajvaltic Jesuse po'ot xa xtal. Ti much'utic ta xch'unic li c'usitic ts'ibabil li' ta vune ti po'ot xa xljaj taluque, jun yo'onic —xiyut.

⁸ Vo'on li Juanone ica'i iquil scotol. Ti c'alal laj ca'ie, ti c'alal laj quil scotole, ijquejan jba, ijnijan jba ta yichon li anjele ti liyac'be quil scotole yu'un chquich' ox ta muc' ti caloje.

⁹—Mu xaquejan aba, yu'un chitun no'ox yu'un li Rioxe chac c'u cha'al li vo'ote xchi'uc lachi'iltaque, ja' ti yaj'al-c'optaque, xchi'uc li much'utic ta xch'u-nic li c'op li' ts'ibabil ta vune. Ja' ich'o ta muc' li Rioxe.

¹⁰ Li c'usitic li' ts'ibabil ta vune jamal me xaval yu'un po'ot xa xljaj taluc. ¹¹ Li much'utic chopol c'usi tspasique ac'u spasulanic o mi mu sc'an xictaque. Yan li much'utic lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Rioxe, ja' ac'u spasic li c'usitic leque, mu me spasic li c'usitic chal yo'onique —xiyut li anjele.

¹² Ti Cajvaltic Jesuse ja' yech chal chac li'i:

—Po'ot xa xisut tal. Chtal calbe bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique. Mi lec i'ech'ic ta balamile, chtalic li' ta vinajele. Mi chopole, ch-ochic ta c'oc'. ¹³ Vo'on ijliques scotol, vo'on chquilbe slajeb noxtoc. Vo'on ti cuxulon oe —xi.

¹⁴Jun yo'onic ti much'utic tsc'anulan-beic pertonal ti Cajvaltic Jesuse yo' xu' chba slo'beic o sat li te' scuenta cuxlejal ta sbatel osile, yo' xu' ch-ochic o ta muc'ta jteclume. ¹⁵Yan li much'utic chopol sjolique, xchi'uc li j'ilole-tique, xchi'uc ti much'utic tsa' yantse, xchi'uc ti much'utic tsa' yajmule, xchi'uc li jmilvanejetique, xchi'uc ti much'utic chich'ic ta muc' santoetique, xchi'uc scotol li jnopc'opetique, mu xu' ch-ochic ta muc'ta jteclum.

¹⁶Ti Cajvaltic Jesuse ja' yech liyalbe chac li'i:

—Vo'on Jesuson, ijtac tal caj'anjel, layalbe xa li c'usitic chlaj taluque yo' xavalbe o scotol li much'utic yich'oji-con ta muq'ue. Vo'on smomon David, vo'on sq'uexolon yu'un ta jpas mantal ta sbatel osil. Ti c'alal xavilic chitale, ana'ojic xa ti icuch xa avu'unic scotol li ilbajinele. Ja' chac c'u cha'al xloc' tal li muc'ta c'anale, ana'ojic ti po'ot xa sacube —xiyut.

¹⁷Ti Ch'ul Espíritue xchi'uc vo'otic ti yajnilotic ya'el ti Cajvaltic Jesuse “la' ta ora”, chcctic ti Cajvaltic Jesuse. Ti

much'utic cha'iic li c'op li' ts'ibabile, “la' ta ora”, chiicuc uc.

Ti much'utic chtaquij sti'ic ya'ele ti tsc'an chlecub yo'onique, ac'u yich'ic ta muc' ti Jesuse. Ta matanal chlecubtasbat li yo'onique, ta xcuxiic ta sbatel osil.

¹⁸Ti much'utic cha'iic li c'op li' ts'ibabil ta vune, ja' li c'usitic po'ot xa xlj taluque, mi tsp'olesique, ja' yech yepal ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al li' ts'ibabil ta vune. ¹⁹Ja' no'ox yech noxtoc, mi oy much'u mu xich' ta muc' scotol li c'op li' ts'ibabil ta vune ti chal li c'usitic chlaj taluque, mi mu jamluc chal ti c'u yepal ts'ibabile, mu xu' x'och ta muc'ta jteclum yo' bu ch'abal c'usi chopole. Mu xba slo'be sat li te' scuenta cuxlejal ta sbatel osile chac c'u cha'al li' ts'ibabil ta vune.

²⁰—Melel ti po'ot xa xisut tale —xi ti Cajvaltic Jesuse, ja' ti liyalbe scotol li c'usitic ical ava'iique.

Toj lec ti ja' yech chc'ote. “Cajval Jesús, la' me ta ora”, xcut.

²¹Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.